

ČLANCI
Dr Milana Dimitrijevića
u dnevnim listovima

Priredili: Dr Milan Dimitrijević
Dr Slaviša Milisavljević

Beograd, 2013

SADRŽAJ

1. BEOGRADSKÉ NOVINE
2. BORBA
3. DNEVNIK
4. POLITIKA
5. VEČERNJE NOVOSTI

ČLANCI

Dr Milana Dimitrijevića u listu

BEOGRADSKE NOVINE

1995 - 1999

НЕДЕЉКА У ДОМУ ВОЈСКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Проналазаштво '96

гла, у До-вије оче-у подне-јошпа Чо-традици-називом-Београду

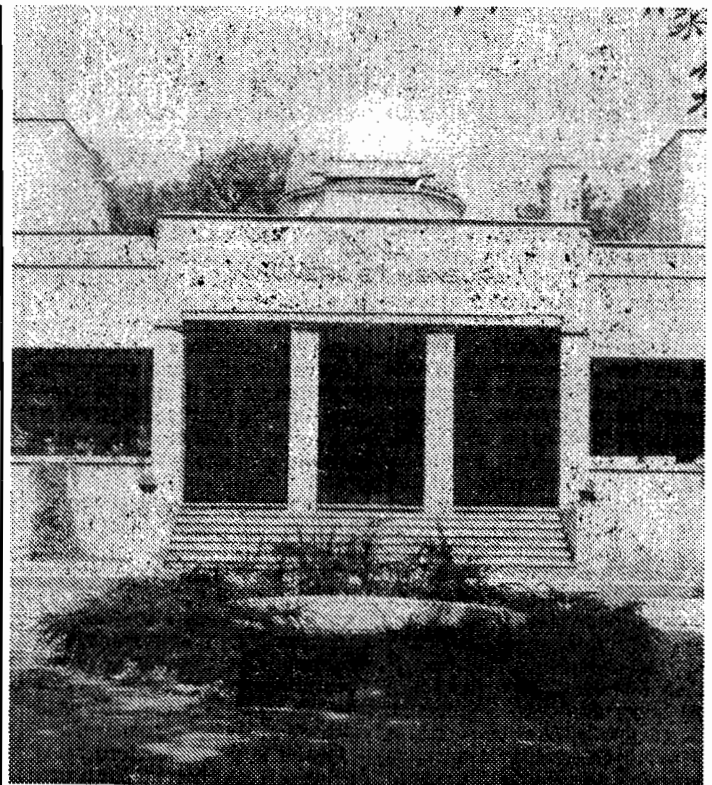
У току манифестације, која ће трајати до 14. априла, биће одржано и неколико значајних пратећих манифестација. Издвајамо две научне трибине. Прва је у уторак, 9. априла у 13 часова, такође у Дому војске Југославије, на којој ће др Александар Маринковић одржати предавање о Теслиним проналасцима - поводом 140. годишњице рођења генија из Смиљана, а учествоваће и др Бранимир Јовановић, виши кустос Музеја Николе Тесле. Дан касније, у истој згради и у исто време одржаће се научна трибина о коришћењу домаћих проналасака у Југославији.

Т. Пејић

ПОКРОВИТЕЉИ

На „Проналазаштву“... покровитељства су се прихватили Скупштина града Београда, Привредна комора Београда, ДД Индустрија прецизне механике, Инекс-Интерекспорт, ICN Галеника, Суорганизатори су Економски институт, предузеће „Авала-контакт“, Централни клуб Дома војске Југославије и АМ Систем из Новог Београда.

Организатори очекују и долазак позваних представника асоцијација проналазача из Будимпеште, Софије, Атине и Букурешта. Овоме додајмо и вест да ће на сајму проналасака ГЕНИ-УС '96. која се отвара 20. о.м. у главном граду Мађарске учествовати проналазачи из наше земље, а највише пријављених је из Суботице.

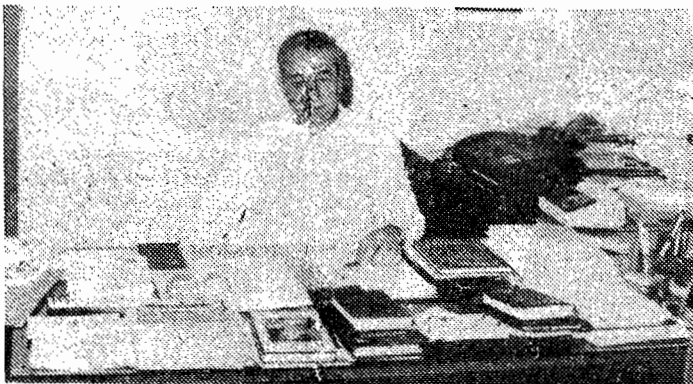
ЗНАЧАЈНА ГОДИШЊИЦА АСТРОНОМСКЕ ОПСЕРВАТОРИЈЕ

УГИ СТРУЧНИ СУСРЕТ ДОМОВА ЗДРАВЉА

Дан први степен

живе и унапређењу односа према пацијентима било је речи у а представљених током недеље. Лазаревцу фали болница

с заврша-ет домова-ституција-заштите.зговор са-Бурђеви-здравља-институ-ганизатор

Пацијент најважнији: др Војислав Бурђевић

примар-а најваж-јената, др-је Дом-и пружио-луга, пре-их видова

Санитет-шла око-превозећи-та за Бео-ино захва-ангажова-ника, по-за опште-ста. Ова-а 450 за-две годи-рат и оп-за савре-је и ул-

тима, јер и у овим тешким временима лекари морају поштовати Хипократову заклетву.

Да би ова установа могла удовољити потребама овог подручја, имајући у виду број радника у „Колубари“, тешке саобраћајне несреће на ибарској магистралаи и удаљеност Београда - потребно је радити и на изградњи стационарне болнице у Лазаревцу.

Говорећи о одржавању Сусрета лекара у Лазаревцу др Бурђевић вели: - Нама је част што смо домаћини оваквог еминентног скупа на коме је из наше установе поднето 18 саопштења. Биће то спој искуства и младости.

М. Ђ.

СПОМЕН-ПЛОЧА

На улазу у Дом здравља у Лазаревцу откривена је, поводом сусрета лекара, меморијална Спомен-плоча посвећена Мисији шкотских жена које су 1915. године формирале велику ратну болницу ради збрињавања српских ратника.

Звездарске звезде

У последњих 109 година београдски астрономи постигали су и постижу изузетне научне резултате, а међу њима је свакако највећи онај Милутина Миланковића

Астрономка опсерваторија у Београду једина је научна установа ове врсте у земљи. Мала екипа запослених, међу којима је десет доктора наука и исто толико магистара, испитује кретање звезда и планета и истражује друге астрономске појаве. Тачно време и географске координате такође се одређују из астрономских посматрања, чиме се бави посебна служба.

Актом министра просвете и црквених дела Краљевине Србије од 26. марта (7. априла по новом календару) 1887. године основана је Астрономска и метеоролошка опсерваторија, једна од најстаријих научних установа у Србији. Године 1924. опсерваторија се дели на две посебне установе: астрономску и метеоролошку, а четири године касније почиње изградња нове Астрономске опсерваторије на брду Велики Врачар. Опсерваторија је завршена 1932. и по њој ово градско брдо, а данас и општина, добија назив Звездара.

У Звездарској парк-шуми на 260 метара надморске висине и на површини од око десет хектара смештено је више грађевинских објеката Астрономске опсерваторије, првенствено павиљона са различитим инструментима за посебна истраживања.

- Најатрактивнији инструмент Астрономске опсерваторије је, свакако, велики рефрактор

чи огромном залагању и стручности проф. Милана Недељковића, иначе првог управника опсерваторије.

Дуги низ година опсерваторија је постизала и постиже запажене резултате, тако да је у септембру 1987, на стогодишњицу, у Београду одржан и 100. колочијум Међународне астрономске уније. Немали број планетоида носи имена наших астронома који су их први открили. Била би неопростива грешка говорити о Астрономској опсерваторији, а не споменути Милутина Миланковића, нашег највећег астронома, а по неким и највећег српског научника. Миланковић је први у свету одредио дужину интергласијационих периода - смену ледених доба на Земљи, управо из астрономских испитивања.

Најновија испитивања врше се у оквиру пројекта „Астрометријска, астродинамичка и астрофизичка истраживања“, којим руководи др Зоран Кнежевић. Одређују се и анализирају положаји небеских тела, истражује геодинамика и утицај вештачких сателита на њу, испитују планетарни и звездани системи...

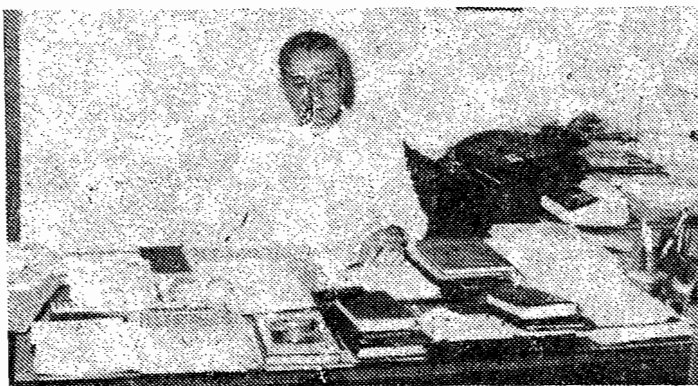
Астрономима на располагању, поред бројних телескопа, стоје и модеран рачуњски центар и библиотека са преко 5.000 наслова и око 100.000 бројева периодичних издања.

Лети стално жедни

И први степеник

и унапређењу односа према пацијентима било је речи у редстављених током недеље. Лазаревцу фали болница

врша-
мова
уција
тите.
ор са
ђеви-
равља
ститу-
затор

Пацијент најважнији: др Војислав Бурђевић

имар-
ажваж-
та, др
Дом
ужкио
а, пре-
идова
нитет-
око

козећи
а Бео-
захва-
ажова-
а, по-
опште
Ова
150 за-
годи-
и оп-
савре-
и ул-

тима, јер и у овим тешким вре-
менима лекари морају пошто-
вати Хипократову заклетву.

СПОМЕН-ПЛОЧА

На улазу у Дом здравља у Лазаревцу откривена је, поводом сусрета лекара, меморијална Спомен-плоча посвећена Мисији шкотских жена које су 1915. године формирале велику ратну болницу ради збрињавања српских ратника.

тног скупа на коме је из наше установе поднето 18 саопштења. Биће то спој искуства и младости.
М. Ђ.

нагла-
ић, да
цијен-

Лети стално жедни

од Београда 55 кило-
око седам. Има око
ју ни водовод, а путеве
то су до сада створили
пственим динаром, јер
оследњих 20 година ни

немамо воду. Бунари
ола села тада нема ни
ади водовод Макиш -
ра, каже Драган Мар-
заједнице Амерића.

Грађани Амерића спремили су паре за водо-
вод. Сами су до сада увели око 160 телефона за
по 1.500 марака у динарској противвредности.
Изградиле су око 5 километара путева. Уместо
канализације имају септичке јаме, а зна се коли-
ко су оне опасне по здравље људи. Снабдевање
је очајно јер имају само једну малу продавницу.
Пола села нема улично осветљење. Струје, тако-
ђе, често нема. Требале би бар две трафо-стани-
це. Због дугова затворена им је и земљораднич-
ка задруга.

Мл. К.

ПРАВЕ РАСПРОДАЈЕ, ПОНОВО?

„Јумко“ лекција

локупног асортимана ове фирме за 75 одсто доказ да се и
у овим временима и да - купаца има

грађани
но зате-
а у нају-
на овим
д хипе-
е!). Они
тим ре-
гајало је
ближе -
лике ап-
робе.
којој рас-
ак да су -
као у -
потез -
вално. А
ј произ-
купити,
у сусед-

„ту мора да нешто није у реду, ски-
нули су 75 одсто, али претходно нај-
пре цене дозидали до неба, није фер
према онима који су то купили по
регуларној цени, не распродаје ли то
„Јумко“ сам себе - јер, да се то у овим
условима може, радили би сви...“
Нека од ових питања можда би и
добила потврдне одговоре јер -
трговци су трговци, укалулисали су
вероватно део снижења у цену, али...
Већ и овлашан поглед на асортиман
робе која је понуђена и снижену цену
потврђује бар две ствари - да се за
мале паре заиста може купити и добра
и - јефтина роба.

На страну, наравно, чињеница да
је баш у „Јумковим“ изложима по-
следњих месеци било ама баш сва-
какве робе, и оне баш доста испод
нивоа и асортимана који приличи
светском трговинском центру как-

вог Београд тежи. И та је на распро-
даји, углавном, али има и сасвим
модерне (евентуална фабричка
грешка открива се, наравно, касни-
је!). И то је разлог због којег се треба
радовати распродаји. Други је што се
у њу, кренуло баш сада. У време,
дакле, када стоје и текстилни и кон-
фекционари и трговци, јер - купаца
нема, извоз није кренуо (а ту робу и
не тражи баш Европа!), нма још ни
праве кредитне подршке банака...

Храброст (то се у овим условима
ипак тако зове!) да се цена, чак и ако
је „назидана“ (а која није?!), скине на
четвртину потез је иначе уобичајен
на Западу, о празницима, који се по-
влачи да би се и произвођач и трго-
вац ратосиљали залиха, из робе из-
вукли шта се и колико може, и то
одмах, и - наставио даље. Да се
мисли и о купцу (њего ваља навик-

У последњих 109 година београдски астрономи пости-
зали су и постижу изузетне научне резултате, а међу
њима је свакако највећи онај Милутина Миланковића

Астрономка опсерваторија у
Београду једина је научна уста-
нова ове врсте у земљи. Мала
екипа запослених, међу којима
је десет доктора наука и исто то-
лико магистара, испитује крета-
ње звезда и планета и истражује
друге астрономске појаве. Тач-
но време и географске коорди-
нате такође се одређују из астро-
номских посматрања, чиме се
бави посебна служба.

Актом министра просвете и
црквених дела Краљевине Срби-
је од 26. марта (7. априла по но-
вом календару) 1887. године ос-
нована је Астрономска и метеоро-
лошка опсерваторија, једна од
најстаријих научних установа
у Србији. Године 1924. опсерва-
торија се дели на две посебне
установе: астрономску и метеоро-
лошку, а четири године кас-
није почиње изградња нове Ас-
трономске опсерваторије на
брду Велики Врачар. Опсервато-
рија је завршена 1932. и по њој
ово градско брдо, а данас и оп-
штина, добија назив Звездара.

У Звездарској парк-шуми на
260 метара надморске висине и
на површини од око десет хек-
тара смештено је више грађевин-
ских објеката Астрономске
опсерваторије, првенствено па-
виљона са различитим инстру-
ментима за посебна истражива-
ња.

Најатрактивнији инстру-
мент Астрономске опсерватори-
је је, свакако, велики рефрактор
„Zeiss“ са отвором објектива од
65 цм и жижном даљином од
10,5 метара. У време када је на-
бављен, овај инструмент био је
четврти по величини у Европи -
каже др Милан Димитријевић,
директор Астрономске опсерва-
торије. - А велики рефрактор,
као и сви остали инструменти у
опсерваторији, набављен је још
далеко 1922. године на име рат-
них репарација Немачке из
Првог светског рата, захваљују-

ћи огромном залагању и струч-
ности проф. Милана Недељко-
вића, иначе првог управника
опсерваторије.

Дуги низ година опсерватори-
ја је постизала и постиже запа-
жене резултате, тако да је у сеп-
тембру 1987, на стогодишњицу,
у Београду одржан и 100. колоквијум
Међународне астроном-
ске уније. Немали број плането-
ида носи имена наших астроно-
ма који су их први открили. Би-
ла би неопростива грешка гово-
рити о Астрономској опсервато-
рији, а не споменути Милутина
Миланковића, нашег највећег
астронома, а по некима и највећег
српског научника. Милан-
ковић је први у свету одредио
дужину интергалаксијских пе-
риода - смену ледених доба на
Земљи, управо из астрономских
испитивања.

Најновија испитивања врше
се у оквиру пројекта „Астромет-
ријска, астродинамичка и астро-
физичка истраживања“, којим
руководи др Зоран Кнежевић.
Одређује се и анализирају поло-
жаји небеских тела, истражује
геодинамика и утицај вештач-
ких сателита на њу, испитују
планетарни и звездани систе-
ми...

Астрономима на располага-
њу, поред бројних телескопа,
стоје и модеран рачунски цен-
тар и библиотека са преко 5.000
налова и око 100.000 бројева
периодичних издања.

И поред бројних запажених
резултата наших астронома, ас-
трономија код нас није толико
популарна. Због тога се у по-
следње време све више ради на
њеној популаризацији. Јер тајне
неба и свемира и у крајњој ли-
нији настанка живота и човека
крију се у космосу и немају баш
никакве везе са биковима, рако-
вима, рибама и другим попу-
ларним астролошким знацима.

Александар Дачић

нути на сопствену марку ниском це-
ном, па ће се вратити и када она бу-
де регуларна, ако је задовољан!), го-
вори већ и то што се на снижење
пусти и неки ексклузиван комад, у
ограниченим серијама, наравно. У
таквом пакету понуде прође, нарав-
но, и оно што се чистим српским је-
зиком зове - бофлом!

Частећи своје купце поводом при-
знања за квалитет добијеног од Шпа-
наца, „Јумко“ дакле ради исто што и
његове западне колеге. Распродаје,

уз мало квалитета, и оно што баш
нема купца - због модела, материјала,
квалитета израде или пак цене.
Изувић ће паре, растерити мага-
цине. Није неважно и што открива
да купаца има и ван оног уског кру-
га „ловатора“ који се облаче у бут-
цима, само су - „декинтирани“, ок-
ренуги буваљацима и булеварској
препродаји јер за више једноставно
немају. На њих ових дана помало
мисле у Робним кућама „Београд“,
сасвим скромно - у „Беку“.

З. Б

БЕОГРАДСКИ САЈАМ
*"Ваш поуздани
 пословни партнер"*

11000 Београд, Бул. војводе Мишића 14,
 тел. 011/655-555, факс: 011/648-173

**И за даље исто важи
 кад си жедан**

БИЦ потражи!

**Соко
 Штарк**

144

ДАНИ БЕОГРАДА У ПОДГОРИЦИ
Путеви сарадње

У оквиру пројекта Црне Горе данас је отпутовала делегација Београда предвођена др. Браниславом Николићем, председником Градског одбора СДС и др. Нобором Чокићем, председником Социјалистичке странке. Присаједино је за Београд предлози Подгоричанима приоритетне и културне повезивања и прелазних кооперативних сарадњи и спортских веза. Дани Београда у Подгорици ће трајати до 13. маја.

ISSN - 0354 - 763

БЕО **НОВИНЕ** **ГРАДСКЕ**

ПЕРВИ ПУТ ШТАМПАНЕ 1882. ГОДИНЕ

БЕОГРАД, 10. V 1996. БРОЈ 121

БЕОГРАД НА РЕКАМА

Изазов великих вода

Београдска доградња, са градоначелником Чолаџићем на челу, на илудном самиту, представници светског метрополита у Јапану употребила је Европолис као аргут. Вистрпна урбанистички пројекат је, постоји, жива заинтересована тачка, не само за град, али и за функционере неких милионских градова са барем три континента. Очигито је у изазову недовољно подршке била и одлучитивних земаља, а чему говорна и једна изјављена Пин-Па-Сија, непосредно после премомажних пражња да се Београд ослободи ратне море и сав хрибрине архитудини

јамност града и реке са дивним мостовима. Ту су устаљом и трансверзални путеви и врте али и центар речне обраћаја, укључујући и зимовине. На Чешкоу, великом реком острву, све је - од велике слободне маринске зоне, луке и стоваришта до модних фабрика... Узаслање, у Братислави, на Јана Коменског до наших дана, Дунав нису дизали у шперетске прозорачне вистине (као у Бечу), али су упорно доказивали да живе у најпревазјој средини Средње Европе! Река им не изазива ни тулу ни ченер, без обзира на магнетито се на ње живи. Свега за

КОНСТАНТИН КОСТИЋ, ДИРЕКТОР УРБАНИСТИЧКОГ ЗАВОДА (2)

Концепт за нови век

Нови генерални план града, за разлику од свих досадашњих, уз сва чврста стратегијска развојна одређења, мора да остане довољно отворен за захтеве времена. Еурополис као ново тежиште града. Слободаја - прва брига планера, а избор техничког решења метроа - основна дилема

Овај град има довољно знања, мудрости и памети, а струјем и добре воље, да се нађу и усавласе права решења како за оне урбанистичке дилеме и проблеме којим нас сада „лаве“, тако и од једну нову концепцију дугорочног развоја, која ће одвести и промену и притисцима, али испробљено

ЦЕНТРАЛНА ПРОСЛАВА НЕДЕЉЕ ЦРВЕНОГ КРСТА

Сутра код

ДР МИЛАН ДИМИТРИЈЕВИЋ,
ДИРЕКТОР АСТРОНОМСКЕ
ОПСЕРВАТОРИЈЕ

Углед смо задржали!

Астрономија је једна од фундаменталних наука. Своје велико знање астрономи, на жалост, тешко могу комерцијализовати и тиме обезбедити висок економски статус. Разговарали смо са др Миланом Димитријевићем, директором Астрономске опсерваторије у Београду, иначе бившим савезним министром за науку и технологију.

Какав је положај фундаменталних наука код нас?

- Влада има разумевања за науку. У изузетно тешким условима за науку се у Србији и Југославији издваја 1 одсто од укупног друштвеног производа, што је на нивоу земаља које се старају за свој научни развој. Астрономија је код нас, упркос санкцијама и тешкој економској ситуацији, живела и преживела. Ми смо задржали везе са светом које смо имали. Крајем прошле и почетком ове године одржане су конференције наших астронома са астрономима Мађарске, Русије и Румуније.

Рад Београдске астрономске опсерваторије умногоме зависи од државе?

- Наше финансирање је у потпуности из буџета. Само неке ситне услуге, као на пример судско вештачење о осветљености, ми можемо да наплаћуемо. У развијеним земљама важна делатност астронома јесте тачно време. Да би тачно дошло до корисника, мора да се промени законска норматива (да би се, са једне стране, дистрибуирало заиста тачно време, и да би, са друге стране, уколико корисник добије различито време могао да тужи оног ко га лажно обавести о времену). Ако желимо брзе путеве, сателитску технологију и слично, неопходно је тачно време.

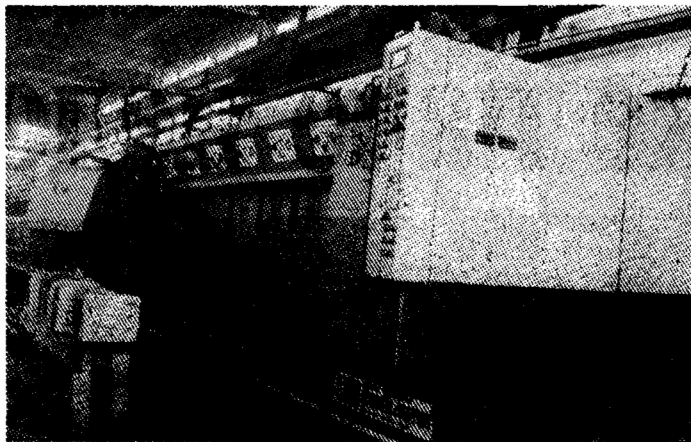
Ипак чини се да младих астронома нема довољно?

- То није у потпуности тачно. Ми смо мали колектив. У астрономији, астрофизици, астрометрији створили смо „критичну масу“ која младим људима омогућава да, квалитетно вођена и оспособљавана, њихова знања доведу до научних резултата и да буду објављена. А. Д.

СТУДЕНТИ ДОБРОВОЉНИ ДАВАОЦИ КРВИ НА ДЕЛУ

Све боље и боље

У оквиру традиционалне акције добровољног давања крви студената Универзитета у Београду, која ће трајати од 6. до 18. маја, очекује се да ће учествова-

„КОСМАЈ-МЕРМЕР“ ДОБИТНИК „МАЈСКОГ ЦВЕТА“

Јачи од санкција

Младеновачко предузеће „Космај-Мермер“ добитник је признања Савеза самосталних синдиката Београда - „Мајски цвет“ за изузетне резултате у побољшању материјалног и социјалног положаја запослених.

Директор тог деоничарског друштва Душан Вукомановић истиче да су сваке године, и у условима санкција, повећавали производњу и зараде и запошљавали нове раднике. Физички обим производње је у 1995. години био већи за 52 одсто у односу на 1990. годину. Финансијска добит је износила 4,3 милиона динара, а број запослених повећан је за 16 одсто. У периоду од 1992. до 1994. године „Космај-Мермер“ је инвестирао више од два милиона немачких марака у савремену опрему са којом је постигнут европски ниво обраде гранитних и мермерних плоча, производње камина и споменика. Каменорезачке радове друштво обавља и у иностранству. Прошле године остварило је финансијску добит

у износу од 114,8 хиљада динара.

Зарада 145 запослених износила је прошле године 502 динара, што је за 53 одсто више од републичког просека. Најнижу цену рада и друга примања запослених уговарају заједнички послодавац и синдикат на основу појединачног колективног уговора. Топли оброк се обезбеђује у ресторану друштвене исхране, а за регрес и набавку зимнице сваком раднику је исплаћено 450 динара. Нема стамбених проблема, јер су свим радницима обезбеђени станови. Синдикалној организацији у овој години биће издвојено из добити предузећа 86.000 динара. Деоничарско друштво „Космај-Мермер“ основано је иначе 1952. године. Од 1991. године предузеће је организовано као деоничарско друштво са мешовитом својином, а трансформација је спроведена на основу савезног закона. Прошле године ревалоризирана је имовина и сада друштво послује са 8,6 одсто радничког капитала.

М. Писаревић

ЕНГЛЕСКИ СТРУЧЊАЦИ ПОСЕТИЛИ УСТАНОВЕ ЗА ХЕНДИКЕПИРАНЕ

Размена искустава

Захваљујући Градском секретаријату за децу и социјалну заштиту, гости Центра за смештај и дневни боравак деце и омладине ометене у развоју ових дана су представници сличних установа из енглеског града Вестминстера. Госпође Брук Морис, Сузан МекКарти и Брон Робертс ће се током свог једнонедељног боравка у Београду упознати са радом Центра, асоцијацијама родитеља и радом свих београдских установа које се старају о хендикепиранима. Иначе, прве стручне контакте

између Вестминстера и Београда, још пре годину и по, омогућио је др Цек Пијашо, консултант УНИЦЕФ-а, који је приликом обиласка наших установа видео да се на скоро истим принципима ради и у овом енглеском граду. По речима Драгана Лукића, директора Центра, врло су задовољни овом посетом, али и чињеницом да Београд може да се похвали да има Центар који не заостаје за другим сличним установама у свету.

Н. М.

СИНДИКАЛНЕ ВЕСТИ

Расподела станова

На конкурс за расподелу 1.116 станова солидарности, колико би до двехиљадите године требало да буде изграђено, до сада се пријавило 600 радних организација из десетак београдских општина. До краја ове године требало би да буде завршено две стотине станова, а прва насеља у нове станове, у насељу Кијево-Кнежевац, очекују се почетком септембра.

За станове солидарности конструишу предузећа и установе који уплаћују у фонд 1,3 одсто на бруто зараде запослених, а предност имају радници са другим подстанарским и радним стажом као и слабијег материјалног стања.

Минималац и даље

Запослени у здравству и социјалној заштити Београда неће добити никакво повећање зарада - саопштено је на седници Градског одбора синдиката здравства. Основ за обрачун плата и даље ја најнижа цена рада од 160 динара, јер за веће зараде у буџету нема средстава.

Синдикат друштвених делатности тражио је да „минималац“ износи најмање 220 динара.

Рад високостручних кадрова у здравству се веома ниско вреднује. Преглед код лекара опште праксе плаћа се између 50 пара и једног динара, а код лекара специјалисте од 70 пара до 1,10 динара. Лекарске услуге код приватника су, међутим, и до сто пута скупље. Због свега тога је затражено и да Синдикат закаже у мају штрајк запослених у здравству Србије.

М. П.

НАУЧНИ СКУП ИНФОРМАТИЧАРА

„Датум '96“

Данас се у хотелу Хајат завршава четвородневни стручни скуп информатичара и интересената за нове технологије „Датум '96“.

На овој репрезентативној смотри представљена су информатичка достигнућа из области економије, бизниса, телекомуникација и медицине. Предавањем проф. др Божидара Раденковића о савременим трендовима у развоју рачунарских наука и информатичких технологија пропраћено је са великим интересом.

бр. 27 нова серија
20. фебруар 1998.
цена 5 динара

Београдске

Н О В И Н Е

УСВОЈЕН ГРАДСКИ БУЏЕТ

**ДЕОБА
СКРОМНОГ
КОЛАЧА**

ТАЈНЕ НЕБА НА ДОХВАТУ РУКЕ

До звезда и назад

Из опсерваторије на Звездари откривени планетоиди, који су названи "Симонида", "Београд", "Србија"...

Давне 1887. године први српски астроном Милаш Недељковић, основао је у Београду прву опсерваторију на овим просторима, у објекту данас познатом као Гајелсорова кућа, на углу улица Војводе Миленка и Светозара Марковића. Одавде се 1891. године Централна метеоролошка и астрономска опсерваторија пренесла на простор данашњег Карађорђевог парка.

После Првог светског рата, у коме су просторије ове установе опустошене, Недељковић успева да од новца добијеног на време ратне репарације од Немачке набави у то време најсавременије астрономске инструменте, са намером да се изграде две савремене опсерваторије, једна у близини Београда, а друга на приморју.

Његов наследник др Војислав Мишковић као локацију за нови објекат од тадашњих власти добија брдо Велики Врачар, на 275 метара надморске висине, у непосредној близини тадашњег Београда. Грађевински радови започињу 1928. године, а 1932. постављени су инструменти и опсерваторија почиње са радом.

Ускоро цео крај, према повој научној институцији, у то време највећој у Европи, добија назив Звездара, а у регистар Београдских улица узме и две нове: Звездарска и Астрономска.

Своје највеће успехе астрономска опсерваторија забележила је крајем четрдесетих година и то у области откривања малих планета, откривши их укупно четрдесет. Мало је познат податак да данас неки од планетонада откривених са овог места званично носе имена "Србија", "Југославија", "Београд", "Симонида", а, ма колико то забрињавајуће звучало, изнад наших глава кружи и "Тито".

Један од директора ове установе био је и др Милутин Миланковић, творац теорије о повезаности појаве ледених доба и интензитета осушчавања Земље. Иако ова теорија из почетка није прихваћена од стране светске научне јавности, крајем осамдесетих њу у потпуности потврђује истраживање два америчка астронома, након чега доживљава светску афирмацију и славу, тако да се данас у Миланковићеву част одржавају многи интернационални конгреси, а по један кратер на Месецу и Марсу, као и једна мала планета, носе његово име.

У време када је почела са радом астрономска опсерваторија у Београду представљала је најмодернију установу те врсте у овом делу света. Данас се, иако и даље врло активно учествује у многим међуна-

родним пројектима, суочава и са мноштвом проблема.

- Непосредна близина града која је у време изградње опсерваторије сматрана за предност сада представља перешив проблем - каже садашњи директор др Милаш С. Димитријевић. - Стални омотач од прашина и смога који се формирао изнад града, као и осветљеност ноћног неба, отежава посматрања, а иска у потпуности и онемогућује.

Поред овога проблем представља и чињеница да је већина павиљона, у којима се налазе врло осетљиви инструменти, знатно пропала, неколицина и прокишњава, тако да је детаљна реконструкција неопходна.

- Последњих година у летњем периоду јавља се и несташница воде због слабог притиска која је последица ширења околних насеља и чињенице да је овај део Звездаре највиша тачка у граду - каже др Милаш Димитријевић и додаје да су крајем прошле године добијена уверавања од општинске да ће овај проблем у скорје време бити решен.

О финансијским могућностима опсерваторије довољно гоноре подаци да још од периода између два светска рата у подр-

мима ове установе стоји заглаван инструмент, за чије постављање никад није било

довољно средстава, и да су последњи већи радови на њеној реконструкцији извршени крајем педесетих година.

Свака земља, па и наша, има своје парче неба које се на исти начин не може видети ни са једног другог места на свету. Данас, када смо навикли да нам сви одузимају све, лепо је знати да постоји нешто што је

неогуљиво наше. Ако је већ тако и ако тврдимо да смо "небески народ", требало би том истом небу да посветимо мало више пажње.

ИГОР ИВАНОВИЋ

Споменик културе

Архитектонски план астрономске опсерваторије израдио је данас чувени чешки архитекта Јан Дубови, и она се сматра за једно од његових најзначајнијих дела, док је барелефе на павиљонима урадио уметник Бранко Крстић. И поред тога, код Завода за заштиту споменика културе града Београда опсерваторија је само регистрована и није законом заштићена, тако да средства за реконструкцију, која су јој данас више него потребна, не може да добије.

МЕЊА СЕ КЛИМА

Зима без снега

Најхладније годишње доба је на измаку, а у главном граду снег готово да и писмо видели. Тачније, било га је свега десетак дана - чак четири пута мање него просечне београдске зиме. Иако необично блага, посебно током прве половине јануара, оваква зима већ је виђена 1988, 1990. и 1991. године.

Ова деценија, према речима господина Слободана Хапшковића из Хидрометеоролошког завода, уопштено гледано мало је топлија од претходних. Средња температура ваздуха последњих пет година је за један до два степена изнад вишегодишњег просека који износи 11,7 °С. Сем тога, кише је више него снега.

- Са урбанизацијом, повећањем броја возила и доживљаја чији производи чине језгро кондензације ствара се ефекат "стаклене баште". То значајно повишење температуре ваздуха и увећање кишности. Београд се по томе не разликује много од других великих градова у свету - објашњава господин Хапшковић.

Према стогодишњим подацима Метеоролошке опсерваторије, најхладнији дан у Београду био је 10. јануар 1893. године када је забележено -26,2 °С. Највиши подеслак на термометру, 41,8 °С, жнва је достигла 12. августа 1921. године.

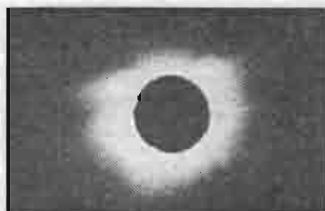
Н. ЈАКОВЉЕВИЋ

Београдске

бр. 103-104
с августом 1999.
Београдски
Олимпијски

Н О В И Н Е

Фазе помрачења Сунца из 1961. године снимљене у Нишу

ПОМРАЧЕЊЕ СУНЦА ВИДЕЋЕ СЕ И НАД БЕОГРАДОМ

Спектакл на небу

Месец ће заклонити „звезду живота” на северу наше земље што ће изазвати троминутни тотални мрак. Делимичан ”смак света” Београђани ће моћи да посматрају од 11.30 до 12.20 сати. Обавезна заштита ока

Последње овековно помрачење Сунца, које се догодило у среду, 11. августа, побуђује велику пажњу домаће јавности. Овај редак природни феномен својеврстан је спектакл за уживање, али и велика опасност за неопрезне. „Шансу живота” треба доживети, али препорука астронома и здравствених радника гласи: „У небеса не треба гледати голим оком”.

Сенка тоталног помрачења Сунца ући ће у нашу земљу у 12.53 сати западно од Суботице, а напустиће је после само три минута источно од Кикинде. Тотални мрак биће само у мањем делу Југославије, тачније северно од замишљене линије која спаја Бајмок, Жедник, Чантавир, Падеј и Српску Црњу. Јужније од поменутих места знатно већи део неће моћи да посматрају делимично помрачење „звезде живота”. У Београду, на пример, површина сунчевог диска биће заклоњена 98 одсто, док ће тај

СТИЖУ ТУРИСТИ

Туристички радници Кикинде и Суботице од тоталног помрачења Сунца направили су прави пословни бум. За 10. и 11. август тамошње агенције распродале су све расположиве смештајне капацитете у хотелима. Туристи знатно већи број из земље и иностранства напуниће хотел „Нарвик” у Кикинди, неколико репрезентативних објеката на Палићу и у самој Суботици.

постотак у Приштини „пасти” на 90.

– За астрономе и заљубљенике у природне појаве помрачења Сунца је најлепши небески феномен. Заједно са научницима из читавог света снимимо и забележити све најинтересантије детаље које ћемо касније јавно публиковати. Последњи пут оваква појава у нашој земљи могла се видети 1961, а наредна је на реду тек 2135. године. Својеврстан спектакл за уживање, уз адекватне мере заштите, не треба пропустити – истиче др Милан Димитријевић, директор Астрономске опсерваторије у Београду.

Тотално помрачење Сунца почеће у 11.31 над Атлантским океаном у близини Шкотске, а завршиће се у 12.55 сати у Бенгалском заливу у Тихом океану. Троминутни тотални мрак захватиће делове Енглеске, Белгије, Француске, Луксембурга, Немачке, Аустрије, Мађарске, Југославије, Румуније, Бугарске, Турске, Сирије, Ирака, Ирана, Пакистана и Индије.

– Месечева сенка преваћиће пут од око 14 хиљада километара крећући се брзином од 0,91 километар у секунди. Ширина „појаса мрака” биће 110 километара и она небу ће се видети звезде и планете као што је то случај и уред ноћи. Наши суграђани биће у прилици да посматрају делимично помрачење Сунца (98 посто) и то од 11.30 до 12.20 сати – рекао нам је др Милан Димитријевић.

Због опасности посматрања ове природне појаве голим оком, огласили су се и здравствени радници. Офталмолози истичу да сваки поглед у правцу нама најближе звезде, дуже од три секунде, може довести до тешког оштећења вида. Доктор Ђорђе Контић, заменик ди-

Најбоља заштитна за очи су кобалтине наочари – фактор 14; др Милан Димитријевић, директор Астрономске опсерваторије у Београду

ректора Института за очне болести Клиничког центра Србије, саветује:

– Ниједан од реквизита који би се могли користити за посматрање помрачења Сунца не гарантује стопроцентну заштиту од опекотина ока. Најсигурније су апестирани наочари или гледање ове појаве на ТВ екранима. Родитељи би требало да тога дана сузбију превелику радозналост дете и задрже их у кући јер тамне наочари, фолије, рендгенски снимци, преекспонирани фото-филмови или загарављено стакло само донекле ресорбују сунчеву енергију.

Из Астрономске опсерваторије у Београду указали су надлежнима још крајем прошле године на опасности посматрања помрачења Сунца без адекватне заштите за очи. Тада је и саветовано да се 11. август, среда, прогласи нерадним даном. То, међутим, није прихваћено, а Министарство за рад, здравство и социјалну политику предузећима је послало препоруку да предузму превентивне мере заштите својих радника, а учесницима у саобраћају опрез због смањења видљивости.

М. Д. МИЛЕНКОВИЋ

Сунце и Месец

Сунце је усијано небеско тело (звезда) удаљено до Земље 150 милиона километара или 400 пута даље него што је нама најближе хладно небеско тело (планета) – Месец. Пречник Сунца је 1,6 милиона километара или 400 пута више него Месеца. Температура „звезде живота” на површини је око шест хиљада степени Целзијуса, а у унутрашњости досеже до невероватних шест милиона. Месец је много „животињи” јер му температура варира од 100 степени испод нултог подеока (ноћу) до 100 степени изнад нуле (дану). Први човек који је крочио на површину земљиног трабанта био је амерички астронаут Нил Армстронг – 21. јула 1969. године.

ČLANCI

Dr Milana Dimitrijevića u listu

BORBA

1989 - 1996

KULTURA

MALI PORTRET: KAKO JE LESKOVAČKI ISTRAŽIVAČ MILAN S. DIMITRIJEVIĆ PRIVUKAO PAŽNJU SVETSKE NAUČNE JAVNOSTI

Astrofizika kao strast

Sa raznorodnim interesovanjima koja su, ne jednom, potvrđena i publicističkim angažmanom, Dimitrijević se pokazuje i kao vrstan znalac fizike zvezda, atomskih i molekularnih procesa u atmosferama dalekih nebeskih tela, a od značaja za život na Zemlji

Poznati naučni radnik evropskog glasa a rodom iz Leskovca, Milan S. Dimitrijević, autor je brojnih studija iz oblasti moderne fizike i astrofizike, kojima je stekao široku međunarodnu reputaciju i dao vidan doprinos razumevanju pojava u laboratorijskim i zvezdanim spektrima i poznavanju atomskih procesa u plazmi. Pored obuhvatne stručne aktivnosti, sa posebnim entuzijazmom Dimitrijević popularizuje dve srodne naučne discipline: fiziku čovekoke okoline i fiziku univerzuma. Uz višestruka fundamentalna naučna istraživanja krunisana zapaženim rezultatima i pedagoškom delatnošću, on se bavi organizacijom naučnog rada, publicističkim i društvenim poslovima. Dimitrijević pokazuje istančan smisao za timski rad i spremnost za kreativno društveno angažovanje na više različitih područja, što nije tako česta pojava u toj oblasti.

Ovaj vredni poslenik Astronomske opservatorije i Instituta za fiziku u Beogradu, urednik časopisa „Vasiona“, autor više uspešnih emisija o planetama i drugim nebeskim telima na TV Beograd (1986-88) je, istovremeno, zanimljiv pesnik, što je malo poznato, ali i veliki zaljubljenik putovanja.

Raznorodna naučnoistraživačka delatnost Milana S. Dimitrijevića ostvaruje se u sedam aktuelnih i složenih oblasti: istraživanje astrofizike i laboratorijske plazme, fizika Sunca i zvezda, fizika interakcije laserskog zračenja i materije, fizika atomskih sudarnih procesa, semiklasična teorija integrabilnih sistema, primenjena fizika, istorija astronomije i fizike. Istraživanja astrofizike i laboratorijske plazme čine glavno naučno polje koje se u njegovim izučavanjima grupiše u nekoliko celina.

Kad je reč o proučavanju fizike Sunca i zvezda, Dimitrijević je dosad objavio desetak radova, nude-

ći bolju klasifikaciju jedne vrste radioerupcija, koje su naročito interesantne pošto događaji koje one prate izazivaju niz pojava na Zemlji kao što su, na primer, magnetske bure, potpuni prekid radio emisija na pojedinim talasima i polarnu svetlost. Osim toga, razradio je i prostu metodu procene uticaja nekih atomskih i molekularnih procesa u zvezdanim atmosferama. U poslednje vreme posvetio je veliku pažnju istraživanju pojedinih pojava na nama najbližoj zvezdi — Suncu, važnih za razumevanje kretanja i atomskih procesa u Sunčevoj atmosferi. Doprinese je proučavanju i tumačenju zvezdanih spektara i formiranju pojedinih linija u atmosferama ovih nebeskih tela.

U više radova Dimitrijević proučava delovanje laserskog zračenja na metalne i prozirne materijale i međudejstvo laserskog zračenja i plazme. Pažnju posvećuje i nalaženju pogodnih oblika laserskog impulsa da bi delovanje lasera bilo što efikasnije. Pored toga, ovaj istraživač je angažovan i na problemima fizike atomskih sudarnih procesa. Njegovi prilozii iz te oblasti često su navođeni u inostranstvu.

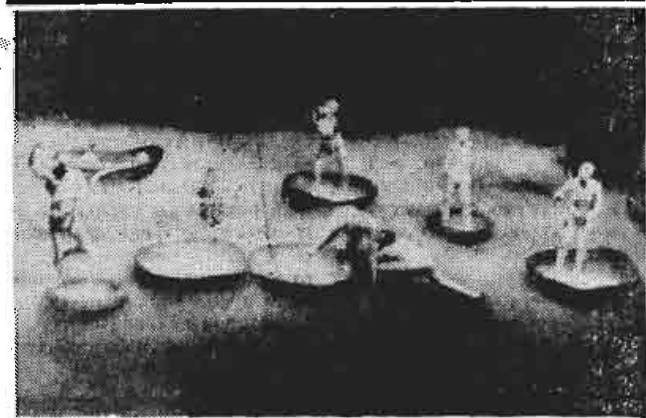
Plodna publicistička aktivnost još jedno je područje delovanja M. S. Dimitrijevića koji je poslednjih godina glavni i odgovorni urednik časopisa „Vasiona“, čiju fizionimiju dograđuje i oblikuje sa primetnim inovacijama. Nastoji da to bude časopis koji će predstavljati ne samo zbirku naučnopopularnih tekstova, nego i hroniku života, rada i delovanja astronoma i ljubitelja astronomije. Kao urednik „Biltena astronomske opservatorije Beograd“, Dimitrijević se zauzima za odgovarajući tehnički izgled, sistematizaciju i prikladnije komponovanje priloga u svakom broju.

Dr Nikola CVETKOVIĆ

KROZ GALERIJE I SALONE

U mistiku uzbiliu

VESTPOVESTPOVESTPOVESTPO

JUGOSLOVENSKI PREDSTAVNICI: „Dozivanje ptica“ po Aristrofanu na sceni Jugoslovenskog dramskog pozorišta

POČINJE 23. BITEF: Beograd. Na zemunskoj sceni Narodnog pozorišta predstavom „Šeherezada“ u izvođenju Slovenskog mladinskog gledališta iz Ljubljane večeras počinje dvadeset treći Bitef. Tokom petnaest festivalskih dana, osim ove, videćemo još deset predstava iz čitavog sveta, koje predstavljaju nove pozorišne tendencije. Svojim postavangardnim stvaralaštvom predstaviće se pozorišta iz Sovjetskog Saveza, Poljske, Indije, Kine, SR Nemačke i Sjedinjenih Američkih Država.

Tokom beogradskog internacionalnog teatarskog festivala biće organizovan i prateći program. Za okruglim stolom svakodnevno razgovaraće se o viđenim predstavama. A biće upriličen i razgovor na relaciji Beograd — Vašington uz pomoć satelita u kome će biti reči o savremenim teatarskim tokovima u svetu i o jednom od osnivača Bitefa, nedavno preminulog Miri Trailović.

Bitef traje do 27. septembra kada će žiri proglasiti najbolju predstavu.

V. P.

KONJOVIĆEVE GRAFIKE U GRADSKOJ BIBLIOTECI

OTEČI: Beograd. — Serija od 14 grafika Milana Konjovića, nastala 1987. godine, od juče je izložena u Galeriji Biblioteke grada Beograda. Izložbu je, u prisustvu umetnika, otvorila Katarina Ambrozić, ukazavši na izuzetno plodno stvaralaštvo i značaj Konjovićeve umetnosti. Ova postavka grafika ostvarena je u saradnji sa Galerijom „Milan Konjović“ iz Sombora i ostaće u Beogradu do 29. septembra.

K. R.

nastavljajući tradiciju

Dan „mladog otvorenog teatra“: Skoplje — Tradicionalna pozorišna manifestacija „Mlad otvoren teatar“ koja se već četrnaest godina održava u Skoplju, počinje danas predstavom lenjingradskog studija „Milevanov“, „Teatar, teatar, teatar“.

Nakon predstave, kojom „Mlad otvoren teatar“ započinje, Teatarski studio „Celovjek“ izvešće predstavu „Čekajući Godoa“, a istog dana u Kuršumli-hanu, u skopskoj čaršiji gosti iz Lenjingrada, pod vodstvom Larise Malevanaje, prikazaće predstavu „Došli smo“, da bi nakon toga publika videla skopski „Faust“. Trećeg dana manifestacije nastupa turski „Karadoz teatar“ sa predstavom „Karadoz is Nasradin hodža“, a nakon toga biće prikazan „Božić“, lenjingradskog studija.

Program „Mladog otvorenog teatra“ nastavlja u istom tempu, po dve predstave dnevno i u subotu. „Plesni teatar“ iz Ljubljane predstaviće se svojim projektom „Panoptikum“, a Dom kulture iz Štipa izvešće predstavu „Pesnograd“.

Peti dan manifestacije biće isključivo posvećen jedino „spektakularnoj“ predstavi „Šeherezada“ Slovenskog mladinskog gledališta.

Borba

4000 din
600 Ден 60 Сит 200 Нрд
Sreda, 3. mart 1993.

NEZAVISNI
POLITIČKI
DNEVNIK

V. D. direktora **Branislav Tapušković**
Glavni i odgovorni urednik **Manojlo Vukotić**

**ALEKSANDAR
KARADORĐEVIĆ**

Pitanje imovine i državljanstva kraljevske porodice možemo posmatrati kao jedan element u sveopštoj jednačini povratka Srbije u red pravno utemeljenih, pristojno uređenih država.

strana 22

ВОЈВОЂАНСКА БАНКА
НАЈПОВОЉНИЈИ
ОТКУП
ДЕВИЗА

ZAJEDNIČKA SEDNICA VEĆA GRAĐANA I VEĆA REPUBLIKA SKUPŠTINE SRJ

SRJ dobila novu vladu

Beograd. — Sat i po posle ponoći, SRJ je dobila drugu po redu vladu. Tajnim glasanjem, na odvojenim sednicama: Veća građana i Veća republika, za saveznog premijera izabran je dr Radoje Kantić i potvrđen je njegov kabinet. U Veću republika za Kantićev izbor glasalo je 39 poslanika, koliko ih je i bilo prisutno. Inače ovo veće ima ukupno 40 poslanika. U drugom skupštinskom domu, Veću građana, koje ukupno ima 138 poslanika, glasalo je njih 100: „za“ je bi-

lo 92, a „protiv“ osam.

Dilema oko izbora savezne vlade, što je trebalo da se obavi još u ponedeljak, razrešila se tek pošto je juče dao ostavku guverner NBJ, Vuk Ognjanović. To je očito bio uslov da SPS pristane na Kantićev kabinet, a verovatno je zbog toga mesto saveznog ministra za finansije u njemu ostalo otvoreno.

Kad su nakon mukotrpnih dvodnevni konsultacija napokon postignuti dogovori (a u međuvremenu je i sam mandatar oštrim pismom

protestovao kod predsednika skupštinskih veća zbog odugovlačenja zakazivanja sednice) poslanici oba doma okupili su se juče oko 17 časova da saslušaju mandataru. U programu koji je on izložio kao prvorazredni zadatak savezne vlade postavlja se ukidanje sankcija, uspostavljanje mira i postizanje trajnog i pravednog rešenja jugoslovenske krize. Nakon skoro sedmočasovne diskusije program je dobio načelnu podršku, mada su sve poslaničke grupe iznele svoje

rezerve, gotovo uslove pod kojima će ovu vladu smatrati uspešnom.

Kantićev kabinet ima dva potpredsednika i 17 ministara, a mesto trećeg potpredsednika savezne vlade i ministra finansija biće naknadno popunjeno. Vladu, osim nekoliko izuzetaka, čine predstavnici SPS i DPS, jer ostale stranke nisu želele da učestvuju u njenom formiranju, a jedan broj stručnjaka nije bio spreman da se angažuje u Kantićevom timu.

Reagujući na ovakav sastav savezne vlade, poslanici DPS CG su naglašavali da su od premijera, na samoj sednici, čuli za većinu ministarskih imena. To je, kako su tvrdili, rezultat njihovog stava da Kantiću treba dati određene ruke. Istu slobodu u sastavljanju vlade, međutim, nije mu dala druga partija SPS, koja je dobila većinu vladinih resora.

Prvi put, savezni premijer je položio i zakletvu pred poslanicima Skupštine.

strane 2-4.

**Tri
potpredsednika
17 ministara**

Kantićev kabinet ima tri pot-

VISA
KAPITALE

ukupno ima 138 poslanika, glasalo je njih 100: „za“ je bi-

(a u međuvremenu je i sam mandatar oštrim pismom

nu podršku, mada su sve poslaničke grupe iznele svoje

nije bio spreman da se anga-

poslanima skupštine

strane 2-4.

Tri potpredsednika 17 ministara

Kontićev kabinet ima tri potpredsednika i 17 ministara, s tim što će se mesto ministra za finansije i mesto jednog potpredsednika naknadno popuniti.

Potpredsednici Savezne vlade su Asim Talacević i Jovan Zebić. Funkciju prvog potpredsednika će privremeno obavljati ministar za inostrane poslove Vladislav Jovanović.

Slobodan Ignjatović je ministar za informacije, dr Slavko Gordić za prosvetu i kulturu, dr Milau Dimitrijević za nauku i tehnologiju, dr Zoran Bjugulac za sport, dr Slobodanka Đorđan za životnu sredinu, Pavle Bulatović ministar odbrane, Blagoje Lučić za saobraćaj i veze, dr Zoran Stojanović ministar pravde, dr Milorad Unković ministar za ekonomske poslove sa inostranstvom, Đorđe Blagojević ministar za unutrašnje poslove, Veljko Popović ministar za zdravlje, rad i socijalnu politiku, Miroslav Ivanišević ministar za trgovinu, Tomislav Simović ministar za privredu, Lovre Koviljko ministar za poljoprivredu, Margit Savović ministar za ljudska prava i prava manjina i Tomica Raičević ministar bez portfelja.

Trodnevni pritvor Savi Vlajkoviću

Na osnovu podataka i dokumentacije prikupljenih u toku prethodnog postupka, rešenjem organa unutrašnjih poslova Republike Srbije od 02. 03. 1993. godine, određen je pritvor u trajanju od tri dana protiv: Save Vlajkovića, bivšeg ministra za

trgovinu, ugostiteljstvo i turizam Vlade Republike Srbije, Andrije Jovičića, pomoćnika ministra u istom Ministarstvu i Divne Korać, tržišnog inspektora iz Valjeva, zbog osnovane sumnje da su počinili krivična dela zloupotrebe službenog položaja iz člana 242. KZ Republike Srbije, radi pribavljanja sebi i drugima imovinske koristi.

Nakon okončanja prethodnog postupka pritvorena lica će, uz krivičnu prijavu, biti predana u dalju nadležnost pravosudnim organima, kaže se u saopštenju informativne službe MUP R. Srbije.

DANAS

Reporteri „Borbe“ u vozu Beograd — Bar

Kupci bez Bosanaca i pruga za otmice

strana 13

Nesporazumi oko novog saveznog grba

Na kraju posla, Vlada SRJ obavestila Komisiju za grb da će mimo nje predlog za novi grb ići direktno u Skupštinu

strana 22

Matija Bećković

Za iskrivljenu ideološku svest nije problem da u Belom i Starom dvoru stoluje bilo koji probisvet, samo da to ne bude onaj koji je vlasnik. To je logika dedinjske levice.

strana 22

• SVE SPECIJALISTIČKE USLUGE VRHUNSKIH STRUČNJAKA

• KOMPLETNE LABORATORIJSKE ANALIZE

Poliklinika

MDT

Dr Ivana Drulović

Jovana Rajića 5B/IV
tel. 444-7009 - zakazivanje
radno vreme 9 - 19h
subotom 10 - 14h

VEĆE GRAĐANA O DRŽAVNIM RASHODIMA ZA OVU GODINU

Kvorum prekinuo sednicu

Beograd. — Sednica Veća građana neplanirano je prekinuta prije nešto posle 17 časova, tako da glasanje o budžetu nije bilo. Prekidu sednice prethodilo je oštar dijalog između Vojislava Šešelj i predsednika Veća Radomana Božovića, koji umalo nije prerastao u incident.

Šešelj je, naime, upozorio Božovića da je povredio Poslovnik ne izreči da kaže — a čemu. Božović ga je opomenio da ne ometa rad Veća i odvratio mu reč, isključujući mikrofon. Šešelj, međutim, nije htio da ode sa govornice. Temperatura je porasla onog momenta kada je Božović rekao da će zatražiti od skupštinskog obezbeđenja da Šešelju udali iz sale, na šta mu je vod radikalna uzvratilo „ajde da vidim. Zatražite da mi udalje...“.

Šešelj je na kraju rekao da je povredio poslovnik kad se uputio o polemiku sa Danilom Golubovićem poslanikom SRS. Tada je Božović dao pauzu, od deset minuta da bi, nakon nje, konstatovao da nesla Kontićeva za nastavak rada pošto se svega 45 poslanika u sali. Uz opasku upozoravaju Šešelju „veliki bezobzirni i nesla kraj“ čer je ovaj rekao da se konstantno uvreda protivnik. Ovo je je poslanike odmahle šta je članovi DPS u čer sece odgovarajući ljudi pripunjavati je za ovaj partijski klanje. Božović je rekao da će nastavak sednice naknadno za-

ponavljajući i mirnom postrepljujući da je planirani deficit budžeta ograničan. Da vlada nije ništa učinila da smanji javnu potrošnju. Da će inflatorna napojnost te budžetske kase („teške“ zajedno biće pet milijardi dinara) jedine države doći u pitanje ostvarivanje programa monetarne reformacije i oporavka privrede. Da ovaj budžet ozbiljno preči novom dinaru, itd.

Ovakle popuniv dve milijarde i 350 miliona planiranog deficita, a da to bude pokriveno deviznim pokrivenim“ pitao je Đorđe Tanić, a Pavle Premović je konstatovao da ovako oblikovan budžet čiji se 68 odsto izdataka ostvaruje raznim poreskim nametima, uz plan tako visokih prihoda iz primarne emisije „ina sve nedostatke i nedorečenosti budžeta iz prethodnih godina“. Nelogično je, kaže je ovaj poslanik i da Savezna vlada raspolaze kapitalom od oko milijardi i 700 miliona dinara a direktno prihodiće samo 130 miliona. A po tome „za što rade decine hiljada visoko stručnih lica sa velikim radnim i profesionalnim potencijalom“.

Kao i obično nasodrij u izrazima bio je Vojislav Šešelj. On je, uz osaglo, optužio Saveznu vladu da se, k'o bojni, odrekla nekih ranijih stavki rashoda, a praktično ih je samo zamaskirala podvodeći ih pod druge stavke. „Kao da smo mi vođa svaki na to nečemo razustati“ Da je „neobabilna“ vlada predložila „neobabilan“ budžet.

Šešelj je ilustrirao i činjenicom da je ona sama za samo jedan dan mogla da prilivni predlog NBZ za

Imaju li rashodi pokriveni? Radoje Kontić, Tomislav Kaliterna i Jovan Zebić na sednici Veća građana FOTO: S. VUKIĆ

— za koje je imao Kontićeva vladu da juče izostao napredana) tada rekao da se zasnivaju na projektu Srbije radikalne stranke.

Poslanici Demokratske stranke Ivan Vuković i Miroslav Labus su naglasili da će, shodno dogovoru u poslaničkom klubu, glasati za

budžet „u prvom redu stoga što je to tako reč izključivo ovaj budžet“. Ali time ne daju svoj glas i vladi koja je budžet predložila. Naglasili su da bi voleli da se program prof. Avramovića realizuje, ali smatraju da će postojati vlada i njihovi aparati u tome nepeti.

Labus je dodao da se budžetski deficit od predloženih 330 miliona može nominalno pokriti politično ako se „prijetilski ubede“ patriote koje su kapital izveli na Kopaonik, u Budimpeštu i drugo da ga u toj mmi u zemlju vrate.

Y. Vuković
D. Vuković

VOJISLAV ŠEŠELJ U REPLICI SA RADJEM KONTIĆEM

I poljupci su stavka budžeta

Beograd. — Kritikujući budžet, lider radikalna „okomid“ se, na neki stvarstven način, na premijera Kontića, od momenta kada je predsednik Vlade iz klupe negodovao zbog Šešeljeve ocene da projekat budžeta nije ozbiljno napravljen. „To što je deficit

ukupnog deficita u ovoj tri budžeta. To je pravilo. To znači da krajn godinje, inflacija, možda kao prošle godine“.

Radoje Kontić (Uputnik s mesta): „Nije tačno“.

Vojislav Šešelj: „Zašto niste podneli ustavku? Čer je mo-

Vojislav Šešelj: „Ujedinjene nacije? Pa niste baš bili tamu, ni mi Saveta bezbednosti, nisi ste se obratili Generalnom skupštini. Ne znam šta ste tražili u UNO. Možda ste bili tamu na tvojim radnih ljud...“

— Predstavim da se budžet ne osnove i da se Vladi vrati na sta-

MARGIT SAVOVIĆ, MINISTAR ZA LJUDSKA PRAVA

dana Crvenog krsta miruje oružje, prestanu sukobi, budu sačuvani ljudski životi u ime humanosti i u ime tradicije Organizacije koja je dan i ustanovila.

— 7. april obeležava dan donošenja Ustava Svetske zdravstvene organizacije 1948. godine po kome je pravo na zdravlje osnovno ljudsko pravo. Upravo u ime toga — kaže se u apelu naših lekara domaćoj i svetskoj javnosti koji je juče upućen iz beogradskog Centra Sava — moramo na današnji dan dići svoj glas protiv ugrožavanja zdravlja svog naroda od strane Međunarodne organizacije.

— Primenom sankcija prema

pravom smislu čini kršenje Povelje Organizacije Ujedinjenih nacija i Ustava Svetske zdravstvene organizacije.

— Apelujemo na Svetsku zdravstvenu organizaciju da se u OUN kao njen organ, rukovođenja svetim ciljevima etike zdravstvenih radnika založi za hitno ukidanje sankcija prema SR Jugoslaviji, a posebno sankcija na zdravstvo.

— Apelujemo na naše građane da ne podlegnu iracionalnim negativnim emocijama, već da se angažujući svoje najmoćnije oružje — duhovnu energiju, patriotizam i jedinstvo — odupru teretu sankcija. **B. P.**

Ruski ambasador kod ministra za nauku

Beograd. — Savezni ministar za nauku, tehnologiju i razvoj dr Milan Dimitrijević primio je juče u Beogradu ambasadora Ruske Federacije Genadija Šikina.

Dimitrijević i Šikin su razmenili mišljenja o naučnoj saradnji

između Jugoslavije i Ruske Federacije, o mogućnostima ublažavanja negativnih efekata sankcija u oblasti fundamentalnih nauka i o konkretnim pitanjima koja se tiču saradnje naučnih institucija dve zemlje. **Tanjug**

zupanija početak velikih javnih radova, najkasnije za 30 dana. Time će početi izgradnja autoputa između Zagreba i Splita, te Zagreba i Rijeke, splitske zaobilaznice, Masleničkog mosta, kao i ceste između Rijeke, Pule i pravca prema Trstu, odnosno tzv. istarskog ipsilona, pa i međunarodnog pravca Zagreb — Maribor. **G. G.**

Uskoro raspodela ulja, šećera, brašna

Beograd. — Sredinom aprila u Srbiji počinje raspodela brašna, ulja i šećera iz republičkih robnih rezervi, saopšteno je juče na sednici Věća Saveza samostalnih sindikata Beograda.

Do 20. maja raspodeliće se deset miliona kilograma brašna, dva i po miliona kilograma šećera i 1.7 miliona litara ulja, popularno zvanih „BUŠ artikli“ po proizvođačkim cenama. **Tanjug**

ODLUKA SAVEZNE VLADE

no pravo i kriminologiju, Pravni fakultet i Državna komisija za utvrđivanje ratnih zločina organizuju 13. aprila raspravu o formiranju međunarodnog krivičnog suda za Jugoslaviju, izjavio je Tanjugu prof. dr Ljubiša Lazarević.

Uvodna izlaganja, na prvoj stručnoj raspravi na ovu temu u SR Jugoslaviji, koja će se održati na Pravnom fakultetu, podneće dr Milan Bulajić i dr Mitar Kelj.

„Odmah po donošenju rezolucije Saveta bezbednosti o formiranju krivičnog suda za ratne zločine učinjene na teritoriji bivše Jugoslavije pojavilo se nekoliko nacrti za ovaj sud, a krajem ovog meseca Svet bezbednosti treba da odluči kakvu će varijantu suda prihvatiti“, kaže Lazarević.

Ideja o osnivanju i delovanju stalnog međunarodnog krivič-

stara je više od 100 godina, ali nikada nije realizovana.

„Pre nekoliko meseci pojavio se Nacrt statuta za stalni međunarodni krivični tribunal, koji je verifikovan od strane UN i ima podršku svetskih pravnih stručnjaka“ kaže Kokolj i dodaje da je tekst Nacrta nedavno preveo i pripremio za čitaoce.

Ово Министарство оцењује да су „злонамерне интерпретације дела изјаве председника Глигорова, у којој се спомиње Букурештански уговор од стране Републике Грчке и СР Југославије“.

„Na taj način velike sile bi mogle da elegantno zaobiđu svoju odgovornost, a da za zločine sude drugima. Stalni sud, zbog nezastarivosti ratnih zločina, morao bi u pogledu gonjenja i suđenja da ima jednak odnos prema svim svetskim sukobljavanjima“, tvrdi ona. **Tanjug**

изјаве била је једна од главних тема на седници. Савезна влада је одлучила да се у складу са Резолуцијом Савета безбедности Уједињених нација из 1991. године формира међународни кривични суд за ратне злочине који ће се бавити кривичним делима из периода од 1991. до краја 1992. године. Суд ће бити смештен у Хагу и биће под надлежношћу Међународног суда правде у Хагу. Суд ће имати 18 судија, од којих ће се 11 изабрати из међународне заједнице и седам из Србије. Суд ће почети са радом у јулу 1993. године.

Свој извештај поднеле су Министарство правде и Министарство спољних послова. Суд ће бити смештен у Хагу и биће под надлежношћу Међународног суда правде у Хагу. Суд ће имати 18 судија, од којих ће се 11 изабрати из међународне заједнице и седам из Србије. Суд ће почети са радом у јулу 1993. године.

Свој извештај поднеле су Министарство правде и Министарство спољних послова. Суд ће бити смештен у Хагу и биће под надлежношћу Међународног суда правде у Хагу. Суд ће имати 18 судија, од којих ће се 11 изабрати из међународне заједнице и седам из Србије. Суд ће почети са радом у јулу 1993. године.

Свој извештај поднеле су Министарство правде и Министарство спољних послова. Суд ће бити смештен у Хагу и биће под надлежношћу Међународног суда правде у Хагу. Суд ће имати 18 судија, од којих ће се 11 изабрати из међународне заједнице и седам из Србије. Суд ће почети са радом у јулу 1993. године.

Свој извештај поднеле су Министарство правде и Министарство спољних послова. Суд ће бити смештен у Хагу и биће под надлежношћу Међународног суда правде у Хагу. Суд ће имати 18 судија, од којих ће се 11 изабрати из међународне заједнице и седам из Србије. Суд ће почети са радом у јулу 1993. године.

KOMISIJE VJ O NESREĆI U DANILOVGRADU

Na trojica starešina

skim minama bilo i osam boje-
 vih. Sve mine su bile pravilno
 obeležene, ali stavljene u vež-
 bovnu amonalažu. Radi se o boje-
 vim minama koje su povučene
 sa ratnih područja u toku 1991.
 godine. Na sanducima u kojima
 su bile mine su zaista postojale
 oznake da se radi o vežbovnim
 tenkovskim antimagnetnim mi-
 nama. Međutim, na pronađe-
 nim bojevim minama i upaljači-
 ma bile su propisane oznake. U
 toku vežbe jedinica je postavila
 tri bojeve mine zajedno sa vež-
 bovnim. Jedna je aktivirana, a
 dve su pronađene neposredno
 posle nesreće razminiranjem
 zemljišta.

„Na osnovu zadobijenih po-
 vreda poginulih i povredjenih,
 kao i na osnovu izjave vojnika i
 starešina utvrđeno je da je minu
 aktivirao jedan od poginulih
 vojnika“, piše u ovom saopšte-
 nju i dodaje:

„Komisija Generalštaba VJ po
 izvršenom izvidajnom postupku
 na licu mesta i kompleksnim
 pregledom činjeničnog stanja ut-
 vrdila da je do nesreće došlo
 zbog niza propusta starešina u
 organizovanju, izvođenju i kon-
 troli obuke kao i krajnje nepaž-
 nje u rukovanju minsko eksplo-
 zivnim sredstvima“, ističe se u
 saopštenju.

„Komisija je nastojala da ut-
 vrdi samo činjenično stanje koje
 je dovelo do tragedije i nije cenila
 druge objektivne uslove u ko-
 jima žive vojnici i starešine u
 ovoj jedinici“.

„Zbog navodnih propusta u
 obuci mladih vojnika i nastalih
 posledica pritvoreni su: kapetan
 Zoran Majić, poručnik Milan

Naumov i stariji vodnik **Miroslav Đurković**. Protiv njih, kao i
 protiv starijeg vodnika prve klase
Vojislava Stanića, pokrenut je
 krivični postupak zbog osnova-
 ne sumnje da su učinili krivično
 delo neobezbeđenja pri vojnim
 vežbama iz člana 213. Krivičnog
 zakona Savezne Republike Ju-
 goslavije.“

U saopštenju se još kaže da su
 „smenjeni sa dužnosti potpu-
 kovnik **Branko Dašić**, koman-
 dant brigade i potpukovnik **Dragan Zčečević**, načelnik štaba bri-
 gade“ i da je „pokrenut discipli-
 ninski izvidaj radi stavljanja pod
 vojno disciplinski sud protiv
 majora **Slobodana Petričevića**,
 pomoćnika načelnika štaba za
 operativno nastavne poslove u
 brigadi“.

„Preduzimaju se mere radi is-
 pitivanja odgovornosti na višim
 nivoima rukovođenja i koman-
 dovanja u ratnom vazduhoplov-
 stvu i protivvazdušnoj odbrani“,
 naglašava se u saopštenju, i izra-
 žava najdublje saučešće.

Oktobarska inflacija veća od 2.000 odsto

Beograd (Tanjug). — Ministar za nauku, tehnologiju i razvoj u
 Vladi SR Jugoslavije dr **Milan Dimitrijević** posetio je juče Sa-
 vezni zavod za statistiku.

U razgovoru sa direktorom Zavoda dr **Dragutinom Grupko-
 vićem** bilo je reči i o procenama mesečne inflacije za oktobar.
 Savezni zavod za statistiku procenjuje da će ona premašiti cif-
 ru od 2.000 odsto, ali se to, kako je rekao Grupković, ne pokla-
 pa sa proračunima Savezne vlade, prema kojima inflacija ne bi
 trebalo da bude veća od 1.400 do 1.000 odsto. Nedeljna inflaci-
 ja ne može biti orijentir za mesečnu. To nedeljno procenjanje
 uvedeno je prevashodno zbog toga da bi se lakše merio efekat
 vladinih mera, objasnio je Grupković.

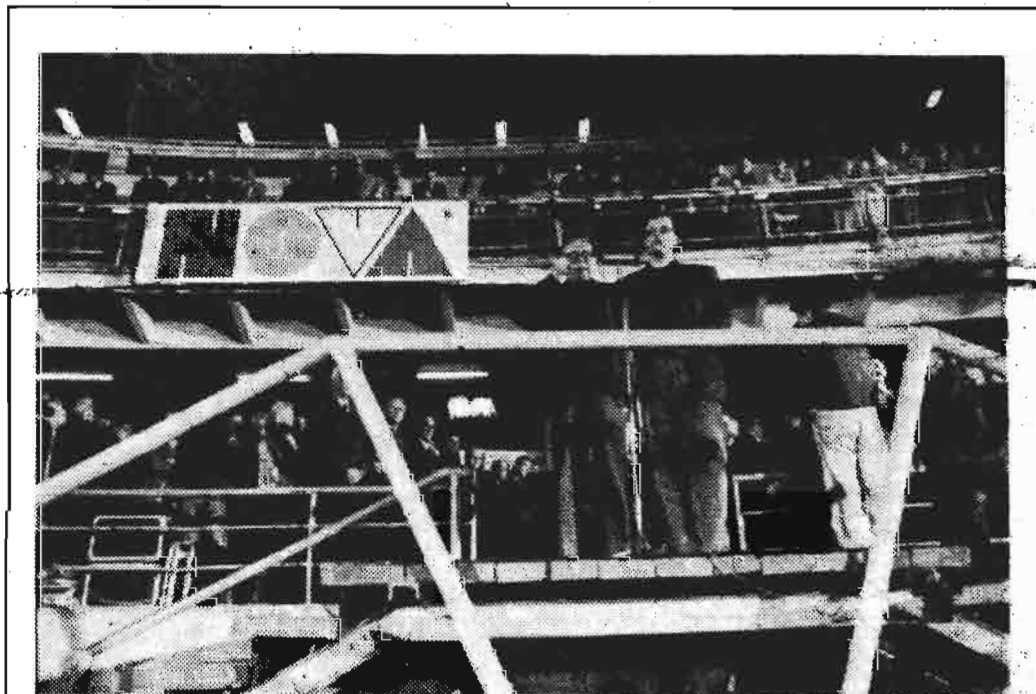
Hleb i danas po staroj ceni

Beograd. — Hleb će se u Srbiji i
 danas prodavati po starim cena-
 ma, jer su pekari, posle dva ne-
 uspela pokušaja da se juče dogo-
 vore sa Vladom, odlučili da ne
 koriguju cene bez odobrenja.
 Prema rečima direktora Beo-
 gradске pekarske industrij, **Stan-
 ka Blagojevića**, vlada je bila
 spremna da dozvoli poskuplje-
 nje traženo 15. oktobra, prema
 kome bi vekna hleba koštala od
 3.600 do 5.200, ali pekari su tra-
 žili da se ta cena koriguje za oko
 154 odsto, koliko su i u međuv-

remenu porasli troškovi proiz-
 vodnje.

Kako vlada nije bila voljna da
 udovolji i ovom zahtevu, pekari
 su kasno sinoć odlučili da zbog
 mogućih kazni ne podižu cenu
 bez odobrenja, već da rade dok
 imaju sirovina i dok silom prilika
 proizvodnje ne bude obus-
 tavljena.

Pošto sednica vlade nije bila
 završena pre zaključnja lista,
 nismo uspeali da saznamo da li
 će se na dnevni red vratiti „na-
 godba“ oko poskupljenja. **S. J.**

Na Beogradskom sajmu sinoć je počeo 30. Međunarodni sajam knjige. Švajcarski pisac **Željko Aldas** je, otvarajući Sajam, za koji je rekao da je podvrgnut nepravdom embargu, istakao da je za one koji pišu najvažnija briga za ljudsko biće i da im je misija da rade za istinu, a protiv laži. Opširnije o Sajmu knjiga na strani 21.

Daci bez udžbenika profesori bez hleba

Beograd. — Sindikat prosvetnih
 radnika Srbije, upozorio je juče
 da je „Vlada Srbije povukla po-
 tez kojim iznutra ruši školu“.

— Vlada i Ministarstvo pro-

Jugoslavija izbačena iz Interpola

Beograd, (Tanjug) — Šef jugo-
 loveskog biroa Interpola,
Drakče Dimitrijević izjavio je
 juče Tanjugu da je Generalna
 skupština Interpola, održana u
 Arubi (holandski Antili Karibi)
 od 29. septembra do 5. oktobra,
 odlučila da Savezna Republika
 Jugoslavija mora da podnese za-

sa Rezolucijom Saveta bezbed-
 nosti UN od 22. septembra 1992.
 godine, da SRJ ne može auto-
 matski da produži kontinuitet
 SFRJ i učestvuje u radu General-
 ne skupštine UN.

Savezno ministarstvo unut-
 rašnjih poslova, kaže Dimitrije-
 vić, insistira na tome, i nasti-
 je.

ВОЈВОЂАНСКА БАНКА

BAROMETAR

BERZA

GORICA		NOVI PAZAR		NOVI SAD	
PROD.	KUP.	PROD.	KUP.	PROD.	KUP.
0 30.000	25.000	30.000	21.000	23.000	
0 31.500	27.000	33.000	22.000	25.000	
0 46.500	38.750	48.000	32.500	36.800	
—	3425	4200	—	—	
—	23,75	31,50	—	—	
—	50.000	69.000	—	—	
—	6750	8400	—	—	

godine u 17 sati

ACB

AUTOBUSA

o mora i ko ima sreće

voj stanici sve manje vozila i put-sadašnjim uslovima, predstavlja prigradskom prevozu sa „Lastine“ 7, jači i veštiji putnici.

ni- sa uče ilik fil- ni- usa padnici SUP-a su morali da inter-venišu, mada je sada sve manje takvih ekscen- sija — rekao nam je **Dragan Kamber**, šef prodajne službe. — Uglavnom, nema više onih slika koje su do nedavno „krasile“ beogradsku autobusku stani-

cu. Putuje samo onaj ko mora, a preći u današnje vreme relaciju dužu od pet kilometara, ravno je avanturizmu! — reči su gospodina Grujića.

Sa druge strane, na glavnoj stanici „Laste“ prizor je onaj naš — pravi. Stampedo nije pregruba reč za ono što izvode putnici sa prigradskih linija. Jači i sposobniji obezbede bar stajanje do recimo, Mladenovca ili Smedereva, dok oni stariji i slabiji nemaju nikakve šanse. „Sistemom eliminacije“ ove osobe ostaju da čekaju sledeći autobus, ili neka bolja vremena. Mnogi putnici kažu da kupljena, karta u većini slučajeva ne garantuje prevoz, pogotovu ne u „špicu“.

Za razliku od ljubaznosti koju su ispoljili čelni ljudi beogradske autobuske stanice, u „Lasti“ nisu bili raspoloženi ni za kakav razgovor. Tako nismo uspe- li da saznamo čemu služe rezervacija i stanična usluga koje su uračunate u cenu prevoza.

B. Jeremić

og- hi- lja- taj- nih- ada- iću- zbe- ice, koji- /oz- ilu, mo

ada- je- sam- taju- ima- pri- jjić. i- is- tici- naj- pri-

vozači" taksiste

Ok- Be- tiv- zra- bvi- Me- ani- taj- su- ebe- slav- da, fla- Pri- vović- 5, i su- nog- (24) vica- nzi-

koviću, Mladenoviću i Cvetkoviću da skoro svakodnevno za sebe kupuju velike količine goriva i toče u svoja vozila ili kante, od 200 litara, što je strogo zabranjeno.

Trojicu taksista „Beotaksi“ je odredio da pravi spiskove i redosled taksija kojima će točiti gorivo da bi se sprečila velika gužva. Na, pumpi koja je svakodnevno dobijala 8 tona goriva, odlukom Markovića, Mladenovića i Cvetkovića rezervoare je moglo da napuni samo 100 taksija. Tako je trojici ostajala mogućnost da preostalo gorivo kupuju za sebe, nabavljajući prethodno bonove na Kalenić pijacu.

Gorivo su kasnije prodavali po ceni od 1,5 do 2,5 marke, a najveći deo završio je kod Kojčeva, koji ga je dalje preprodavao. Inspektori SUP-a pronašli su kod Mladenovića, Markovića, Cvetkovića i Kojčeva 860 litara goriva, 1640 litara goriva u bonovima, 90 „švajcaraca“ i 9.420 maraka, a u Markovićevo stan- nu bila su tri bureta sa 540 litara dizela, dok su kod Mladenovića i Cvetkovića pronađene cisterne sa 2,6 odnosno 3,0 tone dizela.

R. S. — G. M.

POVEĆANA POTROŠNJA STRUJE

Grejalice ne mogu da zamene radijatore

(Tanjug) Poslednji hladni dani u Beogradu povećali su potrošnju električne energije za 50 odsto u odnosu na period pre zhlade- nja, izjavio je juče Tanjugu ruko- vodilac pogona upravljanja u Elektrodistribuciji „Beograd“, Slobodan Petrović.

Očigledno je da su Beograđani tokom vikenda grejalicama nadoknađivali hladne radijatore. Prekjuče je potrošeno između 18 i 19 miliona kolovata struje.

Petrović je rekao da se snab- devanje strujom neće odraziti čak i ako temperature padnu ta- ko nisko, kao u periodu 20. de- cembra prošle do 10. januara ove godine godine, kada je postignut apsolutni rekord u op- trošnji od 29 miliona kilovata.

Beogradska elektrodistribuci- ja je ove godine obavila samo 30 odsto planiranih radova. Po re- čima Petrovića, osnovni razlog što je ovako malo urađeno treba tražiti u ekonomskoj blokadi i otežanoj nabavci delova za re- mont iz inostranstva, ali i u „izuzetno niskoj ceni struje“.

PRVI DAN PRODAJE MLEKA I HLEBA ZA BONOVE

Trgovci ne daju robu

Prvi dan, regresirane prodaje mleka i hleba uz kupone pro- tekao je u Beogradu u znaku „bojkota“ kupaca od strane trgovaca.

Namera građana koji su sa kuponima došli da kupe mle- ko ili hleb uz popust od 30 od- sto nije naišla na razumevanje trgovaca koji su se pravdali „nerazumevanjem“ vladinih uredbi, donetih s tim u vezi još početkom prošlog meseca.

Zbog toga su nezadovoljni građani tražili pomoć od op- štinskih štabova za snabdeva- nja, preko kojih su i došli do svojih bonova za beneficiranu kupovinu.

U Gradskom štabu za snab-

devanje, koji je koordinirao akciju raspodele bonova, novi- narima je rečeno da nema op- ravdanja za takvo ponašanje trgovaca.

Predsednik tog štaba, Dra- goslav Kojić, rekao je da su trgovci morali biti spremni za primenu vladinih uredbi i reg- resiranoj prodaji mleka i hleba određenim kategorijama gra- đana.

„Pokazalo se, nažalost, da uredbe nisu računale sa svim aktuelnim poteškoćama u snabdevanju osnovnim život- nim namirnicama, pa se neki problemi moraju rešavati 'u hodu', ali to trgovine nikako ne opravdava“, izjavio je Kojić.

Šumokradice caruju na Adi Huji

Ukoliko se ne spreči divlja seča na Adi Huji, ovaj deo grada us- koro bi mogao da bitno izmeni nekadašnji izgled. Opštinski ko- munalni inspektori za divlju se- ču na Adi Huji „optužuju“ „Srbi- ja šume“, dok zaposleni u ovom preduzeću, Gazdinstvu Beog- rad, kažu da je čitav problem proizišao iz toga što još nije ut- vrđeno u čijoj je nadležnosti šu- ma na Adi Huji.

Svakodnevnom sečom, najbo- lji primerci vrbove šume postaju debila namenjena prodaji. Biraju se samo zdrava stabla. Jedna za- prezna kola natovarena cepani- cama vrede na crnom tržištu 60 maraka. Šumokradice ih iznose običnom zapregom bez tablica, a prema priči tamošnjih alasa reč je o uvek istim ljudima koji „navraćaju“ više puta dnevno.

M. B.

MILAN DIMITRIJEVIĆ U GEOLOŠKOM INSTITUTU

Poslovi čekaju ukidanje sankcija

Prilikom jučerašnje posete dr Milana Dimitrijevića saveznog ministra za nauku, tehnologiju i razvoj Geološkom institutu u Beogradu, direktor dr Milan Milojević je ukazao na pogubno delovanje sankcija na rad ovog

instituta. Milojević je rekao da ukida- nje sankcija čeka i ugovor „te- žak“ 15 miliona dolara koji je Geološki institut potpisao sa li- bijskim investitorom.

M. R.

Darovi „Spone“ deci u Zvečanskoj

Ugasli pogled napuštenih mali- šana na tren zamenila je radost dok su znatiželjno razgledali ci- pelice, češljice i trenerke koje im je u ime humanitarne organizacije „Spona“ delila, nasmejana lica, predsednica Danica Draš- ković.

Mališanima Centra za zaštitu odojčadi, dece i omladine u Zve- čanskoj, predstavnice „Spone“, darovale su juče i sokove, higi- jenski papir i odecu, a obećavale i tako neophodno mleko u pra- hu i lekove.

M. I. M.

FOTO: M. Čalić

„ОДЛИВ МОЗГОВА“, КРОЗ ДИОПТРИЈУ РЕСОРНИХ МИНИСТАРА И РЕКТОРА УНИВЕРЗИТЕТА

Одлазе добри, најбољи нису отишли

Није коректно рећи да је отишло све што вреди; треба побољшати материјални положај најперспективнијих; манипулише се одласцима стручњака а стање није драматично — то су, у најкраћем, мишљења надлежних. А стручњаци и таленти и даље одлазе

Олга Николић, Вера Дидановић

Приче о одласку стручњака у иностранство, „на основу којих се обично закључује да је из земље отишла сва памет“ прилично иритирају републичког министра за науку и технологију др Слободана Унковића. „Није тачно — и према онима који су остали није коректно — рећи да је отишло све што вреди. Ми још увек имамо велики број добрих, цењених и перспективних стручњака, истраживача“, коментарише министар Унковић. Ограда од уобичајене формулације не значи — по њему — и негирање да проблем постоји и да је „несумњиво забрањивајући“. Ако изгубимо научну супстанцу земље, биће потребне деценије да се вратимо на ниво из 1991. Зато је ово питање од стратегијског значаја за развој Србије, оцењује др Унковић.

По мишљењу саветног министра за науку, технологију и развој др Милана Димитријевића, три су кључне мере које би држава требало да предузме да би умањила (али не и сасвим зауставила, јер је то немогуће) проблем „одлива мозгова“. Потребно је побољшати положај научника обезбеђивањем одгова-

Политика емиграционих „улазница“

По Закону који у Америци важи још од 1952. САД годишње може да прими највише до 270.000 емиграната из целог света (максимум 20.000 из једне земље). Међу оне који до исељеничке визе лакше долазе спадају и изузетно способни (у науци или уметности) или имају професију која је дефицитарна на америчком тржишту. Слична емиграциона политика води се у Канади и у Аустралији (на пример, већина подносилаца молби за усељење у Аустралији мора задовољити бар један од два најважнија услова — да има блиског рођака у овој земљи или личне квалитете који ће допринети „развоју Аустралије и њеном начину живота“).

Миграције памети

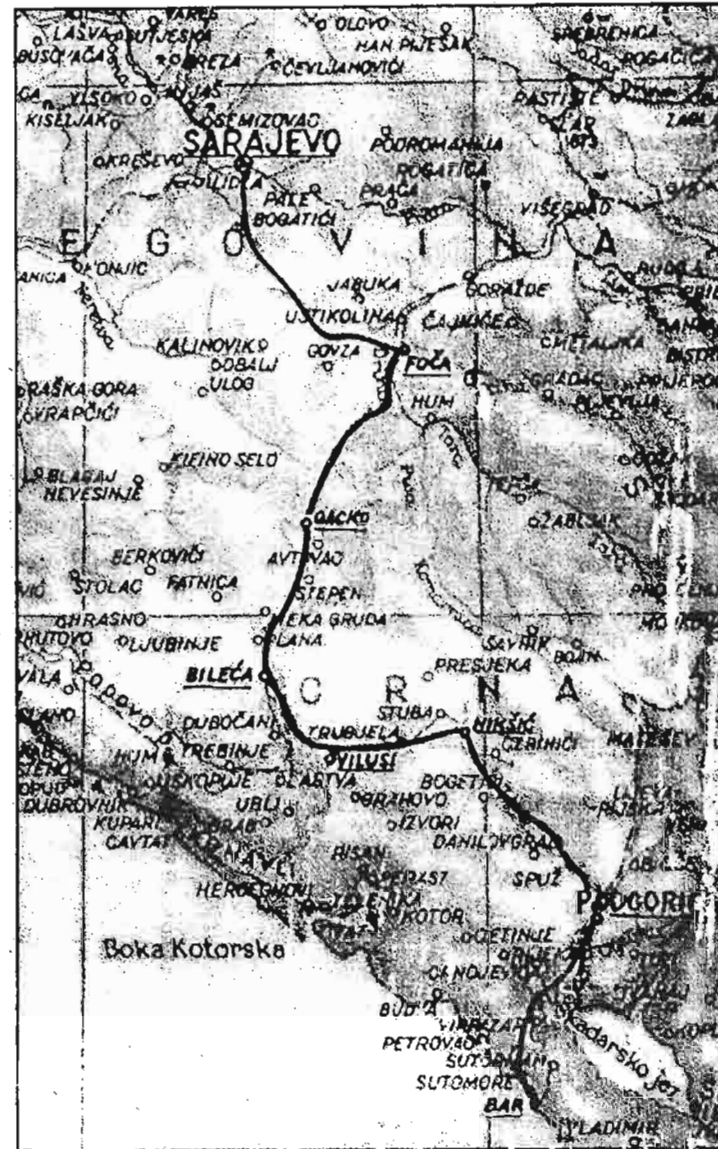
„Одлив мозгова, наравно није само наш проблем. Миграција научника и стручњака присутна је широм планете. Важеће правило гласи: најразвијеније земље су и најпривлачније. По статистикама из 1987. главни канадски „снабдевачи паметју“ су Европа (50,2 одсто), Азија (27,1 одсто), САД и Средња Америка (10,5 одсто). Ако се ти проценти расчлане, 21 одсто мозгова у Канаду долази из Енглеске, 26,9 одсто из Пољске, 9,8 из Румуније, 6,64 одсто из СФРЈ, уз напомену да се овај проценат са распадом Југославије свакако повећао).

на докторске, магистарске студије, да заврше факултет — значи они који „не одлазе заувек“.

Др Миљивоје Лазих, министар просвете Републике Србије објашњава да је одлазак асистената и наставника у иностранство „нешто већи него у периоду од пре две године, али не драстично и значајно“. Још ни један факултет није се обратио овом министарству да би указао на ово као проблем. То значи да се настава несметано одвија, вели министар просвете, уз нагласак да је пред почетак школске године Министарство имало серију сас-

КОРИДОР БАР — САРАЈЕВО КРАЋИ И БЕЗБЕДНИЈИ

ПОВОДОМ ПРЕДЛОГА ЕКОНОМСКОГ САВЕТА СРБИЈЕ О КОНЗОРЦИЈУМУ ПРИВАТНИХ БАНАКА ЗА

До с

Из Републике Српске
Подгорице и Никшића

Изгледа да је недавни међународан сан у Београду између Републике Српске и Републике Српске присуство председника Републике Српске Милошевића, добио један корак („То што мир у Босни не бити стварен у једном не умању значај првог корака пола миром иш цео миром вину територије...“), и његову ствар.

Југословенске и српске притиснуће тешким светом претњом потпуне изолације света, све више се укључује слоје окр постизања трајног мира (а ако буде још понешто сторијабивше Босне и Херцеговине. Наравно, ништа је дан потез је и писмо Војводе Јовановића, министра иностраних послова СРЈ, председника савеза министара ЕЗ, и др гејске дипломатије Више

Подсећајући белгијску политику да је потпис Фирма, Радова Караџића, дана Милошевића донео ворио границе и за вкретање и сарадњу, уз слободу кретања свих коментарне помоћи, и свим којима је она потр ко такву могућност угроње у централној Босни, Јоу у свом писму предлаже стојећи коридор Сплит - во (за чије оспособљавање беђење БВ чини велике замени новим, крајним

удбенику, про-
зависност. Срби
е територије на-
кав је случај и
ој Срби чине 12
а, али и са Бос-
м где Срби чине

у за ђаке од де-
аже наша саго-
а војска напада
тога заузима 70
осне и Херцего-
да Срби прого-
арају их у лого-
услиманске по-
„етничком чиш-
под српским те-
милиона не-
тва мора да на-
а налазе се и у
мативном мате-
кану” који је ув-

Тако се у Француској и Немачкој
у школама предаје о најновијој ис-
торији Срба, Србије, Црне Горе и
Југославије.

Александра Бркић

**СТИПЕНДИСТАМА МЛАДИМ
ИСТРАЖИВАЧИМА**

Исплаћено још по милион динара

Министарство за науку и техно-
логију Републике Србије исплати-
ло је јуче стипендистима – младим
истраживачима, који су се укључи-
ли у научноистраживачке пројек-
те, разлику октобарске стипендије
у износу од 1,050.000 динара, саоп-
штило је Министарство.

Са претходно исплаћеном свотом
та сума одговара основној цени ра-
да у Републици за октобар у изно-
су од 1,400.000. (Танјут)

ка, ни брашна ни хлеба...

Напуштен пројекат

Када смо посетили лабораторију
Центра за репродукцију Завода за
сточарство, затекли смо истраживаче
који најсавременијом научном
методом – генетичким инжењер-
ством, односно трансфером семене
и ембрио технологије добијају
светске резултате у производњи би-
кова и крвава. Трансфер ембриона
је овде и у служби преношења
светске генетике у домаћу попула-
цију. На овај начин добијени су ге-
но-типови крвава које годишње дају
и до 8.000 литара млека.

– Права је штета што смо напу-
тили овај пројекат – рекао нам је
др Милан Адамовић, директор За-
вода за сточарство и ветерину. –
Међутим, са распадом старе Југос-
лавије ми више нисмо могли да

Хрватском. Како је истакнуто, они
ће се третирати као нови пројекти.
Истраживачи Института Агро-
економика селекционисањем семе-
на пшенице успели су да произве-
ду врсту која даје приносе и до 9
тона по хектару, што је за 1.200 кг
више од до сада најбољег приноса.
Тиме су оборили светски рекорд у
производњи житарица, па су ову
пшеницу назвали симболичним
именом „максима”. Зато је ова
врста пшенице нашла место на
многим деловима континента. Ина-
че, овај институт је регистровао ви-
ше од 20 сорти пшенице које су до-
бијене рекомбинацијом и укршта-
њем семена.

Кукуруз је посебан куриозитет
Института Агроэкономика. До сада
је регистровано око 250 хибрида
који су рађени са данском фирмом
„Арибо”. Тренутно су на листи при-
оритетних хибрида на међународ-
ној лиценцији два хибрида Ин-
ститута, ПКБ 632 и ПКБ 633, који
не само што дају рекордне приносе
већ и сазревају за само 105 дана.

Од гљива до вина

Најбољи пример како наука мо-
же сама себе да издржава управо
смо открили у Агроекономику. Ос-
вајањем програма узгајања мице-
лијума, који је ранијих година увоз-
жен за велике паре, заокружена је
комплетна производња квалитет-
них гљива. Оне су врло тражене не
само на домаћем већ и на иностран-
ном тржишту, и сав новац који се
добије од њихове продаје улаже се
у развој науке.

Стручњаци Агроекономика по-
стигли су и изванредне резултате у
воћарству, повртарству, а нарочито
у узгоју ЈУ-пчеле. Она се данас ус-
пешно гаји на тлу – Америке. У
прилог квалитету ове пчеле, која је
резултат домаће памети, говори и
податак да је Америка први пут у
својој историји увезла било који
инсект на своје тле, и то баш из Ју-
гославије.

Због свега тога се за Агроеконо-
мик заиста може рећи да је своје
научноистраживачке резултате ус-
пешно преточио у производњу
здраве хране. Производи погнут
купиновог вина, ракије „вилијамов-
ке”, сокова без додатног шећера,
разних ђемова, затим препарата на
бази меда и лековитог биља, као
што је: витамин, медипол и др.
врло су атрактивни и ван наших
граница. Ваља истаћи да се у пале-
ти њихових производа налазе и ка-
пи од глога, срдачице, аниса и дру-
гог лековитог биља које се успеш-
но употребљава у медицини. Пре-
ма речима др Данице Ивановић,
ови производи су рађени према ев-
ропским стандардима, али у сарад-
њи са београдским Медицинским
факултетом. Агроекономик је по-
знат и по својој храни за тешке бо-
леснике и бебе, који користе Хи-
руршка клиника, ВМА и Дечија
клиника.

– Пројекат „Моћ природе” за-
мишљен је као извозни програм, па
смо све наше технологије заштити-
ли у свету, – каже професор др
Драгоје Душић, председник Хол-
динг компаније Агроекономик.

Светлана Беара

Проф. др Владимир Петронић *
Др Нада Костић

зу вратити његово

завствене заштите могуће су и у условима економске блокаде

штиту свим грађа-
адашњем нивоу.
се финансирало
пе доприноса из
и из стопе допри-
трофита предузе-
а носе би одређи-
остављено осигу-
било финансира-
а цигарете, алко-
ај у већини зема-
финансирања по-
тава у овом фон-
ање обезбеђива-
штиту изнад оног
је основно осигу-
иуширена права у
ова лечења. Ово
обровољно и фи-
атним личним уп-
и послодавца за
ле бисмо добили
става за здрав-
би подигло њен

ове које би биле
деоничарске или
се уврстити у је-
завствене зашти-
зномерно уврсти-
са којима основ-
гурање склапају
оришћење, ради
ураницима.

ичног лекара

ије здравствене
а основну здрав-
јалистичку служ-
ње и дијагности-
овна заштита од-
ште праксе. Ову
и само приватни
овно и допунски
говор о лечењу
Осигураник би
осио му картон
е учињене услуге
а осигураника. У
би био дужан да
ацији по потреби
и кућне посете.

На тај начин бисмо добили правног
породичног лекара, чему смо и до са-
да тежили. Повећао би се интерес ле-
кара за своје уписане осигуранике,
јер би од квалитета и квантитета њима
уочињених услуга зависила и његова
зарада. Фондови осигурања би мора-
ли да контролишу ниво пружених ус-
луга и у случају неправилности раски-
нули би уговор са тим лекаром.

Важност допунског осигурања

Домови здравља би били делимич-
но продати или би њихове ординације
и опрема били дати у закуп приватним
лекарима опште праксе или специја-
листима. Сматрамо да би досадашња
средства, годинама одвајана за ос-
новну заштиту, уз додатна средства
(продаја и издавање домова здрав-
ља), била довољна да се ова транс-
формација изврши одмах, без дру-
гих додатних улагања. У процесу при-
ватизације предлаже се развој при-
ватних ординација и здравствених ус-
танова (првенствено опште праксе),
помоћу повољних кредита и пореских
олакшица у првим годинама рада.
Ово је значајно јер лекари до сада ни-
су били у могућности да створе по-
четни капитал за отварање ординаци-
ја. Повољни кредити за ову намену
обезбедили би се из специјалних на-
менских фондова основног здрав-
ственог осигурања. Ови фондови би
настали из средстава добијених про-
дајом или издавањем простора и опре-
ме домова здравља.

Специјалистичко-поликлиничка-ам-
булантна служба била би организована
у оквиру стационарних установа,
самосталних поликлинника и амбулан-
ти. Оне би се финансирале на основу
уговора са фондом основног осигура-
ња, када су прегледи и лечење у овим
установама бесплатни за све осигура-
нике. Специјалистичке услуге које се
обављају у приватној лекарској прак-
си плаћали би болесници сами или
преко допунског осигурања.

Стационарно лечење би се обавља-
ло у установама које су власништво

државе, социјалног осигурања, део-
ничарских друштва или приватне. Са
њима би фонд основног осигурања
склапао уговор за лечење својих осигу-
раника на нивоу гарантованом кроз
ово осигурање и услуге би биле бес-
платне за све осигуранике. Услуге из-
над нивоа које гарантује основно осигу-
рање плаћају појединци лично или
преко допунског осигурања. Допун-
ним установама до нивоа које гаран-
тује основно осигурање плаћале би
се из тог фонда, а разлику изнад тог
нивоа плаћа сам болесник или њего-
во допунско осигурање.

Апотеке и друге организације за
промет лекова и санитарског матери-
јала биле би већином приватне а ма-
њим делом државне. Са свим приват-
ним апотекама фонд основног осигу-
рања би склапао уговор о издавању
лекова на рецепт за његово осигура-
нике. Маржа и остали услови морају
бити исти за државне и приватне апо-
теке. Мора се гарантовати свим апо-
текама и организацијама за промет
лекова брзо плаћање. Плаћање по-
сле неколико дана, у условима велике
инфлације, обезвређује средства, те
се за тај новац не могу обновити про-
дате количине лекова. Неблаговреме-
но плаћање данас је условило недос-
татк бесплатних лекова за осигура-
нике на рецепте као и потребног сани-
тарног материјала и лекова у стацио-
нарним установама. Контрола струч-
ног рада лекара, стоматолога и фар-
мацеута била би под контролом од-
говарајућих струковних комора.

Све ове промене се могу извршити
релативно брзо и у садашњим усло-
вима. За ово је неопходно доношење
новог закона о здравственој заштити,
као и хитно доношење закона о ле-
карској, стоматолошкој и фармацеу-
тској комори.

* (Аутори су: дугогодишњи директор
Уролошке клинике и медицински дирек-
тор Клиничког центра, односно лекар-
специјалиста у болници „Драгиша Мишо-
вић”)

АСТРОНОМ О АСТРОЛОГИЈИ: ДР МИЛАН ДИМИТРИЈЕВИЋ

Јутутунска јухахаха

Зорица Пантелић

Недавно је наш истакнути стручњак, светски ауторитет у области астрономије и астрофизике, др Милан Димитријевић изјавио да обавезно искључује ТВ када на екрану види астрологе, врачаре, које, како каже, народу продају маглу, „Змајеву јутутунску јухахаху“.

Др Милан Димитријевић је предавач на Београдском универзитету и директор Астрономске опсерваторије у Београду. У више од 300 научних радова објављених у међународним и домаћим часописима знатно је допринео истраживању астрофизичке и лабораторијске плазме, спектралних линија, Сунца и звезда, ласера, атомских судара, историји астрономије и физике.

Да ли иједан астролог форсира рођење свог детета царским резом да би му прилагодио знак и тиме обезбедио бољу будућност

* Астролози тврде да је астрологија наука? Како Ви на то гледате?

— Погледајте само за последњих 20 година колико се наука развила. Ми данас имамо ласере; захваљујући науци човек је закорачио у космос; ступио ногом на једно небеско тело изван Земље. За разлику од науке, квазинауке се не развијају. Оне су ушанчене у својим догмама, у некаким списима од пре неколико хиљада година. И различитим тумачењем тих списа стварају се различите школе — видите колико се жестоко између себе боре те разне астролошке тенденције и школе.

* Астролози често наводе да су се

ри то питање али у сваком случају то је манипулација пре него што иза тога стоје реалне чињенице. Чак и да се развила на једном делу земље прво астрологија то не значи да је на другим деловима Земље, на пример у Кини, астрономија потекла из астрологије.

* Колико је могућна сарадња између астрологије и астрономије. Астролози се позивају на то да користе на пример, Вапс прорачуне, астронomsке таблице?

— Мени би та сарадња била исто што и сарадња медицине и црне магије или метеоролога и оних који гледају у шољицу од кафе.

Ја бих указао на неколико питања која бих поставио астролозима: да ли је могућно да сваки дан једна дванаестина становништва Земље има исту или приближну судбину; каква је то сила којом планете делују на нас?

Наиме, ми можемо да кажемо да је то данас једна непозната сила која има особине као до данас познате силе. То значи да она опада са растојањем и да зависи од тога да ли је човек њој изложен или није. Пример таквог деловања је сунце. Интензитет сунчевог зрачења опада с растојања — то значи да је оно јаче на Земљи него на Марсу; и зависи од изложености томе зрачењу — другим речима, на Северном полу и Екватору утицај Сунца дању и ноћу није исти.

Значи ако је то сила која има карактеристике познатих сила, у том

Месец над Акабом

Подсећам Вас на пророчанство да ће Цариград пасти када се Месец над њим угаси. То пророчанство се и обистинило?

— Да. Пад Цариграда је проузроковало помрачење месеца које су браниоци интерпретирали као испуњење пророчанства које најављује пронаст.

— Увек постоје две стране. Страна која се уплаши од неког знака, пророчанства неке гатаре, и она страна која ће то пак искористити. Свакако, астролози могу да кажу — Цариград је пао зато што се испунило пророчанство али такође може и да се каже — Турци су искористили потпуни губитак морала оних који су бранили Цариград будући да су ови поверовали у пророчанство.

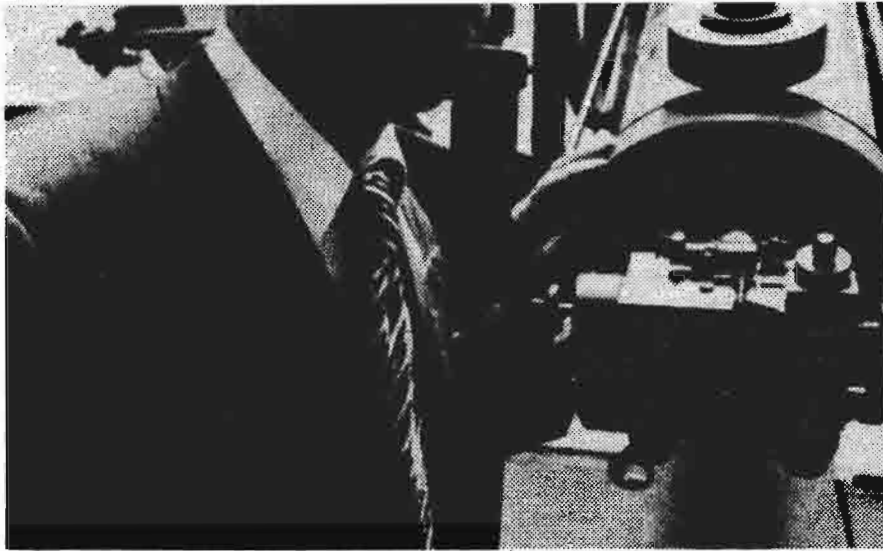
Подсећам вас да су увек добро пролазили они који су знали да искористе туђе сујеверје.

То је добро знао Колумбо који је сујеверним Индијанцима помрачење Месеца, најављујући га три дана унапред, представио као љутњу хришћанског Бога.

То је исто знао и Лоренс од Арабије који је са 50 бедуина у Првом светском рату заузео добро брањену и утврђену Акабу, захваљујући сујеверју и глупости турских војника, пошто је напад извршио у време помрачења Месеца.

У сваком случају од наиваца које шишају, астролози имају корист јер врло добро знају да искористе сујеверје и глупост наивних.

У корист астрологије мени је био симпатичан само један разлог који сам чуо: једна девојка ми је рекла да јој астрологи-

„Увек су добро пролазили они који су знали да искористе туђе сујеверје“: др Милан Димитријевић

Члан је Међународне астрономске уније и један од наших најцитиранијих астронома у свету. Најкомпетентнији за овај разговор.

* Како Ви као научник гледате на свеprisутност астрологије и поплаву астролога?

— У смутним временима људи желе да чују нешто лепо па иако то није тачно.

Прорицање судбине, гатање, гледање у звезде, одувек су били присутни у људској цивилизацији. Наука се увек против тога борила, и не само наука већ и њени популаризатори, интелигенција.

Још у XIX веку Доситеј и они који су били око њега, сматрали су основном дужношћу образованих да се боре против сујеверја. Против гатара и врачара борила се одувек и Црква. Но, упркос свему, увек је, нарочито међу необразованима била жеља да завере у будућност.

Данас је општа поплава гатара и звездочатаца — тако да на пример у Француској има око 200.000 регистрованих астролога и исто толико у Јапану који уздуж и попреко шишају наивне.

и неки познати научници бавили астрологијом. Најчешћи пример за то је Кеплер.

— То је тачно. Међутим, од тог доба наука се толико развила да ми данас знамо да се слика света којој су имали Кеплер и Коперник драстично променила.

Она се чак драстично променила у XX веку открићем природе Галаксија, открићем црвеног помака, ширења васионе, открићем позадинског зрачења... Све је то урадила наука а астрологија је и даље остала на таквим чињеницама да се Кеплер, човек из давне прошлости, бавио астрологијом.

* Да ли прихватате тврдњу астролога да је астрономија рођена из астрологије?

— О томе не бих могао да дам коначан суд јер би требао да проучим историјске аспекте. Оно што могу да кажем је да у овом тренутку не знам да ли се астрологија раније развила у Кини или у Месопотамији. Ако се раније јавила у Кини онда сигурно астрологија није мајка астрономије, зато што је она настала код Халдејаца у Месопотамији. У случају да се прво развила код Халдејаца, онда може да се размот-

Интензитет сунчевог зрачења опада с растојања — то значи да је оно јаче на Земљи него на Марсу; и зависи од изложености томе зрачењу — другим речима, на Северном полу и Екватору утицај Сунца дану и ноћу није исти.

Значи ако је то сила која има карактеристике познатих сила, у том случају, таква сила би морала да опада са растојањем и морала би да зависи од изложености. Значи, — не би хороскоп могао да буде исти за некога ко је рођен на Северном полу и онога ко је рођен на Екватору, или оног који је рођен дану, односно ноћу.

То је прва последица, а друга последица, ако таква сила зависи од растојања, у том случају ја бих тривијално могао да кажем да је онда сила којом бабица делује на новорођенче далеко већа зато јер му је ближа, него сила којом тада делује Сатурн.

Не заборавите и силе којом на пример делују астероиди када приђу ближе Земљи — оне су веће него силе удаљених планета.

С друге стране можемо да претпоставимо да је то нека сила која не зависи од растојања.

У том случају поставио бих друго питање, будући да је астрологија настала у доба када смо само знали за планете и сверу непокретних звезда, зашто онда, када знамо да су звезде далеко веће од планета, а сила не зависи од растојања, зашто звезде, Галаксије, квазари, црне рупе, не делују много јаче од планета?

Даље, неке астролошке школе праве хороскопе узимајући у обзир планете, Уран, Нептун, Плутон, које нису биле познате старим народима.

Они узимају чак и планетоиде, као што је Хирон.

Ја бих питао: да ли се цела астрологија онда базира на једном измишљеном наслеђу?

Да ли то хороскопи који су настали раније од поменутих проналазака нису тачни?

Имам још једно питање. — зашто се узима тренутак рођења када би-

чења месеца.

У сваком случају од наиваца које шишају, астролози имају корист јер врло добро знају да искористе сујеверје и глупост наивних.

У корист астрологије мени је био симпатичан само један разлог који сам чуо: једна девојчица ми је рекла да јој астрологија омогућава да о некоме дуже мисли.

ће постоји у мајци од тренутка зачећа и оно ту није заштићено од деловања силе?

Постављам и два морална питања астролозима.

Да ли је иједан астролог форсирао рођење свога детета царским резом да би му прилагодио знак и самим тим бољу судбину?

Да ли астролози желе да створе једну цивилизацију у којој би сви перовали астролозима, где би се ступало у брак и на посао (односно где би се то забрањивало) зависно од нечијег тренутка рођења?

Зар не виде да би се тако стварала дискриминација?

Да ли допуштате бар неколико процената могућне тачности астролошких прогноза?

Већина астролошких прогноза бави се баналним стварима где свако од једне дванаестине становника Земље може себе да нађе у томе. Ја свим гатарама кажем нека ми прорекну добитну комбинацију на лотоу у следећем извлачењу па ћу после тога покушати да размотрим да ли стварно имају способности о којима говорим.

Да ли сте се икада Ви, као научник, заинтересовали који сте хороскопски знак?

Јесам. Поплаву такве литературе човек не може да избегне. Хороскопи се данас објављују и у угледним дневним новинама, има их у телевизијским програмима за разлику од неког ранијег времена где су објављивани само у жутој штампи.

Да ли знате који сте Ви хороскопски знак?

— Девица.

УЗ ГОДИШЊИЦУ БЕОГРАДСКЕ ОПСЕРВАТОРИЈЕ: НАШИ НАУЧНИЦИ ДО САДА ОТКРИЛИ 40 ПЛАНЕТА

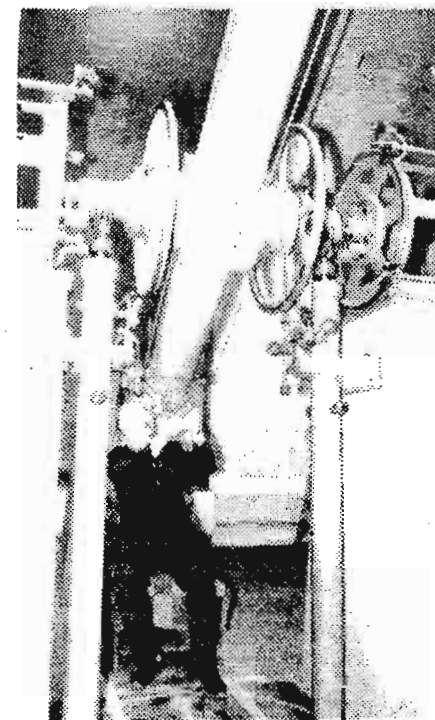
Звезде на длану

Наша опсерваторија једна од најопремљенијих у свету ● У њој ради скоро 80 посто српских астронома

Актом министра просвете и црквених дела Краљевине Србије од 26. марта 1887. године а по иницијативи Милана Недељковића, професора Велике школе основана је Астрономска и метеоролошка опсерваторија. Истим актом професор Недељковић као утемељивач ових наука код нас, постављен је за првог управника Опсерваторије. Након четири године 1891. Опсерваторија се из првог провизорног објекта сели у посеб-

инструментаријум и пратећа опрема за нову Опсерваторију у вредности 600.000 долара. Рефрактор „Zeiss“ 650/10550 мм највећи је инструмент који је 1922. монтиран у реновираним здањима. Био је то тада четврти по величини у Европи, а највећи инструмент у Југославији за посматрање неба. Други светски рат је донео готово исте проблеме. Немачки окупатори од 1941. — 1944. систематски пљачкали имовину Опсерваторије. Они

фесор и академик Војислав В. Мишковић који установу усмерава ка математичко-нумеричким пословима. Проф. М. Протић 1936. године организује службе малих планета и Сунца. Он те исте године открива малу планету Србија чиме започиње откривање 40 малих планета од стране сарадника Опсерваторије. Сам Протић их је до 1956. открио 33. Осим Србије, веће од њих носе имена Београд, Југославија, Звездара, Симонида, Миланковић, каже др Милан С. Димитријевић директор Астрономске Опсерваторије у Београду и доскорашњи савезни министар за науку, технологију и развој.

Небско око: Инструмент — Опсерваторија „Црк“ 200/3020

АСТРОНОМСКА ОПСЕРВАТОРИЈА СВЕТСКОГ ГЛАСА: Др Милан Димитријевић Снимко: М. Тимотић

ну, за те сврхе изграђену, зграду на Врачару у којој се и данас налази.

су тада однели, а ни до данас нису вратили — спектрохелиограф, као ни тражилац комета.

Звездара

Између 1928 — 1932. године изграђена је нова Астрономска опсерваторија (која чини и данас део комплекса), на површини од 4,5 хектара на планинској висини 203 метра на брду Велики Врачар, које од тада, као и читав део града, носи назив Звездара. Изградња је коштала око десет милиона ондашњих динара.

Светски допринос науци

Између 1957. — 1960. године изграђени су павиљони у које су постављени, а где се и данас налазе три велика астрометријска инструмента, што је учинило Опсерваторију једном од најопремљенијих у свету за истраживања из сфере фундаменталне астрономије.

Научни рад од тог времена из области астрономије, достигао је, под руководством Љ. Митића, Ђ. Текелије, Б. Шеварлића и С. Санџакова светски ниво, упркос тешкоћама изазваним заостатком у модернизацији постојећих инструмената.

сврстаних у следеће области: фундаментална астрометрија, Земљина ротација, динамичка и статистичка истраживања небеских тела, астрофизика. Највећи део научно-истраживачке активности

Опсерваторије чине — прикупљање посматрачких података, њихова стручна и научна обрада, као и достављање добијених резултата међународним центрима. Фундаментална истраживања која се на

Опсерваторији врше у области астрономске спектроскопије налазе примену у физици и технологији плазме и њених лабораторијских извора, као и у физици и технологији термонуклеарне фузије и извора светлости. Поседујемо такође најбогатију астрономску библиотеку

АСТРОНОМСКА ОПСЕРВАТОРИЈА СВЕТСКОГ ГЛАСА:
Др Милан Димитријевић Снимано: М. Тимотић

ну, за те сврхе изграђену, зграду на Врачару у којој се и данас налази.

Први светски рат оио је више него погубан по српску „звездарницу“. Аустро-угарски војници који су је користили за војне сврхе, оштетили су или однели све инструменте.

По завршетку рата захваљујући огромном залагању и стручности првог управника Милана Недељковића набавља се у Немачкој на име ратних репарација комплетан

су тада однели, а ни до данас нису вратили — спектрохелиограф, као ни тражилац комета.

Служба малих планета и Сунца

— Велике недаће које су у кратком времену снашле ову младу научну грану у Србији, а касније и у Југославији, оставиле су велики траг на развој науке на овим нашим просторима. Током 1924. Опсерваторија се дели на две посебне установе Метеоролошку и Астрономску опсерваторију Универзитета у Београду. На чело Астрономске опсерваторије долази про-

града, носи назив Звездара, Изградња је коштала око десет милиона ондашњих динара.

јил у свету за истраживања из сферне фундаменталне астрономије.

Научни рад од тог времена из области астрономије, достигао је, под руководством Љ. Митића, Ђ. Текелије, Б. Шеварлића и С. Санџакова светски ниво, упркос тешкоћама изазваним заостатком у модернизацији постојећих инструмената.

Опсерваторија данас запошљава 25 дипломираних астронома — астрофизичара, доктора наука и магистара, што чини скоро осамдесет одсто српских астронома. На научном пројекту „Физика и кретање небеских тела“, (финансира га Министарство за науку и технологију Републике Србије) окупљени су готово сви наши астрономи.

У научној делатности астрономија данас покрива велики број тема

мезународним центрима. Фундаментална истраживања која се на

Опсерваторији врше у области астрономске спектроскопије налазе примену у физици и технологији плазме и њених лабораторијских извора, као и у физици и технологији термонуклеарне фузије и извора светлости. Поседујемо такође најбогатију астрономску библиотеку у земљи са преко 4.000 наслова периодике и 10.000 књига, и рачунски центар са 12 ПЦ рачунара.

Тринаест зграда намењених делатности установе, смештени су у парку површине од 10 хектара тако да примамо организоване посете, у циљу популаризације науке и ширења астрономске културе, појаснио је Димитријевић.

М. ТИМОТИЋ

ПОД ЛУПОМ

Марија Матић

Потписници Дејтонског споразума, чија суштина је, ваља поновити, била — коначан мир у овом делу Европе, вероватно нису ни били свесни колико ће тај документ, после потписивања, постати изузетно атрактиван многим аналитичарима (али, и оним другим „аналитичарима“, који баш у свему виде „руку нечастивог“).

Док се потписници баве његовим доследним спровођењем, ови други, који се сврставају у посматраче, пишу читаве трактате, проглашавајући себе његовим изворним тумачима. Изналазећи финесе у сопственим тумачењима, ваља очекивати да неки од њих ускоро докторирају са тезом „Дејтонски споразум на 1001 начин“.

Тако је један од овдашњих дневних листова јуче чак четири

„Тумачи“ политике

рубрике посветио тумачењу порука Дејтона и у том контексту интервјуа председника Републике Србије, Слободана Милошевића недељнику „Шпигл“.

Коментатори, наравно, из самог интервјуа председника „извлаче“ из контекста оно што им одговара, па тако и одговор да је „не само у Србији, али посебно у

Србији, сахрана светиња“ и да „свако може слободно да дође и да оде“, па чак и Изетбеговић „не би имао разлога да се од било чега плаши“. Да ли се може овакав одговор (који не одражава само нашу традицију) примитивно и поспрдно коментарисати, ругајући се традицији народа — „коментатори“ нека изуче у уџбеницима антропологије. Коментаришући да „Изетбеговића Трибунал у Хагу не терети за ратне злочине, нити је издат налог за његово хапшење“ сами жалос-

но упадају у замену теза, без трупке потребе да се упитају како је то Алија Изетбеговић до сада остао изван интереса Хага, док Јасуши Акаши, бивши специјални изасланик генералног секретара УН за некадашњу Југославију, званично признаје постојање тајног извештаја светске организације, где се босански муслимани окривљују за масакр цивила на сарајевској пијаци Маркале.

У сличном стилу се коментарише и председников одговор на сарадњу са Хашким трибуналом — да је то више политичка, него правна институција, бар у досадашњем раду, па и констатација да „одговорност за рат сносе све три стране“. Како је ово последње тачно, потврђују већ и они најупорнији у свету, који су до сада анатемисали само српску страну.

А, кад је реч о Хашком суду, „тумачима“ Дејтона ваља указа-

ти да је Југославија одмах јасно рекла и показала да ће сарађивати, али и поштовати свој Устав, како то чине и све земље света, баш као што и председник својим одговором не оспорава да „сви ратни злочинци треба да одговарају за своја дела“, јер у „тространом грађанском рату у Босни нема невиних страна“.

С обзиром да је интервју из „Шпигла“ пренесен у нашој штампи, тим више зачуђује чињеница што су неки осетили потребу да га народу протумаче. Као да су читаоци на том нивоу свести да су им неопходна додатна појашњења.

У тим, једнострано истргнутим тезама из интервјуа, „аналитичари“, наравно, сензационално откривају „кључ“ историје на Балкану, квалификујући га као „дедињске поруке“.

Њихова порука је, на срећу, одавно свима јасна и — прочитана.

БОРБА

ЛИЧНОСТ У СРЕДИШТУ **ДР МИЛАН ДИМИТРИЈЕВИЋ: ТРИДЕСЕТ ГОДИНА ПОСЛЕ СПУШТАЊА НА МЕСЕЦ**

Неки људи још верују да је земља равна!
Да није прекинут хладни рат човек би данас ходао Марсом, па је тај подухват могућ око 2020. године

Кала смо тамошњи директор Астрономске обсерваторије на Звездари за нас поводом тридесетогодишњице ступања првог човека на Месец 21. јула 1969. године, посетити мало на те догађаје и истраживање земљаних сателита, он каже је са смењком рекао да се "Борба" прва сстила тог значајног јубилеја. Иако млад и узбуђен др Милан Димитријевић лако се сетно гримичави атмосфере која је владала у Београду те вечери када се очекивао историјски догађај. Он и многи други Београђани на ногама су дочекали 4 сата уутру када се по нашем времену дешава тај транзакт. Нека швајцарска фирма је поставила огромне екране на неколико места у граду пако је постојао директан телевизијски пренос. Била је то незаборавна ноћ.

Да подсетимо, поменути датума два астронаута, Нил Армстронг и Едвин Олдрич, су направиле прве скакутаве корике на Месецу после лета који је трајао 102 часа 45 минута и 42 секунде. Модул "Орао" спустио се у близини кратера Молтке у југозападном делу Мора Тихине, док је капел-

Борба: Углавном сви знају ко су прилици људи на Месецу, али колико је тачно астронаута ступило на површину нашег првог свемирског суседа?
Др Милан Димитријевић: До 1972. године укупно је дванаест астронаута ходало по Месецујој површини или се возило у специјалном лунарином возилу. Ти људи су извршили низ изузетно важних експеримената и довели су на

нији што нам је омогућило да се прилику геолошка историја једног странег света истражује са саме планете површини.

Астронаути су поставили и инструменте који су радили осам година. Они су истраживали погрее гла, ударе метеорита, топлотни флуке из унутрашњости ка површини, промене услова на површини земљиног сателита.

Б: Да ли је Месец гостољубив свет?
Др М.Д: Услови на земљаном сателиту су изузетно неповољни. Може се рећи да то није нимало гостољубив свет. У току дана температура се пење и до 100 степени Целзијуса, а ноћу се спушта и до -150 степени. Значајно је напоменути да се узорци који су доведени разликују од минерала и стена који постоје на Земљи, јер на Месецу нема воде, и делована киселина, тако да се у тим минералима може наћи и слободно гвожђе што се не може десити на Земљи. Много старији комади Месецавог тла и изгледју млађи од Земљаних, јер нема тог разарног деловања воде. Иначе, непосредно су откривена три нова минерала које не постоје на нашој планети. То су: транквили (Mare Tranquillitatis - Море Тивине), алмаконије (среброуније) и х-

Наш комад Месеца

- Један узорак Месецавог површини се спустио је чак и до нас. Чуван се, као што знамо, у Београду у Музеју "25. мај". Заједнички је био док је поштом Нил Армстронг Јосифу Броз Титу. Сећам се да се то парче Месеца изложило у државном раму ка угравираном илустрациом. Не знам где се тачно сада налази, вероватно у Дену Музеја и није ми познато шта је са њим.

Др Милан Димитријевић поред телескопа који је у "рајском балоклају" - опремио на доље

Снимио: Г. Узелац

тина Терезићкова. Иначе, са распадом Совјетског савеза и престанком хладног рата смањена су залагања у свемирске мисије и величанствене подухвате. Космоспром у Бијелувану је сада у другој држави и више нема мотива за престанак у освајању свемира. Човек би већ ових година сигурно ступио на Марс да се наставила та хладноратонска трка у освајању космоса.

Б: Зашто се мистификује одлазак на Месец, па чак неки тврде да до спуштања није ни дошло већ да је цела "представа" снимљена у неком студију?

МАЛ

ВОЈНО ИВКО ОЛГИН

К Путњак ствара р. Далеке, непрекине, у свим и неистраж и са годи ствара

очекивао историјски догађај. Он и многи други Београђани на ногама су дочекали 4 сата ујутру када се по нашем времену десило тај тренутак. Нека швајцарска фирма је поставила огромне екране на неколико места у граду иако је постојао директан телевизијски пренос. Била је то незаборавна ноћ.

Да подсетимо, поменутог датума два астронаута, Нил Армстронг и Едвин Олдрин, су направили прве скакутаве кораке на Месецу после лета који је трајао 102 часа 45 минута и 42 секунде. Модул "Орао" спустио се у близини кратера Молтке у југозападном делу Мора Тишине, док је капетан Мајкл Колинс остао у орбити у космичком броду "Аполо 11". Они су ходали 6 сати и 22 минута по површини а у 3:55 минута по нашем времену, Армстронг је направио први отисак у месечевој прашини и изговорио оне чувене речи "Ово је мали корак за човека, али велики за човечанство".

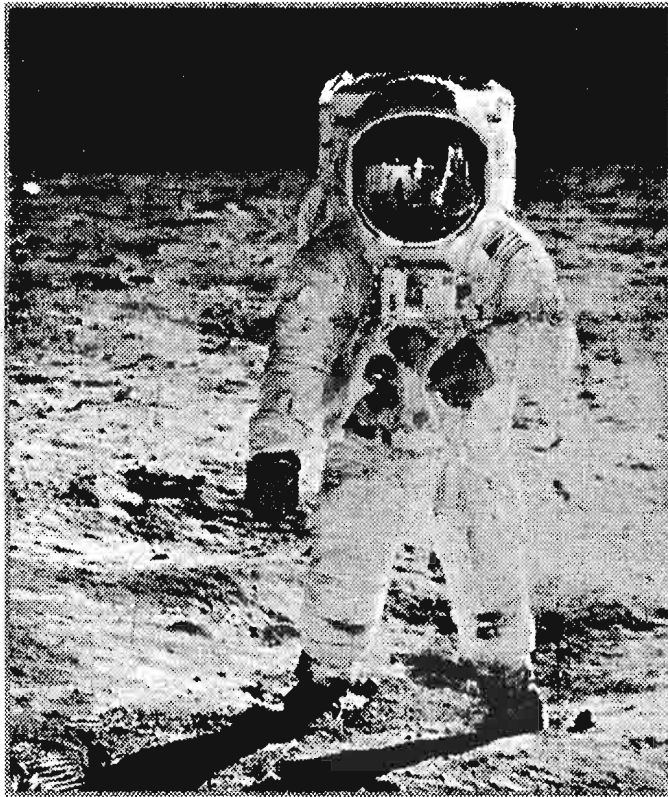

Први корак: Цицела која ће ући у историју

Наш комад Месеца

- Један узорак Месечеве површине стигао је чак и до нас. Чувао се, колико знам, у Београду у Музеју "25. мај". Тај комад је био лични поклон Нила Армстронга Јосипу Броз Титу. Сећам се да се то парче Месеца налазило у дрвеном раму са угравираном плочицом. Не знам где се тачно сада налази, вероватно у депоу Музеја и није ми познато шта је са њим.

Земљу више од хиљаду независних, појединачних узорака Месечевог стења и тла, што је практично више од две хиљаде омањих узорака у тежини од 382 килограма. Тих дванаест астронаута било је у шест "Аполо" експеди-

Ова фотографија је изазвала највише контроверзи, јер су многи у Олдриновом визиру наводно видели студијску камеру на ситашиву - истовремено се да је био Едвинаова сенка

цију су изузетно неповољно. Може се рећи да то није нимало гостољубив свет. У току дана температура се пење и до 100 степени Целзијуса, а ноћу се спушта и до - 150 степени. Занимљиво је напоменути да се узорци који су донесени разликују од минерала и стења који постоје на Земљи, јер на Месецу нема воде, и деловања кисеоника, тако да се у тим минералима може наћи и слободно гвожђе што се не може десити на Земљи. Много старији комади Месечевог тла изгледају млађи од Земљиних, јер нема тог разарајућег деловања воде. Иначе, непосредно су откривена три нова минерала које не постоје на нашој планети. То су: транквилит (Mare Trankvililitatis - Море Тишине), армалколит (скраћеница од почетних имена астронаута из мисије "Аполо 11") и пироксфероид.

Б: Иако су Совјети увек били за корак испред Американаца у трци освајања свемира први људи на Месецу били су њихови супарници. Како је дошло до тог преокрета?

Др М.Д: Американима је било изузетно важно да однесу важну победу у освајању космоса, јер су Руси 1975. лансирани први сателит, а 1961. године првог човека у орбити, Јурија Гагарина. Први космонаут који је изашао у слободан свемир био је Рус - Леонов. Прва жена у космосу била је такође Рускиња Вален-

тица Терјешкова.

Снимио: Г. Узелац

Иначе, са распадом Совјетског савеза и престанком хладног рата смањена су улагања у свемирске мисије и величанствене подухвате. Космодром у Бајконуру је сада у другој држави и више нема мотива за преславу и освајању свемира. Човек би већ ових година сигурно ступио на Марс да се наставила та хладноратовска трка у освајању космоса.

Б: Зашто се мистификује одлазак на Месец, па чак неки тврде да до спуштања није ни дошло већ да је цела "представа" снимљена у неком студију?

Др М.Д: Спуштање на Месец се заиста десило. Очигледно да неким мистификацијама и секташима овакав развој догађаја не одговара и они покушавају да негирају сва достигнућа у освајању свемира. Чуо сам да постоје људи који и дан данас верују да је Земља равна!

Б: Шта је следећи велики циљ на путу ка звездама?

Др М.Д: Марс је први следећи велики циљ. Венера је, иако ближа, сувише негостољубива са дневним температуром од 400 до 450 степени целзијусових и притиском од 90 атмосфера. То није место погодно за искрцавање астронаута. Свакако, Марс је најзанимљивији. Постоје различите прогнозе када ће се то десити, али најреалније су оне које кажу да ће то бити око 2020. године. Американи су способни да буду први људи и на Марсу, али је могуће да то буду и астронаути Уједињене Европе.

Ивана Вучковић

Оп је пробајући и стварања бисер звездане стварнос

Чаробни

У колиби ниској, са чашом у руци, И челу му суво сећање и одмор Крај њег ован ст На врату му вен а око рогови та и божићни кола та.

И уз песму тих он прелива бадн своје верном др с љубављу рад није.

ДАМЕ

Црна т мушке

(Зато што се женским)

1. Милан Жива фудбалске славије)
2. Вања Булић
3. Љиљана Бла градски - и за културу)
4. Миломир Мар вић (новинар)
5. Душан Михај

(Листа ва

Малерозни 'Аполо 13'

Циљ мисије "Аполо 13" био је спуштање у област Фра Мауро. Требало је да то буде рутински одлазак на Месец. Међутим, све је пошло лоше по посаду коју су чинили командир Џејмс Ловел, Фред Хејс, пилот лунарног модула и Џон Свингерт, пилот командног модула. Прво, "Аполо 13" је лансиран тачно у 13 часова и 13 минута! Друго, после два дана лета такмичарски сервисном модулу је пукао и прекинут је довод струје, воде и светлости у командни модул. Посада је морала да искористи месечеву гравитацију да би га обилазила - без слетиња - и вратила се на Земљу раније него што је то планирано. Ови људи су били тако близу свог сна - корачања по месечевој површини - али нису га остварили.

ČLANCI

Dr Milana Dimitrijevića u listu

DNEVNIK

1993 - 1994

ја и да се садашњи међународни положај Југославије не користи за остваривање међустраничних и сепаратистичких интереса. По речима министра Стојичића, према култури се треба односити културолошки, а не политички.

Сам боравак у Суботици почео је преподневном посетом Дечјем позоришту и Културно-уметничком друштву »Младост« након чега су се гости накратко задржали код Драгана Божиновића, начелника Севернобачког округа.

Начелник Божиновић је министра Стојичића и његове сараднике обавестио о приликама у културном животу Суботице стављајући посебан нагласак на актуелне догађаје везане за прославу поводом уласка Српске војске у Суботицу и намера-

На састанку код начелника Божиновића повела се дискусија и о спровођењу уставног Закона о службеној употреби ћириличног писма. Бранислав Брборић, сарадник министра Стојичића за овај ресор, детаљније је објаснио разлику између службене употребе ћирилице, као обавезне и јавне употребе и других писама, што је Законом дозвољено.

Гости су боравак у Суботици наставили посетом Народном позоришту и другим културним институцијама да би се сутра, између осталог, према програму састали и са представницима значајних привредних субјеката у Севернобачком округу с којима ће се разговарати о могућностима њиховог укључивања у финансирање ове значајне области.

В. Видаковић

САВЕЗНИ ТРЖИШНИ ИНСПЕКТОРАТ

Постепена стабилизација

БЕОГРАД, 1. октобра (Танјуг) — Главни савезни тржишни инспектор **Бождар Иветић** оценио је, након интензивне инспекцијске контроле многих предузећа у протеклим петнаест дана, да је Савезна влада новим мерама о отклањању диспаритета цена створила једнаке услове пословања и произвођачима и трговцима и да ће то постепено довести до стабилнијег снабдевања тржишта робом, саопштило је Савезно министарство за информисање.

Од 13. септембра савезни тржишни инспекторат и тржишне инспекције република су извршиле 10.859 инспекцијских контрола и поднеле укупно 2.807 пријава. Од тога су 154 пријаве за кривична дела, 319 за привредне преступе и 2.334 захтева за покретање прекршајног поступка.

Уз поднете пријаве правосудним органима, предложено је и одузимање 290.004 милијарде динара противправно стечене имовинске користи, а одузета је и роба укупне вредности од 192.351 милијарди динара. Поред свега тога, донета су и 1.794 решења о враћању цена на прописани ниво и за отклањање других прегледом утврђених недостатака, каже се у саопштењу савезног министарства за информисање.

киције су нанеле огромне штете народима обеју земаља.

Пошто се ове године у Југославији обележава стогодишњица рођења великог

реч» **Славољуб Мишковић.**

На крају посете потписан је заједнички протокол.

В. Нистор

ДР МИЛАН ДИМИТРИЈЕВИЋ, САВЕЗНИ МИНИСТАР ЗА НАУКУ, ТЕХНОЛОГИЈУ И РАЗВОЈ У ВРБАСУ

Велики значај науке

Висока оцена пројекту »Развој нове структуре и састава комплетне крмне смеше за интензиван узгој шарана«, заједничком подухвату стручњака овдашње Фабрике сточне хране и Природно-математичког факултета у Новом Саду

ВРБАС, 1. октобра — Након посете Новосадском сајму, у току данашњег поподнева у Врбасу је боравао др **Милан Димитријевић**, савезни министар за науку, технологију и развој. Високи гост је са својим замеником др **Милорадом Миловановићем**, др **Благотом Жарковићем**, директором Савезног завода за патенте, и проф. др **Ференцом Гаалом**, шефом Катедре за аналитичку хемију на новосадском Природно-математичком факултету, посетио и разгледао овдашњу фабрику сточне хране »Витамикс«.

»Витамиксови« стручњаци, дипломирани инжењери технологије **Радмила Пејовић** и **Недељко Обровачки** и доктор ветеринарских наука **Милић Арсенијевић**, у сарадњи с новосадским Природно-математичким факултетом, непосредно су радили на изради пројекта »Развој нове структуре из састава компоненте крвне смеше за интензиван узгој шарана«, па су тим поводом посетили фабрику уважени гости.

О раду ове специјализоване фабрике који производи све врсте сточних хранива и храну за рибу говорили су гостима главни директор

технологије **Недељко Обровачки**, руководиоца овдашњег рибњака капацитета 90 тона годишње производње шарана, смућа и терпана.

У овим временима веома је велики значај науке и употребе нових технологија — истакао је др Милан Димитријевић, савезни министар, за науку, технологију и развој. Људи који раде у оваквим предузећима разумеју језик науке. Разумеју развој науке и у стању су да послуже као она трансмисија која доноси, уводи и омогућава увођење нових технологија. Могу да комуницирају с универзитетима и великим институтима и на тај на-

чин да представљају једну спону између предузећа и оних установа које се баве високом науком. Управо овде у »Витамиксу« имамо добар пример за то.

Он је додао да ће бити расписани нови краткорочни конкурси, вероватно за недељу-две дана и да очекује да се из »Витамикса« опет јаве и »прођу« анализе експерата.

У овим разговорима, поред стручњака поменутих фабрика, учествовали су и градоначелник др **Срђан Стокућа**, и председник општинске владе дипл. инж. **машинства Драган Томашевић**.

В. Барјактаровић

вије, Кипра, Молдавије, Румуније и Турске.

Делегацију Савеза новинара Југославије (СНЈ) предводи председник **Душан Чукић**.

Представници бивше Босне и Херцеговине и Хрватске нису дошли на оснивачки конгрес мада им је позив упућен, док су представници Словеније одбили учешће уз образложење да њихова земља не припада Балкану и тако су сами себе унапред искључили из ове асоцијације. На оснивачки конгрес Грци нису позвали представнике из бивше Југословенске републике Македоније.

Замена пара — без проблема

БЕОГРАД, 1. октобра — Из свих филијала Службе за платни промет Србије без икаквих сметњи тече отпремање нових новчаница и металног новца банкама и поштама — изјавио је данас Танјугу заменик генералног директора те службе **мр Станко Ивковић**.

Срећна је околност, истиче Ивковић, што се Народна банка Југославије (НБЈ) определила за постепену замену старих новчаница новим. Ваља се надати да ће због тога и потребе за готовином бити мање.

Иако је НБЈ донела одлуку о повлачењу седам новчаница малих апоена, који се већ дуже време готово и не користе (од хиљаду до милион динара), у Служби за платни промет су одлучили да их и даље примају кроз дневни пазар продавница.

У Служби за платни промет замена тих банкнота које су се задржале у цеповима грађана трајаће све до 25. ок-

Контић примио делегацију Јужно Сахалинска

БЕОГРАД, 1. октобра (Танјуг) — Председник Савезне владе др **Радко Контић** примио је данас делегацију Јужно Сахалинска из Руске Федерације коју је предводио **Владимир Јакубов**, први заменик председника града.

Разговору су присуствовали генерални директор Грађевинског предузећа »Рад« **Бранислав Вучић** и генерални директор ЦИП-а **Милутин Мркоњић**.

Иако је саопштило Министарство информисања, у срдачном и пријатељском разговору највише је било речи о могућностима за економску сарадњу, пре свега, грађевинских и пројектантских предузећа из СРП и филми из Јужно Сахалинска.

ТЕСЛИНО НАУЧНО НАСЛЕЂЕ (I)

Песник науке

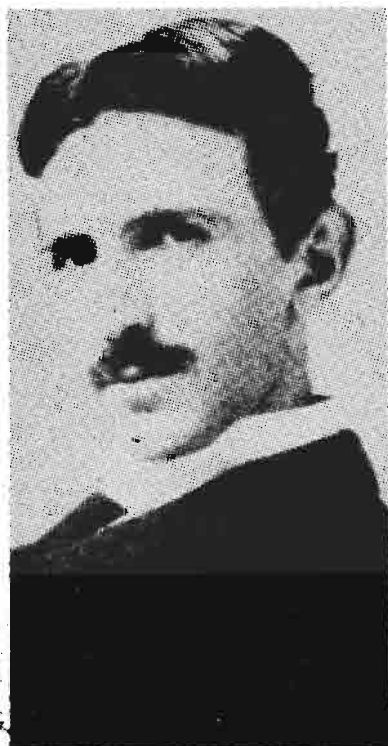
У суревњивости између науке и технике — ко пресудније утиче на развој цивилизације, дело Николе Тесле симболизује њихову међузависност и суштинску повезаност. Бројни технички проналасци који су Тесли донели светску славу, претходно су пролазили кроз његову духовну радионицу научника. Имао је изузетну способност да види предмете својих мисли као материјализоване објекте. Све конструкције пре него их сагради од материјала, он је данима, месецима и годинама носио у глави, постављене на новим принципима и дизајниране до најситнијих детаља; тако замишљена машина радила је у Теслиној глави, он јој је, по ученој потреби, мењао делове и усавршавао је. По томе је био јединствен у историји технике и један од ретких у историји науке.

Комплементарност научне мисли и инжењерске вештине најубедљивије се може показати на примеру Теслиног рада на вишефазном систему наизменичних струја. Теслину идеју да се може унапредити рад Грамове машине употребом наизменичне струје и избацивањем комутатора, његов професор физике Пешл на Техничкој великој школи у Грацу детаљно анализира читав један школски час и на крају показује да је неостварива, да су се том идејом пре Тесле бавили многи научници без успеха; да би њено остварење значило исто што и једну сталну привлачну силу, као што је тежа, претворити у обртну силу. Тесла је ућуткан, али не одустаје да трага за решењем које је ауторитативно одбачено као перпетуум мобиле. Као и у случају »Њутнове јабуке« и о Теслином открићу обртног магнетног поља остала је романтична прича његовог биографа Џона О' Нила, да је Тесли та идеја, са јасним обрисима индукционог мотора, синула једног предвечерја у Будимпешти 1883. године, при заласку сунца, док је шетао парком са пријатељем Сигетијем и рецитовао му Гетове стихове.

После низа година и низа перипетија, Тесла добија лабораторију у Јужној петој авенији у Њујорку, и великом брзином гради динамомашине за производњу наизменичне струје, моторе за добијање механичког рада из тих струја, трансформаторе и друге уређаје, преносећи директно из главе на папир све елементе њихових конструкција, укључујући и димензије. И, коначно, 12. октобра 1887. године, подноси Америчком уреду за патенте знамениту »омнибус пријаву«, на основу које добија 7 патената који заокружују његов вишефазни систем наизменичних струја. Тесла научник разрадио је и математичку теорију за свој систем наизменичних струја, обухватајући њоме не само машине које раде са стандардном учестанашћу од 60 Hz, већ и за струје више и ниже учестаности. Значај Теслиног открића брзо је запажен и 15 дана после објављивања његових патената, 16 маја 1888. године, он добија позив да одржи предавање о вишефазном систему наизменичних струја у Америчком институту електроинжењера.

Ова серија Теслиних патената и ово Теслино предавање постали су класика електротехнике, што је да-

си се на мој систем и његов утицај на индустрије електричног осветљења и друге... Оно што сам ја дао представља нов и трајан додатак човечијем знању. Можда ће и моја конструкција индукционог мотора, као што је случај са Едисоновом сијалицом, у току непрекидне еволуције технике пасти у заборав, али ће моје обртно магнетно поље, са свима његовим изванредним феноменима и манифестацијама силе, живети докле год буде било науке.«

Никола Тесла, 1893. његова година

Поред Тесле и други научни ауторитети сматрају да је обртно магнетно поље његов главни допринос науци. Тако нобеловац Е. Х. Армстронг, проналазач електронског осцилатора и један од најпознатијих стручњака на пољу радиотехнике каже: »Проналасци Николе Тесле на пољу вишефазних струја и његов индукциони мотор били би довољни да му овековаче славу... О његовом доцнијем делу на пољу струја високе фреквенције и високог напона, осећам се позваним да кажем своје мишљење, јер је оно извршило највећи утицај на мој развитак и опредељење у живо-

влашћених људи, без којих би људска раса, у општој борби за опстанак... нестала с лица земље«. За себе Тесла каже да је за све време осећао чар уживања што своје духовне силе искоришћује за стваралачки рад и да је његов живот зато »кроз дуго низ година протекао у непрекидном заносу«.

Био је неуморан радник, који је »размишљању посветио своје будне часове«. Увек је тврдио да ноћу не спава више од 2 сата. Одлазио је на починак у 5 ујутру. Једном у години, признавао је, спавао би 5 сати, услед чега би, наводно, прикупио огромну залиху енергије. Није могао да разуме зашто и други ни су у стању да поднесу оне напоре које је он подносио. Као власник фирме био је готов да плати необично велику надницу сваком раднику који би био вољан да остане с њим на раду, али никад није захтевао такав рад који би прелазило разумну меру. Он сам, пак, једном је радио непрекидно 84 сата, без сна и одмора, да би инсталирао један приспели уређај важан за његове експерименте.

На прелазу између два века он је био медијска личност, и више од тога. По речима професора Војина Поповића, Тесла је био личност број један у САД пуних петнаест година, од 1887. до 1902. године, о којим су достигнућима новине писале тако рећи свакодневно, доносили вести о томе на чему ради и интервјује с Теслом на најразличитије теме, укључујући футуристичке.

У електротехници и науци о електрицитету могао је оно што није могао нико ни пре ни после њега. Теслин трансформатор је у погледу произвођења електричних осцилација био исто толико револуционаран за заснивање нове цивилизације базиране на коришћењу електрицитета, колико и барут у историји ратовања. Израђивао је сијалице јачег сјаја и економичније од оних што су данас у употреби, а и после 100 година развоја технике тешко се достижу напони које је Тесла производио са лакоћом; црвене ватрене кугле које је Тесла камерно производио и приказивао држао их у рукама, котрљао по својој одећи и коси и одлагао у једну од одрвених кутија, као мајстор — чаробњак са неисцрпним репертоаром научних хоку-покуса, те кугле су остале његова тајна.

Са оптимизмом је гледао на будућност човечанства и живот народа у миру и достојанству. Први је дошао на идеју о светским и интерпланетарним комуникацијама. Видео је човека како изграђује васиону према својим жељама и писао са песничким надахнућем да човек располаже знањем које му омогућава да се умеша у космичке појаве. Веровао је у неисцрпну снагу човечанства. У песничком надахнућу говорио је да човек »припитомља Јупитерове громе и

IK
НОСТ

БРОЈ 698.

38—1983) по—просветне

биографа Џона О' Нила, да је Тесла та идеја, са јасним обрисима индукционог мотора, синула једног предвечерја у Будимпешти 1883. године, при заласку сунца, док је шетао парком са пријатељем Сигетијем и рецитовао му Гетове стихове.

После низа година и низа перипетија, Тесла добија лабораторију у Јужној петој авенији у Њујорку, и великом брзином гради динамомашине за производњу наизменичне струје, моторе за добијање механичког рада из тих струја, трансформаторе и друге уређаје, преносећи директно из главе на папир све елементе њихових конструкција, укључујући и димензије. И, коначно, 12. октобра 1887. године, подноси Америчком уреду за патенте знамениту «омнибус пријаву», на основу које добија 7 патената који заокружују његов вишефазни систем наизменичних струја. Тесла научник разрадио је и математичку теорију за свој систем наизменичних струја, обухватајући њоме не само машине које раде са стандардном учестаношћу од 60 Hz, већ и за струје више и ниже учестаности. Значај Теслиног открића брзо је запажен и 15 дана после објављивања његових патената, 16 маја 1888. године, он добија позив да одржи предавање о вишефазном систему наизменичних струја у Америчком институту електроинжењера.

Ова серија Теслиних патената и ово Теслино предавање постали су класика електротехнике, што је дало повода Теслином биографу да 1944. године изведе закључак: «Од тада па до данас ништа ново, макар и приближно по својој величини, није постигнуто у електротехници.»

Дали смо доста простора опису Теслиног рада на вишефазном систему наизменичних струја, јер је та серија проналазака у ствари Теслина оставштина за будућност.

И сам Тесла, кога су с разлогом звали «песник науке», дао је директан одговор на питање који му је његов проналазак најдражи. Рекао је: обртно магнетно поље и индукциони мотор. «Увек сам био богат идејама — каже Тесла — али ни један други проналазак, ма колико да је био велики, није ми био драг као тај први.»

Ове Теслине речи са емотивним набојем добијају дубљи смисао у једном његовом тексту објављеном 9. новембра 1929. године у Њујорк Тајмсу. Све чега се лаћао, Тесла је завршавао и није имао обичај да се осврће на оно што је створио и дао јавности на коришћење. Тако, више од 30 година није говорио о свом полифазном систему и индукционом мотору. Али га је једно саопштење из Њујорк тајмса, у коме је уздизан Едисон, а његово дело омаловажавано, присилило да напише:

«Едисонов систем за последњих 25 година потпуно је замењен мојим системом, заснованим на мом обртном магнетном пољу које представља као што су се стручњаци изразили један од НАЈВЕЋИХ ТРЈУМФА ЉУДСКЕ МИСЛИ... Велики део суме од 60 милијарди долара која, по признању председника Хувера, представља вредност електричног пословања (у САД), одно-

Никола Тесла, 1903. његова година

Поред Тесле и други научни ауторитети сматрају да је обртно магнетно поље његов главни допринос науци. Тако нобеловац Е. Х. Армстронг, проналазач електронског осцилатора и један од најпознатијих стручњака на пољу радиотехнике каже: «Проналасци Николе Тесле на пољу вишефазних струја и његов индукциони мотор били би довољни да му овековаче славу... О његовом доцнијем делу на пољу струја високе фреквенције и високог напона, осећам се позваним да кажем своје мишљење, јер је оно извршило највећи утицај на мој развитак и опредељење у животу... Верујем да ће свет дуго чекати док се не појави геније који би могао бити такмац Николи Тесли у погледу његових великих остварених дела и његове имагинације».

Прва велика инсталација Теслиног вишефазног система наизменичних струја 1896. године на Нијагари била је највећи догађај у дотадашњој историји инжењерства.

Теслин вишефазни систем наизменичних струја, и после 100 година од увећења, није ништа изгубио на значењу, као темељ наше цивилизације и средство за задовољење наших свакодневних потреба, што је В. А. Беренд сликовито изразио речима: да би стали тоčkови наше индустрије и саобраћаја, да би нам градови били неосветљени, а фабрике чамиле мртве и доконе, кад бисмо из њих искључили резултате Теслиног рада.

Деветнаести век је овај проналазак предао двадесетом, а двадесети се спрема да га преда двадесет првом.

Поред вишефазног система наизменичних струја, у Теслине велике доприносе развоју науке и технике спадају његови проналази из области струја високих фреквенција и високих напона и из области радиотехнике, бежичне телеграфије и телеаутоматике.

Ништа мање атрактиван био би списак његових узгредних проналазака, за које није тражио патентну заштиту, а данас представљају симболе нашег времена (антена, радар, даљински управљач, робот, ракета, телефакс и сл.).

Проживео је живот срећног човека, јер се од 17. године непрекидно бавио послом за који је био предоређен, више од 70 година, свестан да припада реду оних «изузетно по-

сти вести о томе на чему ради и интервјуе с Теслима на најразличитије теме, укључујући футуристичке.

У електротехници и науци о електрицитету могао је оно што није могао нико ни пре ни после њега. Теслин трансформатор је у погледу произвођења електричних осцилација био исто толико револуционаран за заснивање нове цивилизације базиране на коришћењу електрицитета, колико и барут у историји ратовања. Израђивао је сијалице јачег сјаја и економичније од оних што су данас у употреби, а и после 100 година развоја технике тешко се достижу напони које је Тесла производио са лакоћом; црвене ватрене кугле које је Тесла камерно производио и приказивао посетиоцима у својој лабораторији, држао их у рукама, котрљао по својој одећи и коси и одлагао у једну од одрвених кутија, као мајстор — чаробњак са неисцрпним репертоаром научних хоку-покуса, те кугле су остале његова тајна.

Са оптимизмом је гледао на будућност човечанства и живот народа у миру и достојанству. Први је дошао на идеју о светским и интерпланетарним комуникацијама. Видео је човека како изграђује васиону према својим жељама и писао са песничким надањућем да човек располаже знањем које му омогућава да се умеша у космичке појаве. Веровао је у неисцрпну снагу човечанства. У песничком надањућу говорио је да човек «припитомљава Јупитерове громове и уништава простор и време. Чак и моћно Сунце човек претвара у свог вредног и послушног роба. Толика је моћ и снага човека да небо одјекује а земља дрхти од самог звука његовог гласа... Могао би изменити величину планете, владати њеним годишњим добама, водити је кроз дубине васионе путем који је сам изабрао».

Тесла је изашао као победник у «рату струја», једносмерне и наизменичне.

Савладао је опозицију своје систему ауторитета као што су били Едисон и Лорд Келвин, који је на крају рекао: «Тесла је више допринео науци о електрицитету него и један човек пре њега».

Имао је ретку способност да предвиди практичну примену проналазка.

Могао је све.

Један новинар рекао је, у вези с тим, на новинарски начин: «Његова достигнућа изгледају као сан пијаног Бога», што је Теслин биограф О' Нил исказао прецизније: «Чак ни у најбујнијој машти својих поклоника нису се стари богови упуштали у диновске подухвате светских размера као што је Тесла покушао, и у томе успео. Ценимо ли га по његовим надама, по његовим сновима и његовим достигнућима, он је раван боговима с Олимпа, и Грци би му подигли олтар. Ни мало није чудно што га тзв. практични људи, забодених носева у цифре добитка и губитка, нису разумели и што су га сматрали настраним».

Крај у следећем броју Културног додатка

Др Милан С. Димитријевић
Благота Д. Жарковић

ТЕСЛИНО КУЛТУРНО НАСЛЕЂЕ (II)

Песник науке

Ни педесет година после смрти Николе Тесле наша наука није још започела систематско изучавање његовог дела и поред велике предности коју има

Живео је у херојско проналазачко доба, када се сматрало да је све пронађено, због чега се и у једној Енеглеској, колеџи прве индустријске револуције, говорило у парламенту о потреби укидања уреда за патенте. Тесла је на ту тему писао: »Погрешан је утисак да се све већим напретком могућности за проналаске исцрпљују. У ствари, сасвим је супротно. Што више знамо, то смо веће незналице у апсолутном смислу, јер једино просвећивањем постајемо свесни своје ограничености«.

Дан после Теслине смрти, 8. јануара 1943. године, Њујорк тајмс је писао да се и од мртвог Тесле очекују чудеса.

Такав Тесла, принц из бајке о нацији, потекло је из једног старог народа велике културе. Данас, кад нам је тешко, падају нам као мелем на душу Теслине речи о његовом проналазачком раду изговорене у Београду 2. јуна 1892. године: »Ако се моје наде испуне, најслађа мисао биће ми та, да је то дело једног Србина.«

Један Србин, први је из Њујорка проповедао и градио светски информациони систем, кад су му се други подсмевали и говорили да је сањар. Он је у светском информационом систему и безичном преносу електричне снаге видео многе добробити за човечанство. Као једно од својих последњих »запрепашћујућих« открића, Тесла је наводио да осети неки необичан и неописив »космички бол« кад неко њега и некога коме је привржен — увреди. Можемо само да претпостављамо какав би био његов бол данас, кад кроз светски информациони систем, коме је он постављао темеље, теку тешке клевете и лажи о његовом народу.

Како је Теслин народ гледао на Теслу чуло се 28. маја 1936. године, када је на Коларцовом народном универзитету одржана Свечана академија посвећена 80. годишњици рођења Николе Тесле. У реферату председника Управе удружења југословенских инжењера и архитеката, чији је почасни члан био Никола Тесла, речено је, између осталог, да се Теслини проналасци границе са чудотворством и да наши људи из народа с правом веле: »Тесла је, бог да прости, највећи човек после Христа«, и да је по оној Његошевој: »У великим народима генију се гледао вије«, наш народ на овом пољу, тежнике, израстао на степен великог народа.

Дело Николе Тесле читалачкој публици у Србији први је представио 1894. године Ђорђе М. Станојевић у форми књиге под насловом:

нерацију младих људи заинтересованих за науку.

Ђорђе М. Станојевић био је по струци физичар, астрофизичар и метеоролог, у време Теслиног боравка у Београду професор физике и механике на Војној академији, а касније ректор Београдског универзитета и директор Астрономске опсерваторије у Београду, што истичемо с посебним задовољством.

Он је наш први астрофизичар, који је у 19. веку објављивао научне радове о Сунцу у часопису Француске академије наука, наш први стручњак који се квалификовано бавио популаризацијом науке у нашем народу, настојећи да јавност овлада основним појмовима и сазнањима науке и технике онога времена. За разлику од њега, Орфелин, Доситеј и Атанасије Стојковић, деловали су, раније, пре свега с циљем да у народу сузбију сујеверје и друге заблуде.

Као студент треће године Станојевић пише рад под називом: »Звездано небо независне Србије« (1880. г.), у коме најављује кредо популаризатора науке кроз реченицу која гласи: »Ништа није грешније него знати неку истину а не хтећи је казати и другоме, који је не зна и у свом незнању лута тамо амо, машајући се често и за највећу погрешку.«

Из сарадње на књизи о Теслиним патентима развило се пријатељство између Тесле и Станојевића, што је сигурно утицало и на то да се у Београду приступи одмах, 1893. г., увођењу електричног, а не плинског, осветљења и да се електрификација Србије постави такође на Теслиним основама за шта је највише заслужан Станојевић, градитељ наших првих централа, човек који је Београду подарио светлост.

Запитајмо се шта данас кочи наше научнике у земљи и свету да сарађују по моделу: Никола Тесла — Ђорђе Станојевић? Данас имамо телефакс, а Теслине пошљике Станојевићу путовале су преко океана бродом.

Од раније нам је био познат Теслин рад на упућивању сигнала на Марс, у нади да постоји живот на тој и другим планетама. Како је спуштање »Викинга 1« на планету Марс, 1976. г., коинцидирало с прославом 120. годишњице рођења Николе Тесле, директор НАСА је у време одржавања Симпозијума о Николи Тесли у Загребу одржао конференцију за штампу на којој су приказани први снимци Марса. Том приликом приказани су и

лорад Б. Протић, са Астрономске опсерваторије у Београду.

Теслино име данас носи и јединица мере за магнетну индукцију, као и међународна награда за значајне доприносе на пољу производње и коришћења електричне енергије.

Америчко удружење електроинжењера сврстало је Теслу на седмо место међу десет највећих, 1893. године. Сто година касније исто удружење ставило га је на пето место, иако се у међувремену листа знатно изменила новим великим именима савремене науке.

Ни педесет година после смрти Николе Тесле, наша наука још није започела систематско изучавање његовог дела и поред велике предности што се у Музеју Николе Тесле у Београду налази оригинална Теслина архивска грађа, која можда крије неку тајну. Ретке су наше стручне књиге о Тесли, нема га у наставним програмима, нити је збирка Теслиних патената публикована на српском језику.

Тесла није водио спорове са плагијаторима, већ је имао обичај да каже да не жали што га други поткрадају, већ што немају својих идеја.

Нико озбиљан у науци не оспорава Њутну ауторство три закона који носе његово име, и поред тога што су њихове формулације у међувремену кориговане у нијансама у односу на оригиналну верзију и што су »Њутнове једначине« за Њутнов други закон написали 50 година касније Ојлер и Маклорен, а не Њутн. Све се то покрива тврђом даје »Њутн рекао оно што је битно«, да нове формулације и математички еквивалент једнозначно следе из оригинала.

Међутим, Теслин допринос развоју науке и појединих грана технике у 19. веку, који се данас и књигама незаслужено се приписује другима, а најчешће Ферарису и Марконију (у случају обртног магнетног поља и радија) и поред неопорних Теслиних приоритетних права из патентних списа. После Теслине смрти научна јавност је дужна да заштити морална права Николе Тесле, а она то не чини.

Година Николе Тесле (1993) треба да нас инспирише да са наше стране урадимо што је потребно да се његово дело систематски изучава, да се у историји електротехнике и радиотехнике прикаже у правој светлости и да му се одају признања која заслужује.

Др Милан С. Димитријевић
Благота П. Жарковић

Милан С

ФИЛМ

Ску

Александар Петров
Прометеј — Југо

Објављивање филма *Скуљачи перја* Авића (1929) вишеструку српску књижевност о драматургији, као и есејологију као науку

Петровићев сценарио *перја* (1967) настао је из налног синопсиса, 1966 од четврт века од дана ног издања. И сама чин да излази из штампе св филмска сценаристички плану у нашој савремени Треба рећи да је наша дика, нарочито »Ју радњи с Фестивалом филја, последњих година и правду објављујући у с по један филмски сценлико књига филмских

У свом богатом ре мском опусу, ауторски мском сценарију готов ла, нестор српског мо primus inter pares — ш ма Александар Петро сопствену поезију фи гије, која се грана у и смера: оригинални фи за иране филмове: Д (1963), *Биће скоро пропадне* није штета (ни сценарији за филм ним делима: *Мајстор хаила Булгакова* (1972) с *дјакон Хајнриха Бел Страхиња* по народи (1972) у режији Ватро Сеобе Милоша Црнале, Петровић је сцена

»Кс

Један Србин, први је из Њујорка проповедао и градио светски информациони систем, кад су му се други подсмевали и говорили да је сањар. Он је у светском информационом систему и бежичном преносу електричне снаге видео многе добробити за човечанство. Као једно од својих последњих »запрепашћујућих« открића, Тесла је наводио да осети неки необичан и неопisiv »космички бол« кад неко њега и некога коме је привржен — увреди. Можемо само да претпостављамо какав би био његов бол данас, кад кроз светски информациони систем, коме је он постављао темеље, теку тешке клевете и лажи о његовом народу.

Како је Теслин народ гледао на Теслу чуло се 28. маја 1936. године, када је на Коларчевом народном универзитету одржана Свечана академија посвећена 80. годишњици рођења Николе Тесле. У реферату председника Управе удружења југословенских инжењера и архитеката, чији је почасни члан био Никола Тесла, речено је, између осталог, да се Теслини проналасци граниче са чудотворством и да наши људи из народа с правом веле: »Тесла је, бог да прости, највећи човек после Христа«, и да је по оној Његошевој: »У великим народима генију се гнездо вије« наш народ на овом пољу, технике, израстао на степен великог народа.

Дело Николе Тесле читалачкој публици у Србији први је представио 1894. године Ђорђе М. Станојевић у форми књиге под насловом: »Никола Тесла и његова открића«. Књига садржи све до тада објављене Теслине патенте и предавања која је држао у САД и Европи.

У раду на овој књизи проф. Станојевић и Тесла су непосредно сарађивали, тако што је Тесла слао, поред најновијих патената и текстова, клишеа, слике и шеме за књигу, што је за техничке могућности наше издавачке делатности тога времена много значило. То је и до данашњег дана једна од најбоље опремљених техничких књига на нашем језику и добро је учинила САНУ што је објавила њен репринт 1976. године, поводом 120. годишњице од рођења Николе Тесле.

Станојевићева књига о Тесли појавила се пред српским читаоцима исте године (1894) када је у САД објављена књига ауторитативног Т.К. Мартина под насловом »Проналасци, истраживања и списи Николе Тесле«, за коју је нобеловац Армстронг рекао да је извршила одлучујући утицај на њега и његову ге-

»Звездано небо независне Србије« (1880. г.), у коме најављује кредо популаризатора науке кроз реченицу која гласи: »Ништа није грешније него знати неку истину а не хтећи је казати и другоме, који је не зна и у свом незнању лута тамо амо, машајући се често и за највећу погрешку.

Из сарадње на књизи о Теслиним патентима развило се пријатељство између Тесле и Станојевића, што је сигурно утицало и на то да се у Београду приступи одмах, 1893. г., увођењу електричног, а не плинског, осветљења и да се електрификација Србије постави такође на Теслиним основама за шта је највише заслужан Станојевић, градитељ наших првих централа, човек који је Београду подарио светлост.

Запитајмо се шта данас кочи наше научнике у земљи и свету да сарађују по моделу: Никола Тесла — Ђорђе Станојевић? Данас имамо телефакс, а Теслине пошљице Станојевићу путовале су преко океана бродом.

Од раније нам је био познат Теслин рад на упућивању сигнала на Марс, у нади да постоји живот на тој и другим планетама. Како је спуштање »Викинга 1« на планету Марс, 1976. г., коинцидирало с прославом 120. годишњице рођења Николе Тесле, директор НАСА је у време одржавања Симпозијума о Николи Тесли у Загребу одржао конференцију за штампу на којој су приказани први снимци Марса. Том приликом приказани су и исечци из америчке штампе с почетка 20. века у којима је писано о Теслиним замислима интерпланетарне комуникације и његовом упућивању сигнала на Марс.

Међутим, захваљујући истраживачком раду Александра Томић из Астрономског друштва »Руђер Бошковић« и Бранка Јовановића из Музеја Николе Тесле, од недавно знамо да је Тесла 1919. године објавио у часопису »Electrical experimenter« три чланка под заједничким насловом: »Ротација месеца«. Томић и Јовановић наводе на Теслине закључке из ових чланака потврђује савремена наука, међу којима и радови Павла Савића о пореклу ротације небеских тела, из 1965. године.

Астрономи су се Тесли одужили на тај начин што је његово име добило један кратер на другој (невидљивој) страни Месеца (који је 29. 7. 1965. године снимала совјетска летелица »ЗОНД—3«) и мала планета под бројем 2244 коју је открио Ми-

кована на српском језику. Тесла није водио спорове са плагијаторима, већ је имао обичај да каже да не жали што га други покрладају, већ што немају својих идеја.

Нико озбиљан у науци не оспорава Њутну ауторство три закона који носе његово име, и поред тога што су њихове формулације у међувремену кориговане у нијансама у односу на оригиналну верзију и што су »Њутнове једначине« за Њутнов други закон написали 50 година касније Ојлер и Маклорен, а не Њутн. Све се то покрива тврдњом да је »Њутн рекао оно што је битно«, да нове формулације и математички еквивалент једнозначно следе из оригинала.

Међутим, Теслин допринос развоју науке и појединих грана технике у неким енциклопедијама и књигама незаслужено се приписује другима, а најчешће Ферарису и Марконију (у случају обртног магнетног поља и радија) и поред неороборивих Теслиних приоритетних права из патентних списа. После Теслине смрти научна јавност је дужна да заштити морална права Николе Тесле, а она то не чини.

Година Николе Тесле (1993) треба да нас инспирише да са наше стране урадимо што је потребно да се његово дело систематски изучава, да се у историји електротехнике и радиотехнике прикаже у правој светлости и да му се одају признања која заслужује.

Др Милан С. Димитријевић
Благота Д. Жарковић

Милан Коњовић,
Модел у атељеу, 1932.

Филмологију као науку. Петровићев сценарис перја (1967) настао је из налног снописца, 1966, од четврт века од данашњег издања. И сама чињ да излази из штампе све филмска сценаристика плану у нашој савремено Треба рећи да је наша с дика, нарочито »Ју фил радњи с Фестивалом фил ја, последњих година и правду објављујући у сва по један филмски сценаријо лико књига филмских с

У свом богатом ред мском опусу, ауторски мском сценарију готово ла, нестор српског моде primus inter pares — пр ма, Александар Петрови сопствену постижку фил гије, која се грана у дв смера: оригинални фил за игране филмове: Дв (1963), Биће скоро проз пропадне није штета (19 ни сценарији за филмо ним делима: Мајстор и хила Булгакова (1972), с дамом Хајнриха Бела (Страхиња по народној (1972) у режији Ватрос (Сеобе Милоша Црњанс ле, Петровић је сценари

»Ко ВЕЋ

У Лондону се од ср са« за коју његови

»Коса« је поново угл Лондону и, бар на крати Олд Вик 1968. и 1993. и блиске.

Нова поставка чувено та више од три милиона тат је копродукције изм Дејвида Мирвиша који, јим братом Едом, посе позориште Олд Вик, и некретницама Ејба Хир узбуркао Њујорк ове год купи лист Њујорк Пост и банкротство.

Музикл је почео да се 14. септембра, у сали кој У глумачкој екипи су, амерички глумац Пол звезда Фелис Арена и п нита и Пепси Лори Дем мен, рођен у Шкотској а игра главну улогу — Кл Ако се ово узме за на »Косе«, онда је она на не рискантнија.

Године 1968. »Коса« је слободне љубави — рази која је без зазирања про ширила антиратне пору нераздеојна од декаде у Али, да ли је то баш так

»Коса« није представа дине«, каже редитељ нов кл Богданов којем је са који се налазио у публ ској премијери »Косе« 19 мо представа ни за децени је за будућност. Да није гао ни да је радим.

Коаутор (прве и ове п Радо каже да би волео

ИНТЕГРАЛНА ВЕРЗИЈА »ТРАМВАЈА ЗВАНОГ ЖЕЉА«

Публика је коначно у могућности да види класично дело седме уметности »Трамвај звани жеља« у интегралној верзији.

Филм снимљен 1951. приказан је првобитно публици скраћен за четири минута, под притиском Лиге за пристojност католичке цркве која је претила да ће анатемисати филм ако не буду избачене секвенце које су цензори сматрали превише сензуалним и увредљивим за морал.

Компанија Ворнер, која поседује права на филм, нашла је пре извесног времена у свом архиву исечени

део траке. Одлучила је да исечене делове монтира и филм прикаже у биоскопу Нуарт у Лос Анђелесу, резервисаном за стране филмове и филмове намењене ужем кругу гледалаца.

Филм »Трамвај звани жеља« Елија Казана са Марлоном Брандом, Вивијен Ли и Ким Хантер у главним улогама и без анатемисаних сцена и дијалога сматран је у своје време за револуционаран јер је прекришио многе табуе који су владали у америчком филму.

То је био први филм који је добио одобрење да се приказује само

за одраслу публику — до тада је у Америци важило правило да филмови треба да буду тако прављени да их могу гледати сви узрасти.

Пуританци ипак нису могли да дозволе сцену, набијену сензуалношћу, у којој Бланша заводљиво силази низ металне степенце, као и

неколико дијалога који су били слободнији него што се до тада могло говорити на филму. Те сцене су поново укључене у филм који би, како се надају његови власници, могао да доживи повратак на велике екране.

ДР ВАСИЛИЈЕ
КРЕСТИЋ:

У памет се, браћо Срби

Свечаном академијом као централним делом прославе Кикинђани су обележили 75-годишњицу ослобођења свога града и присаједињења Војводине Краљевини Србији.

О том периоду који је златним словима уписан у историју овог града и његове околине, али и у историји српског народа говорио је академик Василије Крестић. Он је рекао да је српском народу требало неколико векова да схвати да њихова будућност није и не може бити везана за Хабсбуршку монархију. Идеја да с монархијом треба за сва времена раскрстити сазрела је пред Први светски рат и у току њега.

По Крестићевом мишљењу у тим одсудним тренуцима одлучујућу улогу је имао Јаша Томић, извештач на Великој народној скупштини, одржаној у Новом Саду 25. новембра 1918. године. Само је једна мисао била довољна да се једногласно до-

несе одлука о прикључењу Срба из Угарске Србији. Јаша Томић је том приликом рекао да Срби у јужној Угарској прво треба да обуку српску кошуљу а тек онда да се заогрну плаштом југословенства. Завршавајући своје излагање речима: »У памет се, браћо Срби«, Крестић је још једном подсетио да је и у новијој историји било покушаја разједињења српске државе. Последњи се збио у периоду владавине аутономаштва када су иза њих стајали као и раније другови из Загреба.

ДР ЈОВАН
РАДИЋ:

Оптимизација

— Уз све тешкоће при Социјалистичкој цембарској изборној силици свих листа шевић који ужи одбора СПС-а НС

Ако се грама Социјалистичкој у њиховом интересима и сигуралитичка изолација заиста је тешка, а ње је да ли би се

се те земље нашле у истој или сличној Могу да поменем Грчку, један доброна других.

Продирање истине у свет о ствари ника довели је до тога да већ сада до средствима информисања на Западу. Јним деловањем наше политике заузети

ВЕЛИБОР ПОПОВИЋ О ДЕЛОВАЊУ САНКЦИЈА НА

Новац за лекове — за

Светски моћници тврде да разумеју нашу ситуацију али до сир наших произвођачи претешко долазе

БЕОГРАД, 19. новембра (Танјуг) — Савезни министар за рад, здравство и социјалну политику Велибор Поповић саопштио је данас новинарима да су мале шансе за одмрзавање југословенских средстава у иностранству за потребе здравства, као и за увоз сировина за производњу лекова.

Он је прецизирао да чланови Комитета за санкције уверавају наше дипломатске представнике у Њујорку да разумеју нашу тешку ситуацију, али и упозоравају да је за одлучивање неопходно постићи концензус земаља чланица Савета безбедности УН.

»Додатне тешкоће за увоз сировина за производњу лекова чини »црна листа« — од осам југословенских фармацеутских кућа које су, наводно, извозиле лекове у Сло-

нију и тако кршиле санкције«, додао је он.

По речима Велибора Поповића, без обзира на то што ова област није санкционирана одлуком Савета безбедности, до сада није омогућен несметан увоз неопходних сировина за производњу лекова. Чак и када се обезбеде сви нужни »папири« и испуне формални услови, пошиљке се непотребно задржавају по неколико дана или недеља на мађарској граници.

Директор »Хемофарма« Миодраг Бабић је, на заједничкој конференцији за штампу, истакао да и у овим случајевима када се осигурају дозволе, настају нерешиве тешкоће за одмрзавање средстава блокираних у страним банкама.

Он је као пример навео да је то скоро немогуће обавити у САД-у или Француској, а нешто лакше у Велико-

Британији купују у тмачка, Ау и Швајцаридну ефи

Амира-си-ена »И да је цилристи сам сировина, фита и бе

Директеника» Ве изразио је земља усн без лекрекао: и које једи уништи«.

Минист формиса везна вла тона хран хијатријс ници и за нова до снабдеван ње.

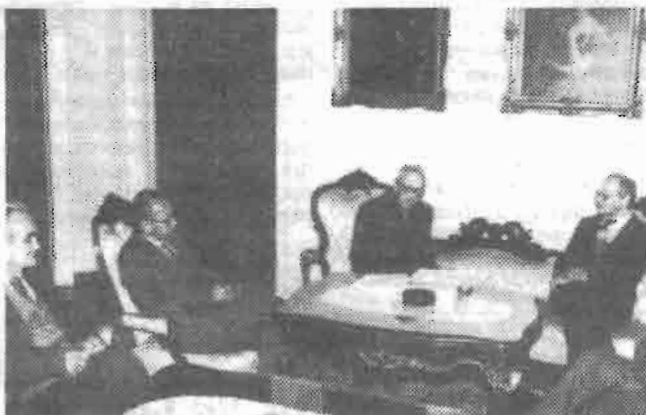
КОНТИЋ ПРИМИО ПРЕДСТАВНИКЕ БАЛКАНСКИХ

Пруге треба да спајају на

БЕОГРАД, 19. новембра (Танјуг) — Председник Савезне владе др Радоје Контић примио је данас, како саопштана Савезно министарство за информисање, представнике железнице балканских земаља — Грчке, Бугарске, Румуније, Мађарске и Бивше Југословенске Републике Македоније, као и њихове домаћине, Милутина Мркоњића, генералног директора Саобраћајног института из Београда, и Светислава Константиновића, генералног

Поздрављајући уважене госте, председник Савезне владе др Радоје Контић изразио је задовољство што су прихватили позив да учествују на саветовању на тему: »Железнице Југоисточне Европе после 2000 године«, које је организовао Саобраћајни институт из Београда поводом 45. годишњице успешног рада и развоја. Председник Савезне владе изразио је наду да ће овакви сусрети и размена мишљења у погледу развоја савремене железнице и

ју председ пешна рес пројеката « ликих браи уласком у мено уђем револуцију Председ је посебно вору да се јединички савремен ко форманса мене пот

Очекује се помоћ од државе: са јучерашњих разговора

ДР МИЛАН ДИМИТРИЈЕВИЋ У МАТИЦИ СРПСКОЈ

Подршка националним пројектима

Наука и култура нису јавна потрошња и на њима не треба штедети

У овом тешком, а и у сваком другом времену, најбољи амбасадори нашег народа су врхунска достигнућа културе и науке. Због тога их, нарочито данас, ваља подржати — једнодушна је оцена чедника Матице српске предвођених академиком Бошко Петровићем, који су јуче у госте примили савезног министра за науку и технологију др Милана Димитријевића и његовог помоћника др Милорада Милорадова.

Матица српска, наша најстарија научна и културна институција, с правом очеку-

је помоћ од државе, односно од Савезног министарства за науку и технологију, за своје вишедесетилејске капиталне подухвате. Најважнији су свако, Речник и Правопис српскога језика, Српски биографски речник и Лексикон писаца Југославије. Ови пројекти су синтеза духовног стваралаштва Срба без које им нема места у друштву цивилизованих народа.

Наглашено је, такође, да наука и култура нису јавна потрошња и да на њима не треба штедети, ни у овом времену сиромаштва.

Р. Лотина

СЕДНИЦА ИЗВРШНОГ ВЕЋА ВОЈВОДИНЕ

Већи буџет

Није било примелби на извештају о реорганизацији и

лански аеродром, али под условом да се истовремено створи и авио-аеродром, а то значи само после потписивања мира и по- гаранција светских сила да ће се тај мир и одржати. Ми смо цели свету, укључујући и оне који су се доводили ни у једну условну везу ни са ситуацијом у РСК, још мање са оном у Војводини.

➤ **Можда је Запад очекивао да ће санкцијама разорити Србију.**

помоћи увезао у СР Југославију. Русија је, ето, затражило од Међународног комитета за санкције да СР Југославији испоручи плин и нафту. Међутим, то се све одлаже уз овај, или онај изговор, иако, изговора и нема, јер су у питању хуманитарне испоруке и плина, и нафте, и мазута и лекова.

пројекат био уграђен у један од мировних планова. Мо- дакле, бити уграђен, али још одвојено посматрати, да се сме се доводити ни у једну условну везу ни са ситуацијом у РСК, још мање са оном у Војводини.

➤ **Можда је Запад очекивао да ће санкцијама разорити Србију.**

Трибина СПС у Новом Саду

Много странака разједињена скупштина

Принцип сразмерног представништва у нашем вишестраначком изборном систему, када на изборима учествује за наше прилике превелик број политичких странака, није добро решење — сматра професор др Ратко Марковић

Принцип сразмерног представништва у нашем вишестраначком изборном систему није складно решење у нашем савременом државном и политичком уређењу, јер носи веома извесан ризик и опасност да може да добијемо у Србији парламент који ће имати такво хетероген састав да ће деловати разједињено и неефикасно, што може опет довести до скупштинске кризе. При томе треба имати у виду да у Србији постоје регистровано 108 политичких странака, од којих ће многе учествовати на изборима и трудити се да добију своје представнике у Народној скупштини, што је за ову државу ипак велика шаролика, посматрајући све партијске организације и њихова међусобно измимомлажења у појединим питањима и опредељењима.

Ово је, између осталог, рекао професор др Ратко Марковић, председник Уставне комисије Савезне скупштине, на јучерашњој трибини у Новом Саду коју је организовао Градски одбор СПС, а била је посвећена актуелним питањима нашег парламентарног система и односима скупштине према влади и шефу државе. О законодавној надлежности федерације и република и о задацима међусобног усклађивања највиших правних аката говорио је савезни министар правде професор, др Зоран Стојановић. О судској и скупштинској контроли рада органа државне управе говорио је декан Правног факултета у Новом Саду професор др Драган Милков.

М. Будак

Др Константин Гирда на Новосадском Филозофском Факултету

Посебно место припада Србима

Велика Народна скупштина у Алба Јулији, 1. децембра 1918. године донела је одлуку о уједињењу и стварању румунске државе, па се због тога овај датум код наших суседа слави као национални празник. Тим поводом, о 75-годишњици великог историјског догађаја јуче је на Новосадском Филозофском факултету говорио отправник послова Амбасаде Румуније у Југославији, др Константин Гирда. Он је нагласио да Румунија негује добре односе са свим југословенским народима, али посебно место припада српском народу и Србији. Веома је важна чињеница да те две земље међу собом никада нису ратовале.

Г. Гирда је још истакао непромењена залагања Румуније да се југо-криза решава мирним путем, као и напоре своје земље да не дође до војне интервенције на овим просторима. Изгледа да је мир близу, рекао је на крају, и ми се томе искрено радујемо.

Р. Ц. Л.

групе грађана Чачка и Крагујевца у Колагујевцу, где се кандидовала и Група грађана »Рашка област«. Уједињена социјалдемократија појавиће се на изборима у Нишу, Нови комунистички покрет за Југославију у Београду, где се кандидовала и група грађана »Ново Миријево«.

ПРОМОЦИЈА ССЈ У ВРБАСУ

На сме бити подела

ВРБАС, 26. новембар — Српска странка јединства верује у Србију и српски народ и у своју победу. Ако гласате за њу гласајте истовремено и за уједињење свих српских држава. Ми имамо снаге да победимо све наше непријатеље, а наша је снага је снага јединственог српског народа. Наша странка не обећава ништа што не може да оствари.

Ово је истакао Жељко Ђаковић Аркан на промоцији Странке српског јединства у Врбасу.

— Деле нас на Србе и Црногорце, на Краишнике и то зна колико годела имамо. Још се увек делимо на партизане и четнике. То нам није потребно. Српски народ мора да прекине са поделом — рекао је Аркан.

В. Б.

ком органа управе, грађани своје право могу остварити преко општинског суда који је дужан да одлуку донесе за 24 сата.

Републичка изборна комисија радиће и током празника, а нове информације изнеће 3. децембра.

С. Станковић

Листа »Демократска коалиције за Војводину«

У изборну комисију шесте, новосадске изборне јединице стигла је комплетна листа (28 кандидата) »Демократске коалиције за војводину«, коју чине Реформска демократска странка Војводине (РДСВ) и Лига социјалдемократа Војводине, изјавила је данас тајнугу секретар ове изборне комисије Светлана Бигулски.

Носилац и први на листи у овој изборној јединици је председник РДСВ проф. др Драгослав Петровић. Следе Мирослав Шпрох професор из Бачког Петровца, Петар Петровић, новинар из Новог Сада, Бранислава Костић, политиколог из Новог Сада, Михајло Рамач, новинар из Кисача.

Јовић примио корејског амбасадора

БЕОГРАД, 26. новембра (Танјуг) — Председник одбора Већа грађана Савезне скупштине за спољнополитичке и економске односе са иностранством и потпредседник главног одбора Социјалистичке партије Србије др Борисав Јовић примио је данас амбасадора ДНР Кореје у СР Југославији Ру Се Унга, саопштила је служба за информисање Скупштине СРЈ.

Др Борисав Јовић је подробно информисао амбасадора ДНР Кореје о политичким аспектима кризе на овим просторима, као и напорима СР Југославије за постизање мирног решења конфликта у бившој БИХ. Он је посебно истакао да је наша земља животно заинтересована за окончање рата у тој некадашњој југословенској републици, што би довело до укидања погубних санкција међународне заједнице према СР Југославији.

САВЕЗНИ МИНИСТАР ДР МИЛАН
ДИМИТРИЈЕВИЋ У НОВОМ САДУ

Утврђено финансирање науке

Др Милан Димитријевић, савезни министар за науку, технологију и развој посетио је јуче Нови Сад. У разговору са Стеваном Вјештицом, потпредседником Скупштине Војводине, Дамњаном Раденковићем, потпредседником Извршног већа, др Родољубом Етинским, покраинским секретаром за образовање и културу, др Димитријевић се упознао с могућностима развоја војвођанске науке. Пре свега је указано на неопходност подршке пољопривредној науци за коју је констатовано да пред-

ставља основу за развој укупне науке у Покрајини.

— После многих разговора и убеђивања успели смо да за идućу годину обезбедимо сигурније финансирање науке, па је договорено да се за истраживања из буџета Федерације издвоји 0,3 одсто укупног дохотка — рекао је министар Димитријевић. На тај начин, требало би да се уз разумевање у друштву обезбеди значајна подршка за развој науке, пре свега њеног истраживачког дела.

Ј. П.

Дневник 27. 11.

ДР МИЛАН ДИМИТРИЈЕВИЋ, САВЕЗНИ МИНИСТАР ЗА НАУКУ

Моторна снага друштва и будућности

Располажемо научним потенцијалима који су кадри да ову земљу поведу путем којим иду друштва чији је развој заснован на науци, а не на куповини туђих, већ ислужених лиценци. Дугорочни приоритет СРЈ су производња хране, енергетика, саобраћај и алтернативни извори енергије. Најгори облик одлива мозгова је када стручњак оде из науке, без обзира да ли то учини у својој или у туђој земљи

Разговарала:
Ратка
Цвијановић—Лотина

ци, јер је отпорна на веома опасну пчелињу болест која хара у САД. На високом нивоу је и Институт за крмна биља у Крушевцу. На жалост, научних института се обично сете у моменту када нешто не може да се набави на други начин. Сада је прави момент да зајавимо схватимо да се наука не ствара преко ноћи, али преко ноћи може да се уништи.

● **Колико СРЈ издваја средстава за науку?**

— Упркос одливу мозгова и неадекватној искоришћености научних потенцијала, југословенска наука је ипак моторна снага друштва, јер да ње нема, убрзо бисмо постали технолошка колонија Запада, депонија најпрљавијих технологија. Само малим повећањем процента издвајања за научноистраживачки рад знатно се унапређују услови напредовања великог броја научника. Најбоље од њих треба стимулирати различитим начинима. Са изобилством истичем пример Новосадског универзитета, који, између осталог, има стамбену зграду за научни подмладак. У СРЈ има око 13 хиљада научника. Услови у ко-

Др Милан Димитријевић

сирату научно-технолошког развоја, којим је предвиђено да се за те намене издваја најмање 0,3 одсто укупног дохотка. У Србији су та из-

двајања 0,4 процента. Мада то није ни изблиза довољно, прилике ће се ипак поправити у 1994. години, када закон почне да се примењује.

Од лабораторије до
фабрике

● **Како разрешити проблем претугог путовања резултата фундаменталних истраживања до њихове примене у производњи?**

— Од научног резултата па до примене пут је дуг ако није изграђено много тога што би путовање скратило. Пре свега, стручњаци и у науци и у привреди, затим свест о неопходности науке код људи који доносе одлуке. У производњи морају да раде људи који су у стању да постављају задатке науци, да кажу шта им треба. Због тога и постоје развојне научне јединице у перспективним фирмама.

Колико је дуг пут од фундаменталног резултата до

нових технологија, види се и на примеру ласера. Тунел од станице Прокоп према Панчеву, испод Београда, копаће су машине с ласерима, односно с уређајима за ласерско одређивање правца. Ласери се користе у медицини, у индустрији итд. То је садашњост, а када су физичари открили тај феномен, њиме је почео да се бави, између осталих, и професор Слободан Ристић, извевши генерације студената који су постали стручњаци за ласере.

Основане су лабораторије и у тренутку када су ласери из фундаменталног научног открића прешли у производњу, ми смо већ имали стручњаке који су то знали. А људи којима се поквари неки од ласерских уређаја, тек тада су се сетили да не морају да их носе на поправку у Париз, већ да се то може обавити и у београдском Институту за примену физике.

Ту је врло важан и момент тајне: оног часа када не

ки фундаментални научни резултат постане применљив и интересантан војно-индустријском комплексу неке велике силе, он се склања од очију научне јавности. Ако немамо људе који су фундаменталци и прате светски збивања, доћи ћемо у непријатну ситуацију да купујемо оно што нам развијени понуде, као неку црну кутију, с којом не знамо шта ћемо када се поквари.

● **Како ће Југославија поднети велики одлив мозгова?**

— То је не само наш, већ и проблем свих земаља са економским тешкоћама. Унутар земље суочени смо с одливом мозгова из села у град, из мањих градова у велике, из слабије развијених у богатије регије. Иначе, према анализи Института за међународну економску политику од 1979. до 1992. године, регистрован је одлазак 586 научника: 147 доктора, 117 магистара и 322 са високом стручном спремом. Та цифра у процентима чини преко 12 одсто свих доктора и магистара. Највише њих отишло је у САД (готово трећина), у Канаду и у Аустралију. Могли би њиховог одласка су специјализација или потрага за запослењем (две трећине), а остали имају друге разлоге.

Највише забрињава податак да је око 57 процената од поменуте цифре, напустило земљу у последње три године, од погоршања југо-кризе и да је реч углавном о младим људима. Највише одлазе инжењери различитих специјалности, јер се најлакше запошљавају у иностранству. Најодлазак сваког стручњака потрага, али то треба поштовати и с друге стране. Ако ти научни стручњаци и даље остану укључени у светске научне токове, њихов рад ће се и нама посредно претити. Екстремно добар пример за то је Никола Тесла, један од првих наших ин-

Санкције — злочин над науком

Иако је наука универзално људско достижје, југословенска научна мисао је, сем ретких изузетака, окована блокадом. Обезбави сте једном приликом да ћете о томе сачинити књигу, неку врсту прилога за историју башчашћа.

— Жалим да припремам књигу која не би

имала и свака сарадња, с конкретним примерима, је добродошла.

Чини ми се да би таква књига била потребна и када је реч о протоку информација, јер смо ми жртве и медијског рата. У Француској, Енглеској, у Шпанији, људи су ме призивали с предпаздљивом жељом да сам

испорак човек из Бразила.

Физичар и астрофизичар (ужа научна област — истраживање профила линија), др Димитријевић је много учинио и чини за популаризацију науке. Полиглот је и уредник неколико научних часописа, аутор три научне ТВ серије. Пре доласка на чело Савезног министарства за науку, технологију и развој радио је у београдском Институту за физику и у Астрономској опсерваторији.

Наука се не ствара преко ноћи

● Какве су прилике у југословенској науци?

— Наука у Југославији је, све до увођења блокаде била у сталном успону. Располажемо научним потенцијалима који су кадри да ову земљу поведу путем којим иду друштва чији је развој заснован на науци, а не на куповини туђих, већ исплужених лиценци. Навешћу неколико примера од колико су значаја научне установе за опстанак друштва у оваквим условима. Пољопривредна производња је једина привредна грана која у условима блокаде није забележила пад. У томе се успело и заслугама домаће науке, мада имам утисак да људи тога нису довољно свесни. Баш наши научни институти учинили су домаћу производњу хране независном од иностранства. Поред осталих то су Институт за повртарство у Смедеревској Паланци, Институт за кукуруз у Земун-Пољу, новосадски Институт за ратарство и повртарство, за пшеницу и сундокрет. Центар за безвирусни семенски кромпир у Гучи, Институт за стрна жита у Крагујевцу, Станица за селекцију шећерне репе у Алексинцу. Врсту пчеле, тзв. Ју-пчела, одгајену у «Агроекономик», као једини инсекат званично су од нас увезли Американ-

ци, јер је развој заснован на науци, а не на куповини туђих, већ исплужених лиценци. Дугорочни приоритет СРЈ су производња хране, енергетика, саобраћај и алтернативни извори енергије. Најгори облик одлива мозгова је када стручњак оде из науке, без обзира да ли то учини у својој или у туђој земљи

Разговарала: Ратка Цвијановић—Лотина

ци, јер је отпорна на веома опасну пчелињу болест која хара у САД. На високом нивоу је и Институт за крмна биља у Крушевцу. На жалост, научних института се обично сете у моменту када нешто не може да се набави на други начин. Сада је прави моменат да заувек схватимо да се наука не ствара преко ноћи, али преко ноћи може да се уништи.

● Колико СРЈ издваја средстава за науку?

— Упркос одливу мозгова и неадекватној искоришћености научних потенцијала, југословенска наука је ипак моторна снага друштва, јер да ње нема, убрзо бисмо постали технолошка колонија Запада, депонија најпрљавијих технологија. Само малим повећањем процента издвајања за научноистраживачки рад знатно се унапређују услови напредовања великог броја научника. Најбоље од њих треба стимулисти на разне начине. Са задовољством истичем пример Новосадског универзитета, који, између осталог, има стамбену зграду за научни подмладак. У СРЈ има око 13 хиљада научника. Условје у којима они раде веома је тешко поредити с развијеним светом Запада. Поредићу издвајања за науку: у развијеним земљама за науку се издваја два до три одсто укупног дохотка, а половина тог износа долази из привреде. Код нас су Уставом од 1974. била потпуно укинута издвајања за науку на савезном нивоу. Прошле године, у јуну, усвојен је Закон о финан-

Др Милан Димитријевић

сирању научно-технолошког развоја, којим је предвиђено да се за те намене издваја најмање 0,3 одсто укупног дохотка. У Србији су та из-

двајања 0,4 процента. Мада то није ни изблиза довољно, прилике ће се ипак поправити у 1994. години, када закон почне да се примењује.

Од лабораторије до фабрике

● Како разрешити проблем прелазног путовања резултата фундаменталних истраживања до њихове примене у производњи?

— Од научног резултата па до примене пут је дуг ако није изграђено много тога што би путовање скратило. Пре свега, стручњаци и у науци и у привреди, затим свест о неопходности науке код људи који доносе одлуке. У производњи морају да раде људи који су у стању да постављају задатке науци, да кажу шта им треба. Због тога и постоје развојне научне јединице у перспективним фирмама.

Колико је дуг пут од фундаменталног резултата до

нових технологија, види се и на примеру ласера. Тунел од станице Прокоп према Панчеву, испод Београда, копале су машине с ласерима, односно с уређајима за ласерско одређивање правца. Ласери се користе у медицини, у индустрији итд. То је садашњост, а када су физичари открили тај феномен, њиме је почео да се бави, између осталих, и професор Слободан Ристић, изврши генерације студената који су постали стручњаци за ласере.

Основане су лабораторије и у тренутку када су ласери из фундаменталног научног открића прешли у производњу, ми смо већ имали стручњаке који су то знали. А људи којима се поквари неки од ласерских уређаја, тек тада су се сетили да не морају да их носе на поправку у Париз, већ да се то може обавити и у београдском Институту за примењену физику.

Ту је врло важан и момент тајне: оног часа када не-

знамо шта ћемо када се поквари.

● Како ће Југославија поднети велики одлив мозгова?

— То је не само наш, већ и проблем свих земаља са економским тешкоћама. Унутар земље суочени смо с одливом мозгова из села у град, из мањих градова у веће, из слабије развијених у богатије регије. Иначе, према анализи Института за међународну економску политику од 1979. до 1992. године, регистрован је одлазак 586 научника: 147 доктора, 117 магистара и 322 са високом стручном спремом. Та цифра у процентима чини преко 12 одсто свих доктора и магистара. Највише њих отишло је у САД (готово трећина), у Канаду и у Аустралију. Мотиви њиховог одласка су специјализација или потрага за запослењем (две трећине), а остали имају друге разлоге.

Највише забрињава податак да је око 57 процената од поменутих цифре, напустило земљу у последње три године, од погоршања југо-кризе и да је реч углавном о младим људима. Највише одлазе инжењери различитих усмерања, јер се најлакше запошљавају у иностранству. Нас одлазак сваког стручњака погађа, али то треба посматрати и с друге стране. Ако ти наши стручњаци и даље остану укључени у светске научне токове, њихов рад ће се и нама посредно вратити. Екстремно добар пример за то је Никола Тесла, један од првих наших интелектуалних егзиланата. Питање је шта би он урадио да је остао овде.

Најгори облик одлива мозгова је, ипак, када стручњак оде из науке, без обзира да ли то учини у својој или у туђој земљи. Та појава је некако у другом плану свих актуелних тумачења, али је масовна међу нашим и источноевропским научницима, а губици су ненадокнадиви ■

Санкције — злочин над науком

Иако је наука универзално људско достованство, југословенска научна мисао је, сем ретких изузетана, окована блокадом. Обавезни сте једном приликом да ћете о томе сачинити књигу, неку врсту прилога за историју бешчашћа.

— Желим да припремим књигу која не би била дневнополитичка, већ би служила као јавна опомена, као вишегласно «Оптуужем», упућено међународној јавности. Њен циљ је да се никада више ниједном научнику не догоди, као што се то догађа Југословенима, да се о резултатима његовог рада просуђује на основу политичких, а не научних критерија. Прикупио бих резултате свих наших акција у борби за достојанство науке, за њену универзалност. У тој публикацији јасно би се видела штетност санкција, њена непримењивост на токове научне мисли. Књигу припре-

мам и свака сарадња, с конкретним примерима, је добродошла.

Чини ми се да би таква књига била потребна и када је реч о протоку информација, јер смо ми жртве и медијског рата. У Француској, Енглеској, у Шпанији, људи су ме примали с предрасудама, када сам рекао да сам Србин. Међутим, ја њима донесем «Либерсион», који је објавио три фотографије на којима се види како један човек пуца другом у леђа. Испод слика пише да српски полицајац убија муслиманског снајперисту који је пуцао на цивиле. Исте те фотографије у неком немачком листу имају другачију легенду, која каже да Србин убија муслимана, а у неким енглеским новинама слике су искоришћене за сасвим треће тумачење. Такви докази више вреде од било које уопштене расправе о кривици и правди.

КОНФЕРЕНЦИЈА ЗА ШТАМПУ У САВЕЗНОЈ
ВЛАДИ

Распад СФРЈ је економски злочин

Након успостављања мира ојачаће и привредна сарадња између бивших југословенских република због велике међусобне зависности на шта упућује и анализа међусобних односа привредних делатности СР Југославије, истакао савезни министар за науку, развој и технологију др Милан Димитријевић

БЕОГРАД, 9. септембра — Распад бивше Југославије представља не само политички него и економски злочин, јер сви делови бивше државе трпе штете због тога. Успостављањем мира мораће да ојача и привредна сарадња, с тим што је тешко предвидети да ли ће она достићи некадашњи ниво, јер су у међувремену пронађене и алтернативне везе. Ово је, уз напомену да је успостављање покинутих веза између држава насталих на простору бивше Југославије императив, изјавио др Милан Димитријевић, савезни министар за науку, развој и технологију на данашњој конференцији за штампу у Влади Југославије.

Др Милан Димитријевић

По мишљењу др Љубана Стјепановића, директора Центра за развој и економску политику, Словенија је највећи губитник јер је изгубила велико тржиште са којег је уједно добијала и јефтине пољопривредне производе и сировине.

Централна тема разговора са страним и домаћим новинарима била је анализа међусобних односа привредних делатности СР Југославије у 1991. години из које се јасно

види да је за укупну производњу земље било неопходно увести роба и услуга за чак 50,9 процената друштвеног производа, од тога на увоз из иностранства отпада 19,1 одсто, а остатак од 31,8 процената односи се на куповине из бивших југословенских република. Истовремено, извоз СР Југославије у 1991. години учествовао је са 46,1 одсто у друштвеном производу, од чега је старом иностранству испоручено 16,7 одсто роба и услуга, а новом иностранству чак 29,4 процената.

Ови подаци сами по себи говоре о великој међусобној зависности држава насталих на просторима бивше СФРЈ, али и на све тешкоће у којима се тренутно налази домаћа привреда. Тим пре што је сада изложена и деловању међународних санкција које спречавају увоз и извоз, а многе привредне гране без тога не могу нормално да функционишу.

На значај једне овакве анализе указао је и помоћник савезног министра за науку и развој Миша Јандрић, по чијим је речима ово неопходан предуслов за сагледавање тренутног стања, али и за планирање макроекономских мера у наредном периоду. С тим у вези, Јандрић је изнео и неке конкретне податке. Тако је, на пример, за производњу 100 јединица у области нафте и нафтних деривата потребно 54,1 јединице из увоза. Слична је ситуација и у црној металургији, производњи метала и многим другим привредним гранама.

Једна оваква студија неопходна је, како је истакнуто, и за припрему и сагледавање могућности за оживљавање производње након укидања санкција, како би се на основу ње утврдили циљеви и правци даљег развоја.

М. Ђулибрк

Михаљ Кертез

МИХАЉ КЕРТЕС У
КАЊИЖИ

Веће таксе за фри-шопове

КАЊИЖА, 9. септембра — Директор Савезне управе царина Михаљ Кертез боравио је данас у Кањижи где је са руководиоцима кањишке општине и привредницима разговарао о актуелним питањима функционисања граничних прелаза. Директор Савезне управе царина је предложио да се део друмске таксе на страна возила убудуће усмерава за локалне комуналне потребе које су у функцији ефикаснијег функционисања државних граничних прелаза и промета роба и путника.

Представници МЗ Хоргош посебно су се интересовали за могућност измештања дела саобраћаја из овог насеља, који је уз тренутно наш најпрометнији друмски прелаз са Републиком Мађарском и очекују да се Савезна управа царина у склопу гасификације Хоргоша придружи учешћем за гасификацију објеката на граничном прелазу.

Михаљ Кертез је предложио да ће сви пута фри-шопови убудуће плаћати посебну таксу уколико желе да остану и властину на граничном прелазу. Он је указао да поједини фри-шопови, на неким граничним прелазима, раде на штету државе и да ће због сумњивих и недозвољених работа ускоро бити затворени. Кертез је у Кањижи боравио у Млину «Кањижа» и Специјализованом заводу за медицинску рехабилитацију и рекреацију.

М. Митровић

ЦРНОГОРСКИ ПРЕМИЈЕР М
ПРОГРАМА ЕК

Резултати

Захваљујући стабилном динару је, упркос блокади, први пут у

ПОДГОРИЦА, 9. септембра — Не памти се у последњих неколико месеци тако велико интересовање домаћих и страних новинара за једну конференцију за штампу, као за данашњу црногорског премијера Мила Ђукановића. Преко тридесетак новинара саслушало је импозантне бројке о успесима Владе у минулом периоду, пре свега саопштавањем да по први пут у својој историји чак од 1715. године, када је примана помоћ Русије, Црногорци не зависе више ни од чије помоћи. Аврамов динар, уклоњен у вешту политику црногорске владе, како је то рекао Предраг Горановић, министар финансија обезбедно је «комплетан биланс и равнотежу буџета и то све уз бројне блокаде са свих страна, што је резултат без преседана».

Говорећи о реализацији Аврамовићевог програма, Ђукановић је рекао: «Програм владе Црне Горе и његова реализација у Црној Гори чврсто је везана за Програм реконструкције монетарног система и економског опоравка Југославије. Потпуно је обустављена емисија новца без покрића уз готово непромењени ниво индекса цена на мало у периоду јануар — август: на нивоу СРЈ раст 0,9 одсто, а Црне Горе 1,97. Потпуно је очувана валутна стабилност, привредне активности су стабилизоване и у благом успону и коначно, рехабилитоване су јавне финансије и уравниотежени буџети — каже Ђукановић.

Осцилације цена и
производње

Појашњавајући Владине мере и механизме за успешну реализацију програма, Ђукановић је истакао: «Када је у питању тренд цијена на мало, оне су од фебруара до августа порасле 1,97 одсто, у марту су биле ниже за 3,5, а у априлу веће за 5,1, у мају опадају за 0,7, у јуну се бележи нови пад за 3, да би у јулу значајније порасле на 13,6, а у августу се смириле на 0,3 одсто раста.

Сличне осцилације забележене су и у кретању индустријске производње, с тим што је просечна стопа раста за седам месеци 2,8 посто. Ниво индустријске производње у истом периоду у Црној Гори остварује се са 91 одсто, а у СРЈ за 88,1 одсто у односу на исти период прошле године. Имајући у виду оправдану за-

производа
побољшав
кедини. Б
овим реал

Буџет

У дирек
вана инд
издвојено

Мило

дезивних
динара
орочене
предузети
себно је
подршка
у износу
Потребни
сијска п
словним

Уп
ра, тј. д
рило: «
мора за
инфери
ван нач
кад у ш
но. И Ш
начети
финанси
горски
да се с
гика».

увођења
милитара

Према
фискалн
де у под
ска прел

«Осим
успостав
же. По

ВЕЋЕ ГРАЂАНА САСТАЋЕ СЕ КРАЈЕМ СЕПТЕМБРА

Гласање о поверењу Влади

ČLANCI

Dr Milana Dimitrijevića u listu

POLITIKA – rubrika 'Da li znate'

1989 - 1996

Да ли знате?

- Какав је био став првих руских марксиста према тероризму?
- Чиме се бави космологија?

ВАСИОНА СЕ ШИРИ

× Опште представе о васиони стваране су током целе историје астрономије. Ипак, тек у нашем веку могла је да се издвоји савремена наука о грађи и еволуцији васионе — космологија. Основу савремене космологије представљају Ајнштајнова теорија релативности и математичка теорија (космолошки модел) хомогене и изотропне васионе коју је разрадио совјетски математичар А. А. Фридман средином двадесетих година. Он је доказао да, услед деловања гравитационих сила, материја у васиони не може да буде у миру. Васиона мора или да се шири или да се скупља. Убрзо, амерички астроном Хабл установио је да се васиона шири: галаксије се удаљавају једна од друге (значи и од наше галаксије) брзинама које су пропорционалне њиховим међусобним растојањима. То је била „посматрачка“ потврда Фридманове теорије, према којој ће се васиона у будућности или бесконачно ширити, или ће после њеног ширења доћи до сажимања, што зависи од средње густине материје у васиони, као и брзине ширења.

Да ли знате?

- Колико је болничарки погинуло у НОР-у?
- Утичу ли птице на распрострањење биљака?
- Који је југословенски хотел и зашто саграђен уместо фабрике соли?
- Јесу ли звезде бели патуљци мање него Земља?

МАЛЕ А ГУСТЕ

× Бели патуљци су веома мале и веома густе звезде са високим површинским температурама. Њихова величина у просеку одговара Земљиној, док им се маса може упоредити са Сунчевом. Први бели патуљак откривен је још средином деветнаестог века. То је Сиријус В сапутник Сиријуса, најсјајније звезде на северном небу. Откривена звезда је била беле боје, што је условило давање имена свим звездама тога типа, мада су неки бели патуљци, ниже површинске температуре, жуте или црвенкасте боје.

Да ли знате?

- Како су настале пансловенске боје?
- Где у свету постоји Служба трагања за новим острвима?
- Ко је открио четири највећа Јупитерова сателита?

ГАЛИЛЕЈЕВИ САТЕЛИТИ

× Четири највећа Јупитерова сателита открио је велики научник Галилео Галилеј 1610. године. Ови сателити, често називани Галилејеви, тела су планетарних димензија, па се могу лако видети и помоћу мањег дурбина. Да нису у близини сјајног Јупитера могли би се видети и голим оком. После Месеца то су први сателити неке планете које је човек посматрао. Симон Маријус, који је гврдио да их је открио истовремено са Галилејем, назвао их је Ио, Европа, Ганимед и Калисто, по именима Јупитерових љубимаца. Такође су познати и као Јупитерови сателити I, II, III и IV у низу удаљавања од планете.

Да ли знате?

- Какав је био мотив за амнестију прогнаног немачког социјал-демократа Едуарда Бернштајна?
- Зна ли се порекло назива Кремљ?
- Шта је космогонија?

ЕВОЛУЦИЈА КОСМОСА

× Космогонија је наука која изучава настанак и развој небеских објеката, на пример планета и њихових сателита, Сунца, звезда, галаксија... Астрономи посматрају космичке објекте у различитим стадијумима њихове еволуције. Упоредбујући многобројне податке, до којих долазе посматрањем, са физичким процесима, који се при различитим условима могу збивати у космичком простору, научници покушавају да објасне како су настала небеска тела и који су путеви њихове еволуције.

Да ли знаате?

○ Које је године Јосип Броз Тито предводио Југословенску делегацију на заседању Генералне скупштине УН?

○ Кад је у Москви први пут одигран шаховски меч за првенство света?

○ Продире ли Сунчев ветар у Земљину атмосферу?

ПОЛАРНА СВЕЛОСТ

× Велики број честица напушта опопашће делове Сунчеве атмосфере, која као да „испарави“ у међупланетарни простор. На тај начин настали ток честица, које напуштају Сунце, ствара плазмени ветар. То су углавном протони и електрони и њихов флукс износи стотине милиона честица кроз квадратни центиметар у секунди. На растојању на којем се налази Земља, овај ветар „дува“ брзином од 450 км/ч. У сваком кубном центиметру, који прође поред Земље, налази се у просеку пет протона и исто толико електрона. Земљино магнетно поље, међутим, штити горње слојеве атмосфере од непосредног деловања Сунчевог ветра. Ипак, у поларним областима, честице овог ветра непосредно продиру у горње слојеве атмосфере, изазивајући поларну светлост.

ПОЛИТИКА, уторак 6. октобар 1981.

Да ли знаате?

○ У којој је функцији Нушић ушао у историју филма?

○ Ко је на наше позориште увео посрбе?

○ Шта је аберација светлости?

ПОСЛЕДИЦА РЕЛАТИВНОГ КРЕТАЊА

× Аберација светлости је привидни отклон извора светлости (на пример, звезде на небеском своду) од његовог правог положаја, услед релативног кретања како самог извора тако и посматрача. Појава аберације светлости, условљена је тиме што светлост има коначну брзину. Да бисмо схватили зашто долази до ове појаве, посматрајмо човека на киши. Док стоји, он кишобран држи усправно, али када се креће мора да га нагне напред ако жели да остане сув, и то уколико више уколико брже хода. Мада кишне капи и даље падају право надолу, за човека у покрету оне привидно долазе из правца у којем је усмерио кишобран. Слично томе, посматрачу који се заједно са Земљом креће у односу на неку звезду, чиниће се да њена светлост долази из тачке која је померена у правцу кретања посматрача у односу на њен прави положај.

Да ли знаате?

○ Како су откривени Уранови прстенови?

ПОТАМНЕЛА ЗВЕЗДА

× Откриће Уранових прстенова представља једну од астрономских сензација последњих година. Очекивало се да 10. марта 1977. године Уран заклони звезду SAO 158687, девете звездане величине. Астрономи Ц. Елиот, Е. Данкел и Д. Минк су се припремили да прате ову појаву са високолетелићем авиона снабдевог астрономским телескопом и другим потребним инструментима. Првобитни циљ експедиције био је да се што тачније измери пречник Урановог диска. Док су они посматрали телескопом како се Уран приближава звезди, изненада, 40 минута пре него што је диск Урана прекрио звезду, њен сјај је нагло опао да би се после неколико секунди вратио на првобитну величину. Примећено је укупно пет таквих наглих промена сјаја. Пошто је Уранов диск прошао испред звезде, краткотрајна слабљења сјаја су се поновила у обратном поретку, али у истим временским интервалима. Посматрачи су схватили да је појаву изазвао систем концентричних прстенова око планете. Утврђено је да оваквих прстенова има најмање девет. Нису били откривени раније, јер се састоје од већих честица него Сатурнови. Пошто услед тога рефлектују далеко мање светлости, практично их је немогуће запазити уобичајеним визуелним и фотографским методама.

ПОЛИТИКА, уторак 27. октобар 1981.

Да ли знаате?

○ Како је напредна румунска штампа обележила погинућу Димитрија Туцовића?

○ Шта је хибрис?

○ Која је звезда и зашто добила надимак „летећа“?

ИЗ САЗВЕЖЂА ЗМИЈОНОШЕ

× Услед свога сопственог кретања, као и услед кретања нашег Сунчевог система, звезде се померају на небу из године у годину. Ова померања су врло мала и за већину звезда се не могу измерити ни најпрецизнијим инструментима. Од свих звезда на небу, највише се у току једне године помери Барнардова звезда. Мада је ово померање веома мало и износи свега 10.27 личних секунди, ова звезда је захваљујући томе добила надимак „летећа звезда“. Барнардова звезда се налази у сазвежђу Змијоноша и удаљена је од нас свега шест светлосних година. У последње време она привлачи сталну пажњу астронома, јер се претпоставља да има два сателита планетарних димензија.

Да ли знаате?

○ Да ли постоји планета која носи име друга Тита?

ПО ЖЕЉИ ПРОНАЛАЗАЧА

× У ноћи између 29. и 30. новембра 1937. године београдски астроном М. Б. Протић открио је у близини звезде Бета Таури, у савезу Бика, два нова звездолика објекта. Обавештен одмах о овом открићу, Међународни центар за мале планете, који се тада налазио у Берлину, доделио је новим објектима привремене ознаке 1937 WD и 1937 WE. Мала планета 1937 WD поново је посматрана децембра месеца 1941. и од 18. октобра до 29. новембра 1945. године. Установљено је да се око Сунце обрне за 4,06 године и да њен пречник не прелази 8 до 10 километара. — Користећи право проналазача М. Б. Протић је, уочи одржавања избора за Уставотворну скупштину 11. новембра 1945. године, малој планети дао Титово име. Године 1964. са овим називом се сагласио и Међународни астрономски центар за мале планете, који је после рата премештен у САД, мада је у званичној публикацији Института за теоријску астрономију из Лењинграда „Ефемериде малих планета“ привремена ознака планете замењена именом ТИТО још 1949. године.

Да ли знаате?

○ Како се у „Комунистичком манифесту“ слика доложај жене у грађанској породици?

○ Какве су звезде цефеиде?

Да ли знаате?

○ Који су социјалистички теоретичари и када превођени на српски језик?

○ Кад је у Мостару било основано певачко друштво „Гусле“?

○ Како су у совјетској енциклопедији објашњени појмови парамедицина и парадијагностика?

○ Шта је еклиптика?

ПУТАЊА СУНЦА

× Еклиптика је замишљена линија на небеској сфери, по којој се у току године Сунце креће кроз савезја. Назив потиче од грчког назива за помрачење, пошто је још у античко доба примећено да до помрачења Месеца и Сунца може доћи само онда кад Месец у свом кретању по небеском своду пресече еклиптику. — Еклиптика пролази кроз 12 савезја, названих зодијакална. Зодијак је грчка реч, која се често преводи као „животињски круг“. Већина зодијакалних савезја заиста носи имена животиња, док је осталима народна машта дала симболичне називе.

СВЕТИОНИЦИ ВАСИОНЕ

× Цефеиде су пулсирајуће променљиве звезде чији се сјај мења равномерно и периодично. Тако су назване по звезди Делта Цефеја, која је типичан представник ове класе небеских тела. До периодичних промена сјаја оваквих звезда долази услед пулсирања њихових спољашњих слојева. Наизменично сажимање и шерење настаје под дејством две супротно делујуће силе: силе гравитационог привлачења ка центру звезде и силе притиска гаса. Постоји веза између сјаја цефеида и периода промена њиховог сјаја, што омогућује да се, упоређивањем њиховог привидног сјаја и сјаја који треба да имају на основу своје периоде, тачно одреди њихово растојање. — Ова особина и чињеница да су то веома сјајне звезде чини их неком врстом светионика васионе помоћу којих можемо боље да се оријентишемо у простору. Када су двадесетих година овог века астрономи открили цефеиде у Маглини Андромеде и одредили растојање од њих, постало је јасно да наша галаксија није јединствени звездани систем, већ један од многих. Занимљиво је да је једна од нама најближих цефеида поларна звезда, која и из других разлога може да понесе име небеског светионика.

Да ли знаате?

○ У којој су школи Југословенски комунисти пред рат припремали за оружани устанак?

○ На коју је Рјенинову слику и зашто био извршен „атентат“?

○ Од када се не ради недељом?

○ По чијој је идеји начињен секстант?

ПРВИ У 18. ВЕНУ

Х Секстант је навигациони инструмент за мерење угла између небеског тела и хоризонта, или угла између два небеска објекта, с циљем да се одреди положај брода или авиона. Први секстанти су били направљени тридесетих година XVIII века, а идеју је дао Њутн 1899. године. Име овог навигационог инструмента изведено је тако да подсећа на чинџевизу да се у њему користи скала која прецизно ставља шестоструку крута. Секстант је и име старог угломерног инструмента у којем је коришћена скала истих таквих размера.

Да ли знаате?

○ Како је и када откривено да је Плутон најмања планета у Сунчевом систему?

НОВА ВЕЛИЧИНА ПЛУТОНА

Х Међу најинтересантнија открића у планетној астрономији последњих година спада откриће Плутоновог сателита, које је извршила екипа америчких астронома на челу са Кристијем и Харингтоном, 22. јула 1978. године. Анализирајући снимке Плутона они су приметили да је лик планете издужен и то једном ка југу, а други пут према северу. Елиптичношћу један по један све могуће узроке ове појаве, стручњаци су закључили да би то морало бити до сада непознати Плутонов сателит. Нова посматрања и испитивања старих снимака и других података потврдила су ову претпоставку. Плутонов сателит је добио име Харон. То је тело полупречника 560 km које се налази на растојању од 15 до 20 хиљада километара од ове планете, око које се обрне за 6,4 дана. — Ово откриће је омогућило да се тачније одреди величина Плутона што је довело до потпуно неочекиваног резултата. Полупречник планете процењен је на око 1.400 km што је више него два пута мање од раније прихваћене процене. Дотле се сматрало да је најмања планета у Сунчевом систему Меркур, чији је екваторијални радијус 2.439 km. На основу изложених резултата, произилази да је Плутон најмања планета Сунчевог система, која са својим сателитом чини двојни систем, компактнији од система Земља — Месец.

Да ли знаате?

○ Где је граница Сунчевог система?

ДВА КРИТЕРИЈУМА

Х Најдаља позната планета Сунчевог система Плутон налази се на четрдесет пута већем растојању од Сунца него Земља. Ипак, границе Сунчевог система нису одређене пречником Плутонове орбите. Оне су, у ствари, знатно веће од њега. Пслазећи од чисто физичких разматрања, за правичност Сунчевог система би се могло узети растојање на које се услед коčenja у међузвезданом гасу зауставља даље ширење плазме, која престано истиче из Сунца — Сунчевог ветра. Ова граница је названа Хелиопауза и, према најновијим прорачунима, налази се на хиљаду до десет хиљада пута већем растојању од растојања Земља — Сунце. Она је заправо асиметрична пошто се, у односу на најближе звезде и међузвездани гас, наше Сунце креће брзином од 20 km/c према једној тачки у сазвезђу Херкула. Услед тога, граница је ближа Сунцу у правцу његовог кретања, а даља у супротном правцу. — Други, по неким правилици, критеријум за одређивање границе Сунчевог система представља граница на којој се привлачна сила Сунца изједначава са привлачном силом најближних звезда. Према овом критеријуму, димензије Сунчевог система су 150 000 пута веће од растојања Земља — Сунце.

Да ли знаате?

○ Кад је у НОВ и ПОЈ уведена звање, односно назив а када Орден народног хероја?

○ Може ли се „продубљавати“ пријатељство?

○ Ко је први увео у нас географску ширину и дужину?

СВЕСТРАНИ ХИПАРХ

Х Географску ширину и дужину увео је у науку старогрчки астроном Хипарх (око 190 — 125 пре н. е) из Никеје, који је живео и радио у Александрији. Он је теоретик и првих математичких теорија привидног кретања Сунца и Месеца. Таблице положаја ових небеских тела, које је он саставио, омогућивале су предказивање помрачења са грешком од једног до два часа. Хипарх је такође саставио — за то време огроман — каталог положаја 850 звезда, које је по сјају поделио на плет звезданих величина. Поред осталог, правилно је одредио и величину Месеца, као и његово растојање од Земља.

За ли знаате?

○ Које је узгредно „занимање“ користило Радоју Домановићу сатиричару?

○ Зашто се појавила потреба за Статутом савјетске службе НОВ и ПОЈ?

○ Ко је запазио планету Нептун?

ГАЛИЛЕЈ ПРЕ СВИХ

Х Планету Нептун је открио 23. септембра 1846. године Јохан Гале, према прорачунима Ирбена Леверијеа. Донедавно се, међутим, сматрало да ју је први посматрао, не знајући да је реч о новој планети, Мишел де Лаланд, и то 8. и 10. маја 1795. године. Недавно су, међутим, амерички астроном Чарлс Ковал и канадски историчар природних наука Стигман Дрејк утврдили да је Галилео Галилеј посматрао Нептун још 1612. године, односно 234 године пре то што је ова планета званично откривена. Они су пронашли Нептун на скицама Јупитера и његове околине, које је велики научник начинио 27. и 28. децембра 1612. и 27. и 28. јануара 1613. године. Иако је сматрао да му је „бог подарио изузетну способност да открива нова тела“, Галилеј ипак није открио планетски карактер овог звездолског објекта.

За ли знаате?

○ Који је астроном и када запазио први астероид?

ПЈАЦИЈЕВО ОТКРИЋЕ

Х Прве новогодишње ноћи 19. века сицилијански астроном Д. Пјаци из Палерма, приметио је у савезљу Близанаца звездолски објект слабог сјаја, који је у току следећих ноћи изменио свој положај у односу на околне звезде, што је указивало на његов планетарни карактер. Пјаци је посматрао овај објект још извесно време, све док га болест није у томе спречила, а касније није успео поново да га пронађе. Саопштење о овоме открићу послао је другим астрономима, али ни они нису успели поново да га угледају. И млади математичар Гаус заинтересовао се за ово откриће и на основу обраде резултата Пјацијевих посматрања закључио да се непознати објект креће између Марса и Јупитера. Гаус је и израчунао путању планете и доказао да ће се она дуго скривати у зрацима Сунца и да ће поново моћи

За ли знаате?

○ Који је астроном први посматрао планету Уран?

ЗАПАЖЕН МНОГО ПРЕ ОТКРИЋА

Х Столећима је Сатурн био последња од познатих планета и прозно је готово цео писани период људске историје док 13. марта 1781. године Вилијам Хершел није најзад угледао Уран. Ипак, још пре Хершеловог открића Уран је видело неколико астронома, који су, међутим, мислили да је то звезда нектетница. Гринички астроном Џон Флеметид, угледао га је још 1690. године, што је на основу података у његовој Historia Coelestis Britannica накнадно утврдио Боде. Исто то му се десило и 2. априла 1712. као и 5. 6. и 11. марта 1715. године, међутим, он је сваки пут сматрао да је реч о звезди некретници. Године 1753. (3. децембра) Џон Бредли бележи да је посматрао једну звезду коју Бесел касније препознаје као планету Уран, Тобијас Мајер посматра 26. септембра 1756. године звезду која је у његовом каталогу обележена бројем 984, а коју Боде касније такође препознаје као Уран. Из Лемонијевог рукописа Historia Coelestis који се чува у библиотеци Париске опсерваторије, сазнаје се да је у периоду од 1763. до 1769. године Лемоније 12 пута посматрао планету Уран видели је такође као некретницу. Све у свему од 1690. до 1781. године, Уран је био примећен око двадесет пута.

да се види са Земље тек у септембру 1801. године. Ипак, услед лоших временских прилика, астрономи су је поново угледали тек на годишњем открићу, у новогодишњој ноћи 1802. године. Пјаци је новој „планети“ дао име Церера Фердинанда, али је прихваћен само први део овог имена — Церера. Јавило се и питање да ли је то новооткривено небеско тело планета? Његов сјај био је тако слаб да су Венера и неке друге планете сивале стотинама пута јаче. Зато је Хершел предложио да се ова планета патуљак назове планетоид или астероид.

Да ли знате?

○ Када је Тито први пут бора-
вио на броду „Галеб“?

○ До каквих је закључака до-
шао један од истраживача да-
нашње америчке ситуације везане
за запошљавање и напредовање
на послу?

○ Шта је симилока?

○ Који су хемијски елементи
добили име по небеским телима?

УЗОРИ ИЗ КОСМОСА

× Када је Немац Клапрот от-
крио уран 1788. године, дао му је
име по планети Уран, откривеној
17 година раније. Касније су и
нептунијум и плутонијум добили
имена по планетама Нептун и
Плутон. И хелијум, елемент који
је француски астроном Жансен
открио на Сунцу 1868. године, до-
био је име по грчком имену те
наше звезде — Хелиос. Мање је
познато да елемент телур, откри-
вен 1783. године, име дугује ан-
тичком називу наше планете Те-
лурис, док је селен тако назван у
част Месеца чије је грчко име
Селена. Елементи церијум и пала-
дијум названи су тако у част а-
стероида Церера и Паладе.

Да ли знате?

○ Колико је пута разарао и по
чему је све чувен Цетињски ма-
гистир?

○ Који су хемијски елементи и
зашто пре но што су пронађени
носили називе екабор, екаалуми-
нијум и екасилицијум?

ПРЕДСКАЗАНА СВОЈСТВА

× Велики руски хемичар Д-
митрије Иванович Менделеев, а-
утор периодног система елемената,
уочио је празна места у том си-
стему и изјавио да ће она бити
попуњена још неоткривеним еле-
ментима. Он је пошао и даље,
предсказујући хемијска својства и
атомске тежине ових елемената.
Менделеев је предвидео постоја-
ње три нова елемента који треба
да буду слични бору, алуминијуму
и силицијуму и назвао их је ека-
бор, екаалуминијум и екасилици-
јум. Неколико година после овог
предсказања, 1875. француски хе-
мичар Лекок де Буабодран открио
екаалуминијум и назвао га га-
лијум, у част Француске. Екабор
је открио 1879. шведски научник
Ларс Нилсон и назвао га сканди-
јум, у част Скандинавије, док је
екасилицијум открио немачки хе-
мичар К. А. Винклер 1886. године
и назвао га германијум, у част
Немачке.

Да ли знате?

○ Који је свој рукопис Лењин
1917. године сматрао најдрагоцени-
јим?

○ Каква је направа потпуно
нове функције обелодањена тек у
недавном аргентинско-британском
сукобу?

○ Када су и зашто у нашој
земљи оснивана вавболничка по-
родилишта?

○ Колико су астероида открили
београдски астрономи?

ДЕВЕТ МАЛИХ ПЛАНЕТА

× Прошло је 182 године отка-
ко је „случај“ тај важки сапутник
астронома“ дозволио Пјацију да
открије први астероид. Данас зна-
мо да се велики број малих пла-
нета окреће око Сунца на расто-
јањима како мањим од Земљине
орбите, тако и већим од Сатурно-
ве. Ипак, они доминирају у обла-
сти између Марса и Јупитера,
познатој као астероидни појас. —
Београдски астрономи М. Протић
и П. Ђурковић открили су девет
малих планета. То су астероиди
1517 Београд, 1550 Тито, 1554 Ју-
гославија, 1564 Србија, 1605 Ми-
ланковић, 1675 Симонида, 1700
Звездара, као и два још неимено-
вана астероида који носе привре-
мене ознаке 2244 1952 UW, и 2348
1939 AA.

Да ли знате?

○ Ко је био први пропагатор
марксизма у САД?

○ Шта су тектити?

МЕТЕОРИТИ ИЛИ ...

× Под општим називом — тек-
тити, познате су мале стаклене
зоровине које се налазе у многим
колекцијама метеорита. Могу се
наћи у најразличитијим облицима,
али највећи број је величине ора-
ха и тежине неколико десетина
грама. Највећи достижу величину
кокошјег јајета и тежину од пола
килограма. Име им потиче од грч-
ке речи тектос, што значи ра-
стољени, а претпоставља се да су
ванземаљског порекла. Први су
откривени у западној области Че-
хословачке, не зна се тачно када,
мада су се већ у другој половини
осамнаестог века могли наћи код
месног становништва. Касније су
пронађени и на другим местима:
на Тасманији (тасманити), у цен-
тралној и јужној Аустралији
(аустралитити), Филипинима (фили-
пинити) итд. Мада су тектити већ
доста дуго познати, дискусија о
њиховој природи и пореклу води
се и данас. Једни научници их
сматрају посебном врстом стакле-
них метеорита, док им други од-
ричу космичко порекло и сматра-
ју да су настали на Земљи.

Да ли знате?

- Како је Платону било право име?
- Ко је почео да гради а ко је завршио цркву Св. Димитрија у Пећи?
- Који је хемијски елемент откривен на Сунцу а потом на Земљи?

ХЕЛИОС ИЗ ХРОМОСФЕРЕ

Х У време помрачења Сунца 1868. године француски астроном Жансен је помоћу спектроскопа анализирао зрачење дела Сунчеве атмосфере, познатог као хромосфера. У спектру Сунца открио је том приликом интензивну жућку линију која није припадала ни једном познатом хемијском елементу. Постало је јасно да тајанствена линија припада новом, до тада непознатом елементу, којег има на Сунцу. Овај елемент назван је хелијум, по грчком имену Сунца — Хелиос. Постојање хелијума на Земљи, доказано је тек 27 година после овог Жансеновог открића.

ПОЛИТИКА, уторак 23. новембар 1982.

Да ли знате?

- Шта се догодило афричком народу Хереро чије име у преводу значи „срећни људи“?
- Чему заправо највише служе средства за чишћење?
- Колико се за протекле три деценије у Енглеској и Велсу повећао принос пшенице, овса и јечма?
- Како се још зову звезде падалице, метеори, метеорити или болиди?

КАМЕН С НЕБА

Х Аеролит на старогрчком значи „камен који је дошао из ваздуха“ па сваки камен који је пао с неба, или оплотије, сваки метеорит који је доспео на Земљу носи ово име. Други називи за аеролите су звезде падалице, метеори, метеорити или болиди.

Да ли знате?

- Ко је био први Титов радио-телеграфиста?
- Шта изазива глад?
- Откад се зна за сазвежђе Јужни крст?

„НОГЕ“ КЕНТАУРА

Х Јужни крст је најпознатије сазвежђе јужног неба, које је ово име добило због свог изузетно крстоликог изгледа и то још 1520. године, за време Магелановог путовања око света. Овај део неба био је познат још старим Грцима који су га укључивали у сазвежђе Кентаур. Ту су се налазиле „ноге“ Кентаура и зато, на пример, Бируни у свом звезданом каталогу 1030. године најсјајнијој звезди Јужног крста даје име „десно копито“. Развитак морепловства приморао је Кентаура да ослободи место новом сазвежђу.

ПОЛИТИКА, четвртак 25. новембар 1982.

Да ли знате?

- По чему се овогодишњи новембар разликује од просечног месеца новембра у нашој земљи?
- Чиме је уродило полемисање између Маркса и Прудона?
- Који је ратни догађај пресудно утицао на развитак културе у старом Риму?
- Колико је Вега удаљена од Земље?

ГЛАВНА У САЗВЕЖЂУ

Х Једна од најсјајнијих звезда нашег летњег појног неба је Вега, главна звезда у сазвежђу Лире. Ова звезда је удаљена од Земље 26 светлосних година, што је у астрономским размерама релативно мало растојање. Занимљиво је да се Вега удаљава од Сунца брзином од 14 km/s.

Да ли знаате?

○ Колико је корпуса, дивизија, бригада, батаљона и одреда имао народноослободилачки покрет на дан Другог заседања АВНОЈ-а?

○ Да ли су сабрана дела Јована Јовановића Змаја објављивана за његова живота?

○ Шта је и у које се сврхе користи пасажни инструмент?

РЕМЕРОВ ПРОНАЛАЗАК

× Пасажни инструмент је један од основних астрометријских инструмената. Помоћу њега посматрачи региструју тренутак проласка небеског тела кроз замислени круг на небеској сфери, назван вертикал. Овај инструмент први је конструисао дански научник О. Ремер 1689. године. — Мерења на пасажном инструменту служе за одређивање времена, координата посматрача, као и координата посматраног објекта. Ови инструменти се користе за посматрања, како на опсерваторијама, тако и приликом астрономских експедиција.

Да ли знаате?

○ У којој удаљеној земљи планине и реке носе називе истог порекла као и неке наше?

○ Ко је покушао у Америци да укине ропство оружаним путем пре рата између Севера и Југа?

○ Кад је у астрономију уведен назив нова?

НОВА ПО СУПЕРНОВОЈ

× Термин нова увео је, у астрономију Тихо Брахе, кад је у књизи »De Nova Stella« (О новој звезди) издаој 1573. године, описао сјајну звезду која се 1572. изненада појавила у сазвезђу Касиопеја и изазвала страх у целој Европи. Од тога доба, овим именом називана је свака звезда која би се изненада појавила на месту где раније није била виђена. — Двадесетих година нашег века астрономи су установили да се неке међу тим новим звездама издвајају од осталих по резултатима и онази експлозије и почели да их зову супернове. Ингерсантно је да је звезда коју је Тихо Брахе назвао нова, заправо била, како је то постало јасно у 20. веку, супернова.

Да ли знаате?

○ Каког је порекла назив галаксија?

○ Шта су географске зоне океана?

○ Како су Византијци изражавали чуђење?

○ Које су основне врсте умора људи?

ОДГОВОРИ:

СИНОНИМ ПА НАЗИВ

× Назив Галаксија води порекло од грчког назива Киклос галактикос (млечни круг) и током векова астрономи су га користили као синоним за Млечни пут. Али, 1784 — 1785, године, енглески астроном Вилијем Хершел је установио да је Млечни пут само видљива пројекција на небу огромног звезданог система који садржи наше Сунце и све звезде које људско око види. Од тада се називи Галаксија и Млечни пут разликују и означавају наш звездани систем и његову пројекцију на ноћном небу. — Даља судбина појма галаксија тесно је повезана са развојем астрономије. Почетком нашег века, установљено је да наша Галаксија није јединствени звездани систем у васиони. Други звездани системи су у почетку носили назив вангалактичке маглине, а затим, да би се истакла њихова сличност са нашим звезданим системом, почели су да их називају галаксије. Тако је заправо први почео да их зове амерички астроном Х. Шепли. Када се назив галаксија односи на било коју галаксију пише се малим словом, али за наш звездани систем име Галаксија остаје лична именица и почиње великим словом.

Да ли знате?

○ Шта су астронимика
космоними?

ИМЕНА ЗВЕЗДА

ОДГОВОРИ:

× Именима звезда баве се данас и лингвисти. Јер, ма како били специфични космички објекти, њихова имена су речи и потребно их је проучавати лингвистичким методама. Језички стручњаци се нису ограничили на питање настанка и значења космичких имена, већ разматрају и географску распрострањеност народних назива, њихов историјски развој и друге теме. Проучавање назива звезда део је науке о именима, ономастике, и зове се **астронимика** или **космонимика**. Сходно томе, неког небеског тела означава се термином астроним или космоним. — Имена небеских тела се деле на научна и народна. Ове две групе астронима одликују се многим особеностима. Док научна имена могу имати сви космички објекти, народна имена носе само они који се виде голим оком. Нема, на пример, народних имена астероида, које видимо само помоћу телескопа. Астроними се деле и на нове и старе. Стара имена потичу из античке и арапске астрономије, као и из народних имена. Нова имена су се појавила после 7. јануара 1610. године, кад је Галилео Галилеј први пут управљив свој телескоп на ноћно небо и угледао објекте који су раније били недоступни људском оку.

недеља 27. фебруар 1983.

Да ли знате?

○ Ко је написао наш први шаховски уџбеник?

○ Како је постала долина Бека у Либану?

○ Под којим је још именима позната Алфа Андромеде?

Да ли знате?

○ Зашто су на конгресу Међународне астрономске уније 1922. „укинута“ нека сазвежђа?

ПОДЕЛЕ И ГРУПИСАЊА

× Александријски астроном Клаудије Птоломеј, описао је 48 сазвежђа у свом чувеном „Алмагесту“, састављеном око 150. године. Овај број одржао се до 16. века. У то време сазвежђа која су била откривена нису покривала цело небо, тако да су арапски астрономи систематски пребројавали звезде у сазвежђима и ван њих. У 17. веку научници су почели у атласима да попуњавају празне просторе на северном и јужном делу небеске сфере. Готово сваки аутор звезданог атласа додавао је нова сазвежђа, тако да је, на пример, звездани атлас К. Рајсинга из 1829. године имао 102 сазвежђа. На првом конгресу Међународне астрономске уније одржаном у Риму 1922. године, „укинута“ су сва „сувишна“ сазвежђа, тако да је њихов број сведен на 88, колико их и данас има. — У поимању сазвежђа догодила се још једна важна промена. У античком свету то је била група сјајних звезда, док су средњовековни астрономи у сазвежђе укључили и све звезде у саставу његове фигуре. Данас су сазвежђа одређени делови неба са свим оним што се на њима налази. Границе сазвежђа строго су одређене на конгресу 1922. године, када је завршена подела неба започета у далекој прошлости.

ПРИПОЈЕНА ПЕГАЗУ

× Алфа Андромеде, најсјајнија звезда у сазвежђу Андромеде, среће се у старијој астрономској литератури под два имена: као Алферас и Сирах. Оба имена су део арапског назива ове звезде: Сирах-ал-Фарас; што значи „лупак коња“. Ово чудно име звезда је добила зато што су је у средњем веку укључивали у сазвежђе Пегаз.

За ли знајте?

○ Који је научник и када дао име већем броју сазвезђа?

ОДГОВОРИ:

ХЕВЕЛИЈУС ИЗ ГДАЊСКА

Х Хевелијус, чија се опсерваторија налазила у Гдањску, савесно је описао цело северно небо, уводећи нова сазвезђа на његовим деловима који нису били означени. Каталог Хевелијуса објављен је после његове смрти, 1687. године. Од сазвезђа, која је тада у астрономски каталог увео Хевелијус, данас постоји још седам. Мали Лав (поред сазвезђа Лав), Ловачки Пси (поред сазвезђа Велики Медвед, којег као да нападају), Рис (сазвезђе са тако slabим звездама да, према речима Хевелијуса, треба имати очи риса да би се угледало), Лисица (поред сазвезђа Орла који је такође грабљивац), Гуштер (сазвезђе тако мало да није било места за неку већу животињу), Штит (ово сазвезђе Хевелијус је посветио пољском краљу Јану Собјеском и назвао га Штит Собјеског, али се до данас очувао само први део имена) и Секстант (овим именом Хевелијус је овековечио свој астрономски прибор који је 1679. године изгорео заједно са његовом опсерваторијом).

ПОЛИТИКА, петак 22. април 1983.

За ли знајте?

○ Када је основана социолошка катедра на Београдском универзитету?

○ Од чега су прављене топовске кугле?

○ Где је основан први национални парк у свету?

○ Које сазвезђе носи име једног инсекта?

НЕБЕСКА МУВА

Х Године 1678. астроном Халеј је једном сазвезђу на јужном небу дао име Мува. То је једино сазвезђе које је име добило по једном крилатом инсекту.

За ли знајте?

○ О којем је нашем народном хероју-песнику народ испевао многе песме?

○ Кад је пронађен „оптички телеграф“ и до којих је удаљености функционисао?

○ Шта су астеризми?

ИМЕНА У САЗВЕЖЂИМА

Х Астеризми су делови сазвезђа, или групе звезда неког сазвезђа, који имају своја посебна имена. Постоји много астеризама, пошто у сваком сазвезђу обично може да се издвоји неки карактеристичан део. Тако се у сазвезђу Змај издваја астеризам Глава, у Персеју — Мач, а у Ориону — Појас. Групе сјајних звезда у неким сазвезђима носе имена настала у далекој прошлости, која понекад немају везе са именом сазвезђа у којима се те звезде налазе. То су такође астеризми. Карактеристичан пример овакве групе звезда су Плејаде у сазвезђу Бика.

ПОЛИТИКА, среда 4. мај 1983.

За ли знајте?

○ Када је друг Тито дао директиву да се изабере ратни дописници „Борбе“?

○ Откуда чудна имена двема најсјајнијим звездама сазвезђа Делфин?

ЗАГОНЕТНЕ ЗВЕЗДЕ

Х Две најсјајније звезде у сазвезђу Делфин носе чудна имена — Суалокис и Ротанев. Ова загонетна имена први пут су се појавила 1814. године у звезданом каталогу чији је аутор италијански астроном Ђузепе Пјаци. Неки су кастине у овим именима тражили арапско порекло, док су она у ствари само лукава досетка аутора каталога. Ђузепе Пјаци је одлучио да им да име свога помоћника али је знао да остали астрономи то неће прихватити, па је прибегао лукавству. Његов помоћник се звао Николо Качаторе а латински облик овог имена, по ученој традицији оног доба, био је Николаус Венатор (италијански cacciatore а латински venator значи — ловац). Прочитајте име Николаус Венатор уназад, здесна улево и добићете имена две најсјајније звезде у Делфину.

ји оног доба, био је Николаус Венатор (италијански cacciatore а латински venator значи — ловац). Прочитајте име Николаус Венатор уназад, здесна улево и добићете имена две најсјајније звезде у Делфину.

тем уасо је Јохан Бајер 1603. године, означаваши у својем атласу звезде појединих сазвезја словима грчког алфабета. При томе је поредак слова у алфабету одговарао степену сјаја звезде у оквиру посматраног сазвезја. Оваква начин обележавања звезда прихватили су и остали астрономи и он је остао у употреби до данашњих дана. — Пошто у сваком сазвезју има много више звезда него слова у грчком алфабету, Бајер је после последњег грчког слова, омаге, наставио да обележава звезде словима латинске абетеде. Енглески астроном Џон Елмстид дао је оваквим звездама бројну ознаку. Временом, систем условних ознака постајао је све компликованији. Прометљиве звезде се означавале латинским словима од R до Z, а затим и комбинацијом два слова. Слабе звезде, које немају ни име, ни словну или бројну ознаку, означавају се спојим бројем у неком каталогу испред којег се ставља и његова ознака. Звезде се још могу означавати и помоћу својих небеских координата.

АКА,

А...

а и музике „Билећанка“, два пут у Мезидова логору је предатар и комуниста. Као један руководилаца организације у је 1935. године година робије у провинци, оскуда 1940, заједно с јуном комуниста једна земља, био је логор који је, на фашистичке логорачке и Италији, интерфонистички ветковни — Мачек згову, који је постојао до децембра дине, био је заведеним, каква се није у осталим затворима. Политички задаци нису имали права и били су изматретирању и ном терору, о чему најбоље говоре стихови „Билећанка“:

Пред пуцања, бајонета,
гража око нас...

и, политички затвореници још од првог дана дугели рбу. Прво су се изборили и по два часа шетају кругом логора, а затим да одлазе на купање на Требишњици. Кад год су пролазили билећким улицама, певали су „Билећанку“ коју је народ убрзо прихватио, и поред других борбених и револуционарних песама, певано на излетима, за време штрајкова и улених демонстрација.

БАЈЕРОВ ПОРЕДАК

Х Све до 17. века звезде су имале само лична имена и није постојао никакав систем за њихово условно означавање. Први условни сис-

АНТИЧКЕ БАКЉАДЕ

Х Лампелесфорне или лампелесдромне (грчке буквице) одржавано су својој Грчкој у прилику славу бојова који су сматрали за давање ватре и смелости. Грци су ставили петог удаљености једна другог, а задатак им је да, трчају што брже један другоме, прелазу тину која је горела, и му она није смела утаси.

НАСЕЉЕНА О'

Х Пре више хиљада година је била зелена, сива и црна. Неки и ређе кости средњегу дано сведоче да је плодна земља текле велике су крстари тине. — Х Пре ове Престало не киде да се су горни само г тина тари дубине

Да ли знате?

○ У којем документу СССР први пут истиче значајну улогу Југословенских партизана у борби против окупатора?

○ Како је планета Уран стекла име?

ПЛАНЕТА НИЈЕ ЗЕДА

Х Чувени енглески астроном Вилем Хершел открио је 1781. године Уран, али није успео и да да име овој планети. Он је заправо био радио да јој да име свога краља, и назвао је Џорџова

звезда (на латинском *Georgii sidus*) али и име краља и појам звезда у имену планете били су неумесни. Француски астроном А. Лексел, који је радио у Грцији, написао је у марту 1783. године, да назив (Џорџова) звезда никако не одговара планети. Његов предлог да се нова планета назове Нептун Џорџа III или Нептун Велике Британије, у част сјајних подвига енглеске флоте, примљен је још горе. Нико није подржао ни предлог француског астронома Ж. Лаланда да име нове планете буде Хершел, у част њеног откривача. Шведски астрономи су предложили име Нептун, док је немачки астроном Јохан Елерт Боден (1747—1826) дошао на идеју да она треба да носи име Уран. Ово име је најзад прихваћено пошто је према античкој митологији имало потпуно конкретну мотивацију. Наиме, иза Јупитера, коме у грчкој митологији одговара Зевс, налази се планета која носи име његовог оца Сатурна (грчки Кронос). Планету која се налази иза Кронуса, заправо Сатурна, била је према томе логично назвати именом његовог оца Урана.

Да ли знате?

○ Колика је била распрострањеност радија, телевизије и телефона 1932. године?

○ Зашто је кикирики познат и као „земни орах“?

○ Каково је порекло реч перспектива?

○ Шта су Хијаде?

УПЛАНАНЕ СЕСТРЕ

Х Звездано јато Хијаде, које се налази у сазвезђу Бика дугује своје име старим Грцима. Хијаде на грчком значи „кишовите“, а са појавом ових звезда на ноћном небу Грчке почиње сезона кише. — Име овог сазвезђа има и своје митолошко објашњење. Постоји мит о седам нимфи кише, о Хијадама, ћеркама Атланта и сестрама Плејада. Кад је њихов неопрезни брат доспео лаву међу шапе, оне су толико за њим туговале да их је Зевс пренео на небо и претворио у звезде.

Да ли знате?

○ Како је настала Комунистичка партија СССР-а?

○ Каква је разлика између програмираних и програмбилних направа?

○ Ко је био Анђелко Вуковић?

○ Шта је атаксит?

„НЕУРЕЂЕНИ“ МЕТЕОРИТ

Х Шта је метеорит знају многи. Али шта је атаксит, ван уског круга стручњака, мало ко зна. У ствари, метеорити су по свом саставу и структури веома различити и предложено је пуно различитих класификација. Мада постоји много подтипова, три главна типа су гвоздени, гвоздено-камени и камени метеорити. Гвоздени метеорити или сидерити, у зависности од своје кристалне структуре која одговара геометријским фигурама октаедру и хексаедру, деле се на октаедрите и хексаедрите. Ако у гвозденом метеориту нема кристалне структуре, он се зове атаксит, што на грчком значи неуређен.

Да ли знате?

○ Колико је летача, припадника ваздушних снага изгинуло у другом светском рату?

○ Каквог су порекла имена највећег броја сјајних звезда?

ЈЕЗИК НАУКЕ

× Према подацима које је сврстао совјетски научник

П. Г. Куликовски, 275 сјајних звезда има своја лична имена. Интересантно је да је од ових назива само 15 одсто грчког и пет одсто латинског порекла док 80 процена чине арапска имена. То се објашњава чињеницом што су се у средњем веку најнапреднији научни центри налазили на Блиском и Средњем истоку, где је језик науке био арапски.

Да ли знате?

○ Откуд високим музичким школама назив конзерваторијум?

○ Колико је наших земљака учествовало у експедицији на Северни пол 1872. године?

○ Какав је списак водио Верди?

○ Како комете добијају имена?

ИМЕ ИЛИ БРОЈ

× Комета обично добија име оног ко ју је открио или, ређе, име научника који је израчунао њену орбиту. Комете се такође означавају годином открића и словом, које се одређује према реду откривања у текућој години, на пример 1983а, 1983б, 1983ц... или према реду проласка кроз перихел (тачку најближу Сунцу) на пример, 1963 VIII.

Да ли знате?

○ Шта се данас налази у здању познатом у прошлости као Црногорски лавиринт?

○ Ко је први дао називе објектима на Месецу?

ИМЕНА КРАТКОГ ВЕНА

× Тамне и светле пеге на површини сателита Земље могу се видети и голим оком. У обрисима на његовом диску разни народи су још од давнина видели витеза, коњаника, змаја или нешто друго. Али, тек уз помоћ телескопа људима се указала права слика Месечеве површине. Имена Месечевим објектима, почео је да даје Белгијанац Ван Лангерен (1600-1675) који је на својој карти Месеца објављеној 1645. године именовано више од три стотине различитих објеката. Објектима на Месецу он је дао имена библијских пророка, хришћанских светаца, чланова краљевске породице и дворских људи (Лангерен је служио шпанском краљу Филипу IV). Ови називи нису били дугог века. По подацима пољског истраживача Станислава Бжосткевича, од саих Лангеренових назива до данас су се сачувала само имена три кратера — Катарина, Кирил и Теофил.

Да ли знате?

○ Ко је Месец почео да претвара у „пантеон науке“?

ГРИМАЛДИЈЕВА КАРТА

× Италијански астроном Ф. Грималди (1618-1663) објавио је 1651. године у Напуљу карту Месеца која је садржала око 300 назива различитих објеката на његовој површини. Ова карта је била публикована уз издање чувеног „Новог Алмагеста“ Ђованија Риччија, тако да је многи погрешно везују за његово име. — У давању имена Месечевим објектима Грималди је био веома инвентиван. Више од две стотине његових назива сачувало се до данашњег дана. Називи Море Киша, Море Нектара, Море Облака, Море Спокојства... први пут су се појавили на Грималдијевој карти. Највише успеха Грималди је постигао са називима кратера, који су најспецифичнији облик Месечевог рељефа. Кратерима је Грималди дао имена научника и сместивши на своју карту имена више од две стотине прегалаца науке претворио Месец у пантеон науке.

Да ли знате?

○ Кад је друг Тито први пут писао о бици на Сутјесци?

○ Ко је први употребио камиле у ратне сврхе?

○ Постоје ли комете које се могу видети сваке године?

САМО ШВАСМАН — ВАХМАН I

× Постоји само једна комета која се може посматрати сваке године. Она носи име Швасман-Вахман I а откривена је 1925. године. Њена орбита је готово кружна и лежи између Јупитера и Сатурна. Сјај јој је толико слаб да се не може видети ни голим оком, ни помоћу мањих телескопа. Око Сунца обиће за 16.1 година.

Да ли знате?

○ Шта је Густав Матош писао о Нушићу?

○ Којим се мерилима обично одређује незрелост неке особе?

○ Ко је овлашћен за давање имена објектима на Месецу?

ЗАВОЂЕЊЕ РЕДА

× Од 17. века надаље, сваки састављач Месечеве карте сматрао је за своју дужност да уведе понеки нови назив или да самовољно да друго име већ именованим објектима. Да би се на овом подручју завео ред, VI Генерална скупштина Међународне астрономске уније (МАУ) 1932. године је утврдила, а V Скупштина 1935. године потврдила списак 672 назива објеката на видљивој страни Месеца. Овај списак су, на основу постојећих карата саставили М. Блег и К. Милер, а о његовом карактеру се може судити по чињеници да су, од 672 усвојена назива, 609 имена научника.

Да ли знате?

○ Како је Нушић добио идеју за наслов своје комедије „Протекција“?

○ Каква је била привредна ситуација Совјетске Русије на крају периода „ратног комунизма“?

○ Где су се „зближили“ ривали Скот и Амундсен?

КРАТЕРИ НА МЕСЕЦУ

× Поларни истраживачи Скот и Амундсен су се утркивали ко ће пре стићи на Јужни пол. Из ове утакмице Скот није изашао жив. Али, два ривала нашла су се заједно на Месецу: два кратера близу јужног Месечевог пола зову се Скот и Амундсен. Нису заборављени ни освајачи Северног пола: два кратера близу северног Месеца такође названа су Нансен и Пири.

Да ли знате?

○ Ко је заступао теорију о „рођеном злочинцу“?

○ Која двојица песника имају своје кратере на Месецу?

И ПЕСНИЦИ НА МЕСЕЦУ

× Осим кратера који носе имена античких писаца, на пример Херодота, Хесиода, Плутарха и писаца који су, као Омар Хајам и Ломоносов, изабрани због своје научне и не литерарне делатности, постоји неколико Месечевих кратера који носе имена књижевних стваралаца. Један од кратера посвећен је Жиду Верну, чије је дело „Пут на Месец“ познато поколењима читалаца. Године 1970. на Месецу су се појавили и кратери Велс, Сирано (Сирано де Бержерак) је у 17. веку описао „државе и царства на Месецу“ и методе за лет на Месец, Еро (Француз Ашугл Еро је 1865. испричао о фантастичном лету на Венеру помоћу ракете) и Гернсбек (Хуго Гернсбек је писао научно-фантастичне књиге и бавио се издавачком делатношћу на овом подручју). На Месецу постоје и два кратера који носе имена чувених песника Дантеа и Чосера.

Да ли знате?

○ Какве су биле временске прилике у Европи сваких сто година почев од 983?

○ Чиме се бави астрофизика?

○ Који је југословенски мермер најпознатији на светском тржишту?

○ Шта је графоспазам?

ОДГОВОРИ:

МАЛО РОДНИХ ГОДИНА

× Пре хиљаду година — 983. — било је топло и суво лето у западноевропским земљама, а у Русији чести, велики шумски пожари. Године 1083. била је велика суша у Русији; гореле су шуме, тресетишта и трава у степи. Године 1183. било је врло топло и суво лето у западној и југоисточној Европи. Људи су газили преко Дњепра. У северној Европи владала је велика глад, док је 1283. од сурове зиме и хладноће поумирало много људи у градовима. Године 1383. била је сурова зима, а снег се у Русији задржао до краја априла. Године 1483. била је у Европи блага зима без снега, а врло топло и умерено влажно лето, а 1583. било је такође мало падавина зими, а летња суша захватила је већи део Европе. Године 1683. сурова зима је забележена у северним земљама, док је у јужној Европи било суво и топло лето, врло погодно за грозђе, мада жито није родило. Зима у нашој земљи била је врло снажна. Зима 1783. године била је врло хладна, а у средњој и источној Европи и врло снежна. Године 1883. је пред крај била сурова. У пролеће су пале велике кише у јужној Русији, док је лето било сушно на великој територији. Услови су градати и било је глади у многим крајевима.

ВОДЕЋЕ МЕСТО

× Астрофизика заузима водеће место у савременој астрономији. Уз помоћ физичких метода она истражује грађу небеских тела, њихово физичко стање, хе-

мијски састав, процесе који се јављају на њима, решава питања о изворима енергије. Сунца и звезда, истражује међузвездану средину. Проблеми астрофизике, која се бави својствима материје у васиони тесно су повезани са најважнијим проблемима савремене физике. — Астрофизика се дели на практичну, која разрађује методе астрофизичких посматрања, и теоријску, која објашњава резултате посматрања на основу достигнућа теоријске физике. Са астрофизиком тесно је повезана и радио-астрономија, која истражује радио-зрачење небеских тела и међузвездане средине, као и примену метода радиолокације.

Да ли знате?

○ Откад се зна за пат позицију у шаху?

○ Шта је у време аустро-угарске окупације било названо „босанска опасност“?

○ Може ли поверавање лекару да излечи и кожно болест?

○ Какво је порекло израза „музика сфера“?

ПИТАГОРИНА ТЕОРИЈА

× Антички научник Питагора сматрао је да Земља као и сва небеска тела има облик лопте и да се налази у центру васионе, док су звезде распоређене на кристалној сфери која се једном у теку 24 часа обрне око Земље. Пет тада познатих планета, као и Месец и Сунце, имали су, по њему, своје посебне кристалне сфере, које су у току окретања производиле хармоничне звуке доступне уху малог броја одабраних. На тај начин родила се идеја о „музичкој сфери“, која се често среће у средњовековним списима, а понекад се јавља и у савременој књижевности.

Да ли знате?

○ Може ли се поларна светлост појавити дању?

○ Какав шах постаје све популарнији лети?

○ Чиме је Гете покушао да објасни Шилеровог „Валенштајна“?

ОДГОВОРИ:

АШЕРОВ ЗАПИС

× Има довољно основа за претпоставку да до појаве поларне светлости долази дању исто толико често као и ноћу. Ипак, услед слабог сјаја, преко дана се може опазити само поларна светлост изузетно великог интензитета. Један опис оваквог догађаја дао је Хенри Ашер, први професор астрономије на Универзитету у Даблину. Он пише: „У суботњу ноћ, 24. маја 1788. из Даблина се могла видети изузетно јака поларна свет-

лост, чији су се зраци као и обично спајали у магнетном зениту. Ја сам увек запажао да поларна светлост чини ликове звезда у телескопу нестабилним. Следећег јутра око 11 сати, приметивши да су ликови небеских тела нестабилни, проверио сам стање неба и угледао беличасте зраке, који су се дизали са свих делова хоризонта према магнетном зениту, где се на месту њиховог спајања образовала мала светлећа купола“. Оваква појава је изузетно ретка и треба напоменути да је то била једна од најинтензивнијих поларних светлости у 18. веку.

Да ли знате?

○ Служи ли дрво у свету највише као гориво?

○ Кад је на сцени београдског Народног позоришта негована оперетска музика?

○ Шта су оазе на Марсу?

МАЛЕ ТАМНЕ ТАЧКЕ

× Канале на Марсу, више или мање праволинијске формације, открио је Скјапарели 1879. године и дао им ово име сматрајући да су вештачког порекла. Године 1894. богати амерички астроном Персивал Ловел саградио је, побуђен Скјапарелијевим радовима, опсерваторију Флагстаф у Аризони и готово потпуно се посветио изучавању планете Марс. Ловел је оазама назвао мале тамне тачке на површини Марса, у којима се спаја по више канала.

Да ли знате?

○ Кад су биле основане и које су задатке у НОР-у имале народне страже?

○ Који је средњовековни град у Славонији имао јужни зид дебело и до девет метара?

○ Колико се звезда може видети голим оком?

ЗАВИСИ ОД УСЛОВА

× Број звезда које се могу видети голим оком може се установити без већих тешкоћа. На обе полулопте звезданог неба, при средњој оштрини вида, по савршено јасном времену у ноћи без Месеца, може се сагледати између пет и шест хиљада звезда. Измаглица или сјајан Месец могу смањити овај број и до половине. Пошто над хоризонтом видимо само једну половину небеске сфере, а и зато што слабе звезде ишчезавају у близини хоризонта, при обичним условима, изван града се може видети две до две и по хиљаде звезда. Број звезда које се могу видети помоћу најсавременијих инструмената, премаша једну милијарду.

Да ли знате?

○ Који су хемијски елементи добили имена по географским називима?

○ Са којим је сликаром и зашто глумица Сара Бернар склопила вишегодишњи пословни уговор?

○ Како професионални бокс делује на централни нервни систем?

○ Шта значи реч кијаме-џија?

ОДГОВОРИ:

ОД МАГНЕЗИЈЕ ДО НАЛИФОРНИЈЕ

Х Укупно 20 хемијских елемената имају имена географског порекла. Неки од њих носе имена континента. Тако елемент број 95, откривен 1944. године има назив америцијум, а 63, откривен 1901. године еуропијум. Имена држава носе галијум, елемент 31, откривен 1875. године (Gallia је старо име Француске); елемент 32, германијум откривен је 1886. и назван тако у част Немачке; елемент 29, бакар (име Суррум потиче од имена острва Кипар које је било главни снабдевач романских народа овим металом); елемент 84, полонијум назван је тако 1898. у част Пољске, елемент 44, рутенијум, откривен 1844. године и назван у част Русије (Русија се на латинском зове Ruthenia) и елемент 87, францијум откривен 1939. године. Неки елементи носе називе географских области. Тако су у част Шведске области Итерби (Ytterby) где су пронађене руде многих ретких земаља име добила три елемента: елемент 70, итербијум откривен 1878. елемент 65, тербијум откривен 1843. и елемент 68, ербијум откривен 1843. године. Године 1950. откривен је елемент 98 који је добио име калифорнијум, а име 12. елемента магнезијума откривеног 1808. води порекло од географског назива Магнезија у античкој Малој Азији. Елемент 21, скандијум откривен 1879. назван је тако у част Скандинавије. Елемент 38, стронцијум, откривен 1808. носи назив који води порекло од имена области Стронцијан у Шкотској, а елемент 69, тулијум, откривен 1879. године добио је име по старом називу северног дела Скандинавије — Thule. Три еле-

мента носе имена градова. То су број 31, хафнијум, познат од 1923. (Hafnia је латински назив Копенхагена); број 67, холмијум, откривен 1879. (Holmia је латинско име Стокхолма) и број 71, лутецијум, откривен 1907. (Lutescia је латинско име Париза). Један елемент добио је име по реци. То је 75. по реду, ренијум, откривен 1925. (Rhenus је латински назив Рајне).

Да ли знате?

○ Како је енглески физичар Џон Бернал пре двадесет година замислио наш данашњи свет?

○ У које се сврхе користе експерименталне животиње?

○ Под чијим је утицајем писао Змај у почетку свог стваралаштва?

○ Ко је први установио да облик Земље одступа од сферног?

ОСЦИЛИРАЊЕ КЛАТНА

Х Француски научник Ришер (Richer) који је 1672—1673. године боравио у Кајени, у Јужној Америци, установио је да период осциловања клатна ту није исти као у Паризу. Секундно клатно је у Кајени показивало закашњење од два минута на дан. Ово је било очигледан доказ да Земља није идеална сфера него елипсоид.

Да ли знате?

○ Који је индијски шашиста три пута био шампион Енглеске у шаху?

○ У којој је земљи предузета најшира медицинска акција до данас?

○ Ко је први у модерна времена покушао да измери меридијан?

НЕЗНАТНО ОДСТУПАЊЕ

Х Веровање да је Земља равна коначно је оповргнуто после Колумбовог путовања (1492) и Магелановог пута око света (1515—1519). Показао се да је имао право Питагора који је две хиљаде година раније учио да је Земља округла. Фернел (1485—1556), лекар, чија је пасија била астрономија, измерио је дужину једног лучног стенона на меридијану. Степен (1°) је одредио по висинама Сунца у подне у Паризу и Амијену, а растојање између два града по броју окретаја точкова својих кола. Неизбежне грешке су се тако срећно компензовале да је он погрешно за само 60 метара, што на обиму Земље даје грешку од 21,6 км.

Да ли знате?

- Ко је први одредио колико су удаљене звезде?
- Колико има воде у свим морима и океанима на Земљи?
- Без чега древни Грци нису могли да замисле добро васпитање?
- Којим је делом Римски — Корсаков одао признање Циопену?

ОДГОВОРИ:

МЕРЕЊЕМ ДО ПАРАЛАКСЕ

Х Фридрих Вилхелм Бесел (1784—1846) који је више од тридесет година био директор обсерваторије у Кенигсбергу, први је одредио растојање од Сунца до неке друге звезде. Он је изабрао звезду 61 Лабуда, једна видљиву голим оком, због њеног приметног сопственог кретања (око 5 лучних секунди годишње) што је указивало да је она ближе Сунцу од околних звезда. Бесел је много пута у току године мерио углаоно растојање између ове и две суседне звезде, које су биле слабог сјаја и непокретне, што је указивало на њихово много веће удаљење од Сунца. Из ових мерења било је могуће израчунати размере мале елипсе коју је звезда привидно описивала у току године, услед кретања Земље око Сунца. Угао под којим се види полуоса ове елипсе са Земље назива се паралакса и омогућује да се на основу геометријских односа одреди растојање до звезде. Бесел је 1838. године публиковао резултат својих истраживања. После додатних посматрања 1839—1840, он је утврдио да је звезда 61 Лабуда удаљена 11 светлосних година од Сунца. Већ почетком 1839. године Томас Хендерсон је одредио паралаксу звезде Алфа Кентаура, а 1840. године руски астроном В. Ј. Струве одређао је на Пулковској обсерваторији паралаксу Вега.

Да ли знате?

- Како је писао Богдан Поповић о Змајевој дечјој поезији?
- Какву су представу о облику Земље имали стари Грци?

СВЕ БЛИЖЕ ИСТИНИ

Х Анаксимандер, ученик Талеса из Милета, који је живео у 6. веку пре наше ере, сматрао је да Земља има облик цилиндра а да људи живе на једној од две равне површине којима се цилиндар завршава. Мало после њега, велики мислилац старог века Пифагора (582—500 ? пре наше ере) учио је да је Земља округла и да се налази у центру света. Ово учење је прихватио Аристотел у 4. веку пре н. е. и као доказ наводио кружни облик Земљине сенке на Месецу у тренутку помрачења. Облик Земљине сенке му је послужио и да изведе закључак да је Земља већа од Месеца. У 3. веку пре н. е. Аристарх са Самоса је тврдио не само да је Земља округла и да се окреће око своје осе, него да се окреће и око Сунца које се налази у центру универзума.

ПОЛИТИКА, четвртак 9. фебруар 1984.

Да ли знате?

- Који је словеначки писац био познат као „Горички славуј“?
- Ко је први дошао на идеју о евентуалном постојању „црних рупа“ у свемиру?

ЛАПЛАСОВА ИДЕЈА

Х Црна рупа је простор око објекта који се скупно до тако малих димензија да његова гравитација више ништа не испушта. Све што доспе у такав простор, па чак и светлост остаје заувек тамо. Отуда и назив — црна рупа. Мало је познато да је на постојање црних рупа први помислио француски астроном и математичар Пјер Симон маркиз де Лаплас, још 1796. године. Његово размисљање се засни-

вало на њутновској гравитацији и Њутновој, данас дискредитованој, корпускуларној теорији светлости. Њутн је, наиме, замишљао да је светлост састављена од малих куглица, корпускула, са особинама билијарских лоптица. Лаплас је тврдио да такве лоптице не могу да побегну са површине тела довољно јаке гравитације. Замишљао је да је простор пун ошаквих „црних тела“ (corps obscurs) како их је назвао. Пошто није било начина да се та теорија провери, ова његова идеја завршила је у библиотекама, а други је никада нису ни наводили, ни испитивали.

За ли знаате?

○ Какве називе носе хемијски елементи чији је редни број већи од 98?

○ Зашто је Русо сматрао да је демократија као извршна власт само за „народ богова“?

○ Откад се барут употребљава као експлозив?

○ За које се речи каже да су „хапакс“?

ОДГОВОРИ:

У ЧАСТ...

Х Хемијски елементи су првобитно добијали имена према својим особинама, градовима, државама, митолошким личностима... Први елемент који своје име дугује имену неке личности је самаријум, откривен 1879. године, чије име индиректно потиче од имена руског инжењера Самарског. Јер, елемент није добио то име у част поменутог научника, већ по минералу самарскиту који је назван по Самарском. Први елемент који је добио име по одређеној личности је гадолинијум, откривен 1838. године. Тако се зове по финском хемичару Јохану Гадолину, познатом истраживачу ретких земаља (лантанида). То је дуго времена био једини такав пример. Тек је елемент број 96, откривен 1944. године, добио име ксријум у част Пјера и Марије Кири. Сви елементи чији је редни број већи од 98 носе имена великих људи. То су: елемент 99 ајнштајнијум — Es (у част Алберта Ајнштајна); елемент 100 фермијум — Fm (у част Енрика Фермија); елемент 101 менделејевијум — Md (у част Д. И. Менделејева); елемент 102 нобелијум — No (у част А. Нобела); елемент 103 лорендијум — Lw (у част Е. Лоренца откривача, циклотрона); елемент 104 курчатовијум — Ku (у част И. В. Курчатова) и елемент 105 ханијум (у част Ота Хана који је открио фисију урана).

За ли знаате?

○ Колико има мостова у Лењинграду?

○ Кад су снимљени први филмови „страве и ужаса“?

○ Који је чешки писац сликовито описао Београд 1870. године?

○ Како се рачунају временски размази између старе и нове ере?

НЕМА НУЛТЕ ГОДИНЕ

Х У нашем рачунању времена не постоји нулта година. Постоје године 1. и 2. итд. пре наше ере и године 1. и 2. итд. наше ере. Било би погрешно на пример, рећи да је од 1. јануара 20. године пре нове ере до 1. јануара 60. године нове ере протекло $20 + 60 = 80$ година. Тачно је $60 - (-19) = 79$ година.

За ли знаате?

○ Кад је и како почела изградња Љубељског тунела у Словенији?

○ Колико је стара река Нева?

○ Како је добило име позориште апсурда?

○ Постоје ли хемијски елементи који носе „туђа“ имена?

ПЛАТИНА ЗНАЧИ СРЕБРО

Х Неки хемијски елементи носе заправо имена других елемената. Тако платина, откривена у 18. веку, на шпанском значи сребро. Име молибдена, откривеног 1781. године, потиче од грчке речи „молибдос“ (олово), а име мангана откривеног 1774. године, потиче од италијанске речи „манганесе“, исквареног латинског назива за магнезијум.

Да ли знаате?

- Од кад се употребљавају бојни отрови?
- Зашто је према неким теоретичарима Египћане привлачила древна Колхида?
- Шта је коронијум?

НЕПОСТОЈЕЋИ ЕЛЕМЕНТ

Х За време тоталног помрачења Сунца, 7. августа 1869. у Северној Америци, Јанг и Харкнис су помоћу спектроскопа анализирали светлост короне. Откривене спектралне линије, непознате до тог доба, приписали су новом хемијском елементу који су назвали коронијум. — Сви каснији покушаји да се овај елемент изолује на Земљи пропали су, пошто он у ствари и не постоји. Данас се зна да су то биле линије високојонизованог гвожђа и никла, чији су атоми изгубили 10 до 15 електрона, што се дешава на високој температури и ниском притиску, то јест при условима какви владају у Сунчевој корони.

ПОЛИТИКА, среда 25. април 1984.

Да ли знаате?

- Колико је трајала остваривачка конференција Уједињених нација?
- Ко се све отимао о град Скрадин у 14. веку?
- Која су божанства старих Египћана била везивана за медицину?
- У каквом се стању налази материја у васиони?

ПЛАЗМА СА „НЕЧИСТОЋАМА“

Х Данас је познато да је приближно 99,7 одсто материје у васиони у стању плазме (звезде, маглине од јонизованог гаса, међузвездани гас). У овом стању нису пулсари (неутронске звезде) међузвездана прашина, планете и језгра комета. Практично, сва материја у васиони налази се у облику водонично-хелијумове плазме са нешто тежих елемената који се могу схватити као „нечистоће“.

Да ли знаате?

- Шта се сматра највећим открићима у астрономији за последња три века?
- Какве су све комбинације могуће на новим терминалима специјализованим за боје?
- Који је сликар описао Буру Јакшића за штафелажем?
- Које су земље главни извозници а које главни купци пшенице?

ОДГОВОРИ:

КОЛОСАЛАН НАПРЕДАК

Х Превладавши геоцентрични поглед на свет, астрономија је добила снажан импулс за свој даљи напредак. Последња три века обележена су низом открића од изузетног значаја и тешко је направити листу најзначајнијих а избећи неку неправду. Једну такву листу ипак је начинио познати совјетски астроном И. С. Шкловски. Према њему најважнија открића су следећа: 1) стварање механике, што је довело до настанка небеске механике (Њутн); 2) развој звездане астрономије (Хершел) и прво одређивање тригонометријске паралаксе звезда (Бесел, Струве) означило је почетак процеса упознавања размера у Васиони; 3) откриће спектралне анализе (Кирхоф) довело је до настанка астрофизике; 4) откриће међузвездане средине (Хартман); 5) откриће Метегалаксије (разјашњење природе спиралних маглина) (Лундмарк, Хабл); 6) развој теорије унутрашње грађе звезда (Едингтон) и светљења гасовитих маглина (Занстра, Роселанд) што је означило почетак бурног развоја теоријске астрофизике; 7) откриће ротације Галаксије (Орт); 8) откриће међузвездане апсорпције светлости (Трумплер); 9) откриће црвеног помака линија у спектрима галаксија (Хабл) што је представљало потврду претпоставке о ширењу Васионе (Фридман); 10) разјашњење природе нуклеарних извора енергије зрачења звезда (Бете). Ово свакако нису сва фундаментална открића у астрономији у последња три века, али она дају представу о колосалном напретку који је астрономија остварила у овом периоду.

Да ли знате?

○ Кад је одигран први велемајсторски турнир у Бугојну?

○ Шта су космички масери?

КОСМИЧКИ РАДИО-ИЗВОРИ

Х Космички масери су неуобичајено сјајни космички радиоизвори, који зраче у радиолинијама молекула OH, H₂O и SiO. Масер је енглеска скраћеница за назив појаве који у преводу на наш језик гласи: „појачавање микроталасног зрачења путем стимулисане емисије фотона“. Године 1965. откривени су космички радиоизвори, чија су се својства могла објаснити само претпоставком да се зрачење у њима појачава масерским механизмом. Неки од извора зраче у уским радиолинијама тако велики број фотона да се њихова укупна енергија може упоредити са енергијом коју Сунце зрачи у свим спектралним дијапазонима. Загрејавањем је немогућно

обезбедити такав сјај извора. Такво тело би требало загрејати до чудовишне температуре од 10¹³—10¹⁵ K. — Космички масери су интересантни не само као јединствена појава у природи, него и зато што се многи од њих налазе у областима галаксије где се у наше време рађају нова поколења звезда. Масерско радиозрачење молекула нам носи јединствену информацију о физичким условима у центрима стварања звезда.

ПОЛИТИКА, четвртак, 24. мај 1984.

Да ли знате?

○ Ко је пројектовао и саградио Титову бараку у Дрвару?

○ Шта је либрација месеца?

ВИДЉИВОСТ МЕСЕЧЕВОГ ДИСКА

Х Либрација Месеца су мале периодичне осцилације детаља видљивог Месечевог диска око заједничког центра, које опажа посматрач на Земљи. Услед коинциденције периода ротације Месеца око сопствене осе и периода његове ротације око Земље, он нам је стално окренут једном истом, такозваном видљивом половином. Ипак, услед либрације, са Земље се види 59 а не 50 процената Месечеве повр-

Да ли знате?

○ Кад је изишла из штампе Левинова књига „Корак напред, два корака назад“?

○ Шта је Ураниборг?

БРАХЕОВА НЕБЕСКА ОСМАТРАЧНИЦА

Х Чувени астроном Тихо Брахе (1546—1601) посветио је своју научну делатност посматрањима неба. На малом острву Гвен саградио је јединствени градић — опсерваторију Ураниборг (Небески замак) а затим и Звездани замак, где је у непрекидним посматрањима неба провео 21 годину. Већину инструмената Тихо Брахе је направио сам. Изузетно високу тачност посматрања успео је да добије не само увећањем размера инструмената него и разрадом нових метода посматрања. — Тихо Брахе је саставио нове сунчеве таблице и каталог од 800 звезда са побољшаном тачношћу. Открио је две нове неравномерности у кретању Месеца, периодичку измену нагиба Месечеве орбите у односу на еклиптику, као и друга периодичка померања. Са именом Тиха Брахеа повезано је откриће супернове звезде у сазвежђу Касиопеја и први закључак заснован на посматрањима о ванземаљској природи комета. — Током 16 година Тихо Брахе је посматрао планету Марс. Подаци о тим посматрањима помогли су његовом помоћнику, немачком научнику Кеплеру да открије законе кретања планета.

шине. Има више узрока који доводе до либрације. Либрација по дужини настаје услед елиптичности Месечеве орбите око Земље, због чега се центар диска, који посматрач види са Земље, помера по Месечевој површини. Због нагиба равни Месечеве орбите око Земље, у односу на равну еклиптике, настаје такозвана либрација по ширини. Обе ове појаве носе заједнички назив — оптичка либрација. Допунски ефекти либрације настају због дневне ротације Земље, услед чега се положај посматрача на Земљи мења у односу на Месец за величину Земљиног пречника (такозвана дневна либрација, чија величина иде до једног степена) и услед неравномерног гравитационог привлачења Земље и Месеца (физичка либрација чија вредност иде до два лучна минута).

Да ли знате?

○ Кад је друг Тито одликован по други пут Орденом народног хероја?

○ Ко је дао прву интравенозну инјекцију?

○ Колико је бродова произведено у свету 1982. године?

○ Шта је Аристотел наводио као доказ да је земља округла?

ОБЛИК СЕНКЕ

× У четвртом веку пре наше ере, Аристотел је сматрао да је Земља округла. Као доказ за ту тврдњу наводио је кружни облик њене сенке на Месецу, за време помрачења.

Да ли знате?

○ Где се налазио средњовековни град Бован?

○ Како је у хронику другог светског рата ушло италијанско сеоце Филето ди Камарда?

○ Који се астероид највише приближава Сунцу?

ОТКРИВЕН У МЕСЕЦУ ЈУНУ

× Од свих малих планета (астероида) Сунцу се највише приближава Икарус. То је мала планета број 1566 коју је 26. јуна 1949. открио Валтер Баде на опсерваторији Маунт Паломар у Калифорнији. Ова мала планета је изузетно интересантна. Познато је да се већина астероида креће око Сунца између орбита Марса и Јупитера. Икарус, међутим, има веома издужену орбиту тако да на свом путу око Сунца улази у ултрашњост Меркурове орбите и приближава се нашој звезди на свега 28 милиона километара. Кад је најдаљи, налази се изван Марсове орбите, на растојању од 295 милиона километара од Сунца. Изузев неких комета, ниједно друго тело не прилази тако близу Сунцу. Ексцентрицитет Икарусове путање је највећи који познајемо код малих планета. Назив „планета“ овде слабо одговара пошто је Икарус велика стена чији је пречник око један километар.

ČLANCI
O GLOBALNOM ZAGREVANJU U LISTU
POLITIKA
2006

Priredili: Dr milan Dimitrijević

Dr Slaviša Milisavljević

Beograd, 2013

ПОЛИТИКА

ВЛАДИСЛАВ РИБНИКАР, ОСНИВАЧ
ред. капitan, рођен 1. септембра 1914. године
ДАРКО РИБНИКАР, УРЕДНИК
ред. капitan, рођен 31. августа 1914. године
Др СЛОБОДАН РИБНИКАР, ДИРЕКТОР
ред. капitan, рођен 24. септембра 1924. године
ВЛАДИСЛАВ Сп. РИБНИКАР, ДИРЕКТОР
вођаша Партизанске одомашнице 1941.
умро 1. децембра 1953. године

Први број „Политике“ изашао 25. јануара 1904. године

ПРИМЕРАК 35 ДИН.

Овај број „Политике“ има два дела са укупно 48 страна и додатик „Магацин“ на 32 стране

Београд, недеља 20. август 2006.
БРОЈ 33328 – ГОДИНА СП

www.politika.co.yu
redakcija@politika.co.yu

Централа: 337-31-11
Дежурни уредник: 330-16-99

ГЛОБАЛНА

Ако ћемо опет на грану, зашто ово, Аушвиц, Стаљин?

Климатска колебања нису суштина наше претпоставке, сматрају неједнаки научници, да се устроје на две ноге и успут знамо утврђујемо. Да ли ће нас садашња која смо, како се бави, узашко посвећени, натерати да се поново поинишмо на

Земљу дива грозница: жана у термометру повећа се, у просеку, за осам, а у тропским крајевима, који су ипак толики, за пет посто. Да ли је то

ВРУЋИНА

275. Израчунао је да је 400 година граница, после које су климатске промене неповратне. Настави ли се садашњи корак – а нова

дизалин „стакленим звоном“ наставити да се загрева, ако се ипак врата затре, они ће опстити, ипак, колико до сада (отпорније ветари и по милијарде година). Утешио је (и и да нас) да се после тих великих истребљења живот обнови у новим облицима.

Али, човек није једини животињски животиња, а климатске промене

ГЛОБАЛНА

Ако нема сит на грани, зашто смо, уопште, среазити? Климатска колебања интервала су наше претпоставке, сматрају поједини научници, да се усправе на две ноге и узлут знатно увећају мотак. Да ли ће нас саваша који смо, тако се онежује, увелико постигати, натерати да се поново повнемо на дрвеће? Нарочито у глобалним поручњима због уздицања мора и океана, у најчешћим пророчунима — как бн истрај!

Прве климатске извештаје 21. века поведе да науштину стагна безразлика на јуту САД, преу милитима честих рускићких олуја. Најсвежоје уредорено Института за Земљу из Вашингтона још једном потврдилоје ранаја предвиђања да ће до краја столета (просечна) температура порастнн шест Целзијусових степена. У поређењу с подизањем воде у термометру до 1970. године, то је десет пута више!

Да ли је наша планета прешла „тачку без повратка“? Наредошћичије звуче предсказања у књизи „Земљина освета“, угљениог британског научника Цејмса Лавлока, да нас на крају заневогет столета чека потон библијских размера! Миллијарде људи ће страдати, а неколико преосталих народа у арктичком пределима — у којима ће се задржати услови за пребивање, зпочеће нови људски род, као што су то, према учлаву „Библије“, учинили Ева и Адам.

Земљу држи трезовна жива у термометру шлеће се, у просеку, за осам, а у тропским крајевима, који су ионако топлија, за пет поделјака. Пошетаће на пре 50 милиона година када је наступило велико оложавање, са отпорним дотим порастом температуре од вулканских пелена и прашина. Тада није било дооковокних бања с термометрима да нам оставе сведочанство.

Прокујало је 200.000 година — на геолошком часовнику третина оца, за човека веома дуго раздобље — пре што што се вратило пређашње стање. Прочекује се да је из вулканских кула избачено у атмосферу од 0,2 до три тона (хиљада милијарди тона) угљеника који се спојио са киселиком и изградио „тама угљен-диоксида“ (Швако је постојао, зар не?). И у наше време је отруштено, најмање, пола територије преко дозвољене мере.

Чак 40 одсто конал претворило се у пустош, а гала ће узети највећи ударак откако људска врста тумара с континента на континент.

Коме згнои „стаклено звоно“ на овој планети? Дотипни краљичин витез је убеђен да САД, Кина, Индија и Европа неће бити смињати поштине гасова „стаклене

биште“ (угљен-диоксид, метан, водонапара и други) у следећи деценија, насупрот очекивању мношине климатолога. Седео старини длака с главе пије мањакла, а Цејмс Хансен умало да остане без посла на лични захтев председника државе. Цејмсена истраживач је још 1988. пред Конгресом САД изјавио да свешћите отопљење, изазвано повећањем дегањем, узима натх. Када је скоро на званичном сагту НАСА, у којој је запослен, упорично своју земљу да мора вагао да смањи загађење у наредних десет година, сучнчно се са отказом.

Суморни наговештаји подударјау се са скорашњим извештајима светогх међународних истраживачких установа, заједнички измештеле — Земља се брже загрева!

Гасови од којих настаје тп. стаклена башта (продукта сучмене звана, али не дозвољана да се врате) данас се исказују у износу од 380 милиона на милион, а пре идушћинјске револуције било их је

275. Израчунао је да је 400 горна триниш, после које су климатске промене неповратне. Настани ли се садашњи коракон — а нема никаква да пође — дошћити било је за деценију.

Недавно је обмаштен извештај 200 научника из 30 држава, у којем се мислило да је опасност већа него што се претпостављало. Када би се сав лед и снег растопили, мора и океани изорели би још 60 метара! Замислите како би изгледали будућа карта света. За сада је извесно да се антарктички лединал, прозванн „уопшаним леновима“, буде на велике дрмекат и полагано разбијајуу слани воду, што ће угрешити највећн „лавиц нехране“. Истовремено се повлаче глецери са 142 од 144 највише планине света.

Проучавањем вода с дубине од три километра установљено је да у минутах 650.000 година угљен-диоксид највишег нивоје премашно данашњи износ! Настани ли се (дојодашњом коракон, пошовном столета) ироничноје четвртине коновних животина и бизнава, а то је милион живих прста!

У прошћих стотину година 2005. било је најрепчја откако се бележе метеоролошки подаци. Земља ће под неми-

ВРУЋИНА

драним „стакленим звоном“ настаити да се загрева, ако се већина врста истре, она ће опстати, најмање, колико до сада (отпорнише вешери и по милијарде година). Утешио је (не и за нас) да се после свих великих истребања живот обновн у новом облику.

Али, човек није једини потковник климатских промена, поменућемо одсутнаца у Земљиној путањи (Миланковићева шкласица), издвоје до Сунцу, рикање здукама и прорадње нуштине појединих штетних гасова.

Станко Стојваковић

стр. 5 Жарко Кораћ

стр. 10 Иво Р. Салић

стр. 11 Буно Радиновић

стр. 12 Живорад Михајловић

стр. 13 Верница Гбурчић

стр. 14 Милан С. Димитријевић

стр. 15 Раша Попов

стр. 16 Владимир Јолићевнћ Јов

стр. 18 Топлица Марјановић

стр. 20 Владимир Глишцић

Пратанно сунчино

11. 2011

ПОРУКА КОНТАКТ ГРУПЕ БЕОГРАДУ

Наредни месеци кључна шанса

Похвала београдском преговарачком тиму за учешће на састанку у Бечу 24. јула

БРИСЕЛ – Наредни месеци ће представљати кључну шансу на Србију да заступн своје интересе на Космету и Метохији и побољша ситуацију косовских Срба, прешели су Танјугу у Бриселу европски дипломатски извори славају последње поруке Контакт групе упућене Београду у писаној форми.

Контакт група је похвалитица лигатуре у Београду за учешће на састанку у Бечу 24. јула, посебнојом представљању ставова о будућем статусу Космета, и сведошћима да је извољеним делом су

тнини претворио и да се расправа усмери на суштину, а не на процедурална питања. Од Београда се очекује учешће на саставцима посвећеним правима мајиница, као и већа флексибилност о питању децентрализације и заштите културне баштине, да би се постигла „реалистична, функционална и компромисна решења“.

„Као што је Ахисарик рекао у Бечу, постигање „компромиса“ не значи исклестирање на томе да супротна страна у потпуности однехоте више преисказ“, пре него да изоредне олаке и последице, за по-

не на северу Космета, пре свега због преисказ њихових односа са привременим институцијама у Приштини, али и због ижевнати о повећању здуства у „деградираним паралелним безбедносним структурама“, што Контакт група оцењује као „мелетални и непрокидлив потез“.

Од обе стране на Космету се очекује да покажу узвјамно разумевање у овој осетљивој фази преговора, а на Београду да учине на лидеру на северу Космета да промовишу конструктивне акције и сматре ситуацију. „Сматраћемо и Београд и Приштину одговорним за

Данас у „Магазину“

Слушај шта ти причам

ове недеље **LOTO** „sedmica“

BRITISH BROADCASTING CORPORATION
LONDON
STATIONERS' HALL COURT, LONDON EC1A 4BB
WWW.BBC.COM
© 2011 BBC
LONDON
STATIONERS' HALL COURT, LONDON EC1A 4BB
WWW.BBC.COM
© 2011 BBC

Жарко Кораћ

Амерички песник Роберт Фрост је у једној од својих песама, објављеној 1920. године под називом „Ватра и лед“, одговарајући на хипотетско питање како ће Земља да заврши, рекао да за разлику од већине људи који верују у ватру, он мисли да је и лед довољан. Иако су овде ватра и лед симболи људских емоција, ипак је Фрост био више у праву него што је мислио.

Глобално загревање је натерало већину људи да заиста поставе питање судбине света у коме живимо. Није више потребно бити пророк уништења, којима је обиповала људска историја од својих почетака, да би се то питање поставило. И сасвим непророчки усмерени људи, показују забринутост због очигледних климатских промена и питају се куда оне воде. Превисше дуго смо планету на којој живимо користили на себичан и безобзиран начин, наивно претпостављајући да су њене могућности да то поднесе неограничене.

Иако је уништење средине започело већ од освета људске цивилизације, тек последњих деценија модерна економија убрзала је овај процес на готово незамислив начин. Нове технологије су повећале индустријску производњу, не водећи нимало рачуна о еколошким последицама тако повећане производње. Уосталом, појам заштите средине је стар свега неколико деценија.

Па и тада, он је схватан на готово идиличан начин – као потребу да се велики загађивачи „замоле“ да не загађују средину. Закони нису, сем драстичних случајева, ни предвиђали санкције за загађење. Да ствар буде гора, многи облици загађења су при том и били непознати.

Стога није необично да је овај процес уништавања средине у којој живимо текао тако дуго и тако интензивно. Тек од скора, људи постају свесни последица загађења и почињу да се организују да га спрече. Нестанак биљних и животињских врста и глобалне климатске промене, многе људе су натерали да се запитају шта је судбина Земље и какве услове за живот ми већ данас на њој стварамо.

Па ипак, одговор је још само у сфери науке, односно у вери да ће нове „чисте“ технологије да промене судбину света. Споразум из Кјота се види као тријумф научне анализе и њене предиктивности. Наша неограничена вера у научни прогрес спречава нас да видимо очито. Судбину света не мењају у суштини ни наука, ни технолошки развој. Њу мења ново осећање солидарности међу свима нама. Оно што ће човечанство први пут морати да научи јесте нераскидива глобална веза светске економије, људских друштава и политичких одлука. Овај пут регионални договори неће помоћи. Први пут у људској историји, на глобалну претњу мораће да се нађе глобални одговор.

Свет ће морати да постане једно да би се сачувао од еколошког уништења. У супротном, моћи ће да бира између ватре и леда, како је то Роберт Фрост, песник пасторалне лепоте, предвидео.

Професор Београдској универзитету Психологије

МУКЕ УСАМЉЕНИХ ЕВРОПЉАНА

Скупа љубав

Британци на потрагу за романсом годишње потроше око 44,6 милиона евра

Према извештајима агенција

ЛОНДОН, ПРАГ – Изрека да су најбоље ствари на свету бес-

сто мушкараца својим бившим партнерима остављају компакт дискове, мобилне телефоне, животи-

Зграда архиепископије у Никозији чека новог станара

КИПАРСКА ЦРКВА БИРА НОВОГ ПОГЛАВАРА

Тањир супе з

Предизборна трка у знаку најновијег секса за расипничко трошење пара најбогатијег м

Припреме за избор новог поглавара Кипарске православне цркве све учесталије прате експеси у вези са појединим кандидатима који, као и политичари, на све начине покушавају да до последњег тренутка придобију што више гласова и тако освоје упражњени трон.

Кипарску сцену, која је тек одахнула од транзитне туђаве хиљаде избеглица из ратом захваћеног Либана, сада потреса унутрашње црквено надметање које јавност прати с посебном пажњом.

Незгодни новинари

Јер, не бира се сваки дан први човек „државе у држави“, за шта одавно важи ова православна аутокефална црква (самосталност стекла 431. године) коју је, до пре четири године, док није пао и тешко оболео, успешно водио архиепископ Хрисостомос, изузетно цењена и омиљена личност на острву.

Киприани су, иначе, јако везани за цркву.

Чак и површно крстарење маленим источномедитеранским острвом открива мноштво богомоља свих величина, преко манастира подигнутих у беспућима, високо у брдима, до усамљених и утихнутих беспрекорно чистих опатија и капела, нарочито на југу где од поделе острва (1974. године) живе кипарски Грци. А, да им је религија у крви једну од потврда нуди и најновије истраживање Европске уније, према којем они долазе на друго место, после Малтежана, а испред Грка, по веровању у Бога. Чак, 90 одсто становника (сваки девети од десет испитаника) чини колону верника, који неке најважније животне потезе (познук склапа-

ња брака, али и развода) не могу да реше без благослова или одобрења власти. Отуда изношење било какве „веша“ из божјих кућа, а повезано са њим „ју“, добија у овој још дубоко паучаној средини додатну скандалозну ноту.

Па се тако, пре неки дан, дигла прашина када су домаће новине објавиле фотографију једног веледостојника Мачериотиса, блиског кандидату новог поглавара, владике Атанасија Солске парохије, који је, према прелиминарним изјављивањима, према прелиминарним изјављивањима, имао сексуалну везу са једном од кандидата.

И док је љутити владика, на хиљаде конференцији за новинаре, како прелиминарним изјављивањима, претрио да ће поднетив новина и новинара јер је све то „незаконско завреш“ не би ли се умањили његове шансе, а он дискредитовао кандидату државном тужиоцу Петросу Клерису медији, наложено је да испита да ли је објавио дневни лист „По-

Хиљаде фунти за гласо

Поред владике Атанасија, који је у анкети ужива велику популарност на острву, у трци за новог поглавара сада су на листи, поређани по абеџици, још тројица кандидата: владика Хрисостомос од Пафоса, Хрисостомос од Пафоса и Никифорос из Кико манастира. Последњег недавно се сручио гласањем за владика Пафоса, који га оптужује за „незаконску курецију“ јер на своју изборну кампању потрошио је хиљаде фунти велике манастирске паре.

Фото: EPA

СВЕТУ

Загађивача у Кини

„Земљичнице на Земљи” носи кинески град Гуијанг. Велики град Ђонгђинг (31 милион становника)

... су неколико километара површине једног од три језера у околини града великог кинеског индустријског центра. У овом снимку снимљеној фотографији видео се чамац са мртвим рибама које је било толико да није видела. Лист је навео речи локалног становника који тврди да је помор шапнуто услед тешког загађења воде. На штампаним годинама упозорава да се у многим градовима Кине, укључујући и Пекинг, „удише октанска пара бензина”. Болести дисајних органа и канцерозни прераног умирања Пекиња упозоравају стручњаци. Фабрике у Пекињу и гасови које испушта два милиона људи до пре неколико година били су главни кривци за велики проценат олова, свинца, азота и азот-диоксида у ваздуху Пекиња. А у току зиме, када је почело глобално грејање на угља – у кинеској провинцији (13 милиона становника) просечно се годишње сагорева 28 милиона тона угља.

У последњих годинама био на црном списку загађенијих градова света, али се Пекинг променио пре пет година када је Пекинг престоница добила организацију Светске здравствене организације 2008. Од тада до данас Пекинг је добио корените промене у циљу борбе против загађења да би се Олимпијске игре одржале у знатно здравијем окружењу. Електричне централе на гас замениле су термоелектричне које користе угља, а на прилазима Пекињу је велико пошумљавање заштитног појаса. Пекињска влада издвојила 120 милиона долара (13 милиона евра).

Поред Великог зида, Кинези су поносни на још један свој зид, мање познат и знатно млађи од древног грађевине (дугачке 6.700 километара). Реч је о великом зеленом зиду, састављеном од 300 милиона дрвећа, углавном брста.

Преко северних делова Кине вековима су беснеле јаке, суве и хладне олује. Дувајући из Сибира, оне су из пустиње Гоби подизале ситни пустињски песак који је у северној Кини често претварао дан у ноћ.

Уз ову природну недаћу људи су својим вековним деловањем (уништавањем шума, прекомерном ишањем и копањем рудника) допринели да земљиште јужно од пустиње Гоби постаје сасвим неплодно, пусто и тешко за живот.

Да би поправили ово неповољно деловање природе и људи, Кинези су још педесетих година прошлог века започели велико пошумљавање, градећи велики зелени зид. Током последњих 20 година успели су да направе огромни зелени ветробран у дужини од 5.000 километара и ширини – на појединим местима – преко 800 километара. Овај велики зид од зеленила успео је до сада боље да заштити Кинезе од природних недаћа пустињских олуја него његов древни имењак, Велики кинески зид, који је само делимично успео да спасе кинеско становништво од најезде номада.

Пекинг, који се налази на 800 километара југоисточно од пустиње Гоби, доживљавао је пре изградње зеленог зида десет до двадесет пустињских олуја годишње. Данас су у Пекињу јаке пустињске олује веома ретке, свега једном или двапут годишње, у пролеће.

Петар Мићковић

Иво Р. Савић

Нагли пораст светског становништва, уз убрзано смањивање залиха природних ресурса и, истовремено, повећавање разноврсних загађивача, драматично су упозорили на потребу хитног преиспитивања човековог понашања према животној средини и биосфери у целини.

Протеклих неколико деценија сведоци смо крупних и драматичних климатских промена на Земљи, с тренутним трендом превасходно глобалног загревања или отопљавања. Шта се то, заправо, збива с климом на нашој планети и какве последице очекују човека и живи свет у целини? Да ли постоје и какве су могућности да се, донекле, умање недаће у не тако далекој будућности?

Најновији подаци светских експерата говоре да се планета у целини последњих 100 година загрева знатно брже од просека. Истовремено, рапидно се отапају поларни лед и глечери на високим планинама, а смањују и исушују језера од сибирских пространа до жарких подручја централне Африке. Због отапања огромних количина поларног и леда глечера непрестано расту светска мора и океани.

Загревање тла има изазива промене у смењивању годишњих доба и настанак екстремних метеоролошких услова, учесталу појаву орканских ветрова, олуја, поплава и суша. Температурни, а и екстремни у количини падавина, све су израженији. Прецизна мерења састава атмосфере, за исти период, показују рапидан и прогресиван пораст одређених гасова, познатих узрочника „стаклене баште” (водена пара, угљен-диоксид, метан, азот субоксид, хлорофлуороугљеници и озон) и непрекидно стањивање озонског омотача.

Ове крупне климатске промене су се одразиле на живи свет у целини. Незауостављиво осиромашење биолошке разноврсности, квалитативног и квантитативног састава флоре и фауне, угрожавају опстанак и рапидно уништавају бројне органске врсте. Све ово доводи до крупних поремећаја у погледу биолошке равнотеже и стабилности екосистема у природи, а тиме и глобалног еколошког система – биосфере у целини. Неповратно нестају целокупне заједнице организама на огромним просторима копна (тропске кишне шуме) и водене средине (корални спрудови). Истовремено су многи животињски организми принуђени да се селе у хладнија подручја.

Повишена температура, поред осталог, условљава раније цветање и касније опадање листова код биљака, а многе животиње због тога касне са започињањем свог зимског сна. Свобе животиња из топлијих подручја условиле су већ појаву и ширење појединих тропских болести у новим стаништима умереног појаса (маларија, вирусни енцефалитис, колера, вирус западног Нила). Последице су, такође, убрзано смањивање водних залиха, посебно воде за пиће, ширење пустиња, чешће неродне године и умањивање приноса.

Прогнозе водећих светских научника у вези с климатским трендовима, у целини нимало оптимистичке, прилично се разликују. По једнама, за глобално загревање искључиви кривац је сам човек, прогнозирајући да ће просечна температура да порасте за два степена у наредних 10 година или, по другом сценарију, да ће да скочи за 11 степени средином века! По другима, међутим, предстојеће глобално загревање одиграва се независно од човека и превасходно је последица периодичних планетарних циклусних промена кроз које пролази Земља у дужем периоду.

Разуме се да је неопходно хитно предузимање одговарајућих мера – и глобално, и регионално, и национално. Заштита природних вредности и ресурса (водна, минерална, енергетска богатства) одстрајног су значаја.

Професор универзитетa у Цириху / еколош

Ђуро Радиновић

Из климатологије је познато да се клима на Земљи у прошлости мењала у широким границама. Било је периода када је владала жарка клима на већем делу планете, без леденог покривача на половима, и ледених доба када је већи део умереног појаса био под дебелим слојем леда.

Промену климе узрокују три врсте чинилаца: астрономски, планетарни (земалски) и антропогени (утицај човека).

Утицај астрономских испољава се у врло дугим временским периодима – више десетина хиљада година. Стога се они не могу узимати у обзир када се разматра промена климе у току једног века.

Планетарне појаве које могу да доведу до промене климе на Земљи су снажне вулканске ерупције и пад великих метеора. При овим појавама долази до избацивања огромних количина разних аеросоли у стратосферу. Те честице се врло дуго задржавају у вишим слојевима атмосфере и слабе сунчево зрачење, па мање топлоте стиже до Земљине површине.

Други значајан утицај при вулканским ерупцијама има избацивање у атмосферу великих количина угљен-диоксида. У прошлом веку у којем је дошло до глобалног пораста температуре Земљине атмосфере није било планетарних појава које би узроковале то отопљење. Зато се ови чиниоци морају искључити из разматрања савремених промена климе.

Остају нам, дакле, за разматрање само антропогени, а таквих је, такође, велики број, као што су обрада земљишта, крчење шума, наводњавање, урбанизација, индустријализација и др. Међутим, утицај свих побројаних има локални карактер, изузев индустријализације чији је нагли развој у прошлом веку довео до излучивања у атмосферу већих количина угљен-диоксида и других гасова који имају својство „стаклене баште“.

Истраживањима која су у току утврђено је да глобално отопљење атмосфере Земље у другој половини прошлог века износило око 0,6 Целзијусових степени. Експерименти с глобалним моделима атмосфере показали су да ће, ако се постојећа концентрација угљен-диоксида у атмосфери повећа за 40 одсто (од 0,03 на 0,042 посто), средња годишња температура у нижим географским ширинама пораста за два степена, а у вишим ширинама, чак, за десет степени.

Последице тога биле би померање суптропског појаса ка вишим географским ширинама, са чешћим и дужим сушама, наглим отапањем леденог покривача у поларним областима и порастом нивоа океана и мора. Такође се предвиђа пораст јачине (интензитета) и честине временских непогода у већини области на нашој планети.

Ова предвиђања општих промена климе до којих ће довести глобално загревање доста су поуздана и неке од њих су већ осмотрене последњих година. Међутим, прецизније оцене се још не могу дати из два разлога. Први је недовољна усавршеност математичких модела атмосфере чија се поузданост смањује с дужином интеграције. Други разлог је што се још недовољно познају такозвани повратно-спрежни (feedback) механизми који су карактеристични за климу, јер свака промена у природи изазива неки противучинак (контраефекат).

Поред „стаклене баште“, на промену климе на Земљи у ближој будућности могу се очекивати и други антропогени утицаји. Стално нарастање потрошње фосилних горива, ширење мреже атомских електрана и повећање замућености атмосфере разним аеросолима већ добија глобалне размере.

Зато је неопходно да човечанство што пре успостави непоповорне механизме контроле аерогених утицаја на природу која има своја граничења.

Професор Физичког факултета у Београду и бивши директор Савезног хидрометеоролошког завода

КО „ПРЉА” ВАЗДУХ У СРБИЈИ

Претећи дим

У групи великих загађивача су термоелектрафинерије, хемијска индустрија, депоније..

Цементаре у Поповцу, Косјерићу и Беоцину, панчевачка и новосадска рафинерија, као и хемијске фабрике и металуршки комплекси у Крушевцу, Шапцу, Панчеву и Смедереву велики су извори загађења у Србији. Застареле технологије, чињеница да нема пречишћавања отпадних гасова или су филтери ниске ефикасности, нерационално коришћење сировине и енергије, као и лоше одржавање постројења једноставно речено – учинили су своје. Уз то, поприлично загађење ваздуха последица је и неадекватног складиштења и одлагања нуспродуката, као што су, примера ради, пепео из термоелектрана и јаловина код површинских копова рудника.

На другој страни, добра вест је да су све цементаре након приватизације кренуле у убрзану модернизацију, а НИС је, под притиском јавности и Министарства за науку и животну средину тај процес залочио ове године, не чекајући својинску трансформацију.

Значајан део кривице за „прљање” ваздуха, према подацима које смо добили од др Мирослава Никчевића, директора Управе за заштиту животне средине при ресорном републичком министарству, носе и стара возила, донедавно масовно увожена, која и данас користе оловни бензин и нискоквалитетна моторна горива. Ово је разлог што ће Управа за заштиту животне средине за следећу годину предвидети веће таксе за возила која користе бензин са оловом. Тако загађење, чији је узрок саобраћај, које из дана у дан расте пре свега у великим градовима, постаје брига институција које су задужене за заштиту животне средине.

Уз то, наводи наш саговорник, инвентар полихлорованих дибензо-фурана и диоксида који би морао да буде саставни део Нацио-

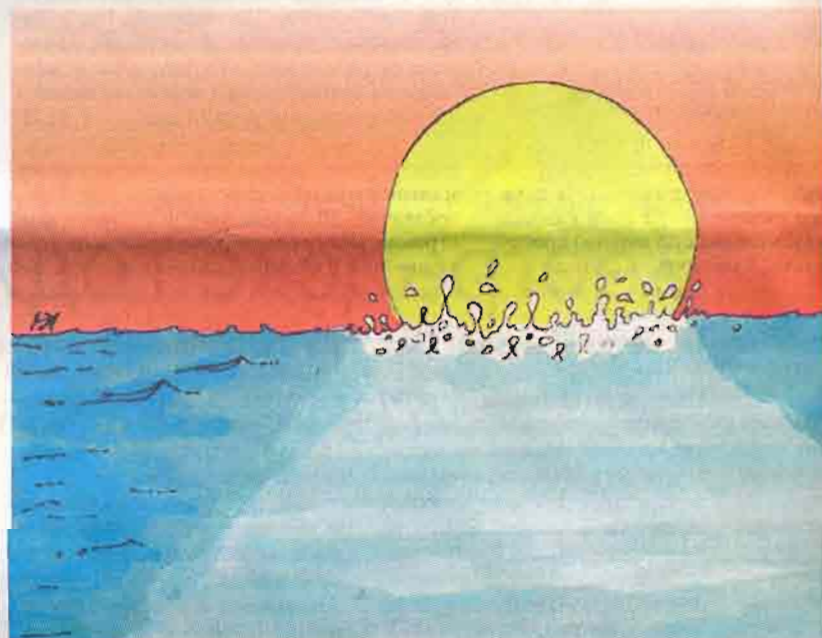
налног плана за примену Стокхолмског конвенције почео је да се ради ове године.

Сумпор-диоксид, азот-диоксид и друге загађујуће материје – продукт индустријских објеката и индустријских постројења у, примера ради, Обреновцу, Београду, Панчеву, Бору, Смедеревцу, Шапцу или Шапцу, као и индустријских постројења, локална ложишта и слично, у великој мери условљавају квалитет ваздуха у појединим областима и градовима. У њима се посебно тешко „диши” без ветра као и током грејне сезоне.

У мрежи мерних места на територији Републике се, према наводима Министарства за животну средину, систематски прати квалитет ваздуха. Успостављање контроле, може се рећи, зависи од квалитета контроле.

У Србији се посебно тешко у данима без ветра као и током грејне сезоне

Мерења из, примера ради, 2002. године показала су да је средња годишња концентрација угљен-диоксида изнад граничне вредности била у Бору, Смедереву и Крагујевцу. Средња годишња вредност за Чакаље од чак 117 микрограма по кубном метру представља више него удвостручено од граничне вредности, а у односу на граничну, тада су бележени и виши подаци. Средња годишња вредност за Чакаље је била 100 микрограма по кубном метру, а у Београду, 92 дана у Београду, 68 дана у Лесковцу, 141 дан у Чакаљама у Панчеву. Средња годишња концентрација азот-диоксида била је на свим мерним местима изнад граничне вредности, а у оквиру граничне вредности, само у Београду његове дневне концентрације преко граничне „дозвољене“.

НИХ У ЧАЧАНСКОЈ ДИСКОТЕЦИ

ачун пред зору

а шесторици гостију, више лица приведено

адња тешко су повређена а лаке ране кад је, јуче ујутро општа туча у чачанској пуцало се из ватреног оружја чачанска полиција привела је се претпоставља да, пружа-помоћи да се расветле све

у Чачку осумњачила је јед-ника сукоба, Рада Марковића од Бајине Баште, за покушај туновића (29) из Рајца код праве наводи се да је Марко-на ножем у пределу грудног шке телесне повреде, опасне

да настао, непознато лице за до је

слабина, такође тешке повреде опасне по живот. Тутуновић је оперисан у чачанској болници и на-лази се на одељењу интензивне неге, док је Марко-вић смештен на исто одељење и није оперисан јер се очекује налаз са скенера, од чега ће зависити да-љи медицински поступак.

У овом догађају лакше су повређени, задобивши посекотине ножем по рукама и раменима, Влади-мир Ковачевић (30), Ђорђе Цветић (25), Немања Симоновић (26) и Ивица Симоновић (22), сви из Чачка. Претпоставља се да им је повреде нанео Марковић.

Увиђај је обавио Милан Ђурчић, судија Окру-жног суда у Чачку, и, према првим налазима истра-ге, претпоставља се да је обрачун почео кад је Марковић потегла нож, док се касније пуцало из две врсте ватреног оружја.

Дискотека код железничке станице у Чачку отворена је управо у петак увече и у време обрачуна имала стотинак гости-ју. На истом месту претходно је ради-ла дискотека „Барум барум“, али је не-давно затворена такође због пуцњава међу гостима и рањавања. Г. О.

Инцидент у „Маестралу“

ПРЖНО – Велелепни хотел „Маестрал“ ради преко целе године, откако га је пре пет година купила словеначка компанија ХИТ из Нове Горице. Њихово пословање иде узлазном линијом. Међу-тим, каткад има и инцидената, који бацају ружну слику на хотел са четири звездице. Један од инци-дената догодио се јуче око пет часова изјутра, ка-да је домаћи гост без разлога напао крупнија у ка-зину, а у његову заштиту стао је један Италијан, који се такође коцкао. Према речима, Васје Ми-хелца, извршног директора „Маестрала“, у кази-ну, када се догодио инцидент било је око педесе-так коцкара, махом странаца, који су тог момента напустили казино, који ради 24 часа. С. П.

Живорад Михајловић

Ми, који од земље и поред земље живимо, најбоље знамо шта то значи кад удари врућина на засађене пољане. Кад загреје сунце и не да воћкама да рађају пуним гранама. Од кад знам за себе радим на пољу. Од бресака, крушака, ја-бука и кајсија, које гајим на шест хектара земље, храним себе и своју породицу. Отац ми је у аманет оставио, а ја на-ставио, ево већ 60 година. Упекло је у последње време и нема кише да залије воћке од којих живимо. А кад топлота пређе мору, водена пара почне да избија из ораница. Мо-же да се опише речима, али треба то видети. Као да дим избија из благородног корена дрвета, не да сунце да вода остане у земљи и храни наше дрвце. Пролетос је и било кише, а у последњих 20 дана, кад баш тре-ба, нема је ни за лек. То се види и на бресква-ма. Због тога буду ситне, такорећи неухрање-не, вене лист на грани као да је јесен. Осећам то, чини ми се да мене пржи и да се сушим. А кад је воћка ситна, пада јој и цена.

Знамо ми како да се боримо против жеге, она нас прати одувек, као и све друго што ћудљиво не-бо носи. Обрадимо земљу фрезама и тако не дамо води да излази и испарава. То је једини начин и колико-толико по-маже. Научили смо да надјачамо жегу, такав је посао по-љопривредника. Уосталом, и време је за сунце, како би другачије било у августу месецу.

Не мучи нас само сунце. Уосталом, против њега се не може и не сме. Цена воћа је већ дуго иста, а хемијска за-штита која нам је неопходна све је скупља и скупља. Због тога понекад не стигемо да се одбранимо од инсеката што нападају воћке. А постоји несразмера између трошка и зараде, па будемо на губитку.

Поред плодне земље, имам и 50 кошница, гајим их тач-но пола века, од 1956. године па до данашњег дана. По-чео сам кад сам се вратио из војске. Имам пуно посла у пољу, па њих мало запостављам, док зарађујем и борим се против летњих непогода.

Са мојом Даницом, вредном женом, живим у Малом Орашју, покрај Смедерева. Супруга ми је пореклом из села Бадљевица. Живимо у дивној природи, село је брдовито, нема индустрије да је запрља. Ветар пепо струји и хлади ужарене сокаке и плодне њиве. Људи Мало Орашје зову еколошко село. Мирно је и лепо, поготово кад замиришу воћњаци. А све што сопственим рукама засадим и уберем донесем на београдску пијаву Бајлону. Ту, на истој тезги, продајем моје воће већ 30 година. Вредимо радимо и Дани-ца и ја, зато и успевамо да се изборимо и са жегом и са другим недаћама. Једино ми је жао што не могу да се ви-ше посветим пчелама, од силног посла на пољу. Али, пона-вљам, свакоме ко није радио на земљи, тешко је речима описати наш живот. Треба доћи у Мало Орашје. И осветити.

Пољопривредник

ЧА

ДЕЦЕНИЈА И ПО ОД ПРВЕ „САЧЕКУШЕ“ У СРПСКОЈ ПРЕСТОНИЦИ

Београдске године убијања

Почетак крвавог распада Југославије означио промене и у подземљу

орво Мар-рити у по-е и упуца-но пишто-ока, бацно у данац са метра, на-сти власни-ствити да та сага ако

Прошло је 15 година од првог убиства у Београду извршеног аутоматским оружјем из заседе, која ће неко од маштовитих нови-нара касније прозвати „сачеку-шамом“. Тог 3. августа 1991. годи-не у Улици Милана Радоновића на Вождовцу убијен је Бранислав Матић Белви. Извршиоци су кори-стили аутоматске пушке и носили су маскарне униформе, било је то

егзекуције Горана Марјановића званог Гокси Бомбаш, извршене 18. маја 1995. године у једном кафићу на Звездари.

Због масакра у локалу, када је убијена и једна девојка док је више особа рањено, ухапшени су бивши полицајци Бојан Ми-лосављевић и Миодраг Прода-новић. Пронађен је и „хеклер“ којим је пуцано, осуђени су на

паравојних формација, усред града убија полицајца који му је припао са пиштољем у руци, са намером да га легитимише. Суд је проценио да је реч о нужној самоодбрани, а за Маку ће се тек чути 2002. године када је његова група оптужена за ликвидацију полицијског генерала Бошка Бу-хе. И данас је у бекству, као и чланови његове групе којима је

ни Воја Американац, коме се при-писују неке „сачекуше“, нестао и претпоставља се да је мртав. Нај-познатија ликвидација је свакако убиство Желка Ражнатовића Ар-кана 15. јануара 2000. године.

Црна серија настављена је и после демократских промена у Србији. Тада се појавио фантом-ски „ауди смрти“, из кога је смрт сејана „калашњиковима“. Тек то-

Верница Гбурчик

У Европи је у последњих 10 година, у односу на претходни период, број природних непогода изазваних глобалним отопљавањем (поплаве, суше, олујни ветрови, екстремне температуре), удвостручен. На здравље људи време и клима утичу директно и индиректно, посебно у садашњим условима де-стабилизованог климатског система и изражене променљивости климе. У директне последице по здравље спадају:

- Термални стресови изазвани екстремним температурама. Излагање људи екстремно високим, као и екстремно ниским температурама може имати тешке последице. Групе високог ризика су мала деца, старији људи и хронични болесници (посебно од кардиоваскуларних и респираторних обољења).

- Последице директног излагања сунцу при високом индексу ултраљубичастог (УВ) зрачења могу бити веома тешке као што су: канцер коже, катаракт и слабљење имунолошког система

- Последице синергетског дејства временских услова и лошег квалитета ваздуха. Пример за такво дејство је лето 2003. године када је Европа била погођена врелим таласом без преседана. У интеракцији УВ сунчевог зрачења са азотовим оксидима из саобраћаја и индустрије дошло је до великих концентрација приземног озона. То је проузроковало тешке последице, а забележен је велики број смртних случајева од топлотног удара и тровања озоном у градовима. У Француској је умрло око 14 000 људи.

Из ових разлога, почетком овога лета многе европске земље упозориле су на то да ово лето може бити слично или чак топлије од лета 2003. године и припремиле читаве програме обавештавања становништва како да се понаша у тим условима.

- Повреде изазване временским непогодама и катастрофама (поплаве, суше, олујни ветрови). Статистички подаци Светске здравствене организације показују тренд повећања обољења или повреда изазваних наведеним узроцима.

Индиректни утицаји на здравље углавном су везани за промене које се дешавају под утицајем климатских услова у:

- Екосистемима. Због пораста температуре у приземном слоју атмосфере дошло је до промена броја и активности вектора и инфективних паразита; агенаса инфекције који се преносе путем воде и хране. Тако је под утицајем климатских промена већ створена нова епидемиолошка карта.

- Због пораста температуре, број појава инфекција салмонелом расте у свету. Повећан је број обољења која се преносе путем воде, укључујући и колеру и криптоспоридиозу (акутна дијареја је већ главни узрок смрти код деце у неким европским земљама), као и обољења која се преносе путем вектора и паразита (маларија се већ појавила у деловима САД и Европе и очекује се даље ширење). Крпељи се све више шире и повећава се појава крпељског енцефалитиса (појављује се и у јужним деловима Скандинавије). Данга грозница (карактеристична за Африку) коју преноси врста комарца који се већ адаптирао на климу Европе и присутан је на Балкану и у Италији.

- Квалитету ваздуха. Климатски услови често погодују већим концентрацијама аерозагађења, а отопљавање директно узрокује и веће концентрације полена и спора у ваздуху што је узрок повећаног броја оболелих од алергија.

- Инфраструктури. Природне непогоде наносе штету инфраструктурним објектима што изазива стресове, лоше хигијенске услове (на пример, при поплавама) и тиме услове за инфекције и епидемије.

Дакле, нема више сумње да се клима мења под утицајем људских активности и да то наноси огромне материјалне штете и тешке последице по здравље. Једини излаз је у коришћењу чистих облика енергије и, пре свега, обновљивих извора (сунце, ветар, биомаса и др). Међутим, чак и када би се одмах ригорозно почеле примењивати мере редукције и елиминације узрока отопљавања (емисије штетних супстанци у атмосферу), процес се не би одмах зауставио јер се ради о дугорочним процесима и супстанцама које имају дуг животни век.

Меџеоропој

Повериоци бр.

Поступак отворен за 327 предузећа с већим и државним капиталом, а до краја године з

Тачан број предузећа у Србији која су у стечају ниједна институција званично нема, али се претпоставља да је реч о најмање хиљаду фирми. Одредбама новог Закона о стечају Агенцији за приватизацију је припало да се позабави стечајем предузећа с већинским друштвеним и државним власништвом. Од почетка прошле године њихов Центар за спровођење стечајних поступака именован је за стечајног управника у 327 предузећа. Продаја имовине до сада је оглашена за укупно 123 предузећа, у 53 случаја њихова имовина продата је у целисти, у исто толиком броју само делимично, а за 17 предузећа није било заинтересованих купаца.

Овакав учинак Центра за стечај важи за приличан помак у овдашњој стечајној пракси где је, уз институцију радног стечаја, трајао годинама исцрпљујући и фирму и запослене, често без икаквог напретка.

Спровођење стечајног поступка које се окончава банкротством предузећа у нашим условима важи за врло непопуларан посао, јер предузеће остаје без имовине, а радници без посла. Директор Центра за стечај Дејан Јокић, међутим, каже да је стечај једна, заправо, „здрава“ могућност која неком предузећу омогућава реинкарнацију и наставак пословања у неком другом облику, а запосленима отвара могућности за нова радна места. Јер ни машине, зграда и опрема неког предузећа не нестају зато што је оно отишло у стечај.

— Могућности таквих фирми нису велике, јер је реч о онима које не послују годинама, остали су без квалификоване радне снаге, „закуцани“ с опремом коју нико више у свету не користи, изгубили су тржишта. Избор је или да таворе све док сви ресурси не пропадну или стечај као

једно зрелије решење, које омогућава да се активирају они ресурси предузећа који су били умртвљени, можда не у оном облику као раније. Јер, истини за вољу, нису ни млада као раније — сматра Јокић. И они који се одлуче на куповину имовине фирми у стечају налазе се у одређеној предности, јер не преузимају никакве обавезе ни према држави, ни према другим повериоци-

чека да ву за п чај ће, неких п нином пос Агенцију било к покуша неуспеш У сте величан није и

„Могућ фирми јер је р послуј су без радне с опре више у изгуби

сразмере поверице ви проц поверице стратегију узеше се лице или искуство је да је п риоцима ма донет је као пр дато сам

ма, што значи да новац могу уложити у инвестиције.

Према његовим очекивањима, до краја године Агенција за приватизацију биће именована за стечајног управника у још око 150 предузећа. Крајњи биланс зависиће од броја случајева који су започети по старом закону, а завршиће се по новом. Ту су и потенцијални случајеви — предузећа код којих још није отворен стечајни поступак и код којих се

РК „Београд“ и „Југ

Стечајна агонија Робних кућа „Београд“ и би да се оконча крајем ове или почетком новог стечај сада тражи процењивача имовине, а радиће се стратегија продаје. Предстечај је године, а „Југоекспорт“ је званично у стечају. У стечајном поступку ускоро ће бити понуђена имовина предузећа „22. децембар“. Ова предузећа се нуди 3.000 квадратних метара пословне локације у згради где је била „Клузова“ робна Београђанке, тачније половина те зграде.

ЗА ПРВИХ ШЕСТ МЕСЕЦИ

Благи раст незапослености

У Србији је у јуну било 911.736 незапослених, што је за 1,8 одсто више него у децембру прошле године, изјавио је директор Националне службе за запошљавање (НСЗ) Радован Ристановић.

Он је казао да је од почетка 2006. године запослено близу 300.000 људи, што је за петину више него у истом периоду прошле године. Највећи раст запо-

шљавања од близу 40 одсто забележен је у области промета некретнина, 30 одсто више радника упуслено је у угоститељству, у области саобраћаја тај раст износи 28 одсто, док је у грађевинарству и трговини посао напало 20 одсто више незапослених.

У првих шест месеци остало 30.000 непопуњених слободних радних места. (Бета)

ОВОГ

Сол

НОВИ СА лета пока лиона то солидан р смањене : повољни чено је П водине (П На ук произведе пшенице,

АИК БАНКА
Грађани се нису жалели

ЛЕСКОВАЧКИ УГОСТИТЕЉИ НИ ПОСЛЕ ТРЕЋЕ АУКЦИЈЕ НИСУ ПРОНАШЛИ

Нико не жели „Балкан“

ВИШЕ, А ДРУГИ МАЊЕ ВОЛЕ СЕКС

Генетика у генима

Између рецептора за допамин и полне пожуде

психијатри, сексолози и "аробни штанић" којим су се неко пожали на (знате већ

чим полом је, делимично, одређеном гену, саопштили су универзитета у Јерусалиму да су једни људи више, а други мање воле секс?

предводио Ричард Ебстејн, који је упоређивао са исказима из анкетних листића у којима су сами испитаници изражавали жељу. Два најзанимљивија резултата су: "Имате ли више секса?" и "Имате ли више жељу?"

Истраживачи су уочили да су неки на први поглед, упоређени са лабораторијским мишевима, имају више секса. Ова разлика је узрокована тиме да су неки на први поглед, упоређени са лабораторијским мишевима, имају више секса. Ова разлика је узрокована тиме да су неки на први поглед, упоређени са лабораторијским мишевима, имају више секса.

Истраживачи су уочили да су неки на први поглед, упоређени са лабораторијским мишевима, имају више секса. Ова разлика је узрокована тиме да су неки на први поглед, упоређени са лабораторијским мишевима, имају више секса.

Истраживачи су уочили да су неки на први поглед, упоређени са лабораторијским мишевима, имају више секса. Ова разлика је узрокована тиме да су неки на први поглед, упоређени са лабораторијским мишевима, имају више секса.

Истраживачи су уочили да су неки на први поглед, упоређени са лабораторијским мишевима, имају више секса. Ова разлика је узрокована тиме да су неки на први поглед, упоређени са лабораторијским мишевима, имају више секса.

Истраживачи су уочили да су неки на први поглед, упоређени са лабораторијским мишевима, имају више секса. Ова разлика је узрокована тиме да су неки на први поглед, упоређени са лабораторијским мишевима, имају више секса.

Истраживачи су уочили да су неки на први поглед, упоређени са лабораторијским мишевима, имају више секса. Ова разлика је узрокована тиме да су неки на први поглед, упоређени са лабораторијским мишевима, имају више секса.

Истраживачи су уочили да су неки на први поглед, упоређени са лабораторијским мишевима, имају више секса. Ова разлика је узрокована тиме да су неки на први поглед, упоређени са лабораторијским мишевима, имају више секса.

Истраживачи су уочили да су неки на први поглед, упоређени са лабораторијским мишевима, имају више секса. Ова разлика је узрокована тиме да су неки на први поглед, упоређени са лабораторијским мишевима, имају више секса.

Истраживачи су уочили да су неки на први поглед, упоређени са лабораторијским мишевима, имају више секса. Ова разлика је узрокована тиме да су неки на први поглед, упоређени са лабораторијским мишевима, имају више секса.

Истраживачи су уочили да су неки на први поглед, упоређени са лабораторијским мишевима, имају више секса. Ова разлика је узрокована тиме да су неки на први поглед, упоређени са лабораторијским мишевима, имају више секса.

Истраживачи су уочили да су неки на први поглед, упоређени са лабораторијским мишевима, имају више секса. Ова разлика је узрокована тиме да су неки на први поглед, упоређени са лабораторијским мишевима, имају више секса.

Истраживачи су уочили да су неки на први поглед, упоређени са лабораторијским мишевима, имају више секса. Ова разлика је узрокована тиме да су неки на први поглед, упоређени са лабораторијским мишевима, имају више секса.

Истраживачи су уочили да су неки на први поглед, упоређени са лабораторијским мишевима, имају више секса. Ова разлика је узрокована тиме да су неки на први поглед, упоређени са лабораторијским мишевима, имају више секса.

Истраживачи су уочили да су неки на први поглед, упоређени са лабораторијским мишевима, имају више секса. Ова разлика је узрокована тиме да су неки на први поглед, упоређени са лабораторијским мишевима, имају више секса.

Последица промена у једном гену

Одраније је познато да је код људи ген DRD4 у спреси са жудњом за свакојаким новим узбуђењима, укључујући сексуално. По свему судећи, допамин подстиче мозак да се хитро одазове на надражај и брзи телесни одговор као што је укрућивање (ерекција).

Дотични резултат је у сагласности с другим проучавањима, на пример с лечењем Паркинсонове болести медикаментима који повећавају лучење допамина. Код таквих болесника примећен је пораст сексуалног нагона. Упркос томе, знаци упозоравају да се испитивање мора поновити у знатно већој групи испитаника пре него што се потврди.

Међутим, вероватно распоред или поредак извесних гена уобличује нашу сексуалну пожуду и понашање, упоредо с васпитањем, културним навикама и животним очекивањима. Али, поједине забране (табу) отежавају да се дотични „генетски подупирач“ темељно изучи, сматра Дин Хамер из Националног института за здравље у Бетезди (САД), један од потписника оспораваног истраживања које повезује генетска одступања и склоност ка хомосексуалности.

Постоје културолошке препреке у проучавању сексуалности, додаје он и наглашава да су оваква истраживања веома важна зато што је погодно општење суштински део људског понашања. Поред осталог, осветлило би зашто поједини људи траже више партнера, што потпомаже ширењу обољевања која се сексуалним путем преносе.

„Време је да подробно изучимо ову појаву“, закључује Дин Хамер.

Станко Стојиљковић

Милан С. Димитријевић

Глобално отопљавање ће, свакако, успорити, али не и зауставити почетак новог леденог доба које је најавио Миланковић. Он је објаснио такве климатске појаве у прошлости спорим изменама у осунчавању Земље због промена нагиба Земљине осе и карактеристика њеног кретања око Сунца.

До захлађења и настанка леденог доба могу да доведу три узрока:

(а) Нагиб Земљине осе се мења за око два и по степена (између 22 и 24,5) с периодом од 41.000 година, услед чега се мења количина сунчеве топлоте која стиже на изабрану тачку на површини.

Замислимо шта би било када такав нагиб не би постојао. У току целе године на целој Земљи би увек било исто годишње доба. На северу би била вечита зима, што би довело до ширења леденог покривача и његовог продирања ка југу. У Европи би завладало стално ледено доба.

Уколико би данашњи нагиб Земљине осе био све већи на крају би, опет, у свакој тачки на Земљи било исто годишње доба. Али када би свака тачка примала исту количину топлоте и на нашој планети било би свугде вечито пролеће.

(б) Тачка у којој се налази Земља на путању око Сунца, у тренутку када почиње неко годишње доба, помера се и обиђе око Сунца за 22.000 година, што утиче на трајање зиме и лета.

На своме путу око Сунца Земља се понаша као чигра која се споро врти. Изгледа као клатно чија оса описује површину купе, и ова појава се назива прецесија. Месец изазива додатно „тетурање“ наше планете (нутација). Како то може да утиче на количину топлоте која нам долази од Сунца?

Ако би неко поставио питање када је наша планета најближа Сунцу, колико би их одговорило да је то зими, 3. јануара? Управо због тога она се брже креће него лети када је најдаља (4. јула), па у Европи најхладније годишње доба траје седам дана и 14 сати краће него најтоплије.

Уколико је она најближа Сунцу усред зиме или лета, разлика у трајању топлије и хладније половине године је највећа.

(в) Земљина путања око Сунца постаје више или мање елиптична с периодом од сто хиљада година због чега се мења удаљеност од Сунца, што има утицај и на трајање годишњих доба.

Мада су промене које сваки од наведених узрока изазива мале, када сва три делују заједно утицај постаје знатан.

Важно је да је наш великан уочио да су за настанак ледених доба значајнија хладна лета него хладне зиме. Наиме, у Сибиру где температура зими иде и до минус 50, а лети до плус 30, нема глечера јер високе летње температуре изазивају топљење снега. А велики део Гренланда, на којем је зими око минус десет, а лети плус осам, налази се под снегом и ледом.

Зато је у својим прорачунима посматрао осунчавање у летњем периоду и добио да се смањење количине сунчеве топлоте, при истовременом максималном деловању сва три астрономска узрока, поклапа с леденим добима у прошлости нашег континента.

Резултати овог српског великана недвосмислено показују да глобално загревање може да успори, али не и да заустави крај међуледеног периода у којем се налазимо и настаупање новог леденог доба.

Професор Београдској универзитету и бивши директор Астрономске обсерваторије

ТАРКТИКУ
ку испод леда

ИСПИТИВАЊЕ АМЕРИЧКИХ НАУЧНИКА
Шкорпија лечи рак

Вештачки протеин из отрова продужује живот оболелима

Истраживачи открили да замрзавало се, такође, да вода

Раша Попов

Овогодишње лето је вруће, како то лети бива. Али забрињава чињеница да је, на пример у Сједињеним Државама, од јануара до јуна забележено најтоплије време откако се тамо бележе климатски подаци, а то је од 1895.

И сад, где, кези нам се и глобално загревање. Оно ће бити да је шести јахач апокалипсе. (Тероризам је пети, болештине су четврти, рат трећи, глад други, а смрт је као извор и ушће апокалипсе, њен први јахач.)

Глобално загревање по једној тези јесте погубна последица човековог деловања на Земљи. Да је Мајка земља изнедрила само животиње и нецивилизоване дивљаке, једино загревање би наступало од смене топлих и ледених доба на глобусу. Током последњих милион година било је десет топлих и десет ледених доба. Ми смо, тренутно, на самом врхунцу једног топлог доба. Али ледено доба би могло да отпочне ускоро! То „ускоро“ значи: за једно двеста до триста година.

По Миланковићевом тачном прорачуну кад наступају ледена доба, ми од глобалног загревања не бисмо имали да страхујемо више од тих неколико стотина година. (То би требало да ме разгали: буди стрпљив још 300 година, а после ће ти бити лако, то јест све хладније и хладније. Брр. Цвокоћем.)

По другом гледишту, о „стакленој башти“ прекривеној све дебелим слојем угљен-диоксида, људски род ће се током та три века крчкати у све врућем лонцу, а индустрија и аутомобили, грејне пећи на гас и нафту убрзаваће врућину. Људи ће се понашати као жабе у води која се подгрева: испрва су безбрижне и покретљиве, док се на крају не ужасну и не згрче скуване до последњег дамара.

Политички лидери који су одбили да потпишу протоколе против „ефекта стаклене баште“, по овом гледишту су демони који одговарају за нечићење.

По трећем гледишту, Сједињене Државе ће извести фантастичну индустријско-еколошку операцију, звану „секвестрација угљен-диоксида“.

По четвртој, „зеленој“ идеји, требало би што пре извести „конверзију“ енергетских извора. Прећи на обновљиве изворе енергије – сунце, ветар или водоник.

Пето гледиште ме је разгалило. По њему: нема ефекта стаклене баште! Биолог Гери Новак, стар 59 година, тврди да сва ледена доба почињу загревањем глобуса, и да тај процес нема везе са угљен-диоксидом. Он каже да је читава атмосфера пуна гаса који ствара својеврсну „стаклену башту“, на пример водена пара (облаци) и да те паре има сто пута више него угљен-диоксида. С овим бескрајно оптимистичким гледиштем не могу да се сагласим на веру, јер се питам: како то да онда толики умни људи верују у „ефекат стаклене баште“. Није им ваљда промакла пресудна чињеница.

И овако и онако, Земља се загрева. Поплаве су ту, изгледа, чешће и опасније. Достигнут је рекорд полугодишње врућине за последњих 111 година (у САД). Шта ако се то настави?

Треба страховати. Загревање може ићи и до усијања, сунчева је енергија преголема, а леденог доба нема на виду.

Социјалне последице врућих зима и ужарених лета доведиће до неслућених раслојавања међу људима. То се неће развити међу нама неке класне разлике, него ће то бити – температурна разлика која ће да подјари температурну мржњу.

Постојање различитих гледишта је основ демократије. Али када је реч о пресудним судбинским питањима, какво је и претпоставка о све грђем загревању Земље, није повољно да се у бескрај отеже двојство гледишта. Тим пре је неповољно што се још није дошло до сагласности о основним чињеницама. Док једна страна обавештава о резултатима климатских мерења, друга (Гери Новак) каже: „Ви јављате само о температури ваздуха, а не мерите копно и стене...“

Једино што обе стране признају да се поларне ледене капе топе и да је киша све више.

Новинар и илустрација

ПОЗОРИШНИ ЕКСПЕРИМЕНТ: НАДА ШАРГИН

Да ли је жив

У новој представи Горана Марковића тумачи Мирјану Карановић и Калдеронову јунакињу

Глумица Нада Шаргин тумачиће вечерас пред београдском публиком улогу Мирјане Карановић, односно Калдеронове Стеле у комаду „Осма седница или Живот је сан“ аутора Горана Марковића. Премијера представе, за коју аутор тврди да је својеврсни позоришни експеримент, биће изведена у 20.30 часова у Филмском граду у Кошутњаку. Пројекат обједињује дело Педра Калдерона де ла Барке „Живот је сан“ и савремени текст Горана Марковића „Осма седница“, а жанровски се дефинише као спој ларкије и поетско филозофске драме. Представа је рађена са две комплетне глумачке поделе, а сваки глумац тумачиће по две улоге.

Нада Шаргин је завршила Академију уметности у Новом Саду, у класи Виде Огњеновић, каријеру је започела на сцени Српског народног позоришта, у представама „Галеб“, „Торквато Тасо“ и „Право на Руса“. У Народном позоришту у Београду, чији је стални члан, остварила је запажене улоге у представама „Милева Ајнштајн“, „Вилњик“, „Непријатељ народа“, „Рибарске свађе“ и многим другим. За улогу у филму „Сутра ујутро“ Олега Новковића добила је „Златну мимозу“ за женску улогу на филмском фестивалу у Херцег Новом и још једном потврдила свој уметнички таленат.

У комаду „Осма седница или Живот је сан“ тумачим Мирјану Карановић, председницу Црвеног крста, супругу Драгана Николића који је са високе функције „пребачен“ да ради у „Водоводу и канализацији“, у другом делу Калдеронову јунакињу Стелу. Мирјана Карановић је жена која не преза ни од чега да дође до власти. Друга јунакиња, односно Стела исто тако жели да дође до круне, која је оличава власт из тог периода. И она ће урадити исто што и Мирјана, али

Нада Шаргин

на потпуно другачији начин. То су две различите особе и два супротна типа личности, али имају исту суштину а то је власт, круна, престо – да вуку konce у својим рукама, с тим што је Стела много префињенија, каже Нада Шаргин.

Кроз историју се, дакле, провлачи иста идеја, додаје наша савговорница настојећи да протумачи сличности и разлике између Калдероновог дела „Живот је сан“ и Марковићеве „Осме седнице“, а то је средства за једном у снпа око Разлика је лази – са мсте усхић док је у „С суровије. године ни али мисли дигитари Свако мис

НОВОСАДСКО МУЗИЧКО ЛЕТО

Свирају „Огњен и пријатељи“

НОВИ САД – У оквиру манифестације „Новосадско музичко лето“ у организацији Музичке омладине Новог Сада, вечерас у 21 сат у Салетли у Дунавском парку одржаће се концерт једног од најпознатијих савремених етно-џез бендова „Огњен и пријатељи“ који води млади кларинетиста Огњен Поповић. Основне и магистарске музичке студије завршио је у Минхену у класи познатог професора Улфа

Роденхојзера, освојио је многе међународне награде и наступао као солиста са Минхенском филхармонијом, Оркестром Радио Валенсије, Европским камерним оркестром, Симфонијским оркестром РТ Србије, Гудачима Светог Ђорђа, а био је и први кларинетиста Филхармоније нација, Немачке камерне академије и члан врло популарног немачког камерног ансамбла „Villa Musica“. Д. Р.

ОБЕЛЕ

Ула

УЖИЦЕ јом у сал ложбом „ме“, у Уж година о библиоте мнуло о ког чита Преобра са њим и ети) којим сти и ку шњих пр довића, а

ледњи араћанин

крај самог пута, била Среткова
лијеп пород. Па се први они
Сретко умрије, а три његова си-
Љубо и Милан, сутурисаше се до
онта. Не знам ће је то, мисли Ми-
лалеко, да даље бит не може. Не-
илана – најљепши био од њих –
то. Жалба му је учињена ту горе,
Љето било. Било је тада лелека-
ариша; сада ћутке човјек оде на
т. Нико да прокамени. Не закука
ца, камоли ко други. Баче те ко
бетон. Мучке те зачепљају...
двојица и не вратише се више у
ћи куће ни кућишта им остало

одозго из дубрава. Гласове је разазнавао;
сачувај Боже памет, гласови људи што су
давно отишли на Главницу. Дијелио на њи-
ховим сахранама цигаре и ракију. Синоћ,
док је прелазео преко Врела, зовну га неко,
онако разговијетно – пита га тај непознати,
куд је кренуо, куд је наумио? Затим чу пје-
сму запараћких дјевојака; свачији глас је
препознао. А од њих је само још Поља
остала у животу. Све су на онај свијет пре-
туриле.

Почели и у сну да га зивкају са сваке стра-
не; од тога је губио сан, и већи дио ноћи слу-
шао би како Претек хучи, стрпоштава се
стрмином обраслом јовама и ријетким бреза-

Белешка

Владимир Јовићевић Јов

* Климатске промене отишле су сувише далеко.
Чак до сунца.

* На леду смо, глечера ми!

* После мене потоп, рече највећи загађивач животне
средине на свету.

* Ескимима долазе!

* Титаник је потонуо, видео је само врх леденог
брега.

* Икар је био прва жртва глобалног
отопљења.

* Некада је у Европи годишњих доба било
четири, а данас их је само два.

* Бог је дао жути картон човечанству, а црвени чува за
последњег човека.

* Све је мање Робинзона на пустом острву, а све више на
сантама леда.

* Гле, глечер!

* Да ли возачи „голфа“ боље осећају голфску струју?

* Земља је угрожена!
Модерна цивилизација са екватора хрли ка половима, а са
полова ка екватору.

* Чувајте се полова!

* Потоп, како то земаљски звучи!

Књижевник/афористичар

САТИРИКОН

Тим за Косово

Наш тим за Косово наступи-
ће у хавајским дресовима.
Они су намазани свим боја-
ма. Играће у познатој фор-
мацији 1-2-4-4.

Неће имати ниједног игра-
ча у нападу. Они ће деловати
са клупе. Оптуженичке.

Наш тим рачуна на клизе-
ћи старт, добар рад ногу и на
подршку са трибина. Капи-

тен неће играти на центру.
Даваће голове из аута. Ум-
есто голмана, испред мреже
ће стајати гаранције међуна-
родне заједнице.

Наду улива и чињеница да
су сви играчи обучени у
иностранству. Зато очекује-
мо добре резултате: мање од
гола, више од аута.

Миодраг Стошић

- Први редови су бедем говорнице.
- Разум би увек победио, да нема намештања резултата.
- Нема погађања, промашај је већ договорен.
- Преврнуо сам калут. Наступам са новом поставом.

Зоран Богдановић

- Комшији никако да цркне крава, али даће бог.
- Да бисмо истерали правду, применили смо закон јачег.
- Чим је скинуо маску, ухапшен је због лажног представљања.

Зоран Т. Поповић

ВАНРЕДНИ

Фото: Р. Станковић

ШЕВЦУ: На путу од Београда олдтајмера одмарао се на Тргу Шевцу. За тили час стари ауто-књу грађана. Знатижељнији су моторе. Највише пажње међу „опел“, „алфа ромео“, „фијат“.

„форд“... изазвао је „мерцедес“ од 1.700 кубних центиметара из 1955. године, са линијом из 1932, којим је управљао четрдесетседмогодишњи Зоран Трпковић из Београда. После једночасовног одмора, караван олдтајмера је наставио пут Копаноника, да би улепшао викенд љубитељима ове планине. **Р. С.**

ЖЕФА КАСЕ И ДИРЕКЦИЈЕ ЗА ИЗГРАДЊУ ОПШТИНЕ

ОПЉЕНИ ОПОНЕНТИ

Израде рачуне и мере базена у Суботици открио је требало да победи на тендеру

к затворе- десет го- даље од едњих дана „палање“ по- нине. Прво „грехе“ града, а да у руковод- ра у, најма- нике, навео ни посао на онструкци- ну „Мосто- екто новца. екне лидер Мађара, на е директор први човек јасно је да о у сфери и новцем. СВМ-а и авија на за- а је управо емократске шњи Завод ристио по- и био под ајем најве- формирана а урбани-

зам. Отуда је јасно да је рад Дирекције под сталном и оштром паском Савеза војвођанских Мађара. Уосталом, убрзо након првих оптужби, Жеф Каса, испроводиран ставовима директора Тркље, није се либио да каже да је управа Дирекције „ухваћена“ у говорењу неистина. Као доказ понудио је записник са седнице Комисије за изградњу базена са тендера за налажење подизвођача који би дао и финансијско решење за завршетак послова на изградњи комплекса затворених базена. Од три фирме „Рудис“ из Словеније, „Смелта“ и суботичког „Субороа“, најповољнија је понуда „Субороа“ у висини од око осам милиона евра. – Међутим, мимо тендера у пролеће 2005. године посао је додељен „Мостоградњи“ и чак је исплаћен и аванс од 70 одсто вредности радова, иако они још нису почели – каже Каса. – У последњим нападима на Дирекцију измешани су догађаји да би се ствари представиле другачијим него што јесу. Каса говори о записнику с почетка године када је општина, видећи да нема новца, тражила фирму која би узела кре-

дит за завршетак радова. Понуда „Субороа“ јесте повољнија у односу на остале, али треба знати да је Олимпијски базен у Сарајеву изграђен за шест и по милиона евра, а затворени у Шибенику за три и по милиона евра – кажу Драган Тркља и Небојша Јанић, саветник директора и члан Комисије за изградњу базена. – Пројектна документација и предмери су увеличани бар за 30 до 50 одсто, и „Мостоградња“ сада ради на промени ових износа, утврђивању стварне количине потребног челика и за толико ће и рачун бити умањен. Да је посао додељен предузећу за које је „лобирано“, питање је да ли би то било откривено – каже Јанић. Иначе, „Мостоградња“ ће радове на постављању челичне кровне конструкције почети 25. септембра и треба да буду завршени до краја октобра. Наставак изградње комплекса затворених базена ипак мораће да сачека. У Дирекцији предвиђају да ће након нових предмера и коначни износ потребан за завршетак комплекса бити бар за трећину мањи од планираних осам милиона евра. **А. Исаков**

Топлица Марјановић

Последице загађења животне средине су глобалне, а извори локални. Сваки извор је лоциран на тачно одређеном простору. Једна од локација извора загађења је град Бор и његова околина. Стогодишња експлоатација и прерада руде бакра оставиле су огромне рупе старих рударских копова, брда одбачене јаловине, флотацијска јаловишта, деградирано земљиште, мртве реке и загађен ваздух.

Сваки грађанин општине Бор на својим леђима „носи“ по 11.600 тона отпада. Сваког дана из димњака металургије у атмосферу одлази више од 200 тона сумпор-диоксида. Дуж Борске реке и Црног Тимока, наносима флотацијске јаловине, уништено је 2.500 хектара плодних њива, башти и воћњака. Киселим кишама оштећено је 60 одсто пољопривредног земљишта у општини. Када је Рударско-топионичарски басен Бор имао новца финансирао је изучавање утицаја загађења на здравље људи. Та истраживања су показала да је садржај арсена у мокраћи и коси металурга два пута већа него код становника села Злот које је двадесетак километара удаљено од топионичких димњака.

Рударско-топионичарски басен Бор се налази у процесу реструктурисања и ових дана биће објављен тендер за његову продају. „Чије је еколошко наслеђе?“ – јесте најчешће питање које се чује, као и констатација: „Наше здравље и наше њиве нису на продају.“ А и ко ће да их купи? Које требају болесни радници и њиве прекривене пиритом?

Светска банка финансира израду студија неопходних за процес приватизације. Једна од њих је и еколошка која треба да одговори на питање како, ко, којим средствима и у ком року треба да санира изворе и последице загађења. Рок за завршетак тог документа био је крај маја. Да ли је завршен? Ако јесте зашто није доступан јавности, што је обавеза по Закону о заштити животне средине и међународној Архуској конвенцији?

Нови власник рудника и металургије биће обавезан да санира изворе загађења, примени нове технологије и испуштање отпадних вода и гасова сведе у границама међународних норми. Али шта ће бити са санацијом последица? Ко ће да санира напуштене копове, стара јаловишта испод којих протичу реке, а они су толико оштећени да прети пуцање, изливање јаловине и еколошка катастрофа много већих размера од оне у Румунији која је уништила живи свет у Тиси?

Бројне студије, па и ове последње за потребе приватизације, показују да за модернизацију металуршко-хемијског комплекса треба најмање осамдесет милиона долара, да би загађење било сведено на допуштени ниво. Приликом последње посете Бору, министар Предраг Бубало је изјавио да будући власник у металургији треба да уложи 30 милиона. Да ли то значи да ће му бити дозвољено да настави са загађивањем?

Најзад, остаје најважније питање – где се изгубио предлог из почетних докумената Светске банке да запосленима у РТБ-у, старијим од 50 година, треба омогућити, добровољно, привремено пензионисање, због еколошких ризика?

Опстанак Бора и Тимочке крајине повезан је за рационално и еколошки безбедно коришћење рудног богатства. Држава је на потезу и треба да одлучи: право на експлоатацију дати приватним компанијама, отпустити и раселити хиљаде људи, задужити се стотину милиона долара да би се санирале последице досадашњих загађења, или средствима Националног инвестиционог фонда, обновити производњу, увести нове, еколошки ефикасне технологије, сачувати рудно богатство у свом власништву, искористити високу цену бакра, његових легура и племенитих метала на светском тржишту, остварити профит и од тог профита санирати последице загађења и сачувати савремене, нове градове, Бор и Мајданпек и живот у Тимочкој крајини.

Сјеручњан за заштити животне средине

ОЗ ВЕКОВЕ: АНТОЛОГИЈА „БОЖЕ ПРАВДЕ“

ка небеска и земаљска

попут пешчане књиже, на посебан начин акцентује улогу и смисао књижевности у духовном и историјском бићу Срба, и тек треба да

ШТА КОД ЖЕНА

равном ходу

о одраслог становништва има проблема са венама

енског зида условљава поремећај функције

ешћа је болемболије, подсећајуће године за проширене, а за изране педатак да у лим делом време ци користе горани претема појаве ли других таболичког

анас се код но, а о томе тех лечења, њ каже: ансати зна-блема по-која се за-прегледу, р доплер-

скенирању вена, артерија и мекких ткива). Примарна метода лечења је оперативна, а циљ лечења је смањење венског притиска у систему вена што омогућава побољшање циркулације и реституцију ткива па је појава рецидива (нових варикозитета) искључена. Оперативно лечење је индиковано и код такзованих високих тромбоза главних површних вена, где се подвезивањем вене спречавају ширење тромба у дубоке вене и плућна емболија.

Неоперативно лечење сачињавају медикаментозна, компресивна терапија еластичним чарапама (са тачно одређеним притиском), физикална, склерозантна, ласер и терапија радио-таласима.

Циљ лекара је оптимум терапије за најкраће време, терапије која лечи болест, не оштећује природне снаге организма већ их

подстиче. Али, добар лекар мора да укаже и на значај личне одговорности болесника за сопствену болест, као и за сопствено оздрављење.

Проширене вене нису само ружна појава. Оне могу бити узрок болова, ноћних грчева, осећаја тежине у ногама. Али, могу имати и неке озбиљније компликације. О најчешћим др Делић каже:

– Проширене вене могу бити узрок компликација као што су хронична оштећења коже, тамна пигментација, поткожна крварења, тромбозе вена, плућне тромбоемболије, руптуре вена, венске улцерације, посттромбоцитни синдром, оштећење десног срца, контактне алергије, хронични отоци и најтеже тромбозе вена и плућне емболије.

Болесници са проширеним венама лако се препознају. За њих је, по речима саговорнице „Политике”, карактеристично:

– Постојање више удружених фактора ризика, од 6 до 15 код једног болесника! Од тог броја непромениви су године, пол и наследни фактор, сви остали – гојазност, целулит, неадекватна исхрана, пасиван стил живота, паралелне болести, лична хигијена, одговоран (или не) однос према себи и свом здрављу, болести зависности, и други могу се кориговати, редуковати, елиминисати – што значајно смањује манифестације болести, посебно њене компликације као што су тромбоза вена, екдеми и венске улцерације !!!

То значи да је ова болест превентабилна, и то у две трећине случајева. А то опет значи да је решење у рукама сваког болесника који има здравствени проблем или наследни фактор за било коју, па и ову болест.

Душица Павићевић

Владимир Глишин

Још смо у основној школи учили да су се од постанка наше планете, пре отприлике пет милијарди година, дешавале сталне промене климатских услова. Једне су се одиравале због независног обртања Земље око своје две обртне осе (видети Милутина Миланковића), а друге су последица катаклизмичних, непредвидљивих догађаја, као што су велике вулканске ерупције или удари метеора. Исто тако смо учили да су свима познати диносауруси зато изумрли, а да су, истовремено, наши ближњи сисарски преци, мишеви и пацови, скривени под земљом преживели. И да смо захваљујући томе ми људи, управо, ту где смо данас.

Међутим, нешто је другачије у еволуцији целокупног живог света од једноћелијских микроорганизама до човека. Под утицајем климатских промена, она није више само плод насумичног; први пут је последица директног (свесног?) утицаја самог човека. Озонске рупе и „стаклена башта”, изазване непосредном људском делатношћу, имају и имаће битан утицај на будући живот човека као биолошке врсте.

Можемо ли с више оптимизма да гледамо у нашу непосредну и посредну будућност, понекад упркос франкенштајнским предвиђањима, захваљујући напретку науке, посебно молекуларне биологије у другој половини 20 века?

Због ограниченог простора навешћу само пример пиринча као једне од најважнијих биљака за исхрану више од половине људског рода. Ако су нам предвиђања тачна, а ваљда јесу, у будућности биће нам потребан пиринач који ће моћи да подноси више температуре и екстремне временске услове и да успешно користи повећану концентрацију угљен-диоксида у атмосфери. Како то да постигнемо?

Као што рекох на почетку, захваљујући напретку молекуларне биологије, сада често коришћеним синонином геномике, можемо у лабораторији да узгајамо разне, већ постојеће сорте пиринча и да у било ком степену развића анализирамо понашање њихових гена (помоћу чипова). Са оваквим знањем ми у лабораторијским условима можемо да истовремено пратимо све ово под промењеним „климатским” условима које предвиђамо.

Тако ћемо да утврдимо који то кључни гени у новим „климатским” условима постају нефункционални и представљају „уско грло” за успешно сазревање пиринча. Заменом или додавањем једног, можда више одговарајућих гена у постојеће геноме пиринча (генетски модификован), бићемо у стању да створимо нове сорте успешно прилагођене промењеним температурским циклусима, чак и при повећаним концентрацијама угљен-диоксида у атмосфери. Дабоме, са истим високим приносима који су добијени пре климатских промена.

Овакви и слични примери стварања нових, генетски модификованих организама, а не само биљака, прилагођених предвиђеним променама климатских услова на Земљи, а битних за опстанак човечанства, ургентно се разматрају у озбиљним светским лабораторијама. Модерна геномика ће, као што видимо, бити незаобилазни чинилац који ће сигурно продужити човекову егзистенцију на овој планети.

Дакле, још једна по(р)ука најгласнијима међу онима који су, углавном због фундаменталног незнања, против генетички модификованих организама.

Стејнски експерти за молекуларну биологију и генетику

ЧУВАЈТЕ СЕБЕ ЗДРАВЉЕ...

носан у сваком свом облику!

ČLANCI

Dr Milana Dimitrijevića u listu

POLITIKA EKSPRES

1992 - 2000

Priredili: Dr milan Dimitrijević

Dr Slaviša Milisavljević

Beograd, 2013

ЕКСПРЕС ПОЛИТИКА

12.00 Концерт у подне: Оперски концерт (2), 12.40 Цртани филм, 13.00 Вести, 13.05 „Муња“, 18. епизода серијског филма, 13.55 Вести, 14.00 „Ожењен човек“, реприза 2. епизоде, 15.05 После будућности, 15.50 „ХО“, француски филм, 17.40 Вести, 17.45 Савезни избори: Сучељавање странака, затим „Лаку ноћ, децо“, 19.30 Дневник 1, 20.15 ТВ спорт, 20.30 Сусрети: др Милан Булајић, 20.55 Добра стара времена, 21.50 Савезни избори: Савезна странка Југословена, 22.30 Савезни избори: представљање странака – Демократска политичка партија Рома Србије/Југославије, 23.10 Дневник 2, 23.40 ТВ спорт, 23.45 Ноћни програм: „Моћ клавира“, 00.20–00.25 Вести.

ДРУГИ ПРОГРАМ: 8.25 Мој љубимца 3. и 4. епизода, 9.25 Спот хит, 9.55 вести, 10.00 Вести, 10.00 Дозволите... „Далеко небо“, домаћи филм, 13.00 МИС, 19.00 Италијанска фудбалска лига, 19.30 Дневник 1, 20.05 Друга руска револуција: „Пуцање веза“, 5. епизода документарне серије, 21.10 Вести, 21.25 Запис Галији: Вршачко народно позориште, 21.55 Спортски преглед, 22.40 Кошарка: Партизан – Раднички, 23.10 Фудбал: Напредак – Војводина, 23.45–00.15 Фудбал: Борац – Нови Сад.

ТВ ПОЛИТИКА

ЗЕМЉА КОЈУ ЈЕ ВРЕМЕ ЗАБОРАВИЛО

Под редитељском палицом Кевина Конора снимљен је 1975. године научно-фантастични филм „Земља коју је време заборавило“. То је, у ствари, филмска адаптација првог романа из трилогије Едгара Рајса Бароуза.

Радња филма смештена је у време Првог светског рата: људи непријатељи Немци и Енглези, који ратују у водама Јужног пола, приморани су да се удруже са једним Американцем, како би успели да опстану у необичној земљи Карпони. Тамо су се нашли стицајем не-

самбл Неопланти, 21.45 Вести (м), 21.50 Савезни избори (м) 1. Нова зелена странка 2. Демократска странка Црне Горе, 22.10 Савезни избори (слов), 22.30 Савезни избори (рум), 22.50 Савезни избори (рус), 23.10 Дневник (с)

ТВ НОВИ САД ПЛУС: 20.00 НС плус – коктел, 20.05 „Ракуни“, цртана серија за децу, 00.30 Одјава

ТВ ПРИШИНА: 16.50 Вести, 16.55 Музички интермецо, 17.00 Емисија из науке (а), 17.25 Музички интермецо, 17.30 Дневник (а), 17.55 Музички интермецо, 18.00 Гунце (Т), 18.25 Музички интермецо, 18.30 Дневник, 19.15 Цртани филм, 19.20 Спот, 19.30 Укључење ТВБ/1 – Дневник, 20.15 Музички интермецо, 20.20 Вести (а), 20.30 Документарна емисија (т) – „Хер Далдан“, 21.00 Играно филм (а), 22.30 Преглед програма за сутра затим укључење ТВБ/3

обичних околности које су их вратиле у далеку прошлост. У тој борби за опстанак вребају их разне опасности, као што су опаки неандерталци и преисторијске животиње...

● У уводном делу емисије, водитељ Гордана Властић, разговара са гостом, доктором астрономских наука Миланом Димитријевићем, на тему помрачење Месеца. Повод за разговор је најављено помрачење Месеца за 9. децембар ове године. (23.00).

лази тамо као ритни дописник. Иритира га насиље, али још више Марта Гелхорн, новинарка на истом задатку као и он. Сценарио се понавља, а уз њега и

Емисија коју уређује и води Мирко Алвировић почиње у 19.00 ч. на Другом каналу.

Р. Б.

КУЋНИ БИОСКОП

АМЕРИЧКИ ФИЛМ „СРЦОЛОМЦИ“

КАРИЈЕРА И ПРИЈАТЕЉСТВО

● Причу о момцима чије се пријатељство нашло на проби режирао је Боби Рот

У наставку циклуса суботњих премијера, вечерас ћемо видети амерички филм „Срцоломци“

Поподневни трилер „Убице с брда“ ИСТИНИТИ ЗЛОЧИНИ

Поподне ће бити приказан амерички филм „Убице с брда“, снимљен 1989. године, у режији Стивена Гетерса. Припада жанру криминала, има доста убистава, али без бруталних и дегуманских сцена.

У најави пише: када се нађу два човека чија је једина страст да се иживљавају мучећи и убијајући девојке, а уз то су довољно интелигентни да своје злочине вешто сакрију, ето узбудљиве криминалистичке приче. Податак да је филм реконструкција истинитог догађаја, даје му посебну димензију.

Улоге: Рачард Крена, Билл Зејн, Денис Фарино, Тони Пла...

ци“, дело снимљено 1984. године у режији Бобија Рота.

Филм се бави судбинама и животним путевима Блуа и Елија, двојице тридесетогодишњака, иначе најбољих пријатеља. Блу је гневни ликовни уметник, боем, који стиче лепу кари-

Сцена из филма „Срцоломци“

јеру израдом садомазохистичких радова жена са бичевима, ланцима и кожним појасевима. Његова девојка Сид напушта га после пет година, јер више не може да подноси чињеницу да Блу више пажње посвећује својој каријери него њој. Ели је сасвим друга прича. Он је богат, леп, Јеврејин, наследник једне компаније и човек који је неуротично жељан љубави. Сид кетира са великим Блуовим сурпарником, Кингом, док Ели

среће Лилијану, и заљубљује се у њу. Тада и Блу упознаје нову жену свог живота – Кенди, међутим, проблем настаје када се она свиди и Елију. Ели, истовремено, сазнаје да је стање у компанији много горе него што је мислио. Пријатељство и каријера два пријатеља на озбиљном су испиту...

Главне улоге: Питер Којот, Ник Манкуро, Керол Лоре, Макс Гејл и Кетрин Херолд. М. П.

13 до 15 сати, свакако је дава Петар Славенски. Његов глас препознатљиви, што се каже на родски, али увек друштвено адекватни, дневни хумор успешно негују своју публику свих ових тридесет и више година. Однедавно, мислило се неизменљивог, Перицу је заменили нови водитељско-новинарски тим – Небојша Миловановић и Милена Шишкин.

„Караван“ је на самом старт извођен у играној форми са рачпоредом улога еминентних глумцима. Али, последњих 1 година овај посао су преузели глумци водитељи. И даље је остало за слушатеље, а нарочито за гледаоце, занимљиво јавно извођење „Каравана“, које је претежно добротворног и хуманитарног карактера. Једно од таквих недавних извођења било је у Пожаревцу, а новац је додато Савезу слепих.

Слушаност „Каравана“ је већ годинама стандардна захраљујући и пажљивом избору нових компонованих народних песама. Најпопуларније су сталне рубрике: „Вести дана с телекаравана“, „Ха-ха коментар“, „Пошта слушалаца“ и „Уреднички коментар“.

А уредник је новинар и писац Мирко Лазић.

С. С.

БАЗАР
БАЗАР ЈЕ ВАШ
НАЈБОЉИ ПАЗАР

ОБРТ У ШТРАЈКУ
„МИНЕЛОВАЦА“

ИЗ САЛЕ — У ХАЛУ

● Запослени и руко-
водство напустили
фабрику

После шестодневног даноноћног штрајка у великој сали Скупштине општине Младеновац, отпуштени радници овадашњег „Минел-трафоа“ учинили су оно што су и најављивали. Наиме, пошто нико није одговорио на њихове апеле да им се помогне, они су јуче пре подне ушли у своју бившу фабрику.

Пре овога, бившим „минеловцима“ је понуђен аутобус, који би их превезао до „Минел-холдинга“ у Београду. Међутим, они су то одбили, сматрајући да је њихова матична фирма једино место где може и треба да се изнађе коначно решење. Узгред, једна делегација је разговарала и са Николом Требињцем, директором „Минел-трафоа“, о шансама да буду враћени на посао. Пошто им овај није ништа обећао, отпуштени радници су ушли у производне хале и искључили струју у виталним погонима, чиме је било какав даљи рад био онемогућен.

У таквој ситуацији запослени радници су пуштени кући, док је и цело руководство напустило фабрику, уз образложење да не жели да сноси последице за насталу ситуацију. Да је њихов страх безразложан, најбоље потврђују речи бивших радника да они не желе да руше и кваре било шта јер ову фабрику и даље сматрају својом. На питање докле ће остати у фабрици, бивши радници су одговорили врло кратко, али недвосмислено: „До краја!“.

Р. М.

ПРЕДСЕДНИК СКУПШТИНЕ ГРАДА У ОПСЕРВАТОРИЈИ

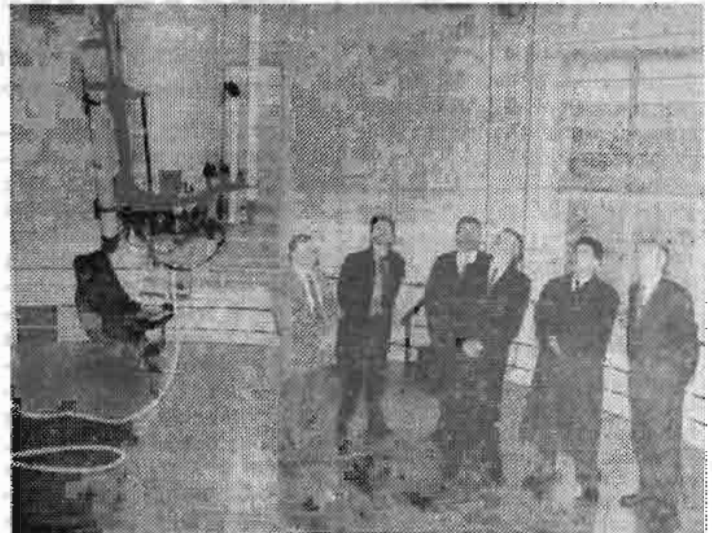
ИЗ ТРЊА ДО — ПРИОРИТЕТА

● Уз скупе инструменте неопходно зеленило

Астрономска опсерваторија на Звездари, једини астрономски научни институт у Југославији, завидне светске репутације, дочекује 105. годишњицу с низом проблема - нимало научне природе али који умногоме отежавају рад упослених у овој кући! То је и био повод јучерашње посете др Милорада Унковића, председника Скупштине града и његових сарадника колективу на Звездари.

Рецимо, 11 хектара парка неопходног Опсерваторији и њеним инструментима смештеним по павиљонима који су махом споменици културе, овај колектив не може да уређује и одржава па чак ни Републички фонд за научни рад нема пара за финансирање тог такозваног хладног погона... Зато је председник Скупштине града јуче обавезао „Зеленило“ да разради програме и еталоно стартује са уређивањем и овог дела звездарске шуме.

- Када је реч о службеним становима, стицајем околности отуђеним од радника Опсерваторије последњих деценија, а зна се да морају бити надамак телескопима због ноћних осматрања, предлажем да општина Звездара и Урош Бањанин, њен донедадни председник, предузму све да се спречи њихов откуп и да се заиста приведу својој намени - уступе људима који сада раде у Опсерваторији - рекао је јуче Милорад Унковић. - А када је реч о инфраструкту-

Милорад Унковић на прослави 105. годишњице астрономске опсерваторије на Звездари

ри, водоводу, канализацији, грејању, општина и град ће те проблеме решавати у склопу регионалних пројеката тих проблема. У сваком случају ће Опсерваторија имати приоритет.

Рецимо, проблем грејања може да се реши везивањем за гасовод... Проблем уређења зграде решимо етапно, чим проучимо пројекте и видимо каква би динамика радова била у договору са Републиком и одговарајућим институцијама. Да туристичке организације попут „Јутотурса“ и „Путника“ нису у кризи у каквој су данас све би било много лакше. Али у сваком случају отварање Опсерваторије за туристе и грађане, које предложете јесте добра идеја.

Гордана Гордић, која је заступала Завод за заштиту споменика културе Београда, рекла је да комплекс Астрономске опсерваторије треба да буде заштићен у целини, као историјски и културни споменик настао према замисли архитекте Јан Дубови.

Очигледно звездарској опсерваторији предстоје бољи дани, јер су њени проблеми коначно изнучени из запећка. Ипак, чули смо узгред, да је заиста неумесно, и апсурдно за добростојеће људе рећи да имају астрономске плате јер је „паша астрономија“ када је о финансијама реч била увек - на ниским грамама.

В. Трнинић

НЕМА ДИЛЕМЕ ОКО ИЗГРАДЊЕ МЕТРОА

БЕО ПРИПРЕМА ОД НЕ МОЖЕ У СЕБЕ И

ТВБ 1

17.00 Вести, 18.00 Музички интермецо, 17.00 Програм на албанском, 17.25 Музички интермецо, 17.30 Дневник (а), 17.55 Музички интермецо, 18.00 „Гунце“ (г), 18.25 Музички интермецо, 18.30 Дневник, 19.15 Цртани филм, 19.30 Укључење ТВБ/1 – Дневник, 20.15 Музички интермецо, 20.30 Емисија на турском, 21.00 Забавно-музички програм – „Топ спот“, 21.45 Серијски филм „Тропикал хит“, 20. епизода, 22.35 Одјава програма.

ТВБ 2

17.00 Вести, 17.30 Кућа за маштање, 18.00 „Седифна ружа“, 1. епизода, 18.30 ЗН – Недељне научне новости, 19.00 Цртани филм, 19.15 „Лаку ноћ децо“, 19.30 Дневник 2, 20.20 „Кенедијеви из Масачусетса“, 5. епизода, 21.15 Отворени студио, 23.15 Дневник 3, 23.45 „Портрет, једног браќа“, 00.40 – 00.45 Вести

ДРУГИ ПРОГРАМ: 16.35 „Портрет једног браќа“, 17.30 Србија данас, 18.30 Београдски ТВ програм, 19.30 Студио 24, реприза, 20.00 Културни магазин, 21.00 Варошарије, 2. емисија, 22.10 Вести, 22.25 Фудбал: Црвена звезда – Партизан, репортажа, затим Belgrade evening report

НИН

РАДИО ПРОГРАМ

ПРВИ ПРОГРАМ: ВЕСТИ: 4.03, 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 18.00, 22.00, 24.00, 01.00, 02.00, 03.00, 4.00 Јутарњи програм, 7.20 Образовни програм Првог програма – Време радозналости, 8.50 Полетарци – бајке, приче, песме, 9.02 Код два бела голуба – документарно забавни програм, 9.30 Магазин 439, 11.00 Сусретања, 12.10 Извештај о водостању, 12.30 АШ или Зелена емисија, 12.50 Књига за ову недељу, 13.02 Караван, 14.50 УНПРОФОР, специјална емисија, 14.55 Да вас подсетимо, 15.00 Новости дана, 15.40 Јовановић, 15.50 Време предаха, 16.30 Аргумент више, 18.02 Вечерња ревија жеља, 18.50 УНПРОФОР, специјална емисија на енглеском, 18.57 Да вас подсетимо, 19.00 Дневник, 19.40 Мелодије које остају, 20.00 Приче о селу, 21.00 Вечерас заједно – Програм за Југословене у иностранству, 22.30 Програм у боји, 01.00–04.00 Ноћни програм Радио-Београда – Ноћ љубави

ДРУГИ ПРОГРАМ: 5.00 Свановник, 5.55 Радијатор, 7.00 На првој страни, 8.00 Класику, молим! 9.00 Форум, 10.00 Нико као ја, 11.45 Танјуг јавља, 12.00 Све било је музика, 13.00 Клуб

два, 14.00 Време музике, 15.00 Путевима културе, 16.55 Радијатор (Р), 17.00 Говори да бих те видео, 17.32 Од злата јабука, 18.32 Драма и Висине – духовна и медитативна музика, 19.55–19.57 Вести

ТРЕЋИ ПРОГРАМ: 20.00 Композиције белгијског барока; 20.24 Марко Паовица: Контрасти аналогije тренутка; 20.50 Концертно вече трија „Бозар“ – Дела Мендлсона, Шуберта и Сметане; 22.20 Петар Грујић: Луј де Брољ и онтологија квантне механике; 22.48 Композиције А. Берга, Х. Мартија и Ж. Балисе; 23.25 Александар Ненадовић: Искушење УНПРОФОР-а; 23.42 Електронски студио – Д. Кауфман: Небо и земља

РАДИО ПОЛИТИКА: 6.00 Дан почиње са „Политиком“, 8.00 Радио Политика 24 часа на лицу места, 9.00 Народни радио, 12.00 На 105,2 степена Целзијуса, 15.00 Квизоманија, 17.00 Сентименти, 19.00 Полимикс, 24.00 – 6.00 Дечји програм.

tempo

„SWEET MOVIE“ ЕМИСИЈА ЗА ФИЛМСКЕ ГУРМАНЕ

– И поред позива аутору (дакле, не и тв-кући) визу нисам могао добити. Загражено је да посредује њихово Министарство културе, али и од њих је стигао негативан одговор. Надам се да ће се барем 6. октобра одржати

ласт којом се последњих година интензивно бавим, није случајно што су се на фестивалском програму нашаа четири моја филма. Нови фестивал, дакле и нова награда, а зове се „Златни прохорски анђео“. М. Ш.

НОВЕ СЕРИЈЕ РЕДАКЦИЈЕ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА ТАЈНЕ НЕБА, ЖИВОТИЊЕ...

Малишани су већ навикли да се путем емисије Школског програма ТВ Београд упознају са многим интересантним појавама у животу, са великанима светске књижевности, да се музички образују. Данас могу, репимо, да науче како се астролози сналазе у огромном мноштву звезда на ноћном небу, да се упознају са још једном дивљом животињом нашег поднебља, да у Опери виде представу „споља и изнутра“.

Друга емисија серије „Астрономска почетница“, уредника Станка Поповића говори управо о начину на који астролози „маркирају“ астрономске објекте и записују њихове положаје и кретање. Полови, меридијани, светска оса, зенит, ректасценда само су неки појмови којима нас кроз свет звезда води др Милан Димитријевић, научни саветник Београдског опсерваторијума, уз снимке редитеља Драшка Ђуровића.

У емисији „Дивља свиња“, такође нове серије „Зоотека“ малишани ће упознати животињу од које води порекло и домаћа свиња, а ту је и рубрика посвећена кућним љубимцима. А о томе како створити хигијенске навике код мачета, како поступити са изгубљеном животињом, на питања гледалаца одговара ветеринар др Зорица Предић.

У емисији музичког васпитања, на свом музичком путу Бата и Симоли-

Поново „Портрет једног браќа“ – ноћни програм ДРУГА СТРАНА БРАЧНЕ ЉУБАВИ

Вечерас је на програму „нова“ реприза: британске серије „Портрет једног браќа“.

Уместо првобитно најављене серије „На тајном задатку“, изненада стиже овај играни програм ВВС, који је премијерно био на нашем екрану пре неколико месеци. Да подсетимо: то је истинита прича о браку Вите Секвил-Вест и Харолда Николсона. Ова лордовска кћи била је успешан писац новела, а њен супруг дипломата од каријере. Иза такве брачне фасаде је прича о људима који су одржавали своје хомосексуалне везе...

У овом „Портрету“, од четири епизоде, главне улоге тумаче: Џејнет Мек Тир и Дејвид Хејг.

да чине крупан корак – одлазе са рабром фрулом у Опери. Тамо ће видети представу „споља и изнутра“ – припреме певача, затим арије, дуете, балет, хор... А на програму Опере је Сметанина „Продана невеста“.

Р. Б.

лица упутују на њихово деловање до једног од узрока и генератора могуће шире кризе на Балкану. А како је све почело на Косову показује фељтон Момчила Трајковића, који тренутно објављује „Политика Експрес“.

Личности које се појављују у овом фељтону на кључним местима, многих косовских догађаја, као и њихова сведочења, тема су вечерашње контакт емисије „Косово – сјај и сумрак једне политике. Учесници драматичних догађаја, нарочито оних који су од 1985. године нашли у жижи интересовања јавности, говориће о свим питањима која откривају суштину тадашњих сукоба, а покушаће да одговоре и на питања да ли је могуће решење косовске кризе, после свих шанси које је пропустила и упропастила дневна политика, потчиниивши тада могућа решења својим тренутним и уским циљевима. Гости у студију су: Момчило Трајковић, Мирослав Шолевић, Коста Булатовић и Светислав Спасојевић, новинар НИН-а, а телефон је 328-868. Аутор и водитељ је Бранислав Петерман. (23.00).

„ИНТЕРВЈУ ГЛЕДАЛАЦА“ НТВ СТУДИО Б ГОСТ – ГОРАН ХАЦИЋ

У емисији НТВ „Студио Б“ под насловом „Интервју гледалаца“ која се емитује четвртом увече а репризира у суботу у преподневним сатима, гост је председник РСК Горан Хаџић.

Водитељ је Зоран Остојић, а по обичају гледаоци ће у току емисије моћи да постављају питања.

ПОЛИТИКА

ЕКСПРЕС

ВЕЧЕРЊИ ЛИСТ • ГОДИНА XXX • 2.000 ДИНАРА

YU ISSN 0012-8381

5

ИЗДАЊЕ

„ЕКСПРЕС“ ПОМАКНЕ ПЕНЗИОНЕРИМА ДА „ИЗРАЧУНАЈУ“ ПЕНЗИЈУ

ЧЕК ПРАТИ ПЛАТУ

● Неће више да се чекају заштитни подаци о расту зарада ● Како израчунати следећу пензију

Страна 3.

"DONOR" Bačvanska 21/V
Nudi: **PARAFIN**
Tel/fax 011/42-44-48

ЦЕНА ЗА УНОСТРАЊСТВО: БУРГАЈА 1000 АТЛ; ГРЧКА 1000 ДРАКМА; ДАМАСК 1000 Л.А.; ИНДИЈА 1000 Р.П.; КАНАДА 100 САО; МАКЕДОНИЈА 100 ДЕНА; НОРВЕШКА 1000 КРОН; САД 1.00 САО; СЛОВЕНИЈА 100 СЛОТ; СРП 1.00 ДКА; ШПАЊА 100 ПЕСЕТА; КОРИЈА 100 В.О.; ШВАЈЦ 100 Ш.Ф.; ШВЕДСКА 100 КРОНА.

БРОЈ 10407. БЕОГРАД, СРЕДА 3. МАРТ 1993. ГОДИНЕ

ЛУЧЕ ОДРЖАНА СЕДНИЦА ОБА ВЕЋА СКУПШТИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ВЛАДА ПО „КЉУЧУ“

● Др Радоје Контић саопштио састав и програм нове владе ● И даље спорно место министра финансија ● Премијер даје мале шансе за излазак из кризе док траје блокада ● Др Контић добио већинску подршку у оба већа

НАЈАВЉЕНА МОУЏНОСТ ЗАВОСЕЊА ВАНРЕДНОГ СТАЊА

ЗА СПАС РУСИЈЕ

● Председник упозорно да ће прибећи „последњој варијанти“ ако би спорно конзервативце да дођу на власт (Страна 8)

МУП И ВЛАДА РСР О „ВУКОВАРСНОМ СЛУЧАЈУ“

ПРИТВОРЕНИ ПУЧИСТИ

● Анализа „тајног споразума“ са Хрватском од 10. фебруара у западној Славонији ● Потрага за криминалцима

Београд, 3. - Служба за информационе МУП и Републике Српске Крајине јуче је издала саопштење о садржини саопштења, формираног под председничким надзором, унутрашњих послова Милоша Мартића, који су присутствовали на седници Већа безбедности као и командант ГШВРСК генерал-мајор Миле Новаковић. Према саопштењу посебно је интересантно место заузима анализа тачнозначног „вуковарског случаја“, где је попуштано, како је речено, касканим снама републиканца СРП-а.

Исти дан, анализиран је и вукотина, један од

Мандатар нове владе, Радоје Контић саопштио је синоћ пред посланицима оба дома савезног парламентарног састава састав кабинета. У њему су три непотпредседника - Асма Топићковић, Јован Зебић, који је уједино и привремени министар финансија, и др Ђорђе Тривић потпредседника - Владимир Јовановић, а тако и министар спољних послова.

Витојезин Ђерџић је министар унутрашњих послова, Пале Булатовић, министар одбране, Татјана Савић, министар привреде а Милорад Улаковић, министар за спољнине односе са иностранством.

Како је Лучић је добио ресор одговорности и оста, Драган Стојанић место министра привреде, Владимир Поповић је остао министар за рад, привреду и социјалну политику, а Јованко Дим

ОСТАВКА ГУВЕРНЕРА

Вук Драшковић, гувернер Народне банке Југославије, синоћ је синоћ оставио. Председник савезног државног је му информације потпуно и Радом Контић, а према постојећим извештајима, Сетимор Маринић и јавно да је Отоновић то учинио на свој реду, да информације ДС-а.

САВЕЗНА СКУПШТИНА

ИЗАБРАНА ДРУГА ВЛАДА САВЕЗНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ПО КЉУЧУ И СТРУЧНОСТИ

● Србија добила 16, а Црна Гора 5 места у Контићевом кабинету

Трећа Југославија добила је јуче другу по реду савезну владу на чијем је челу премијер Радоје Контић. Након програма који је мандатар изложио у савезном парламенту, а уз присуство председника државе Добрице Ђосића, уследила је расправа, а потом су посланици оба дома дали подршку мандатару и његовом кабинету.

Нова влада је мањинска, састављена уз неколико изузетака, од представника СПС-а и ДПС-а. Србији је припало 16, а Црној Гори пет места у Контићевом кабинету сачињеном од три потпредседника и 18 министара. Осим министра финансија и једног потпредседника, који су привремено постављени на ове функције, сва остала места у савезној влади су попуњена. Како је наговестио Контић, могуће је да савезна влада уз два сада непопуњена места ускоро добије још неколико министара без портфела.

Нови шеф владе захвалио је својим претходницима, напомињући да је у вези са њиховим радом било доста контроверзи и контрадикторних оцена, али им је ипак дао признање на свим искреним напорима учиненим на изласку из кризе.

Обраћајући захтев да се у овом тренутку формира компетентна савезна влада, што подразумева персонални састав, висококвалификоване и морално квалитетне кадрове, али и ушљивање односа политичких снага у овом дому, напоменуо је да је обавезан и одговарајућа републичка заступљеност.

Чини се да перманентни састав владе чине само чланови ДПС-а и СПС-а, уз два три мањинска, јесте пре свега резултат

незанимљивости неких политичких странака, због њиховог тренутног положаја у парламенту, или, пак, условљавање учешћа утином, односно, карактером власти, некако Радом

Радоје Контић

Владислав Јовановић

Асим Телаћевећ

Јован Зебић

Слободан Игњатовић

Томица Раичевић

Марија Савовић

Др Милорад Укићевећ

Слободанка Бордић

Зоран Бинићевећ

Милан Ђамирјевић

Томислав Симовић

Славоко Гордић

Вукображевић

стуљеност. Чинjenica da персонални састанак владе чине само чланови ДПС-а и СПС-а, уз два-три изузетка, jeste пре свега резултат

ПРЕМИЈЕР ИЗАБРАН ПОСЛЕ ПОНОЋИ

У Већу грађана, од 138 посланика, гласало је сто. За Контића је гласало 92, против осам, а неважећих гласова није било.

У Већу републике, од четрдесет посланика, гласању је приступило тридесет и девет. Неважећих листића није било. Свих тридесет и девет посланика дало је глас др Радоју Контићу.

ПРЕПОДНЕВНИ РАД ВЕЋА ГРАЂАНА

ЖУЧНО О ПАНИЋУ

После жучне једночасовне расправе о дневном реду седнице Већа грађана, јуче је овај дом изабрао председнике и чланове радних тела, а тек на инсистирање појединих посланика, у послеподневним сатима, најављених је избор нове савезне владе.

Повод за пресирке био је предлог СРС-а да се формира анкетни одбор за испитивање „криминалних радњи“ бившег премијера Милана Панића и неких његових министара. Војислав Шешел је тим поводом популио нове доказе о „тежким крађама, а пре свега о трошењу државних пара за финансирање Панићеве предизборне кампање“.

Доста жучи је изливено и због одлагања прекучерашње седнице савезног парламента на којој је требало да се промовину нова влада и њен премијер. Примедбе посланика ДПС-а Милана Гајевића, и ДС-а Драгољуба Мићуновића, изречене су и на позивање Радомана Бојковића због неспотисаног саопштења из њего-

незаинтересованости неких политичких странака, затим њиховог тренутног положаја у парламенту, или, пак, условљавање учешћа тивом, односно, карактером владе“, рекао је Радоје Контић. Истовремено је истакао да један број стручњака, било са страначком припадношћу, или без ње, није био спреман да се прихвати одговорне обавезе члана савезне владе у постојећим условима.

Иако се очекивала бурна расправа, након више него узбудљивог понедељка, пуног неизвесности, оно што се чуло у дискусијама посланика подсетило је на нека прошла скупуштинска времена. Ни речи није изговорено о спорним министарским местима, о неслагањима око ресора финансија и условљавања да избор владе буде тек после уклањања Вука Обреновића са места гувернера НБЈ. Примећно је, како већина говорника готово да није ни поменула Контићев програм владе, већ су излагала углавном била или констатација постојећег стања, или пак списак будућих задатака и потреба.

Први учесник у расправи о програму савезне владе и њеном саставу био је Војислав Шешел (СРС). Због тога је дошло до жагора у сали, па је Радоман Бојковић то објаснио речима да вођа радикала седи близу председавајућих и први се јавио за реч.

Шешел је, уз остало, нагласио да они сматрају да Контић и његова влада заслужују поверење, али да ће му његов посланички клуб бити најжешћа опозиција ако не раде успешно. Шешел је посебно приметио да Контић није посветио дужну пажњу концепту приватизације, јавних радова и држављанства.

Ана Прчић (СПС) дала је подршку Контићу и посебно упозорила савезну владу на појаву рушења сопствене државе од стране појединих страначких и националних лидера. „Што је најгоре, они то раде у иностранству, злоупотребавајући одређење да стварамо грађанску државу“, рекла је она. То је посебно узело маха, према њеним речима, на северу земље.

Јован Гламочанин (СРС) уз подршку програму који је Контић изложио, изнео је став да је неопходно јачање функција федерације; ослањањем владе на Савезно скупштинско веће, државно

Зоран Стојановић

Благоје Лучић

Мирослав Иванчевић

Павле Булатовић

Вукобрат Поповић

Конјалко Лајпре

ЈЕДНИНА – МНОЖИНА

Члан 100. Устава СРЈ прописује да Савезну владу сачињавају председник потпредседник и министри. Како је Влада то пренебрегла и увела три потпредседника, питао је са говорнице Драгољуб Мићуновић.

На то му је председавајући, Радоман Бојковић појаснио како је од правника обавештен да се ове формулације у законима увек пишу у једини.

Реплицирајући му, одлазећи на мисло, Мићуновић је питао: Зашто онда лише „министри“, а не „министар“?

реди све, а да истовремено стане на пут спекулантима и профитерима. Заложито се, такође, за чврсту контролу примарне емисије.

Бојадар Бојковић (НС ЦР) у име своје странке заложито се за јединицу савезне државе упозоравајући да на овом простору нема судбине ако будемо јачали конфедералне елементе.

Драгољуб Мићуновић (ДС) није имао много примедби на мандатаров програм, али је изразио сумњу да је то леп списак жеља у чију реалност тешко можемо поверовати. У вези са тим запитало је на којим претпоставкама градимо сузбијање инфлације, скидање санкција, оживљавање привреде. Које су наше дипломатске могућности, питао је затим Мићуновић, а потом, подсећајући на нашу носталгичну везаност за неспотисаност, замолио да се тај појам више не употребљава. Те земље данас су најактивнији борци против Југославије, био је он категоричан.

Милорад Црњанин (СРС) није много помињао програм но-

љи - то реално није тако. „Ја се ко је господар наше судбине и где је власт и моћ“, рекао је Дарманиовић. Он је захтевао од владе да изложи мере које ће омогућити остваривање наведених циљева, као што су, на пример, мир и скидање санкција. Он се зато заложито да свако ради свој посао да се не би дешавало да Генералштаб даје политичка саопштења, а осведочени подстрекачи на рат да говоре с миру.

Милорад Јеврић (СРС) посебно је подржао одређење владе да се води политика која ће омогућити право Србима у Босни и Херцеговини и Хрватској на самоопредељење. Међутим, он захтева да се српско национално питање решава интегрално за рачун свих српских земаља.

Драган Домазет (ДС) подржао је Контићев програм изражавајући сумњу у скоро интегрисање земље у ЕЗ. Он је посебно захтевао да се каже јасно да ли је Југославија заиста испунила све услове за скидање санкција, како се званично говори, или постоје и неки други захтеви који нису испуњени. Требало би да престанемо, рекао је он, да изигравамо Калимера, већ да испуњимо захтеве међународне заједнице, поштујући националне интересе.

Ђорђе Вукић (СПС) захтевао је од Контићеве владе да што хитније донесе законе из области кредитно-монетарне политике и банкарства, јер у тој области не може се претендовати на сређивање прилика у привреди.

Раде Бојковић (СП Црне Горе) каже да Југославија јесте у трагичној ситуацији а да међу грађанима Црне Горе има све више размисљања која иду в

ЗАСЕДАЛО ВЕЋЕ РЕПУБЛИКА

ИЗАБРАНА РАДНА ТЕЛА

● Седница трајала мање од сата

Веће републике савезног парламента је по обичају било прво ефикасно и јуче за мање од сат времена изабрало председнике и чланове одбора Већа. Једини који је нарушио рутину био је Новак Килибарда који је протестовао што прекујуче није изабрана савезна влада и што су посланици цео дан зујали по ходишћима и седели по кафани не знајући шта се дешава.

Председник Већа, Милош Радуловић, сложио се с тврђењем да одлагање избора савезног премијера није похвална чинjenica за савезни парламент али није хтео да коментарише разлоге одлагања. Каже да ће то учинити на једничкој седници оба скупштинска дома приликом избора савезног премијера.

За председника Одбора за спољнополитичке и економске односе са иностранством Већа република изабран је Слободан Јовановић (Србија). Одбора за одбрану и безбедност Радмило Богдановић (Србија). Одбора за правосуђе и савезну управу Урош Кликовић (Црна Гора). Одбора за савезни буџет Срђа Бојковић (Црна Гора). Одбора за кредитно-монетарни систем Слободан Јовић (Србија). Одбор за тржиште и развој Велибор Поповић (Црна Гора). Одбора за рад, здравље, социјално осигурање и заштиту животне средине Асим Диздаревић (Црна Гора). Одбора за мандатно-имунитетска питања Томислав Николић (Србија) и Одбора за израду послоника Већа републике Радмило Кључевић (Србија).

ПИСМО РАДОЈА КОНТИЋА ПРЕДСЕДНИЦИМА СКУПШТИНСКИХ ВЕЋА

КАНДИДАТИ У ХОДНИКУ

Радоману Бојковићу и Милошу Радуловићу, председницима Већа грађана, односно Већа републике, Радоје Контић, кандидат за савезног премијера упутио је јуче писмо које се односило на прекучерашња изјављивања у савезном парламенту.

Контић ишло да је 1. марта обавестио председнике Већа да је спреман да на заказаној седници изложи програм и састав савезне владе. Седница је одржана 2. марта и одржана је понашањем.

На моје велико изненађење сазнао сам из саопштења које је преосталама потиче из Вањет кабинета, да је недовољно подржано јавничко седнице и током данашњег дана. Нећу да улазим у Ваше право да закажете и одлажете седнице бис

ЖУЧНО О ПАНИЋУ

После жучне једночасовне расправе о дневном реду седнице Већа грађана, јуче је овај дом изабрао председнике и чланове радних тела, а тек на инсистирање појединих посланика, у послеподневним сатима, наговештен је избор нове савезне владе.

Повод за препирке био је предлог СРС-а да се формира анкетни одбор за испитивање „криминалних радњи“ бившег премијера Милана Панића и неких његових министара. Војислав Шешел је тим поводом понудио нове доказе о „тешким крађама, а пре свега о трошењу државних пара за финансирање Панићеве предизборне кампање“.

Доста жучи је изливано и због одлагања прекјучерашње седнице савезног парламента на којој је требало да се промовишу нова влада и њен премијер. Примедбе посланика ДПС-а Милана Гајевића, и ДС-а Драгољуба Мићуновића, изречене су и на понашање Радомана Божовића због непотписаног саопштења из његовог кабинета у коме је писало да се седница у понедељак неће ни одржати, а да при том, остали посланици, ни њихови клубови о томе нису консултовани.

Након више оштро изречених речи, Веће грађана се прихватило посла и изабрало чланове и председнике радних тела.

да избор владе буде тек после уклањања Вука Огњановића са места гувернера НБЈ. Примећено је, како већина говорника готово да није ни поменула Контићев програм владе, већ су излагања углавном била или констатација постојећег стања, или пак списак будућих задатака и потреба.

Први учесник у расправи о програму савезне владе и њеном саставу био је **Војислав Шешел** (СРС). Због тога је дошло до жагора у сали, па је **Радоман Божовић** то објаснио речима да вођа радикала седи близу председавајућих и први се јавио за реч.

Шешел је, уз остало, нагласио да они сматрају да Контић и његова влада заслужују поверење, али да ће му његов посланички клуб бити најжешћа опозиција ако не раде успешно. Шешел је посебно приметио да Контић није посветио дужну пажњу концепту приватизације, јавних радова и држављанства.

Ана Прчић (СПС) дала је подршку Контићу и посебно упозорила савезну владу на појаву рушења сопствене државе од стране појединих страначких и националних лидера. „Што је најгоре, они то раде у иностранству, злоупотребљавајући опредељење да стварамо грађанску државу“, рекла је она. То је посебно узело маха, према њеним речима, на северу земље.

Јован Гламочанин (СРС) уз подршку програму који је Контић изложио, изнео је став да је неопходно јачање функција федерације, ослањањем владе на Савезну скупштину, а не на центре моћи у републикама. Зато он истиче неопходност уставних реформи у корист савезне државе. Гламочанин је упозорио мандатара да је крајње време да се влада определи о концепту својинског преображаја привреде и мерама социјалне заштите.

Изнесећи позитиван пример сопствене фирме **Живадин Михајловић** (СПС) препоручио је новој влади да успешним под-

председник потпредседник и министри. Како је Влада то пренебрегла и увела три потпредседника“, питао је са говорнице **Драгољуб Мићуновић**.

На то му је председавајући, **Радоман Божовић** појаснио како је од правника обавештен да се ове формулације у законима увек пишу у јединици.

Реплицирајући му, одлазећи на место, Мићуновић је питао: Зашто онда пише „министри“, а не „министар“!

реди све, а да истовремено стане на пут спекулантима и профитерима. Заложито се, такође, за чврсту контролу примарне емисије.

Божидар Бојовић (НС ЦГ) у име своје странке заложито се за јединство савезне државе упозоравајући да на овом простору нема судбине ако будемо јачали конфедералне елементе.

Драгољуб Мићуновић (ДС) није имао много примедби на мандатаров програм, али је изразио сумњу да је то леп списак жеља у чију реалност тешко можемо поверовати. У вези са тим запитао је на којим претпоставкама грађими сузбијање инфлације, скидање санкција, оживљавање привреде. Које су наше дипломатске могућности, питао је затим Мићуновић, а потом, подсећајући на нашу носталгичну везаност за несврстаност, замолио да се тај појам више не употребљава. Те земље данас су најактивнији борци, против Југославије, био је он категоричан.

Милорад Црњанин (СРС) није много помињао програм новог премијера, али му је засметало што се није више осврнуо на претходну владу, њеног председника, а поменуо је и бивше министре Варадија и Грубача.

Срђан Дармановић (СП ЦГ) изразио је сумњу у реалне могућности за остваривање програма који је изнео Контић. Према његовим речима, иако би према канцеларском принципу по коме су омеђена овлашћења владе Контић требало да буде најмоћнији човек у зем-

них циљева, као што су, на пример, мир и скидање санкција. Он се зато заложито да свако ради свој посао да се не би дешавало да Генералштаб даје политичка саопштења, а одседочени подстрекачи на рат да говоре с миру.

Милорад Јеврић (СРС) посебно је подржао опредељење владе да се води политика која ће омогућити право Србима у Босни и Херцеговини и Хрватској на самоопредељење. Међутим, он захтева да се српско национално питање решава интегрално за рачун свих српских земаља.

Драган Домазет (ДС) подржао је Контићев програм изражавајући сумњу у скоро интегрисање земље у ЕЗ. Он је посебно захтевао да се каже јасно да ли је Југославија заиста испунила све услове за скидање санкција, како се званично говори, или постоје и неки други захтеви који нису испуњени. Требало би да престанемо, рекао је он, да изигравамо Калимера, већ да испунимо захтеве међународне заједнице, поштујући националне интересе.

Ђорђе Букић (СПС) захтевао је од Контићеве владе да што хитније донесе законе из области кредитно-монетарне политике и банкарства, јер у хаосу у тој области не може се претендовати на сређивање прилика у привреди.

Раде Бојовић (СП Црне Горе) каже да Југославија јесте у трагичној ситуацији а да међу грађанима Црне Горе има све више размишљања која иду у правцу да би као независна држава одмах били ослобођени санкција. Грађани све теже схватају зашто је земља под санкцијама и то им ваља објаснити као и учинити све што се од Југославије тражи да би оне биле укинуте.

Недељко Шиповац (СПС) истиче да без остваривања националних интереса Срба у отцепљеним републикама нема ни остваривања националних интереса Југославије.

● Седница трајала мање од сата

Веће република савезног парламента је по обичају било врло ефикасно и јуче за мање од сат времена изабрало председнике и чланове одбора Већа. Једини који је нарушио рутину био је Новак Килибарда који је протестовао што прекјуче није изабрана савезна влада и што су посланици цео дан зујали по ходницима и седели по кафани не знајући шта се дешава.

Председник Већа, Милош Радуловић, сложио се с тврђњом да одлагање избора савезног премијера није похвална чињеница за савезни парламент али није хтео да коментарише разлоге одлагања. Каже да ће то учинити на заједничкој седници оба скупштинска дома приликом избора савезног премијера.

За председника Одбора за спољнополитичке и економске односе са иностранством Већа република изабран је **Слободан Јовановић** (Србија), Одбора за одбрану и безбедност **Радмило Богдановић** (Србија), Одбора за правосудје и савезну управу **Урош Кликовац** (Црна Гора), Одбора за савезни буџет **Срђа Божовић** (Црна Гора), Одбора за кредитно-монетарни систем **Слободан Јовић** (Србија), Одбора за тржиште и развој **Велибор Поповић** (Црна Гора), Одбора за рад, здравље, социјално, осигурање и заштиту животне средине **Асим Диздаревић** (Црна Гора), Одбора за мандатно-имунитетска питања **Томислав Николић** (Србија) и Одбора за израду пословника Већа република **Радмило Калчевић** (Србија).

ПИСМО РАДОЈА КОНТИЋА ПРЕДСЕДНИЦИМА СКУПШТИНСКИХ ВЕЋА

КАНДИДАТИ У ХОДНИКУ

Радоману Божовићу и Милошу Радуловићу, председницима Већа грађана, односно Већа република, Радоје Контић, кандидат за савезног премијера упутио је јуче писмо које се односило на прекјучерашња збивања у савезном парламенту.

Контић пише да је 1. марта обавестио председнике Већа да је спреман да на заказаној седници изложи програм и састав савезне владе, презузимајући на себе све ризике који из тога проистичу. „Једино непопуњено место кандидата за министра финансија понудио сам Социјалистичкој партији Србије“.

Сматрајући да су испуњени сви услови за нормално заседање, позвао сам на скупштинско заседање кандидате за министре нове савезне владе који су заједно са мном провели читав дан у неизвесности и очекивању седнице. Након што сам из кулоарских прича сазнао да се заједничка седница неће одржати током дана уследило је моје извињење због таквог третмана и молба да могући

будући министри дођу у Скупштину 2. марта не очекујући нова изненађења.

Иако моје велико задремање сазнао сам из саопштења које, простављама, потиче из Вашег кабинета, да је неизвесно одржавање заједничке седнице и током данашњег дана. Нећу да улазим у Ваше претпоставке да заказујете и одлажете седнице без консултација са кандидатом за председника савезне владе, који на тој седници треба да изложи свој програм и састав владе, али Вас молим да ме бар о одлагању и закључивању седнице правремено обавестите, како двадесетак могућих кандидата за министре, који су из свих крајева Југославије, не бих доводио у крајње неугодну и непријатну ситуацију.

Д. Кабадајић
Д. Поповић
С. Ђокић
Снимци: М. Рашић
З. Басоровић

МИНИСТАР ДИМИТРИЈЕВИЋ У ИНСТИТУТУ „СТАНКОВИЋ“

КАКО НАУКОМ КРОЗ БЛОКАДУ

• Санкције у науци - аморалне и варварске

Савезни министар за науку, технологију и развој др Милан С. Димитријевић, Ђоравио је крајем октобра у Институту за биолошка истраживања „Синиша Станковић“, у Београду. Једна од главних тема састанка са научним тимовима нашег најугледнијег и најстаријег научног „бастiona“ била је како парирати санкцијама које нису имоношле на област фундаменталне науке.

Министар Димитријевић нагласио је да је блокада у науци светски и историјски прецедан. „Санкције су противне универзалном бићу науке, аморалне су и варварске“, подвукао је он, објашњавајући на који начин се Министарство и он лично ангажују да се тешкоће бар ублаже, ако већ не могу да се преваладају.

Министар је разговарао о поменутом проблему са десетак дипломатских пред-

СНАЛАЖЕЊЕ

Разматрајући могућност финансирања фундаменталне и примењене науке у идућој години, чланови Института кардинало се сложили да мање долази до најбог преокрета на бољу, упркос жељама. Досадашња искуства, речено је, веома су недовољна, нарочито због старих болести као што је сушница „активност“ и „копарјућа инфлација“. Укиситирано је да се увој научних часописа и страних публикација пребаце на популарнаутну варијанту, како би се неупурили ала негативна дејства блснаде (систем „сналажења“).

ставника, амбасадора и отпавника полова, припремајући истовремено герен за што плоднији наставак сарадње кад санкције престану. Директор Института др Ранка Поковић, подсетила је на изузетно плодну сарадњу колектива у коме је 110 истраживача и 45 доктора наука, са међународним високим научним институцијама али и на домаће невоље и недовољна окружења.

— Још не схватамо довољно, колика је важност научних истраживања и каква је улога науке за брз излазак из кризе. Наука није никаква јавна потрошна, већ моторна снага друштва која захтева узајамну бригу свих фактора друштвеног развоја, са општио је министар.

М. Р.

НОВЕ ТЕХНОЛОГИЈЕ

Институт „Синиша Станковић“ негује све биолошке дисциплине, укључујући и област биотехнологије. Сарађује континуирано са Биолошким факултетом и са истраживачким тимовима примењених истраживања. Тимови стручњака у области физиологије, генетике, муробисологије, молекуларне биологије, екологије, итд. учествују у раде на десет капиталних пројеката а у три потхвата је учесник.

16-NOV-93 UTO 17:27 POLITIKA EKSPRES 8. XI 1993 P. 01
Auk. 220-34-93

W
SO
6
Z
C

одоране и модел развоја овог дела српског ратног бедема.

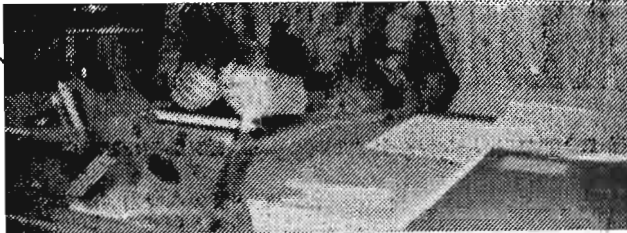
- Морал није „класично питање свих армија света“. Он је за српског војника - традиција и историја. Зато га у Српској војсци Крајине записујемо на вредностима свог народа, традицијама победника на Куманову, Мачковом камену, искуствима вођа буна и устанака и свему позитивном из доцнијег ратовања.

Од сабеседника „Експреса“ чујемо први пут неке карактеристичне податке: да имамо одличну артиљерију, све бољу бојну готовост пешадијских јединица, сасвим солидне мотомеханизоване и оклопне саставе, али и ракете које могу не само да заштите територију РСК него и да задају неотрпливе ударце непријатељу по изабраним циљевима без обзира на дубину гађања.

- Ексклузивно ћу вам рећи и да имамо оформљено и изузетно ефикасно ратно ваздухопловство и противваздушну одбрану! Управо је у току велика вежба хеликоптерских јединица на једном од наших полигона.

Ипак, примећујемо, напади хрватске војске нису ни ретки ни безазлени. Пуковник Новаковић одговара:

- Ваше питање је, у ствари: каква је то војска која удара, подмукло и само понекад јаче, на Републику Српску Крајину? Ево нашег става: то су усташке јединице у неофашистичкој доктрини! Та војска, да кажем, има - то поуздано знамо - већ девет професионалних бригада, домобранске јединице, авијацију, морнарицу. Има и плаћенике из света. И поред свега, њени најкрупнији „ус-

Поштујемо искуства српских вођа из устанака и буна: пуковник Коста Новаковић

песи“ су - злочини. Нажалост, махом над Србима цивилима. Зато ми кажемо да је хрватска војска - злочиначка и неофашистичка. Јер, они желе да Србе униште, а не само да нас победе. То су, да подсетим, желели Старчевић и Павелић, а ево и Туђман. Садашњи „бан“, др Туђман, у ствари, наставља и део онога што су радили Бакарић и компанија: тамо где је велик и хомен српски простор - исељавају!

Туђман има и концепт „спржене земље“, кажемо свом саговорнику. Следи одговор:

- Да. То су извели на Миљевачком платоу, Равним котарима, у Медачком цепену: све побити и спалити. Али, то је уз извесну лежерност Унпрофора, знате...?

Како, питамо пуковника Новаковића. Он каже:

- На за оно надирање и клање почетком ове године на севернодалматинском ратишту, рецимо, ми смо опоменули, писмено, Унпрофор, конкретно француски батаљон, да усташе крећу на нас. Био је одговор „плавих шлемова“ овакав: јок, то они само вежбају.

Н. Ј. Маринковић

НИСМО ОСВОЈИЛИ НИ СТОПУ ХРВАТСКЕ ЗЕМЉЕ

- Наше су трупе пред свим великим хрватским градовима и српска преговарачка позиција није рђава, напротив. Али, ми гријемо, нисмо освојили ни стопу хрватске земље, само смо рововима заградиле српску груду. Ту ћемо и остати све док се разграничи РСК и Хрватска и потпише мировни уговор ративујних страна. Надам се томе ускоро, јер је наш непријатељ већ у кавезу!

На другој страни, одређење арха РСК и ГШ СРН је - мир! То знају и председници конференције о бившој Југославији. Стога радите потпуно о обустави ватре у зони Брњаца, источне Славоније и западног Срем.

ДОБРОВОЉЦИ

- Истине је да ми имамо добровољце из свих српских земља, али и из неких неофашистичких јединица из светла. У нашим рововима су и добровољци из Италије, у јединици „Гарibaldi“. Дошли су да се боре за јединство. Постао им је - Хрватска, ових нових освајача.

послова Грчке одговорио: „Заиста постоји већ донета одлука од стране Грчке да тражи отварање грчког конзулата у Црној Гори“.

Одговарајући на питање односа са Тираном, председник Булатовић је рекао: „Наша посета Албанији уследила је након дугог времена непробојности граница које нас деле са том земљом. Пошли смо да разговарамо о оним питањима која је објективно могуће решити и при оваквом односу политичких снага. Ми смо у низу контаката који имају за циљ, пре свега, развој малограничног промета. Дошло је, међутим, до неког застоја у тој комуникацији.“

Упитан да ли иде у Сарајево са новом иницијативом, Папуљас је одговорио: „Не ради се о некој новој иницијативи, већ о томе да смо обавили и размену мишљења, удубили се у разматрање неких проблема, са жељом да заједничким напором пронађемо решење за прекид непријатељства у Босни и Херцеговини.“

В. Ж. Јоксимовић

ПОГИНУЛА ДЕЦА И ВАСПИТАЧ

САРАЈЕВО, 10. - Од експлозије три минобацачке гранате које су јуче пале на једну школу у сарајевском насељу Алипашино поље погинули су, према првим извештајима, четворо деце и један васпитач, јављају Ројтер и АП, позивајући се на муслимански Радио-Сарајево, извештаје болница и очевице.

Рањено је још најмање двадесетак малишана и одраслих, који су се налазили у дворишту школе, односно оближњем реду за хлеб.

Школу, која је погођена гранатама, основала је француска хуманитарна фондација, на чијем је челу Данијел Митеран, супруга француског председника.

Засад нема никаквих наговештаја о томе ко је крив за јучерашњи напад, најтежи у Сарајеву за више протеклих седмица.

БУЏЕТ И ЗА НАУЧНА ИСТРАЖИВАЊА ЈАВНИ ПОЗИВ НАУЧНИЦИМА

Један део савезног буџета биће идуће године усмерен и за финансирање научних пројеката. На основу закона који је усвојен у Савезној скупштини 16. јуна ове године, савезно министарство за науку, технологију и развој објавило је у Службеном листу јавни позив за одобравање тих средстава, обавестио је јуче новинаре министар др Милан Димитријевић.

Очекује се да ће законска обавеза да се из дохотка 0,3 одсто издваја за науку знатно по-

правити положај универзитетских и других научних установа, а тиме и људи који у њима раде. Биће то и начин да се спречи одлазак наших стручњака из земље, али и допринос стварању иновационе климе којој тежимо, рекао је министар Димитријевић.

Пројекти из стратешких и хуманистичких наука финансираће се у целини, а технолошки стратешки пројекти до 50 одсто. Пријаве се подносе министарству до 6. децембра.

Р. Н.

ха упозорио је јуче у писму генералном секретару Уједињених нација Бутросу Галију на велику несагласност између држава и ставова Савета безбедности (СБ), Европске заједнице, САД и садашње ситуације у бившој југословенској републици Босни и Херцеговини, преноси Танјуг.

„На просторима БиХ довршава се процес конституисања три национална државна ентитета и у територијалном и у смислу државно-политичког устројства: Република Српска, Муслиманска Република Босна и Хрватска Република Херцег-Босна“, нагласио је Буха у писму које је, такође, упућено и копредседницима Лондонске конференције, министрима иностраних послова земаља чланица ЕЗ, сталним чланицама СБ и другим међународним инстанцама.

„Међународна заједница и даље поступа не уважавајући стање ствари. Она и даље муслиманске представнике, муслиманске државне симболе, муслиманске институције, посебно оне у иностранству, узима као представнике, симболе и институције све три нације у бившој југословенској федералној републици БиХ“, нагласио је министар иностраних послова РС, додавши да се тиме Срби и Хрвати доводе у неравноправан положај, а мировни процес отежава.

Он наводи да влада РС процењује да мировни процес који долази изнутра представља нови феномен и да може бити прави пут до мира.

ЈОВАН РАДИЋ СА ПЕНЗИОНЕРИМА ШУМАДИЈЕ И ПОМОРАВЉА

Делегација стручњака и менаџера познате корејске фирме „Самсунг“ боравила је јуче у Комори Србије и одржала конференцију за штампу после вишенедељног боравка у нашој земљи.

Директори „Самсунга“ су истакли да су у нашој земљи видели развијену инфраструктуру, металски ком-

**Михаило Милојевић
ЛАКШЕ ДО СВЕТСКОГ ТРЖИШТА**

Председник Привредне коморе Југославије Михаило Милојевић, у јучерашњем разговору са делегацијом јужнокорејске фирме „Самсунг“, изразио је спремност наших предузећа да ступе у комерцијалне аранжмане са „Самсунгом“ и подвукао да је наш основни циљ повратак на светско тржиште.

Он се zaloжио за стварање таквих пословних веза које ће нашој роби, преко трговинског система „Самсунг“, омогућити да лакше стигне до тржишта трећих земаља.

плекс, а заинтересовани су и за Луку „Бар“. Обишли су и цетињски „Обод“, а показали и интересовање за унапређење ефикасности и продуктивности у нашим предузећима.

„Самсунг“ је велика корејска фирма са годишњим обртом капитала од 76 милијарди долара, која се по томе налази на 11. месту у свету.

М. З.

КУРСНА ЛИСТА

(Важи за 26. 1. 1996. године)

Земља	Важи за	Куповни курс	Средњи курс	Продајни курс
Аустралија	1 долар	3,5714	3,5822	3,5931
Аустрија	1 шилинг	0,4681	0,4695	0,4709
Белгија	100 франака	16,0120	16,0605	16,1092
Канада	1 долар	3,5432	3,5539	3,5647
Данска	1 круна	0,8514	0,8540	0,8566
Финска	1 марка	1,0724	1,0756	1,0789
Француска	1 франак	0,9604	0,9633	0,9662
Немачка	1 марка	3,2900	3,3000	3,3100
Грчка	100 драхми	1,9928	1,9988	2,0049
Ирска	1 фунта	7,6360	7,6591	7,6823
Италија	100 лира	0,3057	0,3066	0,3075
Јапан	100 јена	4,5510	4,5648	4,5786
Шведска	1 круна	0,7114	0,7136	0,7158
Швајцарска	1 франак	4,0957	4,1081	4,1205
В. Британија	1 фунта	7,3694	7,3917	7,4141
САД	1 долар	4,8637	4,8784	4,8932
Евр. нов. јед.	1 еки	6,0504	6,0687	6,0871
Шпанија	100 пезета	3,9063	3,9181	3,9300

Курсеви из ове листе примењив се од 00 часова 26. 1. 1996. године.

јер је угодљиво најкупље.

Зашто је то тако јуче у дирекцији „Нафтне индустрије Србије“ нисмо могли да добијемо одговор, јер - надлежних није било.

Д. Об.

ВРЕМЕ ДАНАС

ОБЛАЧНО СА КИШОМ

Облачно са кишом која ће у централним и северним пределима ледити при тлу, у планинским пределима и на северу Војводине снег. На приморју киша ће повремено бити праћена грмљавином. Ветар источни и југоисточни, слаб до умерен. Јутарња температура кретаће се од -3 на северу, у Тимочкој крајини око -7, на југу до 2, на приморју до 11, а највиша дневна биће у интервалу од -1 на северу, до 7 степени на југу.

**ТРЕЋИ МИЛЕНИЈУМ
СТИЖЕ НА ВРЕМЕ**

- И поред опречних мишљења, трећи миленијум и 21. век почињу 1. јануара 2001. године, а 20. век се завршава 31. јануара у 00.00 часова 2000. године. Према томе, 22. век ће почети 2101. године.

Овако је на питање када се завршава 20. и почиње 21. век одговорио Милан Димитријевић, директор Астрономске опсерваторије „Београд“. Питање је постављено због дилема у јавности, јер према неким, 21. век треба да почне 1. јануара 2000. године. Ту нема места за дилеме, каже господин Димитријевић, зато што не постоји нулта година.

А да ли ће „кашњење“ наше планете за једну секунду утицати на датум уласка у нови век и трећи миленијум?

САОПШТЕЊЕ САВЕЗА ПЕНЗИОНЕРА СРБИЈЕ

ЗАКЛУЧАЦИ СКУПШТИНЕ

УРУЧЕНЕ НАГРАДЕ „НАЈПЛЕМЕНИТИЈИ ПОДВИГ“ ЗА 1995. ГОДИНУ

**„ЗЛАТО“
ТОРБИЦИ**

У Скупштини града Београда јуче су уручене награде акције „Најплеменитији подвиг“ за 1995. годину.

Традиционалну акцију је, по 33. пут, организовао београдски дневни лист „Вечерње новости“ и најплеменитијим Југословенима, на предлог читалаца, доделио златне, сребрне и специјалне плакете, као и специјалне похвале.

„Златну плакету“ за најплеменитији појединачни подвиг у прошлој години добио је др Игор Торбица, који је у време хрватске „Олује“, као једини доктор у Книнској болници, спасавао и леčio рањенике.

М. См.

ЈУЧЕ У ПОДНЕ У БЕОГРАДСКОМ ГАК-У ПОРОДИЛА СЕ ШЕХИНАЗЕ БЕКТЕШИ ИЗ ДОЊЕ ДУМНИЦЕ КОД ВУЧИТРНА

РОЂЕНЕ ЖИВЕ И ЗДРАВЕ ПЕТОРКЕ

● Три дечака и две девојчице потпуно здрави ● Царски рез обавио др Душко Станојевић

У Гинеколошко-акушерској клиници у београдској Улици народног фронта, јуче у 12.15 сати, готово у исти глас заплало је петоро новорођенчади. Њихова мајка Шехиназе Бектеши (27) из села Доња Думница код Вучитрна, коју је царским резом породило др Душко Станојевић, прва је породиља ове болнице која је на свет до-

проценама лекара, ускоро да напусти инкубатор.

Шехиназе Бектеши, иначе, последњих пет година се управо на овој клиници лечила од стерилитета. Пре седам месеци оплођена је вештачки. Никоме, међутим, није надао петоркама. Колико је ову породиљу пратила срећа показује и чињеница да је из Руменије

ПОВОДОМ УПОЗОРЕЊА МИНИСТАРСТВА ЗДРАВЉА ДА СЕ ПОМРАЧЕЊЕ СУНЦА 11. АВГУСТА НЕ СМЕ ГЛЕДАТИ ГОЛИМ ОКОМ

Опасно је користити непроверене наочаре

„Помагала“ за осматрање космичког феномена, која нуди „Фрст продакшн“ немају званичан атест, већ само позитивно мишљење приватне очне куће. Закон обавезује произвођаче да прибаве стручне атесте

У шпечкљивању помрачења: на улицама се нуде разне „sigурне наочаре“

Уколико не желите да пропустите најспектакуларнију космичку „приредбу“, потпуно помрачење Сунца, 11. августа, обавезно набавите одговарајуће наочаре!

Стручњаци понављају да је гледање помрачења голим оком изузетно опасно за вид, а Савезно министарство здравља издало је саопштење у коме становништву Југославије препоручује да у кључном периоду тог дана, између 11.30 и 14.30 часова остане у затвореним просторима. Посматрачима помрачења сугеришу да набаве наочаре с кобалтним филтерима за стакло с фактором 14. Нико, међутим, поуздано не зна где се у нас производе и да ли се уопште могу набавити такве наочаре са одговарајућим атестом.

Ових дана, по угледу на Европу, и на нашим буљвацама и уличним тезгама трговци су почели да нуде разне наочаре за гледање помрачења. Људи који желе да купе оне праве, у великој су недоумици, заплунути шаренишом понуде.

— Наочаре које се већ неко време продају на улицама и

и какав атест треба да им изда, али да нису успели нигде да добију прави одговор.

Одговор на ово питање потражили смо у Савезном министарству рада, здравља и социјалне политике Југославије. Др Љубинка Вујичић, самостални саветник у Министарству, рекла нам је да Минис-

Шаренило понуде: „филтриране“ наочаре на тезги у Клез-Миланковој

тарство није желело да одређује ко ће да производи и продаје наочаре (уосталом, за то није ни надлежно), али да је испунило своју праву обавезу. А то је препорука да се користе прописане наочаре с кобалтним филтерима за стакла. Таква препорука, дата је на основу мишљења наших најбо-

љих стручњака, ергоофталмолога, као што је, на пример, примаријус мр Душан Мирковић из Института рада, социјалне и радиолошке заштите „Др Драгомир Карајовић“.

— Логично је да произвођач мора да брине о квалитету оног што производи. Закон произвођача обавезује да прибаве стручне атесте за своје производе — навела је др Вујичић.

Још крајем прошле године, Народна опсерваторија у Београду је на округлом столу о помрачењу Сунца 11. августа ове године као једну од мера припреме за тај јединствен догађај, предложила да надлежне државне организације пропишу каква заштитна средства ће се користити за посматрање помрачења и ко да их да атестира — прича нам Милан Димитријевић, директор ове институције.

Износили своје мишљење о актуелним наочарима које производи и продаје поменута филмска кућа Димитријевић поставља низ питања на које, како је истакао, ваља да одговори ова фирма, али и очна кућа „Окулус“ која је дала по-

„Фрст продакшн“

„НЕМЦИ СУ НАМ ГАРАНТОВАЛИ“

Дистрибутерска кућа „Ферст продакшн“ је званични произвођач „наочара за посматрање помрачења Сунца“. Откуд то да кућа која се бави дистрибуцијом највећих филмских хитова крене у један овакав подухват, питали смо Ђорђа Плавшића, директора.

— Идеја са овим наочарима само је крајњи производ мојих размишљања шта радити у будућности, с обзиром на то да су се дистрибутерске куће током двоипомесечног бомбардовања нашле у незавидној ситуацији — каже први човек ове куће. — У ствари, већ дуже време време размишљао о тродимензионалном бископу за који су такође потребне специјалне наочаре, такозване триде. Овај предстојећи догађај, помрачење Сунца, само је моја размишљања усмерио другим током. И било је проблема једино како да се нађе фолија за наочаре. Али, и то смо решили обративши се немачком произвођачу који нам је гарантирао да је фолија атестирана и кренули смо у кампању.

У нашој земљи за сада ово је једина фирма која је почела да се бави производњом специјалних помагала за посматрање помрачења Сунца. Директор Плавшић каже да су се обратили и

МЕСЕЦ У ПОЛУСЕНЦИ
НАШЕ ПЛАНЕТЕ

Дистрибуторски центар

„Помагала“ за осматрање космичког феномена, која нуди „Фрст продакшн“ немају званичан атест, већ само позитивно мишљење приватне очне куће. Закон обавезује произвођаче да прибаве стручне атесте

У ишчекивању помрачења: на улицама се нуде разне „сигурне наочаре“

МЕСЕЦ У ПОЛУСЕНЦИ НАШЕ ПЛАНЕТЕ

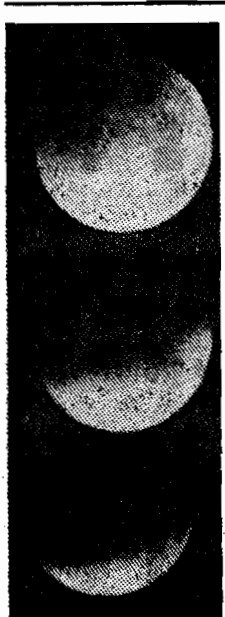
Делимично помрачење Месеца, појава која се сваке године понови два пута, евидентирана је и јуче. На жалост, ову нама блиску свемирску занимљивост имали су прилике да виде само житељи јужне Земљине хемисфере.

Према речима дежурних у Београдској опсерваторији на Звездари, Земља два пута годишње долази у положај између Сунца и Месеца, при чему нашем пратноцу закони сунчеву светлост и обавије га делимичном сенком.

Као и остале космичке реткости и помрачење Месеца одувек је побуђивало фантазију људи, који су неретко овај „феномен“ вазивали за важне историјске датуме. Један је, свакако, пун месец изнад Цариграда који је изненада „не-стао“ 22. маја 1453. године, да би шест дана касније неосвојиви град пао у руке Мехмеда II.

Сујеверје, случајност, фантазија, или...

С. М.

Уколико не желите да пропустите најспектакуларнију космичку „приредбу“, потпуно помрачење Сунца, 11. августа, обавезно набавите одговарајуће наочаре!

Стручњаци понављају да је гледање помрачења голлим оком изузетно опасно за вид, а Савезно министарство здравља издало је саопштење у коме становништву Југославије препоручује да у кључном периоду тог дана, између 11.30 и 14.30 часова остане у затвореним просторима. Посматрачима помрачења сугеришу да набаве наочаре с кобалтним филтерима за стакло с фактором 14. Нико, међутим, коуздаво не зна где се у нас производе и да ли се уопште могу набавити такве наочаре са одговарајућим атестом.

Ових дана, по угледу на Европу, и на нашим буљацима и уличним тезгама трговци су почели да нуде разне наочаре за гледање помрачења. Људи који желе да купе оне праве, у великој су недоумици, зашљунути шаренишом понуде.

— Наочаре које се већ неко време продају на пијацама и буљацима нису безбедне без претходне провере — каже др Милан Димитријевић, директор Астрономске опсерваторије у Београду.

Од прошлог викенда у Београду и широм Србије продају се, уз гласну ТВ рекламу, наочаре „Фрст продакшна“ филмске и дистрибутерске куће из Београда, која се овде појављује у улози првог нашег произвођача наменских наочара за гледање помрачења Сунца. Наочаре су урађене од специјалне увозне тамне фолије и картона, у пет боја, а коштају десет динара.

Нина Лукић из ове фирме прича нам да су људи из ове куће пре но што су започели производњу, на све стране тражили информације о томе ко

и какав атест треба да им изда, али да нису успели нигде да добију прави одговор.

Одговор на ово питање потражили смо у Савезном министарству рада, здравља и социјалне политике Југославије. Др Љубинка Вујичић, самостални саветник у Министарству, рекла нам је да Минис-

Шаренило понуде: „филтриране“ наочаре на тезги у Клез-Милановој

тарство није желело да одређује ко ће да производи и продаје наочаре (уосталом, за то није ни надлежно), али да је испунило своју праву обавезу. А то је препорука да се користе прописане наочаре с кобалтним филтерима за стакла. Таква препорука, дата је на основу мишљења наших најбо-

љих стручњака, ергоофталмолога, као што је, на пример, примаријус мр Душан Мирковић из Института рада, социјалне и радиолошке заштите „Др Драгомир Карајовић“.

— Логично је да произвођач мора да брине о квалитету оног што производи. Закон произвођача обавезује да прибаве стручне атесте за своје производе — навела је др Вујичић.

Још крајем прошле године, Народна опсерваторија у Београду је на округлом столу о помрачењу Сунца 11. августа ове године као једну од мера припреме за тај јединствен догађај, предложила да надлежне државне организације напишу каква заштитна средства ће се користити за посматрање помрачења и ко да их да атестира — прича нам Милан Димитријевић, директор ове институције.

Износећи своје мишљење о актуелним наочарима које производи и продаје поменути филмска кућа Димитријевић поставља низ питања на које, како је истакао, ваља да одговори ова фирма, али и очна кућа „Окулус“ која је дала позитивно мишљење о поменути наочарима. Једно од кључних је упућено обема фирмама.

— Јесте ли сигурни да се кроз ове наочаре, направљене од фолије, може безбедно по вид гледати током дужег временског периода, пошто ће помрачење потрајати три часа.

— Као астрофизичар, предложио бих да се при утврђивању заштите употребити спектроденстометар који мери густину зрачења у великом опсегу таласних дужина, од ултраљубичастих до инфрацрвених. Али, то није све. Остале, изузетно важне параметре, морају да дају очни лекари — закључио је Димитријевић.

Б. Јакшић
М. Миланковић

„Фрст продакшн“ „НЕМЦИ СУ НАМ ГАРАНТОВАЛИ“

Дистрибутерска кућа „Фрст продакшн“ је званични произвођач „наочара за посматрање помрачења Сунца“. Откуда то да кућа која се бави дистрибуцијом највећих филмских хитова крене у један овакав подухват, питали смо Ђорђа Плавшића, директора.

— Идеја са овим наочарима само је крајњи производ мојих размишљања шта радити у будућности, с обзиром на то да су се дистрибутерске куће током двоипомесечног бомбардовања нашле у незавидној ситуацији — каже први човек ове куће. — У ствари, већ дуже време размишљам о тродимензионалном биоскопу за који су такође потребне специјалне наочаре, такозване триде. Овај предстојећи догађај, помрачење Сунца, само је моја размишљања усмерио другим током. И било је проблема једино како да се нађе фолија за наочаре. Али, и то смо решили обративши се немачком произвођачу који нам је гарантовао да је фолија атестирана и кренули смо у кампању.

У нашој земљи за сада ово је једина фирма која је почела да се бави производњом специјалних помагала за посматрање помрачења Сунца. Директор Плавшић каже да су се обратили и Републичком министарству здравља са захтевом да буду ослобођени пореза на промет уколико направе и званичан атест наочара код неке меродавне здравствене институције.

— Добили смо одговор да чак и уколико направимо званичан атест не могу да нас ослободе пореза на промет, а при том такве наочаре не могу ни да се прогласе медицинским помагало — каже Плавшић и објашњава да је атест због тога урађен у приватној фирми „Оптимум“, јер су желели да нека медицинска кућа потврди да су наочаре „у реду“.

— Хтели смо да нека оптичарска кућа стане иза тих наочара и потврди да задовољавају критеријуме — каже Плавшић и додаје да и већина обичних наочара за сунце није атестирана.

С. Ч.

ОЧНА КЛИНИКА НАЈАВЉУЈЕ КОНФЕРЕНЦИЈУ ЗА НОВИНАРЕ

Какве наочаре треба да набаве грађани заинтересовани да гледају помрачење Сунца, питали смо стручњаке Очне клинике у Београду.

У управи ове здравствене институције обећали су нам да ће јавност о детаљима одговарајуће заштите очију приликом посматрања помрачења Сунца обавестити на конференцији за новинаре у петак, 30. јула.

ПОЛИТИКА

ЕКСПРЕС

ВЕЧЕРЊИ ЛИСТ • БЕОГРАД • ГОДИНА XXXVI • ЦЕНА 4 ДИНАРА

ISSN 0032-3381

9 770032 338006

ЦЕНА ЗА ИНОСТРАНСТВО: АУСТРИЈА 18,00 ATS; МАКЕДОНИЈА 30 ДЕН; СЛОВЕНИЈА 90 SLT; СРН 2,20 DEM; ФРАНЦУСКА 9,00 FF; ХОЛАНДИЈА 3,30 NLG; ШВАЈЦАРСКА 3,00 SFR; ШВЕДСКА 14,00 SEK; БЕЛГИЈА 92,00 BFR; АМЕРИКА 1,50 USD; ХРВАТСКА 4,80 HRK; БИХ 1,00 KM; ГРЧКА 350 GRD РУСИЈА 1,50 USD

БРОЈ 12696. ПЕТАК 30. ЈУЛ 1999. ГОДИНЕ

2 БЕОГРАДСКО ИЗДАЊЕ

Тајра Бенкс

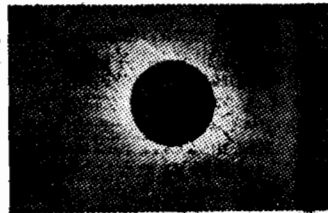
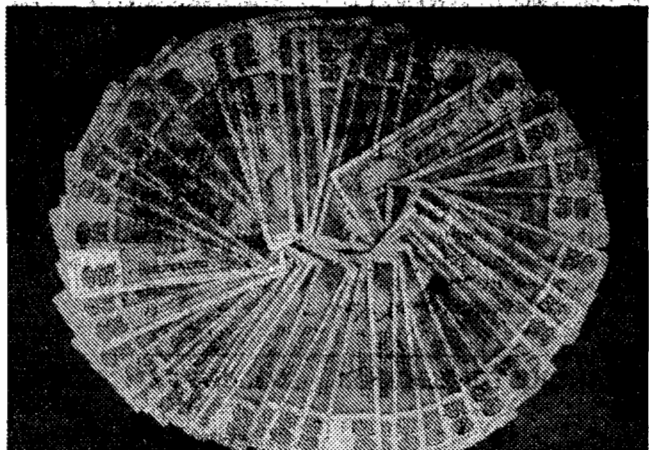
Светски топ-модел окупирали плаже

У „Антени“ још и Рада Бурићин о свом тумачењу Десанке Максимовић, о старту „Игара без граница“ на ТВ Политика, о музици за „Титаник“...

САВЕЗНА ВЛАДА ЧВРСТО ОПРЕДЕЉЕ-
НА ДА СЕ САЧУВА СТАБИЛНОСТ

Девалвације неће бити

Ценовна и валутна стабилност – основне претпоставке за бржи привредни развој. Нагађања око девалвације динара су произвољна и опасна Страна 3.

ЗАШТО ЈЕ БЕОГРАДСКА ОПСЕРВАТОРИЈА ТРАЖИЛА ДА СЕ 11. АВГУСТ, ДАН ПОМРАЧЕЊА СУНЦА, ПРОГЛАСИ НЕРАДНИМ

Спектакл који се мора видети

Родитељи би требало обавезно да буду са својом децом. Усред дана наступиће трочасовни мрак, а температура може пасти и за десетак степени. Возачи би посебно требало да буду опрезни

УНХЦР И ОЕБС ПОТВРДИЛИ НАВОДЕ ИЗ МЕМОРАНДУМА ВЛАДЕ СРЈ Страна 3.

Страховлада банди пред носом Кфора

Осуде нису зауставиле албанске терористе који убијају, пале и пљачкају. Бандити не мирују после злочина у Старом Грацком – прете породици Живић. Најављује се агресивније понашање мировних снага УН према терористима „ОВК“

поручене кобалтне наочари, „Експрес“ је покушао да истражи могу ли њих успешно да замене наочари

ник директора Савезног завода за мере и драгоцене метале. - Пероизвод се пријављује Заводу за стан-

наочаре ваљане. Од Савезног министарства здравља су добили објашење да они нису надлежни за атесте,

тованих за стручна ложишта нових производа - рекао нам је професор Вуко Домазетовић, председник

кционално оштећени

Б. Јакшић
М. Миленковић

Када се приближио на око 15 метара, путнике је ухватила паника. Милошевић је зауставио „стојадина“, а онда убацео у рикверц и почео вратоломно да бежи ка Шипикову. Необични предмет их је пратио готово до првих кућа.

- Предмет је био наранџасте боје - причали су после неколико дана Милошевићи потписнику ових редова. - Није био велики, можда метар-два у пречнику. Или нам се тако учинило. Око њега је било неколико кругова, који су личили на маглу.

Када су се мало прибрали, Милошевићи и њихов сапутник поново су кренули ка Малом Јасеновцу и Зајечару, али се на истом месту слика поновила. Поново су морали да беже назад. Тако четири пута.

- Када смо трећи пут покушали да прођемо, прстигао нас је „фића“ - рекао нам је Милошевић. - Није се заустављао. Да ли је човек видео оно што смо ми видели или није, не знам. Ми смо видели. Када смо пети пут покушали да прођемо, то нам се поново приближило, али је застало, а онда се дигло у висину. Видели смо како се после тога спустило иза једне шуме.

Када су стигли у Мали Јасеновац, Милошевић је оцу испричао шта им се догодило. Он им је рекао да то није ништа необично, јер је познато да се на том месту понекад оглашава злато!?

В. Церовић
СУТРА: Деда поручио унуку да ће устати из гроба

ЗАШТО ЈЕ БЕОГРАДСКА ОПСЕРВАТОРИЈА ТРАЖИЛА ДА СЕ 11. АВГУСТ ПРОГЛАСИ НЕРАДНИМ

Спектакл који се не сме пропустити

Родитељи би требало обавезно да буду са својом децом. Усред дана наступиће трочасовни мрак, а температура може пасти и за десетак степени. Возачи би посебно требало да буду опрезни

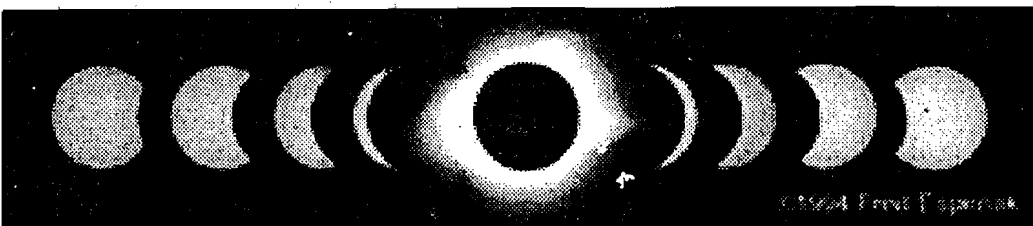
Астрономска опсерваторија на Звездари затражила је недавно од савезне и републичких влада да 11. август, када ће бити помрачење Сунца, прогласе нерадним даном. Осим тога, затражено је да се за ту августовску среду уведе одговарајући режим пловидбе рекама, као и да се донесе уредба о обавезној ноћној сигнализацији у саобраћају и то за период од 12,30 до 13,30 сати.

Директор Астрономске опсерваторије на Звездари др Милан Димитријевић истиче да је проглашење нерадног дана тражено из више разлога:

- Током протеклог помрачења Сунца 1961. године била је школска година, тако да су наставници ученицима могли да објасне

ову ретку и најлепшу небеску појаву, али да буду уз њих, како деца од сувишног посматрања помрачења Сунца не би добила оштећења вида. Ово помрачење Сунца пада у време летњег распуста, па смо сматрали, да би запослени родитељи требало да тога дана одсутствују са посла, како би били уз своју децу.

- Други разлог - наставља наш саговорник, била је и чињеница да најлепши небески тренутак када Месећ покрије Сунце и када се на небу буду виделе звезде, Меркур и Сунчева корона не треба никако пропустити, јер ће тако нешто поново десити тек 7. октобра 2135. године. Уколико, запослени у то време буду на послу, пропустиће овај спектакуларни догађај.

Следећи пут овај космички феномен догодиће се 7. октобра 2135. године: све фазе помрачења сунца

Милан Димитријевић истиче да ће, поред тога, у среду 11. августа, од 11,30 сати до 14,30 владати потпуно измењене околности. Изненада, усред бела дана остаћемо три сата без Сун-

ца, односно наступиће мрак. Температура се може спустити и за десет степени, што заједно са наступајућим мраком може драстично да утиче на учеснике у саобраћају.

- Морамо такође имати у виду, - каже наш саговорник - да је велики број мостова, поготову у Војводини, срушен, да су неке саобраћајнице оштећене и да наступање мрака може да доведе до загушења саобраћаја и до саобраћајних незгода. Највероватније ће и велики број Југословена, баш тога дана кренути у Кикинду, Суботицу или Хоргош, јер ће се у тим местима најбоље видети потпуно помрачење Сунца.

Београдска астрономска опсерваторија сматра да би радио станице на својим фреквенцијама требало да одбројавају наступајуће помрачење Сунца, како визачи не би били изненађени. Поред тога, занимљиво би било, да тај јединствен догађај, који нико од нас више неће видети, пренесе директно београдске телевизије - додаје др Милан Димитријевић, директор Астрономске опсерваторије на Звездари.

М. Миленковић
Б. Јакшић

ПОТПУНО ПОМРАЧЕЊЕ ВИДЉИВО ИЗ КИКИНДЕ И СУБОТИЦЕ

Појас тоталитета, подручје из којег ће се видети потпуно помрачење Сунца у Југославији, налази се делом у Војводини, северно од линије Бајмок, Ада и Нова Црња, саопштило је јуче београдско Астрономско друштво „Руђер Бошковић“.

Од већих места, у појасу тоталитета налазе се Суботица и Кикинда, где ће тотално помрачење трајати минут и 46 секунди, односно минут и 34 секунде.

Тоталитет ће најдуже моћи да се посматра из севернобачког села Бала - два минута и 15 секунди.

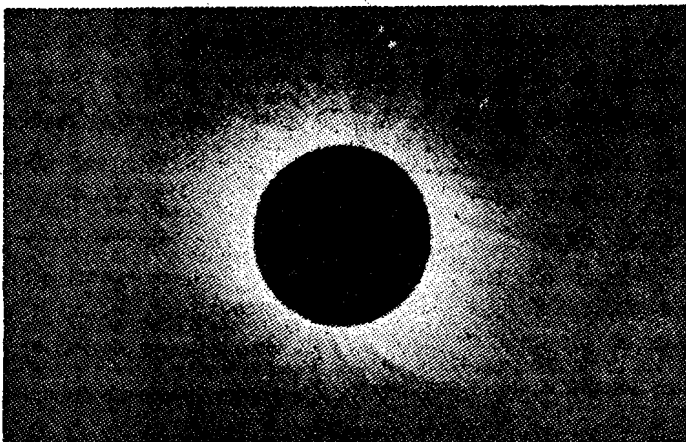
Потпуно помрачење Сунца у Суботици ће почети у 12 сати 52 минута 52 секунде и трајаће до 12 сати 54 минута 38 секунди, а у Кикинди ће та појава моћи да се посматра од 12 сати 54 минута 38 секунди до 12 сати 56 минута 12 секунди.

Зона делимичног помрачења обухвата Београд, Подгорицу, Нови Сад, Приштину и Бањалуку.

Делимично помрачење у Београду ће почети у 11 сати 30 минута 53 секунде, у Подгорици у 11 сати 29 минута 20 секунди, у Новом Саду у 11 сати 23 минута 37 секунди, у Приштини у 11 сати 32 минута 50 секунди, у Бањалуци у 11 сати 24 минута 59 секунди.

Крај делимичног помрачења у Београду биће у 14 сати 19 минута 55 секунди, у Подгорици у 14 сати 21 минут, у Новом Саду у 14 сати 18 минута 16 секунди, у Приштини у 14 сати 23 минута 56 секунди, у Бањалуци у 14 сати 14 минута 34 секунде.

Танјуг

Тренутак тоталног помрачења: хромосфера и корона

ЈОШ СЕДАМ ДАНА ДО ПОМРАЧЕЊА СУНЦА

ВАТРЕНА ЛОПТА КОЈА ЈЕ ПРОШЛЕ СУБОТЕ ОБАСЈАЛА СРБИЈУ
НЕФОРМАЛНО НАЈАВЉУЈЕ МЕТЕОРСКИ РОЈ ПЕРСЕИДА

Метеорска киша после помрачења Сунца

Астрофизичари најављују нови спектакл: рој звезда падалица у ноћи између 12. и 13. августа. Да нам метеори не би падали на главу, брину међународни осматрачи који разбијају или скрећу путању великих васионских тела

Ватрена лопта, највероватније болид, која је прошлосуботње вечера неколико секунди обасјавала Београд и Србију, могла би да буде сјајна најав за метеорски спектакл - рој персеида, параду звезда падалица познату као метеорска киша, која ће „падати“ током прве половине овог месеца, а најбоље ће се, најављују београдски астрофизичари, видети у ноћи између 12. и 13. августа!

Не умањујући спектакуларност тоталног помрачења Сунца које читава Европа ишчекује 11. августа, астрономи Београдског друштва „Руђер Бошковић“ и Народне опсерваторије скрећу пажњу да не би требало пропустити ноћи прве половине августа, познате по звездама падалицама које оваг пута израћају из сазвезђа Персеја. Овај метеорски рој биће најочљивији у ноћи између 12. и 13. августа, свега дан иза тоталног помрачења Сунца. Близина два догађаја

не значи њихову директну повезаност, ако се не рачуна чињеница да оба спадају у ретке феномене који се могу видети са Земље. Јер, помрачења се не виде увек са истог места, а метеорски падови, прелети и распрскавања, иначе веома чести у свемиру, могу да се предвиде само делимично. Углавном су изненадни и најчешће невидљиви.

- Сматра се да су метеори најчешће кометског или астероидног порекла, дакле, да стижу до Земљине сфере из појединих сазвезђа или да су, заправо, делови па и читаве „падајуће“ мање планете - објашњава Милан Јеличић, секретар Астрономског друштва „Руђер Бошковић“ у Београду.

Око Сунца круже метеориди, који могу бити ситни попут најмањих каменчића до камених или каменогвоздених материја тешких више килограма. Када таква тела улете у Земљину атмосферу називају се метеори или звезде пада-

лице које од силног трења могу потпуно да сагоре и нестати. Али, не морају.

- Наранцастоцрвена кугла која се појавила над Србијом минуле суботе, по опису не-

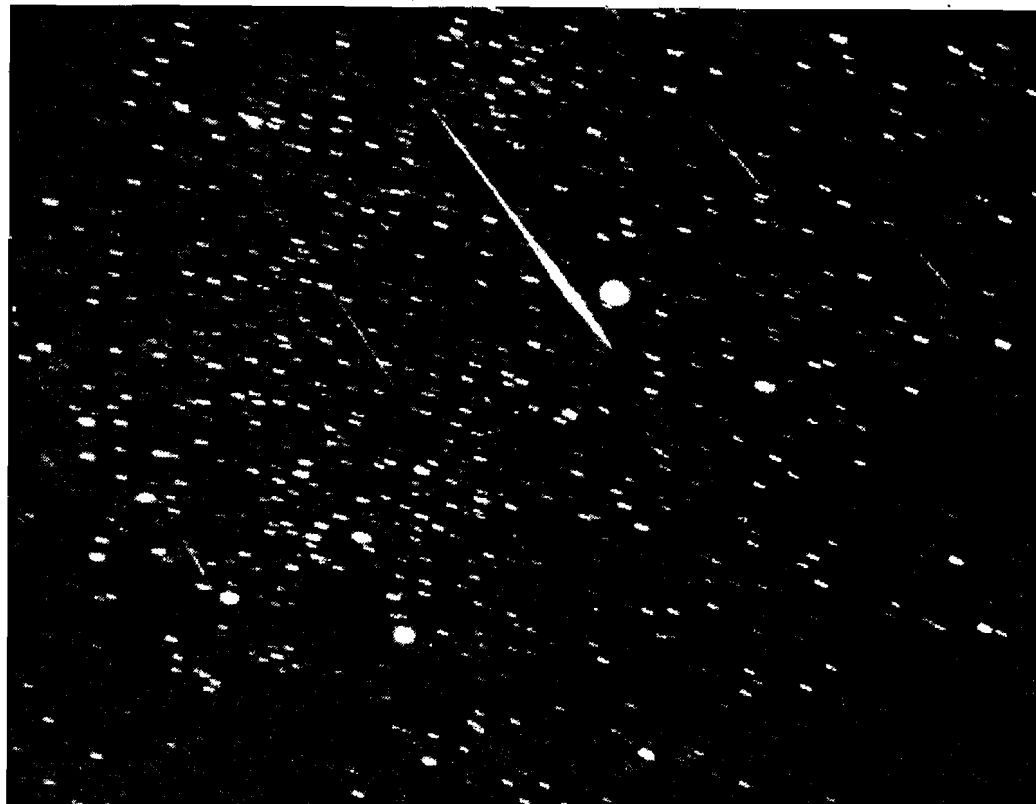
ЦРНИ КАМЕН

Леп комад астероида који је долетео из васионе јесте Црни камен у Таби, односно Меки у Саудијској Арабији, месту поклоњења муслиманских ходочасника и великог броја верника.

ТУНГУСКА КАТАСТРОФА

Део комете, вероватно великих димензија, тако је снажно експлодирало почетком двадесетог века у Сибиру да је изазвао тунгуску катастрофу чије последице је анализирао научна експедиција 1921. године - дрвене је надалеко пообарано, а повсуда су остале наслаге материјала залеђених гасова и прашине.

ких очевидаца, за собом је „оставила“ звук пиштања, док су други након сјаја чули експлозију, могла би да буде болид - закључује Јеличић, а с њим се

Звезде ће изронити из сазвезђа Персеја: метеорска киша

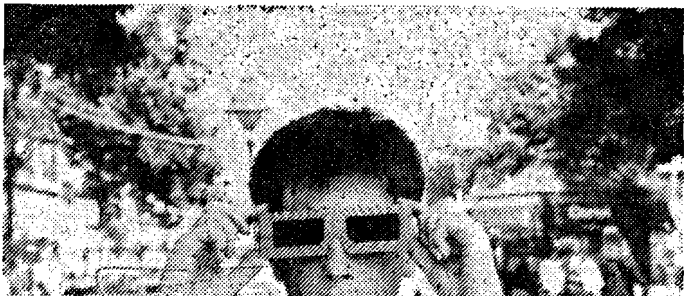
ВЕЛИКИ БОЛИД ИЗАЗВАО ИЗУМИРАЊЕ ДИНОСАУРУСА?

Метеор, па и тако сјајан са зелено-плавим репом, када се зове болид, чест је Земљин гост, наравно, непозван. Каткад је и опасан, јер може да буде тако велики да његов пречник износи

састава, такозвани метеорити.

„Судећи по томе, могли бисмо очекивати да ће неко негде на западу од наше територије, рецимо у РС или у Босни можда пронаћи остатке распрснуте главе болида који је

вић. - Јер, за сигурност Земљана брине специјална међународна организација опремљена за посматрање, праћење и евентуално разбијање * или скретање путање каквог огромног метеора или астерои-

Ватрена лопта, највероватније болид, која је прошлосуботње вечери неколико секунди обасјавала Београд и Србију, могла би да буде сјајна најава за метеорски спектакл - рој персеида, параду звезда падалица познату као метеорска кишпа, која ће „падати“ током прве половине овог месеца, а најбоље ће се, најављују београдски астрофизичари, видети у ноћи између 12. и 13. августа!

Не умањујући спектакуларност тоталног помрачења Сунца које читава Европа ишчекује 11. августа, астрономи Београдског друштва „Руђер Бошковић“ и Народне опсерваторије скрећу пажњу да не би требало пропустити ноћи прве половине августа, познате по звездама падалицама које овога пута израњају из сазвежђа Персеја. Овај метеорски рој биће најубочљивији у ноћи између 12. и 13. августа, свега дан иза тоталног помрачења Сунца. Близина два дотађаја

не значи њихову директну повезаност, ако се не рачуна чињеница да оба спадају у ретке феномене који се могу видети са Земље. Јер, помрачења се не виде увек са истог места, а метеорски падови, прелети и распрскавања, иначе веома чести у свемиру, могу да се предвиде само делимично. Углавном су изненадни и најчешће невидљиви.

Сматра се да су метеори најчешће кометског или астероидног порекла, дакле, да стижу до Земљине сфере из појединих сазвежђа или да су, заправо, делови па и читаве „падајуће“ мање планете - објашњава Милан Јеличић, секретар Астрономског друштва „Руђер Бошковић“ у Београду.

Око Сунца круже метеориди, који могу бити ситни попут најмањих каменчића до каменних или каменогвоздених материја тешких више килограма. Када таква тела улете у Земљину атмосферу називају се метеори или звезде пада-

лице које од силног трења могу потпуно да сагоре и нестати. Али, не морају.

Наранџастоцрвена кутла која се појавила над Србијом минуле суботе, по опису не-

ЦРНИ КАМЕН

Леп комад астероида који је долетео из васионе јесте Црни камен у Таби, односно Меки у Саудијској Арабији, месту поклоњења муслиманских ходочасника и великог броја верника.

ТУНГУСКА КАТАСТРОФА

Део комете, вероватно великих димензија, тако је снажно експлодирао почетком двадесетог века у Сибиру да је изазвао тунгуску катастрофу чије последице је анализирао научна експедиција 1921. године - дрвце је надалеко пообарано, а посвуда су остале наслаге материјала залеђених гасова и прашине.

ких очевидца, за собом је „оставила“ звук пиштања, док су други након сјаја чули експлозију, могла би да буде болид - закључује Јеличић, а с њим се

Звезде ће изронити из сазвежђа Персеја: метеорска кишпа

ВЕЛИКИ БОЛИД ИЗАЗВАО ИЗУМИРАЊЕ ДИНОСАУРУСА?

Метеор, па и тако сјајан са зелено-плавим репом, када се зове болид, чест је Земљин гост, наравно, непозван. Каткад је и опасан, јер може да буде тако велики да његов пречник износи по неколико километара. Утешно за људе на нашој планети јесте то што су тако велики метеори ретки, али један је, ипак, пао. Додуше, не зна се тачно када. Претпоставља се да је пре 65 милинијума астероид пречника пет до десет километара пао у Мексику, на полуострво Јукатан и направио позамашан кратер - Чикскалаб, вишекилометарског промера. По једној теорији, управо он је изазвао изумирање диносауруса, тадашњих краљева планете!

слаже и Милан Димитријевић, директор Београдске опсерваторије. - Болид је такође метеор, али веома сјајан. Када

се он у атмосфери распрсне, на Земљу пада ситније и крупније камење, најчешће каменог, а ређе каменогвозденог

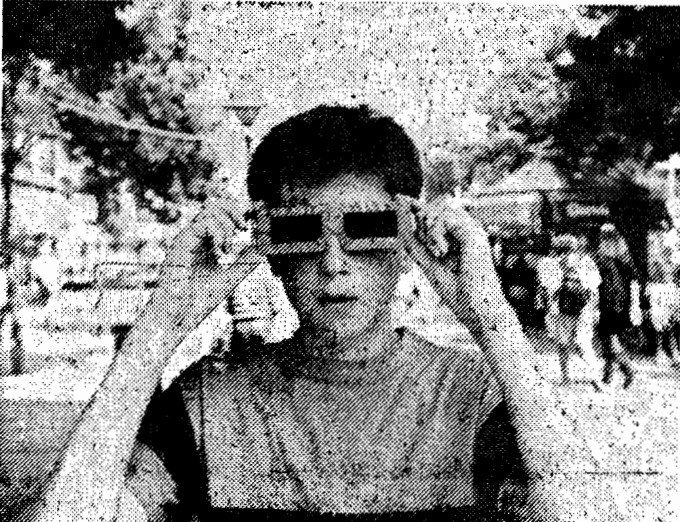
састава, такозвани метеорити.

„Судећи по томе, могли бисмо очекивати да ће неко негде на западу од наше територије, рецимо у РС или у Босни можда пронаћи остатке распрснуте главе болида који је пролетео изнад Београда од истока, ка западу“, нада се Милан Димитријевић. „Можда се то ипак неће десити, ако су делови болида пали у ненасељено место или сагорели у атмосфери“, додaje он.

Жителји Земље не треба да се плаше да ће им огроман метеор пасти на главу. Пре би се могло неком догодити да га „строфи“ премија на лутрији - шаши се Милан Димитрије-

вић. - Јер, за сигурност Земљана брине специјална међународна организација опремљена за посматрање, праћење и евентуално разбијање или скретање путање каквог огромног метеора или астероида који се „намерио“ да падне у насељене пределе. Нема места страху, већ долази време за уживање у наредној игри звезда падалица које ће према Земљи кренути из радијанта (тачке извирања) сазвежђа Персеја. Персеиди у великом броју „спремају“ се да „полете“ ка нама након Леонида, метеорског роја или кише из радијанта сазвежђа Лава,

В. Јакшић

У ишчекивању помрачења: Цвета улични бизнис са специјалним наочарима за посматрање овог космичког феномена

БАЛКАНСКИ „ДОСИЈЕ ИКС“

ЛЕКОВИТИ ИЗВОР НА РАДАН ПЛАНИНИ ПОНОВО ПРИВЛАЧИ ЉУДЕ ИЗ РАЗНИХ КРАЈЕВА КОЈИ ОВДЕ СВОЈОЈ БОЉЦИ ТРАЖЕ ЛЕКА (16)

ПРВА ОТМИЦА У СРЕМУ – ОТМИЧАРИ У ЗАТВОРУ

Југо-Американца отели због дуга од 90 хиљада марака

Чувар заспао у викендици па је отети искористио прилику и побегао

СРЕМСКА МИТРОВИЦА. - Милорад Лазић (58), власник Предузећа „Лазић-петрол“ из Доње Чађавице код Бијељине, његов син Влада (29) и Славко Лађиновић (47), власник фотографске радње „Спорт“, из Сремске Митровице, притворени су у Окружном затвору због основане сумње да су починили кривично дело отмице и изнуде над Душаном Чворовићем (61), рођеним у селу Краванце код Лучана, иначе америчким држављанином стално настањеним у Чикагу.

Тројица притворених тврде да им је Душан Чворовић дужан око 90.000 немачких марака, те да су тражили да дуг врати, док Чворовић, према незваничним информацијама признаје да је од окривљених узео 28.000 америчких долара, као заједничко учешће у послу, односно за регистрацију фирме у САД, која би увозила одређену робу за консигнационо складиште у Републици Српској.

Обећавао и ципове

Душан Чворовић је, према тврдњама окривљених, новац узео још 1997. године, обећао велики посао и бескаматни кредит у Америци, па кад се све то изјаловило, тражили су да врати новац. Како паре није

кола, одвели у фотографску радњу „Спорт“ у Сремској Митровици, власништво Славка Лађиновића. Фотограф им је затим дао кључ од своје викендице, и у њу су одвели Чворовића. Отетог је чувао Влада Лазић.

Чувар је заспао

Чворовић је телефоном поручио родбини из Лучана да му донесе чекове америчке банке, који су били у селу код његове мајке, да исплати дуг. Чекови су донесени у Бадовинце, где их је, према налазу полиције преузео Славко Лађиновић, али нису били потписани. Провером у америчкој банци у Брчком утврђено је да за њих постоји покриће, међутим, у међувремену је чувар отетог Чворовића Влада Лазић заспао у викендици, а Чворовић искористио прилику, побегао и случај пријавио полицији у Сремској Митровици.

Отети бизнисмени Душан Чворовић не пориче да има нерешене рачуне око заједничког улагања од око 55.000 немачких марака, док отмичари тврде да им је дужан 90.000 марака. Једино притворени фотограф Лађиновић тврди да нема везе са отмицом, да му Чворовић ништа није дужан, а

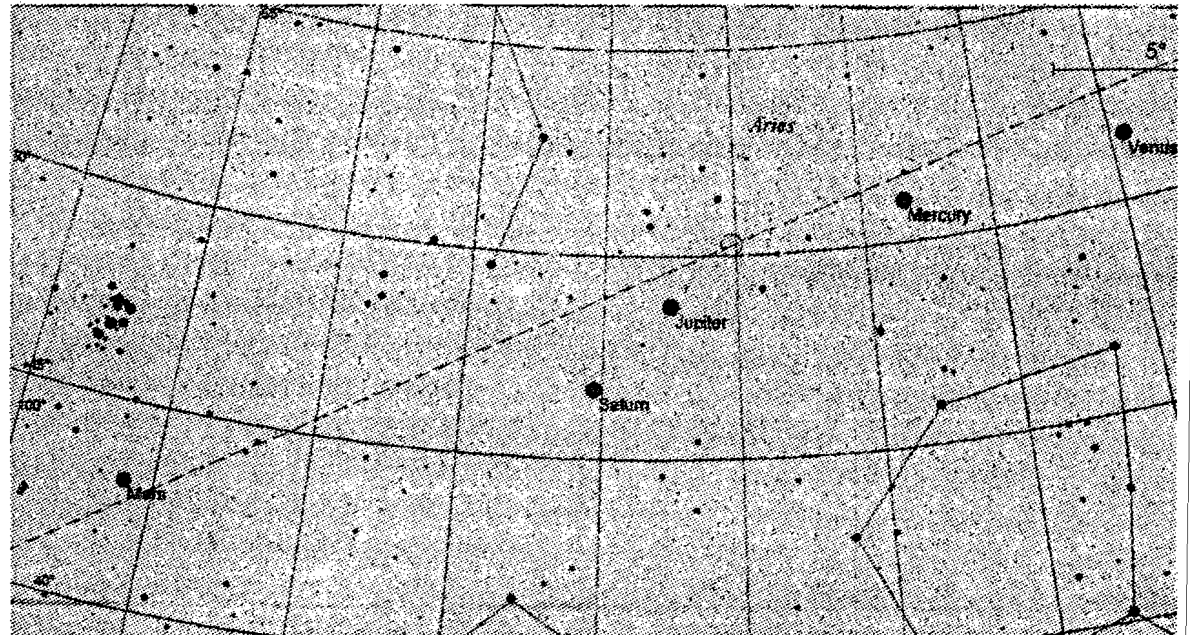
НЕОБИЧНА НЕБЕСКА ПОЈАВА НЕЋЕ ИЗАЗВАТИ КАТАКЛИЗМУ

Астрономи категорични: Неће бити смака света

Катастрофалне догађаје за 5. мај 2000. најавила Џенифер Лоусон, али научници тврде да се сутра неће догодити ништа што већ није виђено. Појаву забележили још Кинези 2448. године пре нове ере

Богмдани свезанци који себе виде у лику космичких избавитеља човечанства на сав глас ових дана поручују Земљанима да им се крај приближава. Најновију планетарну катаклизму они најављују већ за сутра - петог маја 2000. Наравно да неће бити никаквог масовног помора, револуционарних блувања ватре из утробе Земље и разарајућих земљотреса. Космички спектакл ће се заиста догодити, али сем сазнања да се ова небеска слика догађа ретко, једном у неколико стотина хиљада година, ништа друго Земљанима неће донети, кажу астрономи.

Атмосферу најновијих најва катаклизме подгрејала је хит књига на енглеском говорном подручју Аустралијанке Џенифер Лоусон. Претрива-

Ретка, али не и опасна појава: сваких милион и осамдесет хиљада година планете заузму овај положај

ВЕЋ ВИЂЕНО

Изванредан догађај забележили су Кинези – зближавање свих пет планета у сазвезђу Риба 2448. године пре наше ере за владавине цара Чуан Јуа.

при томе неће збити - каже др Димитријевић, подсећајући како су кобајаги видовњаци пророковали смак света последњи пут пре девет месеци, када се из многих делова Земље могло видети потпуно по-

Чувар заспао у викендици па је отети искористио прилику и побегао

СРЕМСКА МИТРОВИЦА. - Милорад Лазић (58), власник Предузећа „Лазич-петрол“ из Доње Чађавице код Бијељине, његов син Влада (29) и Славко Лађиновић (47), власник фотографске радње „Спорт“, из Сремске Митровице, притворени су у Окружном затвору због основане сумње да су починили кривично дело отмице и изнуде над Душаном Чворовићем (61), рођеним у селу Краванце код Лучана, иначе америчким држављанином стално настањеним у Чикагу.

Тројица притворених тврде да им је Душан Чворовић дужан око 90.000 немачких марака, те да су тражили да дуг врати, док Чворовић, према незваничним информацијама признаје да је од окривљених узео 28.000 америчких долара, као заједничко учешће у послу, односно за регистрацију фирме у САД, која би увозила одређену робу за консигнацијоно складиште у Републици Српској.

Обећавао и ципове

Душан Чворовић је, према тврдњама окривљених, новац узео још 1997. године, обећао велики посао и бескаматни кредит у Америци, па кад се све то изјаловило, тражили су да врати новац. Како паре није вратио, већ им испоручио само једну „шкоду-октавиу“, у вредности шест хиљада марака, обећао је и двадесетак ципова, који су наводно стигли у луку у Амстердам, али нису никад дошли до Бијељине, одлучили су да га прошле среде отму да би наплатили дуг.

Милорад и Влада Лазић су прошле среде сачекали Душана Чворовића на безбедној пумпи на путу Суботица - Нови Сад, са извесним Младеном. Ту је Чворовић требало да доведе аутомобил „пасат“, на име дуга. Ставили су га у

кола, одвезли у фотографску радњу „Спорт“ у Сремској Митровици, власништво Славка Лађиновића. Фотограф им је затим дао кључ од своје викендице, и у њу су одвели Чворовића. Отетог је чувао Влада Лазић.

Чувар је заспао

Чворовић је телефоном поручио родбини из Лучана да му донесу чекове америчке банке, који су били у селу код његове мајке, да исплати дуг. Чекови су донесени у Бадовинце, где их је, према налазу полиције преузео Славко Лађиновић, али нису били потписани. Провером у америчкој банци у Брчком утврђено је да за њих постоји покриће, међутим, у међувремену је чувар отетог Чворовића Влада Лазић заспао у викендици, а Чворовић искористио прилику, побегао и случај пријавио полицији у Сремској Митровици.

Отети бизнисмени Душан Чворовић не пориче да има нерешене рачуне око заједничког улагања од око 55.000 немачких марака, док отмицари тврде да им је дужан 90.000 марака. Једино притворени фотограф Лађиновић тврди да нема везе са отмицом, да му Чворовић ништа није дужан, а да је дајући кључ од викендице мислио да Влада Лазић, који му је пријатељ, жели да је искористи за провод током празника.

Међутим, власник „Лазич-петрола“ Милорад Лазић тврди да Чворовић дугује и Лађиновићу 15.000 марака, те да су рачунали на заједнички посао.

Ово је прва отмица на подручју Срема, па за овај догађај влада велико интересовање јавности.

J. Слатинац

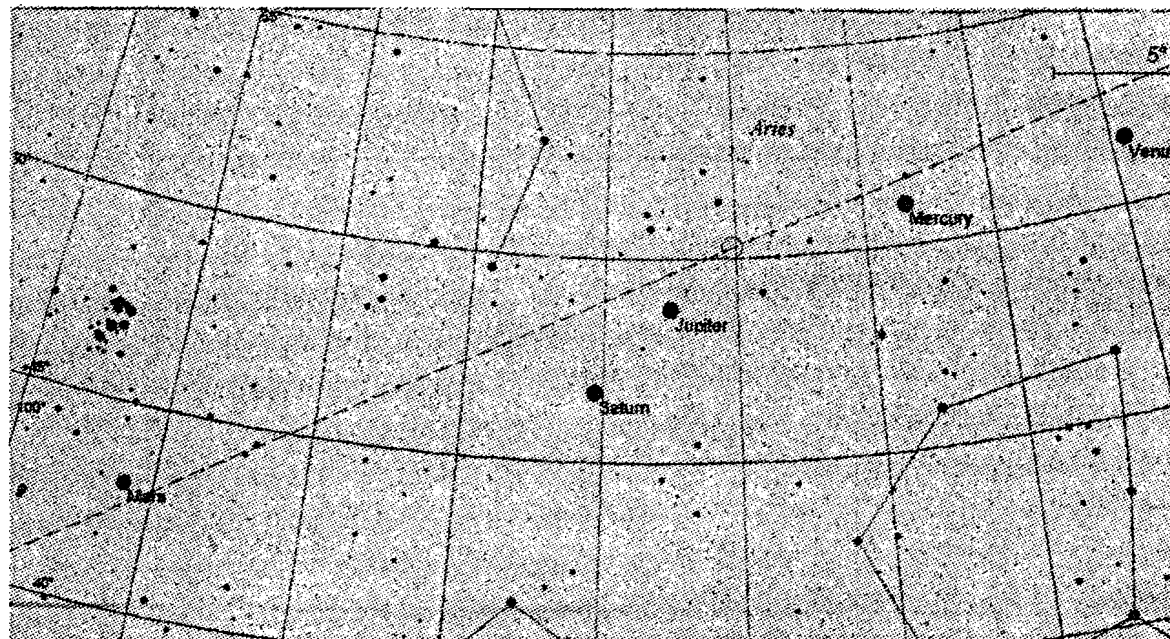
ДЕСЕТ МИЛИ СМАКА СВЕТА

Катастрофалне догађаје за 5. мај 2000. најавила Џенифер Лоусон, али научници тврде да се сутра неће догодити ништа што већ није виђено. Појаву забележили још Кинези 2448. године пре нове ере

Богомдани свезанци који себе виде у лику космичких избавитеља човечанства на сав глас ових дана поручују Земљанима да им се крај приближава. Најновију планетарну катаклизму они најављују већ за сутра - петог маја 2000. Наравно да неће бити никаквог масовног помора, револуционарних бљевања ватре из утробе Земље и разарајућих земљотреса. Космички спектакл ће се заиста догодити, али сем сазнања да се ова небеска слика догађа ретко, једном у неколико стотина хиљада година, ништа друго Земљанима неће донети, кажу астрономи.

Атмосферу најновијих најва катаклизме подгрејала је хит књига на енглеском говорном подручју Аустралијанке Џенифер Лоусон „Предвиђања катастрофалних догађаја 2000/2001. године“. Лоусонова тврди да ће се свих шест планета пратилаца Сунца поређати у једну линију 4. и 5. а посебно 18. маја и збиром својих гравитационих сила на Земљи произвести вулкане, земљотресе, поплаве и друга разарања.

Западни свет нарочито се узврполио и уплашио, јер је спаистељка Џенифер Лоусон упечатљиво осликала апокалипсу која ће се десити управо на пацифичкој обали Северне

Ретка, али не и опасна појава: сваких милион и осамдесет хиљада година планете заузму овај положај

ВЕЋ ВИЂЕНО

Изванредан догађај забележили су Кинези - зближавање свих пет планета у сазвежђу Риба 2448. године пре наше ере за владавине цара Чуан Јуа.

Америке. Ауторка је уверена да ће овај распоред планета напросто разорити напола познату раселину Сан Андреас која већ одраније показује знакове уморности. Она ће се раздвојити, пући и покренути шикљање воде, земље и блата што ће произвести подрхтавање земље, док ће из Земљине унутрашњости избуљати лава и, подетети камење и тако сатрти милионе људских живота у великим градовима на том подручју: Лос Анђелесу, Сан Франциску, Сијетлу и Сан Ди-

јегу који ће бити збрисани с лица планете.

Астроном др Милан Димитријевић, директор Опсерваторије Београд, потврђује нам да ће се планете стварно поређати, али не баш у једну замисљену линију.

Реч је о занимљивој појави која се дешава ретко. Свемирска тела која се крећу око Сунца распоредиће се на следећи начин: Сатурн, Јупитер, Марс, Сунце, Меркур, Венера, Земља, Уран, Нептун и Плутон. И то је све. Ништа ванредно се

при томе неће збити - каже др Димитријевић, подсећајући како су кобајаги видовњаци пророковали смак света последњи пут пре девет месеци, када се из многих делова Земље могло видети потпуно помрачење Сунца.

- И тада смо ми астрономи говорили људима да се окану злослутних магова, али нам они нису веровали.

- Аустролозима је давно поручено да је гравитациони утицај бабице на новорођенче већи од сличног деловања Сатурна - коментар је нашег сговорника на тврдње астролога да ће најављену катаклизму изазвати збир гравитационих сила поређаних планета.

Бранка Јакшић

У ИНСТИТУТУ ЗА ОЧНЕ БОЛЕСТИ КЦС ДИЖУ ГЛАС ПРОТИВ ОПАСНИХ ИГРАЧАКА

НЕСЛАВАН КРАЈ ЕКСКУРЗИЈЕ УЧЕНИКА ДЕСЕТЕ БЕОГРАДСКЕ ГИМНАЗИЈЕ У ВРЊАЦКОЈ БАЊИ

ČLANCI

Dr Milana Dimitrijevića u listu

POLITIKA

1990 - 2000

Priredili: Dr milan Dimitrijević

Dr Slaviša Milisavljević

Beograd, 2013

забринуло Југословене, па се шљака одвози у Бусовачу крај Зенице где се користи за ватростални цемент којим се облажу високе пећи.

Прича, дакле, завршава у Зеници, најзагађенијем југословенском граду који је од симбола индустријског просперитета брзо постао знамење безобзирног уништења.

Јевтинији за 35 одсто

Приштина, 20. марта (Танјуг) У продавницама „Косоводрва“ од данас је намештај јевтинији за 35 процената. Појевтинење је уследило због оштре конкуренције и пада промета, а пада на терет трговаца који су смањили своју маржу. Ових дана се, како најављују у „Косоводрву“, могу очекивати још и додатне олакшице за купце.

МИСТЕРИЈЕ СВЕМИРА

Нова комета се приближава Земљи

Репатицу „Остин 1989 ЦЛ“ открио је, прошле године, истоимени астроном. – Најбоље ће се видети средином маја

На небу се не указују никаква чуда, како би астролози хтели то да прикажу, али свака необична и ретка појава и те како привлачи пажњу обичних људи. Астрономи сада најављују долазак комете коју нисмо имали прилике да видимо – „Остин 1989 цл“ – која ће, највероватније, по сјају надмашити Халејеу у време њеног пропутавања кроз Сунчев систем пре неколико година. Средином маја моћи ћемо да је посматрамо голим оком, јер ће њена тзв. привидна величина одговарати сјају Северњаче!

– Комета је откривена прошле године са јужне полулопте (отуд у називу 1989), а име је добила по астроному који је регистровао – објашњава др Милан Димитријевић, научни саветник Астрономске опсерваторије у Београду. – Однекуда је долетала, али нико не зна одакле. Већина комета стиже, иначе, из тзв. Ортовог облака изван Сунчевог система, но и то је само претпоставка. Неки астрономски прорачуни наговешћују да ће, док буде пролазила покрај Сунца, бити сјајнија од Халејеје од пре неколико година. Али, са кометама је као и са временском прогнозом.

То не значи да се комета „Остин“ појавила тек недавно, постојала је и раније и лутала Сунчевим систе-

мом. Наравно, неће се видети све док се не приближи Сунцу, кад почињу испаравања залеђених гасова, од којих настаје реп што светли због преламања сунчевих зрака. Пре тога су комете невидљиве (могу само да их опазе астрономи кроз дурбине), јер су састављене од леда и стена. Потпуно су тамне и хладне, пречника неколико километара. Сваке године астрономи открију десетак нових комета, али ретка која од њих се види голим оком. А за обичне људе оне су занимљиве само ако су видљиве.

– Још не знамо ни колики ће јој реп бити – каже др Милан Димитријевић. – После 15. априла требало би да се види, али близу хоризонта, што значи да ће знатно мање морати да се погну на Авалу или оду ван Београда. Моћи ће да је посматрају пре самог изгревања Сунца. Од средине маја излазиће нешто пре поноћи, а у праскозорје налазиће се високо на хоризонту, тако да ће се видети голим оком, а још боље двогледом. Биће сјајна отприлике као Северњача.

И у првој половини јуна биће видљива целе ноћи, међутим изнад самог хоризонта.

За неки дан добићемо прецизне податке за осматрање од др Душана Славића, са Електротехничког

факултета у Београду, творца јединственог „Скај атласа“.

Секретарица Томе Дијановића Анкица Угарковић, која је секретарица била и свим управницима Бриона од 1956. па до 1985. године, каже:

– Фрапирао сам писањем страних и домаћих новина да је

факултета у Београду, творца јединственог „Скај атласа“.

– За сада се слабо види јер је удаљена, а и подаци које сам добио – има их три врсте – међусобно се разликују – углавном др Душан Славић. – Зато не могу тачно да одредим куда ће се кретати. Међутим, за који дан имају прецизне податке на основу којих ће персонални рачунар, који је уграђен експертни систем „Скај атлас“, одредити путању ове комете. И раније смо израчунавали кретање ових небеских тела. У сталом, у рачунару имам податке о положају десет хиљада небеских тела, од којих је 8.500 звезда.

С. Стојиљковић

„Тигар“ продужио сарадњу са америчком фирмом

Пирот, 20. марта (Танјуг) Индустрија гуме „Тигар“ из Пирота и америчка фирма „Униројал гудрич“ потписали су петогодишњи уговор о сарадњи.

Две фирме су тиме продужиле век уговору о лиценци и пословно-техничкој сарадњи, који већ

петнаест година успешно реализују. У прва два месеца ове године „Тигар“ је већ извезао производе у вредности од шест милиона долара, што је добар знак да ће ове године план девизног прихода од 50 милиона долара бити остварен.

о пореклу колекције сребрног римског посуђа, о којем се тренутно води спор у Њујорку, истичу да се у свему овоме не могу мимовићи две познате радионице за израду таквих предмета у римским насељима Наису и Сирмиуму. Податак о постојању такве радионице у Наису, данашњем Нишцу, забележен је у познатом спису „Notitia dignitatum“ с краја 4. века.

САОБРАЋАЈНА НЕСРЕЋА КОД ГОРЊЕГ МИЛАНОВЦА

Троје мртвих у судару

Горњи Милановац, 20. марта Милош Вујовић (38), његова мајка Емилија (67) и стриц Љубиша (75), сви из Београда, погинули су синоћ у саобраћајној не-

средици са жигом нишке радионице. И сребрне посуде које се сада налазе у музејима у Швајцарској и Бугарској носе жиг нишке радионице, тврди археолог Дрча.

Све то указује да је у Нишцу, током 4. века, за време владавине цара Константина, била развијена производња сребрног посуђа. Разни предмети из тих радионица су потом за рачун појединих владара и моћника одлазили на разна одређишта.

Отуда, сматрају стручњаци Народног музеја, за доказивање права Југославије за овим националним културним благом у спору са аукцијском кућом „Сотби“ и Либаном није толико битно на ком локалитету је сребрно посуђе нађено, већ где је произведено. По том основу, који не може бити споран, колекција сребрног посуђа мора се вратити нашој земљи.

срећи која се око 20 часова догодила на Ибарској магистралу у селу Сврачковцима, крај Горњег Милановца. Они су се кретали ка главном граду „москвичем“ којим је управљао Милош Вујовић. У једном тренутку Милош је изгубио контролу над возилом, прешао на леву страну и ауто се сударио са аутобусом „Косовотранса“ из Призрена. У аутобусу није било повређених, али је притворен Милета Вучићевић из Горњег Милановца који је, непосредно пре несреће, својим „Југом“ закачио „москвич“, па се претпоставља да је Вујовић због тога изгубио контролу над својим возилом.

Г. О.

ВАНИ БАЈАГА

географија

рбија, волео бих да се помисли на „Звезду Стефана Миленковића, Дивца... – Ако би ла овакве људе, ја бих јој се придружио ер Момчило Бајагић

Леђутим, миротвоје у последње врегулисана. С друге илузорно борити з тешког наоружа-

из пасоша

е оружје било је музика и наравно каже, „срећом не им међународним ти је за њу потреора овом музича-

режиму. Све оне који то раде заиста из својих убеђења не могу да осудим, али ми је ипак драго што се такве ствари нису догодиле овде са нашим музичарима – каже Бајага, објашњавајући да је то што „Четири годишња доба“ имају мало везе са временом у којем живимо исто једна врста протеста. Јер, није хтео да троши музику на време које је ружно. („Дневна политика“, каже овај музичар, јесте за дневне новине, а сви знамо шта се са њима дешава после два-три дана...)”

Партија истинских вредности

Питамо га да ли је одустао од „позитивне географије“ како је некада и стајало у називу његовог бенда (Бајага и Инструктори позитивне географије)?

– Идејно од позитивне географије нисам одустао јер иза себе имам тринаест великих југословенских турнеја. То значи око хиљаду триста излазака на бину у свим местима Југославије у које је стигла струја. У свим тим местима имам пријатеље који су на концерте долазили са крајње позитивним намерама. А онда су почеле да излазе на светлост дана силе мрака које су поделиле земљу и прекинуле комуникације. Томе ни најмање нисам допринео – каже Момчило Бајагић, указујући да је најмањи проблем то што је прекинуто тржиште. Одрекао би се он комплетног тржишта када би знао „да ће у овој земљи сутра заиста настати мир“.

Уколико би се једнога дана ангажовао „и другачије“ него што смо навикли да то чини, какав би то ангажман био? Бајагин одговор на ово питање је једноставан.

– Политички се нисам ангажовао ни у једној партији јер мислим да то не бих добро радио и да не бих користио људима. Залажем се за истинске вредности у нашем друштву без обзира на то како ће се оно убудуће звати – Југославија или само Србија. Када се у свету каже Југославија или Србија, волео бих да се помисли на Звезду, на фабрику кекса „Бамби“, Монику Селеш, Милорада Павића, Стефана Миленковића, Илију Маринковића или Дивца. Ако би постојала партија која би популаризовала овакве људе ја бих јој се придружио и у њој максимално ангажовао. Врхунски спорт, уметност и наука су ствари које могу да нас спасу. По томе треба да нас по-

вања, од крајњег црњег северозапад простора, нису какви папири. Зауски су му били нални оквири, па излога, многи наном свемира. Мено времена у ујачког „Вјесника“ (агића сведено је рбо-рокер“.

ату су све ствари о – коментарише је то што су све

НАЈНОВИЈА НАУЧНА ХИПОТЕЗА

Васељена двоструко старија?

Ову смелу тврдњу изричу Јозеф Хоел и Волфганг Пристер, са Универзитета у Бону, после изучавања спектра квазара, најудаљенијих космичких тела. – Све се збило пре 30 милијарди година?.

Јозеф Хоел и Волфганг Пристер, са Универзитета у Бону, тврде да је Васељена двоструко старија него што се до сада сматрало: настала је пре 30 милијарди година!

Двојица научника су ово саопштили после проучавања спектра најудаљенијих космичких тела,

УДАЉУЈУ СЕ ЈЕДНЕ ОД ДРУГИХ: НЕКЕ ОД БЕЗБРОЈ ГАЛАКСИЈА

квазара, која светлуцају попут звезда. Спектри су испресецани прним линијама, за које астрономи верују да су последица тога што врели облаци водоника у галаксијама упијају светло које са квазара до нас стиже.

У најприхваћенијој претпоставци до сада, наводи се да је васколки космос настао „великим праском (Big Bang), пре отприлике 15 милијарди година, из једног пражезгра материје бесконачне густине, која је могла да се сабије у једну једину тачку! И после тога наставио је да се шири, што доказују далеке галаксије које се и данас удаљавају.

Ајнштајнова грешка

Један од првих који се латио посла да ово математички разјасни, славни Алберт Ајнштајн, после дугих прорачунавања дошао је до „једначине космоса“. Но, ненадмашном генију није одговарало што се, према овом рачуну, васељена шири. Зато је у једначину убацио „константу“ (математичка величина) која је тај процес „зауставила“.

Неколико година доцније Александар Фридман, велики руски математичар, открио је „уљеза“ који је кварии „једначину космоса“. Хи-

вио нову једначину, према којој је очигледно да се космос шири.

Некако у исто време, амерички астроном Едвин Хабл осматрао је светлосно зрачење удаљених галаксија. Уочио је да су њихове спектралне линије померене ка црвеном пољу спектра, и то све више уколико су оне биле удаљеније од нашег Млечног пута (наша галаксија). Схватио је да „црвени помак“ потврђује да се васиона шири. Касније се сазнало да је све почело са „великом експлозијом“ пре 15 милијарди година.

Галаксије су толико удаљене, изјављују немачки истраживачи, да не могу да се открију помоћу телескопа, а распоређене су, заједно са облацима водоника, неравномерно, попут циновских мехурова сапунице. Зато овакав распоред не може да се објасни помоћу „стандардног модела“, у којем се тврди да се космос шири и да је стар око 15 милијарди година.

Брже се шири

Хоел и Пристер предлажу нову хипотезу: васељена има 30 милијарди година, а галаксије се удаљавају од нас брзином од 90 километара у секунди по мегапарсеку (парсек је астрономска јединица за мерење даљине – 30,8 милиона километара). Да би ово поткрепили, увели су, слично Ајнштајну, „космолошку константу“, сићушну математичку величину, која доказује да се васељена брже шири.

Двојица научника тврде да се између пет и 15 милијарди година васиона споро ширила, тако да су настали галактички „гроздови“ (циновске скупине звезда) од првобитног водоника и хелијума. Пошто се космос хладио, ова два гаса су се задржала у самим галаксијама и међупростору, творећи поменуте облаке.

Да ли су Јозеф Хоел и Волфганг Пристер у праву?

Према речима др Милана Димитријевића, познатог астрофизичара са Астрономске опсерваторије у Београду, ово није првина да неко изјављује како је космос старији. За сваку је похвалу што су уочили и објаснили поменути појаву, али су при томе – да би доказали како је васиона старија него што се мисли – починили грешку сличну Ајнштајновој: убацили су „космолошку константу“.

Колико је васељена стара, колики је размак међу галаксијама и коликом брзином једне од других „беже“, сазнаћемо за коју годину. „Хаблов телескоп“, најсавршенији „технички посматрач“ којег је чо-

пријатеље који су на концерте долазили са крајње позитивним намерама. А онда су почеле да излазе на светлост дана силе мрака које су поделиле земљу и прекинуле комуникације. Томе ни најмање нисам допринео – каже Момчило Бајагић, указујући да је најмањи проблем то што је прекинута тржиште. Одрекао би се он комплетног тржишта када би знао „да ће у овој земљи сутра заиста настати мир“.

Уколико би се једнога дана ангажовао „и другачије“ него што смо навикли да то чини, какав би то ангажман био? Бајагин одговор на ово питање је једноставан.

– Политички се нисам ангажовао ни у једној партији јер мислим да то не бих добро радио и да не бих користио људима. Залажем се за истинске вредности у нашем друштву без обзира на то како ће се оно убудуће звати – Југославија или само Србија. Када се у свету каже Југославија или Србија, волео бих да се помисли на Звезду, на фабрику кекса „Бамби“, Монику Селеш, Милорада Павића, Стефана Миленковића, Илију Маринковића или Дивца. Ако би постојала партија која би популаризовала овакве људе ја бих јој се придружио и у њој максимално ангажовао. Врхунски спорт, уметност и наука су ствари које могу да нас спасу. По томе треба да нас познају и памте – рекао нам је на крају сусрета Момчило Бајагић Бајага за кога су цвеће, зујање пчела само неке од оних правих ствари које покрећу свет.

Дубравка Лакић

УДАЉУЈУ СЕ ЈЕДНЕ ОД ДРУГИХ: НЕКЕ ОД БЕЗБРОЈ ГАЛАКСИЈА

квара, која светлуцају попут звезда. Спектри су испресецани црним линијама, за које астрономи верују да су последица тога што врели облаци водоника у галаксијама упијају светло које са квазара до нас стиже.

У најприхваћенијој претпоставци до сада, наводи се да је васколки космос настао „великим праском (Big Bang), пре отприлике 15 милијарди година, из једног пражезгра материје бесконачне густине, која је могла да се сабије у једну једину тачку! И после тога настао је да се шири, што доказују далеке галаксије које се и данас удаљавају.

Ајнштајнова грешка

Један од првих који се латио посла да ово математички разјасни, славни Алберт Ајнштајн, после дугих прорачунавања дошао је до „једначине космоса“. Но, ненадмашном генију није одговарало што се, према овом рачуну, васељена шири. Зато је у једначину убацио „константу“ (математичка величина) која је тај процес „зауставила“.

Неколико година доцније Александар Фридман, велики руски математичар, открио је „улеза“ који је кварир „једначину космоса“. Хировити Ајнштајн начинио је грешку: додао је и левој и десној страни „космичке једначине“ величину која у појединим случајевима може да буде једнака нули. За дељење са нулом у школи се додељује „јединица“. Стога је Фридман саста-

хипотезу: васељена има 15 милијарди година, а галаксије се удаљавају од нас брзином од 90 километара у секунди по мегапарсеку (парсек је астрономска јединица за мерење даљине – 30,8 милиона километара). Да би ово поткрепили, увели су, слично Ајнштајну, „космолошку константу“, сићушну математичку величину, која доказује да се васељена брже шири.

Двојица научника тврде да се између пет и 15 милијарди година васиона споро ширила, тако да су настали галактички „гроздови“ (циновске скупине звезда) од првобитног водоника и хелијума. Пошто се космос хладио, ова два гаса су се задржала у самим галаксијама и међупростору, творећи поменуће облаке.

Да ли су Јозеф Хоел и Волфганг Пристер у праву?

Према речима др Милана Димитријевића, познатог астрофизичара са Астрономске опсерваторије у Београду, ово није првина да неко изјављује како је космос старији. За сваку је похвалу што су уочили и објаснили поменућу појаву, али су при томе – да би доказали како је васиона старија него што се мисли – починили грешку сличну Ајнштајновој: убацили су „космолошку константу“.

Колико је васељена стара, колики је размак међу галаксијама и коликом брзином једне од других „беже“, сазнаћемо за коју годину. „Хаблов телескоп“, најсавршенији „технички посматрач“ којег је човек послао у космос, мерећи сјај и удаљеност цефеида, врсте променљивих звезда, одговориће и на ова суштинска питања. Но, ни тада нећемо све дознати о бесконачној васељени.

Станко Стојиљковић

СТ ЈЕ ПРОГАЊАЛА УМЕТНИКЕ

е о стрељању глумаца

одлазак на губилиште, тврди Владица Стефановић, сада пензионер, а 1944. године у Врховног штаба о ослобађању глумаца стигло на Бањицу дан после њиховог погубљења. – У Загребу све другачије

и једини пут пред на губилиште.

је једне вечери ко-она и рекао да ће-тих глумаца бити „сарадне са окупаци-Владица Стефановиче, негде око 19.30-етковић и Јован Та-у припремној про-учени (имали су на-рубље), а жицом су-о мишица један по-Били су разборити, и као људи који иду-Командант их је пи-гребало да сарађују-а. Сећам се, Аца одговорио да ће се-нати права истина...

данту није било јасно

ћа и Танића, како а Стефановић, осу-д Прве дивизије, ко-

ја је држала Бањицу. Суд би заседао сваког преподнева, а већ увече осуђеници би камионима били одвођени на стрељање.

– Нисам схватао кривицу тих људи и питао сам се зашто ће их убити, каже Владица Стефановић. – Мислим да ни команданту није било свеједно, али је ипак питао: „Када сте за време окупације певали Немцима, хоћете ли сада да певате за нас?“ Цветковић и Танић одпевали су заједно део из неке оперете. Соба се орила од песме. Упитан за последњу жељу, Танић је одговорио да жели цигарету. Попушио је у дугом диму, вероватно желећи да се онесвести. И данас ми је тешко када се сетим тога. Отишао сам, а они су камионом превезени до места за погубљење.

Сутрадан је, каже Стефановић, командант батаљона рекао да је стигло писмо из Врховног штаба, преко Првог корпуса, са наредбом да се обустави поступак против

глумаца. Рекао је да му је жао што је, ето, писмо закаснило један дан.

– Посумњао сам да је писмо стигло и раније, каже Стефановић. – Чудно је то време било – довољно је било некога потказати па да се човек нађе у затвору. После хапшења, претресане су им куће. Бањица је била пуна ухапшеника – било је праве господе међу њима, било је познатих и признатих људи, било је заробљених Черкеза.

Довољна је била пријава

Неколико дана пре поласка на Сремски фронт (23. XI 1944) стрељани су Цветковић и Танић. И други. Није се, каже Стефановић, водило рачуна о томе да ли је неко крив или не. Довољно је било да постоји пријава. Касније је дознао да је против глумаца Аце Цветковића и Јована Танића стигла пријава из Народног позоришта.

– Насупрот томе што је у Београду јасна била слабост власти ко-

ВЛАДИЦА СТЕФАНОВИЋ

ја је била жедна освете, када смо стигли у ослобођени Загреб маја 1945. године наређено нам је да нико не сме бити стрељан од припадника усташа и домобрана. Они који су били ухапшени, били су предати Вишој команди. Касније им се судило.

Светлана Ђокић

арности

стварности – каже сликар Тодор "одорово" у току у Уметничком

ред једне од слика са најновије самосталне изложбе

ликама да бих ви-
ност". Дакле, све
с том мојом дав-
у ме подсхате, а

јама настанак органског живота у
њој, однос планета и звезда, бескрај-
ни космос, притом увек нудећи своју
реалност. Метаморфозама природне
облике претварао је, а то чини и да-
нас, у графичке симболе који се про-
налазе, не само на његовим цртежи-
ма и графикама већ и на великим
улимима на платну.

– То је у потпуности у складу са
мојим схватањем стварности. Не по-
стоје мање важне ствари у природи.
Исти третман имају и зрно песка и
сама планета, јер мишљења сам да је
свака ствар једнако вредна у Васеље-
ни. Зато код мене човек није најваж-
није биће. Васељена је јединствено
биће. Сви носимо свакога у себи –
каже аутор, додајући да је прави от-
кривач онај који стварност открива
не знајући унапред каквог ће она об-
лика бити.

Откривање стварности Стевано-
вић чини сликајући, употребљавају-
ћи боје које саме по себи нешто из-
ражавају и имају своју вредност. За-
нимљив је и његов поступак. Нову
слику заложнице и диспозицији прео-
палету боја на мањем платну које
касније постаје слика за себе. Са так-
ве палете четкицом боју скида и на-
носи на такозвану намерну слику.
Брисањем четкице о ново, слободно
платно настаје трећа слика. За Тодо-
ра Стевановића све три слике имају
подједнаку вредност. Све три као но-
ва дела настала су у слободи јер
уметност, како каже, и није ништа
друго до сама слобода.

Изложба дела Тодора Стеванови-
ћа у Уметничком павиљону „Цвијета
Зузорић“ биће отворена до петог ап-
рила. Током изложбе очекује се и
свечана промоција његове најновије
књиге, својеврсне збирке есеја „Оп-
лакивање Христово“ у издању „Науч-
не књиге“ из Београда.

Дубравка ЛАКИЋ

Позориштарије

Животиња у наслову

Када год неки наш успели драмски писац
каже да ће ми ускоро донети своју но-
ву драму, прво је што га упитам: „А ка-
кав ти је наслов?“. Понекад сам, признајем,
разочаран одговором. Наслов ми се учини
крајње непривлачним и одмах смишљам
тактику како ћу писца убедити да наслов
промени. У међувремену смишљам алтер-
нативни наслов.

Тако сам неколико пута успео да убедим
колеге и пријатеље у, чини ми се, неке срећ-
не измене. Зар није боље „Рукење народа у
два дела“ него „Четници“, „Принц Павле“
него „Побочни кнез“, „Чудо у Шаргану“ него
„Мишја рупа“?

Жао ми је што нисам имао прилику да из-
врсног београдског драмског писца Вељка
Радовића убедим да му прекрстим драму
коју је Позоришна колонија „Барски лето-
пис“ свих дана приказала први пут у Театру
„Звездара“. Његова „гротескна комедија“
зове се „Догађаји у магарчевој сјенци“.

Овај духовни драмски писац, неправед-
но недовољно познат код нас, написао је
још 1983. године ову сатиричну драму у ко-
јој је, по мом мишљењу, све духовито, осим
наслова. А наслов је први сусрет са публи-
ком. Пре него што се гледалац сретне са
благаником на билетарници, прочита на-
слов у новинама.

Не знам ја баш сасвим јасно да образ-
ложим зашто ова драма са дежурном животи-
њом у наслову нема добар наслов. Али не-
како ћу покушати да то своје мишљење об-
јасним. Прво не ваља множина у првој речи
– „догађаји“. Гледалац жели један ударан
догађај, а не епски след догађаја, што за-

право сугерира пишеч плурал. Градску
публику одбија спомињање било које дома-
ће животиње у наслову, а поготову магарца
Њој се, по магарцу, чини да ће гледати исе-
чак из сеоског живота. А драма уопште није
сељачка. Реч „сјенка“ није лоша, али у некој
другој комбинацији.

Иначе, ја разумем мудрог и оштрог
драмског писца Вељка Радовића, са неко-
лико својих драма сасвим сигурно успелих
наслова, као што су, рецимо, „Медаља“,
„Покојна госпођица Павла“ или „Љуте тра-
ве“, што се заљубио у згодну анегдоту ста-
рих Хелена који су у сенату сасвим озбиљно
расправљали да ли се продајом магарца са-
мим тим продаје и његова сенка. Радовић
образлаже да је „нешто од тог духа бесми-
сленог дебатовања ни око чега препознао у
наказним облицима домаће стварности“ и
онда је инспирисан том анегдотом и дао на-
слов својој драми о нашим провинцијским
апсурдима.

Али сада шта је ту је. И не вреди ми да
покушам да смислим бољи наслов. Пред-
става је већ направљена и, чекајући барско
лето, београдски глумци који су са Бранис-
лавом Мићуновићем направили једну чисту
у честиту представу, у међувремену свој ре-
зултат играју у „Звездари“ под насловом ко-
ји је такав какав је.

Мени остаје да своје суграђане убедим
да иду на ову представу – упркос наслову. А
при том да замишљају да се комад зове ре-
цимо: „Госпођица Нилај Гинеј тражи главу“,
„Специјална дописница са Балкана“, „Тимо-
шевешке мукe са историјом“, „На периферији
периферије“. Није много боље, али је боље
Јован ЂИРИЛОВ

Умро Кенет Е. Нејлор

После краће болести, у 55. години,
10. марта 1992. године, умро је у гра-
ду Колумбусу (УСА, Охајо) познати
слависта Кенет Е. Нејлор (Kenneth E.
Naylor). У славистичким круговима
широм света био је познат као поуздан
и објективан познавалац југословенских
проблема и велики пријатељ Срба
(ученик је Милке и Павла
Ивића).

Професор Нејлор је дипломирао
на Универзитету Корнел, магистри-
рао на Универзитету у Индијани, а
докторирао је на Универзитету у Чи-
кагу. На Државном универзитету
Охаја био је професор словенске
лингвистике и специјалиста за бал-
канске студије од 1962. године до
1992. године. Аутор је многобројних
научних радова и приређивач неко-
лико књига. Био је гостујући професор
на Универзитету у Новом Саду
1982. године и члан неколико учених
светских друштва.

У Представничком дому америчког
Конгреса сведочио је 1990. годи-
не, пред Комитетом за спољне по-
словне, о етничким проблемима Југо-
славије и развојку српскохрватског
језика.

Мирољуб ЈОКОВИЋ

Дародавци + Народне библиотеке Србије

Фондове Народне библиотеке Ср-
бије својим поклонима обогатили су:
Бранка Булатовић, Будимир Бабо-
вић, Светислав Н. Брковић, Боривој
Герзић, Милан Димитријевић, др

Иван Ђорђевић, др Радмило Ђорђе-
вић, Силвија Ђурић, Љубиша Ђокић,
Петар Ђукић, Симиша Јелушић, Та-
јана Мишић, Душан Мирковић, Ми-
лија Николић, Радивој Николић, Ру-
жица Рашић, Милорад Радусиновић,
Светислав Радосављевић, проф. др
Ђорђе Стефановић, Драган Трифу-
новић, проф. др Јован Ф. Трифуно-
ски, Марија Халушка, Ратко Марко-
вић, Јелена Шаулић, сви из Београда,
Шербо Раствоер, Бар, Дора Пилко-
вић, Крагујевац, Мирјана Маринко-
вић, Нови Сад, Wang Tsai Chun, Tai-
wan, Кина, Niemietz Gottfried, Leip-
zig, Немачка, Бачков Виктор Васи-
љевич, Москва, Русија, Андрија Ман-
дих, New Berlin, САД, William O.
Phinney, Jiowa, САД, dr Demirei Fazil,
Анкара, Турска, Antonio Alburquerque
Perez, Мадрид, Шпанија.

Колективни дародавци су: Архив
Србије, Библиотека Британског савета,
Електротехнички факултет, Ка-
тедра за примену математике, За-
вод за убишенике и наставна средства,
Институт за економику пољопривре-
де, Југославијапублиц, Међународна
политика, Министарство за информ-
мације, Републичка заједница за кул-
туру, Француски културни центар, из
Београда, Српско просветно и кул-
турно друштво „Просвјета“, Сарајево,
Штампарија „Драган Срњић“ Шабац,
Association internationale des etudes
byzantines, Athenes, Грчка, Internatio-
nal Court of Justice, Hague, Холандија,
Ph. D. Мирослав Н. Јовановић, New
York, САД, Korea Research Foundati-
on, Seoul, Korea, Tesla Memorial Soci-
ety, Buffalo, САД, Museum of Art and
Archaeology University of Missouri -
Columbia.

ИЛИТИ

ивен у
утордорује

џац је

одоров је

е, истодорује

утордорује

ИЛАДЕНОВИЋ
НЕБАЦ КАМЕН)

и сам у потпунос-
је стојим. Истина
саже данас Тодор
овалац византиј-
никада није сле-
је у њој пронала-
изворе свог сли-

ије проналазио је
учавајући децени-

КРОЗ БЕОГРАД

Бродог јеловника 9826
градска инспекција 327-000

ПУТОВАЊА

Брод станица	645-843
суб - 22.50	645-822, 645-887,
непрекидно	645-936
Брод станица	
Дунав	763-880
Аутобуска станица обавештења	624-751
	627-049
	644-455
Информације	
Аутобуска станица „Ласта“, информације	639-753
IAI резервације домаћих и интермедитерански саобраћај	2222-123
дуголинијски саоб.	2224-414
Аир лифт аранжмани	2223-313
Аеродром	601-555
обавештења	601-424,
	675-376, 601-431, 601-439

СЕРВИСИ

Кварови на ел. мрежи:	
Стари град, Палилула, Звездара, Врачар, Сав. венац и Вождовац лево од ауто-пута ка Нишугу	453-840
Део Сав. венаца и Вождовац десно од ауто-пута ка Нишугу, Чукарица, Раковица	455-983
Нови Београд, Земун, Обреновац	458-042
Крњача	871-007
Кварови на ел. инсталацији	712-389
Кварови на МТК пријемницама и ел. бројилима (до 19, суб. до 14 ч.)	633-721
Кварови водовода	641-062
	685-722
	681-855
	464-920
Одгушење улица	464-085
	4442-415
Одгушење зграда	
Београдске електране, отклањање кварова и рекламације на грејање и топлу воду	159-313
	159-286
	168-690

„Батајница“, Батајница 8480-354
Радним даном 7-20, недељом и држ. празником 7-11:
„Велики Црљени“, Вел. Црљени 8123-455

ДОМОВИ ЗДРАВЉА

Стари град помоћ у стану	627-255
Др „М. Ивковић“ помоћ у стану	628-136
Звездара помоћ у стану	324-320
Вождовац, централа помоћ у стану одрасли и деца	629-008
Др С. Милошевић помоћ у стану	418-422
Врачар помоћ у стану	401-809
Нови Београд обавештења	4447-555
огранак, Нехруова 53 помоћ у стану деце одрасли	444-1980
Луј Пастер Раковица помоћ у стану	554-987
Падинска Скела Савски венац помоћ у стану	458-942
Умка Жарково помоћ у стану, одраслих, празником	455-122
Сурчин	603-522
Земун	603-567
Железник	154-480
	601-432
	162-668
	431-034
	561-322
	593-808
	789-088
	883-755, 683-743
	684-493
	868-775
	511-222
	511-410
	8440-351, 8440-027
	195-422
	571-007

ДЕЖУРНЕ ЗДРАВСТВЕНЕ УСТАНОВЕ

Здравствене радне организације дежурне сваког дана непрекидно у јуну 1992. године од 00.00 до 24.00	
Ургентни центар (хирургија, трауматологија, центар за реплантацију, неурохирургија, урологија, интерна медицина, нефрологија и неврологија), Вишеградска 26	4449-555

Институт за неуропсихијатрију за децу и омаљину, Др Суботића 6	658-355
Неуропсихијатријска болница – Др Л. К. Лазаревић, Вишеградска 26	642-166
Болница за цереброваскуларна обољења, „Свети Сава“ – Немањина 2	642-358
Завод за болести зависности, Теодора Драјзера 44	663-944
Градски завод за хитну медицинску помоћ	682-150
Начелник смене: Стручни савет	646-478
Стоматолошке службе: – ДЗ „Врачар“ – Ивана Милутиновића 15	4441-413
– ДЗ „Стари град“ – Обилићев венац 30	635-236
– Завод за дезинфекцију, дезинсекцију и дератизацију, Жарковачка 14	557-255

15. ЈУН – ПОНЕДЕЉАК

Дежурство почиње у 7 и завршава се у 7 сати наредног дана.	
КБЦ „Бежанијска коса“ (хирургија, урологија, интерна медицина), Аутопут б. б.	601-322
КБЦ „Звездара“ (хирургија, урологија, интерна медицина), Димитрија Туцовића 181	414-322
Клиника за децу хирургију и педијатрију (токсикологија за децу до 14 година), Институт за здравствену заштиту мајке и детета Републике Србије, Радоја Дакића 8	603-022
Клиника за очне болести, Пастерова 2	4449-555
Токсикологија: Институт за инфективне болести	683-366
Специјална ортопедска болница „Баница“, М. Аврамовића 28	660-466

Етнографски музеј, Студ. трг 13 181-888
Музеј афричке уметности, Анд. Николић 14 651-654
Музеј САНУ, Шерезаде 11

БЕОДЕНТ

– комплетна протетика у кратком року и по веома повољним ценама
– специјални третмани лечења десни
Црвени крст, тел. 415-415 33447 Б

Културни центар Београда

и Драгстор озвучене музике Београда 202

КОНЦЕРТ У ГАЛЕРИЈИ МАРКО МЕЛЕШ,

кларир

Програм: Хендл Хајдн. Рахмањинев. Лист. Шопен. Прокофјев

Понедељак, 15. јун 1992. у 21 сат

Ликовна галерија – Кнез-Михилова 6 Улаз слободан 9653 Б

ЗАДУЖБИНА ИЛИЈЕ М. КОЛАРЧА

КОЛАРЧЕВ НАРОДНИ УНИВЕРЗИТЕТ

Данас Мала сала у 19.30

У сарадњи са „Астрономским друштвом „Рубен Бошковић“

ПЛАНЕТЕ СУНЧЕВОГ СИСТЕМА

(са пројекцијама)

Предавач: др Милан С. Димитријевић, научни саветник 33431 Б

УЛУС

УМЕТНИЧКИ ПАВИЉОН „ЦВИЈЕТА ЗУЗОРИЋ“

отварање изложбе слика

ВЕЛИЗАРА КРСТИЋА

у понедељак, 15. јуна 1992. године у 19 сати

Београд Мали Калемегдан 1 9661 Б

TRST

Garantovani polasci

621-171

leto'92.

TRAVEL & RENTAL

Tipo...

Tel: 623-570, 632-222, 633-021, 344-421, 182-382

KREDIT NA 3 RATE

Tipo... Beograd Gracanicka 8

GOTOVINSKOM UPLATOM DO 24.06.92. GARANTOVANA CENA +10% POPUSTA

KOTOR	ni FJORD	od 57.500din
	ni VARDAR	od 50.500din
PETROVAC N/M	ni PALAS	od 129.500din
	ni CASTELASTVA	od 97.500din
PERAZIĆA DO	ni AS	od 117.000din
BECICI	ni SPLENDID	od 97.000din
BUDVA	ni AVALA	od 144.500din
	ni MOGREN	od 113.000din
	ni SL. PLAZA	od 108.000din
HERCEG NOVI	ni PLAZA	
	ni CENTAR	
	ni TOPLA	
IGALO	ni IGALO	od 76.000din
	ni TAMARIS	
NJIVICE	ni RIVJERA	

ULCINJ
SUTOMORE
TIVAT
KOPAONIK
ZLATIBOR
+ DOPLATA ZA AVIO-PREVOZ

AVIOKARTE ZA SVE PRAVCE!

STANKOM TOURS

ПОЛАСЦИ СВАКОГ ПОНЕДЕЉКА И ПЕТКА

АВИО-КАРТЕ ВАЖЕ ГОДИНУ ДАНА!

STANKOM ТУРС ▲ Београд, Коларчева бр.4 ▲ тел. 632-244, 634-433

ЛОНДОН БРИСЕЛ ПРАГ ВАРШАВА КОПЕНГАГЕН ШТОКХОЛМ
ХЕЛСИКИ БЕРЛИН ФРАНКФРТ ХАМБУРГ
ТЕЛ АВИА КАРПО КУВАЈТ БЕЈРУТ
СИНГАПОР БАНКОК ДУБАЈ СИДНЕЈ ШЕЛБURN ПЕРТ БРИЗБЕН
ЊУЈОРК ЧИКАГО МОНТРЕАЛ ТОРОНТО
МОСКВА САНКТ ПЕТЕРСБУРГ КИЈЕВ

jugodata

RAČUNARSKA OPREMA, PROGRAMI, ODRŽAVANJE...

11050 Beograd, Bulevar Revolucije 326; tel/fax(011) 418-326, 419-768

великим болом и тугом
нештавам да је мој супруг

рбутина Ђиро

те краће болести преминуо у 88. години. Сахрана ће бити дана 10. 8. 1992. годе из капеле на гробљу Орча у Београду. Ожалошћени супруга Савета
0808000202

великим болом и тугом јавно да је наш драги

Божидар Стојановић

нада преминуо 7. 8. 1992. године. Сахрана ће се бити 10. 8. 1992. у 15 ч. из ле на Новом београдском гробљу. Ожалошћени: Живанка и Слађана, Стојан и остала мноштво родбина
0808000120

7. 8. 1992. године у 13.45 сле дуге и тешке болести, ж нас је напустила наша а и једина кћи

мина Лековић рођ. 5. 6. 1956.

јом у Бога и небески рај ла се из нашег загрљаја авила нас у тузи и болу. ана ће се обавијати 10. 8. у 14.30 ч. на Новом гробљечито ожалошћени: мајнсенија и отац Милин
0808000130

едни поздрав драгој

мини Лековић

дице Анђелковић
0808000132

Наша сарадница

Вера Грујовић секретар Месне заједнице „Бањица“

преминула је 8. 8. 1992. године. С тугом и поштовањем ошраштамо се од наше драге сараднице, колеге и пријатеља са осећањем велике захвалности због наше добротe, племенитости и широкогрудости. Сахранена 8. 8. 1992. године у Копилу крај Подгорице. Скупштина и Извршни савет месне заједнице „Бањица“ и Заједничка служба месних заједница општине Вождовац
0808000127

ПОМЕНИ

Миливоју Драгутиновићу

Драги брате, година је отако те судбина одвоји од нас, али твој лик, твоје добро срце, увек ће живети у нама. Сестра Милка и зет Драгослав Павловић с породицом
0808000319

Већ три године живи у нашим сећањима наш предобри супруг и отац

Добривоје Тошић

Никад нећемо заборавити дане када смо под великом крошњом његове добротe и љубави живели заштићени и сигурни. Сенка, Љубиша и Јелена
0806000331

11. 8. 1991 - 11. 8. 1992.

Велимир Симоновић

Љубав и сећање вечно је у нама. Душка и Буба
0807000330

СЕЃАЊЕ

Недеља, 11. 8. 1991.

Велимир Симоновић

Хвала ти тата што живот нам даде. Твоје кћери Душка и Буба
0807000338

На данашњи дан пре десет година остали смо без нашег драгог супруга, оца и свекра

Миленка Нешића

професора

9. VIII 1989 - 9. VIII 1992.

Добривоје Тошић

Несрећне и тужне у срцу чувамо успомену на његову несебичност и доброту. Јованка, Рајна и Борјана
0806000337

Увек ћемо се сећати нашег доброг и најдражег брата

Добривоја Тошића

Драгиша, Димитрије и Љубислав са породицама
0806000340

1982-1992.

Прошло је десет тужних година отако су нас напустили наши мама

Љубица Свеншек рођ. Јовановић

и ујка

Василије Васа Јовановић

Уместо помена, приложимо 30.000 динара фондацима за ублажавање последица рата 1991/1992. године. Њихови Јашко и Ратко
0807000363

IN MEMORIAM
9. 8. 1987 - 9. 8. 1992.

Даринка Ристић рођ. Срећеновић

IN MEMORIAM
9. 8. 1989 - 9. 8. 1992.

Жижа Младен

С љубављу и поштовањем његови: Александра, Миле и Клара
0808000032

Протекле су 3 године од смрти

Споменке Павловић

Чувамо сећање на њу. Лазаревићи
0808000129

9. 8. 1991 - 9. 8. 1992.

Драги брате

Шалета Вукотић

годину дана без тебе неутешни брат Душко са породицом
0808000215

9. 8. 1991 - 9. 8. 1992.

Био си најбољи брат на свијету

Шалета

а година без тебе к'o вјечност се чини. Њава
0808000223

Дана 9. августа у 10 часова на Пећком гробљу данаћемо годиншњи помен нашем драгом.

инж. Милораду Црвеници

Тога дана његов гроб залићемо сузама. Ожалошћена породица
0808000226

СЕЃАЊЕ на родитеље

9. августа навршава се 6 месеци испуњених болом и тугом за нашим изгубљеним дивним и непрежљеним братом

Велимиром Цаком Бурићем

Драги Цако, твој лик и доброта остају у мислима и срцима твојих сестара и браће са породицама
0808000151

Није више са нама наш вољени супруг, отац и деда

Митровић Вукашин

11. августа у 12.30 ч. даваћемо четрдесетодневни помен. Његови најмилији
0807000415

Дана 10. августа 1992. године навршава се пет година отако није са нама наш непрежљени

др Сергије Димитријевић

Његови најмилији: Нада, Милан, Нина, Лиција, Владимир и Љиљана
0807000502

2. августа 1992. године навршила се година од смрти нашег пожртвоваоног и племенитог супруга и оца

Милана Ивановића

Тим поводом дали смо прилог Друштву Србије за борбу против рака: У тузи, супруга Јелана, син Владимир са породицом
0808000614

Навршава се 40 болних и претешких дана од полиције изцег вољеног

и потресање (суку-
створом, које се при-
чавља. Без сукусије
неће имати ефек-

покушава да објас-
поља.

о објашњење не по-
је делотворан про-

Милош Поповић
иће се)

СКОП

ребацујете ништа уколико
и кажете да сте дали све
је самопуздена и не до-
ше намера. Неко то можда
лоше аргументе. Прет-
ваше способности и ва-
унапређењу. Све, нарав-
нашег ангажмана у следе-

ија
11)

неким из породице или с
рења, можете да очекује-
штајте да пренесете свој
без сарадње ништа не-
те. Проверите да ли се
слажу са вашим замисли-
пројектом. Не упуштајте
иште стрпљења када се
ва, и они могу да буду

12)

ли пловни за путовања,
бена, неочекивано про-
укаву и не дозволите да
ите се мало или обавите
ном уколико је то могу-
пажње и драгој особи:
изак или викенд. Среди-
најсијском плану и не
вестиције.

љно времена да испла-
к следеће недеље. Раз-
ривања. На послу се
у, тако да ваше прису-
но. Искористите тренут-
спонденцију и јавите се
дуго нисте чули. Мо-
ијатељ, придружите се
еподне.

а

ости и не чините ништа
ге никакве одлуке да-
говоре и не обећавајте
икси само од вас. Буд-
иће је да сте преузели
оставно не стижете да
покушајте да замолите
гити се у вечерњим ча-
и неће бити лак.

них напора. На редном
ати никакав ватрен
андите неких рутинских
кореспонденцију. Не
пре почетка следеће
алент за организацију,
сада бисте тиме само
Прага особа је можда
имајте више стрпље-

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ТВ БЕОГРАД

Поглед у небо

Прва емисија нове серије „Астрономска почетница“

Астрономска почетница:
„Поглед у небо“. Поглед на
ноћно небо открива хиљаде сјај-
них објеката. Сјајем се истиче
Месец, после Сунца најсјајнији
објекат на небу, а то су и плане-
те чији се положај мења из дана
у дан, милиони звезда, астерои-
да... С времена на време узбуђе-
ње изазивају тајанствене коме-
те. Уопште, простор и ти објекти

око наше планете Земље одувек
су привлачили човека. Астроно-
мија је, зато, прва научна об-
ласт којом је човек почео озбиљ-
но да се бави. У првој емисији
нове серије „Астрономска почет-
ница“ која би требало да учени-
ке уведе у свет астрономских об-
јеката, инструментата и мерења,
др Милан Димитријевић виши
научни саветник Београдске оп-
серваторије, упознаће гледаоце
с најзначајнијим звездама и саз-
вежђима, објашњава зашто
звезде трепере! Говориће о ме-
ђузвезданим просторима и њи-
ховим мерама. Уредник Станко
Поповић. Редитељ Драшко Ђу-
ровић.

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ

Додир генија

У другој епизоди серије
„Класичан екран“ упозна-
ћете се са: Александром Ди-
ма, писцем, са чувеним сли-
каром Винсентом Ван Го-
гом, Хипократом, оцем ме-
дицине, и Јоханом Себастиа-
јаном Бахом, једним од нај-
већих музичара свих време-
на... (Први програм, 9.30)

intervju

СА ИНТЕРВИЈОМ
КОРАК НАПРЕД

избор из радио програма

ПРВИ ПРОГРАМ: 4.00-7.20 Јутарњи
програм, 7.20 Образовни програм
Првог програма – Време радозналости,
8.50 Полетарци – бајке, приче, песме,
9.02 Код два бела голуба, документар-
но забавни програм, 9.30 Магазин 439,
11.05 Сусретања, 12.30 АШ или Зелена
емисија, 12.50 Књига за ову недељу,
13.05 Караван, 14.50 Унпрофор, специ-
јална емисија, 15.40 Јовановићи, 15.50
Време предаха, 16.30 Аргумент више,
18.02 Вечерња ревија жеља, 18.50 Ун-
профор, специјална емисија на енглес-
ком, 19.00 Дневник, 19.40 Мелодије ко-
је остају, 20.00 Приче о селу, 21.00 Ве-
черас заједно, 22.30 Програм у боји,
01.00-04.00 Ноћни програм Радио-Бео-
града – Ноћ љубави.

ДРУГИ ПРОГРАМ: 5.00 Свановник,
6.55 Радијатор, 7.00 На првој страни,
8.00 Класику, молими!, 9.00 Форум, 10.00
Нико као ја, 11.45 Танјут јавља, 12.00
Све било је музика, 13.00 Клуб два,
14.00 Време музике, 15.00 Путевима
културе, 16.55 Радијатор – реприза,
17.00 Говори да бих те видео, 17.32 Од

злата јабука, 18.32 Драма и висине –
духовна и медитативна музика

ТРЕЋИ ПРОГРАМ: 20.00 Музика ита-
лијанског барока; 20.47 Зоран Видоје-
вић: Пост-реалсоцијализам и блоки-
рана модернизација; 21.08 Токијски
гудачки квартал изводи композиције
Бартока; 22.25 Онтологија квантене
механике – Т. М. Христидис: Митоло-
гија таласа и честица; 22.53 Музика
нотурна – Е. Цранадос и М. де Фаља;
23.27 Александар Ненадовић: Поделе
умство Аустријата; 23.42 Електронски
студио – И. Радауер: Евокација Океге-
ма.

БЕОГРАД 202: 4.00 Јутарњи програм Ра-
дио Београда, 6.00 Јутарњи програм
Београда 202, 8.30 Фијакер 202, 8.35 По-
село у осам и тридесет пет, 10.00 Хит
недеље Београда 202, 11.00 Фазон 202,
14.00 „У шплицу“, 16.00 Београдски днев-
ник, 16.25 Сатарикон 202, реприза, 16.30
Круг 202-ком, 19.30 Хит недеље 202,
21.00 Поетски театар 202, 23.00 „501“.

РАДИО Б 92: 11.00 Колеџ радио, 12.30
Scgeen 92, 13.00 Ритам срца, 14.00 Ин-
тервју дана, 15.00 Д. Ј. 17.00 Дневник
92, 18.20 Вести из културе, 18.30 При-
ватно власништво – Америчка ноћ,
20.00 Суперменова сестрица, 21.30 Ноћ-
ник 92, 22.00 Листа из странах часопи-
са, 23.00 Макрои..., 24.00 Д. Ј.

наши врхунски уметници и да-
ље добијају висока признања из
целог света. За крај емисије Зо-
ран Јевђевић је припремио ре-
портажу о атмосфери која вла-
да пред изборе у Румунији.
Уредник Симо Гајин. Редитељ
Драгиша Савић. (Први про-
грам, 21.15)

СЕРИЈСКИ ФИЛМ

Тропска врелина

Тридесетпрва епизода детек-
тивске серије „Тропска врели-
на“ приказује се вечерас на ТВ
Политика од 20.00 часова, под
насловом „Жив и удара“. Ник
Слотер, приватни детектив, за-
добио је у тешком окршају оз-
биљне повреде након чега при-
хвата помоћ и негу од стране ле-
пе али безумне жене. Циљ њене
љубазности постаје му убрзо ја-
сан, јер жели да га задржи као
заточеника ради задовољења
својих садистичких побуда. Али
Силви Жирард као одана сарад-
ница прискаче у помоћ у пре-
судном тренутку. Улоге тумаче:
Роб Стјуарт, Керолајн Дан, Јан
Трејси, Ари Сорко – Рем, Гвинит
Волш.

РАДИО ЈУГОСЛАВИЈА: YU радио на
UKT – FM 100,4 MHz на српском од 6.00
до 18.00, на енглеском од 18.00 до 06.00.
На KT за цео свет на седам језика.

РАДИО ПОЛИТИКА: 105.2 MHz, 6.00
Дан почиње са „Политиком“, 8.00 Ра-
дио Политика 24 часа на лицу места,
9.00 Народни радио, 12.00 На 105.2 сте-
пена Целзијуса, 15.00 Квизоманија,
17.00 Сентименти, 19.00 Полимикс,
22.00 Вавигрица, 24.00–6.00 Дејчи про-
грам.

СТУДИО Б: 4.05 Будилник, 6.30 Јутар-
њи спортски дневник, 7.05 Београдска
разгледница, 9.05 Демо, 14.05 Фонтана,
16.05 На београдским таласима, 17.05
Приватници, ово је ваше време, 18.05
Сабор, 20.50 Поп нон-стоп, 21.05 Вибра-
ција, 23.05 Буђење пре сна. **ФЛЕШ:**
5.30, 11.30, 17.30 и 23.30. **РАДИО БУБА-**
МАРА: од 8.00 до 18.00. **КОНЦЕРТ**
СТУДИЈА Б: од 18.00 до 24.00 Одабра-
на дела музичке уметности.

**УНИВЕРЗИТЕТСКИ РАДИО „ИН-
ДЕКС“:** 88.9 MHz – 12.00 In medias pre-
ss, 14.00 Индексов индекс, 16.00 Индек-
сов дневник, 17.00 Ако сте слободни ве-
черас, 17.30 Радио-биоскоп, 19.00 Степе-
нице ка небу, 21.00 World report, 22.00
MTV, 24.00 Нула-нула, 00.30 Шетња по
ивици сирса, 04.00 Сателитски про-
грам.

М
И
К
И

М
А
У
С

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ

Мерење времена

● **Астрономска почетница: „Мерење времена“**
 Данас смо тако навикнути на употребу ручног или зидног часовника да чак и не размишљамо о правом значењу речи секунда, минута, сат, дан... Астрономи дефинишу секунд, минут, сат и дан уз помоћ Земљине ротације, недељу и месец на основу

Ово су само пролазни појмови о времену о којем се (али и о многим другим) детаљније говори у емисији „Астрономска почетница“. Уз занимљиву причу, не увек само астрономску, сценарист и водитељ серије др Милан Димитријевић, научни саветник Београдске опсерваторије, обраћа се гледаоцима са намером да сазнају нешто више о астрономији или почну с озбиљним аматерским осматрањем звезда. Уредник Станко Поповић. Редитељ Драшко Ђуровић.

Зоотека: „Дивља свиња“

Једна од рубрика посвећена је кућним љубимцима, па ће се тако видети како се о свом љубимцу брине оперска певачица Бисерка Цвејић, а ветеринар др Зорица Предић одговориће на писма и питања малих гледалаца како створити хигијенске навике код мачета, како поступити са изгубљеном животињом и слично. Уредник Бисерка Пејовић. Сценарио Александар Ђаја. Режија Срба Божиновић.

Како почети почетак: „Концерт за чаробну фрулу“

После посете Народном позоришту, Бата и Симонида одлазе на концерт у Коларчев народни универзитет. Ансамбл „Про музика“, диригент Ђура Јакшић и флаутист Љубомир Јовановић, изводе Концерт за флауту и оркестар Де-дур Јозефа Хајдна. То је прилика за чаробну фрулу да покаже главним јунацима како се припрема за концерт, како се понаша у сали и како се слуша и доживљава музика. Уредник Снежана Николајевић. Сценарио Маја Волк. Редитељ Михаило Вукобратовић. (Први програм, 10.05, а реприза 14.30)

СЕРИЈСКИ ФИЛМ

Тропска врелина

Нови наставак детективске серије под насловом „Смртоносна промена“

Тридесеттрећа епизода детективске серије „Тропска врелина“ приказује се вечерас под на-

Керолајн Дан и Роб Стјуарт у серији „Тропска врелина“

словом „Смртоносна промена“. Прича која обилује акцијом и заплетима добиће свој прави крај тек у идућој епизоди. Наиме, након евидентираног изненадног убиства тобоже здраве девојке, осигуравајуће друштво тражи помоћ детектива Ника Слотера да утврди истину, јер је живот дотичне девојке био осигуран на веома високу суму. Ник Слотер сумња да је она уопште убијена...

Улоге тумаче: Роб Стјуарт, Керолајн Дан, Ари Сорко-Рем,

Синтија Билаву, Ингрид Лејси, Адам Вајт, Марк Хемфри, Алан Нешмен и Роберт Вајсом. (ТВ Политика, 20.00)

НЕДЕЉА ЧЕТВРТОМ

О филму „Нисмо ми анђели“

„Недеља четвртком“ овог пута разматра положај културе пред најављени штрајк културних радника, затим представља добитника Републичке награде за ауторску фотографију Александра Долгија, даје осврт на филм „Ми нисмо анђели“, приказује часопис „Српски књижевни глас“, изложбу Косте Богдановића и текуће догађаје. Гост емисије, доктор Љиљана Црепајац класични филолог, говори о Аници Савић-Ребац поводом сто година од рођења. Уредник

Соња Савић у филму „Ми нисмо анђели“

и водитељ Мирјана Милојковић-Ђорђевић. Редитељ Петар Цвејић. (Први програм, 17.30)

ТВ - сутра

ПРВИ ПРОГРАМ: 6.20 Музички спотови, 6.30 Јутарњи програм, 9.00 Нинџа корњаче, 9.25 Цртани филм, 9.30 Школски програм, 10.00 Вести, 10.05 Школски програм: Балкански ратови, „Стварање Балканског савеза“, 10.50 Експерименти из хемије 11.10 Авантуре биљака, 11.40 Цртани филм, 11.45 Италијански језик, 12.00 Вести, 12.05 Концерт у подне, 13.00 Избор из КОП-а, 13.30 Вести, 13.35 Избор из КОП-а, 14.30 Школски програм, реприза, 15.30 Вести, 15.45 Школски програм, реприза, 16.25 Журнал на бугарском, 16.45 Вести на албанском, 17.00 Дневник 1, 17.30 Кућа за маштање, општеобразовна емисија, 18.00 Седефна ружа, емисија за децу, 18.30 Три Н, 19.00 Цртани филм, 19.15 Лаку ноћ, децо, 19.30 Дневник 2, 20.20 Непознати Андрић, емисија из културе, 21.25 Отворени студио, 23.30 Дневник 3, 00.00 Цео свет је позорица, 00.25 Вести.

ДРУГИ ПРОГРАМ: 16.30 Цео свет је позорица, реп. серије, 17.30 Србија данас, 18.30 Београдски ТВ програм, 19.30 Sawyer Brown band, 20.00 Актуелности, 21.30 Вести, 21.45 Кенедијеви из Масачусетса, сер. филм, 22.30 Варошарије, 23.40 Циклус „Век филма“: „Теснац Ретон“, амерички филм, 01.05 Belgrade evening report.

СПЕЦИЈАЛНА ПОНУДА

Летите првом класом

Ексклузивно за путнике PASSPORT-а
БЕОГРАД - NEW YORK 510 USD

Бесплатан превоз до БУДИМПЕШТЕ
 Питајте и за остале дестинације

LOT
 POLSKIE LINIE LOTNICZE
 POLISH AIRLINES

PASSPORT

Теразије 45
 БЕОГРАД
 011/344-441

Бул. Лењина 117
 Н. БЕОГРАД
 011/222-22-04

ЛИТАС

ПАЗАР У
 ПОЖАРЕВЦУ
 Дисконтне цене 30 %
 производи МиП-а,
 БАМБИЈА,
 ВОЂЕПРОДУКТА
 (сване суботе)
 ИСТАНБУЛ-петком
 ТРСТ - петком
 Телефони: 011/629-161,
 628-817 и 629-062
 и у Пожаревцу 012/223-354

ка

гна. – Морају се јесника

ну карактеристику у њих се врши изчење. Они се налазе и симптомима, вама и аверзијама омима.

Оми јасно указују е и деле се на три емећаје опажања ења.

Природа болесника мени и ментални покажу. На прие да постане врло вив и склон свађи. а тешко добити од их изнети околина. мптоми првог стекао последица тужних вести, љубо-

ажња су симптоми не утиске, халуцијорост и тупост у видовитости, им-

мћења су: одсутрешке у писању и рављање, неспособност

лини симптоми наско су измењени у а, они су од битног случаја. Изабрано у себи садржавававедених ментал-

Оми воље су најкавају унутрашњу важни симптоми в и интелигенцију. в треба правилно мер, депресија и налазе код мноможе бити разиван не зато што знова, већ, на прие же да добије оно ачин он испољава у унутрашњу личе су основа сваке

тош Поповић
 иће се)

СКОП

0) **СКОП**
 емас могло озбиљно да болје би било да одмах и не губите време на незначитно ефективније ако не све одједном. Будите и позивајте колеги, чак и ош личних обавеза. Срепозајалјуте новац.

ија
 11) с уопште не преузимаје ниво други позиче први шака ле битно да не от-

ствара се јајање и тације. Процес сазре- траје 10 – 14 дана. је назива пуцање фо- јајашца из њега, које у трбушну шупљину, а кретања туба и трепе- гази у материчну тубу. (иклично стварање зре- сцес овулације обезбе- жене за оплођавање и теративне функције. У не сазрева око триста фоликула, док су оста- затном процесу (деге-

нутог фоликула ства- ю – нова ендокрина

ставиће се)

ОСКОП

2. 10)

е спољне одговорности веро- појавити принуђујући вас да начејне одлуке. Покушајте да и су вам најважнији. Такми- че на улагање повећаних на- љно да искористите креатив- де и изађићете као победник.

пија

22. 11)

ића, избегавајте да пробате и се нађе под руком. Избега- у храну и све што је пржено. у варење, што једноставнију се боље осећати. Ово не зна- вате прославе. Можете пити вање узети колаче.

ац

20. 12)

дима који вам изузетно значе о што имате обичај. Прошло да сте последњи пут видели родите. Позовите их у посету Ако будете организовали не- мо најближе. Немојте се оп- послом ако то није неопход-

9. 1)

еницом да је овај дан врло цној грозници која је већ по- нови за празнике већ су обу- јатеља, па сте и ви учучени у и позвани да изађете и то од се најмање надали. Чланови сопственом забавом.

ија

2)

бити сасвим глатки, нарочи-) долзе у контакт са децом члановима породице. Пред- у вама налетост, иако смат- мишљати о томе. Имате да ожете да стигнете користе- о време. Прихватите сваку нуђена.

3)

ће догађати на друштвеној оћи да проведете пријатан Могуће је да ћете одлучити ју кућу, ако ваш партнер бу- друштво. Немојте узимати а готово, чак и ако је у пита- мерно верујете.

несту Хемингвеју, коју је Би-Би-Си снимео поводом тридесето-

Ernest Хемингвеј

годишњице смрти славног при- поведача.

Носилац Нобелове награде и Пулицерове за прозу, Хемингвеј је годинама пажњу светске јавности закупао више пусто- ловним животом неголи самим књигама, мада ће у историји светске и америчке књижевности остати као изванредан сти- лист, те утемељивач и главни за- ступник тзв. стварносне прозе.

У овој документарној серији, снимљеној на многим местима где је Хемингвеј живео, ловио, ратовао, а и банчио, користи се обиље архивске, филмске грађе,

селине. Књижевнокритичке ко- ментаре дају најугледнији аме- рички критичари попут Малкол- ма, Каулија и Питера Виргела. Уредник је Александар Спасић. (Други програм, 22.05)

НАУЧНОФАНТАСТИЧНИ ФИЛМ

Земља коју је време заборавило

Под редитељском палицом Кевина Конора снимљен је 1975. године научнофантастич- ни филм „Земља коју је време заборавило“. То је филмска адаптација првог романа из три- логије Едгара Рајса Бароуза, док се у другом филму догађа у време Првог светског рата. Не- мци и Енглези који ратују у во- дама Јужног пола приморани су да се удруже са још једним Американцем, како би успели да опстану у необичној земљи Карпони, у којој су се нашли стицајем околности, и која их је вратила у далеку прошлост. На том путу борбе за опстанак вре- бају их разне опасности...

У уводном делу емисије „Звез- дана страна“ водитељ Гордана Властич, разговара са гостом доктором астрономских наука Миланом Димитријевићем о по- мрачењу Месеца. Повод за овај разговор је најављено помраче- ње за 9. децембар ове године. (ТВ Политика, 23.00)

Избор из радио програма

ПРВИ ПРОГРАМ: 5.00–8.00 Јутарњи програм, 8.02 Викенд магазин, 9.30 Туризам, музика, туризам, 10.30 Са лица места, 12.30 Њено величанство музика, 13.02 Образовни програм I програма – Трибина, 14.02 Чип и 7 јарића, 14.30 Мини концерт, 15.35 Радио спорт, 15.40 Забавник, 18.00 Вечерња ревија жеља, 19.00 Дневник, 19.35 Радио спорт, 19.40 Тајни пролаз, 20.00 Драговање, 21.00 Вечерас заједно, 22.30 Музика без речи, 23.00 Вече уз радио, 01.00–05.00 Ноћни програм Радио-Београда.

ДРУГИ ПРОГРАМ: 5.00 Свановник – јутро на селу, 7.00 Невидљиви људи, 9.00 Зелени мегахерп, 12.00 Музички недељник, 13.00 Печат времена, 14.00 Заволећете слушајући, 15.00 Одисеј, 18.32 Цез – вруће и хладно, 17.32 Запи- сано у времену, 18.32 Документарно драмски програм – Милић, Јокић: Кога воли Милан И Висине.

ТРЕЋИ ПРОГРАМ: 20.00 Музика Колумбовог времена; Шпанске игре и пес-

ме; 20.23 Хроника; 20.43 Композиције И. Жебељан и А. Перта; 21.18 Велимир Абрамовић: Илчезли сан; 21.42 Оркестар „Д. Скворан“ и хор „Јувентус Кантат“ изводе дела Корелија и Ви- валдија (Б. Суђић); 22.48 Жан Гијомеј: Представљиво и непредстављиво; 23.12 Алтернативни рок – Радови групе Стерио Ем Сиз.

СТЕРЕОРАМА: 8.08 Матинада, 9.00 Музички подијум-БЕМУС 92 – Камерни ансамбл академије уметности Нови Сад, 10.05 Београдске музичке свеча- ности 92 – Документарна емисија, 10.46 Репродукција концерта – БЕМУС 92, 12.04 Опус Милана Ристића – Компози- ције за клавир, 13.00 Дозивања, 13.30 Фрагменти из опера, 14.00 Цез панора- ма, 15.00 Ствараоци – Золтан Кодај, 16.00 Интерпретатори – Сергеј Рахма- њинов, 17.02 Г. Малер: Четврта симфо- нија, 18.35 Путеви наше музике – БЕ- МУС 92: И. Стефановић, Деспич, Ми- хајловић, Куленовић и М. Стојадино- вић.

БЕОГРАД 202: 5.00 Јутарњи програм Београда 202, 7.00 Фијакер 202, 7.05 По- село, народна музика, 9.05 Радио сава – емисија о екологији, 11.15 Зашто, 13.00 Берза 202, 15.00 „Стоп 202“, 18.00 Фина- ле ХИТ-а недеље, 21.00 Београде, до- бро вече.

вић, коментатори Милика Шун- дић и Душан Микља. Укључиће се и дописници из неколико светских центара. Емисију воде Милорад Денда и Драган Чоло- вић.

JAT

НОВОГОДИШЊА ПОНУДА

од 18. 12. 92 до 10. 01. 93

АУТОБУСОМ ЗА ТЕМИШВАР

АВИОНОМ ЗА:

ЈУГОСЛАВНА КАРТА

ЦИРИХ	275 USD
ФРАНКФУРТ	285 USD
ДИСЕЛДОРФ	308 USD
ШТУТГАРТ	228 USD
ЛОНДОН	370 USD
АМСТЕРДАМ	285 USD

МОГУЋЕ ПЛАЋАЊЕ У ДИНАРИМА

Информације и продаја у свим пословницама ЈАТ-а.

Телефони у Београду:

642-773, 345-005, 320-123

YUGOSLAV AIRLINES

РАДИО Б 92: 12.00 Вести, 12.05 Демо осам, 12.45 Звук без граница, 14.00 Д. Ј., 15.30 Weekly report, 16.30 YU топија, 19.00 Д. Ј., 20.00 Промен црвеном па- туљку, 21.30 Вести, 22.00 Домаћа листа, 23.00 Макром... 24.00 Д. Ј.

РАДИО ЈУГОСЛАВИЈА: YU радио UKT – FM 1000, 4 MHz на српском од 06.00 до 18.00 на енглеском од 18.00 до 06.00, на КТ.

РАДИО ПОЛИТИКА: 105,2 MHz 6.00 Дан почиње са „Политиком“, 9.00 Опти- мизмом против, 11.00 Фолк топ клуб, 13.00 YU сцена – предатне песме, 15.00 Изволите „у студију“, 17.00 Сентимен- ти, 19.00 Полимикс, 24.00 – 6.00 Степен вероватноће...

СТУДИО Б: 4.05 Будилник, 6.30 Јутар- ни спортски дневник, 9.05 Поп нон- стоп, 10.05 Од доручка до ручка, 12.05 Потражи ме – пронађи ме, 14.05 Фонта- на, 16.05 Култура на раскршћу, 18.05 Собар, 20.05 Малборо Н° 1, 21.05 Мета- ломанија, 22.05 Десет у десет, 23.05 Ра- дио такси 555, 00.05 Ноћ пуног месеца. **ФЛЕШ:** 5.30, 11.30, 17.30 и 23.30. **РА- ДИО БУБАМАРА:** од 8.00 до 18.00. **КОНЦЕРТ СТУДИЈА Б:** од 18.00 до 24.00 Одабрана дела музичке уметно- сти.

МИКИ МАУС

ДОСИЈЕ „ПОЛИТИКЕ”: КО ЈЕ КО У ДОМАЋОЈ НАУЦИ

Мадам Ву и непромишљени кавалери

Научници сматрају да листа цитирања треба сваке године да се стави на увид јавности

Ни у науци није увек пожељно бити кавалер, што се зорно испољило у случају „мадам Ву”. Истимена научница истраживала је елементарне честице у групи угледног америчког физичара – такозвани ефекат „нарушавање парности”.

Када су написали чланак, састали су се да се договоре којим редоследом ће се уписати. Из кавалерских обзира мушкарци су предложили да се прва потпише млада сарадница Ву. Касније се догодило нешто необично: кад год би неко помену речено истраживање, написао би

„Ву са сарадницама”. На крају се усталио назив „ефекат Ву”. Остали потписници испали су већи „кавалери” него што су намеравали.

Ваљано мерило

Наше прикупљање имена највише навођених домаћих научника у свету, одабраних међу челницима пројеката и подпројеката, неколиким академицима и онима за које се знало да имају висок „рејтинг” – објављено у облику почетне листе стотину најцитиранијих – изазвало је лавину јављања и писања. И по-

У свету се цитирање узима као ваљано мерило, зашто не би и у нас. Догађа се, иако ретко, да се један чланак и његов аутор помену неколико стотина, па и хиљаду пута. Узимамо нобеловца Џона Вејна (објаснио деловање аспирина) који је, до пре две године, цитиран 14 хиљада пута!

Миомир
Вукобратовић

Јагош
Пурић

Милан
Димитријевић

Дописни члан Српске академије наука и уметности др Миомир Вукобратовић (и сам би, према властитом казивању, веома високо био на поменутој листи), сматра да Индекс научних цитата самерава и појединце и тимове.

Прво истраживање

– Немамо ништа друго, ако нећемо сами себе да вреднујемо, што смо деценијама и чинили – каже др Миомир Вукобратовић. – Нико још није спровео овакво истраживање у нас. Фонд за науку Србије покушао је пре две године, иако до краја није успео, да уведе некакав ред у вредновању научника, примењујући мерила која нису била сувише строга. Многи ни тада нису задовољили, упркос ласкавим научним звањима!

Из Индекса научних цитата много тога може да се сагледа.

– Уочава се, тако, да наша земља није толико ниско, колико се обично мисли – саопштава проф. др Јагош Пурић, са Факултета за физику у Београду. – За сада је цитирање једино непристрасно мерило нечијег утицаја на светску науку и одраз савремености и омиљености неке научне дисциплине. Свим срцем подржавам истраживање које сте почели.

Нешто слично „Политикином” истраживању урадио је пре три године проф. др Милан Димитријевић, научни саветник Астрономске обсерваторије у Београду.

– Сакупио сам сва помињања физичара и астрофизичара у вези са истраживањем облика спектралних линија, од 1902. до 1989. године – објашњава др Милан Димитријевић. – Прикупили смо 613 библиографских јединица 89 аутора. Из дипломатских разлога, да не бисмо некога ражестили, нисмо сачинили

ДРУГА СТРАНА НАЈВ

Стални рат о

На Бадњи дан београдски пекари (БПИ) поновили сопствени рекорд у Гинисовој књизи. – И он на свету трајао је тихи рововски рат између влада – јано више и у овом тренутку је у изванред

Београдски пекари (они из БПИ) изгледа добро учвршћују своју позицију код – Гиниса. Јане су, на Бадњи дан, (први пут у историји старе, средње и нове Југославије) замесили и испекли најтежу и најдужу векну на свету.

Гинисови људи су савесно обавили свој посао, прецизно измерили све и потврдили да се ради о светском рекорду. Београдски пекари, које, као и све нас, стеже сурова блокада, ушли су у ту необичну књигу. Векна је била дугачка 11,98 метара, а тешка 83 килограма.

Није то ништа

Тада је многима промакла изјава првог пекара Србије Станка Благојевића (директора БПИ) да то није ништа, да они могу да испеку још већу векну. Важни и стручни људи не говоре у ветар, а ако су још и озбиљни њихова се не пориче.

За Бадњи дан 1993. године Станкови пекари изнели су на Теразијама векну тешку 71 килограм, а дугачку 13,40 метара. Како је испечена? Рецепт је: 60 килограма брашна, два килограма квасца, килограм соли, килограм и по маргарина, 33 литра воде. Укупна маса је 97,5 килограма. Ако неко има амбиције да потуче Станкове пекаре морао би да пође од ове рецептуре. Векна је печена у тунелским пећима, ту је било неких проблема, али за мајсторе пекаре они нису били несавладиви.

– Најтеже је било – каже Станко Благојевић – вађење векне из пећи и транспорт до Теразија. Векна мора да стигне цела, да се, не дај Боже, не преломи, јер онда не може у књигу. Морали смо да „ангажујемо” шлепер, па да нађемо дугачке даске, то је 15 метара, и тако на Теразије. Транспорт је и онако наша слаба страна, није наш посао и нисмо мајстори у томе...

Оборен још један домаћи рекорд

На Теразијама је уочи Божића оборен још један рекорд. Мамутска векна, ћереци, переци, погаче, гирице, пиво и све остало месано је за тили час. Много брже него лавно. У векни је био и један златник. Ко се не би докопао комада највеће пекле на свету, поготово ако му западне златник (па макар га и прогутао) а све је било – бесплатно. И када није криза људи се најчешће хватају окога што је јевтиније или, ето, чак бесплатно.

Лавска векна је симболизовала богату жетву пшенице у 1991. години (тада смо оборили апсолутни рекорд). Овогодњица није имала ту „функцију”. Лавски род пшенице био је врло скроман. Пшенице је било мало, и хлеб и остало све је

знају поуздано и пекари.

– Највероватно о новим ценама (кама владе) док када су наши ми већу векну, а тежића та одлука. Но, све то није и беле векне су п беле за 82 одсто, го је. Међутим, у тржишту и дивљ примећује да не већавае у посл Има грана које свају недељно и т више. Они то мог држава не контр гојевић.

По његовом ми било да су цене : 135 до 144 одсто, може да спасе од ско-пекарску инд

Ова цена уназ

– У најновијој обзир поскупљ (струја, течна и зива итд). Ваља ј целе прошле год већања са закаш три месеца, што

На примедбу млинско-пекарск унутрашњих рез каже да су то нав немамо, вели он ни једно једино

ДАНАС

Марка

Јуче од подне новчанице отку званични купов

Овлашћене бан за свежим денгаз ти, стране валут вом, вишем стим Званични купови лу увећавају за 3 ције и, рецимо,

Курси

СТРАНА ВАЛУТА

AUSTRALIJA AUD
AUSTRIJA ATS
КАНАДА CAD
ФРАНЦУСКА FRF

„Политикина” листа

Након чланка „Сто најугледнијих у свету”, у празничном броју „Политике”, Реферални центар Матице српске у Новом Саду, обасут је, као и наша редакција, питањима, замеркама, захтевима, санетима. Некима није по вољи, што је и природно, да се јавно саопштава како је ко урнџен. И у самом тексту јасно пише који су услови одабрани и да је то новинарско истраживање, у којем су, санетима поимајући сарадници Рефералног центра.

Мр Бранислава Аврамовић, стручњак за библиометрију, известила нас је да су, иначе, основљени и вољни да направе темељно истраживање цитираних наших научника, користећи и остале показатеље, а не само првог аутора. Надамо се да ће научне и државне институције помоћи такав подухват, а резултате ћемо, као и све досадашње, обелоданити.

менути и непоменути, новинарско трагање описују веома корисним и занимљивим, уз неизбежне савете и замерке.

Изузетно цењени фармаколог проф. др Владислав Варагић, доказује да је у последње две деценије у самом врху листе цитирања. Према властитом претраживању

пројеката и подпројеката, неколиким академцима и онима за које се знало да имају висок „рејтинг“ – објављено у облику почетне листе стотину најцитиранијих – изазвало је лавину јављања и писама. И по-

„Политикина“ листа

Након чланка „Сто најугледнијих у свету“, у празничном броју „Политике“, Реферални центар Матице српске у Новом Саду, објавио је, као и наша редакција, питањима, замјеркама, захтевима, саветима. Некима није по вољи, што је и природно, да се јавно саопштава како је ко увршћен. И у самом тексту јасно пише који су услови одабрани и да је то новинарско истраживање, у којем су, саветима помагали сарадници Рефералног центра.

Мр Бранислава Аврамовић, стручњак за библиометрију, известио нас је да су, иначе, особљени и вољни да направе темељно истраживање цитираних наших научника, користећи и остале показатеље, а не само првог аутора. Надамо се да ће научне и државне институције помоћи такав подухват, а резултате ћемо, као и све досадашње, обелоданити.

менути и непоменути, новинарско трагање описују веома корисним и занимљивим, уз неизбежне савете и замјерке.

Изузетно цењени фармаколог проф. др Владислав Варагић, доказује да је у последње две деценије у самом врху листе цитирања. Према властитом претраживању Индекса научних цитата (SCI), до 1990. његово име помиње се 1028 пута!

– Подржавам замисао да сазнамо „ко је ко“ и „шта је шта“ у науци – наглашава проф. Владислав Варагић. – Индекс научних цитата пружа поуздан увид у свачије достигнуће. У „Политикином“ тексту, вероватно неспретно, истиче се да су то имена стотину најцитиранијих, што није тачно. Моје колеге и ја залажемо се да се обави исцрпно претраживање у свим научним дисциплинама.

– Немамо ништа друго, ако нећемо сами себе да вреднујемо, што смо деценијама и чинили – каже др Миомир Вукобратовић. – Нико још није спровео овакво истраживање у нас. Фонд за науку Србије покушао је пре две године, иако до краја није успео, да уведе некакав ред у вредновању научника, примењујући мерила која нису била сувише строга. Многи ни тада нису задовољили, упркос ласкавим научним звањима!

Из Индекса научних цитата мноگو тога може да се сагледа.

– Уочава се, тако, да наша земља није толико ниско, колико се обично мисли – саопштава проф. др Јагош Пурић, са Факултета за физику у Београду. – За сада је цитирање једино непристрасно мерило нечијег утицаја на светску науку и одраз савремености и омиљености неке научне дисциплине. Свим срцем подржавам истраживање које сте почели.

Нешто слично „Политикином“ истраживању урадио је пре три године проф. др Милан Димитријевић, научни саветник Астрономске опсерваторије у Београду.

– Сакупио сам сва помињања физичара и астрофизичара у вези са истраживањем облика спектралних линија, од 1962. до 1989. године – објашњава др Милан Димитријевић. – Прикупили смо 613 библиографских јединица 89 аутора. Из дипломатских разлога, да не бисмо некога ражестили, нисмо сачинили листу. Сазнали смо да је цитирање веома ваљана оцена доприноса свакога, да читава судбину сваког чланка и да је веома важно у којем је часопису објављен. Верујем да смо оставили корисну базу података коју други могу да проучавају.

Последњи саговорник предлаже да се листе цитирања сваке године стављају на увид јавности, што прихватимо. За неколико година знаће се поуздано и тачко „ко је ко“ и „шта је шта“ у (домаћој) науци.

Станко Стојиљковић

– Најтеже је било – каже Станко Благојевић – вађење векне из пећи и транспорт до Теразија. Векна мора да стигне цела, да се, не дај Боже, не преломи, јер онда не може у књигу. Морали смо да „ангажујемо“ шлепер, па да нађемо дугачке даске, то је 15 метара, и тако на Теразије. Транспорт је и онако наша слаба страна, није наш посао и нисмо мајстори у томе...

Оборен још један домаћи рекорд

На Теразијама је уочи Божића оборен још један рекорд. Мамутска векна, ђебреци, переди, погаче, гирице, пиво и све остало смазано је за тили час. Много брже него лане. У векни је био и један златник. Ко се не би докопао комада највеће векне на свету, поготово ако му западне златник (па макар га и прогутао) а све је било – бесплатно. И када није криза људи се најчешће хватају онога што је јевтиније или, ето, чак бесплатно.

Лањска векна је симболизовала богату жетву пшенице у 1991. години (тада смо оборили апсолутни рекорд). Овогодишња није имала ту „функцију“. Лањски род пшенице био је врло скроман. Пшенице је било мање, а хлеб и остало све је скупило и скупило у односу на време до пре годину дана.

Тако са лепе приче о хлебу и највећој векни на свету прелазимо на – другу страну медаље. Док су лане београдски пекари производили највећи хлеб на свету, а Београђани је сатирали у еласт, између пекара и владе Србије водио се тих рововоски рат око цена хлеба. „Обичан свет“ је ишчекивао шта ће бити.

Тако је било и ове године. Када је влада Србије донела одлуку о повећању цена брашна и хлеба, не

СИТУАЦИЈА НА ЦРНОМ ДЕВИЗНОМ ТРЖИШТУ

Марка засад стабилна на 2.400 динара

Цене страних валута јуче, у односу на дане викенда, непромењене. – Већа количина динара на црној берзи условила ових дана раст вредности девиза

И јуче је немачка марка вредела исто као и у дане викенда: улични дилери на београдској црној берзи продавали су ову новчаницу за 2.400 и 2.450 динара, а за њу нудили 2.200 динара. И остале чврсте валуте првог радног дана имале су исту цену.

Шта је разлог да су девизе пре неколико дана поскупеле?

Сасвим је извесно, пре свега, да се силала већа количина новца из примарне емисије и да се „прелила“ на црно девизно тржиште. У овој операцији учествовале су, по свој прилици, као и раније, приватне и државне банке што је првенствено допринело оваквом скоку марке.

Чак ни нешто већа понуда наших гастербајтера који су дошли у земљу за божићне и новогодишње празнике није успела да спречи пораст курса страних валута. С друге

стране, све је већи инфлаторни замах (свакодневно расту цене свих производа) што свакако наговештава буран раст инфлације и самим тим, наравно, срозавање националне новчанице.

Управо овај инфлаторни талас, боље речено баук, делује психолошки на кретање црног круса јер буквално сви журе да дигну цене производа и услуга што наговештава даљи раст црног курса. Но, пресудан фактор на његово кретање и даље ће имати количина новца у оптицају и на црном тржишту, односно у илегалним финансијским каналима.

Да ли је тренутни курс на црном тржишту надуван тешко је проценити, јер је иначе проблем сама процена реалне вредности стране валуте на тржишту. Ово тим прешто је привреда у блокади и што се ретко ко стручно бави кретањима на црном тржишту, јер је привреда у хаосу и нема правих економских параметара који би услов-

љавали њихово кретање. А да је то обиман посао потврђује и чињеница да, како каже др Радован Ковачевић, Американци свакодневно узимају бар десет параметара које упоређују да би добили праву инфлацију о вредности валуте.

Све, дакако, интересује да ли ће марка и уопште девизе падаати или ће и даље летети у небо.

По мишљењу др Ковачевића, цена страних валута на црној берзи неће падаати бар на дужи рок. Оне ће највероватније успорено расти уз циклично кретање. Како је прогноза курса на улици незахвална и непредвидива то је, за било који рок, тешко дати прави одговор. Ипак, ових дана иду пензије па је сасвим могуће да ће оне допринети да, нажалост, бар мало скочи цена марке.

Б. Думић

цели прошле године. Укупна маса је 91,5 килограма. Ако неко има амбиције да потуче Станкове пекаре морао би да пође од ове рецептуре. Векна је печена у тунелским пећима, ту је било неких проблема, али за мајсторе пекаре они нису били несавладави.

– Најтеже је било – каже Станко Благојевић – вађење векне из пећи и транспорт до Теразија. Векна мора да стигне цела, да се, не дај Боже, не преломи, јер онда не може у књигу. Морали смо да „ангажујемо“ шлепер, па да нађемо дугачке даске, то је 15 метара, и тако на Теразије. Транспорт је и онако наша слаба страна, није наш посао и нисмо мајстори у томе...

ДА
Мар

Јуче од новчанице званични н

Овлашћен ва свежим дти, стране вом, вишем Званични куву увећавају ције и, рец

Кур

СТРАНА ВАЛ

АУСТРАЛИЈА
АУСТРИЈА А
КАНАДА СА
ФРАНЦУСКА
НЕМАЧКА Д
ШВАЈЦАРС
САД USD

Курсна листа

признавале ће купци ста ти 1.879,99, 3.088,72 а за 2.060,96 дина

Представни старстава израчунали купце стано: кари су мор новчаницу д ра. Међутим „Југосканди но добијало

Како је пр љено, од ју банци“ сниж девизну ште, 11 одсто, на г и на годину Да подсетим до сада су ка и 18 одсто.

Снижење д оних на дини месеца – 85 о – 100 одсто) ; суботу, дак пред њихов број штедиш: утрабе до тад

„То је био р: „Лондона“, и ИКЕЕ били број се дава Политика

Бивши поштар Питер Емерсон у Београду

Бившуку београдском, премијантним издацима, издацима „Простор-Јединство“ од Загреба до Пакраца, а потом преко Скупштине, Посебног Препица до њих крајинског града, дакле намерица да отпустије корпорацију до Београда.

Овај 68-годишњи поштар из Ирско, коме су родитељи из мешаног шва, како је рекао – мајка му је шкотска, а отац рад, презентатив, рекао је у презенту да је из Љубљане, где је музички ансамбл, београдском спеле у Загреб. После тога, користећи аранжман УНПРОФОР-а боравио је Сарајеву седам дана, одваја се штампаностам презенту и средствима Загреб. Аутомобилом је обилазио и локал, али се вратио у Загреб и нове врату београдом, овом путу преко Дарувара и Пакраца до Београда.

Емерсон каже: – Живим у Белфасту, у коме живе исто проблемне као и на овда, где су наши проблеми глумички, у коме и Херцеговина је све колонијализације. Пошто сам из мешане фамилије и живим важи издацима сувоше код нас у Белфасту, али да су основни за рат бугарске војске. Ми смо имали једну крајинство и два партида, а ми смо овде имамо неколико крајинстава на 6 републике и тако је овде много

ма издацима. Према републичком секретару СХД проф. Николе Благојевића, према 50 одсто предузетника и својштена је, по квалитету, на европском и светском нивоу, а после санктонина најквалитетнија редова ће бити предузетницима у иностранству.

Компанија истичу да, и поред блокада, траје сарадња са страним земљама, првенствено са Сједињеним Америчким Државама, која је наручила једну финансијским проблемима југословенских компанија. Сарадња се наставља компанијама прикључиле су једној Великој Британији и Канадији.

(Танјуг)

ХУМАНИТАРНА АКЦИЈА ПИРОТСКОГ „ПРВОГ МАЈА“

Капути за децу избеглице

Пирот, 18. јануар

Акција хуманитарне помоћи за децу избеглице, коју је организује Пиротски „Први мај“, већ се реализује. Од материјалне помоћи коју су обезбедили БНК – Београд, Лескоко и Лесковачка, штампарија Народног и партизанског „Пиротског“, сакупљено је 150 комада капута за децу избеглице у Пироту и у припадним центрима у Дивовојини код Бале Паланке. Биће сакупљено још 1500 комада одстога, као и друга одећа. Тридесетак реду одстога са презенту Професора, а преко београдског БНК биће предато 500 комада.

С. Ст.

Европски стандарди су је велико предизвицање међународној стандардизацији и преузимање међународних ИСО стандарда где год је то могуће као европски ЕН стандарда. Они се користе за доказивање квалитета. Али, Европа је од 1. јануара све бољине доставила као једну од додатних захтева за присуство на свом тржишту, за предузећа, поседујуће регистрациону способност за квалитет према европском стандарду ИСО 9000 – објављеним

Европски стандарди су је велико предизвицање међународној стандардизацији и преузимање међународних ИСО стандарда где год је то могуће као европски ЕН стандарда. Они се користе за доказивање квалитета. Али, Европа је од 1. јануара све бољине доставила као једну од додатних захтева за присуство на свом тржишту, за предузећа, поседујуће регистрациону способност за квалитет према европском стандарду ИСО 9000 – објављеним

Европски стандарди су је велико предизвицање међународној стандардизацији и преузимање међународних ИСО стандарда где год је то могуће као европски ЕН стандарда. Они се користе за доказивање квалитета. Али, Европа је од 1. јануара све бољине доставила као једну од додатних захтева за присуство на свом тржишту, за предузећа, поседујуће регистрациону способност за квалитет према европском стандарду ИСО 9000 – објављеним

Европски стандарди су је велико предизвицање међународној стандардизацији и преузимање међународних ИСО стандарда где год је то могуће као европски ЕН стандарда. Они се користе за доказивање квалитета. Али, Европа је од 1. јануара све бољине доставила као једну од додатних захтева за присуство на свом тржишту, за предузећа, поседујуће регистрациону способност за квалитет према европском стандарду ИСО 9000 – објављеним

национални интерес, доносила праве одлуке. Српски народ је кроз историју показао да је драматични, што ће се још једном потврдити.

На ме своје издацима све који су као политички своје одстога и доносила одлуке у складу са својим интересима српског народа, каже се у поруци државног секретара Републике Српске др Радивоја Караџића, потпредседника Републике Владе Владо Пилић и Никола Кољковић, председнику Скупштине Милану Крајинићу и посланицима Скупштине Републике Српске.

(Танјуг)

Округли сто „Политике“ – „Нова космогонија“

Уочи издацима међународног научног огледа, „Мисаони мост Београд – Новосибирск“, под покровитељством „Политике“, сачињен је у нашој редакцији организован округли сто „Нова космогонија – нови поглед на космос и живот“, на којем су учествовали академик Вазил Вапачевеј, др Александар Трофимов, академик Федор Хербут, др Милан Вујић, др Љубе Ристовски, др Александар Костаћ, др Димитрије Калевић, др Милан Димитријевић, др Анатолиј Митиљон, др Дејан Раковић и др Вук Стефановић.

„Политика“ ће следних дана објавити најважнијине делове излагања учесника округлог стола.

(Организа. А. Николић)

„Нејчер” и даље брани цитате

Један од најутицајнијих часописа у свету хвали се да су чланци са његових страница најцитиранији. – Радови који се не помињу, као да нису написани

Један од најутицајнијих научних часописа дилем земиног шара, енглески „Нејчер”, објавио је у последњем прошлогодњем броју оглас који би се тешко свидео домаћим истраживачима.

На претплатничком купончићу, којим се маме нови купци (тако је то у тржишној економији), крупнијим словима пише – Најбоља наука (истраживање) појављује се најпре у „Нејчеру”... У суштини, седам од десет најпомињанијих чланака у 1991. објављено је у „Нејчеру”!

Пословично упорни Енглези на истом парчету хартије обелодањују свих десет радова и аутора (наводе једино прве) и број њихових помињања у 1991. години. Наравно, заокружили су име својег часописа покрај првог (89 цитата), другог (52), трећег (46), петог (39), шестог (38), осмог (36) и десетог (35). Тек толико да се зна да су их читаоци, пре свих, управо читали у „Нејчеру”. Не одустају јогунасти Енглези ласно од цитата!

Епидемија доктората

Слагали се ми или не, у светској науци цитати се сматрају важним показатељем свачијег научног доприноса. Из расправе (а још више из ћутње) на страницама нашег листа и те како је уочљиво да су одашњи научници и њихови заштитници избегавали, од рата наовамо, цитирање као врелу кашу. Зашто? Будућа јављања људи од науке и скромно новинарско трагање доведи нас до тачног одговора. Део одгонетке откривамо у мишљењу академика Зорана Ковачевића, исказаном у чланку „Да ли се бавимо или манипулишемо науком?”.

– Када је средином шездесетих година изашао закон по којем се није могло напредовати у звање универзитетског наставника без доктората, број одбрањених док-

торских дисертација почео је да расте геометријском прогресијом – пише уважени професор. – Тај тренд и даље траје. Овоме је погодило ницање нових универзитет-

Радомир Симић

Дејан Раковић

ских центара где је требало на брзину створити наставни кадар.

Настављајући да подрбно објашњава стање у (домаћој) науци, др Зоран Ковачевић тврди:

– Резултат научног рада је нова информација која се појављује у виду публикације или саопштења на научном скупу. Уколико је часопис у којем се појављује научни рад већ међународног угледа, утолико се са већом вероватношћом може очекивати да је публикација вреднија. Вреднији научни радови имају већи одјек у научној јавности. Они који имају шта да саопште позивају се на међународне научне скупове као предавачи пленарних или уводних предавања. Међутим, ми се понашамо као да је то сасвим непознато и вреднујемо по некаквим нашим мерилима чије принципе нико није у стању да брани.

Као да не постоје

Професор др Радомир Симић, са Рударско-геолошког факултета (одскора први инострани члан

Московске државне геолошко-истраживачке академије), подржава цитирање као поуздано, али не и једино мерило научног постигнућа, сматрајући да имају преимущество научници који се баве основним истраживањима.

– Рударство је непривлачно за такозвана фундаментална истраживања – каже др Радомир Симић. – За вредновање морају, поред цитата, да се узму у обзир монографије, излагања на научним симпо-

Листа астронома

Професор др Милан Димитријевић годинама сакупља податке о цитираниости астронома. Желећи да помогне да се што пре саставе листе свих домаћих научника који су цитирани у свету, доставио нам је списак на којем су астрономи са више од десет помињања. Уврстио је све оне који су завршили студије у Београду или су овде радили, од 1961. до 1991. године. У првој цифри су помињања у својству првог аутора, а у другој (ако је има) и као коаутора:

Станислав Ђорговски 764, Милутин Миланковић (одавно почивши) 360 (у поменутом раздобљу, иако има знатно више), Милан Димитријевић 288 (589), Василије Оскањан (покојник) 74, Драгутин Ђуровић 69, Александар Кубичеља 31 (38), Ђорђе Телеки (покојник) 29, Зоран Кнежевић 26 (103), Јелена Милоградов-Турин 22, Слободан Нинковић 20 (23), Иштван Винце 12 (19), Јелисавета Арсенијевић 11 (16) и Софија Сацаков 11.

зијумима, учешће у великим пројектима, чланство у редакционим одборима водећих часописа, па и проналасци. Код нас су годинама избори у универзитетска звања били под савом политиком. Уважавали су се више радови општег типа који описују стање.

Слично мисли и професор др Дејан Раковић, са Електротехничког факултета, наводећи правило да радови који се не помињу као да нису написани!

– Морам да кажем да се не гледа само првопотписани, већ и остали аутори – истиче др Дејан Раковић. – Предлажем да се у нас ваљано истражи „ко је ко у науци”, а на темељу тога касније даје новац за истраживање или бира у виша научна звања. У свету је одавно прихваћено да се збрајају цитати, зашто бисмо се ми разликовали?

„Политика” је серијом текстова о цитираниости аутора желела да бар мало, допринесе вредновању научног стваралаштва. Видевши да се и

УЏБЕИ

Југос највише

У уџбенику из геологије сами пронађу највише о српској науци

Дугоочекивани уџбеници о Југославији ред основних школских, са закај првог полутођа, с жаром, али, у њима највише планинске географије. Уместо тога так даје, објашњава Гнус, професор и грађевинарског одела „Владислав Рибичић” пронађу највише

Из тазе уџбеници нати ни која је на ска река, каже и Дат је, рецимо, г ја Саве и Дунав оног дела Дуна кроз нашу земљу ка није назначен недостаци овог уџбеника да наша саговорници да је, а друге с глављима, дато бројки, чињеницама даје. У свим тип формацијама дега, не могу да с наравно, све то с Рецимо, у анали Југославије дато тела који учени уџбеник, чији су Божидар Станић Бујошевић, није јављив и за љаке п тврди професорка је, много тога ост

Лоше одаб

– Вероватно с овом уџбенику него до сада, п Црна Гора. Али, се хтело прошир Србији и Црној Г с рећници, односно и, сматра Дубр шавајући да није де деца овај у учење.

У уџбенику, и Југославији, према су из 1991. годи милиона и 400 х и 500 хиљада из земљи живи срп народ и нације је се убрајају 1 Муслимани, Ром ци, Румуни и Б броју становних одсто, Црногорци банци – 16,6 прс 3,3 одсто и Мусл нат. Највећи је тај на Космету – ла. Природни пр виђи, у просеку, ла.

Географски и Југославије ост Она је и даље б

КАКО ЈЕ ЕМБАРГО „ИСПУНИО” СЛУТЊЕ ТЕКСТИЛАЦА

У пуном погону тек десетак фабрика

Од већих колектива раде „Јумко” и „Коштана”, остали са мањим капацитетом, а негде су погони и забрављени. – Све више интересената за позајмице Фонда за минималце, иако је све мање пара

Када су се представници републичког синдиката радника тексти-

У ситуацији када погони стоје, и када је својевремени извоз од 90

пу". Не одустају јогунасти Енглези ласно од цитата!

Епидемија доктората

Слагали се ми или не, у светској науци цитати се сматрају важним показатељем свачијег научног доприноса. Из расправе (а још више из ћутње) на страницама нашег листа и те како је уочљиво да су овдашњи научници и њихови заштитници избегавали, од рата наоива, цитирање као врелу кашу. Зашто? Будућа јављања људи од науке и скромно новинарско трагање довешће нас до тачног одговора. Део одгонетке откривамо у мишљењу академика **Зорана Ковачевића**, исказаном у чланку „Да ли се бавимо или манипулишемо науком?”.

— Када је средином шездесетих година изашао закон по којем се није могло напредовати у звању универзитетског наставника без доктората, број одбрањених док-

јашњава стање у (домаћој) науци, др Зоран Ковачевић тврди:

— Резултат научног рада је нова информација која се појављује у виду публикације или саопштења на научном скупу. Уколико је часопис у којем се појављује научни рад већег међународног угледа, утолико се са већом вероватношћом може очекивати да је публикација вреднија. Вреднији научни радови имају већи одјек у научној јавности. Они који имају шта да саопште позивају се на међународне научне скупове као предавачи пленарних или уводних предавања. Међутим, ми се понашамо као да је то сасвим непознато и вреднујемо по некаким нашим мерилима чије принципе нико није у стању да брани.

Као да не постоје

Професор др Радомир Симић, са Рударско-геолошког факултета (одскора први инострани члан

КАКО ЈЕ ЕМБАРГО „ИСПУНИО” СЛУТЊЕ ТЕКСТИЛАЦА

У пуном погону тек десетак фабрика

Од већих колектива раде „Јумко” и „Коштана”, остали са мањим капацитетом, а негде су погони и забрављени. — Све више интересената за позајмице Фонда за минималце, иако је све мање пара

Када су се представници републичког синдиката радника текстила, коже и обуће запутили у Шабац ради конституисања синдикалног одбора у тамошњој „Обнови”, морали су да одустану од првобитне намере. Цела фабрика, око 600 радника, била је на принудном одмору. Никог нема крај машина ни у „Младости” (330 радника) из Владимираца, а „Бранка Динић” (1.100) капије је забравила још од августа.

Како би набрајање оних који не раде у целини или са пола снаге одузело превише времена, **Миланка Станковић**, секретар републичког одбора, покушава да наброји бар колективе који у овим гранама раде. На првом месту то је врањански „Јумко” са десет хиљада радника који је успео да ангажује и још неколико других мањих произвођача. Ради „Коштана” као и обућари „Раса” и „Лимке”. Велики колективи попут „Клуза”, „Бека”, „Првог маја”, „Леде” мало раде, мало стоје...

— Тако се, нажалост, потврдило оно што смо још јесенас слутили — да ће до краја протекле године радити једва десетак фабрика, каже гђа Станковић.

Судећи према последњим обрађеним подацима, а то су новембарски, блокада најтеже пада произвођачима конфекције и трикотаже, јер су у поменутом месецу остварили свега 40 одсто планиране производње, а код произвођача предива и тканина обим производње креће се између 45 и 50 одсто од планираног. Ово су, иначе, по броју радника највеће групације. У нешто бољем положају били су произвођачи коже и крзна, јер су успевали да реализују производни план са 70 одсто, али оне запошљавају мали број радника у односу на 200 хиљада у својој грани.

У ситуацији када погони стоје, и када је својевремени извоз од 90 одсто укупне производње постао нека носталгична прошлост, недостајуће зараде и накнаде обезбеђују се преко Фонда за минималце. У претходним месецима Фонд је позајмио новац за раднике у 437 предузећа (истина неким и два, три пута), али сви децембарски захтеви нису још решени. Разлог је недостатак средстава.

Међутим, нису само минималне накнаде разлог за љутњу радника већ и аршини по којима се једни упућују на принудне одморе, а други не. Запослени у производњи, рецимо, питају шта то толико ради режија у фабрикама када погони стоје. Баш због тога овај одбор је покренуо иницијативу а Председништво синдиката прихватило и влади упутило захтев за измену закона о зарадама: да се убудуће најпре утврде ваљани критеријуми за слање радника на принудне одморе, и уз обавезну сагласност синдиката. А ко већ нема пара, да бар буде више правде.

М. Петрић

НА ГРАНИЧНОМ ПРЕЛАЗУ ТАБАНОВАЦ

Америчкој држављанки ускраћен улазак у Македонију

Скопље, 29. јануара (Танјуг) Америчку држављанку Анђелку Бојић-Рајичевић, хуманисту и културног радника српског порекла, која је требало да допутује у Скопље као гост Удружења Срба и Црногораца у Македонији, изабацили су јутрос из аутобуса на новоустановљеном граничном прелазу Табановац македонски погранични органи, саопштио је данас у Скоп-

љу представник Удружења Срба и Црногораца у Македонији Слободан Штрбац.

Анђелка Бојић-Рајичевић, као гост Удружења Срба и Црногораца, требало је током боравка у Македонији да се информира о положају српског и црногорског народа у овој бившој југословенској републици и посети скопску цркву Свети Арханђел и село Кучевиште.

зијумима, учешће у великим пројектима, чланство у редакционим одборима водећих часописа, па и проналасци. Код нас су годинама избори у универзитетска звања били под сенком политике. Уважавали су се више радови општерг типа који описују стање.

Слично мисли и професор др Дејан Раковић, са Електротехничког факултета, наводећи правило да радови који се не помињу као да нису написани!

— Морам да кажем да се не гледа само првопотписани, већ и остали аутори — истиче др Дејан Раковић. — Предлажем да се у нас ваљано истражи „ко је ко у науци”, а на темељу тога касније даје новац за истраживање или бира у виша научна звања. У свету је одавно прихваћено да се збрајају цитати, зашто бисмо се ми разликовали?

„Политика” је серијом текстова о цитираности аутора желела да бар мало, допринесе вредновању научног стваралаштва. Видевши да се и остали с тиме слажу, позивамо научнике да доставе спискове својих радова, у које ће уписати подручје истраживања и годину када су докторирали. Такве податке, на жалост, још нико у овој земљи нема.

Станко Стојиљковић

У ПОНЕДЕЉАК, У ДОМУ ОМЛАДИ

Изложба цртежа деце са пр

У организацији дечјег фонда УН (УНИЦЕФ) у београдском Дому омладине у понедељак се отвара изложба цртежа и литерарних радова деце са простора бивше Југославије, под називом „Сан о миру”.

Ови радови, како тим поводом за Танјуг каже представник београдске канцеларије Уницефа Предраг Поповић, рађени су током „Недеље заштитице” почетком новембра, са жељом да се чује глас најмлађих утрожених ратом на овим просторима.

„Београдска канцеларија Унице-

фа је овим пројектом остварила 35 школа и установа у Црној Гори, Македонији и источној Босни и Херцеговини. Овај активност спр

ЦРВЕНИ КРС

Пом

Црвени крст Југославије у Сарајеву уредности о

Помоћ, у укупно обухвата ћебад, леде и храну у оближњим породичним центрима, у Сарајеву, изабеглица, у Сарајеву, Кореници, Обровцу, Грачацу, Сарајеву и Бенковцу.

ларије дечјег фонда у Сарајеву вић.

„Оно што западна су радови, без сарајевске некадашње лазе, често веома шава представник Најбољи радови

МИСЛИ

Свешћу

Ћушњијег до васионе у це-

мож- до 40 т „ве- ктро- (које еома анти- трон- веро- рајним (десети део секунде) прелазним стањима, између нормалних и измењених стања свести. Тада заробљено електромагнетно поље можданих таласа и свест (која се придружује) прелаза из вискодиелектричне (високополаризујуће) мождане у нискодиелектричну гасовиту средину. У таквим случајевима изузетно брзо се мења брзина електромагнетног поља, уз убрзања каква се јављају у веома јаким гравитационим пољима – објашњава др Дејан Раковић.

У снажним гравитационим пољима, како предвиђа Општа теорија релативности, отварају се такозвани Ајнштајн-Розенови просторно-временски тунели између веома удаљених догађаја у простор-времену. Ово би могла да буде биофизичка основа астралних пројекција свести, за које ретки који су то увежбали напорном медитацијом тврде да не подлежу просторно-временским ограничењима. Езотеријске књиге и казивања обилују оваквим примерима. Могуће је да су многе спонтане или контролисане „везе“ на даљину управо овакве врсте.

– Јасно је да достигнуће јапанских истраживача представља почетак коришћења свести у општењу човек – машина. Но, извесно је да на машину може да се делује на даљину. И најважније, рачунари са „вештачком свешћу“, мозгу слични нису никаква утопија. Међутим, морали би да имају неку врсту можданих таласа и богату такозвану јонску структуру, са могућношћу делимичног проширења изван граница машине. А за то су најпогодније биолошке неуронске мреже.

Ако је свест, у суштини, везана за електромагнетно поље можданих таласа – што потврђују моја истраживања, а оно представља један од четири вида испољавања јединственог физичког поља, могли бисмо да кажемо да је Природа – од најсићушњијег до васионе у целини – свесна! Да је васиона, у ствари, циновски свесни компјутер!

Станко Стојиљковић

Гранчици

ици у Цириху

р. То особ- тезу. маси тополе, кори и ткиву испод нису имале хлоропласте, али их је било у ћелијама

Пулсар огромне брзине

Џејмс Кордес, астроном са Универзитета Корнел, открио је недавно, у галаксији Млечни пут, пулсар величине око десет километара, изузетно велике густине и брзине кретања.

Израчунао је да пулсар жури кроз нашу Галаксију брзином од четрнаест милиона километара на сат, којом би планету Земљу обилазео за четрдесет и пет секунди! Ова брзина је сас-

вим довољна да једног дана савлада силу гравитације Млечног пута и одјури незнано куд у интергалактички простор.

Пулсари су неутронске звезде које се окрећу великом брзином, а јављају се после експлозије супернове. Новооткривени се у секунди обрне један и по пут око себе.

Кордес сматра да је експлозија супернове из које се родио овај пулсар била

асиметрична: већи део одлетео је у једном, а језгро (односно пулсар) у другом правцу. У изузетно брзом лету кроз нашу Галаксију пулсар загрева атоме околног водоника до температуре од два милиона степени, остављајући у својем трагу маглину у облику гитаре, за коју помешути астроном верује да је настала променом густине околних гасова.

М. Ђ.

ПОСТАНАК И СУДБИНА ВАСИОНЕ

И би прасветлост

Највероватнија претпоставка казује да је космос настао у нултом тренутку из веома густог стања

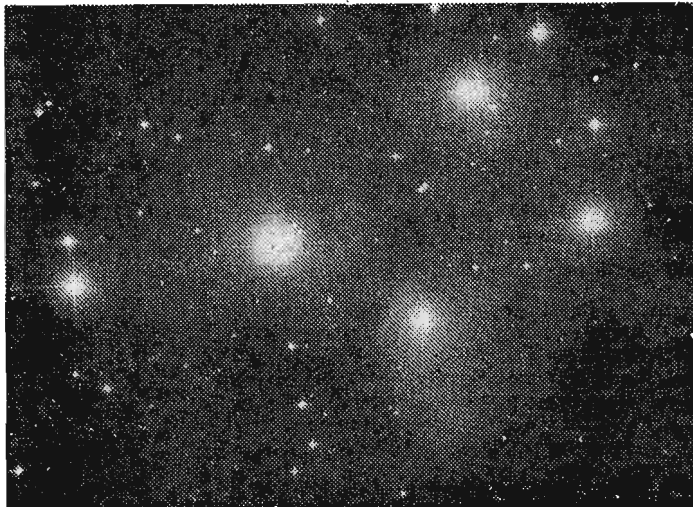
Када бацимо поглед на звездама осуто ноћно небо, може нам се учинити да се звезде и галаксије простиру бесконачно. Али да ли је то уопште могуће? Још 1826. године немачки астроном Олберс показао је неодрживост таквог модела. Ако би то би-

ликтног зрачења 1965. иду и прилово оваквој представи.

Према стандардном моделу Великог праска, ширење је почело пре око 15 милијарди година. У процесу ширења са опадањем температуре мењао се садржај Васионе. Топлотна историја Васионе

ла светлост. Реликтно зрачење (тј. космичко позадинско зрачење) представља управо прву прасветлост која се охлађена до 2,7 Келвина још и данас види.

Његово постојање било је теоретски предвиђено половином 20. века. Зовемо га позадинско, јер представља зрачење позадине неба или реликтно зрачење, јер представља остатак (реликт) раног Свемира. Установили су га А. Пензијас и Р. Вилсон 1965. као шум на милиметарским таласима. Откриће реликтног зрачења потврдило је теорију о Васиони која се шири и представља једно од највећих открића нашег времена, за шта су Пензијас и Вилсон добили Нобелову награду 1978.

Плејаде (Влашићи): скуп звезда од нас удаљен 400 светлосних година

ло тачно, на путу зрака који полази из нашег око до било које тачке на небеској сфери, налазило би се, одавде до бесконачности, бесконачно много звезда. Како сјај звезде опада са растојањем, али је тек у бесконачности једнак нули, свеукупни сјај бесконачно много звезда чинио би да небо блешти неподношљиво интензивним сјајем. Ми знамо да то није тако и да је архитектура Васионе другачија.

Пре 15 милијарди година

Пошто се данас Васиона шири, ово ширење је у прошлости морало да започне од неког веома компактног, вео-

грубо се може поделити на следеће периоде.

Доба стварања елементарних честица. Завршило се секунду после Великог праска, када је температура опала на испод десет милијарди степени.

Доба зрачења. После стварања елементарних честица већина енергије у Васиони била је у форми светлости (тј. зрачења). Када је температура пала на милијарду степени, почела је и космичка нуклеосинтеза у којој су створени водоник, хелијум, деутеријум и, у траговима, литијум и берилијум.

Доба супстанце. Након 2000 година, супстанца је (водоник и хелијум) почела да доминира Васионом а зраче-

Протеини за гојазност

Поменуће супстанце поспешују или смањују узимање масти

Амерички истраживачи открили су у мозгу две врсте протеина који утичу на потрошњу масти – један подстиче апетит за масном храном, а други га смањује.

С обзиром на то да су ово природне супстанце, истраживачи се надају да ће њихово откриће помоћи проналажењу нових лекова који би смањили апетит за масном храном (не утичући на жељу за другом врстом хране).

Испитивања на лабораторијским животињама показала су да блокирање првог протеина или убризгавање другог може да смањи телесну

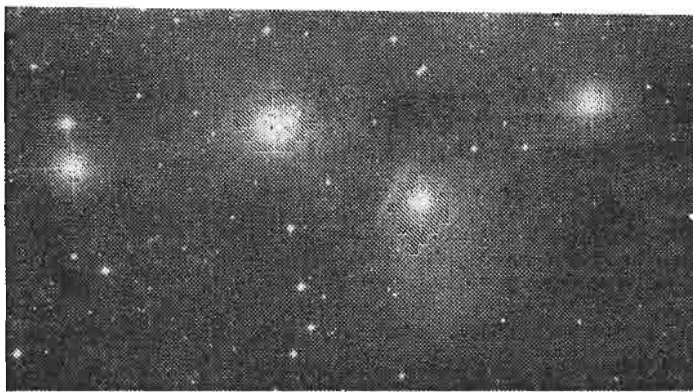
лива
фе-
пос-
од
рио-
ста-
баја
тро-
та-

нео-
ко-
кот-

тролисане „везе“ на даљину управо овакве врсте.
— Јасно је да достигнуће јапанских истраживача представља почетак коришћења свести у општењу човек — машина. Но, извесно је да на машину може да се делује на даљину. И најважније, рачунари са „вештачком свешћу“; мозгу слични нису никаква утопија. Међутим, морали би да имају неку врсту можданих таласа и богату такозвану јонску структуру, са могућношћу делимитичног проширења изван граница машине. А за то су најпогодније биолошке неуронске мреже.

Ако је свест, у суштини, познана за електромагнетно поље можданих таласа — што потврђују моја истраживања, а оно представља један од четири вида испољавања јединственог физичког поља, могли бисмо да кажемо да је Природа — од најсићушнијег до васионе у целини — свесна! Да је васиона, у ствари, циновски свесни компјутер!

Станко Стојиљковић

Плејаде (Влашићи): скуп звезда од нас удаљен 400 светлосних година

Полази из нашег око до било које тачке на небеској сфери, налазило би се, одавде до бесконачности, бесконачно много звезда. Како сјај звезде опада са растојањем, али је тек у бесконачности једнак нули, свеукупни сјај бесконачно много звезда чинио би да небо блешти неподношљиво интензивним сјајем. Ми знамо да то није тако и да је архитектура Васионе другачија.

Пре 15 милијарди година

Пошто се данас Васиона шири, ово ширење је у прошлости морало да започне од неког веома компактнoг, веома густог стања. Почетак стварања је назван Велики прасак (Биг Банг). Совјетски научник Фридман (1922), полазећи од Ајнштајнове теорије релативности, формулисао је модел Васионе која се шири (модел нестационарне Васионе). У модерном облику формулисао га је Цорн Гамов 1946. Хаблов откриће црвеног помака у спектрима галаксија 1929. и откриће ре-

грубо се може поделити на следеће периоде.

Доба стварања елементарних честица. Завршило се секунду после Великог праска, када је температура опала на испод десет милијарди степени.

Доба зрачења. После стварања елементарних честица већина енергије у Васиони била је у форми светлости (тј. зрачења). Када је температура пала на милијарду степени, почела је и космичка нуклеосинтеза у којој су створени водоник, хелијум, деутеријум и, у траговима, литијум и берилијум.

Доба супстанце. Након 2000 година, супстанца је (водоник и хелијум) почела да доминира Васионом, а зрачење постало само додаток. Супстанца је била јонизована (плазма), све док температура није опала до тачке на којој је почело да доминира стварање неутралних атома од слободних јона и електрона (рекомбинација).

Прелазак из стања плазме (јонизованог гаса) у стање неутралног гаса доводи до промене у начину преношења енергије (тј. зрачења). Васиона у стању јонизованог гаса била је непровидна за зрачење и понашала се као идеално црно тело на одговарајућој температури. Кроз скуп слободних електрона и јона зрачења се преноси низом процеса расејања, апсорпција и емисија. Када зрачење пролази кроз гас од неутралних атома, они апсорбују само зрачење одређених таласних дужина. Зрачење са другим таласним дужинама пролази кроз гас и ми га можемо видети (односно овакав гас је провидан).

Непровидна постала провидна

Око милион година после почетка ширења, када је температура Васионе опала на око 3000 Келвинових степени, јони су почели да се неутралишу и, до тада непровидна, Васиона је постала провидна.

У том тренутку хипотетички посматрач би, први пут, могао да види шта се око њега дешава, први пут би сину-

1965. као шум на милиметарским таласима. Откриће реликтног зрачења потврдило је теорију о Васиони која се шири и представља једно од највећих открића нашег времена, за шта су Пензијас и Вилсон добили Нобелову награду 1978.

Протеини за гојазност

Поменуте супстанце поспешују или смањују узимање масти

Амерички истраживачи открили су у мозгу две врсте протеина који утичу на потрошњу масти — један подстиче апетит за масном храном, а други га смањује.

С обзиром на то да су ово природне супстанце, истраживачи се надају да ће њихово откриће помоћи проналажењу нових лекова који би смањили апетит за масном храном (не утичући на жељу за другом врстом хране).

Испитивања на лабораторијским животињама показала су да блокирање првог протеина или убризгавање другог може да смањи телесну тежину чак за 50 одсто. То је први пут да се откривене супстанце одговорне за узимање масти, речено је недавно на стручном скупу посвећеном гојазности у Милвокију.

— Веома смо близу тога да откријемо делове у мозгу „одговорне“ за одређену врсту апетита — рекла је Сара Лајбовиц, биолог са Рокферел Универзитета у Њујорку.

Она је открила протеин галанин (који подстиче потрошњу масти) и установила да се његова концентрација повећава пре подне.

Супстанца је, такође, после нестанка спреге са зрачењем доживела трансформацију. Спрега са зрачењем одржавала је хомогеном то јест равномерно распоређеном по Васиони. Сада су мале нехомогености могле да доведу до стварања првих галаксија.

Стандардни модел није могао да да задовољавајући одговор на три суштинска питања: Зашто око нас има више материје од антиматерије (проблем антиматерије)? Зашто се посматрањем није запазила закривљеност Васионе (проблем привидне равности простор-времена)? Одакле потичу почетне нехомогености из којих су се формирале галаксије (проблем нестанка галаксије)?

Др Милан Димитријевић

Гранчици

ици у Цириху

То масе тополе, кори и ткиву испод нису имале хлоропласте, али их је било у ћелијама сржи, знатно дубље. Сунчева светлост је, по мишљењу Ван Клеве, продрла кроз такозване „светлосне капиларе“ (врсту ћелија које се као паоци на точку зракасто шире из средишта гранчице према кори, а којима се вода и хранљиве материје преносе у дрвну масу).

Ово је само претпоставка коју треба доказати.

М. Ђ.

ЧУДНОВАТЕ АМЕРИЧКЕ АНТИЛОПЕ

више од Карла Луиса

пет пута већу потрошњу кисеоника од осталих сродника и познатих тркача

држа једна антилопа (који кисеоник преноси у мишиће), а мишићи су им нешто већи, дужи и имају више митохондрија (ћелијске органеле које сагоревају кисеоник).

Као основни разлог што су ове антилопе у еволуцији развиле до савршенства метаболизам и телесну грађу, поменути научник наводи вукове који су им одвајкада били најљући непријатељи. Чопор вукова је у стању сатима да гони антилопе, и зато су оне морале сатима да беже.

Занимљиво је да оне узимају мање хране од осталих антилопа. Међутим, њихов организам, слично тркачима маратонцима, у стању је да користи резеве масти.

М. Ђурић

држа
једна
анти-
лопа
(који
кисе-
оник
прен-
оси
у ми-
шиће),
а ми-
шићи
су им
нешто
већи,
дужи
и има-
ју ви-
ше
ми-
тохон-
дрија
(ћели-
јске
орган-
еле ко-
је са-
горе-
вају
кисе-
оник).

ОКРУГЛИ СТО „ПОЛИТИКЕ”: НОВО ПОИМАЊЕ ЧОВЕКА И КОСМОСА

Кад ћелије „проговоре”

Проницање у најдубље тајне живота. – „Поруке” се преносе „светлосном везом”. – „Жива поља” сачувана у свакој ћелији

Желећи да подробно објасни међународни научни оглед „Мисаони мост Београд – Новосибирск”, који је уприличило у Центру „Сава”, напн лист је организовао округли сто руских и домаћих научника на тему „Нова космологија” (Ново поимање космоса и живота). Учествовали су: академик Влаиљ Казначев, др Александар Трофимов (обојица из Новосибирска), академик Федор Хербут, др Милан Вујичић, др Љубе Ристовски, др Александар Костић, др Анатолиј Михајлов, др Милан Димитријевић, др Димитрије Калезић, др Дејан Раковић и др Вук Стамболивић (сви из Београда).

У веома занимљивом и живом разговору – како су га оценили сами научници – који је трајао нешто више од три сата, разјашњена су многа питања. Но, остало је довољно радозналости и недоумица за нови сусрет. „Политика” сажето објављује део ових размишљања.

Осећају сателите

Казначев: Жива материја наше планете, као научна и природна појава, за разлику од схватања света, нарочито је изучавана у радovima Ле Руа и Шардена, а потом је тај појам увео Вернадски. Он је поставио питање живе материје као космичке појаве. Исто тако, поставио је питање природе људског разума као космичке појаве. Због тога је увођење појма „космологија” неодвојиво од постављања питања живе материје као космичке појаве. На тај начин покушава се да се проникне у најдубље трагове живота на Земљи и одгонетне будући правац развоја.

Искрсавају два научна проблема: живих бића која битишу на Земљи и мисаоности човека. Судбина живих бића, човека и наше планете представља срж космологије. Астрофизичари виде само мртве космичке просторе.

Покушаћемо на примерима да објаснимо природу живе материје. Људи су одавно знали шта је то епидемија, али су тек са открићем микроскопа, видели шта су то бактерије. Практично, живот је постао „отворен”, могло је да се види шта постоји у природи. Живот је одвајкада постојао, а многа тога је касније опажено помоћу техничких помагала.

Еритроцити „памте”

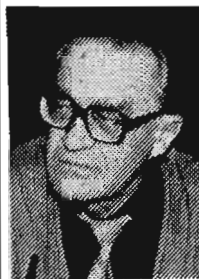
У радovima Мендела помиње се „квантумско” али тек после седам деценија савремени инструменти су открили дезоксирибонуклеинску киселину.

У Геофизичком институту у Москви већ две године неколицина људи нарочитих способности, које називамо „операторима”, прате совјетске сателите. Заправо, они не знају када ће сателит прелетети. Свакога дана из ових летелица се избацују метални опилци које поменути „оператори” доле осете. Занимљиво је да су исту појаву осетиле две групе, са тачношћу до 90 одсто! Но, закони физике то не могу да објасне. Нама остаје да се одреknемо ових огледа и чекамо или да се користимо чињеницама које смо сазнали.

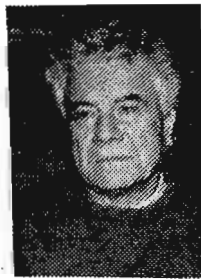
Могли да направем на стотине

ње. Поновили смо „светлосни додир” са другом посудом, у којој су биле здраве ћелије, и оне су се отворале и угинуле.

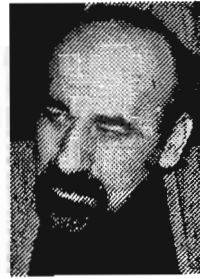
На крају, озрачили смо ћелије у првој посуду и довели их у везу са другом. Касније смо утврдили да су се у другој разболеле од радијационе болести, иако нису директно озрачене. До сада смо извели два-

ВЛАИЉ
КАЗНАЧЕВ

МИЛАН
ВУЈИЧИЋ

ЉУБЕ
РИСТОВСКИ

АНАТОЛИЈ
МИХАЈЛОВ

десетак хиљада оваких опыта, у којима се – у 70 до 80 одсто случајева – потврдила ова „веза”.

Изводили смо огледе на крајњем северу, Далеком истоку, на југу Сибира, на Криму. Планирамо да то урадимо на Антарктику и да пошаљемо контејнер у космос.

У почетку смо мислили да је то обична информациона веза, да се све уклапа у физичке законе. Остало је само да откријемо шта је то што преноси информације. Но, у следећим огледима нисмо потврдили ову претпоставку.

Закључили смо да се информације размножавају, али природу тога не знамо. Поставља се питање: шта је то? Ако се сматра да је својство живота наслеђивање и размножавање, огледа показују да се информације, пролазећи кроз кварцно стакло, размножавају и наслеђују.

Жива поља постоје

Вујичић: Јесте ли покушали са осталим кристалима, осим кварца? Да ли сте користили чисте ћелијске културе?

Казначев: Користили смо мно- го различитих вируса. Имамо чисте

ово догађа због кварцног стакла, али се показало да оно нема такво „памћење”. Са обичним стаклом ништа се није догодило. Мењали смо филтере.

Затим смо одлучили да усложнимо поступак. Узели смо људске еритроците и у првој посуду их озрачили. Након „оптичког додира” са другом посудом, који је трајао четири сата, као и сви претходни, и у њој су еритроцити оболели од радијационе болести. Очигледно је да су „упамтили” и „пренели” информацију.

Вујичић: Какве су се промене догодиле на еритроцитима?

Казначев: Као да се нешто догађа са хемоглобином. Али, још не можемо да утврдимо шта је то. Уколико, међутим, ове ћелије осветлимо лампом, информације се „избришу”. Испробали смо и ласерски сноп на ћелијама. Између посуде смо ставили препреку која не пропушта ову светлост, али се информација болести пренела. Иако

је сноп одсечен, информација иде даље.

Срели смо се са непознатим појавама које мене и моје колеге приморавају да изнесемо научну претпоставку да осим нуклеинске живе материје – на нашој планети постоје живи облици поља. Ова жива поља претходила су биолошким облицима живота, из којих су настали нижи и виши организми, а на крају и човек. Но, сматрамо да та поља и данас постоје, не само на планети, него да су се, у облику холограма, сачувала у свакој ћелији свакога од нас.

Вујичић: Шта бисмо о огледима на ћелијама могли да добијемо од вас? Хоћете ли да нам препоручите литературу?

Казначев: Послаћу вам књиге, и то веома брзо.

Михајлов: Пре две године руски научник Гуљајев показао је на једном семинару да постоји више врста зрачења живе материје (живи системи) и више начина да се то уочи.

Казначев: Годић и Гуљајев продужавају оно што је истраживао Франк. Франк и Гуљајев се баве физиком живе материје. Ми се користимо тим експериментима. Сада се ствара програм на докази-

ЗАШТ

Има И

Ко је човек – не санског наглас знатој немачко производњу

После 16 годи у Немачкој, ин онис се, пре тр Југославију. Са ректор у приват нији „Еурокоме склузиваног ку организатор ње даје.

Већ и ових података довољ изазову ако не доумицу. Најпч човеку да се у враћа у ову још А потом и: како ке враћа човек на, грчког имен ског говора. Ко Дионис и шта баш сада враћа

Отац Аустр Ср

– Немачко пр чајно – каже. – јанац, из Граца лија и данас Отац је у Сарај упознао моју м нио се, постао ја. Кад је рат п тизане, а по најпре је био грађевинског ца”, потом про ском факултету тор београдско дузећа „Напред име? Причају д воту имала нек да по њему.

Дионис је кр ма. Постао је шумарски, обр каријеру почи Дизајн центру, мачку. Посао д ина, иначе: угл намештаја. Ра, различите посл њих десет годи јектант са месец петнаестак хиљ тада, кад му је: јера била на агонија бивше су многи из њ они са презим нис, са типично ном, одлучује д

Пресудиле су – Иако сам има до последњег д њак. Ниј успех у је изменио. За т ни један Нема међу њима дос да ми није дош кв. на вечеру. 1

Искрсавају два научна проблема: живих бића која битишу на Земљи и мисаоности човека. Судбина живих бића, човека и наше планете представља срж космологије. Астрофизичари виде само мртве космичке просторе.

Покушајемо на примерима да објаснимо природу живе материје. Људи су одавно знали шта је то епидемија, али су тек са открићем микроскопа, видели шта су то бактерије. Практично, живот је постао „отворен“, могло је да се види шта постоји у природи. Живот је одвајкада постојао, а много тога је касније огажено помоћу техничких помагала.

Еритроцити „памте“

У радовима Мендела помиње се „квант наслеђа“, али тек после седам деценија савремени инструменти су открили дезоксирибонуклеинску киселину.

У Геофизичком институту у Москви већ две године неколицина људи нарочитих способности, које називамо „операторима“, прате совјетске сателите. Заправо, они не знају када ће сателит прелетети. Свакога дана из ових летелица се избадују метални опилци које поменути „оператори“ доле осете. Занимљиво је да су исту појаву осетиле две групе, са тачношћу до 90 одсто! Но, закони физике то не могу да објасне. Нама остаје да се одрекнемо ових огледа и чекамо или да се користимо чињеницама које смо сазнали.

Могу да наведем на стотине сличних примера.

Ви знате да је руски научник Гурвич изводио једноставне опите са живих ћелијама (ћелијске културе). Приближавао је на два сантиметра две посуде од кварцног стакла и држао их, у „светлосној вези“, по неколико часова. На местима где су били усмерени надражаји, ћелије су се бурно размножавале. Стогину пута све је поновљено и увек су се ћелије делиле. Али, физичари у то време нису имали уређаје којима би открили шта се догађа, па су рекли да Гурвич лаже. И све је стављено на страну, а овај научник завршио је у затвору.

Шездесетих година ми смо у Новосибирску извели сличне огледе, али смо променили начин. У две стаклене посуде са дном од кварца налили смо такозвану крањиву течност, у коју смо убацили ћелије. Питали смо се: шта да се промени у једној посуди да би у другој стигао „сигнал“? Како да изазовемо промене да ћелије међу собом „проговоре“?

Унели смо у прву посуду „коксаки“ вирус. После „светлосног додира“ (на размаку од два сантиметра) који је трајао четири часа, раздвојили смо посуде. После 38 сати здраве ћелије из друге посуде почеле су да оболевају и умиру! И то од исте врсте вирусног обољења! Све то догађало се, а да у другој посуди уопште није било вируса. Значи, пренели смо непознату појаву из једне у другу посуду.

Вујичић: Да ли сте имали контролну групу?

Казначејев: Било је много контрола. Водили смо строго рачуна да другу посуду не заразимо никаквим вирусом. Даље, унели смо у једну посуду отровне материје, на пример оне које заустављају диса-

ВЛАИЉ
КАЗНАЧЕЈЕВ

МИЛАН
ВУЈИЧИЋ

ЉУБЕ
РИСТОВСКИ

АНАТОЛИЈ
МИХАЈЛОВ

десетак хиљада оваквих опита, у којима се – у 70 до 80 одсто случајева – потврдила ова „веза“.

Изводили смо огледе на крајњем северу, Далеком истоку, на југу Сибира, на Криму. Планирамо да то урадим на Антарктику и да пошаљемо контејнер у космос.

У почетку смо мислили да је то обична информациона веза, да се све уклапа у физичке законе. Остало је само да откријемо шта је то што преноси информације. Но, у следећим огледима нисмо потврдили ову претпоставку.

Закључили смо да се информације размножавају, али природу тога не знамо. Поставља се питање: шта је то? Ако се сматра да је својство живота наслеђивање и размножавање, огледи показују да се информације, пролазећи кроз кварцно стакло, размножавају и наслеђују.

Жива поља постоје

Вујичић: Јесте ли покушали са осталим кристалима, осим кварца? Да ли сте користили чисте ћелијске културе?

Казначејев: Користили смо много различитих вируса. Имамо чисте ћелијске културе и све се понашају слично. Но, информација се преноси само између истих врста ћелија. Изузетак су ћелије рака. Иначе, кроз обично стакло се ништа не преноси.

Ристовски: Да ли сте користили један или више врста вируса?

Казначејев: Пробали смо са 22 врсте вируса. Мислили смо да се

је снап одсечен, информација иде даље.

Срели смо се са непознатим појавом коју мене и моје колеге приморавашу да изнесемо научну претпоставку да осим нуклеинске живе материје – на нашој планети постоје живи облици поља. Ова жива поља претходила су биолошким облицима живота, из којих су настали нижи и виши организми, а на крају и човек. Но, сматрамо да та поља и данас постоје, не само на планети, него да су се, у облику холограма, сачувала у свакој ћелији свакога од нас.

Вујичић: Шта бисмо о огледима на ћелијама могли да добијемо од вас? Хоћете ли да нам препоручите литературу?

Казначејев: Послаћу вам књиге, и то веома брзо.

Михајлов: Пре две године руски научник Гуљајев показао је на једном семинару да постоји више врста зрачења живе материје (живи системи) и више начина да се то уочи.

Казначејев: Годик и Гуљајев продужавају оно што је истраживао Франк. Франк и Гуљајев се баве физиком живе материје. Ми се користимо тим експериментима. Сада се ствара програм на доказивању практичне улоге живе материје – да се освоји и боље користи.

Михајлов: Прате ли оне деловање менталног поља или се јављају као самосталне?

Казначејев: У процесу животне делатности ћелије догађа се 10^{11} (десет са 11 нула) хемијских промена у секунди! То је физика живог. Приредио С. Стојиљковић

Отац је у Сарајеву упознао моју мајку, постао прадеда. Кад је рат избио, а по ње најпре је био у грађевинској фирми „Напред“, потом професором факултета у Београду. Када је умро, оставио је велику имовину. После рата је живео у Београду. Умро је 1978. године.

Дионис је крема. Постао је инжењер, а касније и професор. Био је у Сарајеву, а затим у Београду. Умро је 1978. године.

Пресудиле су јој – Иако сам имао до последњег да

нак. Ни успех у животу је изменио. За тринаест година, међу њима доста да ми није дошаку, на вечеру, или ми је, на пример, Српски савез, или Слава Свету Пачко презиме и магало да за Нел један од хиљада

сам, пре три године, упознао господина Стојаковића, који је мерца, кад се и посао гледамо м.

Белешке

И судија завиди милиционарима

Шта се у нашој држави више поштује, закон или пендрек, може да буде реторичко питање, али ако се конкретно не односи на цел. Судећи према ономе што су у протестном писму упућеном највишим државним органима и ресорним министарствима изрекле судије Општинског суда у Јагодина, пендрек се много више цени.

Судије сматрају да заслужују много веће плате од оних које тренутно примају. За пример су узели новембарске зараде. Председник суда је у новембру примио 366 хиљада динара, док је судија у Општинском суду примио 297 хиљада динара. У децембру су ове плате увећане за педесет одсто. Истовремено су милиционари примали и по више од 500 хиљада динара.

Октобарске плате су још илустративније. Председник Општинског суда примио је тада 250 хиљада, а милиционар почетник 200 хиљада динара.

Истина, председник Врховног суда Србије магистар Часлав Игњатовић одмах је одговорио и сложио се са судијама, али ће на повећање плате судије морати да чекају да се конституишу скупштински одбори.

Дотле, неком закон, а неком пендрек.

С. Жикић

Лоповске ТВ сметње

Краљево, фебруара
Довиљивост лопова и начин на који они неопажено улазе у станове односе-

ћи скупоцене апаратуре криминали наилазе на зачуђују

Колико храбрости ло је потребно једном лопову да се операција кордера марке „са Бањанца, радника на“. Наиме, док је Београду, пратио дневника изненада програма. Пошто се виле оно уобичајне прекида програма, њао у квар свог аликид релејских или амично те сумње с њом да код комшија ради.

На пансиону јефтиније него код куће

У селима косјерићког краја – Сеча Река, Косјерска Мионица, Варда и Скакавици – чији се житељи успешно баве сеоским туризмом, ове зиме су имали гостину више него икад раније. Разлог је јасан: пун пансион овде тренутно стаје само 15 хиљада динара. А за те паре гости су ослобођени сва-

кодневних кућних брига и издатака за храну, загревање стана, струју, превоз... Уз то на располагању имају санке и скије.

Цена пансиона неће се, како сазнајемо, мењати до краја месеца.

Б. Пејовић

ОКРУГЛИ СТО „ПОЛИТИКЕ“: НОВО ПОИМАЊЕ ЧОВЕКА И КОСМОСА

О брзини већој од светлосне

Астрофизички докази са Крима. – Мозак живог се умртвио. – Да ли материја има свест. – Неки примају и шаљу мисли

Желећи да подробно објасни међународни научни оглед „Мисаони мост Београд – Новосибирск“, који је уприличио у Центру „Сава“, наш лист је организовао округли сто руских и домаћих научника на тему „Нова космогонија“ (Ново поимање космоса и живота). Учествовали су: академик Владиљ Казначев, др Александар Трофимов (обојица из Новосибирска), академик Федор Хербут, др Милан Вујичић, др Љубе Ристовски, др Александар Костић, др Анатолиј Михајлов, др Милан Димитријевић, др Димитрије Калезић, др Дејан Раковић и др Вук Стамболовић (сви из Београда).

У веома занимљивом и живом разговору – како су га оценили сами научници – који је трајао нешто више од три сата, разјашњена су многа питања. Но, остало је довољно радозналости и недоумица за нови сусрет. „Политика“ сажето објављује део ових размишљања.

Ристовски: Ви тврдите да постоји неко биопоље. Зашто је неопходно да му приписујете својство живог? Све што постоји има своју врсту (спектар) зрачења. Са становишта физичког прихватљиво је да постоји могућност препознавања ових спектара, без приписивања својстава живог. Питање је само да ли смо у физици данас у стању да меримо састав таквих поља, али у принципу то су поља. Својство живог није нужно да одрази живу материју. Шта желите – да добијете још нешто живог?

Казначев: Ви сте у праву са гледишта савремених термодинамичких закона физике. Али, ако се обратим радovima Козирева, које је потврдио академик Лаврентијев, показује се могућност постојања токова енергије – времена. Мерећи сигнале који су путовали до места где се претпостављало да се налази тело звезде, а знамо за које време светлост до нас стиже, забележене су брзине веће од светлосне!

Ристовски: Шта је брже од брзине светлости? Онда тако нешто измиче људском искуству. Тешко ме можете убедити, то улази у подручје мита.

Казначев: Појам мита је веома сложен. Али, кад већ оспоравате, академик Лаврентијев је на Кримској опсерваторији савременим уређајима три пута ово забележио!

Хербут: Ви, дакле, сматрате да су то појаве брже од светлости. У теоријској физици имамо то у виду, нарочито теорија релативитета. Дуго тражимо феномене брже од светлости. Могуће је да смо то нашли.

Казначев: Потпуно сам сагласан. Навешћу вам примере које

вамо. Недавно сам у Индији посетио извесне центре и видео шта све може да се уради са свешћу и њеним утицајем на околину.

Вујичић: Извесно је да они могу да мере помоћу енцефалограма утицај једне личности на другу.

Казначев: Ми смо користили чињенице из Индије, али у друкчијим условима, на пример у простору Козирева. Бојим се да овим огледима не нарушимо човекову психу.

Федор Хербут

Милан Вујичић

Дејан Раковић

Димитрије Калезић

Александар Костић

Димитријевић: У преводу космогонија значи – рађање космоса. У науци се, обично, прикупе експериментални резултати, а на основу тога постави претпоставка или теорија. Да ли је ово ваше хипотеза или теорија? Имате ли експерименте којима би то могло да се провери? Како се усклађује са осталим теоријама у савременој физици?

Чињеница јесте да око свих тела, не само живих него и неживих, постоји некако поље зрачења. Чак и око неживе материје постоји зрачење, јер има температуру различиту од апсолутне нуле. Код живих тела поље зрачења је друкчије. Да ли је могуће да у вашим опитима различити материјали (кварцно стакло) имају зрачење које преноси информацију? Или у огледима са ласером, у којима се зрачење преноси. Може да се постави низ питања.

опример кварц. Зашто су његова својства занимљива? Зато што он има микроталасну резонанцу, тако да је могуће деловање на живе ћелије. Што се тиче Махариши ефекта, он се сврстава у ултранискофрекветне појаве. Карактеристично је да јоносфера Земље, због Шуманове резонанце, помаже пренос. Теорија показује да се емитује поље можданих таласа захваљујући живим системима, а цела јоносфера тада постаје нека врста антене. И то би, дакле, могло да буде повезано са „преносом мисли“ на даљину. Можда овакве појаве могу да се објасне поимањем електромагнетних поља.

Желео бих да протумачим биопоље које помињете као носиоца живота. Ако је свест везана за електромагнетно поље можданих таласа, а ми знамо да је оно један од видова јединственог поља, није ли, у том случају, она дубље utkана у материју? Није ли свест својство

космоса као целина, а не само привилегованих биолошких јединки?

Казначев: Године 1926. изашла је књига Јана Сmita „Хелизам и еволуција“ (а то је принцип целине, целог космоса). И он говори да се појаве мењају са целином. Ја сам сагласан са тиме.

Са хелијама – на даљину

Калезић: Мене овај разговор подсећа на прву годину нашег века у Русији, када је математичар и инжењер Павле Флоренски дошао да предаје историју филозофије. Нарочито је занимљива његова докторска теза, која је филозофска и теолошка. Може се рећи да је био први који је у овом столећу скренуо пажњу на то да је мит стварност, али предрационална, што значи да човек као разум не иде до крајњих граница стварности.

Јасно је да овде расправљамо о

Културн

ПР

За

пери

Небојша Рс
Пат

Задивљује сп Небојша Ромче реотиписки пост шаблонизовани штих места вез риферијских „ни уверљиву, в ливу драму, ба овира и моћ Р. она по ко зна к начин, уме да трагику нимал је прошла све та што, међут умањује њене. Ако се овоме дс мичарски дар од ретких савр ја карикатуру зна да уздигн кловновских пс са увек присут ру надгради та јући му истине и трагичне ди суочени с неки лоба због којих љанска“ вредне

Првобитно изведен као овај комад, сад ној верзији доб и боју примере ма позоришта ман, тако да ре у тексту активи ублажити нагли спекте приче и лост, проналази рава пишчевим говима у кључу мери Душана I специфичан на мосферу живот лијама у околи фалсификата, тмурно, мрачно чено, необично замисао је све сценограф Гер ли се да скучен театра, као н ност уклопи у

Ужича

Иако је Јосип година пресеца улично Народно зоришта није би последице те ж Броз створи позс кулминирале су румске простори љене. Тако је у ре уложено чак 60 све буде завршен добиће нов радн ву шмикерницу просторију за гад

лите – да добије-
во? још нешто жи-

Казначејев: Ви сте у праву са гледишта савремених термодинамичких закона физике. Али, ако се обратим радовима **Козирева**, које је потврдио академик **Лаврентијев**, показује се могућност постојања токова енергије – времена. Мерећи сигнале који су путовали до места где се претпоставља да се налази тело звезде, а знамо за које време светлост до нас стиже, забележене су брзине веће од светлосне!

Ристовски: Шта је брже од брзине светлости? Онда тако нешто измиче људском искуству. Тешко ме можете убедити, то улази у подручје мита.

Казначејев: Појам мита је веома сложен. Али, кад већ оспоравате, академик **Лаврентијев** је на Кримској опсерваторији савременим уређајима три пута ово забележио!

Хербут: Ви, дакле, сматрате да су то појаве брже од светлости. У теоријској физици имамо то у виду, нарочито теорија релативитета. Дуго тражимо феномене брже од светлости. Могуће је да смо то нашли.

Казначејев: Потпуно сам сагласан. Навешћу вам примере које смо више пута проверили и разматрали са физичарима. Проучавали смо стабилни изотоп угљеника C_{12} и радиоактивни C_{13} . Шта се показало? У хелијама човека нестаје C_{12} , а остаје C_{13} . У секунди у хелију долази шест-седам милиона атомских језгара. Значи, потребно је пет милијарди атома пропустити кроз хелијску мембрану, издвојити и одбацили, или C_{12} преобразити у C_{13} . Када смо са физичарима израчунали колико је енергије за то потребно, изненадили смо се – неопходан је нуклеарни реактор у хелију! Дакле, није све тако једноставно.

И живо и неживо зрачи

Хербут: Слушајући ваше излагање, имао сам утисак да сте, углавном, преносили патолошке ефекте. Постоји асиметрија између разарања и оздрављења. Сетио сам се такозваног Махариши ефекта. Постоји религиозна група која тврди да, уколико довољан број људи заједно медитира, може у делу града драстично да се смањи криминалитет, на пример.

Вујичић: Овде медитација доводи до усаглашавања (синхронизација) можданих хемисфера, што повољно утиче на људе. Неколико пута су на разним местима у свету, покушавали да изазову колективно смирење.

Казначејев: Недавно у Француској јавно је показано на електроенцефалограму да, када се човек налази у дубокој медитацији, нема ни алфа, ни бета таласа. Исто је изведено и у Санкт Петербургу. Изгледало је као да се пилоту, с којим су изводили опит, мозак умртвио! Због тога сте у праву да феномени такве врсте, можда, постоје. Ми се томе подручју приближа-

Федор Хербут

Милан Димитријевић

Дејан Раковић

Димитрије Калезић

Александар Костић

Димитријевић: У преводу космогонија значи – рађање космоса. У науци се, обично, прикупе експериментални резултати, а на основу тога постави претпоставка или теорија. Да ли је ово ваше хипотеза или теорија? Имате ли експерименте којима би то могло да се провери? Како се усклађује са осталим теоријама у савременој физици?

Чињеница јесте да око свих тела, не само живих него и неживих, постоји некаква поље зрачења. Чак и око неживе материје постоји зрачење, јер има температуру различиту од апсолутне нуле. Код живих тела поље зрачења је друкчије. Да ли је могуће да у вашим опитима различити материјали (кварцно стакло) имају зрачење које преноси информацију? Или у огледима са ласером, у којима се зрачење преноси. Може да се постави низ питања.

Казначејев: Желим да каже да је ово претпоставка. Зато се у нашим истраживањима користимо појмом космогонија. У прилици смо да покажемо да постоји мноштво облика живе материје, а живот је један од њих.

Димитријевић: Живот постоји ако има растварача и елемената који стварају ланце. У случају нашег живота на Земљи, растварач јесте вода, а угљеник елемент који ствара циклусе. Постоје претпоставке о животу заснованом на амињаку, на силицијуму итд.

Казначејев: Примери које сте навели добро су ми познати. У космосу, међутим, могу да буду различите молекуларне структуре.

Јоносфера као антена

Ристовски: Сматрате ли да је настајак космоса, макар као нашег, неодвојив од настанка поља са својствима живота?

Казначејев: Моје мишљење је управо такво, а поклапа са схватањима многих физичара.

Раковић: Хтео бих да укажем на податак који је познат у литератури, а највише је о томе писао амерички научник **Адеј Рос**. У међусобном деловању електромагнетних поља и живе материје јављају се два такозвана „фреквентна прозора“: микроталасни и ултранички. Професор **Померанц** је потврдио да у акупунктурном систему постоје јонске струје на веома ниским фреквенцијама. У Кијеву су утицали микроталасима на здраве и болесне, делујући на акупунктурне тачке. И то је оно што у мени буди асоцијацију. Узмимо ка

космоса као целина, а не само привилегованих биолошких јединки?

Казначејев: Године 1926. изашла је књига **Јана Смит** „Хелизам и еволуција“ (а то је принцип целине, целог космоса). И он говори да се појаве мењају са целином. Ја сам сагласан са тиме.

Са хелијама – на даљину

Калезић: Мене овај разговор подсећа на прву годину нашег века у Русији, када је математичар и инжењер **Павле Флоренски** дошао да предаје историју филозофије. Нарочито је занимљива његова докторска теза, која је филозофска и теолошка. Може се рећи да је био први који је у овом столећу скренуо пажњу на то да је мит стварност, али предрационална, што значи да човек као разум не иде до крајњих граница стварности.

Јасно је да овде расправљамо о филозофији живота, која не раздваја човека од Бога него га сједињује.

Казначејев: Захваљујем што сте поменули – Флоренског. Неколико месеци пред смрт написао је писмо академику **Вернадском**: слажем се са вама да постоји ноосфера (спознатији омогач који окружује Земљу), али исто тако и сфера духа.

Костић: Као експериментални психолог прилично сам сумњичав. У чему се овај оглед разликује од осталих у којима се мисли „преносе“ на даљину? Био бих срећан да то урадимо у нашој лабораторији, у условима које надгледамо, из једне собе у другу. Ми психолози се, иначе, срећемо са семантичким порукама, а то се уклапа у понављање огледа. Али, ако говоримо о трансцендентном мишљењу, онда казујемо да човек неком другом може нешто да предаје.

Казначејев: Ми говоримо да човек човеку може нешто да предаје на даљину. Према нашим подацима, можемо на великом растојању да убрзимо или успоримо раст хелије. Уколико се „оператор“, онај који то ради, стави у хипомагнетну комору (има 50 хиљада пута слабије магнетно поље), онда он лакше остварује задатак.

Костић: Ваши огледи морали би у свим приликама, са истим хелијама да дају исте резултате.

Казначејев: Сагласан сам. Но, ми преносимо мисаону, а не вербалну информацију. Постоје људи који су способни да одашиљу и примају такве информације.

Приредио: **С. Стојиљковић**

овај комад, сад
ној верзији доб
и боју примере
ма позоришта
ман, тако да ре
у тексту активно
ублажити нагли
пекте приче и
ност, проналази
рава пишчевим
говима у клучу
мери Душана Ј
специфичан на
мозферу живот
лијама у околи
фалсификата, и
тмуно, мрачно
чено, необично
замисао је све
спенограф Гер
ћи се да скауче
театра, као не
ност уклопи у

Ужича

Иако је Јосип Ј
година пресеца
ужичко Народно
зоришта није бил
последиче те жу
Броз отвори позор
кулминирале су
румске просторије
лене. Тако је у ре
уложено чак 60 м
све буде завршен
добиће нов радни
ву шминкерницу,
просторију за гар
сторију за служб
мачки салон и кл
и директор позори
истиче да без пом
културу Србије и
не би могло ништ

Ужичко Народно
припрема модерн
ве новог позориш
је се високо ранги
де на фестивалим

– Сви смо ми ов
ни Битфом – каж
вали смо 1968. и 18
баш у време најви
тивала, у време ка
лазила највећа св
литетније предста
танско страшило
представе режира
Зато смо сада све
на то да се на Бит
желимо да учеству
позорију и на Дани

Ужичко позори
налан репертоар.
ру, на пример, не
виљске комедије
дије „Бриши од св
у пет или шест п
ности. Играју се
жене“, Антићев „Г
вићев „Принц Рас
тим „Клопка“ Тад
до иде Србин у в
(представа која је
тима „Јоаким Вуј
дам награда), „Ка
Шекспира, „Крал
граф“ Милована
ћев „Каברה“ и
„Слушај амо“.

– То ће остати
дини, али ћемо пр
вог „Галеба“ у ре
пина – каже Поп
припрема се на ос
токола о сарадњи
города у Украјини
тислава Басаре, у
је као обавеза из п
текст Синише Ко
Марко“ режираће
вић, „Никола Алт

Трагом вести

Претеча космичке електране

Прво сунчано једро у орбити. – „Свемирски рефлектори“ и „космичка струја“.
– Соларна централа почетком следећег века

Марко Стојановић

Да ли смо ових дана закорачили малени корак у други тип цивилизације?

На први поглед необично, поменуто питање крије дубоки смисао. У култ-књизи „Васиона, живот, разум“ чувени руски астрофизичар Јосиф Шкловски

набраја три типа космичких цивилизација, уколико их уопште има, наводећи поделу свога колеге Н. С. Кардашова.

У први се сврставају све које су на технолошком ступњу блиском садашњем на Земљи, јер троше сто милиона џула енергије сваке секунде. Другом припадају оне које су овладале енергијом своје звезде, а потрошња им се увећава за 13 нула. И трећи тип су цивилизације које искоришћују енергију своје галаксије, умножавајући потрошњу за додатних 11 нула!

Једро од кевлара

Да ли смо у рано јутро минулог четвртка крочили у други тип цивилизације, када су руски научници, аутоматски са Земље, у њеном „космичком дворцишту“ развили прво сунчано једро? Сунчеви зраци који су се одбијали од танане кевларске мембране (дебљина пет микрона – пет хиљадитих делова милиметра), пресвучене слојем алуминијума, разапете у облику круга пречника 25 метара, изазвала су приличну забуну на овој планети обасјавајући поједине крајеве усред ноћи. „Сунчани рефлектор“ прошакао је својим зраком од јужне Француске до Белорусије.

Оглед који је уочио свет Русије предвидели за крај децембра, али су, из непознатих разлога, мало окаснили. Транспортни свемирски брод „Прогрес“, који повремено саобраћа између Земље и једине космичке станице „Мир, понео је са осталим пртљагом и поменуто сунчано једро, испрва намењено

„космичкој регати“ на линији Земља-Месец. Када су одустали од занимљиве замисли да пет векова од открића Америке обележе трком сунчаних једара, руски научници су одлучили да свој изум испитају у корисним условима.

Једро је савијено у нарочити бубањ, а овај причвршћен за оквир за пристајање летелице. На повратку, када је „Прогрес“ силазио, на 160 метара од „Мира“, бубањ је аутоматски развио сунчано једро. Ово је најосетљивији део опита, а трајао је три минута. И тада је необично једро, на око 350 километара висине, почело да осветљава поједине делове наше планете. После по-

сунчана једра користити да гоне свемирске летелице и да својим зрацима разбијају отпатке у орбити.

Др Марко Стојановић из Института нуклеарних наука „Винча“ у Београду, вероватно најупућенији стручњак за Сунчеву енергију у нас, изјављује да се слична огледала припремају десетак година. Два су разлога: коришћење у космосу и јевтини рефлектори који ће се усмеравати до концентратора на Земљи.

Према његовом мишљењу, поменути оглед јесте претеча постављања сунчаних модула, који могу да стварају струју и шаљу је, посредством микроталаса, на нашу планету. Извесно је да ће се као „осветљивачи“ ускоро користити, али је значајније искуство са претварањем Сунчеве у електричну енергију помоћу фотонапонских сунчаних хелија. Једро које је ових дана развијено представљаће један од кључних делова за будуће космичке сунчане електране.

Глад за енергијом

Прва од њих, како се предвиђа, требало би да буде изграђена почетком следећег столећа. У једном од највећих научно-технолошких програма у свету, у којем учествују САД, Јапан и Европска заједница, утрошиће се 12 милијарди долара да би се поставила прва сунчана централа у Земљиној орбити, која ће производити струју и слати је корисницима на нашој планети.

Но, као у научнофантастичном роману, ређају се и друге могућности. Др Марко Стојановић сматра да је усавршавање космичких технологија, а ово је једна од најзначајнијих, битно из два разлога: прво, користеће се у „свемирским фабрикама“, у којима ће се прерађивати свемирске сировине, и друго, замениће успешно постојеће на Земљи, које су углавном прљаве.

У унутрашњости Сунца, према тврђи нашег познатог астрофизичара др Милана Димитријевића, сваке секунде ослобађа се десет хиљада пута више енергије него што је човечанство у својој историји произвело! Човек једва да искоришћује мрвицу овог топлотног блага. Међутим, незасита човекова глад за енергијом, која убрзано нараста, довешће га у прилику да се понаша као на почетку ове приче: овладаће енергијом своје звезде (Сунце), а потом ће се отиснути у трагање за новим сунчаним изворима у Млечном путу.

Станко Стојиљковић

Радиоактивне змије у Русији

Лондон, 9. фебруара (Ројтер)

Ујед змије у Русији може бити опаснији него било где у свету. Наиме, у многим деловима бившег Совјетског Савеза ниво радијације је тако висок да је и змијски отров радиоактиван.

Према речима Андреја Недосласова, са Института за молекуларну генетику руске Академије наука, недавно је царина запленила два килограма змијског отрова намењена извозу јер је утврђено да је радиоактиван. Змијски отров намењен фармацеутској индустрији плаћа се 40 долара за 10 милиграма.

Руски научници се надају да ће утврђивањем порекла радиоактивног змијског отрова прецизно одредити регионе у којима је земљиште контаминирано радиоактивним супстанцама.

За сата нарочити уређај поново је савио једро и вратио га у бубањ. Сазнајемо да је све ово стајало око 60 хиљада долара.

Обасјавају 24 сата

Каква је сврха оваквог експеримента?

У будућности овакви „свемирски рефлектори“ могли би да послуже да осветљавају непрекидно 24 часа арктичке крајеве у поларним ноћима, градове, велика градилишта и спасилачке екипе на океану или у беспуљу. Стотинак у низу, на висини између 1.500 до 5.500 километара, „испоручивали“ би сунчеву светлост свакоме ко је пожели и плати. Смелији најављују да ће

дона

инез запослен у
ену придода и
– У оптицају су
адилак...

вероватно неће:
Целог је живота,
же да пуши само
ика који се зове
познају по свим
Млади брачни
е Сузуки Јамаха.
н је ратовао про
ада му унук има
ије ми по вољи,
”, пренела је ки
ово накнадно по
е. Само у улици
том делу Пекин
чака зову се Деј
а Ана. Кинески
ове Мадона и не
клубова.

тема у једној би

теска штампа у
ању Кинеза не
со-социјалне по
ена често израз
ће рећи најпри
итусних симбола,
војим значењем
омантичност за
а чемерног и до
ама понашања
Али, занимљиво,
паљбу. „Ово по
шње новине, „да
ихватају и стра
ав спој је добар.
тку друштва. Уз
ају нове боје ки

давно било про
траној компани
је рођен мора се
опхођења са
дене и западно
ало у незадржи
Кинези већ при
и званично уни
повојност сли
размеђи Кине у
ом времену кад
гу, али можда и
и да докаже, ка
вођа Денг Сјао
е она једна зем

због западног
да зачикавате,
вратити. „Зашто
их могао у Кини
е, кад је сваком
Кину допуште
које год хоће ки
Петар Илић

М ДЕВИЗНОМ ТРЖИШТУ

а и за марку

износи 350 рубаља за једну немачку марку. – Да би
је увела контролу цена основних производа

Русији неће ви
омаћим тржиш
изе. Узвезу ро
привредници и
ничке опреме, а додана дажбина
за пиво, жестока пића, цигарете,
мале аутомобиле, накит, тепихе,
предмете од кристала...

ТИЖА

*
*
*
*

YU ISSN 0350-4395

ВЛАДИСЛАВ РИБНИКАР, ОСНИВАЧ
рез. капетан, погинуо 1. септембра 1914. године
ДАРКО РИБНИКАР, УРЕДНИК
рез. капетан, погинуо 31. августа 1914. године
Др СЛОБОДАН РИБНИКАР, ДИРЕКТОР
рез. потпуковник, умро 24. септембра 1924. године
ВЛАДИСЛАВ СЛ. РИБНИКАР, ДИРЕКТОР
носилац Партизанске споменице 1941.
умро 1. децембра 1955. године

Први број „Политике“ изашао 25. јануара 1904. године

РУКО-
АТА ЗА
ТРОМЕ-
323.100

БЕОГРАД, ЧЕТВРТАК 25. ФЕБРУАР 1993.
Број 28512 - Година ХС

Централа: 323-301, 325-761. Секретаријат: 325-668. Де-
журни уредник: 321-784. Београдска хроника: 322-493.
Огласно: 325-007. Претплата - тел. и факс: 328-776
Продајно: 322-655, 321-409. Телекси: 11-416, 11-419.

ПОЛИТИКА
МАКЕДОНСКА 29

АМЕРИЧКО-БРИТАНСКИ САМИТ У БЕЛОЈ КУЋИ О БОСАНСКОЈ КРИЗИ

Падобрани без ловаца

Клинтон: Акција ће бити искључиво хуманитарног карактера. – Борбени авиони ипак неће пратити транспортере а ови ће летети на повећаној висини тако да ће падобрани падати далеко од циља. – Међу коментаторима преовлађује уверење да ће се америчка иницијатива свести на симболичан потез

(Од нашег сталног дописника)

Њујорк, 24. фебруара
Касно вечерас, после састанка у Белој кући, британски преми-

да ће помоћ бити упућена свима којима је потребна. Објаснио је, даље, да консултације са стручњацима и савезницима око орга-

нова америчка операција непосредног укључивања у босанска збивања, поприма карактер више симболичног потеза и да неће, по свему судећи, бити много летова. У сваком случају, полако преов-

У овом броју:

САОПШТЕЊЕ ГЕНЕРАЛШТАБА ВОЈСКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Амерички модел хуманитарне помоћи изузетно опасан

(Страна 5)

АУТЕНТИЧНО СВЕДОЧЕЊЕ ИЗ САРАЈЕВА

**Плате десет, килограм
меса 55 марака**

(Страна 8)

КАКО ПОБЕДИТИ КРИМИНАЛ

Полицајци траже већа овлашћења

(Страна 13)

ПОВОДОМ ОДЛУКЕ ИЗДАВАЧА „ПЕРГАМОН ПРЕС“

**Страни научници штите
југословенског астронома**

(Страна 12)

ПОСЛЕ ВЕСТИ ДА ЈЕ У ЈУГОСЛАВИЈИ ПРЕСТАЛО КОВАЊЕ
НОВЦА

Ситниш тежак 265 тона

(Страна 11)

АПЕЛ ЗА МИР ГРУПЕ ФРАНЦУСКИХ ИНТЕЛЕКТУАЛАЦА

**Судбина Балкана је у
рукама његовог народа**

(Страна 5)

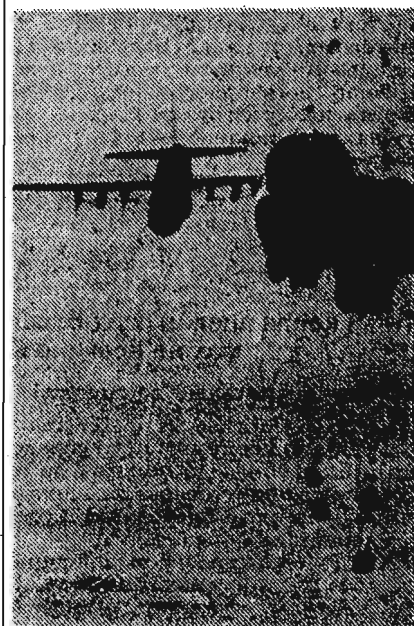
СПОРТСКА РУБРИКА

**Распоред утакмица пролећног дела
Прве савезне фудбалске лиге**

(Страна 21)

јер Мејдор и председник Клинтон одржали су конференцију за штампу на којој је највише било речи о новој америчкој иниција-

низовања ове операције још трају и да не зна тачно када ће бити издата саопштење о почетку операције.

Амерички транспортни авион Ц-130 „херкулес“ баца контејнере типа А-22 са теретом

лађује уверење да треба избежавати све ризике. За сада се тврди да транспортне авионе неће пратити борбени ловци са носача авиона у Јадранском мору.

Новинаре је посебно интересовала и једна друга тема: како два државника оцењују позицију Бориса Јељцина.

а
ла

ље а у неким
ференцији за
ћ. – На црној
вособан стан
ла плата

и под разли-
онтроле. Раз-
би овога пута
е биле месеч-
ма ситуацији
овору са про-
овић такође
курс према
се огреше о
шверца, по-
а новца, кон-
марне емиси-
са кримина-

новинарској
р је изјавио
своју војску
публично ми-
е расписало
змаца у војне
да су евенту-
афије неких
купштине, а
се позитивни
мера очекују
а у неким об-

бличке владе
олико-толико
уклоне црно-
и у целини
вање реда и
се, остаје да
дрноберзијан-
већих сметњи
а је тако јуче
0.500 порасла
а.

грађани уве-
шта ће нове
ги за њихов
а је струја од-
а 145 одсто.
а ће, рецимо,
греју две ТА

ПОВОДОМ ОДЛУКЕ ИЗДАВАЧА „ПЕРГАМОН ПРЕС“

Страни научници штите југословенског астронома

Бранећи нашег астронома др Милана Димитријевића, чији су текстови одбијени под изговором санкција, многи угледници из иностранства изразили неслагање са оваквом дискриминацијом

Да ли ће чувени „Пергамон прес“, издавач неколико научних часописа, под упливом научника из разних крајева света да промени своју инквизиторску одлуку? Правдајући се да мора да поштује казне Уједињених нација против наше земље, престао је прошле године да објављује чланке овдашњих научника.

У свету цењени астроном др Милан Димитријевић, из Астрономске опсерваторије у Београду, послао је лане неколико радова у „Часопис за квантитативну спектроскопију преноса зрачења“, који излази под окриљем „Пергамон преса“. Крајем године, уместо новогодишње честитке, стигло му је писмо др Прасада Варанасија, уредника, у којем га обавештава да од штампања нема ништа.

Наш научник није био лењ него је одао своју адресу широм света, у којем саопштава да је први његов чланак, од шеснаест објављених у реченом часопису, изашао још 1976. године, да се поноси што се бави основним научним истраживањима чији плодови припадају целом човечанству и да је био уверен да у часопису уважавају научничке, а не политичке разлоге када бирају шта ће штампати.

Везе са апартејдом

На сву срећу, одазвали су се многи угледни научници и представници међународних научних организација. Међу првима свој глас диго је француски академик Жан Клод Пекер који, између осталог, пише: „Морам да кажем да сам веома шокиран вашим ставом (писмо упућено „Пергамон пресу“) који је у супротности са вишегодишњим међународним научним односима. Желео бих да вас подсетим да је Међународна астрономска унија одржавала везе са Јужноафричком Републиком у најгоре време апартејда, када су је Уједињене нације искључиле. Не познајем ни једну сличну меру која је предузета против немачких научника тридесетих година, па ни у време Другог светског рата. Чак и у доба макартизма (ниједна земља није сигурна!) нико никада није спречавао научнике, било где у свету, да одржавају добре везе са америчким колегама.

Моју тачку гледишта у вези са законским тумачењем ембарга у разговору су ми потврдили професор Р. Ј. Дипуи, генерални секретар Међународне академије права у Хагу, и академик Ибер Киријен, француски министар за науку и истраживање. Надам се да ћете променити своје мишљење и о томе из-

учници морају да буду изнад политике, да буду потпуно независни и међународно повезани“.

Занимљиво је да се, после писма др Милана Димитријевића, састало руководство Америчког астрономског друштва (трећи јануар), на којем је, на предлог др Хелмута Абота, уредника угледног часописа „Астрофизичке новине“, измењен део статута у вези са дискриминацијом. Додато је да не сме да буде „дискриминације на темељу националности“. Исти научник упутио је протестно писмо др Прасаду Варанасији.

Но, то није све што је учинио др Хелмут Абот. Секретару Међународне астрономске уније др Жаclin Пержерон препоручио је да исту одредбу унесу у свој статут. Копију писма послао је др Маргон Лефевр, секретару Међународног савета научних унија. И на крају, позвао је нашег астронома да му пошаље своје чланке, уколико имају везе са астрофизиком, да их објави у „Астрофизичким новинама“.

Одважна Жаclin

Ни Жаclin Бержерон није седела скрштених руку, него је најоштрије протестовала: „Политичка дискриминација против српских астронома коју спроводи „Часопис за квантитативну спектроскопију преноса зрачења“ веома је шокантна и неприхватљива. Могу ли да вас подсетим на принципе универзалности науке које заступа Међународни савет научних унија, а прихватају све чланице, укључујући Међународну астрономску унију. Овај принцип подржава слободу удруживања, изражавања (објављивања), обавештавања, општења и кретања у вези са научним активностима, без икакве дискриминације на основу држављанства, вере, политичких убеђења, порекла, расе, боје, језика, старости и пола.

Узевши у обзир озбиљност ове политичке дискриминације, контактирала сам са извршним секретаром Сталног комитета за слободно кретање научника у саставу Међународног савета научних унија др Олофом Тандбергом. Разговарала сам и са уредницима часописа „Астрономске и астрофизичке новине“ који су ми потврдили да се противе политичкој дискриминацији научника.

Резолуција Уједињених нација у вези са санкцијама односи се на владе, а не на појединце. Научници не могу да одговарају за политичке одлуке вођа њихових земаља. У име Међународне астрономске уније захтевам да поново раз-

мотрите вашу одлуку којом забрањујете објављивање радова српских научника или научника било које земље, ма какве казне Уједињене нације наметнуле владама тих земаља“.

Упорна др Жаclin Бержерон објавила је, у билтену Међународне астрономске уније, правила у вези са недискриминацијом, са упутством да се научници обрате поштом др Олофу Тандбергу, који је, иначе, писао нашем научнику. Објављујемо адресу: Prof. dr Olof Tandberg, executive secretary of SCFCS, Royal Swedish Academy of Sciences, box 50005 S - 10405, Stockholm, Sweden, fax: 46-8-155670.

Енглези ћуте

У одбрану југословенског астронома и његових научних права стали су и професор Жозе Серао, Центар за молекуларну физику Универзитета у Лисабону и професор Сантјаго Мар-Сардања, са Универзитета у Ваљадолиду.

– Од неких енглеских колега добио сам учитва писма, имена не помињем (Nomina odiosa sunt), у којима пишу да саосећају са мном, али да су им „на одговарајућем месту рекли да уредници могу да снесу законске последице уколико прекрше санкције“ и да то није њихов лични став – каже др Милан Димитријевић. – Извештавају ме да ће после укидања забране радо да објављују моје чланке. Међутим, огласио се познати енглески научник руског порекла др Александар Јермолајев. Како ми је саопштио др Анатолиј Михајлов, мој колега из Београда а његов пријатељ, поменути научник приступио је некаком Комитету за одбрану права југословенских физичара.

Европско друштво за физику, са седиштем у Швајцарској, мудро ћути, а нема ни гласа од „Пергамон преса“.

Хоће ли се у самом почетку трети „семе зла“ које неодољиво подсећа на средњовековну инквизицију и њене индексе забрањених књига? Појединачни гласови научне савести, који се споро али незаушастављиво умножавају, дају за право гајењу наде.

Завршило речима славног француског научника Анрија Поенкареа: „Наука је корисна зато што нас узвисије изнад нас самих, зато што је величанствена, зато што је прекрасна. Она нам показује колико је човек ништаван телом, а велики духом... Само тако постајемо свесни своје моћи. И ту никаква цена није довољно висока, јер нас сазнање чини јачим“.

Станко Стојиљковић

ХУМАНИ

Како Драгиша

У немогућности да супругу Драгану, бубрег непознато

Шабац,

Два жиро-рачуна, ке експозитуре – „Славија банке“ – члуде. Оне који неће своје уштеђевине, пензије, издвоје де

Драгиша Станмировић

вољи. Отворили су време један бивши просветни радник. један за другог ника“ могућег спаса закратко. Учинило можда, заједнички ти своје невоље.

Ко су ти људи и к повезује?

Спас у транс

Пре више од две ванин Драгиша Ст Шеваца кренуо је Босну да учи м српску децу писме то са великим усп породицу, кућу, п што уз то иде. Жив љубави. А онда ра пријатељи Муслим ки други људи. С отишло у неповрат и имовина и приј сачувао је живу гл цом дошао у родн беглица, без игде и што је деценијама само тешко обоље марта протекле го продужава вешта Шапцу, где редовн модјализу. Болес погоршава и питањ ћи да дочека ред : цију бубрега. Сам обезбеди бубрег јез Шеф одсека за Шапцу др Влада Д да је трансплантант Станмировића јед

Операција би мо знатно брже у инос за то потребно око марака. Станмиро нема. Чак и кад би тељи продали све и било довољно ни з

је писмо др **Прасада Варанасија**, уредника, у којем га обавештава да од штампања нема ништа.

Наш научник није био лећ него је срочио оштро обавештење које је одаслао на 23 адресе широм света, у којем саопштава да је први његов чланак, од шеснаест објављених у реченом часопису, изашао још 1976. године, да се поноси што се бави основним научним истраживањима чији плодови припадају целом човечанству и да је био уверен да у часопису уважавају научничке, а не политичке разлике када бирају шта ће штампати.

Везе са апартхејдом

На сву срећу, одазвали су се многи угледни научници и представници међународних научних организација. Међу првима свој глас диго је француски академик **Жан Клод Пекер** који, између осталог, пише: „Морам да кажем да сам веома шокиран вашим ставом (писмо упућено „Пергамон пресу“) који је у супротности са вишегодишњим међународним научним односима. Желео бих да вас подсетим да је Међународна астрономска унија одржавала везе са Јужноафричком Републиком у најгоре време апартхејда, када су је Уједињене нације искључиле. Не познајем ниједну сличну меру која је предузета против немачких научника тридесетих година, па ни у време Другог светског рата. Чак и у доба марканизма (ниједна земља није сигурна!) нико никада није спречавао научнике, било где у свету, да одржавају добре везе са америчким колегама.

Моју тачку гледишта у вези са законским тумачењем ембарга у разговору су ми потврдили професор **Р. Ј. Дипуи**, генерални секретар Међународне академије права у Хагу, и академик **Ибер Киријен**, француски министар за науку и истраживање. Надам се да ћете променити своје мишљење и о томе извести др Милана Димитријевића“.

Огласио се и др **Петер Хајнцел**, из Астрономске опсерваторије Онцејов крај Прага, један од уредника поменутог часописа: „Слажем се да научници не могу бити издвојени из живота око њих и да треба да учину да друштво, чак и на политичаре, да се осигура хуманије живљење на планети. Али, с друге стране, да би научна заједница имала такву снагу и поверење, на-

клин Пержерон препоручио је да исту одредбу унесу у свој статут. Копију писма послао је др **Маргон Лефевр**, секретару Међународног савета научних унија. И на крају, позвао је нашег астронома да му пошаље своје чланке, уколико имају везе са астрофизиком, да их објави у „Астрофизичким новинама“.

Одважна Жаклин

Ни Жаклин Бержерон није седела скрштених руку, него је најоштрије протестовала: „Политичка дискриминација против српских астронома коју спроводи „Часопис за квантитативну спектроскопију преноса зрачења“ веома је шокантна и неприхватљива. Могу ли да вас подсетим на принципе универзалности науке које заступа Међународни савет научних унија, а прихватају све чланице, укључујући Међународну астрономску унију. Овај принцип подразумева слободу удруживања, изражавања (објављивања), обавештавања, општења и кретања у вези са научним активностима, без икакве дискриминације на основу држављанства, вере, политичких убеђења, порекла, расе, боје, језика, старости и пола.

Узевши у обзир озбиљност ове политичке дискриминације, контактирала сам са извршним секретаром Сталног комитета за слободну кретање научника у саставу Међународног савета научних унија др **Олофом Тандбергом**. Разговарала сам и са уредницима часописа „Астрономске и астрофизичке новине“ који су ми потврдили да се противе политичкој дискриминацији научника.

Резолуција Уједињених нација у вези са санкцијама односи се на владе, а не на појединце. Научници не могу да одговарају за политичке одлуке вођа њихових земаља. У име Међународне астрономске уније захтевам да поново раз-

полемика

Без чињенице нема повратног дејства закона

Проф. Лабус ми у стилу средњовековних витезова баца рукавицу позивајући ме на мегдан околу округлог стола за којим би седели све сами правнички мудраци. Домаћин мегдана требало би да буде наша заједничка кућа, Правни факултет у Београду. Довољно је, мисли он, да смо се, од око стотинак наставника, нас двојица сагласили да тако буде,

Сплитске путе

У одбрану југословенског астронома и његових научних права стали су и професор **Жозе Серао**, Центар за молекуларну физику Универзитета у Лисабону и професор **Сантјаго Мар-Сардања**, са Универзитета у Ваљадолиду.

– Од неких енглеских колега добио сам учитва писма, имена не помињем (Nomina odiosa sunt), у којима пишу да саосећају са мном, али да су им „на одговарајућем месту рекли да уредници могу да сносе законске последице уколико прекрше санкције“ и да то није њихов лични став – каже др Милан Димитријевић. – Извештавају ме да ће после укидања забране радо да објављују моје чланке. Међутим, огласио се познати енглески научник руског порекла др **Алексеј Јермолајев**. Како ми је саопштио др **Анатолиј Михајлов**, мој колега из Београда а његов пријатељ, поменути научник приступио је некаком Комитету за одбрану права југословенских физичара.

Европско друштво за физику, са седиштем у Швајцарској, мудро ћути, а нема ни гласа од „Пергамон преса“.

Хоће ли се у самом зачетку затрти „семе зла“ које неодољиво подсећа на средњовековну инквизицију и њене индексе забрањених књига? Појединачни гласови научне савести, који се споро али незауостављиво умножавају, дају за право гајењу наде.

Завршимо речима славног француског научника **Адрија Поенкареа**: „Наука је корисна зато што нас узвисује изнад нас самих, зато што је величанствена, зато што је прекрасна. Она нам показује колико је човек ништаван телом, а велики духом... Само тако постајемо свесни своје моћи. И ту никаква цена није довољно висока, јер нас сазнање чини јачим“.

Станко Стојиљковић

Драгиша Станимировић

нољи. Отворили су их скоро у исто време један бивши боксер и један просветни радник. Никада раније један за другог нису чули. „Сламка“ могућег спаса повезала их је за кратко. Учинило им се да ће, можда, заједнички лакше ублажити своје невоље.

Ко су ти људи и каква их то мука повезује?

Спас у трансплантацији

Пре више од две деценије Мачванин **Драгиша Станимировић** из Шеваџица кренуо је преко Дрине у Босну да учи муслиманску и српску децу писмености. Чинио је то са великим успехом. Стекао је то с породицу, кућу, пријатеље и све што уз то иде. Живело се у слози и љубави. А онда рат. Преконоћ су пријатељи Муслимани постали неки други људи. Све је одједном отишло у неповрат и посао и кућа и имовина и пријатељи. Срећом, сачувао је живу главу и са породицом дошао у родно место као избеглица, без игде ичега. А од свега што је деценијама стицао донео је само тешко обољење бубрега. Од марта протекле године живот му продужава вештачки бубрег у Шапцу, где редовно долази на хемодијализу. Болест се, међутим, погоршавала и питање је да ли ће моћи да дочека ред за трансплантацију бубрега. Сам није у стању да обезбеди бубрег јер нема даваоца. Шеф одсека за хемодијализу у Шапцу др **Влада Добркивић**, каже да је трансплантација бубрега за Станимировића једини излаз.

Операција би могла да се обави знатно брже у иностранству, али је за то потребно око 40.000 немачких марака. Станимировић та средства нема. Чак и кад би остарели родитељи продали све што имају не би било довољно ни за пут.

Др Ратко Марковић

Драган Станковић Чомбе

дине је оболео, крепе се на штакама. На ортопедској клиници у Топчидеру лекари су га детаљно прегледали и предložили операцију кука и уграђивање протезе, да би спасао не само леву ногу већ и живот. Све би то, рекли су му тада, стајало око 4.000 DM а само протеза за око 3.500 марака. Сиромашни боксер, који ионако са петоро деце једва саставља крај с крајем, те паре нема, нити може да до њих дође. И њему су пријатељи препоручили да се обрати хуманим људима за помоћ. Зато је код „Југобанке“ отворио жиро-рачун број 63600-621-16-06-80700-105-9606.

Ове сличне судбине покушала је ових дана да повеже Станковићева супруга **Вера** (36), мајка петоро деце. Да би помогла мужу, одлучила је да понуди бубрег наставнику Станимировићу, за чију судбину је чула, а да он део од прикупљених средстава усмери за операцију њеног мужа.

Идеја хумана, мада лекари кажу да је тешко изводљива, јер се код трансплантације користи бубрег углавном од чланова породице и млађе особе.

Ипак, Вера је учинила оно што је могла, понудила је свој бубрег.

Ј. Радосављевић

РАСПЛЕТ ДРАМЕ ИЗ ОРОВИЊКЕ ПЛАНИНЕ

Девојка се враћа кући

Обустаљена истрага против Раде Ранковић, осумњичене за убиство своје ванбрачне бебе

Шабач, 24. фебруара

Окружно јавно тужилаштво из Шапца обуставило је истрагу против **Раде Ранковић** (20) из Оровињке планине код Љубовије, осумњичене за кривично дело убиства. По речима **Тихомира Јанковића**, заменика окружног јавног тужиоца, истрага није могла да утврди да је девојка убила своје дете. Сведока нема, дете није нађено, а и вештак је потврдио изјаву осумњичене.

„Политика“ је 25. новембра прошле године, под насловом „Беба на камену“, објавила репортажу о драми у Оровињкој планини која је изазвала велико интересовање читалаца. Један број људи понудио је девојци свој дом. Репортажа говори о девојци из патријархалне породице азбуковачког села, која је остала у другом стању. Вешто је све то скривала да ни родитељи, ни село ништа нису знали, све док се

НАРЕДБА ГЛАВНОГ ШТАБА

Удружење бораца рата од 1990. године прикупило је четири камиона хуманитарне помоћи за добровољачке јединице које се налазе на простору Лике, истичу у Удружењу бораца.

Помоћ у храни и средствима за хигијену, како каже секретар Извршног одбора удружења Драган Миловановић, прикупљана је у Лесковцу, Зрењанину и Београду. Танјут

УПОЗОРЕЊЕ ГЕНЕРАЛШТАБУ ВОЈСКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ДСС: Генерал Стевановић призива крвопролиће

Командант РВ ПВО Војске Југославије генерал Божидар Стевановић у последњих неколико дана изнео је у јавности политичке оцене о најосетљивијим питањима, изазивајући додатно узнемирење у овом, по нашу земљу напетом тренутку, каже се у саопштењу Демократске странке Србије. У најновијем говору пред резервним старешинама генерал Стевановић је оптужио опозицију да је непатриотска и да намерава да овог 9. марта изазове крваве сукобе на улицама.

„Нико у опозицији није до сада рекао да ће се тог, по Србију кобног 9. марта било шта догодити, а најмање да се организује било каква манифестација. Овакво неодговорно призивање крвопролића само може да значи да генерал Сте-

ВОЈСКЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ знатих сликара.

Отварање ове галерије посвећено је, такође, 5. марту, дану, за који се у Фонду „Капетан Драган“ оправдано надају, да ће традиционално постати „Дан за рањенике“.

З. О.

ФОНД ЗА ХУМАНИТАРНО ПРАВО О ИСЕЉАВАЊУ МУСЛИМАНА ИЗ ПРИБОЈА

Упозоравају на опасност од ширења насиља и незакоња

Фонд за хуманитарно право у опширној информацији за јавност на примеру општине Прибој указује на опасност од ширења насиља и незакоња у Србији. На основу података прикупљених на терену, Фонд истиче да је више од 1.500 грађана Србије у пограничном подручју према Босни приморано да напусти своје куће само зато што су Муслимани.

„До почетка рата у Босни, у општини Прибој живело је 12 хиљада грађана муслиманске националности. Неконтролисано присуство разних војних и паравојних српских група из Босне и њихова повезаност са локалним милитантним групама које нису презале ни од упада у предузећа подстакли су прво масовно исељавање у јуну 1992. године. Са завршетком школске године више од 500 породица са децом одлучило је да сигурнију зону потражи код рођака и пријатеља широм Западне Европе“ каже

ма, како би у рат против РСК увукла и Пети муслимански корпус из Цазинске крајине.

На заједничкој седници је размотрена спремност и борбена готовост јединица војске и милиције Крајине, а Главни штаб и МУП

се, између осталог, у овом извештају Фонда за хуманитарно право.

Према подацима којима располаже Фонд има индиција да намерне провокације и малтретирања Муслимана изазивају разне војне и прафојне српске групе из Босне, резервисти Војске Југославије, а повремено и локална милиција.

До 20. јануара 1993. године опљачкано је око 50 и поплаћено неколико кућа у Сјеверину, а двадесетак у селима месне заједнице Крајчиновић, чији су власници Муслимани. Међу многобројним примерима малтретирања Муслимана, Фонд истиче и упад групе припадника Војске Републике Српске 8. фебруара, у село Батковић – Међуречје. Том приликом војници РС су премлатили неколико старијих жена и мушкараца, опљачкали џамију и све мештани који су имали било какав новац.

М. П.

ДЕЛЕГАЦИЈА КЕБС-а У ГОРИ

Горанци у Србији нису ничим угрожени

Драгаш, 25. фебруара
Чланови делегације КЕБС-а, госпођа Алиса Велс и Курт Аменд, која у оквиру испитивања угрожености људских права у призренском округу борави на Космету, посетили су и општину Гора и разговарали са председником СО др Хароном Хасанијем и председником Извршног одбора Цуфтом Абдулхадидјем. Пошто их је упознао са етносом Горанаца који због своје специфичне историје чине посебну етничку целину на Космету и у Србији, Хасани је рекао да колективитет Горанаца у Републици Србији ничим није угрожен и да они уживају сва Уставом загарантована права.

У свим бурним временима остали су то што јесу и на својим вековним огњиштима, у својој матици Србији која им једина гарантује безбедност и просперитет. Што се, пак, тиче припадника шиптарске националне мањине у Гори, али и у Србији, нагласио је Хасани, ни њихова права нису угрожена. Напротив, огроман број Шиптара, и поред тога што државу Србију и њене законе не признају, живи од те државе. Примера ради, од 42 приватна предузећа у Гори, у 31

власници су припадници шиптарске националне мањине, а њихов стандард је далеко бољи од нашег. Ф. Камбери

НАУКА У УСЛОВИМА БЛОКАДЕ

Солидарност са београдским астрономом

Изгледа да ће глас вапијућег да улише. Нашем познатом астроному др Милану Димитријевићу, из Астрономске опсерваторије у Београду, стигло је посредством телефакса следеће писмо: „Драги докторе Димитријевићу, са задовољством Вам саопштавам да је издвачки директор 'Пергамон преса', после убеђивања са Међународним саветом научних унија, променио став према санкцијама против Србије и Црне Горе. Својим писмом захтева од др Прасада Варанасија, уредника Часописа за квалитативну спектроскопију и пренос зрачења, да са Вашим чланцима поступа на уобичајени начин“.

Искрено ваш
др Олоф Тандберг

Поменути др Олоф Тандберг јесте извршни секретар Сталног комитета за слободу кретања научника у Међународном савету научних унија.

Из „Пергамон преса“ још нема никаквог гласа.

С. М. С.

ПОЛИТИКА

*
*
*
*

YU ISSN 0350-4395

ВЛАДИСЛАВ РИБНИКАР, ОСНИВАЧ
рез. капетан, погинуо 1. септембра 1914. године
ДАРКО РИБНИКАР, УРЕДНИК
рез. капетан, погинуо 31. августа 1914. године
Др СЛОБОДАН РИБНИКАР, ДИРЕКТОР
рез. потпуковник, умро 24. септембра 1924. године
ВЛАДИСЛАВ СЛ. РИБНИКАР, ДИРЕКТОР
носилац Партизанске споменице 1941.
умро 1. децембра 1955. године

Први број „Политике“ изашао 25. јануара 1904. године

ПРИМЕРАК 2.000 ДИНАРА
50 СЛТ; 600 ДЕН.

ЛИСТ ИЗЛАЗИ СВАКОГ ДАНА – РУКО-
ПИСИ СЕ НЕ ВРАЋАЈУ – ПРЕТПЛАТА ЗА
НАШУ ЗЕМЉУ: МЕСЕЧНА 53.850; ТРОМЕ-
СЕЧНА 161.550; ПОЛУГОДИШЊА 323.100

БЕОГРАД, СРЕДА 3. МАРТ 1993.
Број 28518 – Година ХС

Централа: 323-301, 325-761. Секретаријат: 325-668. Де-
журни уредник: 321-784. Београдска хроника: 322-493.
Огласно: 325-007. Претплата – тел. и факс: 328-776
Продајно: 322-655, 321-409. Телекси: 11-416, 11-419.

ПОЛИТИКА
МАКЕДОНСКА 29

ЈУЧЕ У СКУПШТИНИ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Изабрана нова влада

Др Радоје Контић нови савезни премијер, потпреседници Јован Зебић и Асим Телаћевић, министар иностраних послова Владислав Јовановић, унутрашњих послова Ђорђе Благојевић, а одбране Павле Булатовић. – Основни циљеви из програма владе: укидање санкција, успостављање мира и још четири стратешка задатка

Синоћ, један сат после поноћи, Југославија је добила новог премијера. Посланици Савезне скупштине после седмочасовне расправе, тајним гласањем, одлучили су да председник Владе буде Радоје Контић. Истовремено изабрани су и министри које је он предложио. У Већу грађана од 138 послани-

ци, који ће ту дужност обављати привремено, Владислав Јовановић, који је уједно и министар иностраних послова.

Ресор унутрашњих послова поверен је Ђорђу Благојевићу, а на челу министарства одбране биће досадашњи министар унутрашњих

ре Славко Гордић, док ће Маргит Савовић убудуће бити на челу Министарства за права човека и националних мањина, Слободан Игњатовић је нови министар информисања, а Мирослав Иванишевић министар трговине. Зоран Бингулац је на челу Министарства за спорт, Слободанка Ђордан Министарства екологије, док је Томислав Раичевић министар без портфеља.

Радоје Контић је рекао да ће полове финансија до избора министра привремено водити потпредседник владе Јован Зебић. Истовремено је најавио да ће ускоро бити изабран и трећи потпредседник као и савезни министар за финансије. Такође, и више министара без портфеља.

Укидање санкција, успостављање мира и постизање трајног и праведног решења југословенске кри-

ЗВАНИЧНА НАЈАВА ИЗ МОСКВЕ

И руски авиони у операцији „падобран“

Достављање хуманитарне помоћи из Русије наредио председник Борис Јељцин

(Од нашег сталног дописника)

Москва, 2. марта

И Русија ће учествовати у операцији „падобран“ односно у достављању хуманитарне помоћи зарађе-

ским вестима, рекао да би, највероватније, и руски авиони за достављање хуманитарне помоћи Босни и Херцеговини, свакако користили аеродром у Франкфурту на Мајни.

У овом броју:

ШТА ВЛАДА СРБИЈЕ ПРЕДЛАЖЕ У ИЗМЕНАМА ПОРЕСКИХ ЗАКОНА

Прошлогодишњи доходак се не пријављује

(Страна 10)

ЗА 9. МАРТ ОПОЗИЦИЈА НЕ ЗАКАЗУЈЕ МИТИНГ

Гашић: Депос неће организовати масовно окупљање

(Страна 7)

СУЂЕЊЕ ГЕНЕРАЛ-МАЈОРУ АЛЕКСАНДРУ ВАСИЉЕВИЋУ Сарађивали са босанском

Изабрана нова влада

Др Радоје Контић нови савезни премијер, потпреседници Јован Зебић и Асим Телаћевић, министар иностраних послова Владислав Јовановић, унутрашњих послова Ђорђе Благојевић, а одбране Павле Булатовић. – Основни циљеви из програма владе: укидање санкција, успостављање мира и још четири стратешка задатка

Синоћ, један сат после поноћи, Југославија је добила новог премијера. Посланици Савезне скупштине после седмочасовне расправе, тајним гласањем, одлучили су да председник Владе буде Радоје Контић. Истовремено изабрани су и министри које је он предложио. У Већу грађана од 138 послани-

ка, који ће ту дужност обављати привремено, Владислав Јовановић, који је уједно и министар иностраних послова.

Ресор унутрашњих послова поверен је Ђорђу Благојевићу, а на челу министарства одбране биће садашњи министар унутрашњих

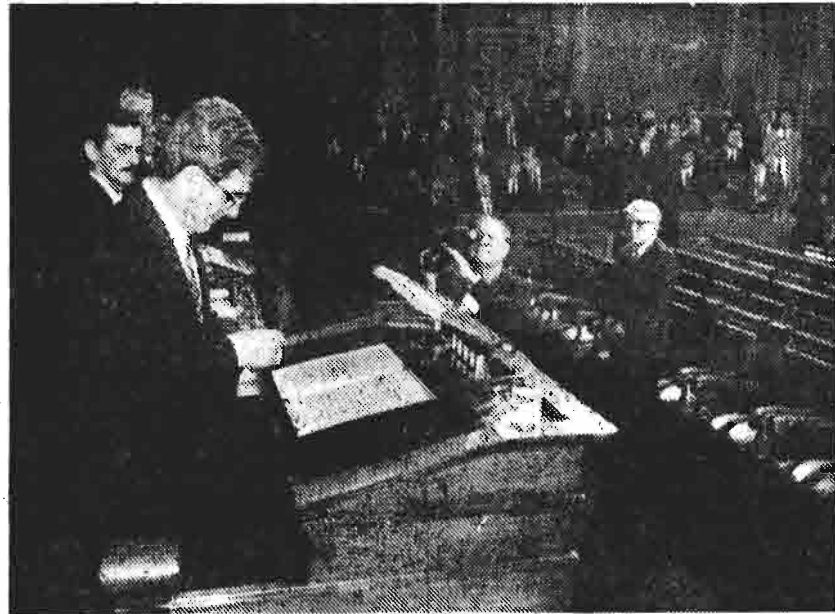
ре Славко Гордић, док ће Маргит Савовић убудуће бити на челу Министарства за права човека и националних мањина, Слободан Игњатовић је нови министар информисања, а Мирослав Иванишевић министар трговине. Зоран Бингулац је на челу Министарства за спорт, Слободанка Ђордан Министарства екологије, док је Томислав Раичевић министар без портфеља.

Радоје Контић је рекао да ће словесне финансије до избора министра привремено водити потпредседник владе Јован Зебић. Истовремено је најавио да ће ускоро бити изабран и трећи потпредседник као и савезни министар за финансије. Такође, и више министара без портфеља.

Укидање санкција, успостављање мира и постизање трајног и праведног решења југословенске кризе, Контић је означио као прворазредни задатак нове владе. Оцењујући да је формулисање економске политике у условима блокаде изузетно тежак посао, Контић је дефинисао и четири стратешка циља којима ће влада тежити. Реч је о реинтеграцији наше земље у међународну заједницу и реafirмацији њеног државног легалитета, потом о привредном опоравку и стабилизацији економских и финансијских токова, а дабоме и о обарању инфлације и друштвеном напретку. Као трећи задатак означио је изградњу ефикасног тржишно оријентисаног привредног система, а као четврти циљ изградњу СР Југославије као модерне демократске, правне и социјалне државе, односно друштва слободних грађана.

Б. М. – Н. Т.

(Опширније на 5. и 6. страни)

Др Радоје Контић полаже заклетву

ка, гласало је 100, 92 су била „за“ док је осам посланика било против избора Контића. У Већу република

послова Павле Булатовић. Министарство привреде водиће Томислав Симоновић, економских односа са иностранством Милорад Ункович, саобраћаја и веза Благоје Лучић, правде Зоран Стојановић, рада, здравља и социјалног осигурања Велибор Поповић, пољопривреде Ловро Ковиљко, науке Милан Димитријевић, просвете и культу-

ТРАГОМ ВЕСТИ

Зашто је притворен бивши министар трговине

Осим савезних МУД, о нама званичних информација. – Незванично се сазнаје да се за име

И руски авиони у операцији „падобран“

Достављање хуманитарне помоћи из Русије наредио председник Борис Јељцин

(Од нашег сталног дописника)

Москва, 2. марта

И Русија ће учествовати у операцији „падобран“ односно у достављању хуманитарне помоћи зарађе-

ским вестима, рекао да би, највероватније, и руски авиони за достављање хуманитарне помоћи Босни и Херцеговини, свакако користили аеродром у Франкфурту на Мајни.

У овом броју:

ШТА ВЛАДА СРБИЈЕ ПРЕДЛАЖЕ У ИЗМЕНАМА ПОРЕСКИХ ЗАКОНА

Прошлогодишњи доходак се не пријављује

(Страна 10)

ЗА 9. МАРТ ОПОЗИЦИЈА НЕ ЗАКАЗУЈЕ МИТИНГ

Гашић: Депос неће организовати масовно окупљање

(Страна 7)

СУЂЕЊЕ ГЕНЕРАЛ-МАЈОРУ АЛЕКСАНДРУ ВАСИЉЕВИЋУ

Сарађивали са босанском милицијом

(Страна 13)

РАТ НА ЕСТРАДИ

Долорес „убила“ Неду Украден

(Страна 14)

ним народима у Босни и Херцеговини бацањем терета из авиона.

То је, како је вечерас, после разговора са француским министром иностраних послова Роланом Димом, у Москви изјавио руски министар Андреј Козирев.

Руски министар је, како је јавила агенција Итар-ТАСС, навео да се учешће ове земље, у акцији коју је иницирала Америка, изводи и због тога што је то наредио председник државе Борис Јељцин.

Достављање хуманитарне помоћи из Русије, авионима, могло би убрзо да почне. У ствари, кад буду обезбеђени технички услови, као и гарантована безбедност налета.

Козирев је, такође по агенциј-

Одатле су већ, пут Босне, летели и амерички „херкулеси“ са првим товарима хране, лекова и других потрепштина народима у зараћеном подручју.

Наводи се да је руски министар истакао да „уколико буде кориш-

САД поздрављају одлуку Русије

Вашингтон, 2. марта

Вашингтон је данас поздравио одлуку Русије да заједно са Американцима учествује у ваздушној операцији бацања хуманитарне помоћи падобранима становништву Босне и Херцеговине, јављају агенције.

Амерички председник Бил Клинтон издао је саопштење у којем је потез Русије назвао „важном одлуком“.

ен овај аеродром, који припада и

Биографија

др Радоја Контића

Др Радоје Контић рођен 31. маја 1937. године у Никшићу. По националности – Црногорац.

Гимназију завршио у Никшићу, а Технолошки факултет – металуршки одсек, у Београду. Доктор је техничких наука.

У периоду 1961–1978. године радио у Железари Никшић на разним функцијама, почев од помоћног инжењера до

ПРОГРАМ ВЛАДЕ ЈУЧЕ ПРЕДСТАВЉЕН У САВЕЗНОЈ СКУПШТИНИ

Укидање санкција, мир и трајно решење кризе

Остваривање ових циљева предуслов је за повратак наше земље у међународну заједницу, привредни опоравак, изградњу модерне, демократске СРЈ, рекао је Радоје Контић. – Помоћ Србијама ван Србије. – Мораторијум на спорове

Према програму који је јуче пред посланицима оба дома савезног парламента поднео др Радоје Контић, основни задаци савезне владе у наредном периоду биће укидање санкција, успостављање мира и постизање трајног и праведног решења југословенске кризе.

Остваривање ових циљева предуслов је за реализовање других задатака – повратак наше земље у међународну заједницу, њен привредни опоравак, стабилизација економских и финансијских токова, обарање инфлације, изградња тржишне привреде са прецизним економским функцијама државе и изградња модерне, демократске, правне и социјалне државе СРЈ.

Како је упозорио кандидат за председника савезне владе др Контић, све ове стратешке циљеве немогуће је остварити у условима санкција и изолације које је међународна заједница неправедно наметнула Југославији.

Неприхватање санкција

Неправедна изолација земље кувала је „отварању рана на економском, политичком и моралном ткиву наше државе и друштва“. Међутим, нагласио је др Контић, најтрагичније последице санкција осећају се у области морала. Раздиру се класичне вредности друштва, цвета криминал, корупција, мито, шверц, насиље и страх.

Зато је одређене савезне владе стална борба за укидање санкција која подразумева не само не-

ма који су под заштитом Унпрофора. У исто време тражи од међународне заједнице, Савета безбед-

Седници је присуствовао и Добрица Ђосић, председник СРЈ

ности доследно поштовање Резолуције број 802, а у супротном предузимање мера у складу са поглављем VII Повеље УН. Уколико изостане таква интервенција, упозорио је Контић, ако српски народ остане

њихова либерализација. Међутим, у условима блокаде, неизграђеног тржишта и многобројних монопола, биће неопходан одређени степен контроле.

Нова југословенска влада наслеђује тешко бреме старе девизне штедње грађана. Због тога, биће понуђен посебан програм.

У оквиру економске политике за текућу годину савезна влада ће разрадити више такозваних секторских политика, са алтернативним решењима зависно од околности – за аграр, енергетику, малу привреду и предузетништво. У садашњим условима, сматра др Контић, пољопривреда има највиши приоритет и зато треба подстицати производњу хране, посебно производјаче на селу.

Како је нагласио др Контић, савезна влада неће заборавити ни област науке где је припремљен Нацрт резолуције о научно-технолошком развоју Југославије.

Решавањем текућих економских проблема неће бити запостављен развој привредног система на дужи рок. Транзиција привреде СРЈ представља врло сложен процес изградње тржишно отворене привреде и органски прелаз са једног система на други. У томе је, по Контићевој оцени, разлика између овог процеса и ранијих реформских програма.

Транзиција привреде

Радоје Контић

Јован Зебић

Асим Телаћевић

Владислав Јовановић

Павле Булатовић

Борђе Благојевић

Томислав Симовић

Милорад Укићевић

Благоје Лукић

Зоран Стојановић

Велибор Поповић

Конићко Ловре

Како је упозорио кандидат за председника савезне владе др Контић, све ове стратешке циљеве немогуће је остварити у условима санкција и изолације које је међународна заједница неправедно наметнула Југославији.

Неприхватање санкција

Неправедна изолација земље куцала је „отварају рана на економском, политичком и моралном ткиву наше државе и друштва“. Међутим, нагласио је др Контић, најтрагичније последице санкција осећају се у области морала. Раздиру се класичне вредности друштва, црнега криминал, корупција, мито, шверц, насиље и страх.

Зато је опредељена савезна влада стална борба за укидање санкција која подразумева не само марше са њима већ и неприхватање

Седници је присуствовао и Добрица Ћосић, председник СРЈ

ности доследно поштовање Резолуције број 802, а у супротном предузимане мера у складу са поглављем VII Повеле УН. Уколико изостане таква интервенција, упозорио је Контић, ако српски народ остане сам и буде изложен поновним тего-

приоритет и зато треба подстицати производњу хране, посебно производњу на селу.

Како је нагласио др Контић, савезна влада неће заборавити ни област науке где је припремљен Парцрт резолуција о научно-технолошким развоју Југославије.

Решавањем текућих економских проблема неће бити запостављен развој привредног система на дужи рок. Транзиција привреде СРЈ представља врло сложен процес изградње тржишно отворене привреде и органски прелаз са једног система на други. У томе је, по Контићевој оцени, разлика између овог процеса и ранијих реформских програма.

Транзиција привреде

Ради се о изградњи нове државне, реформе предузећа, посебно специјалној трансформацији, реформи финансијског система и спољно-економских односа, успостављању интерналног тржишта, променама у инфраструктури и заштити човјекне средине, промени васпитно-образовног система.

Приоритетно место у раду Контићеве владе биће изградња социјалног програма и његова реализација која подразумева активно учешће радника. У оваквим условима, када су реалне зараде опале за 50 одсто, уз стално повећање незапослености, када се на принудним одморима налази више од 600.000 радника, када расте број инвалида и пензионера, изабеглица (око 700.000), тешко је водити социјалну политику. Њени циљеве могу бити усмерени само на минималну заштиту социјално најугроженијег дела становништва.

Доктор Контић обавестио је посланике да ће се у текућој години приступити реформи поседољег система негипско-инвалидног осигурања.

На крају експозе пред посланицима Савезне скупштине, др Радоје Контић упозорио је и на крајње неповољну војнополитичку ситуацију у непосредним окружењу која прети безбедности наше земље. Те чињенице постављају пред владу велике обавезе, пре свега када је реч о приоритетним националним и државним циљевима у одбрани суверенитета, независности и територијалне целокупности и уставног постојања земље.

Благоје Лучић

Зоран Стојановић

Велјко Павловић

Кишко Лопре

Милан Дјамтријевић

Славко Гордић

Маргит Савовић

Слободан Игњатовић

Миреслав Иванитшевић

Зоран Бинцулац

Слободанка Тодор

Томисла Ранковић

Биографије чланова владе и министара

Владислав Јовановић, потпредседник савезне владе рођен је 1933. године у Житном Потоку Дипломатског на Правном факултету, дипломатску каријеру започео 1957. године. Министар спољних послова Србије био је од 14. јула прошле године. Говори француски и енглески језик.

Министар за информисање у Влади СРЈ др Слободан Игњатовић рођен је 1947. године у Гатинцу код Смедерске Паланке. Завршио филозофски факултет у Београду, био коментатор, публициста и закривао главног уредника

Павле Булатовић, министар одбране, рођен 1941. у Горњим Главицама у Колашину, досадашњи министар унутрашњих послова. Говори руски језик.

Благоје Лучић, министар за савезна питања и војс, рођен 1948. на Шетинку, досадашњи савезни министар за економске односе са иностранством. Говори француски, служи се енглеским и немачким језиком.

Др Зоран Стојановић, министар привреде, рођен 1947. у Београду, редовни професор на Правном факултету у Нео-

Основни циљеви економске политике у '93.

Основни циљеви економске политике у 1993. години су:

- 1) постепено успоравање темпа привредне активности, а ипак остваривање санкција оживљавања привреде, уз предузimanje свих мера да друштвени производ буде што приближнији производњом стипу;
- 2) успоравање раста инфлације и њихово смањење на ниво који се не би могао окарикатерисати као хиперинфлација а ипак укидање санкција и стабилизација инфлације;
- 3) увођење рационализације и реде у јавне финансије и платних притока и усклађивање јавне потрошње са редним могућностима;

4) оживљавање економских односа са иностранством, а пре свега са суседним земљама;

5) попуштање социјалне политике, уз активнију социјалну политику и заштиту;

6) селективна подршка нерезерватизованим секторима привреде и предузећима која успешно функционисају;

7) стварање системских, програмских и других услова за настављање развојних процеса, укључујући успостављање односа са ММФ и другим регионалним међународним институцијама.

У складу са овим циљевима др Контића, државна влада ће бити приморана да га заштити средствима којима располаже.

По речима др Контића, дугорочни циљеви нове владе биће и равноправно чланство СРЈ у ЕЗ, разрађања са ЕФТА, ОЕЦД, развојним земљама света.

Извесно је да програм своје владе пред савезним посланицима, др Контић је нагласио да је у садашњим условима немогуће најавити привредни препород и развој. Сви наши привредни задаци и могући резултати сада су чврсто услађени и објављени и не постоје вели-

ке оцењивачке устроје и повода вишевођења.

Доктор Контић је оптужио међународну заједницу да није схватила ситуацију и узроке босанскохерцеговачке стварности и изабрала је погрешан пут решавања настале кризе, чиме је директно утицала на њен трагичан распад. По оцима др Контића, непоштовањем права српског народа на самоопредељивање међународна заједница је постала саучесник великог распада и сукривач ширења ратних сукоба.

У свом даљем излагању, Радоје Контић је упозорио да је Југосла-

2) успоравање раста цијена и њихово свођење на ниво који се не би могао окарактерисати као хиперинфлација а након укидања санкција и стабилизација цијена;
3) увођење рационализације и реда у јавне финансије и платни промет и усклађивање јавне потрошње са релним могућностима;

тивним секторима привреде и предузећима која успјешно функционишу;

7) стварање системских, програмских и других услова за настављање развојних процеса, укључујући успостављање односа са ММФ и другим регионалним међународним институцијама.

ње основних узрока и повода њиховог увођења.

Доктор Контић је оптужио међународну заједницу да није схватила суштину и узроке босанскохерцеговачке стварности и изабрала је погрешан пут решавања настале кризе, чиме је директно утицала на њен трагичан расплет. По оцени др Контића, непоштовањем права српског народа на самоопредељење међународна заједница је постала саучесник њеног распада и сукривац ширења ратних сукоба.

У свом даљем излагању, Радоје Контић је упозорио да је Југославија испунила све постављене захтеве Савета безбедности па с правом инсистира да без одлагања укине своје одлуке којима су наметнуте санкције.

Што се тиче положаја Југославије у свету и залагања да се она врати у међународну заједницу, др Контић је напоменуо да је главно питање решавање статуса СРЈ у УН. Југославија жели да буде равноправан члан УН и у том циљу савезна влада ће развијати што боље односе са свим чланицама Савета безбедности. Нови курс савезне владе биће и нормализовање односа са другим међународним организацијама, повратак у међународне финансијске институције, пре свега Међународни монетарни фонд.

Дугорочни циљеви

Нова влада заинтересована је и за нормализовање сарадње са новонасталим државама на тлу бивше СФРЈ. Међутим, оценио је др Контић, признавању новоформираних држава приступиће се после регулације са савезном. Као свој трећи задатак савезна влада је поставила остваривање својих уставних функција и одговорности, имајући ту, пре свега, на уму своје односе са

циду, СРЈ ће бити приморана да га заштити средствима којима располаже.

По речима др Контића, дугорочни циљеви нове владе биће и равноправно чланство СРЈ у ЕЗ, сарадња са ЕФТА, ОЕЦД, развијеним земљама света.

Износећи програм своје владе пред савезним посланицима, др Контић је нагласио да је у садашњим условима немогуће најавити привредни препород и развој. Сви наши привредни задаци и могући резултати сада су чврсто условљени и ограничени и не постоје велике шансе за брзе мере и резултате, признао је Контић.

У таквом амбијенту, шансе за успех има само економска политика која има јасан избор правих циљева и која је у њиховом спровођењу активна, одлучна. То подразумева, објаснио је Контић, искључивање сукоба између економске политике федерације и република.

Опште опредељење савезне владе у вођењу политике цена биће

послосности, када се на принудним одморима налази више од 600.000 радника, када расте број инвалида и пензионера, изабеглица (око 700.000), тешко је водити социјалну политику. Њени циљеви могу бити усмерени само на минималну заштиту социјално најугроженијег дела становништва.

Доктор Контић обавестио је посланике да ће се у текућој години приступити реформи постојећег система пензијско-инвалидског осигурања.

На крају експозеа пред посланицима Савезне скупштине, др Радоје Контић упозорио је и на крајње неповољну војнополитичку ситуацију у непосредном окружењу која прети безбедности наше земље. Те чињенице постављају пред владу велике обавезе, пре свега када је реч о приоритетним националним и државним циљевима у одбрани суверенитета, независности и територијалне целокупности и уставног поретка земље.

Ову годину Контић је назвао преломном и годином расплета југословенске кризе. Да би влада успела у реализацији програма, Контић је позвао све политичке факторе у земљи да прихвате мораторијум на све међусобне спорове и сукобе, све док се не реши југословенска криза, док српски народ који живи на простору бивше СФРЈ не оствари своја легитимна права и интересе.

За правну државу

Стратешки циљ савезне владе биће модерна, демократска, правна и социјална држава, односно држава слободних и равноправних грађана.

Савезна влада ће, као прво, припремити и предложити Савезној скупштини оне законе који чине окосницу надлежности федерације (из члана 77. Устава СРЈ), али и битну претпоставку њеног функционисања. Истовремено, са изградњом федералног правног поретка, савезна влада ће инсистирати на томе да републике чланице усклађују своје регулативе са савезном. Као свој трећи задатак савезна влада је поставила остваривање својих уставних функција и одговорности, имајући ту, пре свега, на уму своје односе са

Савезном скупштином. Избегаваће се, при том, неспоразуми до којих је долазило у протеклом периоду. Но, да би се то и остварило, принцип поделе власти би морао да се схвати и примени на прави начин, а то значи – организација и реализација једне јединствене власти. Уосталом, савезна влада има, по Уставу, право да утарђује унутрашњу и спољну политику, да извршава савезне законе, друге прописе и акте. Савезна влада је, као четврти стратешки циљ, намерна да кадровски и стручно организује и ојача савезна министарства и друге савезне органе и организације, како би могла ефикасно, стручно и одговорно да извршава своје уставне и законске обавезе и права.

Мирослав
Иванишевић

Зоран
Бингулац

Слободанка
Ћордан

Томица
Раичевић

Биографије чланова владе и министара

Владислав Јовановић, потпредседник савезне владе рођен је 1933. године у Житном Потоку. Дипломирао на Правном факултету, дипломатску каријеру започео 1957. године. Министар спољних послова Србије био је све до 14. јула прошле године. Говори француски и енглески језик.

Министар за информисање у Влади СРЈ мр **Слободан Игњатовић** рођен је 1947. године у Глиговцу код Смедеревске Паланке. Завршио филозофски факултет у Београду, био коментатор, помоћник и заменик главног уредника „Политике Експрес“. Сада је директор Телевизије Београд.

Доктор **Славко Гордић**, министар за просвету и културу, рођен је 1941. године у Дабрици код Столца у Херцеговини. Предаје на Филозофском факултету у Новом Саду, на Институту за југословенске и општу књижевност.

Асим Телаћевић, потпредседник владе, рођен је 1939. у Пљељима, завршио Правни факултет. У претходном сазиву Скупштине био је председник Комисије за заштиту људских права и слобода.

Доктор **Милан Димитријевић**, министар за науку, технологију и развој, рођен је 1947. године у Лесковцу, председник је Астрономског друштва „Руђер Бошковић“, члан Међународне астрономске уније, Европског физичког друштва.

Министар без портфеља **Томица Раичевић** је рођен 1943. у Витовици код Пећи. Био је заменик председника Одбора за спољне и економске односе са иностранством у Већу грађана.

Јован Зебић, потпредседник, рођен 1939. у Руњанима код Лознице. Сада је члан Савета НБС, Управног одбора ПТТ „Србије“, члан Савета Економског факултета у Београду. Служи се енглеским и немачким језиком.

Министар за спорт др **Зоран Бингулац** је рођен 1953. у Шапцу. Сада је потпредседник Извршног одбора Скупштине Београда. Говори енглески.

Доктор **Слободанка Ћордан**, министар за екологију, рођена је 1948. у Неготину. Сада је директор Завода за заштиту природе Србије.

Павле Булатовић, министар одбране, рођен 1948. у Горњим Рањцима у Колашину, досадашњи министар унутрашњих послова. Говори руски језик.

Благоје Лучић, министар за саобраћај и везе, рођен 1948. на Цетињу, досадашњи савезни министар за економске односе са иностранством. Говори француски, служи се енглеским и чешким језиком.

Др **Зоран Стојановић**, министар правде, рођен 1947. у Београду, редовни професор на Правном факултету у Новом Саду. Говори енглески, немачки, служи се италијанским и руским језиком.

Др **Милорад Унковић**, министар економских односа са иностранством, рођен 1945. у Невесињу, био градоначелник Београда.

Др **Ђорђе Благојевић**, министар унутрашњих послова, рођен 1933. у Црвеној Реци, Бела Паланка. Сада је начелник СМП-а Ниш.

Велибор Р. Поповић, министар за рад, здравље, социјално осигурање, рођен 1954. године у Дољанима – Подгорица. Помоћник генералног директора СДК Црне Горе. Говори руски.

Томислав Симовић, министар привреде, индустрије и енергетике, рођен 1948. године у Поповићима код Краљева. Генерални директор Фабрике вагона Краљево.

Ловре Ковиљко, министар пољопривреде, рођен 1954. у Хотковцима, Глабоч (БиХ), председник Извршног већа Војводине. Говори енглески, руски и словачки.

Маргит Савовић, министар за људска права, рођена је 1952. у Бекешчаби, Мађарска. Говори италијански, служи се француским.

Мирослав Иванишевић, министар за трговину, рођен 1956. године на Цетињу, заменик је савезног министра за трговину.

Р. Павловић
Снимили: Д. Урошевић
Ј. Адоровић

1992. год. преминула
драга

Зорица Стојић
занимљив

петак, 6. марта у
храма ће се оба-
вљава, 9. марта у
Београду на гроб-
ља. Ожалошћени:
Љуб Шилић, сино-
Слободан, снаје
Ира, унуци Ана,
и Миша и мно-
бина 0307000334

здрав драгој мај-
некрви

Остојић

најмилијих: син
Ане и Иване и
е 0307000336

о рођаке, прија-
ове да је наша

**ка Наста
ић Микна**
ник III класе у
нзији

. 3. 1992. године.
и у Улици Саве
96. Време сахра-
ицијом објављен
ени ујак Мијуш-
0308000078

Последњи поздрав великом
другару

**Клокочар
Стевану**
керамичару

Зоро

Хвала ти на пријатељству,
најњи и лепом дружењу. По-
родица Жежељ 0307000333

Опраштамо се од наше миле
мајке, баке и свекрве

Зоре Стојић

Њени најмилији: син Слобо-
дан, унуци Рођа и Миша и
снаја Мира 0307000337

Последњи поздрав драгом и
вољеном брату

**Адамов Ђ.
Радивоју**

потпуковнику у пензији

Вечно ожалостњени: сестра
Ружица и браћа Никола, Ми-
лован и Бошко са породица-
ма 0307000255

Последњи поздрав прији

централном гробљу у Бео-
граду. Ожалошћени: супруга
Милена, синови Мирослав и
Драгољуб, снаје Слободанка
и Душница, унуци Владимир,
Александар, Милена и Јеле-
на, браћа и остала родбина
0308000081

С дубоким болом обавештава-
мо рођаке и пријатеље да је
наш вољени

Јован Аћин

преминуо 6. марта 1992. годи-
не у 76. години и сахрањен у
Зрењанину 7. марта. Његови
најмилији: супруга Милка,
ћерке Љилана и Верница,
унук Владимир и зетови Ми-
лан Димитријевић и Срђан
Максимовић 0308000082

Наш драги отац, супруг и де-
да

**Милијан Јеремић
Мића**

преминуо је 7. марта 1992. го-
дине, после дуге и тешке бо-
лести у 78. години. Датум сах-
раве биће накнадно објављен.
Ожалошћени: супруга Вера,
ћерка Бранка, синови Бран-
ко и Зоран, снаја Љилана,
зет Миша и унуци Соња и
Милош 0308000083

Куми

Зори Стојић

Увек ћемо се сећати с поштво-
вањем и љубављу. Кумови
Миша и Славица Марковић
0307000079

Данице Шошкић
удове Новице Шошкића
адвоката из Пожаревца

Са великим болом и тугом
обавештавамо родбину и при-
јатеље да ће сахрана дрге нам
покојнице бити 9. марта у
15.30 часова из капеле на Стар-
ом смедеревском гробљу.
Ожалошћени: ћерке Души-
ца и Слободанка, унуци Зо-
рица и Зоран, праунук Ми-
лош, зетови Мија, Влада и
Миша, снаја Маја 0308000025

Дана 8. марта 1992. године оста-
тала сам без моје дивне баке

**Данице Н.
Шошкић**

Мислила сам да моја баба ни-
када неће отићи. С љубављу
њена унука Зорица са Ми-
шом 0308000026

Мирно је живела, изненада
нас је нечујно напустила на-
ша баба-Дана

Даница Шошкић

Последњи поздрав најдражој
баки, с љубављу и поштова-
њем њени Миша, Маја и Зо-
ран 0308000027

Са дубоким тугом и болом оба-
вештавамо многобројну род-
бину и пријатеље да је наш
драги супруг и отац

Љубинка и ћерка Мирјана
0308000006

Наша драга

**Оливера
Ковачевић**

преминула је 7. марта 1992. го-
дине, у 81. години. Сахрана ће
се обавити данас, 9. марта у
14.30 часова на Централном
гробљу у Београду. Ожалош-
ћени: супруг Миодраг, сестра
Госпава са синовима, девер
Стојадин, заова Радмила и
остала родбина 0308000009

Са дубоким болом обавештава-
мо родбину и пријатеље да је
5. марта 1992. године, наш во-
љени супруг, отац и деда

**Радивоје Ђ.
Адамов**

потпуковник у пензији

преминуо у 57. години, после
дуже болести. Сахрана ће се
обавити у уторак, 10. марта у
12.30 часова на Новом бежа-
нијском гробљу. Кућа жалос-
ти: Трећи булевар 26. Вечито
захвални и тужни за тобом:
твоја супруга Добрила, ћерка
Александра са породицом и
остала многобројна родбина
0308000011

ПОЛИТИКА

*
*
*
*

YU ISSN 0350-4395

ВЛАДИСЛАВ РИБНИКАР, ОСНИВАЧ
рез. капетан, погинуо 1. септембра 1914. године
ДАРКО РИБНИКАР, УРЕДНИК
рез. капетан, погинуо 31. августа 1914. године
Др СЛОБОДАН РИБНИКАР, ДИРЕКТОР
рез. потпуковник, умро 24. септембра 1924. године
ВЛАДИСЛАВ СЛ. РИБНИКАР, ДИРЕКТОР
носилац Партизанске споменице 1941.
умро 1. децембра 1955. године

Први број „Политике” изашао 25. јануара 1904. године

ПРИМЕРАК 2.000 ДИНАРА
50 СЛТ; 600 ДЕН.

ЛИСТ ИЗЛАЗИ СВАКОГ ДАНА – РУКО-
ПИСИ СЕ НЕ ВРАЋАЈУ – ПРЕТПЛАТА ЗА
НАШУ ЗЕМЉУ: МЕСЕЧНА 53.850; ТРОМЕ-
СЕЧНА 161.550; ПОЛУГОДИШЊА 323.100

БЕОГРАД, ПОНЕДЕЉАК 8. МАРТ 1993.

Број 28523 – Година ХС

Централа: 323-301, 325-761. Секретаријат: 325-688. Де-
журни уредник: 321-784. Београдска хроника: 322-493.
Огласно: 325-007. Претплата – тел. и факс: 328-776
Продајно: 322-655, 321-409. Телекси: 11-416, 11-419.

ПОЛИТИКА
МАКЕДОНСКА 29

ЗБОГ НАЈАВЕ БОМБЕ У АВИОНУ „САБЕНЕ”

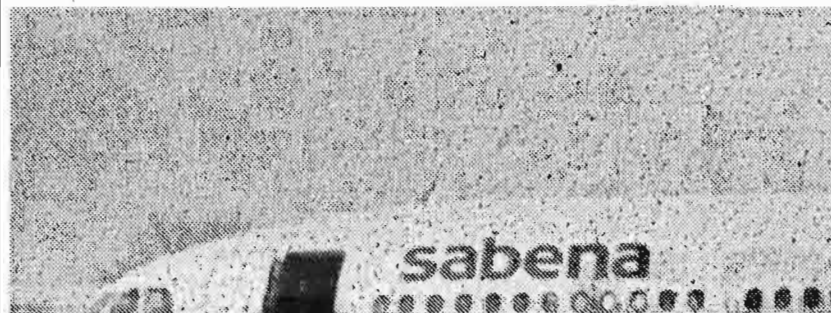
Белгијски авион принудно слетео у Београд

Бомба није пронађена, авион одлетео са Сурчина. – По међународно устаљеним процедурама сваки аеродром у свету је дужан да прихвати авион у којем је најављена диверзија. – Специјална контрола путника и летелице у Сурчину. – Кеса са драгим камењем на седишту

Усред санкција, док је Југославија потпуно изолована и са њом прекинут авионски саобраћај, стицајем непредвидивих околности један страни авион слетео је у Београд. Белгијски „ербас 310” компаније „Сабена” обратио се југословенским властима за принудно слетање, пошто је посади усред лета од Брисела за Тел Авив саопштено да се у летелици налази бомба. Затражена је интервенција органа југословенске власти баш како то предвиђа процедура у околностима непредвиђеног прекидања лета. Аеродромске службе, полиција и стручњаци у Београду учинили су све на задовољство путника, посаде и компаније која при-

ске зграде где се врши рутинска контрола да би се отклонила свака могућност да је неком од путника у гардеробу или ручни пртљаг стављен неки експлозив који је евентуално прошао поред контрадиверзионе контроле на веома модерном и

процедуре, долазе стручни полицајци који претражују летелицу. У готово 99 одсто случајева у авиону се ништа не пронађе, после чега се летелица ставља на располагање превозиоцу.

СВЕТ И БОСНА

Моријоново изненађење

Сведочанство француског генерала да није било масакра у Церској и Коњевић Пољу добило запажен публицитет у Италији, Шпанији, Кини...

(Од нашег сталног дописника)

Рим, 7. марта

После новог таласа антисрпске кампање у италијанској штампи, до којег је дошло поводом „драма-

„Могу вам рећи да сам обишао Церску и да тамо нисам наишао ни на какве трагове масакра, о чему су, иначе, јављали Муслимани”.

Ове речи француског генерала

У овом броју:

За „Политику” говоре

Др Милан Димитријевић, савезни министар за науку

(Страна 13)

Драган Томић, председник компаније „Симпо”

(Страна 8)

Александар Поповић, књижевник

(Страна 14)

ЗАВРШЕНО ЗАСЕДАЊЕ СВЕТСКОГ САБОРА СРПСКОГ ПОКРЕТА ОБНОВЕ

Вук Драшковић опет председник

(Страна 8)

БРИТАНСКА ЈАВНОСТ И ДОГАЂАЈИ У БИВШОЈ ЈУГОСЛАВИЈИ

ИНТЕРВЈУ САВЕЗНОГ МИНИСТРА ЗА НАУКУ „ПОЛИТИЦИ“

Блокада научника злочин

Први званичник ЈУ науке има 589 цитата. – Како зауставити „одлив мозгова“.
– **Подршка најбољим истраживачима**

Први пут од рата наомамо на положај савезног министра за науку, технологију и развој долази научник са великим угледом у свету, што поткрепљује 589 цитата његових радова (од чега 288 у улози првог аутора).

Доктор Милан Димитријевић (45 година), предавач на Београдском универзитету и научни саветник у Астрономској опсерваторији, данас је један од најплоднијих светских физичара и астрофизичара који проучавају спектралне линије плазме. У више од 300 научних радова, објављених у међународним и домаћим часописима и зборницима конференција, знатно је допринео истраживању астрофизике и лабораторијске плазме, спектралних линија, Сунца и звезда, ласера, атомских судара и историји астрономије и физике. Члан је Међународне астрономске уније и других страних и домаћих научних асоцијација.

Љубазно се одазвао позиву да посети (у суботу) „Политику“ и, у првом разговору за новине у новој улози, одговори на неколико питања.

Зашто сте прихватили да budete министар у време највећих искушења за домаћу науку: недостатак новца, „одлив мозгова“, неусклађени односи универзитета, института и власти, незапамћене блокаде наших истраживача и да не набрајамо?

– Био сам у великој недоумици, знајући да нећу моћи да остварим сва своја хтења. Осећао сам се слично оснивачу Београдске опсерваторије Милану Недељковићу, када му је почетком века краљ Александар Обреновић понудио да буде његов министар. Угледни научник дуго је размишљао да ли да жртвује део властито стваралачког рада. Одлучио се на жртву, верујући да ће на новом положају много да учини за науку, за астрономију, а пред лицем научне јавности не би имао оправдање да је избегао да нешто уради.

Заустављање „одлива мозгова“

Шта бисте желели да урадите, а шта ћете моћи?

– Мислим да је примерено да саопштим шта могу, јер

списак жеља у овим временима, када више пара за науку – можда – значи мање за лекове, није улутно износити. Прихватио сам се ове дужности верујући да имам сна

Милан Димитријевић

ге да поради на бољим условима за врхунске научне ствараоце и институције и за савремена истраживања која доприносе развоју привреде и друштва.

Да бих то постигао, моја главна обавеза јесте да се борим за укидање санкција које су нам наметнуте. Да ли је могуће да у цивилизацији која је закорачила у космос и која је на прагу трећег миленијума, Уједињене нације донесу одлуку што их чини виновником за смрт беба, за кршење принципа универзалности фундаменталне науке и да не набрајам? Желим да упитам хуманост, научнике и интелектуалце у свету колико су ове забране у сарласју са људским достојанством, колико је морално да се познати научници онемогућавају да објаве своја истраживања која су интелектуално добро човечанства.

Хтео бих да обелоданимо и подстакнемо појединце и институције који највише доприносе светској науци и домаћем научно-технолошком развоју. Затим да се наука што боље организује на савезном нивоу, да се ускладе извесне недоречености између савезног и републичких закона, да се усвоји закон о јавним установама од користи за науку, које иначе не зарађују, да се исплете јединствена мрежа институција

на подстичемо и обелоданајемо, понајпре младих, даровитих. На жалост, они наилазе на веће препреке и зато се лакше одлучују да почну из почетка у туђини. За разлику од старијих који су овде пустили корене. Покушаћемо да задржимо све оне који обећавају.

Колико су научници потцењени (или прецењени) у нас? Како се вредније научно стваралаштво?

– Поставили сте веома тешко питање. Дешава се у нас да се теже пробијају и бивају признати научници са светским резултатима, наспрот другима који проналазе некакве „канале“. Успостављањем мреже научних организација у нас, са базама података о институцијама и појединцима, лакше ћемо указивати на истраживаче који су нешто постигли у свету. У томе много могу да нам помогну новинари. Исто тако, од „седме силе“ очекујемо да укатују на пропусте владе и министарства.

Хоћете ли подржати „Политикину“ акцију да се, први пут у нас, истражи цитираност научника? Да ли ћете предложити да се такав програм покрене и повучено подржи?

– Са изузетним задовољством дочекао сам почетак ове „Политикине“ акције. Сматрам да, с времена на време, треба да се објављују листе цитата, што ће научнике подстицати да их допуњују. Својевремено је савезни министар за науку, др Божо Матић, увео цитираност као један од услова при одабирању учесника у програму. И ја бих желео да наставим у овом смеру. Учинићу све што је у мојој моћи.

Сваком критичару листе првих аутора коју сте обелоданили, а то је почетак проучавања цитираности, предложим да у својој научној дисциплини сачини нешто слично и допуни „Политикину“. Није посао новинара да мукогрпно саставља листе, морају то да раде документациони центри који ће бити плаћени. Уколико буде новца, подржаћу такав програм без имало двоумљења.

Подршка међународним везама

ци цивилизацијски злочин који нас враћа – како сте и сами у једном чланку написали – у време средњовековне инквизиције. Морамо да обавештавамо све научнике, хуманисте и интелектуалце у свету и тражимо да нас подрже. Убеђен сам да ће их бити све више, уосталом и мој покушај је то показао. Дужни смо да наглашавамо да је учињен злочин према универзалности и хуманости науке и да се залажемо да се никад више ниједном научнику не догоди нешто слично, ма шта влада његове земље чинила. Научници и њихови резултати су благо човечанства. Убеђен сам да ће се, са становишта историје, сви који су подржали овакву неправедну меру – стидети.

Сваки наш научник, не само као патриота, него и као борац за достојанство науке, треба да шаље протестна писма и извештава међународно научно мњење. Министарство ће радо снагоме у томе помоћи. Молимо их да нам шаљу копије својих писама, једном ћемо све то објавити као велику опомену свету. Исто тако, морално и новчано помоћи ћемо сваком истраживачу који настави сарадњу са странцима или се укључи у међународне програме.

Када ћете оценити савезне стратешке програме усвојене пре неколико година?

– Тражио сам одмах листу, а урадићемо анализу свих извештаја. Након тога знаћемо које алаа будуће помоћи. Министарство мора да помаже врхунске научнике и програме, али дајући им новац, а не обећања на папиру. Имам још неке замисли, али о томе другом приликом.

Знаете ли шта наслеђујете од претходног министра?

– Министарство је велико – има неколико сектора и четири савезна завода. Тек се упознајем са оним што је било. Знам да је завршен велики посао на планирању научног, а нарочито технолошког развоја. Моји претходници су довели извесне способне људе на које могу да се ослањем.

Како ћете усагласити односе три министарства – савезног и два републичка?

– Већ сам разговарао са др

Зашто сте прихватили да budete министар у време највећих искушења за домаћу науку: недостатак новца, „одлив мозга“, неусклађени односи универзитета, института и власти, незапамћене блокаде наших истраживача и да не набрајамо?

— Био сам у великој недоумици, знајући да нећу моћи да остварим сва своја хтења. Осећао сам се слично оснивачу Београдске опсерваторије Милану Недељковићу, када му је почетком века краљ Александар Обреновић понудио да буде његов министар. Угледни научник дуго је размишљао да ли да жртвује део властитог стваралачког рада. Одлучио се на жртву, верујући да ће на новом положају много да учини за науку, за астрономију, а пред лицем научне јавности не би имао оправдање да је избегао да нешто уради.

Заустављање „одлива мозга“

Шта бисте желели да урадите, а шта ћете моћи?

— Мислим да је примерено да саопштим шта могу, јер

ствараоце и институције и за савремена истраживања која доприносе развоју привреде и друштва.

Да бих то постигао, моја главна обавеза јесте да се борим за укидање санкција које су нам наметнуте. Да ли је могуће да у цивилизацији која је закорачила у космос и која је на прагу трећег миленијума, Уједињене нације домесу одлуку што их чини виновником за смрт беба, за кршење принципа универзалности фундаменталне науке и да не набрајам? Желим да упитам хуманисте, научнике и интелектуалце у свету: колико су ове забране у складу са људским достојанством, колико је морално да се познати научници онемогућавају да објаве своја истраживања која су интелектуално добро човечанства.

Хтео бих да обелоданимо и подстакнемо појединце и институције који највише доприносе светској науци и домаћем научно-технолошком развоју. Затим да се наука што боље организује на савезном нивоу, да се ускладе извесне недоречености између савезног и републичких закона, да се усвоји закон о јавним установама од користи за науку, које иначе не зарађују, да се исплете јединствена мрежа институција важних за целу Југославију, да се изгласа пропис који одређује како да се оснивају научне и културне непрофитне организације (на пример, научна друштва) итд.

Волео бих да се у политику, технолошког развоја земље угради што више „опека“ врхунске науке и савремених технологија, да се што више утисну врхунска светска достигнућа, да бисмо се, након укидања санкција, брзо укључили у светске токове.

Какве мере би могле да зауставе драматичан „одлив мозга“, који се у последње две године убрзава?

— Садашњи новчани извори су скромни. Можемо да откривамо не само садашње, него и будуће носиоце развоја и да им омогућимо да се несметано баве истраживањима. И да њихова постигну-

се, први пут у нас, истражи цитираност научника? Да ли ћете предложити да се такав програм покрене и новчано подржи?

— Са изузетним задовољством дочекао сам почетак ове „Политикине“ акције. Сматрам да, с времена на време, треба да се објављују листе питата, што ће научнике подстицати да их допуњују. Својевремено је савезни министар за науку, др Божо Матић, увео цитираност као један од услова при одабирању учесника у програму. И ја бих желео да наставим у овом смеру. Учинићу све што је у мојој моћи.

Сваком критичару листе првих аутора коју сте обелоданили, а то је почетак проучавања цитираности, предлажем да у својој научној дисциплини сачини нешто слично и допуни „Политикину“.

Није посао новинара да мукотрпно саставља листе, морају то да раде документациони центри који ће бити плаћени. Уколико буде новца, подржаћу такав програм без имало двоумљења.

Подршка међународним везама

Имате ли предлог како да се наши научници избаве из неупамћеног заточеништва у које су гурнути одлуком Уједињених нација? Велики корак ових дана сте и сами направили.

— Сматрам да су санкције према фундаменталној нау-

новчано помоћи ћемо сваком истраживачу који настави сарадњу са странцима или се укључи у међународне програме.

Када ћете оценити савезне стратешке програме усвојене пре неколико година?

— Тражио сам одмах листу, а урадићемо анализу свих извештаја. Након тога знаћемо које ваља убудуће помоћи. Министарство мора да помаже врхунске научнике и програме, али дајући им новац, а не обећања на папиру. Имам још неке замисли, али о томе другом приликом.

Знате ли шта наслеђујете од претходног министра?

— Министарство је велико — има неколико сектора и четири савезна завода. Тек се упознајем са оним што је било. Знам да је завршен велики посао на планирању научног, а нарочито технолошког развоја. Моји претходници су довели извесне способне људе на које могу да се ослањим.

Како ћете уеогласити односе три министарства — савезног и два републичка?

— Већ сам разговарао са др Слободаном Унковичем, српским министром, а учинићу исто и са црногорским колегом. Морамо да проучимо савезни и републичке законе да не би долазило до „преклапања“. Обећавам да ћу све урадити да што проније сарађујемо.

Станко Стојиљковић

Свемир стар 15 милијарди година

Сан Франциско. — Најновији прорачуни двојице америчких научника показују да је Свемир стар 15 милијарди година, преноси Ројтер саопштење Националне лабораторије Лоренс Ливермор из Сан Франциска.

Астрофизичар Грент Метјус, из ове лабораторије, и Дејвид Шрам, са Универзитета Чикаго, заснивају нову претпоставку на четири обично коришћена елемента за процену старости, који су раније давали другачије резултате.

То су: брзина ширења Свемира, старост глобуларних гроздова (групе звезда које обухватају од 10 хиљада до милион тих небеских тела), старост такозваних „белих патуљака“ и мерење радиоактивних елемената у метеоритима.

Старост Свемира, која се рачуна од „Великог праска“ (Big Bang), досад се процењивала на пет до 20 милијарди година.

Усправљени путник

У раздобљу од 1,7 милиона до око 700.000 година пре наше ере усправљени човек (homo erectus) је из своје прапостојбине, у источној и јужној Африци, обавио велика путовања и стигао на висоравни Етиопије у југоисточну Азију и до готово свих, осим најхладнијих, подручја Европе и Азије. Превалио је хиљаде километара преко врелих савана, висоравни

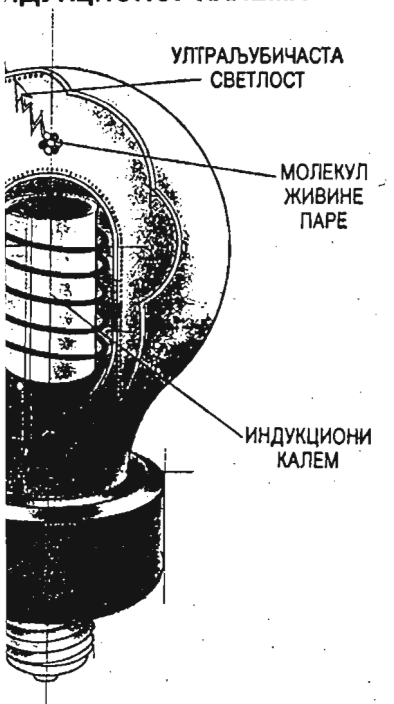
Научници кажу да је боље него сви његови ранији претходници био оспособљен да преживи и опстане. Антрополози су, наиме, утврдили да је усправљени човек за успешна путовања имао да захвали свом носу (имао је већи него његов претходник homo habilis), мршавости и дугим ножним костима.

М. Ђ.

ектроде

код обичних и флуоросцентних

ИНДУКЦИОНОГ КАЛЕМА

класична од 100 вати! Ако се нова сијалица у домаћинству користи четири сата дневно, предвиђа се да би требало да траје 14 година!

М. Бурић

исто ири слаати као

НАУКА У УСЛОВИМА БЛОКАДЕ

Нова хајка на наше научнике

„Пергамон прес“ попустио: објавиће чланак др Николе Коњевића, – „Елсевиер“ одбио рад београдских генетичара који помажу УН. – „Новости европске физике“ позивају на бојкот југословенских истраживача

И кад имају шта свету да обзнане, домаћи научници налазе на највећа искушења. Таман је попустио „Пергамон прес“, одмах се узјогунио други познати издавач, „Елсевиер“. Мучна прича се понавља: само зато што су из Југославије истраживачи су осуђени да се потуцају од немила до недрага.

Милан Димитријевић

Ових дана на адресу др Николе Коњевића, из Института за физику у Београду, и његових сарадника са Природно-математичког факултета у Новом Саду, стигло је радосно обавештење др Праседа Варакасија, уредника „Часописа за квантитативну спектроскопију и пренос зрачења“, да ће научни чланак који су раније послали, а у међувремену је био „стапљен на лед“, ипак бити објављен. Уродио је протест др Милана Димитријевића (садашњег савезног министра за науку) који је, доживевши исту судбину почетком године, брже-боље известио многе светске угледнике. И „Пергамон прес“ се одобровољно.

Променили одлуку

Вероватно је ово први случај, а надајмо се да није последни, да „Пергамон прес“ промени своје мишљење. Научничком мирноћом

др Никола Коњевић објашњава „да је тако раније требало да буде“, надајући се да овдашњи истраживачи, ма чиме се бавили, неће доживљавати сличне неугодности.

На жалост, није био у праву, а није то могао ни да зна. Др Владимир Глишину, директору Института за молекуларну биологију и генетичко инжењерство, и његовим сарадницима догодило се, први пут откако су Уједињене нације изопштиле нашу земљу, да им буде одбијен рад.

Др Е. де Клерк, са Католичког универзитета у Лувену (Белгија), уредник часописа „Антивирусна истраживања“, који издаје „Елсевиер“, извештава др Звездану Поповић, најважнијег од петоро аутора („жирант“), да чланак неће штампати, упркос повољним мишљењима троје анонимних рецензента! Са лицемерним објашњењем „да то не смеју да учине док су санкције УН на снази“.

Да све буде до краја бесмислено, ово истраживање плаћају Уједињене нације посредством Међународног центра за генетичко инжењерство и биотехнологију у Трсту!

Др Владимир Глишин каже да су се нашли у чуду. Одавно су усвојили правило да ниједан млади истраживач не може да магистрира и докторира уколико пре тога не објави најважније делове својих разматрања у часописима са тајном међународном рецензијом. То је једино мерило да проучавање заврбује пажњу, а испитиваче у земљи лишава искушења да буду лични у

оцењивању. Строга крилатица „Објави или нестани“ у поменутом београдском Институту налазила је ни безрезервну подршку. Шта ће се убудуће догађати?

Жртвовање младих

Угледни генетичар страхује да ће млади, у напону снаге, још више похрлити преко границе јер овде немају могућности да објављују своја постигнућа. Мирно су подносили што нема хемикалија и других потребитина, које су тајно доносили из иностранства, али мало ко је спреман да пристане на властито научничко жртвовање у име ненаучних циљева.

Сазнајемо да је др Владимир Глишин известио новог савезног министра за науку, који ужива велики научни углед у свету, а својим иностраним пријатељима, подебљим научницима, одао је упозоравајућа писма. Прва два др Брусу Албертсу, председнику Америчке академије наука, и др Френчу Андерсону, првом у свету који је једном људском створу заменио оболели ген. Слично би требало да поступе и остали, али без мешања наших званичних институција (министарство, академија итд.).

Извесно је да се настипала „ход по трију“ домаћих научника. Не само да су појединци у свету узели у руке право да пресуђују југословенским колегама, него су се у неупамћену хајку укључиле и неке међународне институције. У претходном писму, у најновијем броју „Новости европске физике“, пребацује се свима онима који, на ма који начин одржавају сарадњу са научницима из Србије и Црне Горе. И наводи се пример да су ЦЕРН у Женеви и Међународни институт за теоријску физику у Трсту до краја поштовали одлуку Уједињених нација.

Врхунац лицемерја представља упозорење да ће Међународна организација издавача из физике обуставити претплату на све часописе који настале да објављују чланке из Србије и Црне Горе. Другим речима, редакција позива све своје сараднике, претплатнике и утицајне научнике да бојкотирају југословенске колеге. Да ли је радосна вест с почетка била варка, иза које се помаља инквизиција 21. века?

Станко Стојиљковић

ПРЕДСЕ

Как

Оцењено да каде налази

Председник је др Радоје Којић председник ак уметности Србије, ранка САНУ у Б шана Каназира, којића и др Миј вића – саопшти. нистарство за ин

У разговору, м ваво и савезни м технологију и ра митријевић, најј хена је улози н научних устаног пројеката за п дашње кризе.

Савезни преми се југословенска тила које диктир родне заједнице ким изазовом и име Савезне пл академике на пу порља за преп твених проблема рању економске љању „одљива м сању пројеката о твеног препород: Наше академ

О Ч

Тајна

Да ли је више ције око купов

Суботичани ве ономе што се зби ларне дискотекс налази у некада на истоименог бига, почев од тога носно уступлен бившим власник ко је продат ниј чане и друге оба „боду очи“ Субо лежви органи не кажу свету да ј држава.

Најкраће реч ца „Лифке“ узв вац, а затим исте ли фирми „Суб новца неки од дошли су путем од Понтанске г граду. Када су „Суботичанки“, тина хиљада ма земље. Међути ни до данас н прши рачун д Додуше, постој „Лифке“, чаји

НАСТАВЉЕНО СУЂЕЊЕ ОПТУЖЕНОМ ЗА УБИСТВО МИЛА ВУЈИЋА

Судија тражи родбину погинулог

Миле Вујић је 27. децембра 1991. погинуо на борбеном положају у селу Сремске Лазе

У Окружном суду у Београду јуче је настављено суђење Рамизу Хасичевићу (1953), Муслиману из Ресника, оптуженом да је 27. децембра 1991. у селу Сремске Лазе на борбеном положају ЈНА (хаубички дивизион из Београда) убио Мила Вујића.

Судија Слободан Батричевић, који ради на овом случају, тражи да се пронађе неко из породице убијеног Вујића, што би умного

ју, а супруга Сибилевића, са кћерком, после претрпљеног шока, морала је да затражи лекарску помоћ у Шапцу, након које је враћена кући.

Органи општинског СУП-а у Руми извршили су увиђај у Хрковцима. Истрага је у току.

РУСИЈА И ЈУГОСЛОВЕНСКА КРИЗА

Чуркин: Милошевић може да одигра конструктивну улогу

заменик министра иностраних послова Руске Федерације у интервјуу „Московским новостима“ каже да је јесумњив ауторитет председника Србије и у Босни и Херцеговини и у Хрватској, тамо где живе Срби“

(Од нашег сталног дописника)

Москва, 17. марта

Више није потребно ни говорити о малтене, читава светска заједница, заокупљена југословенским конфликом који је однео десетина хиљада жртава, сматра да је једини начин да се ситуација бар мало смири прихватање плана који се за решавање грађанског рата у Босни припремили Сајрус Венс и Ејвид Овен.

Ово је поновио у интервјуу „Московским новостима“, које званично се чека да се појаве у продаји кроз три дана, Виталиј Чуркин, заменик министра иностраних послова, који је специјални изасланик председника Руске Федерације за решавање босанског конфликта.

Чуркин сматра да су и Американци схватили да нема алтернативног плана Венса и Овена, али и да „нова администрација попустила у захтевима да се уведу нове дојункске мере“ против СР Југославије, односно Србије и Црне Горе.

О иницијативи Франсоа Митерана да се председник Србије укључи у разговоре о решавању и окончању кризе, Чуркин је рекао да је то добро и зато „што се не би створило утисак да само Руси могу да реше са Србима и на њих да делују“.

На питање новинара какво је његово мишљење о Слободану Милошевићу и да ли он може да утиче на Караџића и уопште на Србе у Босни, заменик министра је одговорио: „Међу Србима који живе не само у Србији него и у Босни и Хрватској председник има заиста велики ауторитет. Он може да утиче на ситуацију, али не може све и самим нама да нареди. Ситуација је мно-

гу искључиво да реше људи који живе у Босни.

Мапе су, по мишљењу Чуркина, такве да се „могу и исправљати али не значајно“, међутим, велики је проблем „што је концептуални прилаз том проблему свих страна различит“.

„Надамо се да ће план Венса и Овена бити прихваћен, али ће тада настати веома сложена етапа у његовом спровођењу“, рекао је Виталиј Чуркин. „Реч је у ствари о највећој у историји операцији ОУН да се подржи мир, о присуству око педесет хиљада војника, који би, поред осталог, под контролу узели тешко наоружање и развојили зарађене стране.“

Русија се, према изјави заменика министра, изјашњава да се та операција одржава под окриљем ОУН, али не да само „буде под њеним кишобраном“, већ под потпуном контролом. Не искључује коришћење, рецимо, снага НАТО-а, но „читава операција мора бити Организације уједињених нација“.

ЗОРАН ЛИЛИЋ ПРИМИО ПРЕДСЕДНИКА МЕЂУНАРОДНЕ АКАДЕМИЈЕ КОМПЈУТЕРСКИХ НАУКА И СИСТЕМА**Тарасов: Без основа хајка против СРЈ**

Председник Народне скупштине Србије Зоран Дилић примио је јуче председника Међународне академије компјутерских наука и система академика Виктора Тарасова са којим је разговарао о актуелној политичкој ситуацији на просторима бивше Југославије и посебно о могућностима за укидање ембарга према Савезној Републици Југославији.

Међународна заједница је пријатно свим народима у Југославији.

У операцији би, према плану руског председника, могла да учествује и руска војска, не у „некој великој мери“. Али, то је важно, казао је Чуркин, да и то буде „потврда Русије као велике државе и ако се жели да се њен глас на Балкану чује, не сме да остане по страни“.

Заменик министра је рекао, такође одговарајући на питање новинара, да „југословенски проблем има и унутрашње политичко значење“, да „у опозицији постоје они који хоће да изазову страсти“ и да се то видело у Врховном савету, када се критикује руска спољна политика према Србији.

Уколико би се, по његовом мишљењу, Русија понела само према Србима благонаклоно, онда би „изгубила могућност да даље буде важан фактор у решавању читавог југословенског конфликта“.

„И тада никоме не бисмо могли да помогнемо“, завршио је Виталиј Чуркин.

Б. Г

тако да их је украјински парламент осудио и заложено се за њихово укидање.

Он је нагласио да је хајка која се у свету води против Југославије, а посебно против Србије, без основа и да до рата сигурно не би дошло да није било притисака и уплитања страних интереса у конфликте на просторима бивше Југославије. (Танјуг)

Мићуновић примио

Одлука југословенске владе, донета 11. марта, у складу је са принципом реципроцитета пошто је Аустрија једностраном одлуком 1. јула 1992. године ставила ван снаге билатерални споразум о укидању ви-

не штедице, као да се одрекле овог прописа који јој је до сада доносио огромну зараду.

Ж. Ракић

Димитријевић примио Ерлија

Савезни министар за науку, технологију и развој др Милан Димитријевић примио је јуче у Палати федерације директора Британског савета у Београду Патрика Ерлија – саопштило је Савезно министарство за информације.

Разговарано је, између осталог, о конкретним случајевима који се односе на санкције у области фундаменталних наука. (Танјуг)

КОНФЕРЕНЦИЈА ЗА ШТАМПУ ОЛЕГА РУМЈАНЦЕВА**Асоцијација духовно блиских народа**

Стварањем асоцијације духовно блиских народа и држава, од Русије и Јерменије до Србије и Кипра, створила би се противтежа све већем утицају Исламске конференције на спољном плану и максимална сарадња у економској области – истакао је Олег Румјанцев, секретар Уставне комисије у Врховном савету Руске Федерације, на јучерашњој конференцији за штампу у Београду, објашњавајући идеју о сазивању конференције духовно блиских земаља.

Резимирајући своју посету Србији, где се састао са српским патријархом господином Павлом, југословенским председником Добрицом Ђосићем, српским председником Слободаном Милошевићем и низом личности из српске власти и опозиције, Румјанцев је истакао да су у жижи разговора били односи Русије и Југославије, као и питање укидања санкција према нашој земљи.

Иницијатива за сазивање конференције духовно блиских народа потекла је због блискости геополитичких интереса, религије, постивантантијске културе и економских интереса, рекао је руски парламентарцац. иначе шеф социјалдемок-

ра, рекао је Румјанцев, сматрајући да таква асоцијација не би имала мањи значај од Исламске конференције.

На питање новинара зашто само панславизам у оквиру ове асоцијације, Румјанцев је одговорио да се ради о широј идеји, поткрепљујући то примером да Јермени, рецимо, нису панслависти. На тврдњу новинара да је ова идеја потекла од лидера босанских Срба Радвана Караџића, Румјанцев је констатовао да су се идеје поклопиле и да је Караџић прихватио идеју из Русије да „асоцијација блиских народа буде шира од православља“.

Румјанцев је посебно истакао да су руски депутати прошлог децембра усвојили две одлуке о укидању санкција према Југославији, сматрајући их неправедним, али да руска влада није урадила ништа да се оне одлуке спроведу у дело. Према његовом мишљењу, руски шеф дипломатије Андреј Козирев сноси највећу одговорност што тај захтев није наишао на одјек у Русији.

У Русији се сада догађају извесне промене чији је циљ слабење председничког система, померање власти са председника Руске Феде-

у Бањалуку помоћ уметници-грађанима све три националности које заједно живе и раде и недавно заједно излажу у Некој. Захваљујући угледу вајара Рада, на недавној изложби сарности осморо Бањалучана је ендену изазвало велику пажњу шње јавности. Главни уредник иденер цајтунга" одлучио је да ошку листа пошаље немачког инара у Бањалуку да направи цју фотографија и разговара са гницима све три нације.

серији написа после повратка емачку, Брокфелд је написао већински српском граду живе услимани и Хрвати, да већина ана жели заједнички у миру сиви и да у томе има подршку седника града који је Србин, драга Радића. Коначно је то досад непознатих „Босана- немачким средствима инфор- ња освануо назив „Срби из ине" и „босански Срби".

Град без струје

окфелд указује на то да је по- Сарајева највећи град у бив- БиХ Бањалука и опомиње по- чаре и јавност да му што пре а помоћи, јер то становништво заједно живи жели и да пре- г. На целој страници листа, уз фотографија, говори о зајед- ом животу уметника у Бања-

ад на Врбасу је у међувреме- прерастао у напредни индус- ки центар са зеленим алеја- Тебодери одређују слику гра- леђутим, већ годину дана овај живи без електричне енерги-

у становима су сакупљена и сложе- на дрва, собе су поцрнеле од дима, у тамним степеништима тешко се

кроз 200 км дугачак коридор који је једина веза града са спољним светом.

Овај друм храбро бране срп- ски Босанци, како би обезбедили

Д. Кецман

ДОСЈЕ „ПОЛИТИКЕ": КО ЈЕ КО У ДОМАЋОЈ НАУЦИ

Цитираност београдских професора у свету

На списку помињања за 1981. годину, сачињеном у Универзитетској библиотеци, налази се 36 имена

Колики научни одјек у свету имају професори и сарадници Београдског универзитета?

Делић загонетне истине открива- мо љубазношћу др Милана Ди- митријевића, савезног министра за науку, технологију и развој, иа- ко на ово веома важно и занимљиво питање нико није у стању док- раја да одговори.

У Универзитетској библиотеци сачињен је (1987. и 1988) списак ци- тираности за 1981. годину, на којем су се нашли сви који су поменути више од десет пута. Истражива- њем под насловом „Анализа за- ступљености радова наставника и сарадника Београдског универзи- тета у бази података Индекса на- учних цитата (СЦИ)" руководила је мр Стела Филипи-Матутино- вић, а учествовале су мр Дубравка Капа, Александра Самофалов и Александра Павловић.

На основу наслова чланци су разврстани у следеће групе: мате- матика, физика, хемија и физичка хемија, биологија, биомедицинска истраживања, клиничка медицина и техничко-технолошке науке. Из- двојени су радови настали у сарад- њи са иностраним научним инсти-

туцијама да би се видело има ли какве разлике у одзиву.

На почетку истраживања уочена су прилична одступања, зато је оно проширено на ондашњу Југослави- ју. Упоредни подаци прикупљени су за Београд и целу земљу. Одмах се уочава да је већина објављених чланака из три највећа научна центра: Београда (32,6 одсто публика- циих и 28,6 цитираних), Загреб (35,2 и 38,8) и Љубљане (20,3 и 24,2). За све остале остаје 11,9 обелода- њених и 8,9 помињаних радова.

Исто тако, на први поглед се опа- жа разлика у цитираности чланака насталих у Југославији и оних у иностранству. У просеку, домаћи су помињани 2,93 а инострани 6,87! За Београд је тај однос неповољни- ји: 1,97 за домаће и 7,49 за иностране.

Ако посматрамо одзив на радове по годинама, видимо да је у време објављивања најмањи, а највећи после две године. И пет година по- сле штампања чланци се доста по- мињу. Из литературе је познато да

одјек на чланке из земаља у разво- ју касни у поређењу за развијени- ма.

На списку који објављујемо у ок- виру, приказани су радови који су десет и више пута помињани у по- менутом раздобљу, што је граница између просечне и високе цитира- ности. Види се да су веома цитира- ни чланци из биомедицинских истраживања, медицине, хемије и физике. Већина часописа, који се користе у Индексу научних цитата, управо припада овим областима (70 одсто). Истовремено, то су науч- на подручја са изразитим међуна- родним обележјем.

Једино у физици нема велике разлике у помињању међу чланци- ма насталим у земљи и онима у иностранству.

Београдски аутори су 1980. и 1981. објавили чланке у 317 разли- читих часописа, од којих 80 нисте могли да нађете ни у једној библи- отеци у Србији. Значи да су профе- сори и сарадници из Београда штампали у сваком четвртном часо- пису којег у нас није било, што указује на претпоставку да су то учинили боравећи у иностранству.

Станко Стојиљковић

Листа цитата београдских аутора

На листи помињања коју су за 1981. сачинили у Универзи- тетској библиотеци у Београду налазе се 36 научника са десет и више цитата: П. М. Кићо- вић, С. Милојевић, Ђуро Коза- ревић (два рада), Никола Вој- водић (два рада), Радмила Марковић (два рада), Нешко Нешковић, Бранислав Петро- вић, Милован Крстић, Д. Ђур- ковић, Ана Савић, Слободан Маџура, Дарко Шепа, Милан Војновић, А. Дамјановић, Не-

над Јуранић, Миленко Ђелап, Душан Вучелић, Мијат Мали- нар, П. Н. Радивојша, Радос- лав Аџић (два рада), Амалија Трипковић, Н. М. Марковић, Душан Спасојевић, Алексан- дар Деспић, Гордана Срданов, Рајна Херак, Душан Радано- вић, Драган Веселиновић, Ра- тко Јанев (три рада), Теодор Аст, Миодраг Кулић, Филип Вукајловић, Драгољуб Белкић, Н. М. Свракић, Бојан Радак и Таско Грозданов (два рада).

ОКРУГЛИ СТО О „ПОЛИТИКИНОЈ“ НОВОГОДИШЊОЈ ЛИСТИ

Цитирање и даље узбуђује научнике

Учесници расправе у „Винчи“ подржали трагање нашег листа. – Ускоро скуп посвећен вредновању научног стваралаштва. – Цитати мерило нечије успешности

„Политикина“ новогодишња листа сто најцитиранијих и данас, три месеца после, узбуђује научничке духове. На изглед необично, новинарско трагање погодило је у саму срж вредновања научног стваралаштва у нас. Многи му нису одолели, износећи своје „за“ и „против“ у двадесетак до сада објављених писама у рубрици „Међу нама“.

Поводом овог чланка, а на предлог др Милорада Давидовића, научног саветника Института нуклеарних наука „Винча“, и уз свесрдну подршку др Милана Димитријевића, савезног министра за науку, технологију и развој, у нашој највећој научноистраживачкој установи, у петак по подне, уприличен је округли сто.

У трочасовном разговору саопштено је мноштво занимљивих замисли и корисних опаски које би требало, како су сви нагласили, да подстакну и темељно истраживање у вези са вредновањем научног стваралаштва. Но, важан део таквог истраживачког програма мора да буде цитираност домаћих научника у светским часописима. Уосталом, неку врсту смерница одређиће будући скуп на речену тему, који би требало да окупи представнике разних дисциплина из целе земље.

„Полуживот“ часописа

– Подржавам „Политикино“ трагање као један од првих корака у вредновању научног стваралаштва у нас – рекао је др Милан Димитријевић. – У основним наукама цитираност је веома битна, то је мера утицаја на кретање у науци. Стари Грци су први почели дела да „везују“ за ауторе, док су до тада достигнућа духа приписивана божјој милости. Индексом научних цитата, средином четрдесетих, зачиње се заштита интелектуалне својине, јер се означавају њени творци. Противницима радо упућујем питање: какав утицај има научни рад који нигде није поменут?

Подсећајући на то да је у „Винчи“ пре десетак година цитирање уведено као један од услова за стицање звања научног саветника (у молби се наводе радови са више од 15 навођења), др Ђорђе Петковић изнео је неколико занимљивости.

– Часописи имају свој „полуживот“ (број година за који се двоструко смањи њихово помињање), слично радиоизотопима – објашњава др Ђорђе Петковић. – Из научних области које брже „застаревају“ мора да се објави више чланака да би се имала висока цитираност.

рада у иностраним часописима – нагласио је др Јово Мартиновић. – После анализе, двојица експерата препоручили су формулу за мењање стања. Десетак година касније однос се сасвим променио: на осам у страним, долазила су два у дома-

Упркос многим тешкоћама у којима се наша држава је дужна да помаже научницима да изађу на светску сцену, сматра др Јагош Пурић. На тај начин подржаће оно што вреди.

Лажне величине

Др Никола Кољевић упозорио је на то да обелодањивање колико је ко цитиран, у суштини, уноси немир у оно што је важило од 1945. наовамо.

– Појединци су од себе код нас начинили величине, иако у свету ништа не вреде! – био је категоричан Кољевић. – Цитати су један од важних начина да се измери колико неки научни рад вреди. Зато ваља одмах истражити колико је ко цитиран, а после да се натанане и озбиљно изучава научно стваралаштво.

Листа цитираности првопотписаних није ваљана, додаје др Анатолиј Михајлов.

– Живимо у време тимских истраживања, а чланци су плод колективног напора – сматра др Михајлов.

– Колико ми је познато, Министарство за науку је почело да систематизује ову област. Залажемо се да се то коначно заврши – изјавио је др Драган Вучковић.

Др Слободан Миловић је захтевао да се буде опрезан са коришћењем цитираности.

– Иако је то ваљано мерило, веома је сложено и не може се једноставно применити – вели др Миловић.

На крају је др Милан Димитријевић обавестио скуп да је упутио допис Министарству за финансије да одобри новац за куповину оптичких дискета са Индексом научних цитата за 1992. и 1993. годину. Станко Стојиљковић

Учесници

На округлом столу о цитираности у Институту нуклеарних наука у „Винчи“ учествовали су: др Милан Димитријевић, савезни министар за науку, технологију и развој, др Жељко Вучинић, помоћник, академик Милоје Сарић, др Владимир Глишин (Институт за молекуларну биологију и генетичко инжењерство), др Анатолиј Михајлов (Институт за физику), др Никола Кољевић, др Јагош Пурић, др Јарослав Лабат, др Стева Ђенизе (сви са Факултета за физику), др Милан Копечни, директор, др Драган Вучковић, помоћник, др Ђорђе Петковић, др Јово Мартиновић, др Радила Метлаш, др Слободан Стаменковић, др Милорад Давидовић, др Слободан Миловић и др Јовица Ризнић (сви из „Винче“).

ним часописима! Упркос свим недаћама, истраживачи из „Винче“ имали су прошле и ове године приличан број радова у познатим међународним часописима.

Академик Милоје Сарић истакао је да је цитирање делић вредновања научног стваралаштва које изучава више од деценије.

– Било би веома корисно да о свему овоме разговарамо на скупу научника из разних области. Ми смо у Српској академији основали одбор чији један од кључних циљева јесте вредновање научног стваралаштва – саопштио је академик Милоје Сарић.

Неколико минулих година др Јарослав Лабат предводио је већ и савете за доделу научних звања. Његове колеге и он имали су дилему како некога вредновати.

– Добро, узимали смо у обзир цитате, али у закону је, између осталог, писало да „... има утицаја на област у којој истражује...“. Зато смо од свакога тражили да нас извести колико пута су га позивали да држи уводна предавања на важним саветовањима, да пише прегледне чланке, да буде у међународним научним телима.

Бојим се да ћемо имати много више муке када будемо покушали да

ИЗ БЕОГРАД

Нова с

И поред сви
Маутхаузен

Институт за се из Београда јуче ја нова издања, Милића „Југослцијоним логору М бој часописа „Ис

Поменућа књиј гословенског пр 1982. године, под вени у фашист заробљеничким ним логорима и других земаља у рату“.

Радови из овог га о логору Маут по реду – доносе цена сазнања о вена у нацисти смрти“.

Књигу Миодра краси тај квалит менути да су рез

ДОДЕЛ

Нагр

У организацији теља Станислава dibel банке, јуче жевне и прево „Станислав Вина ну. Стручни жиј Ђорђевић Вуковић вановић) донео ј луку да се награ, навер“ додели књижевном истој јављену књигу, лијино дело (о Карађорђа)“, у и за књижевност и града. Другонагр Јлалић, за збирк у издању Српске ге. Добитник на Винавер“ је и Ми

КО СУ ПОСЛАНИЦИ

Строг и правич

Добривоје Будимировић – Бица је народни посланик али се највише поноси оним

Добривоје Будимировић Бица каже за себе да је директор Пољопривредне школе „Свилајнац“, да волонтира као председник општине Свилајнац, да стажира као на-

О Пољопривре, мировић прича: „слио било је 24 у била јад и беда. Ника. Ни Немач Његова школа бунила против се Тада је као и ост из партије, али из тио у КП. „Побуз бивали посланик

вог истраживачког програма мора да буде цитираност домаћих научника у светским часописима. Уосталом, неку врсту смерница одређиће будући скуп на речену тему, који би требало да окупи представнике разних дисциплина из целе земље.

„Полуживот“ часописа

– Подржавам „Политикино“ трагање као један од првих корака у вредновању научног стваралаштва у нас – рекао је др Милан Димитријевић. – У основним наукама цитираност је веома битна, то је мера утицаја на кретање у науци. Стари Грци су први почели дела да „везују“ за ауторе, док су до тада достигнућа духа приписивана божјој милости. Индексом научних цитата, средином четрдесетих, зачиње се заштита интелектуалне својине, јер се означавају њени творци. Противницима радо упућујем питање: какав утицај има научни рад који нигде није поменут?

Подсећајући на то да је у „Винчи“ пре десетак година цитирање уведено као један од услова за стицање звања научног саветника (у молби се наводе радови са више од 15 навођења), др Ђорђе Петковић изнео је неколико занимљивости.

– Часописи имају свој „полуживот“ (број година за који се двоструко смањи њихово помињање), слично радиоизотопима – објашњава др Ђорђе Петковић. – Из научних области које брже „застаревају“ мора да се објави више чланака да би се имала висока цитираност. Према овој табели, физичар треба два пута више да публикује од хемичара!

Научници без цитата

У одговору на питање каква је практична корист од цитирања – др Јово Мартиновић испричао је причу из једног мађарског института.

– Почетком седамдесетих на сваким осам радова објављених у домаћим часописима имали су два

Драган Вучковић, помоћник, др Ђорђе Петковић, др Јово Мартиновић, др Радмила Метлаш, др Слободан Стаменковић, др Милорад Давидовић, др Слободан Миловић и др Јовица Ризнић (сви из „Винче“).

ћим часописима! Упркос свим недаћама, истраживачи из „Винче“ имали су прошле и ове године приличан број радова у познатим међународним часописима.

Академик Милоје Сарић истакао је да је цитирање делић вредновања научног стваралаштва које изучава више од деценије.

– Било би веома корисно да о свему овоме разговарамо на скупу научника из разних области. Ми смо у Српској академији основали одбор чији један од кључних циљева јесте вредновање научног стваралаштва – саопштио је академик Милоје Сарић.

Неколико минулих година др Јарослав Лабат предводио је већ и савете за доделу научних звања. Његове колеге и он имали су дилему како некога вредновати.

– Добро, узимали смо у обзир цитате, али у закону је, између осталог, писало да „... има утицаја на област у којој истражује...“. Зато смо од свакога тражили да нас извести колико пута су га позивали да држи уводна предавања на важним саветовањима, да пише прегледне чланке, да буде у међународним научним телима.

Бојим се да ћемо имати много више муке када будемо покушали да вреднујемо допринос у друштвеним наукама – наговестио је др Лабат.

За др Стеву Ђенизеа научни чланци нису само „наша деца“, већ и „наши амбасадори“.

– Најважније питање је како у условима блокаде очувати и побољшати наш утицај на светску науку! Морамо да помогнемо ауторима чији су радови признати у свету, поред осталог и да их шаљемо на међународне научне скупове – закључио је др Стево Ђенизе.

НЕМА КРАЈА ХРТКОВАЧКИМ СУЂЕЊИМА

Нова кривична пријава против Сибинчића и Чакмака

Хртковци, 7. априла
У Општинском суду у Руми поднесена је још једна кривична пријава против Остоје Сибинчића и Рада Чакмака, овога пута због ометања принудног исељавања Срба настањених у празним хртковачким кућама. Пријава је поднесена и против Миљивоја Вукеле и Жељка Васића, Њих четворица су, како стоји у пријави, стајали иза опирања мештана принудном исељењу породице Мирка Стајића.
Хртковчани су, међутим, овога пута већ у истражном поступку ангажовали пећиначког адвоката Драгоја Грујичића, иначе једног од бранилаца у актуелном маратонском процесу. Овог пута запрећено им је по члану 216 КЗ Србије и то квалификацијом „позивања на отпор“, која може донети казну затвора од једне до пет година. Сибинчић и Чакмак, каже адвокат

Грујичић, могли би у случају подизања оптужнице према овој кривичној пријави да буду теже кажњени него што тужилац тражи у актуелном процесу у Општинском суду у Руми.

– Сада нам је сасвим јасно да неко организовано долива уље на ватру у Хртковцима, каже Раде Чакмак. Неко упорно настоји да нас прикује за судницу и да нам огади живот у Хртковцима и Србији. Није ми јасно како да у стотинама огорчених људи, који су се спонтано супротставили судским извршитељима, издвоје само нас четворицу. Народ није потребно организовати да би се супротставио нехуманим и нељудским поступцима. Изгледа, заиста, да се преко наших леђа смишљено одржава висок степен напетости у селу.

Д. Драгичевић

живања, а чланци су плод колективног напора – сматра др Михајлов.

– Колико ми је познато, Министарство за науку је почело да систематизује ову област. Залажемо се да се то коначно заврши – изјавио је др Драган Вучковић.

Др Слободан Миловић је захтевао да се буде опрезан са коришћењем цитираности.

– Иако је то ваљано мерило, веома је сложено и не може се једноставно применити – вели др Миловић.

На крају је др Милан Димитријевић обавестио скуп да је упутио допис Министарству за финансије да одобри новац за куповину оптичких дискета са Индексом научних цитата за 1992. и 1993. годину.

Станко Стојиљковић

У организацији теља Станислав дибел банке, јуче жевне и прев. „Станислав Винчу. Стручни жи Ђорђе Вуковић вановић) донео луку да се нагр навер“ додели књижевном исто јављену књигу лјино дело (о Карађорђа), у за књижевност града. Другонаг Јалић, за збирку у издању Српске ге. Добитник н: Винавер“ је и М

КО СУ ПОСЛАНИЦИ

Строг и прави

Добривоје Будимировић – Бица је народни посланик али се највише поноси оним

Добривоје Будимировић Бица каже за себе да је директор Пољопривредне школе „Свилајнац“, да волонтира као председник општине Свилајнац, да стажира као народни посланик у Скупштини Србије, а да код куће полаже рачуне – жени.

Добривоје Будимировић

Будимировић је био посланик Социјалистичке партије Србије и у прошлом сазиву републичке скупштине. Са седнице је био одсутан само једанпут и поред задужења која има изван Скупштине. Она би му и била довољна да представљање социјалиста у његовом крају није било тако успешно. Због тога је решио да се поново кандидује за посланика. „Као Бицу ме зна цела Србија“, каже и објашњава да му није тешко да ради. „Радим по 16–17 сати дневно.“

Добривоје Будимировић рођен је 1947. године у насељу Луковица поред Свилајнца. Завршио је Пољопривредни факултет у Земуну када је имао 21 годину и четири месеца, тако да сада има већ 23 године стажа. Први посао добио је у Задрузи у Свилајнцу, затим је прешао у „Агроекспорт“. Ожењен је и има две ћерке. Старија је на првој години ветеринарског факултета, а млађа завршава средњу ветеринарску школу. Обе су „вуковци“.

Трешње и црни лук

„Потичем из изузетно сиромашне породице. Цело детињство сам био жељан света и свачега, али сам увек био најбољи ђак и сам сам себе издржавао. Док сам студирао јео сам по 15 дана трешње и црни лук које сам наберем. Са мало среће и више рада могли бисмо много боље да живимо. Нерадни смо, јер смо недисциплиновани, за сваки јавашлук кажемо да је демократија.“

О Пољопривреде мировић прича: „слио било је 24 била јад и беда. ника. Ни Немач Његова школа бунила против се Тада је као и ост из партије, али и тио у КП. „Побу бирали послушн ти који су нас сада су у Депосу

Посланик, ипак о Свилајнцу од ко чудо за три год спортска хала, о четири пословно нови путеве... „Д покривена пијав Барселоне. Трг С је лепши од Кн довод и канализ Летос нисмо би без воде. У селим 18 школа и изг Имали смо нафт имао. Наша опш са него крагујева округ заједно.“

Будимировић штини било 2.700 сада их је у Зав других општина сто. „Привукао с не да дођу и да живи 24 сата дне мртво већ у се ноћу долази из провод.“ О самој председник вели запослено 217 рад 63 а ради се тако ју ниједну приме

Безначајни

О противницим шавали више пут начајни. „Имам с тивника и то су о власти пре мене. Противници су ни вали да ме мења девет директора. по личним дохо имамо изузетно

што план сетве шећерне репе није испуњен, рекао је председник Приредне коморе Србије Влајко Стоилковић на јучерашњем састанку директора шећерана, банака, представника Задружног савеза и владе Србије.

Повод за овај скуп је утврђивање одатних подстицајних мера да би се повећале површине под шећером репом. До сада је уговорена етња на око 70.000 хектара. Процњује се да ће се од тога реално осварити на око 65.000 хектара. Плаом је, међутим, предвиђена сетва не културе на преко 100.000 хектара, што је у овом моменту тешко оствити.

УНИВЕРЗИТЕТСКИ КЛУБ ДЕМОКРАТА ТВРДИ

Потрошили студентске паре

Саопштење Савеза студената Београда на чијем челу се налази лавиша Орловић (наследник Александра Никачевића) у коме се београдски студенти позивају да не примају хуманитарну помоћ којом им је стигла из Швајцарске, за универзитетски клуб демократа, представља чист цинизам. Ово се, каже, у јучерашњем саопштењу УКД-а. У допису се наводи да ће београдски студенти сами одлучити коме ће дати помоћ која им је стигла.

У саопштењу се тврди да су чланице Савеза студената Београда, дне од, како се наводи, неколико министрованих студентских организација, на Авали потрошили неколико десетина милиона динара на чак поводом Дана студената. У

себно усмерена средства према шећеранама за финансирање сетве и низ других погодности. Овом акцијом, по оценама изнетим на данашњем састанку, може да се, уколико се брзо и енергично реагује, обезбеди још око десетак, или нешто више хиљада нових хектара површина под шећерном репом.

Министар за пољопривреду Србије Јан Кишгеци нагласио је да је шећер претуго држан по депресивним ценама, што је отежало и онако незавидан економски положај шећерана. Кишгеци је још додао да се мора сачинити нови биланс расположивог шећера, јер су, по његовом мишљењу, преране

саопштењу Универзитетског клуба демократа се тврди да је ручак финансиран из средстава намењених студентима. Износи се и оптужба да су „у току прошле године г. Орловић и његови сарадници слупали његову поправку од пара намењених студентима, а потрошили су каже се и велика средства за „реновирање“ Клуба студената у Нушићевој, који ни до данас није прорадио.“ Уз напомене да за то време обични студенти једу све слабију храну, Универзитетски клуб демократа ће, каже се у саопштењу, у наредном периоду преко републике и градске владе учинити све да се разобличи, како се наводи, махинације садашњих челника Савеза студената.

М. Р.

потпредседник владе драгослав Јовановић указао је и на неопходност својинске трансформације шећерана, што је од великог значаја,

(Тањуг)

САОПШТЕЊЕ ГРАДСКОГ СУП-а БЕОГРАДА

У окршају са полицијом страдао Срђан Раденковић

Дана 6. 4. 1993. године, око 19 сати у земунском насељу „Галеника“, приликом заустављања украденог аутомобила, за којим је непосредно пре тога објављена потрага, возач Срђан Раденковић (1970), Гандијева бр. 68 из Нбвог Београда, оглушио се на упозорење полиције и ударио у аутомобил ОУП Земун. Користећи присуство веће групе грађана, који су стајали на обилној аутобуској станици, бежи у зграду у Улици Светозара Папића број 11. У стану на последњем спрату, под претњом пиштоља за који нема оружани лист, приморана станарку да закључа врата и узима је за таоца.

Припадници београдског СУП-а, позвали су Раденковића да се преда и да ослободи таоца, након чега је овај отворио ватру на припаднике унутрашњих послова, који су ради заштите како таоца, тако и своје личне, узвратили на ватру и лишили живота Срђана Раденковића. Том приликом живот таоца није био угрожен.

Иначе Раденковић је одраније познат органима СУП-а, јер су за њим више пута појношене пријаве за кривична дела тешких крађа, крађа и одузимања возила.”

мокрагског савеза Косова, др Фехми Агани истиче да је „оваква одлука донета због хапшења ректора Универзитета у Приштини др Ејупа Статовија, члана делегације у досадашњим разговорима о школству.“ (Статовци је иначе илегални и самозвани ректор Приштинског универзитета – прим. В. М.) Статовци је, да подсетимо, осуђен на 60 дана затвора по важећим законима ове земље због тога што је захтевао „ослобађање“ Универзитета и других објеката студентског центра у Приштини за извођење наставе на албанском језику.

М. Вујовић

Министар за науку примио амбасадора Русије

Савезни министар за науку, технологију и развој др Милан Димитријевић примио је јуче у Београду амбасадора Руске Федерације Генадија Шикина. (Тањуг)

Унапређење научног рада

На састанку Извршног одбора Председништва САНУ са министром за науку и технологију Републике Србије др Слободаном Унковићем, ректорима универзитета у Нишу и Крагујевцу, као и управницима центара за научна истраживања из Ниша и Крагујевца, размотрена су питања даљег унапређења рада центара за научна истраживања у Нишу и Крагујевцу. Како је саопштило републичко

Б. Р.

У ПЕТАК, 9. АПРИЛА

Промоција ердутских вина у Будви

Ердут, 7. априла

„Ердутски виногради“, једно од најуспешнијих предузећа које и поред свих неповољних околности ратног окружења и даље послује и за нормалне прилике више него успешно, наставља борбу за тржиште, пре свега СР Југославије.

У петак 9. априла одржаће се у 19 часова велика промоција ердутских вина у хотелу „Авала“ у Будви. Спонзор и главни организатор приредбе је туристичка организација „Будванска ривијера“ и предузеће „Бова“ са Светог Стефана.

Као део манифестације, позната ликовна колонија „Бркановићи“, осведочена институција културе Славоније, Барање и западног Срема, изложиће најбоља сликарска и вајарска остварења колоније.

С. Б.

ПОСЛЕ ПЕТНАЕСТОДНЕВНЕ ПАУЗЕ

Настављен рад у кулској кожари

Кула, 7. априла

После петнаестодневне паузе у фабрици коже „Етерна“ у Кули настављена је производња. Сировина, за сада, има довољно, па ће се, како је најављено, радити у две смене. Овде се, међутим, указује на веома лоше последице вртоглавог раста инфлације, што се у знатној мери одражава и на наплату испоручене робе.

М. А.

18-052 (Сцена у Земуну). Резервације улазнице морају се подићи најкасније 24 сата пре почетка представе. Такође улазнице може купити и у билет-сервису КПБ, пр Републике бр. 5, и на Новом веграду („Јутоцентар“).

ЈУГОСЛОВЕНСКО ДРАМСКО ПОЗОРИШТЕ
Српских зладара 50
тел. 644-447
Велика сцена

- 1. VI у 19.30 – Вилем Шекспир, ОПОЈАВЉЕНСКА НОЋ
- 1. VI у 19.30 – Фридрих Шилер, АЗБОЈНИЦИ
- 1. VI у 19.30 – Александар Поповић, БЕЛА КАФА
- 1. VI у 19.30 – Жорж Фејдо, БУБА УХУ
- 1. VI у 19.30 – Вилем Шекспир, ОПОЈАВЉЕНСКА НОЋ
- 1. VI у 19.30 – Фридрих Шилер, АЗБОЈНИЦИ.

Театар „Бојан Ступица“

- 1. VI у 22 – Шекспир, Чехов, Клод, ЛАКРДИЈАШ
- 1. VI у 12 – Момо Капор, 011 – 50.
- 1. VI у 20 – Представа Чекајући, која се отказује
- 1. VI у 20 – Момо Капор, 011
- 1. VI у 20 – Марсел Ашар, ХАЈДЕ ДА СЕ ИГРАМО
- 1. VI у 20 – Жорж Фејдо, ВЕЛИКА УТО ТРКА
- 1. VI у 20 – Бранислав Нушић, НЕ МАЈАВАЈТЕ НИКАД!

Позоришни салон ЈДП

- 1. VI у 20 – Зиновиј Сагалов, ТРИ ДИНОЋА ИСИДОРЕ ДАНКАН
- 1. VI у 19.30 – Данило Киш, НОЋ МАЈИЦА
- 1. VI у 20 – М. Бубер Нојман – О. Шубић, МИЛЕНА ИЗ ПРАГА.
- 1. VI у 20 – Драгослава Михаиловића, телефон 644-447, ради од 18.00 до 13.00 и од 18.00 ч. до почетка представе.

Књижара у ЈДП
тел. 646-040

Своје време: 8.24 и недељом 12.24 – улазнице за све представе ЈДП могу се купити у књижари у време од 18.00 до почетка представе.

БЕОГРАДСКО ДРАМСКО ПОЗОРИШТЕ
С. Косовичева 64
Тел. 423-686

- 1. VI у 20.00 – Велика сцена – А. П. Чехов, ПИРАНИН
- 1. VI у 20.00 – Велика сцена – Комадић, ХАРБОР И МОДЕРНИ

АТЕЉЕ 212

ПОЗОРИШТЕ „БОШКО БУХА“

Трг Републике 3, тел. 632-855

- 14. VI у 11 – Љ. Ршумовић: УСПАВАНА ЛЕПОТИЦА
- 15. VI у 11 – С. Копривица: МАЛИ РАДОЈИЦА И КРАЉЕВИЋ МАРКО
- 18. VI у 11 – Љ. Ршумовић – М. Кречковић: ЈОШ НАМ САМО АЛЕ ФАЛЕ
- 19. VI у 11 – М. Беловић: ЖДРАЛО ВО ПЕРЈЕ
- 20. VI у 11 – А. Поповић: ЦРВЕНА КАПА

Продаја улазница на благајни Позоришта сваког дана, сем уторка, од 10 до 12, од 15 до 17 часова и један сат пре почетка представе. Резервације на тел. 632-855 и 632-866.

СЦЕНА КОД КОЊА

Трг Републике 3, тел. 632-855

- 17. VI у 20 – В. Шекспир: САН ЛЕТЊЕ НОЋИ
- Продаја улазница на благајни Позоришта сваког дана, сем уторка, од 10 до 12, од 15 до 17 часова и један сат пре почетка представе. Резервације улазница на тел. 632-855 и 632-866.

ВЕЧЕРЊА СЦЕНА „РАДОВИЋ“

Абердарева 1, тел. 332-072

- 13. VI у 20 – БЕЛАВА ПЕВАЧИЦА – Ежена Јонеска
 - 14. VI у 20 – ГОСПОБИЧА ЈУЛИЈА – Аугуста Стриндберга
 - 15. VI у 20 – ВРЕМЕПЈОВ ГОСПОДИНА Т. КУГУАРА или СМЕШНА СТРАНА ИСТОРИЈЕ – Кабаре
 - 16. VI у 21 – ПРВА БРАЧНА НОЋ – игра Мима Карадић
 - 17. VI у 20 – ЗООЛОШКА ПРИЧА – Едварда Олбија
 - 18. VI у 20 – ПРВА БРАЧНА НОЋ – игра Мима Карадић
 - 18. VI у 20 – ГЛУМАЦ ЈЕ... ГЛУМАЦ – Зијаха Соколовића
 - 19. VI у 20 – КАД СУ ЦВЕТАЛЕ ТИКВЕ – Драгослава Михаиловића у извођењу Предрага Тодоровића
 - 20. VI у 20 – ВРЕМЕПЈОВ ГОСПОДИНА Т. КУГУАРА или СМЕШНА СТРАНА ИСТОРИЈЕ – Кабаре
- Резервације улазница и информације на телефоне 332-072 (Позориште) и 628-342 (билет-сервис), свакога дана од 9 до 21 час.

МАЛО ПОЗОРИШТЕ „ДУШКО РАДОВИЋ“

Абердарева 1, тел. 332-072

- 13. VI у 17 – ОД ЈЕЛЕНИХ ЦВЕТОВА

Отворена сваког дана од 9 до 14 часова, осим недеље.

ЗАДУЖБИНА ИЛИЈЕ М. КОЛАРЦА – КОЛАРЧЕВ НАРОДНИ УНИВЕРЗИТЕТ
Мала сала

У сарадњи са **Астрономским друштвом „Рубен Бошковић“ – СЕДАМ ДАНА АСТРОНОМИЈЕ У БЕОГРАДУ – Београдски астрономски викенд БАН 92.**

- 15. VI у 19.30 – др Милан С. Димитријевић: ПЛАНЕТЕ СУНЧЕВОГ СИСТЕМА.
 - 16. VI у 19.30 – др Мирјана Карабин: РЕИНКАРНАЦИЈА ПУЛСАРА
 - 17. VI у 19.30 – др Јелена Милоградов Тулин: НОВООТКРИВЕНЕ ПЛАНЕТЕ ОКО ДРУГИХ ЗВЕЗДА
 - 18. VI у 19.30 – др Иштван Винце: СУНЦЕ КАО АКТИВНА ЗВЕЗДА
- После предавања у уторак и среду биће организована посета Народној опсерваторији на Калемегдану ради посматрања.

Планетаријум (Доњи град, Калемегдан)

- 19. IV у 16., 17. 18. и 19. – Предавања у 20 – 22 – Посматрање са Опсерваторије

Галерија Коларчеве задужбине

Изложба слика Предрага Ристића (до 20. VI) отворена сваког дана од 10 до 20 ч (сем понедељком). Продајна изложба отворена сваког дана од 10 до 20 ч. (сем понедељком).

ДОМ ОМЛАДИНЕ БЕОГРАДА

Македонска 22, тел. 320-133
САЛА НА 1 СПРАТУ

- 16. VI у 20 – Књижевни уторак – Бошко Н. Костић: ИСТИНА О МИЛАНУ НЕДИЋУ. Говоре: др Александар Драшковић, др Војислав Недељковић, Иван Стојановић.
- 17. VI у 19 – СОС телефон и Дом омладине: „Жене и рат“. Говоре: Станислава Зејновић, Ђилана Радуловић, Виолета Ђурчић и Неда Божиновић.

ВЕЛИКА ДВОРАНА

До 15. VI у 18 и 20.30 – „Лептир“, америч. филм.

ГАЛЕРИЈА

Изложба слика Славенке Ковачевић. Изложба ће бити отворена до 20. VI. Обавештавамо уметнике да ће конкурс и изложба у Галерији

МУЗИЧКА ОМЛАДИНА БЕОГРАДА

Теразије 26/II, тел. 686-090

Народно позориште

- 13. VI у 11 – опера „СЕВИЉСКИ БЕРБЕРИН“ за претплатнике ЦРВЕНОГ ВИКЛУСА.

Уметнички павиљон „Цвијета Зузорић“

- 16. VI у 19 – ВЕНЕ СЕБАЊА НА СМИЛАНУ МАЈДУКИЋ, у сарадњи са школом модерног балета НУБС „Смилану Мајдукић“

УЛУПУДС

УДЕЈЖЕНЕТИКОВНИХ УМЕТНИКА И ИМЕЊЕНИХ УМЕТНОСТИ ДИЗАЈНЕРА СРБИЈЕ Српски зградара 2, тел. 011-21

Обавештавају описици 24. Мајске изложбе до 13. јуна са изложбе могу подићи у Музеју „Цвијета Зузорић“.

- 15. VI од 10 ч. у Музеју „Цвијета Зузорић“.

19. VI у 13 отворена ауторска изложба Биљане Јелић под називом **КЕРАМИК ИЗ АТЈЉЕА**, у Музеју „25. мај“ отворена 6. Радови за II Милановог пера Београда ће се прими у канцеларији УЛУПУДС-а

29. и 30. VI (внеснице из Београда). Пропозиција за II МВ Златног пера Београде могу добити у УЛУПУДС-у
Годишња Скупина „УЛУПУДС-а“ ће се одржати 20. VI у 10 ч. у Народној библиотеци Србије, Скерлићева 1

ГАЛЈА СИНГУЛУМ
Кнез Милова 40,
тел. 323

До 30. VI у току изложба Секције керамике УЛУПС-а под називом **КОРЕНИ** до време: 8-21, суботом 8-16 ч

ГАЛЈА СИНГУЛУМ
ИНТЕРОРИЈАЛ
В. Пана 10,
тел. 223/723

Радио-приме: 017-21 ч. суботом 8-16 ч. Галеријама и продају дела примих и ликовних уметника и дизајнера: слике, графике, употребнимку, лампе, стакло, накит, унку фотографију, одевне це и сликани текстил.

ЦЕНТАР ЗА УМЕТНОСТ И КУЛТУРУ „БУРО САЛАЈ“

Немањина 28,
тел. 656-398, 658-887

СЦЕНА ЦРЊАНСКИ

- 13. VI у 11 – ПЕПЕЉУТА ИДЕ НА ЖУР, муз. сценска бајка у 20.30 – ТАЛИЈА ФЕСТ. ХАЈДЕ ДА СЕ ИГРАМО АПСУРДА, Театар „Мандала“ из Подгорице у 21.30 – ДОДЕЛА НАГРАДА И ЗАТВАРАЊЕ Талија Феста
- 16. VI у 21 – ВАЉЕВСКИ JAZZ ФЕСТИВАЛ У БЕОГРАДУ, отварање Фестивала: Цез оркестар РТБ, Кети Гарија и квинтет Лазара Томића
- у 23 – У Клубу: Цем сејшн – секстет Јована Маљковића са гостима од 21 – У Кафе галерији отворен је мини сајам без публикације (промоција књиге „Цез клуб 1“)
- 17. VI у 21 – ВАЉЕВСКИ JAZZ ФЕСТИВАЛ У БЕОГРАДУ, трио Владе Маричића са солистима (Тања Јовићевић, Марија Михајловић), цез речитал Милоша Петровића
- у 23 – У Клубу: Цем сејшн Јована Маљковића
- „Swing to bor“ у оквиру мини сајма цез публикације
- 18. VI у 21 – ВАЉЕВСКИ JAZZ ФЕСТИВАЛ У БЕОГРАДУ, Бубиша Симић и млади лавови (Зора Витас), дуо Неша Петровић и Бага Божанић, Ваљевски дискиленд бенд
- у 23 – У Клубу: Цем сејшн, домаћин Јован Маљковић
- у 21 – У Кафе галерији: „Про музика“ у оквиру мини сајма цез публикације
- 19. VI у 21 – ВАЉЕВСКИ JAZZ ФЕСТИВАЛ У БЕОГРАДУ, блуз вече („Сирова кожа“, „Di luna blues bend“, Зора Витас и београдски блуз квинтет
- у 23 – Клуб: Цем сејшн, домаћин Драган Марковић-Маре
- 20. VI у 23 – У Клубу: Даме певају цез. водитељ: Раиша Петровић

ГАЛЕРИЈА

До 22. VI отворена је изложба слика Ђурић Даница-Дуци, Зоран Верле и Мирјана Димитровић

ГАЛЕРИЈА У ГОСТИМА

До 22. VI изложба слика и графика у сарадњи са галеријом „Атлантида“ у „Енергопроект“у

КИНО-КЛУБ 8

18. VI у 19 – ЛЕТЊИ АМАТЕРСКИ БИОСКОП приказује путосци филм Марије и Перије

доба – Ружичасти програм и Фондација за заштиту Белоглавог супа
Косовска 11, тел. 335-612

- 13. VI у 18 – ПРИЧА О ПЛЕНУ МИЛЕПУ (1954), амер. у 20.30 – ПРИЧА О БЕНИ ГУДМЕНИ (1955), амер. у 22 – ВРЕЛИ ДАНИ У АЛАБАМИ, амер.
- 14. VI у 18 – БЛЕЈДРАНЕР – ИСТРЕБЉИВАЧ (1982), амер. у 20.30 – МИНИСТАРСТВО СТРАХА (1982), амер. у 22 – ВРЕЛИ ДАНИ У АЛАБАМИ.

15. VI у 18 – ЧОВЕК ИЗ АУСТРАЛИЈЕ (1973), амер. у 20.30 – МАЛА СЦЕНА у 19.30 – БАНОВИЋ СТРАХИЊА, драма Б. Михајловића Мухиза.

20. VI Велика сцена у 18 – ГОДИШЊИ КОНЦЕРТ СТУДИЈА „РЕБИС“.

Мала сцена у 19.30 – ЉУБАВИ ЦОРЦА ВАШИНГТОНА, драма М. Гаврана.

Народно позориште у Сомбору, у 19.30 – БАРОН ПИГАНИН, оперета Ј. Штрауса.

NAJZAD! IVO D2
pouzdan i siguran preparat trajno otklanja bubuljice i mitesere. IVO D2 nezamenljiv za negu problematične kože.
Stručni saveti na telefon: (011) 432-221, 430-454

ZDRAVLJE

ATHENA-BEOGRAD
BULEVAR REVOLUCIJE 80A
TEL.: 011/439-870

ŠTEDNJA OTKUP ČEKOVA POZAJMICE
Gratia

CP Transfer Ltd. - ELITNA ŠKOLA RAČUNARSTVA

СРТ

ELITNA ŠKOLA RAČUNARSTVA

PROGRAM:
DOS I -osnovi operativnog sistema
DOS II -programiranje u DOS-u
AutoCad 2D -crtanje u ravni
AutoCad 3D -crtanje prostornih žičanih modela

ДОБРОТВОРИ У КУЛТУРИ И НАУЦИ

Улагање у натпросечне вредности

Својевремено Војвођанска банка сама понудила да помаже Матицу српску, САНУ, СНП и Новосадски универзитет

У годинама „мршавих - крава“, какве преживљавамо, култура и наука остају у запању, довијајући се на свакојаке начине како да набаве неки динар. Наилазећи често на испражњену државну касу, окрећу се разноразним дародавцима. Покоји услиши овакву молбу, уз услов да се свуда разгласи шта и кога је помогао.

Војвођанска банка д. д. из Новог Сада сваки пут штедро одрешу кесу, поштујући своју водилу „Ми знамо праве вредности“.

Телевизијски гледаоци из недеље у недељу на малим екранима читају, иако то зачас промакне, да је речена банкарска установа главни покровитељ серије „Срећни људи“. Ових дана у јавност је допрла вест да до краја следећег месеца из штампарии излази нови „Речник српског језика“, којег не би било без банчиног новца. Ни мулти-медиаљној манифестацији у славу Николе Тесле, „Теслианум '93“, која је почела у понедељак, није ускраћена помоћ.

Замрло би издаваштво

Ниједан угледни научник, уметник и даровити истраживач, који је закуцао на њена врата, није остао без потпоре. Продекан Техничког факултета у Новом Саду, проф. др Ђорђе Башић, изјављује да су многе његове колеге отпутовале на научне скупове у иностранство захваљујући разумевању у „Вобану“.

Минулих дана, у време посете научним и привредним организацијама у Новом Саду и другим градовима, савезни министар за науку, технологију и развој, проф. др Милан Димитријевић, пожелео је да у овај списак укључе Војвођанску банку.

У ово тешко време, особито за науку и културу које многи увршћују у потрошњу, речена банка је схватила да ваља учинити све што се може да се олакша не само научницима и уметницима. А нарочито да се подрже надарене девојке и младићи да остану у земљи, јер су они наша будућност – објашњава савезни министар. – Морам да признам да са истанчаним осећајем одабира истинске вредности.

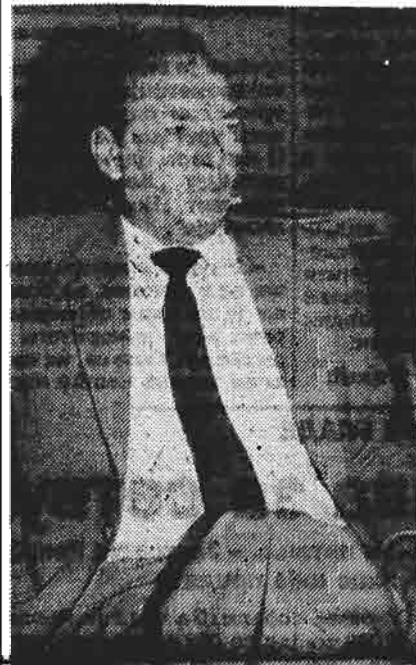
Да ова прича буде необична, потврдили су се „вобановци“: сами су се, својевремено обратили Матици српској, Српској академији наука и уметности (Војвођанско одељење), Српском народном позоришту и Новосадском универзитету да им помажу! И у првом трену наишли на неверици, чак и подозрење. Нека то поседочи изјава академика Бошка Петровића, челника Мати-

це српске, да би без Војвођанске банке замрло њено издаваштво.

Галерија слика

Сазнајемо да у „Вобану“ једино размишљају како да дају новчану потпору натпросечнима, у свету доказанима. Једноставно, не занима их оно што је просечно. Зато је ова банка прва приступила Фонду за подстицање даровитих студената Новосадског универзитета.

– Врхунац представља сарадња са Матицом српском – каже Мирко Ђурић, извршни директор. – Учествојемо у издавању свих књига и истраживањима, желећи да она остане духовно стецште српског народа. Наша политика јесте улагање у врхунске вредности које су се у свету потврдиле. Можемо да помажемо, зато што успешно послујемо. Део профита ус-

Мирко Ђурић

меравамо у културу и науку не само због краткорочне пропагандне користи, већ и зато што нам се то на дужи рок исплати. Уосталом, људи верују банци која препознаје истинске вредности.

У својој ризници Војвођанска банка има више од 200 уметничких дела, а у главној згради, на Тргу слободе, смењују се изложбе једна за другом. Посетиоцу који овде први пут крочи учини се као да је ушао у галерију слика. И овај ути-

С. Стојиљковић

ХРОНИКА 2

Традицију т

– сматра професор Предраг Бајчетић, али. – Вечерас премијера Брехтове „Опе

Јуче је био „посни“ позоришни дан на Битефу, али је зато одржан разговор поводом Битефа на видео. Ова пратећа манифестација која траје већ осамнаест година, чији је селектор Вера Коњовић, ове године је имала изузетног одјека. Бар када је реч о посећности пројекција у Музеју Југословенске кинотеке.

Увек пуна сала, у публици студенти, професори, позоришни људи, филмаџије... И, како рече Јован Ђурић, Битеф није прављен да би се пробио ембарго, већ да би се одужио публици која заслужује информацију шта се догађа у позоришном свету. Због тога су и позвани стари пријатељи Битефа, Јохан Кресник који је своје прве кораке славе управо стекао на Битефу, Роберто Ђули, Пина Бауш, Ђорђе Стрелер... Драгоценост Битефа на видео јесте и у томе што могу да се виде неке представе које не бисмо могли да доведемо ни у нека срећнија и богатија времена.

Представе из Немачке и Италије

Професор на Факултету драмских уметности, Предраг Бајчетић рекао је да традиционално треба чувати, а пошто је Битеф већ постао традиција, треба га и сачувати. „Матица српска“ Бајчетић традиционално се може и оповргавати.“ Професор даље каже да је негде после десетог Битефа информација о позоришним кретањима у свету почела да се сужава, па смо тако, добијали погрешну слику позоришног света. И ове године на видео имали смо само представе из Немачке и Италије, а шта је са осталим светом, питао се Бајчетић. Према оном приказаном у Кинотеци, наш редитељ сматра да се Роберто Ђули „затворио“, да се понавља, што већ нагвештава смрт његове креативности. Није му се допала ни представа Пине Бауш, као ни Кресникова која је неиздржљива политичка патетика“, као што је „плакатска“ и

представа Берлино дино је „захвала“ представу „Слуга од Голдонија. Пристог Голдонијевић далеке 1957. године

Бранислав Лечић и Владика Милошковић

ском драмском по ова, још богатија нија, представа к једну страшну и тако брзо не прола, и да ништа ни добра традиција. бра традиција и :

Предраг Бајчетић за оним што је, кло пре Битефа: а ко целе године и

БИТЕФ НА ВИ

Загр

„Фрида Кало“ и хат

Јохан Кресник битефовској публици долазио а је Прво беше „Силва о несрећној песма која му је 198 велику награду тим су следили „Магбет“, па од ња „Улрике Мајна на видео, и „Фрида Кало“ промене“.

Др КЕНЕТ КОРУМ (САД) ГОВОРИ ЗА „ПОЛИТИКУ“

Теслино оружје може да се направи

Са братом Џејмсом једини у свету успео да створи кугласте муње. – Претпоставке славног генија у вези са честичним оружјем су исправне

Никола Тесла је говорио истину, најављујући тајно честично оружје. Др Кенет Корум из САД (почасни докторат), који ових дана у Теслином музеју у Београду проучава непознате папире, после учешћа на „Теслиануму '93“ у Новом Саду, у ексклузивном разговору за „Политику“ потврђује предсказање генијалног научника и изумитеља.

– Примењујући више патентата, јер Тесла није све описао на једном месту бојежи се

исто што и славни изумитељ из наших крајева, али без успеха. У својим забелешкама Тесла објашњава да је за пламене лопте неопходно „изненадно и снажно пражњење“. Пре него што је затворио лабораторију у Колораду, написао је у сневнику: „Боље знање ових појава добиће се праћењем експеримената са моћнијим апаратима који су већ и сада у великој мери испланирани и биће израђени чим то допусте време и средства“.

Тесла је користио жицу тунгстена, а ми бакарну прашину. Успели смо да постигнемо високоенергетско пражњење од честице од честице, стварајући сноп зрака који би могао да се користи као оружје!

Управо изводимо опите са малом енергијом, а у будућ-

проверили да ли су Теслине претпоставке тачне или нису. И закључили смо да је говорио истину!

● Ко плаћа ова истраживања?
– Ми сами.

● Верујете ли да у Теслином музеју постоје папири који би вам помогли у изучавању?

– Да, има их много. То је велики извор сазнања у вези са Николом Теслом. У САД су прилично исцрпени. Надам се да ћу овде наћи поједине парчиће који ће ми помоћи у састављању општег мозаика. И показати да су његова предвиђања била потпуно исправна.

● Знате ли нешто у вези са несталим рукописима које помиње Маргарет Чејни?

– Верујем да су неки папири узети из Теслине заоставштине, али више нису ни за кога важни: објашњавају много тога што смо ми у својим опитима поновили.

● Јесте ли чули за Теслину преписку са југословенском владом 1942. и 1943. у којој нуди своје супероружје?

– Да. Ово оружје нудио је неколиким земљама и свака га је одбила, знајући да се обраћао другима. Одричним одговором су допринели и веома високи трошкови.

● Какве место у науци заслужује Никола Тесла?

– Што га више истражујемо, све више нам се чини да га теже схватамо. Није лако

Тајни опити у Колораду: Никола Тесла

ности моћи ћемо да примењујемо направе од много мегавата, које је Тесла описао.

● Доказали сте да Теслине приче у вези са страшним оружјем нису биле празне?

– Највећи део објашњења у вези са овим налази се у разним патентима. Тек када све спојите у једно, добијате направу која представља опас-

ност. ● Дакле, то је загонетно честично оружје?

– Да. Сноп честица високе енергије путује великом брзином и пробија све на својем путу. Наш је достигао брзину звука, а Теслин чак 11 километара у секунди.

Научник – господин

● А шта је са такозваним антимагнетним штитом?

– Још је непознато шта је под тим подразумевао. Постоје две претпоставке: једна да је то сноп честица, а друга да су у питању такозвани „стојећи таласи“. Оба начина могу да се искористе за доби-

бити сам, то је тајна открића; бити сам, то је час када се идеје рађају.

докучити како су му навирале замисли и како их је остваривао. У историји Никола Тесла стаје уз раме са великим научницима као што су Херц, Рентген, Фарадеј, Франклин и други. Увек га огисујем као научника – господина.

Станко Стојиљковић

Научни допринос

Према речима проф. др Милана Димитријевића, савезног министра за науку, технологију и развој, који је отворио и два пута посетио „Теслијанум '93“ на Новосадском сајму, ова јединствена мултимедијална манифестација у славу Николе Тесле надмашила је очекивања. Посетиоци су видели, први пут, многе оригиналне и експонатне на Теслине замисли, до сада непознате фотографије и проналаске који су ишли духовним трагом великог научника и изумитеља.

На научном скупу „Тесла испред времена“, који је пратило око стотину знатихљива запажања у вези са научним доприносом „личког Прометеја“. Говорили су познаваоци Тес-

линог дела из земље и иностранства: др Мадабуши Шари (Индија), др Кенет Корум (САД), др Растко Маглић (САД), академик Никола Пантић, др Дејан Раковић, проф. Војин Поповић, др Милан Булајић, др Велимир Абрамовић, др Милан Димитријевић, мр Бранимир Јовановић и мр Марија Шешић. Два дана доцније новинарима се представио др Шандор Јесенски (Мађарска).

Поменуто слављење духа и дела Николе Тесле не би успело да нису помогли Савезно министарство за науку, технологију и развој, Војвођанска банка, Електропривреда Србије, Новосадски сајам, Новакбел, Кредибел банка, Корпорација Лола, Дицит и Север.

неодговорних следбеника, можете да израдите направу са сноповима честица високе енергије који путују великом брзином. А то је такозвано честично оружје које се помиње у неким књигама и написима – наглашава др Кенет Корум, један од најбољих зналаца Теслиног дела.

Једини успели

Наш саговорник, по образовању физичар, више од двадесет година са братом

● Успели сте једини да створите лоптасте муње. Шта сте урадили?

– Мој брат др Џејмс Корум и ја поновили смо многе Теслине огледе. Математика која данас важи није постојала у његово време, зато нас запрепашћује како је могао тако много да уради. Још више чуди како је у Колорадо Спрингсу успео да створи кугласте муње. Одлучили смо да следимо Теслин пут и да направимо опрему какву је описао. Са малим апаратом изазвали смо ватрене лопте пречника два сантиметра. Ове куглице су често

Мој живот је био непрестано

С
Тех
При
радо
цима
са ж
ма
који
твор
Дакл
еећа
про
шип
весн
на
што
који
кожу
Пр
-при
ло в
дело
У
дла
друш
љаче
ном.
при
цима
шта
сиса
За
пољ
да у
ма с
Учи
себе,
пош
исто
напа

та.

Биле су то праве музичке посласнице у тумачењу изванредних солиста: обоиста Дејан Куленовић истински је понесено, а технички беспрекорно, дочарао свет Бахове и Албинијеве музике. Куленовић је чврсто доказао да наша школа дувачких инструмената има озбиљан подмладак и да ће савремени домаћи композитори имати разлога да пишу за његов инструмент. Убедљива је била и виолинисткиња Јулијана Хартиг, премда са малим техничким осцилацијама у тре-

музицирања. Публика је била одушевљена и трећом вечери БЕМУС-а и позвала је уметнике да свирају додатке. Ситуација у којој живимо – затвореност са свих страна – носи собом опасност од потпуног потцењивања или, супротно, од потпуног прецењивања властитих уметничких снага. Но, ове опасности то нису у случају описаних концерата који би могли наћи места и на многим другим, страним фестивалима.

Александар Васић

Крљевић, заснована је на симболици да „приповетка 'Природан одговор' поседује наративну самосвојност, оригинална композициона решења и богата значења; да показује писца са оплемењеним смислом за саопштавање занимљивих садржаја и за сугерисање симболичких значења. Ова је приповетка саздана на присећањима главног јунака, на призивању најдраматичнијих животних тренутака, на покушајима да се у хаотичним дога-

риште имају и у постојаној љубави „према чаролији насталој испод Андрићева пера”. А о том чудесном перу, и увек новом, истинском читалачком ужитку у казивању „баснословно једноставном и мирном као што је мирно лице у великих звери”, Воја Чолановић још је и ово рекао:

– За очекивати је, дабоме, да се у заглашној какофонији данашњег света, уздрманог драматичним променама и стропштавањем, глас песника који би да је од полазе, све мање чује, да се губи и своди на слабачак гласић најобичнијег зри-кавца. Да ли ће та худа судбина поштедети Андрићев (децибелима мерено) тихи говор? Убеђен сам да хоће. Јер, он већ и сад, у тој свеопштој халабуци, проналази себи пут до нашег менталног уха. Да би нам, поред осталог, ставио до зна-

уме и не може да се одлучи, во, него мора, поред тога што жртва, да узме на себе изглед крца”.

У дослуку с том Андрићевом приповетком „затамњеног хумора, писаној онако како Аристотел коме не би саветовао, дакле, линој сваке спољашње радње истског дијалога...” – носилац призора са именом нашег јединог ловца, закључује: „Није ли Андргдекад знао да каже да нама мнвише одговара монолог него дилог... јер смо сувише често разгорали преко мушице на пушци? Еби, елем, тај откривалачки портјош један пишчев скупочени дстављен свима на располагање. (мо, шта да се ради са поклономји подсећа на драги камен од једтоне?”

Рада Саратлић

ОД ДАНАС ДО 16. ОКТОБРА У БЕОГРАДУ

Симетрија – култура и наука

О теми која од старих Грка до данас није изгубила ништа на свом значају говориће многи угледни страни и домаћи аутори, из свих области уметности и науке

У организацији Удружења Фулбарјтових стипендиста Југославије, од данас у Галерији 73 у Београду (Пожешка 83) почиње међународни скуп „Симетрија: култура и наука”, на којем ће се појавити и неколико угледних страних имена.

Тако ће Виктор Бичков, један од најбољих познавалаца византијске естетике, чија је књига објављена и на нашем језику, говорити о теми: „Софија Премудрости Божја као стваралачко-естетски принцип православља”. Познати научник Соломон Маркус говориће о хијерархији асиметријских појава, Владимир Копцик о потенцијалима егзактних наука у структурно-системској анализи језика уметности. Са својим саопштењима на скупу ће, такође, учествовати, и друга позната светска имена: Алек-

сандар Палистранг, Тиберију Роман и други.

Домаћи учесници говориће о симетрији у новијој српској архитектури (М. Ђурђевић и А. Кадијевић), о симетрији у народним баладама (Зоја Карановић), о симетрији у музици (Владимир Тошић), потом о математичкој теорији музике и симетрији (Милош Чанак).

Помињемо и остале учеснике овог значајног скупа: Д. Злоковић, М. Несторовић, Милан Дамјановић, Коста Богдановић, Милан Димитријевић, Александар Липковски, Зоран Лучић, Марица Шарац, Никола Грдинић, Предраг Ристић, Славик Јаблан, Слободан Марковић, Марица Прешић, Димитрије Големовић, Јадранка Хофман, Станислав Кнежевић, Аница Сабо и Оливера Васић, дакле стручњаке из области математике, физике, ес-

тетике, астрономије, археологије, експерименталне психологије, теорије књижевности, музике, архитектуре и визуелних уметности.

Скуп траје до 16. октобра а као његова пратећа манифестација биће одржана изложба дела (највећи број) из Музеја савремене уметности у Београду која говоре о улози симетрије у ликовном стваралаштву.

М. Ј.

IN MEMORIAM

Вида Матијан

Котор, 11. октобра
Данас је у Котору, у 98. години, умрла Вида Матијан, познати југословенски културни, просветни и музички радник. Госпођа Матијан у току свог стваралачког рада је учинила много за пропагирање и афирмисање југословенског музичког стваралаштва.

Покојна Вида Матијан је у периоду од 1949. до 1969. године, била директор музичке школе у Котору.

Тај период остаће упамћен као један од најплоднијих у раду ове установе. За свој рад добила је многобројна признања.

С. В.

У МУЗЕЈУ ПРИМЕЊЕНЕ УМЕТНОСТИ У БЕОГРАДУ

„Година четврта” Томислава Петернека

Наш истакнути мајстор фотографије и освајач највиших признања у категорији репортерске и умет-

ничке фотографије Томислав Петернек је отворио изложбу рат фотографија „Година четврта Музеју примењене уметности Београду.

Аутор је изложио 150 фотографија на којима се одсликавају зори са ратишта на југословенским просторима, документи о људским патњи, разарању и убијању. И: је начињен од неколико хиљада фотоса узетих са првих линија фронта, са подручја где се пут на све стране. Изложба ће бити ворена до краја месеца.

М.

Академија није никог кандидовала
Поводом протеста Академије за филмску уметност

Протест Академије за филмску уметност и науку Скупштини града Београда објављен у „Политици“ 20. X подсећа ме на онај виц о тврдици који се уредно моли богу да добије главну премију на лутрији, а да притом није купио лоз.

На првом састанку Одбора за доделу Октобарске награде, коме сам присуствовао, изразио сам незадовољство што прошле године награда није додељена ниједном филмском аутору и поред неоспорне чињенице да је домаћа кинематографија у изузетном успону. Надао сам се да ће ове године грешка бити исправљена. На жалост, обавештен сам да ни Академија за филмску уметност, ни филмски продуценти, ни филмски критичари нису поднели предлог за Октобарску награду ове године. А, као што је познато, награду без кандидатуре није могуће добити, као ни Оскара, уосталом. Предлог је доставило само Удружење филмских уметника Србије (последег дана одређеног за пријављивање) и то само за једног кандидата који је на састанку Одбора за доделу Октобарске награде, тајним гласањем, добио – један глас.

Горан Паскаљевић,
филмски редитељ,
члан овогодишњег
Одбора за доделу
Октобарске награде

Ко су покретачи идеје о заједници Јужних Словена

„Има ли наде за југословенство“, 9. 10

У „Политици“ од деветог октобра ове године, објављен је чланак новинара Николе Тркље, под насловом „Има ли наде за југословенство“.

У чланку се тврди да је идеја о реинтеграцији Југославије прво изражена кроз Карингтонов план, затим кроз идеју Милана Панића о прављењу балканске федерације. Југословенска демократска странка се такође од

Дан Николе Тесле

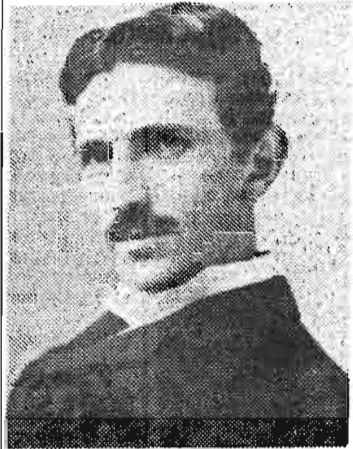
Има више разлога да се 12. октобар прогласи Даном Николе Тесле, а најважнији је тај што је тога дана 1887. године велики научник објавио свету проналазак обртног магнетног поља и индукционог мотора

Савезна влада је ову (1993) годину прогласила за Годину Николе Тесле, ради подстицања научноистраживачког и проналазачког рада, а поводом 50. годишњице од смрти Николе Тесле (7. јануара 1943. године).

У току су бројне активности које координира државни Одбор за обележавање Године Николе Тесле, на чијем челу је председник савезне владе др Радоје Контић.

Управо је завршена у Новом Саду успела мултимедијална манифестација Теслианум, а у припреми су научни скупови о Николи Тесли у Београду и Подгорици, у организацији двеју академија наука, изложба у Народном музеју у Београду под називом „Никола Тесла и његово стваралаштво – инспирација ликовних уметника“, ТВ серија и квиз о Николи Тесли, издавање изабраних дела Николе Тесле, посебно његових патентних списа, предлог да се уведе предмет „индустријска својина“ у универзитетску наставу, конкурс Савезног завода за патенте за реализацију неостварених Теслиних идеја, консолидовање и оспособљавање институција и организација везаних за Теслино стваралаштво и сл.

Одбор ће, на крају Године Николе Тесле, предложити да се установи „Дан Николе Тесле“, одређени дан у години који ће бити посвећен успоми на Николу Теслу, као што наш народ обележава Дан Вука Караџића („Вуков

Никола Тесла

сабор“) или на пример Дан Светог Саве (27. јануар). Тога дана би се указивале почести Николи Тесли, подсећало на пресудан утицај Теслиних проналазака на развој наше цивилизације и афирмисао његово стваралачки однос према проблемима из живота.

У Теслином животу импресионарају како домети његовог стваралаштва, тако и његова животна филозофија. За доктора Чарлса Ф. Скота, некадашњег професора електротехнике на Јелском универзитету и председника Америчког института електроинжењера, хидроцентра на Нијагари, на којој је 1896. године инсталиран Теслин вишефазни систем наизменичних струја, представља „неоспорно највећи догађај у историји технике“. Тесла, међутим, није интересовао оваца као материјално богатство. Био је неуморни радник, који је „размишљању посветио све своје будне часове“, опседнут жељом да својим проналасцима учини добротворство за човечанство. Имао је обичај да каже: „Није потребан новац да би се мислило, а идеје се рађају у процесу мишљења.“ Под старост задовољавао је своје најпрече животне потребе од пензије у месечном износу од 660\$, коју му је слала у Њу-

јорк југословенска влада преко Института „Никола Тесла“ из Београда. Кад му је група пословних људи понудила материјалну помоћ, он ју је одбио речима: „Мени не треба помоћ него тешкоћа. Чим теже, тим боље. Ја најбоље радим у борби.“

Зато се у одређивању Дана Николе Тесле треба одредити за дан који најбоље симболизује овога „свеца науке“, како су га звали савременици.

У досадашњим разговорима о овоме питању помињу се три датума: датум рођења 10. јул (1856. године); датум Теслине посете Београду 2. јун (1892. године) и датум кад је Тесла поднео своју најзначајнију патентну пријаву на којој се темељи његов вишефазни систем наизменичних струја, који је и данас основа наше техничке цивилизације: 12. октобар (1887. године).

Значај датума који се односе на рођендан и Теслину посету Београду разумљиви су сами по себи. Али, по изузетности у планетарним размерама издаја се догађај из Теслиног живота који се збио 12. октобра. Тесла је тога дана 1887. године објавио свету проналазак свога обртног магнетног поља и индукционог мотора, о којима је размишљао пуних 12 година, од када је његове почетне проналазачке идеје на Техничкој великој школи у Грацу његов професор физике Пешл означио као перпетуум мобиле.

Теслино обртно магнетно поље је основа вишефазног система наизменичних струја, који је и данас у примени, без кога би стали точкови индустрије и саобраћаја, а градови остали неосветљени, проналазак који је деветнаести век пренео двадесетом, а двадесети се спрема да га преда двадесет првом.

Још су два разлога због којих ми предлажемо да се 12. октобар обележава као Дан Николе Тесле.

Мађарска је покренула иницијативу код Светске организације за интелектуалну својину (OMPI-WIPO) да се установи светски дан проналазача. Од националних завода за патенте очекује се да поднесу своје предлоге у вези с тим. У конкуренцији за тај дан може бити само догађај од планетарног значаја, а то је сигурно откриће обртног магнетног поља.

Други разлог је практичне природе. Октобар је месец у коме раде све школе и фа-

Подржавамо одлуку о

нио лебу мауз Оди * вели при самс идн нич јуна „Гал ита. ског (185 знаг глум драг вали дин. зове Иго прог мач спи Пиг Дим Шел рал ни, кин Ово ром сла шми ше рец ром Фри Нем по ма, Јуж (гд Пиг ден поч Анг вид тов Ци Па Фку мс та На от

веза-штво
према проблемима из живота.

У Теслином животу импресионирају како домети његовог стваралаштва, тако и његова животна филозофија. За доктора Чарлса Ф. Скота, некадашњег професора електротехнике на Јелском универзитету и председника Америчког института електроинжењера, хидроцентра на Нијагари, на којој је 1896. године инсталиран Теслин вишефазни систем наизменичних струја, представља „неоспорно највећи догађај у историји технике“. Теслу, међутим, није интересовао новац као материјално богатство. Био је неуморни радник, који је „размишљању посветио све своје будне часове“, опседнут жељом да својим проналасцима учини доброчинство за човечанство. Имао је обичај да каже: „Није потребан новац да би се мислило, а идеје се рађају у процесу мишљења.“ Под старост задовољавао је своје најпрече животне потребе од пензије у месечном износу од 660\$, коју му је слала у Њу-

магнетног поља и индукционог мотора, о којима је размишљао пуних 12 година, од када је његове почетне проналазачке идеје на Техничкој великој школи у Грацу његов професор физике Пешл означио као перпетуум мобиле.

Теслино обртно магнетно поље је основа вишефазног система наизменичних струја, који је и данас у примени, без кога би стали точкови индустрије и саобраћаја, а градови остали неосветљени, проналазак који је деветнаести век пренео двадесетом, а двадесети се спрема да га пренеде двадесет првом.

Још су два разлога због којих ми предлажемо да се 12. октобар обележава као Дан Николе Тесле.

Мађарска је покренула иницијативу код Светске организације за интелектуалну својину (OMPI-WIPO) да се установи светски дан проналазача. Од националних завода за патенте очекује се да поднесу своје предлоге у вези с тим. У конкуренцији за тај дан може бити само догађај од планетарног значаја, а то је сигурно откриће обртног магнетног поља.

Други разлог је практичне природе. Октобар је месец у коме раде све школе и факултети, у коме се одржавају симпозијуми и изложбе проналазача. Треба имати у виду да из тих разлога, 1936. године, када је обележавана 80. годишњица рођења Николе Тесле, свечаности у Југославији нису држане 10. јула на Теслин рођендан, већ маја месеца, како би се Тесли одале почаст и у школама, а свечана академија одржана је на Коларчевом народном универзитету 28. маја.

Очекујемо да наш предлог подстакне и друге да Одбору за обележавање године Николе Тесле изнесу своје мишљење како у погледу одређивања Дана Николе Тесле тако и у погледу начина обележавања тога дана.

Др Милан Димитријевић,
савезни министар за науку, технологију и развој, потпредседник Одбора,
Благота Жарковић
директор Савезног завода за патенте,
секретар Одбора

славу. Смело је одавила шминку и перику, сва клишеа и тадашња театрална решења. Гостовала је широм света – у Аустрији, Француској, Швајцарској, Немачкој, Пољској, Русији, по скандинавским земљама, у Португалији, Египту, Јужној Америци и САД (где је и преминула – у Питсбургу). Млади студент медицине који је тек почео да објављује приче **Антон Павлович Чехов** видео је Елеонору на гостовању у Москви у улози **Шекспирове Клеопатре** у

украшена је студиозним и била је покривена пирамидом. Сем многобројним раскошним релефима (бој Амазонки и др) била је украшена и колосалним стагуама краља Маузола и његове жене Артемизије која је после његове смрти довршила градњу гробнице. Гробница је спадала у ред Седам светских чуда. Разрушена је земљотресом. Релефне плоче и остаци фигура који су пронађени приликом ископавања 1857. године налазе се у Британском музеју.

Домаћи лекар

Приређује проф. др Борислав Вујадиновић

Болови при полном односу

Разни су узроци бола: запаљење вагине, унутрашњих полних органа, слузокоже материце или јајника

19 Многе жене занима који су физички узроци болова у току полног односа? Често се могући узрок установљава тачном локализацијом бола. На пример, болови у области отвора вагине и доњег вагиналног дела обично указују на три разлога: сувише узани отвор вагине, недовољно лучење и запаљење вагине или неког другог женског полног органа.

Болови проузроковани сувише уским отвором вагине не морају се јавити само код жена које немају никакво или мало сексуално искуство. Јављају се и код жена после прелазних година због промена на вагини; на пример, процеса старења јављају се чешће када жена ређе има полне односе, или, болови се могу јавити ако се жена недавно породила, била шивена приликом порођаја па је отвор вагине привремено сувише сужен. Срећом, сви ови узроци повезани са сувише уским отвором вагине могу се лако odstrанити.

Недовољна влажност вагине приликом продора пениса можда је најчешћи узрок болова приликом полног односа. Трљање пениса о релативно суве зидове вагине може изазвати запаљење окрмног канала и бешике, а њихове озледе. Ако нема довољно влажности у вагини бол се може јавити и приликом надражаја клиториса, уместо осећања страсти. Мада примена одговарајућих масти пре полног односа, око отвора вагине, може олакшати полни однос, стални недостатак влажности има своје лоше последице.

За разлику од описаних узрока, изненадно осећање јаког бола на отвору вагине и у

њеном доњем делу у току полног односа, обично наводи на претпоставку запаљења ткива. Све чешће се јављају акутна запаљења унутрашњих полних органа услед додира с неком супстанцом или пак као резултат алергије.

Исто тако, било каква врста инфекције вагине може код сексуално нормално осетљиве жене да буде узрок изненадних болова.

Неке жене се жале – чак и кад нема никакве инфекције – да осећају печење у вагини одмах после ејакулације свог партнера. Болови се могу уклонити употребом кондома или извлачењем пениса пре ејакулације. У овим ретким и неуобичајеним случајевима реч је о инфекцији простате мушког партнера или пак о алергији жене на семене ћелије партнера.

Када дубоко продирање пениса у вагину изазива бол, узроци могу бити разни. Један од најчешћих је налаз слузнице материце на другим органима у карлици и која је наставила ту да расте (ендометриоза). Јак бол приликом продора пениса типичан је за запаљење слузокоже материце (ендометритис). Још један узрок бола приликом полног односа, јесте неправилан положај материце. Болови могу настати и када продор пениса помера органе у карлици, што се догађа приликом запаљења јајника. Ређе се догађа да ожиљци на ткиву у горњем делу вагине – као последица неког оперативног захвата или зрачења против злоћудних израштаја – буду узрок сталних болова приликом продора пениса.

(Наставиће се)

замо одлуку о пуштању у општине

авамо блике луке о скуп-је, јер на сне један амент, авном а шта а да и и про-редла-тичке дие не дне и лавије закон, слани-ешња еза за-пљења његове ап, јер

сваки посланик мора да зна да он у парламенту заступа народ, бираче а не чланове своје партије.

Савез радника Југославије се придружује предлогу Савеза комуниста – Покрет за Југославију да се донесе закон о конфискацији имовине ратних профитера и да се јавности разоткрију њихове прљане работе.

Тражимо да се средства одвојена за финансирање странака које учествују у изборима правилно и на време расподеле, без привилегована неких странака, као што је било досад. Да средства јавног информисања буду једнако приступачна за све странке, а не претежно за националне.

Ђорђе Дољубовић,
председник СРЈ

НАУКА У УСЛОВИМА БЛОКАДЕ

Обруч лагано попушта

После „Пергамон преса“ и „Елсевира“, један од највећих светских издавача, обећао да ће објављивати чланке наших научника

После „Пергамон преса“, белу заставу је ових дана извешао „Елсевира“. И један и други издавач, међу највећима у свету, више неће објављивати чланке ондашњих научника, већ се изговарајући казном коју су Уједињене нације изрекле њиховој земљи. Упорни савезни министар за науку, технологију и развој, проф. др Милан Димитријевић, задовољно трља руке.

— Прејуче је стигло писмо проф. др Ософа Тандберга, извршног секретара Стаљиног комитета за слободну циркулацију научних Међународне уније научних асоцијација, смештеног у Шведској краљевској академији, у којем ме, између осталог, обавештава да је „Стаљини комитет добио уверавање компаније Елсевира да ће чланке

де научног стваралаштва, слободе комуникације међу научницима и слободе размене научног материјала, и на тај начин послужиле као инструмент голе силе у рукама кратковидих политичара, ви и Стаљини комитет представљају драгоцено светло на крају тунела, трачак наде да будућност науке није у стању посебних тета за научнике различитих националности, религија, раса и култура, зрачак охрабрења да постоје изнеда да ће наша борба за универзалност науке бити успешна.

Уз ово писмо циљем вам пове случајеве бестидне дискриминације српских научника у следећим часописима: „Журналу за аналитичку и примењену пирологију“, „Примењеној катализи“ и „Хеми-

Врхунац лицемерја представља договорштину са чланком др М. Третице, из Института нуклеарних наука „Винча“. Лично га је изнео главни уредник часописа „Хемијска физика“, проф. др Г. Л. Хофакер, да је рад био готов за пуб-

Милан Димитријевић

ликавање у децембру прошле године, али је „Елсевира“ забранило да се појави. Када се крајем августа опет распитао за судбину рукописа, издавач је одговорио да није спреман да га штампа, али је главни уредник, израваши највише похвале, понудио да неком другом часопису достави своју препоруку!

Надајмо се да је битка против „Елсевира“ добијена и да ће се већ у следећим бројевима речених часописа појавити текстови наших научника. Изгледа да обруч око наше земље, кад је о науци реч, лагано попушта.

Станко Стојиљковић

СА КОНГРЕСА ЕНДОКРИНОЛОГА ЈУГОСЛАВИЈЕ

Нејодирана со је опасна
Далекосежне последице по здравље нације. — Увоз соли мора бити контролисан

И со се већ дуго време може једно паћи на пијаним тезгама, у шверцарским торбама, влажним складовима и магацинима. Наша једина солана, у Улцину, ни изблица не може да покрије потребе, па увоз соли постаје неминујемо. Из увоза често стиже со сумњивог квалитета, без било каквих сертифициката, који би гарантовали да је ова изузетно важна животна намјерница правилно јодирана. О томе се све мање води рачуна.

Управо из ових разлога на недавном одржаном Конгресу ендокринолога Југославије у Београду, једна од најзапаженијих тема била је посвећена дефициту јода и јодној профилакси. Стручњаци су упозорили какве ће далекосежне последице по здравље нације имати коришћење нејодираних соли у исхрани становништва.

Професор др Јован Синадиновић, виши научни саветник у ИНЕП-у, упозорио је да недостатак јодираних соли у исхрани може довести до многих последица — од

вештаких до тешких и трагичних у развоју људског организма. Јод као микроелемент неопходан је за синтезу хормона штитасте жлезде. Значај да утиче на нормални ментални развој и раст, а нарочито је важан за развој плода. Јодни дефицит уколико се драстично испољи код трудница може довести и до побачаја, мртворођење деце или рађања деце са „незрелим“ плућима.

Последице дефицита јода у исхрани обичан свет најчешће изазива за ендемску појаву гушавости ендемског кретенизма. Познато је да су пре увођења јодне профилаксе нека паша подручја (Вадовици, Јосаничка Бања) била тешко угрожена. Професор др Ранислав Лазичић, ендокринолог са ВМА, изра-

зио је на конгресу свој страх да ако се „ово зло време продужи, наши млади лекари ће поново почети да проучавају ендемску гушавост и ендемски кретенизам“.

Колико је јодирање соли, у одговарајућем проценту, значајно др Лазичић је илустровао примером да се после увођења јодне профилаксе успех јака у Јосаници значајно побољшао. Најиме, уз мали степен струме (гушавости) возује се велики степен интелигенције, и обрат-

но. Због опасности коју собом носи шверцована со, за коју нико не зна да ли је и колико јодирана и да ли је чувана на одговарајући начин (јер чак и у идеалним условима чувања после две и по године опада јодираност), лекари су се на Конгресу ендокринолога сложили да се сваки увоз соли мора подврћи контроли и добити ваљани атест, о чему је говорио професор др Димитрије Стојановић, из ИНЕП-а.

Досадашњим правилником о јодирању соли, иначе, тражило се да на килограм соли буде стављено 10 микрограма јода (калијум јодида), али ови стручњаци траже да се то повећа на 20 микрограма по килограму. Потребе организма за јодом, како је објаснио др Јован Синадиновић варирају зависно од узраста и стања организма, али по препоруци Светске здравствене организације дневне количине требало би да износе 150 микрограма јода. У току трудноће и дојења, међутим, количину јода требало би повећати на 200 микрограма. Мајчино млеко је најприроднији и најбољи извор јода, али код деце код којих се мора користити вештачка исхрана потребно је количину јода са пет повећати на 10 микрограма по литру млека.

О. Поповић

Бори се сама

У септембарском броју „Информатора“ Института нуклеарних наука „Винча“ (недавно отледао светло дана) изашло је писмо др Ружице Николић под насловом „Прејучно скидање санкција?“

Поменути научница обавештава колеге да је крајем јуна добила телефакс г. Силија из „Пергамон преса“ у којем је извештава да ће њен и њених сарадника чланак, који је прихваћен пре увођења санкција и чак био урађен први отисак, коначно бити штампан у следећем броју часописа „Међународни журнал за хидрогенску енергију“. Из дугог дописа издвајила је следећу реченицу: „На сву срећу, ове санкције које су почеле почетком јуна (1992) сматрам да нису

најзад бити објављен. „Он је, додуше, прејучно причу о санкцијама, али и прејучно скидање санкција може нас радовати“, закључује потписница писма.

За наш лист др Ружица Николић додаје: „У октобру штампани ми је рад у часопису „Материјали за соларну енергију и соларне ћелије“, који издаје по санкцијама одложеног „Елсевира“. Од увођења санкција до данас морала сам да убацим у коџ бар десетак година за еминентне међународне научне скупове. Из неких научних асоцијација и института бесплатна ми шаљу информационе билтене. Још нису избацили из једног огрнка Британског краљевског хемијског друштва, чији сам дуго-

У септембарском броју „Информатора“ Института нуклеарних наука „Винча“ (недавно угледао светло дана) изашло је писмо др Ружице Николић под насловом „Прећутно скидање санкција?“

Поменути научница обавештава колеге да је крајем јуна добила телефакс г. Силија из „Пергамог преса“ у којем је извештава да ће њен и њених сарадника чланак, који је прихваћен пре увођења санкција и чак му ураћен први отисак, коначно бити штампан у следећем броју часописа „Међународни журнал за хидрогенску енергију“. Из дужег дописа издвојила је следећу реченицу: „На сву срећу, ове санкције које су почеле почетком јуна (1992) сматрам да нису донете с намером да се казне научници за нешто што нису учинили“.

У наставку својег писма др Ружица Николић саопштава читаоцима „Информатора“ да је крајем јула примила писмо уредника часописа „Журнал за хемију раствора“, који штампа „Пленум прес“, у којем је обавештавају да ће чланак, прихваћен још априла прошле године,

најзад бити објављен. Он је, међутим, прећутао причу о санкцијама, али и прећутно скидање санкција може нас радовати“, закључује потписница писма.

За наш лист др Ружица Николић додаје: „У октобру штампани је рад у часопису 'Материјали за соларну енергију и соларне хелије', који издаје по санкцијама озлоглашени 'Елсевиер'. Од увођења санкција до данас морала сам да убацам у кош бар десетак позива за еминентне међународне научне скупове. Из неких научних асоцијација и института бесплатно ми шаљу информационе билтене. Још ме нису изабрали из једног оддела Британског краљевског хемијског друштва, чији сам дугогодишњи члан, иако већ неколико година не могу да уплатим чланарину. Нисам прекинула ниједну пријатељску везу са својим колегама из иностранства, иако се цена писаног одржавања тих комуникација опасно приближава половини моје плате. И у погледу санкција водим своју личну акцију и мислим да успевам колико могу, а да се нисам померила из Београда“.

научника из бивше Југославије објављивати на у свету уобичајени начин (као осталима) и да ће их уредници увек известити у вези са тим“ – наглашава др Милан Димитријевић. – Морам да признам да ме је ова вест искрено обрадоvala.

Гета за научнике

Борећи се за слободу научног стваралаштва, коју не сме ништа да осујети (националност, вера, пол, боја коже, политичка припадност итд.), поменути др Олоф Тандберг и раније је помагао нашим научницима. Након три дописа истраживача из Новог Сада и Београда, који су се пожалили савезном министру да су им текстови, припремљени за објављивање, повучени из штампарије, овај је почетком октобра послао у Шведску следећи телефакс:

„У овим тужним данима када су УН, наметнувши санкције против науке, ставиле ван снаге све међународне споразуме у корист слобод-

ској физици“. Сва три издаје 'Елсевиер'? Упућујем вам најдубљу захвалност, знајући унапред да ћете учинити све што је у вашој моћи да се изборите за достојанство науке.“

Поменути сва три случаја бесидне злоупотребе науке. Докторица С. Биласу и Б. Милићу, са Новосадског универзитета, својевремено је С. Боуден, шеф деска часописа „Журнал за аналитичку и примењену пиролузу“, у писаном облику саопштила да је „њихов чланак на коректури, али га ипак не може објавити због санкција УН према Србији и Црној Гори“.

Лицемерна препорука

Часопис „Примењена катализа“ одбио је да штампа рад др А. Терлецки-Баричевић, из Института за хемију, технологију и металургију, са образложењем да „услед санкција није нам дозвољено да објављујемо радове из Србије“, иако је веома повољно оцењен на рецензији. Срамну поруку потписао је извесни В. П. Вонк, шеф деска.

Милан Димитријевић

ликовање у децембру прошле године, али је „Елсевиер“ забранио да се појави. Када се крајем августа опет распитао за судбину рукописа, издавач је одговорио да није спреман да га штампа, али је главни уредник, изрекавши највише похвале, понудио да неком другом часопису достави своју препоруку!

Надајмо се да је битка против „Елсевиера“ добијена и да ће се већ у следећим бројевима речених часописа појавити текстови наших научника. Изгледа да обруч око наше земље, кад још науци реч, лагано попушта.

Станко Стојиљковић

ЕПИЛОГ СТАМБЕНЕ АФЕРЕ У СТАРОМ ГРАДУ

ДСС прелази у опозицију

Владимир Гајић, СПО: „ДЕПОС и Демократска странка ће потписати споразум о заједничком учешћу у општинској власти“. – ДСС: „Општинска власт неуморно излази у сусрет лидерима и члановима СПО, пружајући им погодности које су ускраћене другим грађанима“

После стамбене афере, која је два месеца општију Стари град држала у жижи јавности, на помоћ је решење кризе власти у овој централној београдској општини. Одборници Демократске странке Србије јуче су поднели предлог за разрешење председника Јована Кажиха и свих чланова Извршног одбора СО Стари град. На молбу да прокоментарише овај потез ДСС, генерални секретар СПО и члан Извршног одбора ове општине Владимир Гајић је рекао:

– Одборници ДСС имају право да поднесу свој предлог за разрешење председника и чланова Извршног одбора. Следеће среде ДЕПОС и Демократска странка ће потписати споразум о заједничком учешћу у власти у општинама Стари град и Врачар, тако да ДСС прелази у опозицију, каже господин Гајић.

У предлогу ДСС за разрешење председника и чланова Извршног одбора стоји: „Председник СО и Извршни одбор одговорни су за то што је општинска власт неуморно излазила у сусрет лидерима и члановима СПО, пружајући им погодности које су ускраћене другим грађанима.“

– Наводи из нашег предлога су

них у развоју људског организма. Јод као микроелемент неопходан је за синтезу хормона штитасте жлезде. Значи, да утиче на нормални ментални развој и раст, а нарочито је важан за развој плода. Јодни дефицит уколико се драстично испољи код трудница може довести и до побачаја, мртворођење деце или рађања деце са „незрелим“ плућима.

Последице дефицита јода у исхрани обичан свет најчешће везује за ендемску појаву гушавости ендемског кретенизма. Познато је да су пре увођења јодне профилаксе нека наша подручја (Бадовинци, Јошаничка Бања) била тешко угрожена. Професор др Ранислав Лазичић, ендокринолог са ВМА, изра-

али ови стручњаци траже да се то повећа на 20 микрограма по килограму. Потребне организма за јодом, како је објаснио др Јован Синадиновић варирају зависно од узраста и стања организма, али по препоруци Светске здравствене организације дневне количине требало би да изнесе 150 микрограма јода. У току трудноће и дојења, међутим, количину јода требало би повећати на 200 микрограма. Мајчино млеко је најприроднији и најбољи извор јода, али код деце код којих се мора користити вештачка исхрана потребно је количину јода са пет повећати на 10 микрограма по литру млека.

О. Поповић

анкетног одбора који није одговорио на кључне ствари, нису обрађене махинације са станствима и локалима.

Демократска странка Србије је општинске изборе добила као коалициони партнер Српског покрета обнове, а сада када је избила афера ова партија се повлачи. Ми не прихватамо њихов систем „нисам знао“. Наш одборник ће гласати за распуштање Скупштине општине, рекао је на крају господин Јовић.

М. Галовић

САОПШТЕЊЕ МИНИСТАРСТВА ЗА НАУКУ

Исплаћене стипендије младим истраживачима

Министарство за науку и технологију Републике Србије уплатило је јуче стипендистима младим истраживачима, који су се укључили у научно-истраживачке пројекте, разлику септембарске аконтације стипендије у износу од 188.000 динара.

Са претходно уплаћеним износом, та сума одговара републичко, основној цени рада за септембар од 350.000, саопштило је то министар

БРАНУ УЏБЕНИКА У ФРАНЦУСКОЈ

Достављају Иструме

Французи уче да Срби „терором протерују“
ази уче да су Срби у етничким чишћењима
за милиона људи

и подразумева нацију територије које су насељене да путем тим становништинску анексију тих не Србије“.

Мирјане Ђорђевић гимназијском о, стоји да је јунација већ дуго ентралистичким се зато распаралика – Словенија и Херцеговину, Гору. Србија и единиле у југос-

ршћен у школски програм у Хамбургу (Немачка).

Бацима узраста од тринаест и четрнаест година у школама у Француској намењен је уџбеник из историје под називом „Стање у свету“. У овој књизи се каже да су после распада СФРЈ „српски националисти захтевали да крајеви Хрватске и Босне који су насељени Србима припадну Србији. Српски руководиоци су покушали да оснују „мини Југославију“ са Републиком Црном Гором и тежњом да придруже сићушне „српске републике“ које су се тако прогласиле на неким деловима Хрватске и Босне“.

Пише, такође, да су, у име теорије коју су српски руководиоци назвали „етничко чишћење“, проглашене националне мањине. „Два милиона људи осуђено је на изгон и постали су избеглице. Босна је раскомадана не само од стране Срба, већ и Хрвата. Средином 1993. године подела земље на три дела била је практично извршена“.

Тако се у Француској и Немачкој у школама предаје о најновијој историји Срба, Србије, Црне Горе и Југославије.

Александра Бркић

СТИПЕНДИСТАМА МЛАДИМ
ИСТРАЖИВАЧИМА

Исплаћено још по милион динара

Министарство за науку и технологију Републике Србије исплатило је јуче стипендистима – младим истраживачима, који су се укључили у научноистраживачке пројекте, разлику октобарске стипендије у износу од 1,050.000 динара, саопштило је Министарство.

Са претходно исплаћеном свотом, та сума одговара основној цени рада у Републици за октобар у износу од 1,400.000. (Танјут)

НАУКА У СЛУЖБИ ПРОФИТА

Американци увезли наше пчеле

Стручњаци Завода за сточарство генетским инжењерством произвели краве које дају 8.000 литара млека годишње. – Селекционисањем и укрштањем семена пшенице добили „максимум“ са приносом од 9 тона по хектару

Мало је домаћих фирми из чијег научноистраживачког рада проистичу и њени финални производи. Реч је о холдинг компанији Агроеконик која је на основу процене вредности тржишта пажљиво одабрала програме својих фундаменталних истраживања. Оцењујући да готово нема никакве шансе да држава под блокадом и санкцијама, а и иначе, финансира развој фундаменталне науке, Агроеконик се окренуо сопственим могућностима. Почео је да производи висококвалитетну и здравствено безбедну храну, лансирајући основни програм „Моћ природе“. На овом програму ради 120 до 150 истраживача и 460 запослених радника. Сада Агроеконик у свом саставу, осим научноистраживачких центара има 12 производних предузећа у земљи и три у иностранству.

Према резултатима које постижу њени истраживачи, како на плану високородних сорти пшенице, хибрида кукуруза, шећерне репе, воћарства и повртарства, тако и у производњи меса и млека, рекло би се да смо светска ризница за производњу здраве хране. Ипак, наша стварност је нешто друго. На домаћем тржишту нема ни меса ни млека, ни брашна ни хлеба...

Напуштен пројекат

Када смо посетили лабораторију Центра за репродукцију Завода за сточарство, затекли смо истраживаче који најсавременијом научном методом – генетичким инжењерством, односно трансфером семене и ембрио технологије добијају светске резултате у производњи бикова и крива. Трансфер ембриона је овде и у служби преношења светске генетике у домаћу популацију. На овај начин добијени су генотипови крива које годишње дају и до 8.000 литара млека.

– Права је штета што смо напустили овај пројекат – рекао нам је др Милан Адамовић, директор Завода за сточарство и ветерину. – Међутим, са распадом старе Југославије ми више нисмо могли да

финансирамо пројекат „8000 литара млека“, а држава није уважавала наше захтеве, па смо се у овој области задржали само онолико колико за то имамо услова. Иначе, овај пројекат је подразумевао, осим говедарства, и развој свињарства, живинарства и овчарства. Данас највише радимо на генетички чистим врстама свиња које дају квалитетно месо.

Према речима др Адамовића, Агроеконик има амбициозне планове, без обзира на садашњу ситуацију у земљи. Припрема се да увезде информатику у сточарство, а програм „Optimix“ за исхрану говеда већ је припремљен за тржиште. „Optimix“ ће омогућити да се у најкраћем могућем року припреми храна, односно комплетни оброци и допунске смесе за исхрану говеда, али по најнижој цени.

Без обзира на лоше прогнозе о положају науке и домаће привреде, у Заводу за сточарство после разговора са савезним министром за науку, технологију и развој др Димитријевићем, ипак очекују да ће владе Србије и Југославије суфинансирати њихове програме у производњи меса и млека, који су раније рађени са Словенијом и Хрватском. Како је истакнуто, они ће се третирати као нови пројекти.

Истраживачи Института Агроеконика селекционисањем семена пшенице успели су да произведу врсту која даје приносе и до 9 тона по хектару, што је за 1.200 кг више од до сада најбољег приноса. Тиме су оборили светски рекорд у производњи житарица, па су ову пшеницу назвали симболичним именом „максима“. Зато је ова врста пшенице нашла место на многим деловима континента. Иначе, овај институт је регистровао више од 20 сорти пшенице које су добијене рекомбинацијом и укрштањем семена.

Кукуруз је посебан куриозитет Института Агроеконик. До сада је регистровано око 250 хибрида који су рађени са данском фирмом „Арибо“. Трегунтно су на листи приоритетних хибрида на међународној лиценцији два хибрида Института, ПКБ 632 и ПКБ 633, који не само што дају рекордне приносе већ и сазревају за само 105 дана.

Од гљива до вина

Најбољи пример како наука може сама себе да издржава управо смо открили у Агроеконимику. Освајањем програма узгајања мицелијума, који је ранијих година увозен за велике паре, заокружена је комплетна производња квалитетних гљива. Оне су врло тражене не само на домаћем већ и на иностраном тржишту, и сав новац који се добије од њихове продаје улаже се

Проф. др Владимир Петронић*
Др Нада Костић

Зу вратити његово

равствене заштите могуће су и у условима економске блокаде

титу свим грађадашњем нивоу. се финансирало опе доприноса из и из стопе допри профита предузећиноса би одређено остављено осигу-

На тај начин бисмо добили правног породичног лекара, чему смо и до сада тежили. Повећао би се интерес лекара за своје уписане осигуранике, јер би од квалитета и квантитета њима учињених услуга зависила и његова зарада. Фондови осигурања би морали да контролишу ниво повучених осигу-

државе, социјалног осигурања, деоничарских друштава или приватне. Са њима би фонд основног осигурања склапао уговор за лечење својих осигураника на нивоу гарантованом кроз ово осигурање и услуге би биле бесплатне за све осигуранике. Услуге изнад нивоа које гарантује основно осигу-

ОСТАВЉАЈЕ МАТИЦА У СРБИЈИ И ИНИЦИЈАТИВЕ ЗА РЕШЕЊЕ КРИЗЕ НА ТЛУ БИВШЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

недостаје само пола корака. То, додуше, није отворено речено, али није ни одлучно демантовано.

Демократски савез Хрвата Војводине у протеклом периоду „здушно“ је подржавао ставове ДЗВМ и стално „галамио“ о угрожености Хрвата и њихових права у Војводини.

Овоме треба додати и „начела“ такозваних демократских и космополитских странака у Војводини као што су Лига социјалдемократа Војводине и Реформска демократска странка Војводине. Овим странкама је „мало достигнуће“ повратак на статус који је Војводина имала по Уставу из 1974. године. У „меморандуму“ Лиге тражен је, на име, за Војводину „чист конфедерални статус“ у Уставу СРЈ. Сувишно би и у овој прилици било објаш-

Прикључење европској акцији против фашизма

Грађански омладински савез јуче се прикључио свим европским акцијама организованим у знак подсећања на 9. новембар 1938. године када су почела масовна убиства Јевреја. У већини главних градова Европе јуче су одржани митинзи и друге манифестације у знак сећања на „Ноћ сломљених стакала“. Подсећајући, у свом саопштењу да фашизам буја у свим деловима Европе, а и код нас, ГОС изражава наду да се прикључењем овим европским акцијама „бар у једном тренутку налазимо у Евро-

пи, заједно са свим оним снагама које указују на појаву. В. В.

ИНИЦИЈАТИВА „БЕЛЕ РУЖЕ“

Споменик жртвама санкција

Српско антирасистичко невладино друштво за истину и право „Бела ружа“ покренуло је иницијативу да се у Београду подигне „вечни споменик недужним жртвама злочиначких, геноцидних и расистичких санкција против српског народа и СР Југославије“, саопштило је јуче то удружење.

„Бела ружа“ предлаже да се тај споменик, крст од белог мермера висине три до пет метара, постави на плочнику у улици Кнеза Милоша, између амбасада Немачке и САД.

На том споменику ће, пише у саопштењу, „символично бити исписана имена деце, умрле због санкција и њихове блокаде против Срба и СР Југославије“.

(Танјуг)

Скандинавске пензије од 1. јануара

– Исплата пензија које су југословенски грађани зарадили у скандинавским земљама почеће 1. јануара идуће године у Аустрији, најавио је јуче на конференцији за штампу секретар Удружења југословенских девизних пензионера Павле Киш.

Он је подсетио да се данас у Аустрији исплаћују пензије које су југословенски грађани зарадили у Немачкој, Аустрији, Швајцарској и Холандији.

Представници Удружења ће ускоро, како је рекао Киш, посетити ресорна министарства у Француској, Белгији и Луксембургу где ће покушати да „отклоне неспоразум око даљег одбијања ових земаља да исплате пензије југословенским грађанима“.

Киш је обавестио новинаре да су девизни пензионери основали и Удружење грађана за заштиту од

неуставних или незаконитих судских одлука у Југославији.

(Танјуг)

САОПШТЕЊЕ НОВОГ КОМУНИСТИЧКОГ ПОКРЕТА ЈУГОСЛАВИЈЕ

Носилац изборних листа Бранко Китановић

На пленуму Новог комунистичког покрета Југославије одлучено је да лидер те странке Бранко Китановић буде носилац изборних листа, саопштила је јуче информативна служба те Странке.

НКПЈ имаће листе у свих девет изборних јединица, а пленум партије је одлучио да изборни слоган буде: „Вратимо социјализам – вратимо бољи живот“.

(Танјуг)

СОЦИЈАЛИСТИЧКА ПАРТИЈА СРБИЈЕ О НОВОЈ ИДЕЈИ ИЗ ЕВРОПЕ

изађу на изборе и у већини свој глас дају стабилној парламентарној већини, односно социјалистима. По мишљењу Дачића легитимитет избора не зависи од броја странака које учествују, већ од грађана који бирају оне који ће да владају.

Испод минималне цене рада. Или то Шешељ узима рекет, или има своје дилере који му мењају новац по повољнијем курсу, или има разлике међу посланицима“, напоменуо је Дачић.

М. Пешић

ИЗ САВЕЗНОГ МИНИСТАРСТВА ЗА НАУКУ

Обезбеђена средства за нове и старе пројекте

Поводом конкурса о финансирању програма научно-технолошког развоја Југославије, који је објављен петог новембра (а трајаће месец дана, односно до 6. децембра) савезни министар за науку и технологију др Милан Димитријевић, јуче је одржао конференцију за новинаре. Саопштио је да ће Савезно министарство за науку и технологију финансирати нове пројекте, корисне за целокупан развој земље, али и наставити са финансирањем старих, који су показали резултате.

У процени који ће пројекти бити приоритетни одлучиваће одабрани експерти из свих универзитетских центара у земљи. Према речима

министра Савезна влада је на овај начин показала да је спремна да прихвати нови технолошки развој Југославије, што заправо значи да је дато зелено светло свим научним и истраживачким тимовима и институцијама да формирају нову иноваторску климу.

Међутим, колико ће новца бити издвојено за развој научних програма и нових технологија за сада нема тачног одговора. Како је саопштено, висина средстава биће условљена усвајањем буџета за наредну годину. Ипак, једно се зна: за науку и технологију влада је издвојила 0,3 одсто средстава од целокупног буџета.

С. Б.

У СУСРЕТ ИЗБОРИМА

Са коалицијом демократског центра из кризе

Председник Социјалдемократске партије центра **Недомир Мирковић** у јучерашњој изјави за јавност оценио је да је формирање коалиције демократског центра била прилика да се сакупе гласови великог броја грађана који желе брзи и поуздани излазак из кризе. Економске, политичке, социјал-

не и међународне околности пружају умереним политичким странкама и онима које имају прецизне програме привредног и друштвеног опоравка веће шансе него на претходним изборима.

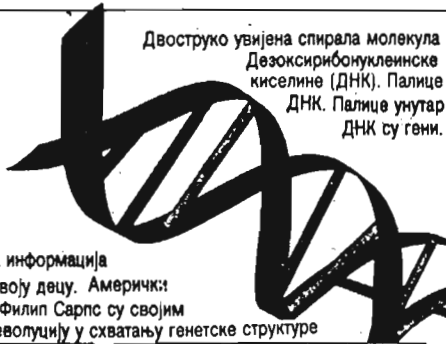
„Признајем да бих у коалицији демократског центра желео да видим СДП (центра), Српску сељачку

странку Миломира Бабића и Нову демократију Душана Михаиловића“, навео је Мирковић.

Он је додао да би у таквој коалицији било места и за још неке политичке групације.

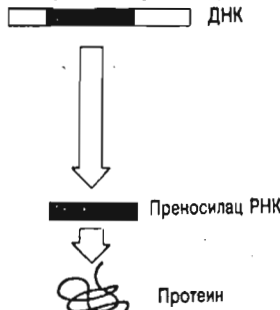
(Танјуг)

Замисао о расцепљеном гену која је добила Нобелову награду

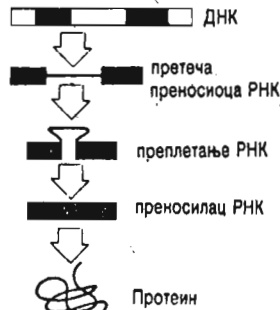
Гени су носници наследних информација које родитељи преносе на своју децу. Амерички научници Ричард Робертс и Филип Сарпс су својим открићем изазвали праву револуцију у схватању генетске структуре

Ток генетске информације у бактерији

Под овим научници су подразумевали да је генетска информација сачувана непрекидно у материји унутар молекула ДНК као и у бактерији.

Ток генетске информације код виших организама

Роберт и Сарпс су, један од другог, 1977. открили да су гени ДНК присутни и у одвојеним материјама.

НОБЕЛОВА НАГРАДА ЗА ФИЗИКУ

КОСМИЧКИ СВЕТИОНИЦИ

Расел Халс и Џозеф Тејлор, са Принстонског универзитета, открили су први пулсар у такозваним „двојним системима”

Упркос томе што је Нобел у свом тестаменту заборавио астрономе, они су и ове године преузели највеће међународно признање из физике. Други пут Нобелова награда се додељује за изучавање пулсара, који спадају међу најнеобичније објекте у Универзуму. Професори Расел Халс и Џозеф Тејлор, са Принстонског универзитета у Америци, поделили су овогодишњу награду из физике за откриће првог пулсара у двојном звезданом систему 1974. године. Ово откриће представља важну прекретницу у развоју нашег разумевања појава у „двојним системима” и у поимању гравитационих таласа.

Када је 28. новембра 1967. године Ентони Хјуиш, астроном из Кембриџа, уз помоћ великог радио-телескопа открио први пулсар, најпре је помислио да присуствује историјском тренутку успостављања контакта са ванземаљском цивилизацијом. Толико су правилни били нео-

термонуклеарне фузије, процеса који се на Земљи одвија при експлозији хидрогенске бомбе. Али, која је то сила која је у стању да обузда притисак енергије коју ствара хидрогенска бомба величине Сунца и да од њега створи стабилну куглу која нам даје светлост, топлоту и живот?

То је сила гравитације, и што је већа маса звезде већа је и њена моћ. Што је звезда већа, то је њена судбинска битка против силе гравитације, коју обуздава снагом енергије коју ствара изгаривање водоника. Када се њено термонуклеарно гориво истроши, гравитациона сила ће почети да је сажима, стезући је у свој смртоносни стисак. Ако је звезда велика као наше Сунце или мања, сажимање или колапс зауставиће међуатомске силе и она ће постати топао и густ објекат који се зове бели патуљак. Али, ако је њена маса од 1,4 до 3 масе Сунца, стисак гравитације ће разорити ато-

мички десетак километара. Неутронска звезда је тако густа да кубни милиметар њене материје тежи сто милиона тона, а убрзање силе теже на површини је сто милијарди пута веће него на Земљи. Површина јој је идеално равна и највеће планине не могу бити више од неколико милиметара. А гравитационо привлачење је тако

Милан Димитријевић

јачко да тело које пада на њу треба да претвори у енергију

ОТКРИВАЊЕ ТАЈНИ ЖИВОТА

Да ли су ћелије бесмртне

Неке су пронашле начин како да избегну откуцавање биомери трајање

Сваки пут када ћелија у човечијем телу обави деобу, биолошки часовник откуцава који је то пут по реду, стижући до границе до које може да се дели пре него што доживи своју смрт. Ако се ћелије дечије коже ставе у лабораторијску посуду звану Петријева шоља, оне ће деобу обавити око стотину пута пре него што изумру; док ће се ћелије коже шездесетогодишњака делити свега двадесет пута. Биолози то називају старошћу ћелије.

Какав механизам покреће овај биолошки часовник? Како ћелија може да броји сопствену деобу и како зна када треба да престане даље да се дели?

Биолози сматрају да су биолошки часовник открили на вршцима ћелијских хромозома, а верују да знају шта се дешава када људске ћелије запоставе или, чак, зауставе биолошки часовник: сви су изгледали да тада постају канцерозне.

Керол Гредер, из лабораторије Коулд Спринг Харбор у Њујорку, објашњава: „Као што на крајевима пертли постоје метални или пластични вршци, који спречавају да се распетљају, тако и на крајевима хромозома постоји специјализована структура (теломери) која их спречава да се кидају и да се прекинути крајеви спајају један с другим. Код хромозома здраве ћелије кидање и спајање прекинутих крајева се не дешава”.

Биолошки часовник

Теломери су влакна нуклеотида – слова генетског кода – увијени у двоструку спиралу дезоксирибонуклеинске киселине (ДНК). У самим теломерима, међутим, један исти редослед нуклеотида се непрекидно понавља и више од хиљаду пута. Тај редослед у људским теломерима изгледа овако: тимин-тимин-аденин-гуанин-гуанин-гуанин, или скраћено ТТАГТГ.

Међутим, сваки пут када здрава ћелија у људском телу обави деобу, њени теломери се нешто скрате, губећи између педесет и стотину тимина, аденина и гуанина. То је, у ствари, оно откуцавање биолошког часовника – мада нико тачно не зна на који начин часовник теломера контролише деобу ћелије.

Неке ћелије су пронашле начин како да избегну дејство биолошког часовника. Биолози Керол Гедер и Елизабет Блекберн откриле су 1985. године необичан ензим, у једноћелијској протозои Tetrahymena thermophila, која су назвали теломераза. Он додаје нуклеотиде теломерима сваки пут када ћелија обави деобу. Тако надокнађује нуклеотиде које теломери изгубе својим скраћивањем. Испада да се помоћу овог ензима теломери никад не скраћују, да се сигнал за прекид деобе никада не упућује и да су ћелије протозое Tet-

Холографско срце

Атланта. (АФП) – Амерички истраживачи успели су, први пут, да добију

јасно виде крвни судови и коморе.

Упркос томе што је Нобел у свом тестаменту заборавио астрономе, они су и ове године преузели највеће међународно признање из физике. Други пут Нобелова награда се додељује за изучавање пулсара, који спадају међу најнеобичније објекте у Универзуму. Професори Расел Халс и Џозеф Тејлор, са Пристонског универзитета у Америци, поделили су овогодишњу награду из физике за откриће првог пулсара у двојном звезданом систему 1974. године. Ово откриће представља важну прекретницу у развоју нашег разумевања појава у „двојним системима“ и у поимању гравитационих таласа.

Када је 28. новембра 1967. године Ентони Хјуиш, астроном из Кембриџа, уз помоћ великог радио-телескопа открио први пулсар, најпре је помислио да присуствује историјском тренутку успостављања контакта са ванземаљском цивилизацијом. Токлико су правилни били нео-

термонуклеарне фузије, процеса који се на Земљи одвија при експлозији хидрогенске бомбе. Али, која је то сила која је у стању да обузда притисак енергије коју ствара хидрогенска бомба величине Сунца и да од њега створи стабилну куглу која нам даје светлост, топлоту и живот?

То је сила гравитације, и што је већа маса звезде већа је и њена моћ. Што је звезда већа, то је њена судбинска битка против силе гравитације, коју обуздава снагом енергије коју ствара изгарајући, безизледиња. Када се њено термонуклеарно гориво истроши, гравитациона сила ће почети да је сажима, стежући је у свој смртоносни стисак. Ако је звезда велика као наше Сунце или мања, сажимање или колапс зауставиће међуатомске силе и она ће постати топао и густ објекат који се зове бели патуљак. Али, ако је њена маса од 1,4 до 3 масе Сунца, стисак гравитације ће разорити ато-

пречник десетак километара. Неутронска звезда је тако густа да кубни милиметар њене материје тежи сто милиона тона, а убрзане силе теже на површини је сто милијарди пута веће него на Земљи. Површина јој је идеално равна и највеће планине не могу бити више од неколико милиметара. А гравитационо привлачење је тако

Милан Димитријевић

јакко да тело које пада на њу треба да претвори у енергију и до 50 процената своје масе мировања. Пад просечног читаоца на неутронску звезду, био би раван експлозији 200 мањих хидрогенских бомби!

Услед тога јонизована материја која се спирално креће око линија сила магнетног поља, ослобађајући велику енергију, и то нарочито у радио подручју, пада на површину у зони магнетних полова. Зоне магнетних полова постају нека врста радиофарава који се стално окрећу, пошто се обично, као и код Земље, полови осе ротације и магнетни полови не поклапају. Ако се Земља налази у погодној положају, то нам изгледа као трептаји светионика. Такав космички светионик који пулсира у радио подручју назива се пулсар.

Пулсар је неутронска звезда, али све неутронске звезде нису пулсари. Временом магнетно поље слаби и пулсар се гаси

Јула 1974. године, трагајући за новим пулсарима помоћу циновског (300 метара) радио-телескопа у Аресибоу, Расел Халс и Џозеф Тејлор открили су нови, чудновати пулсар, чији је период био 0.059 секунди. После пажљивог испитивања установили су да он пролази кроз циклусне промене периода 7.75 часова и закључили да је то део двојног система чији је други члан вероватно бели патуљак. Ово је дало снажан подстрек машти научника.

Др Милан С. Димитријевић

Холографско срце

Атланта. (АФП) – Амерички истраживачи успели су, први пут, да добију тродимензионалне холографске слике људског срца које ради. Изум је представљен на састанку Америчког удружења за срце у Атланти. Холографска слика, која срце представља у реалним димензијама, омогућава да се

јасно виде крвни судови и коморе.

По мишљењу стручњака, тако детаљно представљено срце омогућиће лекарима да обаве прецизнији преглед, да открију евентуална оштећења и њихове димензије, што је посебно важно уочи операција.

бични радио-сигнали, који су тачношћу свога понављања могли да конкуришу сваком стандарду времена. Овом необичном објекту, чије му је откриће донело Нобелову награду за физику 1974. године, астроном Хјуиш је, сажимајући назив пулсирајућа звезда, дао име пулсар.

Звезда у смртоносном списку

Откриће пулсара представљало је велику прекретницу у нашем разумевању настанка и коначне судбине звезда и дало снажан подстрек развоју астрономије и физике, нарочито физике звезда, релативистичке астрофизике и релативистичке физике. Наиме, пулсар је небески релативистички објект на којем се Ајнштајнова теорија релативности могла примењивати и истраживати у пракси. То је било и кључно откриће једног од крајњих стадијума звездане еволуције које је дало снажни замах развоју људске мисли.

Шта је то полсар и како једна обична звезда може да се претвори у тако необичан објекат? Било која звезда енергију добија на основу

ме и стопити електроне и протоне у неутронску кашу. Родиће се неутронска звезда. Овај пад звезде у саму себе може да се одвија и неконтролисано, уз експлозивно одбацивање спољашњих делова. На небу ће се појавити супернова, а њено срце ће се сабити у неутронску кашу.

Уколико је маса звезде већа од Сунчеве, њено сурвавање у саму себе услед смртоносног стиска силе гравитације више ништа неће моћи да заустави. Када брзина овог сурвавања достигне брзину светлости, настаће нова загонетка Васионе, црна рупа.

„Дан“ траје секунду

Приликом сажимања у неутронску звезду брзина ротације се повећава услед очувања обртног момента, тако да њен „дан“ траје око једне секунде. Сетите се клизачице која убрзава окретање ако сакупи руке, а успорава га ако их рашири. Смањивањем звезде сажимају се и линије сила магнетног поља које достиже огромне јачине (билион гауса).

Да би Сунце постало неутронска звезда, требало би да се сажме у куглу чији је

узвијени у додруку ширину дезоксирибонуклеинске киселине (ДНК). У самим теломерима, међутим, један исти редослед нуклеотида се непрекидно понавља и више од хиљаду пута. Тај редослед у људским теломерима изгледа овако: тимин-тимин-аденин-гуанин-гуанин-гуанин, или скраћено ТТАГТТ.

Међутим, сваки пут када здрава ћелија у људском телу обави деобу, њени теломери се нешто скрате, губећи између педесет и стотину тимина, аденина и гуанина. То је, у ствари, оно откупцавање биолошког часовника – мада нико тачно не зна на који начин часовник теломера контролише деобу ћелије.

Неке ћелије су пронашле начин како да избегну дејство биолошког часовника. Биолози Керол Федер и Елизабет Блекберн откриле су 1985. године необичан ензим, у једноћелијској протозои Tetrahymena thermophila, који су назвале теломераза. Он додаје нуклеотиде теломерима сваки пут када ћелија обави деобу. Тако надокнађује нуклеотиде које теломери изгубе својим скраћивањем. Испада да се помоћу овог ензима теломери никад не скраћују, да се сигнал за прекид деобе никада не упућује и да су ћелије протозое Tetrahymena thermophila бесмртне (изумиру тек када их нешто друго усмрти).

Ћелије у људском телу су смртне и све, које су Гредер и други научници испитивали, не производе теломеразу.

Видиоци „лете“

Од осталих се разликују једино

Људи који тврде да су видели „летеће таџири“ или да су имали везу са ванземаљцима нису хакути, кажу канадски истраживачи.

Научни тим, који је предводио др Николас Спанос са Карлитон универзитета у Отави, дао је психолошке тестове људима који су тврдили да су имали „блиске сусрете“ са ванземаљцима и упоредио резултате са тестовима које су решавали људи без таквог „искуства“. Резултати су недавно објављени у „Часопису абнормалне психологије“.

Показало се да су испитаници из прве групе сасвим нормални, обични људи, који имају нормалну машту. „Не можемо рећи да ли су призорци за које они тврде да су доживљавали били стварни, али није обавезно да ти људи буду абнормални (ако тако нешто тврде)“, каже др Спанос.

Испитивани су интелигенција, машта, веровање у паранормалне појаве и опште ментално здравље 49 особа које су тврдили да су видели

сврху обавесе него типа пита су да се. Зидеоби врша канц начипрек су да ма к норм нису Ма ћели избеи же р мртн На врем бесм Најп ћели тумој мести вој дер и оглед ре к држа броју нашл Сас једно сталн стома зу. Р се из могаћ хаваг мртн ма, склон

„лете ло се служи зоваи класе групе видел ликов склон

Ми пате с одахн лек брзо и не по медиј је вео још и је на ролон Про 10 оде ти од случај врбени бол к дуге т „Суј жишту две г називк

ри дооринишн... изгубљена - каже аутор Феликс Пашић. Умрли су малтене сви они који су у тој емисији о Добриновићу сведочили. Дакле, нема ни емисије, ни сведока. Када сам се спремао да снимам причу о Љубинки Бобић, прва ствар коју сам, опет са жаљењем, констатовао јесте да је избрисан телевизијски снимак представе која ју је прославила - „Госпође министарке“ са сцене Народне позоришта у Београду. Нема филмских записа ниједне њене позоришне улоге, иако се њена ка-

вог Српског Крстура, без којег би прича била потпуно крња...

Б. О. Т.

РАДИО ИНДЕКС

In medias press

Како у условима међународних санкција раде институције које се баве науком и сами истраживачи, како се финансирају научни пројекти и школују млади кадрови? Ово су неке од тема данашњег издања емисије „In medias press“. Гост у студију је др Милан Димитријевић, савезни министар за науку и технологију. Уредник и водитељ је Љубица Гојић, а почетак емисије је у 12.00.

Уредник и водитељ емисије „Indexov index“ Зоран Букановић данас представља подмладак Савеза комуниста - покрета за Југославију. Почетак у 13.30.

жемо да извучемо ни десет одсто зараде. Бацили бисмо новац, а расипање пара никоме од нас не пада на памет, вели Плавшић. По његовој оцени, ако се ништа не предузме и пиратерија не угуши, већ наредне године у београдским биоскопима не би била заказана ни једна премијера. Репертоар би био репризни.

Плавшић додаје да се одговор Министарства и Савета ФЕСТ-а очекује до почетка децембра. Да би дистрибутери набили „покретне слике“ достојне репутације филмске ревије (између осталог филмове „Индокина“, „Чаплин“, „Клифхенгер“, „Играчка плачка“...), потребно им је од 45 до 60 дана. Ако се елементарни услови дистрибутера испуне, истиче Плавшић, што се њих тиче, ФЕСТ у фебруару може да почне. Уз традиционалне фанfare...

Ј. Стојанчић

мент виш
19.00 Днев
Приче о с
Програм у
Радио-Бео

ДРУГИ П
На првој
Форум, 10
југ јавља,
Клуб два,
вима култ
део, 17.32
висине - д

ТРЕЋИ П
вир А. С
Шта је фи
симфониј
Ненадови
са М. Жи
- М. Затк
це.
БЕОГРАД
дио Беог
града 202
14.15 У ш
16.30 Кру

први програм

- 6.20 Мзачки спотови - ТВБ
- 6.30 Југарски програм - ТВБ
- 8.00 24 часа у свету - ТВБ
- 8.30 Школски програм - ТВНС
- 10.00 Вести - ТВБ
- 10.05 Школски програм - ТВБ
- 12.00 Вести - ТВБ
- 12.05 Концерт у подне: Филхармонија младић, 2. део - ТВБ
- 12.51 Цртани филм - ТВБ
- 12.58 ЗН
- 13.31 Тамо далеко - ТВБ
- 14.15 Цртани филм - ТВБ
- 14.30 Школски програм - ТВБ
- 15.30 Вести - ТВБ
- 15.45 Научни програм - ТВБ
- 16.40 Научна програм - ТВБ
- 16.45 Мзачка програм - ТВБ
- 17.00 Дневник 1 - ТВНС
- 17.30 ТВ спорт - ТВНС
- 17.35 Србија данас - ТВБ
- 18.00 Цртани филм - ТВБ
- 18.10 Лаку ноћ, лепо - ТВБ
- 18.27 Научна програм - ТВБ
- 18.30 Дневник 2 - ТВБ
- 20.15 ТВ спорт - ТВБ
- 20.25 Пан мјузија - ТВНС
- 20.35 Научна раја, сер. филм - ТВБ
- 21.30 Политички мазан „Шенк“ - ТВБ
- 22.45 Дневник 3 - ТВБ
- 23.15 ТВ спорт - ТВБ
- 23.25 24 часа у свету - ТВБ
- 23.55 Вести - ТВБ
- 00.00 Ојана програм - ТВБ

трећи канал

- 8.00 МТВ
- 11.00 Српне вести (Sky News)
- 11.55 Подне поподне - Додар дан
- 12.00 Вести, кит дана, време
- 12.10 Подне поподне
- 12.45 Инфо сервис
- 13.00 Вести, кит дана, време
- 13.10 Подне поподне - „Стуџајн пар-тнери“ (p)
- 14.00 Вести, кит дана, време
- 14.10 Подне поподне - Занимљивос-ти
- 15.00 Вести, кит дана, време
- 15.15 Подне поподне - „Волнџ те, са-мо реди тле“
- 15.30 Спортски микс
- 15.55 Мати олмаси
- 16.00 Вести
- 16.03 ЗН ТВ Нови Сај
- 18.00 Добро вече
- 18.05 Вести, кит дана, време
- 18.10 Подне поподне
- 19.00 Вести, кит дана, време, мали ол-ласи, авис патрола
- 19.20 Само музика
- 20.00 Вести, кит дана, време, мали ол-ласи
- 20.30 Ликем у линце
- 22.00 Вести, кит дана, време, мали ол-ласи
- 22.15 Играни филм: Цунија
- 7.00 Беорпак, добро јутро, југарски програм

студио Б

- 8.30 Ниво 23 (p)
- 16.00 МСМ
- 16.30 Мати олмаси
- 17.00 Вести
- 17.15 НТВ доктор
- 18.00 Ниво 23 (p)

ТВ Политика

- 7.00 до 10.00 Југарски програм
- 8.30 Блиски сусрет (p)
- 15.00 Крвови
- 16.00 Филм у четри „Држ те лопова“
- 17.40 Кристална кула
- 18.00 Маркетинг
- 18.30 Дан
- 18.45 Избор - шта други гледају
- 18.55 Луолтрија
- 19.00 Србија „Неки нови клинци“
- 19.25 Пола сата
- 20.00 Србија „Хентер“
- 21.00 Бебевисија
- 22.00 Дан
- 22.30 Избор - шта други гледају
- 22.40 Луолтрија
- 22.45 Мина концепт - шедоуси
- 23.00 Февер
- 00.30 Последње вести

арт канал

- 17.00 Видеотекст и арт маркет
- 17.15 „У знак јарпа“, реп. филм
- 18.00 Диви маја, режбе
- 20.00 Српски програм
- 20.30 Арт инфо
- 20.40 Видеотекст и арт маркет
- 21.00 УХФ
- 22.30 Арт маркет
- 22.30 Арт биоскоп: „Нтра сенки“, филм
- 24.00 Стратосфера

ТВ Палма

- 17.00 Вести
- 17.15 НТВ доктор
- 18.00 Ниво 23 (p)
- 16.00 МСМ
- 16.30 Мати олмаси
- 17.00 Вести
- 17.15 НТВ доктор
- 18.00 Ниво 23 (p)

АВИА КАРТЕ
за све дестинације
ВИЗЕ

ARGUS TOURS
621-667
624-617

ЈОСИПОВИЋ

ерва
е тамо
тру и
3 мар
овање
је вео
ци их
зауз
и бен
другу

полетног петра. Тим поводом избио је дипломатски скандал, дописник „Њујорк тајмса“ је протеран из Београда, светски медији су коментарисали да је забрана стрипа заправо атак на независну уређивачку политику „Политике“, а сам Волт Дизни је послао телеграм

Најчитаније штиво

Стрип је део савременог живота и деце и одраслих. Док педагози велику популарност шарених свежака тумаче чињеницом да радња стрипа задовољава елементарне психичке потребе деце (све што је

1900, када је умро Волт Дизни. Игром случаја, повратак Микија у овдашње новине поклапа се са годишњицом Дизнијевог рођења: славни Американец, творац царства маште за децу и одрасле, добитник 29 Оскара и око 900 међународних признања, рођен је у Чикагу 5. децембра 1901. године.

Верица Рупар

ДОСИЈЕ „ПОЛИТИКЕ“: КО ЈЕ КО У НАУЦИ

„Бодови“ за научнике

Индекс научних цитата оспоравају и хвале. – Ускоро листа помињања наших академика

Ускоро би требало да буде обелодањена, први пут, листа научних цитата чланова Српске академије наука и уметности, чију су израду потакли написи на страницама „Политике“.

У нестрпљивом очекивању редоследа овдашњих „бесмртника“ који ће, нема сумње, узвизати много прашице у јавности, погледајмо шта у вези са „мерењем“ научника кажу у свету. И у науци, као и у осталим подручјима, морају да се знају победници. Најлакши начин да ово сазнате јесте да заварите у „Сајенс воч“, лист који издаје Институт за научне информације у Филадельфији.

Сваки чланак објављен у 3.241 научном часопису (ова бројка се сваке године мања) доноси „бодове“ онима који су их написали и институтима из којих су. Тако се годишње накупи више од 12 милиона навода у целом свету!

Гало предњачи

Који је чланак највише навођен прошле године? Удахните дубоко ваздух и прочитајте овај рогобатни назив: „Чишћење, клонирање и RXR идентификација хелијског фактора HeLa са којима се RAR или TR хетеродајмеризује да би ефикасно везао циљне низове“! Потписали су га М. Лид и сарадници, а одштапао угледни часопис „Сел“.

А који је научник највише помињан у минулих десет година? Ко би други него хваљени и оспоравани Роберт Гало са 418 чланака који су поменути 36.789 пута! Можда вас копка да чујете који је институт у

протеклом петогођу предњачио у проучавању мозга? Одговор гласи: Универзитет Станфорд. И тако редом.

Десет годишњих бројева, на осам страница, листића „Сајенс воч“, у тиражу од хиљаду примерака, стиже на резличите адресе. Последњих година узимају га научни комитети, институти, владине установе зато што обелодањује ранг-листе научника. Но, овакво разврставање изазива многа спорења. Највише му се противе научници и институције који не заузимају високо место.

Цитати унапређују

Џонатан Коул, социолог са Колумбија универзитета, сматра да овакви редоследи могу да буду злоупотребљени у додељивању новца и почести. Он и други научници истичу да Индекс научних цитата не предочава целу истину. У томе га подржава Гари Шустер, хемичар са Универзитета Илиноис, који саопштава да се споречкао са многим колегама: „Анализа навођености даје само податке о цитатима, а не и о угледу и утицају појединог научника, катедре или институције.“

Насупрот томе, ендокринолог Фернанд Лабрије, са Универзитета у Квебеку унапређује научнике и расподељује новац узимајући у обзир листу цитата. У расподели са 40 одсто вреднује навођење. Поменути начин подстиче научнике да своје чланке штампају у најпрестижнијим светским часописима. На све опаске противника Фернанд Лабрије одговора: „Ово није

ништа суровије од самог живота.“

Данијел Кошленд, главни издавач научног часописа „Сајенс“, закључује: „Анализа навођености

Нова листа астронома

Пре неколико месеци објавили смо листу десет овдашњих најпомињанијих астронома до 1991. године. У међувремену су приспели подаци до августа 1993, па редослед изгледа, донекле, друкчије:

Станислав Ђорговски 1048, Милутин Миланковић 407, Милан Димитријевић 397 (726), Драгутин Ђуровић 82, Василије Оскањан 76, Зоран Кнежевић 31 (131), Александар Кубичела 31 (39), Ђорђе Телеки 29, Слободан Нинковић 25 (28) и Јелена Милоград-Турић 24.

Прва бројка означава број помињања првог аутора, а она у загради представља сва остала навођења (други, трећи итд.).

представља само базу података, а не религијску догму.“

Иако у нашој земљи оваква база података деценијама постоји, ретко је коришћена. Надамо се да ће листа академика подстаћи остале научне институције да исто ураде за своје истраживаче. Каква је то научна политика ако се не темељи на вредновању сваког појединца који учествује у остварењу?

Станко Стојиљковић

ДИЈАБЕТЕСА

Маса за мише

да се предупреди или заустави

није знао који је антиген започињао поменуто уништавање.

Две истраживачке групе, једна са Универзитета Калифорнија у Лос Анђелесу (UCLA), а друга са Универзитета Станфорд, издвојиле су више антигена из Л. острвца и помешали их с крвљу мишева болесних од шећерне болести. Опити су показали да су мишеви од самог почетка били осетљиви на један антиген – протеин назван ГАД. Међутим, како се болест развијала, одбрана се окренула и против осталих антигена. Унели су молекуле ГАД у савим младе мишеве склоне шећерној болести, чији је имуни систем био у настајању. И успели су да спрече реактовање имуног система, чиме су зауставили или одложили шећерну болест.

Нико од поменутих истраживача не зна да ли би једна таква инјекција, каква је убрзана мишевима, учинила исто и код људи, али се надају да ће убрзо такву могућност моћи да провере. Најпре ће покушати да молекуле ГАД унесу (или његове неактивне делове) у болеснике са узнапредовалом шећерном болешћу типа I да би утврдили да ли ће доћи до успоравања или повлачења болести. Ако ово успе, моћи ће да убрзају делиће молекула ГАД здравој деци из породица наклоњених шећерној болести и тако спрече да се она разболе.

М. Ђурић

ПОСТАНАК И СУДБИНА ВАСИОНЕ

Невидљиве струне

Претпоставља се да су ове нити узроковале груписање материје (настанак галаксија)

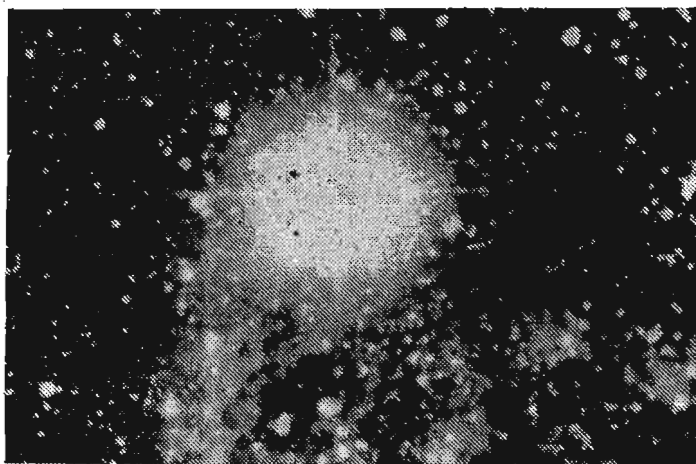
Зашто у нашем свету постоји изразита асиметрија између материје и антиматерије? Зашто звезде у Васиони нису распоређене равномерно него су почеле да се окупљају у галаксије? Зашто се ни приликом посматрања најудаљенијих објеката, са

јединствене, унифициране силе. Шта се десило када је ова симетрија нарушена?

Ширење Космоса

Посматрајмо, на пример, хлађење воде: маса је хомогена и изгледа исто из свих

кације наговештава да су интеракције елементарних честица на температури управо испод 10^{27} К довеле до вишка материје у односу на антиматерију. На крају и проблем настанка галаксија исто се решава фазним прелазом који води до нарушавања симетрије. Посматрајмо као аналогiju процес замрзавања површине језера. Лед се не ствара одједном (хомогено) на свим деловима (за-

Почетак у „Великом праску“: Васиона се брзо ширила

којих је светлост пошла ка нама у доба блиско стварања, када је Космос био много мањи, не може приметити никакав ефекат закривљености простор-времена?

Одговори на ова питања која даје модерна космологија засновани су на спонтаном нарушавању симетрије, до којег је морало доћи у ранијој историји Васионе, која је имала већи степен симетрије него данас (није било разлике у интеракцији између елементарних честица). Како електромагнетска, тако и слаба и јака нуклеарна сила манифестовале су се као део

праваца (тј. има ротациону симетрију). На тачки мржњења одиграва се фазни прелаз и структура леда који је кристализовао изгледа потпуно другачије. Лед више не изгледа исто из сваког правца, ротациона симетрија се губи.

Симетрија спонтано нарушена природним фазним прелазом може се поново успоставити загревањем и топљењем леда. Теорија унификације предвиђа спонтано нарушавање симетрије основних сила на температури од десет на двадесет седми (10^{27} К) Келвинових степени, која одговара тренутку десет на минус 35 секунди (10^{-35} s) после „Великог праска“. Ово спонтано нарушавање симетрије изазвало је фазни прелаз, уз огромно ослобађање енергије, што је довело до брзог и великог ширења Васионе (инфлациони процес) при чему се она раширила за десет на 50 (10^{50}) за свега 10^{-32} s (растојање између две честице постало 10^{50} пута веће)!

Овај период природно решава проблем равности простора. Најлакше је замисли-

Када би се астрономске радио-антене на свим континентима могле повезати у један радио-телескоп, његова снага резолуције била би једнака способности човека да са даљине од 4.800 километара чита слова из књиге.

Следећа посада „Мира“ боравиће 427 дана

Москва. – Следећа посада космонаута, која 8. јануара треба да крене на орбиталну станицу „Мир“, провешће у орбити 427 дана, што ће бити најдуже у историји светске астронаутике, јавила је агенција ИТАР-ТАСС.

За 15. посаду одабрани су космонаути Виктор Афанасијев, Јури Усачев и Валериј Пољаков. Како би се осигурала успешна замена посаде на „Миру“, успостављене су радио и видео везе између будућих чланова посаде и њихових претходника. То је омогућило космонаутима Василију Тсиблијеву и Александру Среброву да потанко опишу својим наследницима стање на орбиталној станици и да им дају корисна упутства за боравак.

Садашњи рекорд у дужини боравка у космосу, 365 дана, држе од децембра 1988. Владимир Титов и Муса Манаров.

мрзавање има дефекте). Ови дефекти имају масу и могу да трају дуго, довољно дуго да постану језгра гравитационих нестабилности које ће довести до формирања галаксија.

Огромна маса

Постоје хипотезе да је приликом хлађења и ширења Васионе дошло до смене различитих фазних прелаза, и то у вакууму који физички дефинишу као стање минимума енергије у одсуству свих честица. Код раног вакуума „минимум енергије“ било је стање изузетно високе енергије, где су се основне силе (електромагнетска, слаба и јака нуклеарна)

Рат у генима

Истајања на прилагођавање или одустајање од тога – што ка каквог га још знамо

ности, који се, у ствари, понашају као „молекули препознавања“ или памћења, а који би били гликопротеини. Милиони неурона су увучени у обнову меморије преко својих протеина који наводе све неуроне мозга да реагују на извесне надражаје из окружења и да активирају супстанце трансмисије у мозгу.

Постављају се, дакле, као касни домет генетике, и односа човековог ума и природе, и етике, проблеми меморије мозга и учења, као проблеми генетске потенцијал-

Могу да искорене људске инхибиције. Могу, пак, да омогуће људима да се боље сагледају и разумеју, због уклањања инхибиције, јер ће увек постојати могућност жељене реакције међу њима. Могу, међутим, и да угрозе људски избор друштвених и емоционалних односа, омогућујући јединкама високи степен селективности у односу на жељене реакције. Могу да охрабре чиновне преваре, издаје поверења, поштења, даржљивости, пристојности и тако даље.

ност моли да провере. Напре ће покушати да молекула ГАД унесу (или његове неактивне делове) у болеснике са узнапредовалом шећерном болешћу типа I да би утврдили да ли ће доћи до успоравања или повлачења болести. Ако ово успе, моћи ће да убризгају делиће молекула ГАД здравом деци из породица наклонених шећерној болести и тако спрече да се она разболе.

М. Бурић

какав ефекат закривљености простор-времена?

Одговори на ова питања која даје модерна космологија засновани су на спонтаном нарушавању симетрије, до којег је морало доћи у ранијој историји Вационе, која је имала већи степен симетрије него данас (није било разлике у интеракцији између елементарних честица). Како електромагнетска, тако и слаба и јака нуклеарна сила манифестовале су се као део

кристиализовано изгледа потпуно другачије. Лед више не изгледа исто из сваког правца, ротациона симетрија се губи.

Симетрија спонтано нарушена природним фазним прелазом може се поново успоставити загревањем и топљењем леда. Теорија унификације предвиђа спонтано нарушавање симетрије основних сила на температури од десет на двадесет седми (10²⁷ K) Келвинових степени, која одговара тренутку десет на минус 35 секунди (10⁻³⁵ s) после „Великог праска“. Ово спонтано нарушавање симетрије изазвало је фазни прелаз, уз огромно ослобађање енергије, што је довело до брзог и великог ширења Вационе (инфлациони процес) при чему се она раширила за десет на 50 (10⁵⁰) за свега 10⁻³²s (растојање између две честице постало 10³⁰ пута веће)!

Овај период природно решава проблем равности простора. Најлакше је замисли-

Када би се астрономске радио-антене на свим континентима могле повезати у један радио-телескоп, његова снага резолуције била би једнака способности човека да са даљине од 4.800 километара чита слова из књиге.

ти Вациону која се шири као балон на којем смо део површине. Замислимо да су пре периода инфлације постојале јако закривљене области простор-времена, попут кривина на слабо надуваном балону. Ако брзо дувамо у балон, ове кривине ће нестати а закривљеност целе површине постаће мања (балон ће бити равнији). Осим тога, теорија унифи-

камена замена посаде на „Миру“, успостављене су радио и видео везе између будућих чланова посаде и њихових претходника. То је омогућило космонаутима Василију Тибблијеву и Александру Среброву да потанко опишу својим наследницима стање на орбиталној станици и да им дају корисна упутства за боравак.

Садашњи рекорд у дужини боравка у космосу, 365 дана, држе од децембра 1988. Владимир Титов и Муса Манаров.

мрзавање има дефекте). Ови дефекти имају масу и могу да трају дуго, довољно дуго да постану језгра гравитационих нестабилности које ће довести до формирања галаксија.

Огромна маса

Постоје хипотезе да је приликом хлађења и ширења Вационе дошло до смене различитих фазних прелаза, и то у вакууму који физички дефинишу као стање минимума енергије у одсуству свих честица. Код раног вакуума „минимум енергије“ било је стање изузетно високе енергије, где су се основне силе (електромагнетска, слаба и јака нуклеарна сила) манифестовале као део јединствене силе. Приликом фазног (или фазних) прелаза у насталим дефектима остају заробљени делови првобитног вакуума. У оквиру различитих теоријских прилаза ови дефекти могу бити површински (као приликом мрззавања површине језера), линијски (струне) или тачкасти (монополи).

Ни монополи, ни струне, ни површински дефекти нису до сада посматрани. Хипотезу о космичким струнама поставио је Т. В. Б. Кибл са Империјал колеџа у Лондону 1976. а пет година касније Ј. Зелдович и А. Виленкин претпоставили су да космичке струне, у којима је заробљен високоенергетски вакуум раног Свемира, могу бити узрок груписања супстанце. Такве струне имале би дебелину од око десет на минус 30 сантимера (10⁻³⁰ cm) и огромну масу. Сантимер космичке струне тежио би више од милион милијарди тона!

Да ли ћемо и када добити потврду постојања нових, необичних објеката на нашем небу? Да ли су космичке струне довеле до настанка првих галаксија или су то били дефекти друге врсте? Велики астрономски лов на космичке струне, монополе и друге остатке раног Космоса у току је. Астрономија се развија и напредује из дана у дан, надам се да одговоре нећемо дуго чекати.

Др Милан Димитријевић

„ат“ у генима

стајања на прилагођавање или одустајање од тога – што каквог га још знамо

ности, који се, у ствари, понашају као „молекула препознавања“ или памћења, а који би били гликопротеини. Милиони неурона су увучени у обнову меморије преко својих протеина који наводе све неуроне мозга да реагују на извесне надражаје из окружења и да активирају супстанце трансмисије у мозгу. Постављају се, дакле, као касни домет генетике, и односа човековог ума и природе, и етике, проблеми меморије мозга и учења, као проблеми генетске потенцијалности мозга. Већ је остварен тест преношења меморије са једног мозга (животиње) на други, помоћу инјектирања екстракта из мозга једне јединке у мозак друге, што говори о хемијској природи енграма или трагова меморије.

Али како знати да ли се утиче, у којој мери и на који начин, на окружење, ако се природни ток између мозга и окружења измени, мењајући природу једног од њих? Да ли контролисати понашање човека или мењати његову личност? То су, етички гледано, монструозна питања савремене генетике.

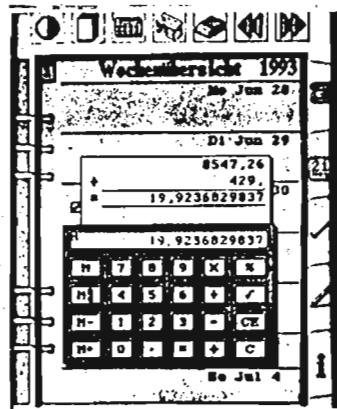
Та питања, када се дубље сагледају, воде у два правца. Посматрање свести биолошким путем, и мисли применом генетике на окружење јесте двосекли мач. Он води невиђеним могућностима и зато моралним одговорностима човека (преко његове „науке“). Исходи су познати: Очигледно је да се може антиципирати и контролисати људско понашање. Али оба могу да оставе људска бића на нивоу повремених стања присности и интимности због ограничености људске пажње и иначе. Могу створити могућност систематског праћења и контролисања људске мисли од стране власти. Могу да произведу супермаркет контролних система и тако могу да осујете све људске односе (нарочито у породици). Али могу да осујете и неке неуспеле људске односе.

Могу да искорене људске инхибиције. Могу, пак, да омогуће људима да се боље сагледају и разумеју, због уклањања инхибиције, јер ће увек постојати могућност жељене реакције међу њима. Могу, међутим, и да угрозе људски избор друштвених и емоционалних односа, омогућујући јединкама високи степен селективности у односу на жељене реакције. Могу да охрабре чиновне преваре, издаје поверења, поштења, даржљивости, пристожности и тако даље, али и обрнуто, што може да резултира у прави хаос или хармонију на кратко време унутар односа у љубави и друштву. Могу чак да ускрате потпуно људима њихову индивидуалност, њихов идентитет.

И што је најгоре, могу заувек да осујете људску спремност пристајања на прилагођавање

Др Боривоје Марковић

Електронска бележница

Позната компанија „Амстрад“ направила је занимљиву електронску бележницу, „сакривши“ у блокчић (11,5 пута 16 сантимера) малени рачунар. Споља се једино опажа дугме за укључивање.

Овај нотес памти телефонске бројеве, адресе, забелешке, планове рада, подсетнике за пословне састанке. Поред тога, може да буди, да подсећа на заказано време, да прерачунава временске зоне и да замењује дигитрон. Што год да се пожели, саопшти му се додиром сличице на екрану од течног кристала. У стању је да упамти 25 густо куцаних страница, а убацивањем танке меморијске траке памћење му се удесетостручује!

Електронски нотес ради непрекидно 40 часова на батерије које се, иначе, лако замењују. Продаје се по цени од 800 марака.

М. В.

СИМЕТРИЈА У НАШЕМ ПОИМАЊУ СВЕТА

Пресликавање у самог себе

Управо зато што се јавља у готово свим људским активностима, често је заборављано или је нисмо свесни иако потврђује праисконску тежњу за правилошћу

Мерило лепоте

Још у античко доба симетрија је истакнута као једна од најбитнијих естетских појава, нарочито применљива у градитељству. У целој историји архитектуре, наиме, сматрана је темељним мерилом лепоте. Правилни многоугли налазе се у тлоцртима бројних знаменитих грађевина.

У савременој архитектури, са применом нових материјала долази до изражаја могућност вишеструко коришћења симетријских облика који често подсећају на природне.

Геодезијске куполе најчешће настају на сферним мрежама комплексних симетрија, описаних икосаедрском групом, симетријама које има кристал полиовируса величине милионитог дела милиметра! Геометријски модел за куполе и за кристал полиовируса настаје суперпозицијом (надодавањем) правилног додекаедра и икосаедра, при чему се добијају односи делова изражени константом „златног пресека“.

Овакви облици описани су симетријама икосаедрске групе (поседује 120 делова симетрије). У анализама се користи таблица карактера икосаедрске групе и простор разлаже у десет потпростора, а коначан изглед добија се њиховим спајањем.

Минулих година студенти Архитектонског факултета у Београду израдили су моделе нових геодезијских купола, цртајући их и проверавајући на рачунару. Један од модела израђен је од танких дрвених плоча, које се при montaжи лако савијају по пречнику кривине куполе, постајући преднапрегнуте као опруге.

Успрешавање рачунар-

Симетрија кристала, печелинег саћа или распореда семена у цвету сунцокрета одувек је изазивала дивљење. Орнаментика, архитектура и музика само су неке од области у којима се испољава људска исконска тежња ка правилности.

Сама реч потиче из грчке филозофије и естетике, а означава равнотежу и пропорцију, указујући на низ синонима, као што су склад, хармонија, целовитост. У науку овај појам улази тридесетих година прошлог века, са проучавањем и објашњавањем кристалних класа са становишта теорије група.

У Београду је недавно одржана прва регионална конференција „Симетрија: култура и наука“, на којој је учествовало тридесетак домаћих и страних истраживача, обogaћена изложбом „симетријских“ слика и концертом „симетријске“ музике. Наш саговорник, др Славик Јаблан, математичар по образовању (предаје на Филозофском факултету у Нишу), један је од ретких проучаваца симетрије у нас.

Космичка асиметрија

Ако у Космосу постоји изражена симетрија материје и антиматерије, како је могуће да симетрија до сржи прожима наше поимање свега? Можете ли да опишете симетрију?

Сутину теорије симетрије можда бисмо најбоље

ја симетрије проучава многострукости, трансформације и њихове инваријанте. При томе, посматране трансформације не морају бити само кретања или промене које чувају растојање (изометријске), промене сличности (пропорционалности), кон-

дисциплинарни мост који повезује, наизглед, неспојиве области науке и уметности.

Неке савремене теорије, нарочито фрактална, утемељују симетрију као врховну филозофску категорију, а Херман Вејл је изјавио: „Колико ја могу да

ља покретачки чинилац (стимулативна компонента).

У којим је подручјима симетрија оставила најдубље трагове и зашто баш у њима?

У свим природним појавама симетрија је једно од примарних обележја, почев од смене дана и ноћи или откуцаја нашег срца. Управо зато што се јавља у готово свим људским активностима, често је заборављано или је нисмо свесни. Није случајно што је теорија симетрије, управо захваљујући својој универзалности, имала судбину научних области које припадају свима и никоме, због чега је у науку ушла тек у наше доба.

Ако треба истаћи научне области у којима она игра највећу улогу, то су кристалографија и геометрија. Сетимо се речи Е. С. Фјодорова: „Кристали блистају симетријом“. Или чињенице да је геометријско извођење 230 група симетрије кристала претходило одгонетању њихове структуре помоћу рендгенске дифракције.

Да ли се људско стремљење ка симетрији може поистоветити са праисконском тежњом за идеалним? Значи ли то да га асиметрија угрожава и нарушава?

Човек је, свакако, кроз историју тежио симетрији, равнотежи, складу, хармонији, пропорционалности... Она је увек била саставни део уметничких канона, онога што бисмо данас назвали „ликотима добре форме“. Међутим, симетрија представља

Зашто у нашем свету постоји изражена асиметрија између материје и антиматерије? Како су у хомогеној и изотропној васиони звезде почеле да се окупљају у галаксији?

Одговори који на ово питање даје савремена космологија засновани су на спонтаном нарушавању симетрије до којег је, према теорији унификације (уједињења свих физичких сила), морало доћи у раној историји васионе.

Рани космос имао је већи степен симетрије него данас, то јест није било разлике у интеракцији између фундаменталних честица. Електромагнетска, слаба и јака нуклеарна сила испољавале су се као део јединствене, унифициране силе.

Др Милан Димитријевић

формне (једнообразне) или афине (дотеране), већ је могуће комбинавањем наведених са мењањем физичких својстава (на пример, неелектрисање, магнетизам итд.), то јест појава антисиметрије (двовалентне, црно-беле) и колорне (поливалентне) симетрије.

На тај начин, сам однос материја-антиматерија, то јест постојање антиматерије, представља појаву антисиметрије у природи, дакле једног од облика симетрије. У нама познатом делу космоса доминира материја, то се асиметрија између материје и антиматерије јавља у коан-

просудим, симетрија је извор свих априорних тврђења физике“.

Математика (односно геометрија) прва је научна област која је почела са аксиоматизацијом. Уколико Еуклидове „Елементе“ посматрамо са становишта теорије симетрије, његова аксиоматика представља, поред осталог, пут ка извођењу правилних полиедара (геометријска тела са максималном симетријом). У алгебри један од основних закона јесте комутативност – симетрија „левог“ и „десног“.

Управо захваљујући својој универзалности, симетрија

Архимедова тела

Међу геометријским телима правилне полиедре одликује највише симетрија. Три правилна полиедра – тетраедар, хексаедар (коцка) и октаедар – јављају се у свету кристала. Преостала два – икосаедар и додекаедар – открили су грчки математичари питагорејске школе.

Међу списима изгубљеним током историје налази се и један Архимеда из Сиракузе, у којем се описују полуправилни полиедри. Срећом, садржај Архимедовог списка углавном је познат, захваљујући Папосу Александријском, последњем значајном геометричару александријске школе. У овом делу, насталом око 300. године нове ере, помиње се 13 Архимедових тела, полуправилних полиедара, чије су пљосни правилне.

За разлику од пет Платонових тела, којима су пљосни међусобно подударне, а рогљеви правилни, Архимедова тела имају подударне рогљеве.

Према Херону Александријском који је у својим „Дефиницијама“, насталим вероватно у првом веку нове ере, увео и појам правилног полиедра, два од назначених 13 Архимедових тела била су позната Платону. Пјеро дела Франческа, чија се расправа такође чува у Ватикану, успео је да предочи пет Архимедових тела. Фра Лука Пачоли је 1509. у свом преводу овог текста додао још један полиедар, који је назвао икосихексаедар.

Јохан Кеплер конструисао је у свом делу из 1619. сваки од полуправилних полиедара, доказавши да – мимо пет Платонових тела и 13 Архимедових (призми чији се омотач састоје из квадрата и антипризми чији се омота-

Одслужи своје

(Снимио: А. Филиповић)

Судар науке и квазинауке

„Нема тринаестог знака”, 29. 1.

Са осећањем нелагодности и изненађења прочитао сам на страницама „Политике”, коју ченим и волим, чланак „Нема тринаестог знака” аутора Мирне Велединовић и Станка Стојиљковића у коме је дата и моја изјава. Подстакнут изјавом енглеског астронома да хороскопски знаци уз помоћ којих звездочатци погађају будућност не одговарају стварном стању на небу, Стојиљковић тражи од мене објашњење узрока који доводе до спорих промена привидне годишње путање Сунца. Ова изјава спојена је са изјавом двојице свршених студената школе за гатање помоћу звезда, која себе претенциозно зове факултет, вероватно да би се приказала наглашена неутралност аутора. Да ли угледни новинар цењене „Политике”, чије је опредељење и вокација борба за научну истину и ширење најновијих научних „сазнања”, треба да демонстрира неутралност у судару науке и квазинауке?

Живимо у доба експлозивног развоја астрономије,

у доба када је човек из своје колевке Земље закорачио у космос, када се у овој лепој науци из дана у дан дешавају револуционарна открића, која шире наша сазнања о космосу и његовим тајнама. „На крилима науке” обишли смо све планете осим Плутона и били у стању да из непосредне близине меримо и испитујемо њихове утицаје и појаве на њима. Квазинаука, миленијумима ушанчена у своје митове и ритуале, губи везу са стварним стањем на небу, на шта управо и жели да укаже др Џеклин Митон из Британског астрономског друштва.

Мој циљ није да астролозима, врачевима и маговима онемогућим да узимају паре од лаковерних, нити да за забаву доконих износе своја виђења. Мој циљ је да се борим за достојанство науке и ширење научне истине и најновијих научних сазнања. Зато сам захвалан Стојиљковићу на страни посвећеној науци и технологији и на сваком добром чланку који приближава научна достигнућа обичном читаоцу.

Скренуо бих пажњу да би број штампарских и других грешака, био мањи ако би се мишљење стручњака тражило и користило у свакој фази припреме, као и код скраћивања чланака. Тако не могу да разумем како се део моје изјаве, који је у оригиналном Стојиљковићевом тексту гласио „Путања по којој се Сунце привидно креће небом назива се еклиптика”, извитоперио у реченицу „Привидно Сунчево кретање небом назива се еклиптика”.

На крају бих напоменуо да је у доба првих бораца за ширење научне истине у настајућој српској држави, у доба Доситеја и Захарија Орфелина, основни циљ популаризатора науке био борба против сујеверја. Не чини ми задовољство да се двеста година после њих, на страницама „Политике”, моја изјава уклапа у чланак чији су циљеви управо супротни.

Др Милан
С. Димитријевић,
Београд

да се на листи нових имена налази и име Томе Максимовића.

То посебно радује све оне избеглице из Другог светског рата, све Томине сараднике, пријатеље и познанике. А да га они и до данас нису заборавили говори један детаљ. У испруженој руци споменика То-

ми Максимовићу на Новом гробљу стално је стручак сезонског цвета. За Божић смо видели границу бадњака. Ради тога очекујем да ће и Комисија, одлуком о локацији, допринети овом осећању захвалности српског народа.

Јовица Вуковојац,
Београд

УКРАТКО

● Дана 27. јануара стигао ми је рачун обједињене наплате за станарину и накнаде, одржавање и еколошку заштиту, за јануар 1995. године.

Овим рачуном накнада за грађевинско земљиште поскупела је са 1,62 дин. у децембру 1994. год. на 3,14 динара за јануар 1995. год. У процентима то је више за 94 одсто.

С. Милић,
Београд

● Дана 20. 1. 1995. године купио сам две возне карте за мене и супругу до Косовске Митровице, на благајни Железничке станице – Београд. Међутим, био сам немало изненађен кад сам на

ЈУЧЕ У БЕОГРАДУ

Умро Павле Савић

Био је први нуклеарни физичар Југославије, академик и дугогодишњи председник САНУ

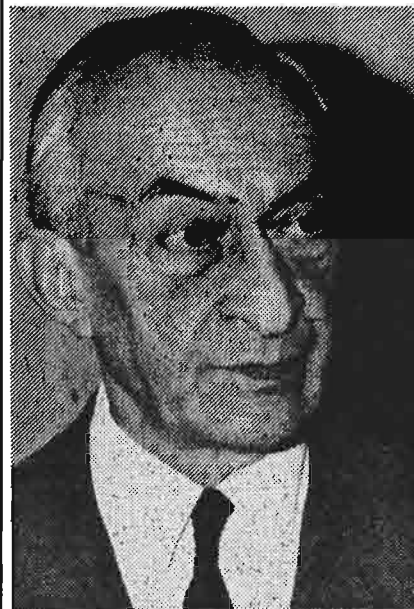
Академик Павле Савић, један од најистакнутијих југословенских научника и дугогодишњи председник Српске академије наука и уметности (САНУ), умро је јуче у Београду у 85. години.

„Научник из легенде, како су га често називали“, академик Павле Савић рођен је 1909. године у Солуну. Гимназију је завршио у Пожаревцу, 1927. године, а на Филозофском факултету у Београду дипломирао је 1932, а студијама физичке хемије. Ош пре дипломирања постављен је за асистента при Катедри физичке хемије. Године 1934. младости научник одлази у Институт за радијум у Паризу.

Време проведено у Паризу, све до 1939. и избијања Другог светског рата, у биографији академика Павла Савића, у нашој и светској науци, остаће као године заележене крупним словима. Савић је, као један од пионира у розничавом трагању за контролисаном фисијом, сарађивао са увеном Иреном Жолио Кири и дао властити печат том подухвату. Били су надамак епохалног открића, а тиме и Нобелове награде коју је, потом, завредило десет истраживача на овом подручју, међу којима, стицајем околности, није био академик Савић.

Насупрот свим дотадашњим схватањима Ирена Кири и Павле Савића су истакли да се при бом-

ница постаје гласило Врховног штаба Народноослободилачке војске. Од тог времена Павле Савић је, заједно са супругом Бранком, руководилац Одељења за шифру у Врховном штабу. На Првом заседању Авноја, новембра 1942, у Бихаћу, изабран је за потпредседника тог привременог органа власти. Биће то године у животу Павла Савића које ће, касније, у различитим прилика-

ма и у готово свим интервјуима, изазивати највећу пажњу и многобројна питања новинара и сговорника. Научник из предратне легенде европске нуклеарне физике и хемије, постао је и шифрар на партизанским лозоци-

бвише Југославије и почасни доктор Београдског универзитета.

Године 1984, 3. 4. и 5. априла, учествује на прослави 50-годишњице открића вештачке радиоактивности у Паризу. Тада добија сребрну медаљу на којој пише: „Париз – Павлу Савићу“, у знак сећања на сарадњу са Иреном Жолио Кири. Многи су мислили да је заслужио и најугледније светско признање, Нобелову награду, за ово откриће, али оно је, ипак, 1944. припало Оту Хану. „Није ми жао, свет је, ипак, реално проценио мој допринос“, рекао је тада.

За стотинак објављених радова из области атомске физике и хемије, за свеукупни научноистраживачки рад, академик Павле Савић је награђен многим домаћим и страним одликовањима и признањима.

Даница Ђурђевић

Саучешће Зорана Лилића

„Са великим жаљењем примили смо вест о смрти академика Павла Савића, истакнутог југословенског стручњака у области физичких наука и храброг борца против фашизма“, каже се у саучешћу председника СРЈ Зорана Лилића породици академика Павла Савића.

„Павле Савић је припадао најужем кругу научника који су непосредно радили на овладавању поступком фисије атомског језгра и тиме стекли репутацију на-

ИЗЈАВЕ ПОВОДОМ СМРТИ АКАДЕМИКА ПАВЛА САВИЋА

У Институту жале због смрти свог оснивача

– рекао је генерални директор „Винче“ Мирослав Копечни

„Вест о смрти проф. Павла Савића, нашег оснивача, учитеља и пријатеља прострујала је Институтом и учинила да Винча буде тиха и мирна као никада до сада“, изјавио је генерални директор Института за нуклеарне науке „Винча“ Мирослав Копечни.

„Од оснивања Института (1948) он је трасирао његов пут и до краја духом био присутан у њему.“

„Захваљујући његовом залагању Институт је већ педесетих година представљао водећу светску научну институцију за нуклеарна истраживања“, нагласио је Копечни.

Он је подсетио да су лабораторије које је проф. Савић основао и данас активне.

„Под његовом чврстом и првичном руком школовала се плејада педагога, који данас раде на факултетима широм света“, истакао је Копечни.

(Танјут)

Академик Звонко Марић: „Винча“ – историјско дело

– Академик Павле Савић оснивач је модерних физичких истраживања код нас и један од првих научника који је истраживао у области нуклеарне физике. Потом је показао интересовање за друге модерне физичке дисциплине, као што су фи-

зика ниских температура и физичка својства планета.

Оставио је иза себе групу истраживача која се може звати школом. Поред активности у многим научним дисциплинама, показао је велики интерес и био веома активан у укључењу науке у општи социјални живот. У том контексту изградња Института нуклеарних наука „Борис Кидрич“ у Винчи за нас је, свакако, историјско дело, које има реперкусије и на друге науке изван сфере чисте физике.

Велики градитељ наше науке

– казао је проф. др Милан Димитријевић

– Умро је човек који је, осим људскости, подарио много тога светској науци, а то је, на неки начин, и допринос српског народа светском знању. Његово дело намењено је целом човечанству, а то значи да се наука не може – као сада у случају наше земље – затворити у гето, нити оградити казним зидом. Плодови науке намењени су целом људском роду.

Отишао је велики градитељ и организатор наше науке, човек који је створио „Винчу“ и дуго година водио нашу најугледнију научну институцију, Српску академију наука и уметности, у којој су концентрисани мудрост и знање српског народа.

ИЗ ИНСТИТУТА ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

Највиша оцена за Матичин Правопис

У припреми рада на Правопису српског језика Матице српске учество-

Димитријевић: Наука треба да остане изван политике

Да је француске научнике позвала нека наша научна институција учинио бих све да им се визе одобре, каже савезни министар за науку др Милан Димитријевић

Јуче је у неким листовима („Борба“) објављена вест о томе да су југословенске власти ускратиле визе петорици француских научника који су на позив Француског културног центра у Београду намеравали да учествују на округлом столу „Централна и Источна Европа: слом и прелазни период“.

Тим поводом, питали смо савезног министра за науку др Милана Димитријевића зашто су наше власти ускратиле визе овим научницима. Министар нам је одговорио да он лично није упознат са овим „случајем“, и да би информацију о томе требало потражити у СМПП-у. Али, начелно речено, наука увек треба да остане изван политике. Да је стране научнике позвала нека наша научна институција, ја бих – рекао нам је министар – учинио све да им се одобре визе и омогући учешће у расправи. Међутим, овде је, ако је вест тачна, организатор Француски културни центар, а расправа вероватно, није верификована од стране неке научне организације.

Искуства наших научника

Да ли се, иначе, страним научницима ускраћују визе за улазак у нашу земљу? Министар Димитријевић каже да, колико је њему познато, ниједном научнику из

иностранства није ускраћено учешће на неком међународном научном скупу у нашој земљи. „Ја сам лично спреман, ако је заиста реч о научном скупу, да се заузмем за сваког таквог научника да добије визу и да учествује у расправи“. Али министар подвлачи разлику између научне конференције и неког неформалног округлог стола.

Каква су искуства наших научника који желе да сарађују са научним институцијама у другим земљама? Др Милан Димитријевић каже да су искуства са неким земљама а поготово са Француском, врло лоша. Ја сам лично недавно затражио да ми пошаљу обавештење о једној научној конференцији у Гијену у Француској, али сам од званичника Европске научне фондације из Стразбура добио одговор да они због санкција не могу да прихвате пријаву или учешће из Југославије.

Оваква обавештења су протекле две године стизале на адресе великог броја наших научника. Уредници часописа им, рецимо, из политичких разлога, забрањују да објављују научне радове. Министар нам помиње низ научних часописа за које има доказе да је нашим људима ускраћено објављивање радова, или су текстови објављени тек после одређених интервенција.

Дешава се и то да им се забрањује учешће на неком међународном научном скупу, па онда често реагујем лично, или као научник, а не министар, на пример преко Међународног савета научних унија.

Шта каже Повеља УН

Или се дешава следеће: организатори прихвате рад неког нашег научника, званично га позиву на скуп, али му онда држава у којој се организује сусрет не одобри визу. То се дешавало са амбасадама Холандије, САД и још неких земаља. Ових дана, на пример, није дозвољен улазак др Радмилу Пешићу (скупу у Гронингену), др Кости Маглићу (симпозијум у Колораду) и још неким.

Милан Димитријевић при том упозорава да министарству за науку и нису познати сви случајеви. Поготово што многи, ипак, успевају да обезбеде учешће. Јер, у Повељи УН о правима човека, постоје гарантована слобода научног стваралаштва и слобода размене научних информација. Ономогућавањем контаката наших научника са светом овај захтев је прекршен. С тим што су неке земље, попут Француске, понекад толико „савесне“ у примени санкција против Југославије да чак забрањују и индивидуалну научну сарадњу. Дешава се, наиме, да кад неко у захтеву за визу напише да му је циљ научна сарадња – визу не добије.

Б. Радивојша

КОМЕМОРАЦИЈА АКАДЕМИКУ ПАВЛУ САВИЋУ У САНУ

Један од научника који су отворили врата нуклеарној цивилизацији

О животном путу Павла Савића говорио председник САНУ, академик Душан Каназир

У Српској академији наука и уметности јуче је одржан комеморативни скуп посвећен успомени на недавно преминулог академика Павла Савића.

Председник САНУ, академик Душан Каназир говорио је о животном путу нашег познатог и светског научника, коаутора једног од најзначајнијих научних открића 20. века – фисије.

„Својим радом на париском Институту за радијум, 1939. године Ирена Жолио-Кири и Павле Савић отворили су врата нуклеарној цивилизацији“, рекао је Каназир.

Најпре председник САНУ (од 1989. године) – три пута

Директор Института за нуклеарне науке „Винча“ Мирослав Копечни рекао је да је „професор Савић био човек идеја, које је нештедимице поклањао млађим сарадницима“.

„Павле Савић је 1947. године могао да бира чиме ће се бавити. Могао је да буде научник у било ком светском институту, политичар или дипломата, а он је те године одабрао да спава у једној шути у Винчи и ради на изградњи нашег првог нуклеарног института“, истакао је Копечни, додавши да је период од оснивања до 1960. године „најплоднији у историји Института“.

Професор Београдског универ-

звучу да је СРЈ у дине под санкцији или индиректно лијарди долара.

Да би се овај штета догодила рамо на друштву године у СРЈ ни ди долара. Неће Вишо је у реалским новинарима нећемо да се нити желимо и уместо нас.

Једино што ти инсистирамо да са новинарима јесте да видиш што виде и...

Вишо је... мисле да...

Посимп

Пристигло 119 Југославије

Скуповима у Сремској Каменици, којима су угледници лички и савезни области... кардиологије... јуна. Скуп... за кардиологију... ларну хирургију... мениш... жавана... на отвореном... катетеризације... стручњаци... ши се у рад... ропи и свету.

Поред... раду симпозијум... такнути кардиол... ске, Грчке, Мађа

„Политика“ пре 91

Јун 1904.

На засебној лађи „Шумадији“ око 200 угледних Београђана отпутовало је у Каменицу на погреб Чика-Јови. Народно позориште је послало поред г. Јанка Веселиновића, који је раније отпутовао, и г. г. Милана Грола, драматурга и Милорада Гавриловића, редитеља. Тако исто, све наше угледне редакције послале су своје изасланике. Од стране нашег уредништва отишли су на Змајев погреб г. г. Радивој Викадиновић и Миле Павловић, професор. И великошколска омладина учес...

Јун 1934.

У Београду, у лама источног двила се једна, за лест. У овој болелишана јављ места покривена киње, с којих отђутим, за г. др Сћа, јединог наше микологију (науским гљивама) тајна. Ради се о

По изјави г. др ова болест није

помиње оне који су због загађености околине платили

Владислав Г. Драговић, Нови Сад

деградирање околине, оваквим стaновима (ако се иде и на овакву солуцију)

Име и адреса познати Редакцији

Нема судара

„Нема тринаестог знака”, 29. 1; „Судар науке и квази-науке”, 2. 2.

Разматрајући необично интензивну и корисну реакцију доктора Милана С. Димитријевића поводом текста „Нема тринаестог знака”, осетили смо обавезу да укажемо на корене неспоразума који доводе до привидног сукоба, не желићи при том да улазимо у полемику са доктором Димитријевићем, у чију стручност и добронамерност ни најмање не сумњамо.

Један од општих узрока неспоразума на релацији астрономија – астрологија је различита употреба појма Зодијак. Астрономски Зодијак везан је за сазвежђа, док је астролошки Зодијак, назван још и тропски Зодијак, везан за појам знакова који носе иста имена, али се не налазе на истом положају као сазвежђа. Академска астрологија познаје и примењује астрономска кретања и промене, па су јој добро познати и узроци разилажења два Зодијака; на основу овог познавања, академска астрологија користи ове две врсте Зодијака за различите намене у својим појединим гранама. Основна примена знакова у астрологији подразумева њихове кореспонденције са базичним психолошким ставовима и процесима унутар индивидуе. Међутим, за разлику од увржених мишљења, основу астролошког симболизма представљају планете, а не знаци; у том смислу, постоје чврсти научни докази.

Факултет астролошких студија (основан 1948. год.), Удружење професионалних астролога и друге организације у Великој Британији и свету које воде рачуна о достојанству и унапређењу угледа астрологије обавезују своје чланове на поштовање веома строгих етичких кодекса. На пример, давање било каквих предвиђања само на основу астролошких знакова аутоматски повлачи искључивање из чланства! Уосталом, предвиђање будућих догађаја није основна сврха астрологије; она пре свега треба да обезбеди средства за дубоку психолошку анализу карактера и разоткривање најконструктивнијих потенцијала индивидуе, како би била у стању да потстакне појединца да своје потенцијале повољно употреби и на тај начин сам одреди сопствену будућност. Другим речима, академска астрологија не признаје судбину већ своја разматрања заснива на филозофији слободне воље; ако је карактер једнак судбини онда променом леве стране једначине нужно бива промењена и десна.

Сагласни смо са ставом да је основна сврха науке борба за научну истину и ширење најновијих sazнања, борба за достојанство науке и борба против сујеверја, јер су ово, такође, примарни циљеви астрологије.

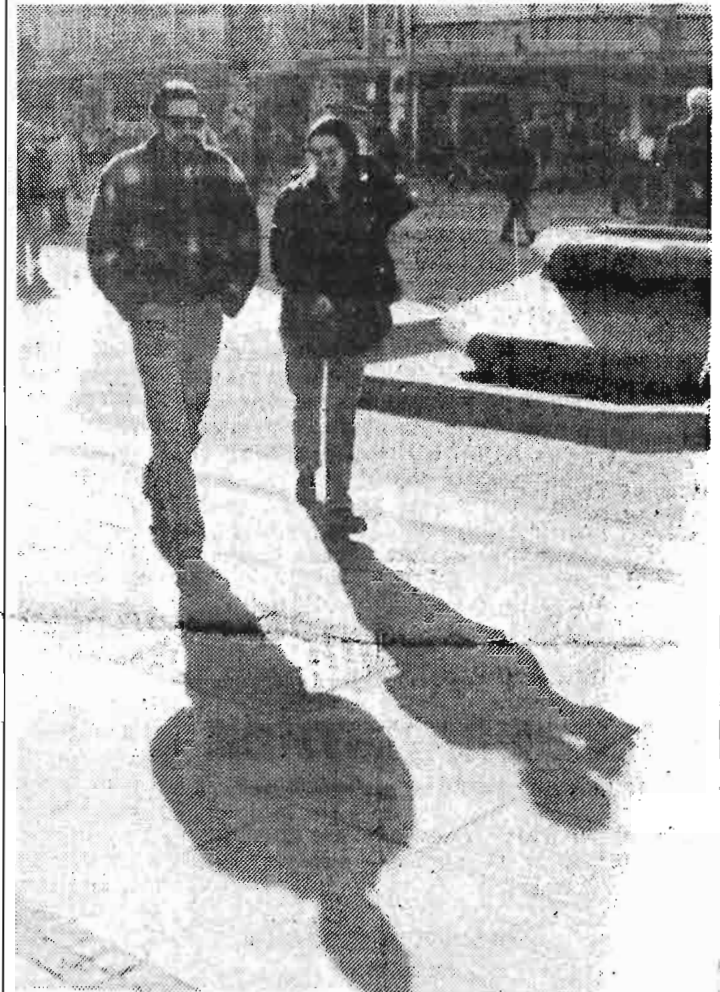
Професионални астролози
Марина Таловић и
Жељко Арсенијевић

Како је Пореч постао Доњи Милановац

Поводом обележавања 110. годишњице смрти капетана Мише Анастасијевића покренута је иницијатива за промену назива Доњег Милановца у Милановац Поречки. О овој лепој вароши на Дунаву објављен је и један текст у часопису „Српче” за 1884. годину у оквиру путописа „С Дунава”.

Одмах од Гребена, овака се један крај Дунава српском становом поједино

Кличевца, па је на својим лађама често гонио Турке чак до Видина низ Дунаво. Пореч је био глава целе нахије поречке, врло утврђено место и као нека постаја за све лађе што Дунавом плоче. Али је ова варош често страдала од поплаве, те због тога блаженопочивши кназ Милош заповеди да се варош на друго место исели прекривши га Доњи Милановац Милановац је мала варошчица са

Шетња

(Снимио: А. Филиповић)

Укратко

● Једна специјализована аутомеханичарска радња налази се у Београду поред надвожњака преко пута Хиподрома на Чукарици. За разлику од других радњи у низу, овај сервис за поправку аутомобила „Фолксваген” и „ауди”, смештен је уз сам надвожњак и радионицу за производњу вага и мерила „Вага монт”. Власник ове радње је Милијан Лазаревић, врло окретан и предусретљив мајстор.

Има, међутим, нешто особено за ову радњу и њеног власника, што је у сваком случају похвално. То је обавештење корисницима услуга, истакнуто на видном месту, које дословно гласи: „W – audi возила земаља које су гласиле за санкције против моје земље не примају се на поправку док трају санкције. Министарна возила су изузетак”. Ово обавештење може се

ископан је, због запушења канализације, ров дубине три метра, дужине исто толике, а ширине 1,5 метара. Отишао сам у инспекцију општине Стари град са молбом да бар ограда тај простор. Речено ми је да то није њихова ствар и да одем у инспекцију града, која ме је вратила у општину Стари град где ми је речено да одем у Стамбену заједницу у Чика Љубину улицу.

Уморан од неуспешног шетања, јавио сам се телефоном Стамбеној заједници, где ми је речено, да то није њихово, већ ствар старара зграде.

После извесног времена добили смо акт од Стамбене заједнице са назнаком колико сваки станар треба да плати за затривање крова. Цена је око 600 дина. Сваки носилац стамбеног права плаћа по 100 дина, а свако друго лице по 50 дина.

ред писм прос рже
прис став гућн

У Д ара об жев з Нема у прв Ако прена ти а з нех ус знам наред стави Наро Милан Милан свад м з м е з з ркте. ИКОМ КО ДЕ Перо нови крање ставља дова

Узвек чланак предло ствима ке Срб државн ици, а нализо нас оп они пре убирају

СЕ У нед подне литетне први кад та пева на други п ки фил са већ гле програм бана ф уста и в за без

СУДАР КОМЕТЕ И ЈУПИТЕРА

Призор страдања диносауруса

Јединствен астрономски догађај у људској историји подсетиће на ишчезнуће диновских животиња

Засуто кишом делова комете Шумејкер-Леви 9, небо над Јупитером подсећало је (подсећаће), од 16. до 22. јула, на земаљски свод у доба последњих диносауруса, ако је тачна претпоставка нобеловца Луиса Алвареза о великом броју комета које су, покренуте проласком непознате звезде, кренуле пре 68 милиона година ка Сунцу. Без обзира да ли су диновске животиње изумрле због пада једне или више ових комета на Земљу, или је њихов нестанак узроковао удар великог боида, присуствујемо догађају који се дешава једном у животу, јединственом у писаној људској историји.

Зато је лако разумети узбуђене астронома који ће га пратити не само са Земље, него и помоћу Хабловог свемирског телескопа, IUE сателита космичке сонде „Улис“ (чији је циљ истраживање положаја Сунца) и свемирског брода „Галилео“ који хита ка Јупитеру. Чак ће се и „Војадер“, који је толико продубио наше знање о Сунчевом систему, „пробудити“ из заслуженог сна и, ако буде среће, добиће снимке ове изузетне појаве, истина из велике даљине али из необичног угла.

Милиони Хиросима

Догађај је посебан и зато је предвиђен. За 21 део паднуће комете прорачунато је време судара, па се астрономи могу добро припремити. Према једном од скорашњих прорачуна, до првог судара је дошло 16. јула нешто пре 21 час (време у Београду), а 17. јула, од четири ујутру до четири поподне, догодила су се четири предвиђена и, вероватно, још неколико мањих, непредвиђених судара. Ова киша делова комете падаће на Јупитер до 22. јула, када ће се десити последњи (предвиђени) су-

да ће ослобођена енергија бити око милион пута већа него у чувеној Тунгуској експлозији 1908. године, када је разорена област од 1.000 квадратних километара. Да се овакав догађај

Милан Димитријевић

одиграо на Земљи, човечанство тешко да би избегло судбину последњих диносауруса.

Предвиђа се да ће се одблесци диновских експлозија видети на четири највећа Јупитерова сателита, доступна за посматрање аматерским телескопом. То су Ио, Европа, Ганимед и Калисто, тела планетарних димензија, које је Галилеј открио када је 1610. утврдио први дурбин ка небу. Сликају се већи од Плутона, а Ганимед и од Меркура и, за разлику од осталих сателита највеће планете, посе заједничко име Галилејеви сателити. Очекује се да у тренутку судара сјај појединих сателита буде приметно појачан.

Заробљена луталица

Комету Шумејкер-Леви 9 су 18. марта 1993. открили астрономи Цим и Каролин Шумејкер и Дејвид Леви.

Прорачуни су показали да је највећа планета Јупитер, с правом названа „краљ планета“, својом гравитационом силом заробио ову луталицу, која је у његову близину дошла из Ортовог облака, великог изворишта комета на рубу Сунчевог система.

То није усамљен случај. Свака од диновских планета има своју свиту заробљених луталица, коју астрономи зову породицом те планете. Тако Халејева комета припада Нептуновој породици.

Шумејкер-Леви 9 пришла је сувише близу Јупитеру. Заробљена у издуженој путањи коју прелази за две године, 8. јула 1992. године била је смрљена гравитационом стиском диновске планете. Тада је започела свој последњи лет око Јупитера на којем су се њени комади мало раздвојили следећи судбину чијем хемосходу бити сведоци ових дана.

Поменути догађај научнике нас много о кометама, о сударима небеских тела са атмосферама планета и о последицама ових догађаја. Сазнаћемо више и о унутрашњости највеће планете, пошто ће диновска енергија ослобођена у Јупитерој атмосфери изазвати сеизмичке таласе чије простирање ће помоћи да боље разумемо унутрашњу грађу. Разумећемо боље и Тунгуску експлозију из 1908. године и догађај који је довео до нестанка диносауруса.

Како се планета понаша у оваквом судару? Шта се дешава у атмосфери? Колико трају последице? Астрономи ће покушати да проучавањем јединственог догађаја извуку што више одговора и унесу их у ризницу знања човечанства.

Др Милан Димитријевић

НОВИ ТЕХНОЛОШКИ ПРОДОР „МАКС“

Мали велики

Најсавременији програмбилни „атлас макс“, сам управљач тријским процесором

Стари Грци су веровали да титан Атлас на својим плећима држи небески свод. Угледајући се на предање, стручњаци Института „Михајло Пупин“ у Београду осмислили су, пре више од две деценије, истоимене „малене дивове“ који својом памећу управљају електро-

привредом. У породици индустријских рачунара, намењених надгледању разноврсних процеса, последњем изданку – најмањем а најмоћнијем – уз заједничко легендарно име додали су надимак „макс“ (максимални).

Како изгледа свемоћни и свенидећи „макс“?

Замењује 10 старих

Најновији „атлас макс“ је, каже мр Владан Батаковић, директор Лабораторије за аутоматику (из које је изашао), програмабилни контролер, у чијем је срцу процесор 486, а намењен је надгледању и управљању процесима у електропривреди, водопривреди, хемијској, машинској и прехранбеној индустрији. Овај 32-битни рачунар врхунских могућности, открива кварове и, зависно од врсте, сам себе преуреди, настављајући да обавља поверене послове. А за то време обавештава центар да се нешто догодило. Зато је изузетно поуздан и једноставан за руковање.

У осмишљавању новог чедра „атласове“ породице коришћена су два кључна достигнућа савремених информатичких технологија: смањивање (минијатуризација) уређаја и усавршавање програма. Некада су процесима управљале скаламерије попут трокрачних ормара, сада се исти задаци поверавају ормарећима који се виче о зад. Са пове-

Владан

бај себи нитуре ме (да се зак са спве не је. рачуна ступно није не може и ограђу грама). „макс“ усамис (мрежа

Врај

Назове пуњав на кој направ ле. По изнесе мабав доводи рачуна деће и виче и нолов. Породи ког се речим новић томат ми, ке мипа папа. Ломе ће се не са

сверског телескопа, IUE сателита космичке сонде „Улис“ (чији је циљ истраживање полова Сунца) и свемирског брода „Галилео“ који хита ка Јупитеру. Чак ће се и „Војадер“, који је толико продубио наше знање о Сунчевом систему, „пробудити“ из заслуженог сна и, ако буде среће, добићемо снимке ове изузетне појаве, истина из велике даљине али из необичног угла.

Милиони Хиросима

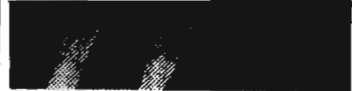
Догађај је посебан и зато је предвиђен. За 21 део рапидне комете прорачунало је време судара, па се астрономи могу добро припремити. Према једном од скорашњих прорачуна, до првог судара је дошло 16. јула нешто пре 21 час (време у Београду), а 17. јула, од четири ујутру до четири поподне, догодила су се четири предвиђена и, вероватно, још неколико мањих, непредвиђених судара. Ова киша делова комете падаће на Јупитер до 22. јула, када ће се десети последњи (предвиђени) судар.

Мада ће у то доба Јупитер сијати над Београдом сјајније од било које звезде (на пример, 21. јула ће се појавити на небу заједно са осталим звездама), голим оком се ништа неће видети. Предвиђени удар догодиће се на ноћној страни планете, а места ће бити доступна нашем погледу од 20 минута до два часа касније. То ће астрономима омогућити да проучавају учинке ових догађаја на атмосферу Јупитера. Рој делова комете ће у атмосферу планете ући брзином од 60 километара у секунди, изазивајући експлозије милионима пута јаке од атомске бомбе у Хиросими. Процењено је

Ни трага женшену

Лондон. – Многи препарати за које произвођачи тврде да садрже оријенталну лековиту биљку женшен – немају у себи тај састојак, тврде шведски истраживачи.

У писму, објављеном у британском медицинском часопису „Ленсет“, наводе се резултати тестова 50 препарата који се продају у 11 европских земаља. Анализа је показала да у шест случајева није било ни трага екстракту женшена, док је у осталима проценат актив-

Милан Димитријевић

одиграо на Земљи, човечанство тешко да би избегло судбину последњих диносауруса.

Предвиђа се да ће се одблесци циновских експлозија видети на четири највећа Јупитерова сателита, доступна за посматрање аматерским телескопом. То су Ио, Европа, Ганимед и Калисто, тела планетарних димензија, које је Галилеј открио када је 1610. уперивши први дурбин ка небу. Сви су већи од Плутона, а Ганимед и од Меркура и, за разлику од осталих сателита највеће планете, носе заједничко име Галилејеви сателити. Очекује се да у тренутку судара сјај појединих сателита буде приметно појачан.

Заробљена луталица

Комету Шумејкер-Леви 9 су 18. марта 1993. открили астрономи Цим и Каролин Шумејкер и Дејвид Леви.

Проучавањем фосилних остатака костију или отисака папрати у стени, палеонтолози покушавају да реконструишу прадавни, нестали свет. Њихови закључци се чешће заснивају на нагађањима, него на тачно утврђеним чињеницама. Међутим, понекад им се осмехне срећа.

То се недавно догодило Хансу-Дитеру Суесу, из Краљевског музеја у Онтарију, и Волфгангу Мунку, из Музеја за природну историју у Карлсруеу, који су

не супстанце варирао између 1,9 и 9 одсто. У једном препарату који се продаје у САД није било женшена, али је нађена дрога ефедрин која се у спорту сматра допингом.

Екипа стручњака са Универзитета Худинг наводи да је шведски спортиста који је прошле године дисквалификован због присуства ефедрина у организму – узимао препарат за који је веровао да садржи женшен.

свој последњи лет око Јупитера на којем су се њени комади мало раздвојили следећи судбину чијем ћемо исходу бити сведоци ових дана.

Поменути догађај научиће нас много о кометама, о сударима небеских тела са атмосферама планета и о последицама ових догађаја. Сазнаћемо више и о унутрашњости највеће планете, пошто ће циновска енергија ослобођена у Јупитеровој атмосфери изазвати сеизмичке таласе чије простирање ће помоћи да боље разумемо унутрашњу грађу. Разумећемо боље и Тунгуску експлозију из 1908. године и догађај који је довео до нестанка диносауруса.

Како се планета понаша у оваквом судару? Шта се дешава у атмосфери? Колико трају последице? Астрономи ће покушати да проучавањем јединственог догађаја извуку што више одговора и унесу их у ризницу знања човечанства.

Др Милан Димитријевић

НЕОБИЧНО ОТКРИЋЕ ПАЛЕОНТОЛОГА

Први кичмењаци биљоједи

У остацима прадавних гмизаваца нађене семенке и каменчићи

у плитком археолошком налазишту у северној Немачкој открили фосилне остатке црева два гмизавца, стара 280 милиона година.

Проучавајући детаљно остатке на ребрима грудног коша једног, око метар и по дугачког проторосаура – припадника породице гмизаваца из које су се касније јавили диносаури, крокодили и алигатори – Суес и Мунк су пронашли скупину семенки четинара и глатких, округлих каменчића. За њих је то био непосредан доказ да је реч о првом откривеном биљождеру, коме су каменчићи служили за варење хране, слично данашњим птицама. На другом, задњем крају костура проторосаура нашли су другу гомилицу четинарских семенки и каменчића.

Фосилни остаци другог гмизавца припадали су око метар дугачкој корњачи, званој пареисаур. И код ње су Суес и Мунк пронашли сажвакане остатке биљака. Фосилни остаци два гмизавца лежала су у дебелом слоју шкриљаца, старом 280 милиона година, који је некада чинио дно плитког

Најновији „Атлас космоса“, каже др Владан Багатић, директор Лабораторије за аутоматику (из које је изашао), програмабилни контролер, у чијем је срцу процесор 486, а намењен је надгледању и управљању процесима у електропривреди, водопривреди, хемиској, машинској и прехрамбеној индустрији. Овај 32-битни рачунар врхунских могућности, открио кварове и, зависно од врсте, сам себе преуреди, настављајући да обавља поверене послове. А за то време обавештава центар да се нешто догодило. Зато је изузетно поуздан и једноставан за руковање.

У осмишљавању новог чеда „атласове“ породице искоришћена су два кључна достигнућа савремених информатичких технологија: смањивање (минијатуризација) уређаја и усавршавање програма. Некада су процесима управљале скаламерије попут трокрилних ормара, сада се исти задаци поверавају ормарићима који се каче о зид. Са пове-

мора. По Суесовој и Мунковој претпоставци, нагла поплава је са собом однела два копнена гмизавца у море.

Палеонтолози су до овог налаза располагали посредним доказима о постојању првих кичмењака биљоједи, и то на основу фосилних остатака равних зуба.

М. Бурић

Смрт за инсекте

Ларве многих инсеката уништавају сваке године велике количине воћа, поврћа, ораха, жита, дрвећа и других корисних плодова, наносећи огромне штете људима. Пољопривредници и воћари се непрекидно боре против тих штеточина.

Уз помоћ новог инсектицида „мимик“, америчке хемиске компаније „Ром и Хас“, постоје изгледи да би ускоро могли победити. Онај инсектицид, који се после јодину дана сам разлаже у воду и угљен-диоксид и нестаје у земљи и ваздуху, ларвама и гусеницама инсеката не дозвољава да пресвлаче кошуљицу.

М. Б.

ПУНОМ ПАРОМ

рано”
ра

х прелаза. – Са
Њилану, Косов-
ада динара. – У
пића, 450 хиља-
ефонског кабла

и тако су остали
и (после решења
из накнадно, ука-
и – празних скла-
не магацине пре-
њених 275 хекто-
олних пића и
а цигарета, вред-
33 милиона дина-

финансијске поли-
државне магаци-
нафтом (150 хиља-
ним флашама пи-
цигарета (укупно
дана заплењено
млада паклица),
ером, врећицама
ковима цемента
ма)... Овога пута,
нскије полиције
55 грама злата и
одузета су и два
је транспортована
и и чак 3.778 ки-
(заплењене у Но-
це од 17 километа-
кабла, одузетог у

а не шали кад јој
о је себи законом
нехуди домаћини
полицајаца мора-
само због пара и
су остали, него и
1.700 пријава за
и привредни пре-
е пред лице кри-
32 обвезника ин-
рипрремено им за-
мњење делатности,
годишњи одмор –
јања.

С. Чедић

е академије
анчеву

чево, 12. августа
ра ове године, део
је у коме се шко-
ски кадар за ок-
оване јединице
у Паичево. Акаде-
мештена у касарни
новић” коју су пре-
рине, као логистич-
стили војници Ун-
оме је представни-
и Јужнобанатског
сти недавно гене-
бодан Ковачевић.

МИНИСТАР МИЛАН ДИМИТРИЈЕВИЋ О „ОДЛИВУ МОЗГОВА” ИЗ СРБ

Да ли ће се вратити стручњаци

Три могућности за наше научнике у иностранству. – Који је одлив најштетнији.
– Млађи чешће остају, старији се враћају

О „одливу мозгова” из СР Југославије често се говори и пише, мада и поједностављено, да нам на неке од тих поједностављивања скреће пажњу савезни министар за науку др Милан Димитријевић. Он нарочито упозорава на претераност неких бројки и понекад не баш оправдана ламентирања над сваким од ових одлазака. Јер, одлив нам заиста доноси многе штете, али ипак је то само последица неких наших развојних грешака.

Кад се, на пример, међу оне који одлазе у иностранство укључе стручњаци који овде годинама чекају посао, онда се добија велика бројка над којом се може жалити, јер су друге земље добиле наше стручњаке бесплатно. Али за многе од њих питање је да ли је у овом тренутку било другог избора.

Према сазнањима министра, стручњаке који одлазе у иностранство углавном очекују три могућности. Прво, неки одлазе „трбухом за крухом”, потпуно напуштајући струку. Друга је могућност да се тамо нађе посао мање-више сличан ономе овде. А трећа, да научник почиње да напредује у иностранству.

Најбољи остају

Посебно помињући ову трећу варијанту Димитријевић каже да је свакако велика штета што стручњаци одлазе, али ако имамо у виду то да је наука универзална и да сви у свету користе њене резултате, онда ће ова могућност одласка у свет понекад бити од непроцењиве користи.

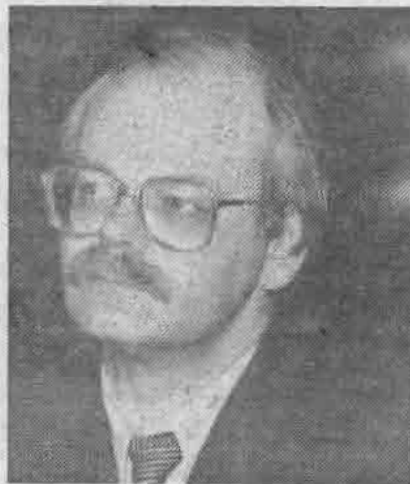
Министар, иначе по струци астрофизичар, помиње у вези с тим Николу Теслу који би, каже, да је остао овде можда остварио неки проналазак, али је факат да је он своје способности реализовао у једној странијој земљи и да је и наша средина од тога имала огромне користи.

Шта је с онима који тамо настањају да се бале сличним стручним пословима?

– Тај одлив је за нас штетан, мада у неким анализама међу ове кадрове убрајају и наше стручњаке без посла. У Институту

граду портир је, рецимо, својевремено био стоматолог који годинама није успео да дође до одговарајућег радног места. Ако такав човек оде у Немачку и запосли се у струци, онда је питање колико смо ми, у ствари, за то криви. Јер, свакако је нерационално планирати школовање и улагати у развој стручњака да би нека друга земља добила готове кадрове.

Кажемо министру да је проблем у томе што се на тако ризи-

Милан Димитријевић

чан потез какав је одлазак у иностранство, по правилу, одлучују добри, па и најбољи стручњаци, они који очекују да ће тамо успети...

– На одлазак се одлучују добри, али најбољи у великом броју ипак остају овде. Одлучују се стручњаци који тамо имају проhodност. Рецимо, из Института „Михајло Пупин”, јер електроничари, добри инжењери и техничари могу да нађу запослење. Такође, одлазе млади. Међутим, треба имати у виду то да су најбољи они који усмеравају нашу науку, стварају тимове, школе и лабораторије, и да они углавном остају овде. Они су се потврдили у овој средини, овде су стекли одређене позиције и тешко је замислити да би без велике муке отишли.

Наш саговорник напомиње да, према неким проценама, највише одлазе они који тамо раде на сличним пословима, мала није

мали број стручњака који у иностранству могу слабије да се докажу него овде. „Мој колега који је остао у Француској жали ми се да кад год је требало да напредује у послу, одговор је био: 'Прво Французи'. Чак је у неким ситуацијама боље, ако је то могуће – а пре санкција је било могуће – сарађивати са иностраним институцијама тако што ћете повремено боравити код њих, него да одете тамо да живите и радите. У овом другом случају доживљавају вас као конкуренцију.”

Драгоцен покушај

Питамо Милана Димитријевића да ли можемо очекивати да нам се један број стручњака врати из иностранства? „Свакако да ће се неки вратити. Познајем неке људе који су се и вратили. Међутим, ко тамо остаје? Обично они који заснују породицу. Или ако одавде оде комплетна породица. У суштини”, примећује наш саговорник, „одлазак у свет представља преокрет за сваког, и на такав корак се пре одлучују млади, који овде још нису решили многа животна питања. Пошто их тамо лакше решавају – остају. Старији теже одлазе, а ако оду, чешће се враћају.”

Да ли држава може да буде активнија у заустављању претераног „одлива мозгова” и да ли је искуство Србије са стипендирањем најуспешнијих младих кадрова један од таквих покушаја?

– То је драгоцен покушај. Србија стипендира најкреативније младе људе из чијих редова се обично регрутују водећи стручњаци. То што ће они овде остати бар извесно време, смањиће одлазак. Они ће овде заснивати породице, и већа је шанса да се, ако оду, касније врате као стручњаци с великим искуством.

– Дакле, по вашем мишљењу, ситуација у вези са „одливом” није толико трагична колико се понекад чини?

– Ситуација је трагична, али морамо је изучавати комплексно и у складу с тим предузимати одговарајуће мере да би се штетне последице ублажиле, а максимално искористило оно што је позитивно. **Бранислав Радовић**

Најбољи остају

Посебно помињући ову трећу варијанту Димитријевић каже да је свакако велика штета што стручњаци одлазе, али ако имамо у виду то да је наука универзална и да сви у свету користе њене резултате, онда ће ова могућност одласка у свет понекад бити од непроцењиве користи.

Министар, иначе по струци астрофизичар, помиње у вези с тим Николу Теслу који би, каже, да је остао овде можда остварио неки проналазак, али је факат да је он своје способности реализовао у једној страниој земљи и да је и наша средина од тога имала огромне користи.

Шта је с онима који тамо настављају да се баве сличним стручним пословима?

– Тај одлив је за нас штетан, мада у неким анализама међу ове кадрове убрајају и наше стручњаке без посла. У Институту за примењену физику у Бео-

чан потез какав је одлазак у иностранство, по правилу, одлучују добри, па и најбољи стручњаци, они који очекују да ће тамо успети...

– На одлазак се одлучују добри, али најбољи у великом броју ипак остају овде. Одлучују се стручњаци који тамо имају проходност. Рецимо, из Института „Михајло Пупин“, јер електроничари, добри инжењери и техничари могу да нађу запослење. Такође, одлазе млади. Међутим, треба имати у виду то да су најбољи они који усмеравају нашу науку, стварају тимове, школе и лабораторије, и да они углавном остају овде. Они су се потврдили у овој средини, овде су стекли одређене позиције и тешко је замислити да би без велике муке отишли.

Наш саговорник напомиње да, према неким проценама, највише одлазе они који тамо раде на сличним пословима, мада није

остају. Старији људи, ако оду, чешће се враћају.”

Да ли држава може да буде активнија у заустављању претераног „одлива мозга“ и да ли је искуство Србије са стипендирањем најуспешнијих младих кадрова један од таквих покушаја?

– То је драгоцен покушај. Србија стипендира најкреативније младе људе из чијих редова се обично регрутују водећи стручњаци. То што ће они овде остати бар извесно време, смањиће одлазак. Они ће овде заснивати породице, и већа је шанса да се, ако оду, касније врате као стручњаци с великим искуством.

– Дакле, по вашем мишљењу, ситуација у вези са „одливом“ није толико трагична колико се понекад чини?

– Ситуација је трагична, али морамо је изучавати комплексно и у складу с тим предузимати одговарајуће мере да би се штетне последице ублажиле, а максимално искористило оно што је позитивно. **Бранислав Радивојша**

ОСПОРАВАН ЗАКОН О РЕФЕРЕНДУМУ И НАРОДНОЈ ИНИЦИЈАТИВИ

Како се мења Устав

... је изнели су низ примедби на Закон, од тога да је непрецизан па до тога да уставом. – Влада сматра да је овакав акт потребан како би се регулисала питања из ове области, а воља већине грађана била обавезујућа

... једном заседању усвојен је и народној изабрао дојке опозицијон има 44 било скоро гласова на ден, мада је због тога оо овлашћено представ-

дана расписивања до спровођења референдума не може протекти мање од 30 ни више од 90 дана. Референдум је пуноважан ако је на њему гласала већина грађана који имају бирачко право и који су уписани у бирачки списак у складу са овим законом. Одлука донета на референдуму је обавезујућа. Ако је резултат референдума негативан, о истом питању не може се поново одлучивати на референдуму у року краћем од шест месеци.

Прикупљање потписа за седам дана

Да би се остварила народна иницијатива потребно је да грађани образују иницијативни одбор од најмање три члана који имају бирачко право, а одбор може образовати посебне одборе за прикупљање потписа на појединим местима. Иницијативни одбор свој предлог доставља надлежном органу, а прикупљање потписа пријављује МУП-у. Прикупљање потписа грађана траје најдуже седам дана. Грађанин се може потписати само једном, а пре истека рока може и повући

свој потпис. Листа са потписима се доставља надлежном органу, који проверава да ли је листа сачињена у складу са Законом.

То су, у најкраћем, најважније одредбе Закона о референдуму и народној иницијативи.

Ево и замерки посланика. Љубиша Арсенијевић (Депос) рекао је да ова два појма нису дефинисана, као и да није јасно на које се све случајеве референдум односи и у ком случају може да се распише. Посланик је приметио да се референдумом и народном иницијативом грађани слободно изјашњавају, дакле, не предлажу, као и да у случају иницијативе има много суштинских и формалних забрана, а да је поступак исти било да се ради о државним границама или малим комуналним пословима. Љиљана Лучић (ДС) оценила је да поступак за промену Устава није довољно прецизан, односно да се може различито тумачити, а чак је и неуставан.

Могуће политичке злоупотребе

Весна Пешић (ГС) питала је за

што се право на подношење иницијативе и петиција ограничава, пошто у Уставу нема таквих ограничења. Она је питала и зашто се за народну иницијативу практично захтевају исти услови као за изборе, додајући да је рок од седам дана за прикупљање потписа тако мали да практично више нико неће моћи да подноси петиције и иницијативе.

И Драгољуб Поповић (ДСС) био је мишљења да ће Закон довести до манипулисања фиктивном вољом бирача, док је Стево Драгишић (СРС) рекао да се референдум може расписати на Косову и Метохији за отцепљење.

Неколико објашњења дао је Његован Кљаић, представник владе. Он је рекао да се поштовала аутономност јединица локалне самоуправе и територијалне аутономије. Ово је био одговор на примедбу Радослава Радојевића (Депос) да није дефинисано колико је бирача потребно да подржи иницијативу да се распише референдум за територију покрајине, града или општине.

Образлажући свој Предлог закона, влада је навела да се он односи да би воља грађана била обавезујућа и регулисана актом. Међутим, посланици опозиције су потпуно оспорили Закон, а дали су били у праву показале пракса.

Ивана Анојчић

референдум на предлога влада бирача. Од

КУЛТУРНИ ЖИВОТ

ПОЛИТИКА недеља 21. август 1994.

Милан Димитријевић: „Смутна времена често остављају велика дела, јер уместо свакодневних задовољстава, ситних уживања и доколице, стваралачки рад постаје понекад изузетно важан извор радости и значајна могућност самоостварења”

Како да се постави интелектуалац у невремену историје? Које су дилеме наших интелектуалаца, које уочавају као суштинске, у овом нашем несрећном историјском тренутку? И који су могући одговори? Мислећи човек има и већу одговорност. Шта да чини, не чини? Који је прворазредни задатак интелектуалца, овде и данас? И како се томе одговара? Какво је стање духа?

О нашој теми, данас доносимо прилог Милана Димитријевића, астронома.

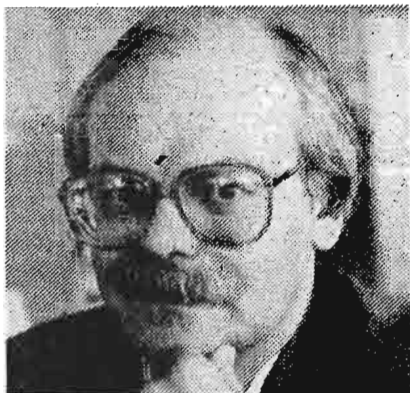
Припрема: Рада Саратлић

Генерални директор Унеска Федерико Гарсија Мајор рекао је једном приликом: „Увек када дух цвета, баријере, затворске решетке или границе губе свако значење. То недовољно схватају они који теже да подсеку крила мисли, да утихну пламен знања или да сведу истраживање на поданички однос.”

Психичка одбрана правог интелектуалца против кошмара који га изненада окружи често је полет стваралачке енергије, покушај да стремљењем ка звездама утули у себи слике варварства и демонског зла. Зато смутна времена често остављају велика дела, јер уместо свакодневних задовољстава, ситних уживања и доколице, стваралачки рад постаје понекад изузетно важан извор радости и значајна могућност самоостварења. У доба грађанских ратова култура је цветала у Фиренци, а и у доба пропасти средњовековне српске државе ствараоци су, упркос свему, својим уметничким завештањима рушили баријере епоха.

У судбоносним и преломним тренуцима, прави интелектуалац треба да осети колико је управо тада његово присуство важно за средину којој припада, за очување оне интелектуалне „критичне масе” која обећава будућност младим нараштајима, наду и могућност за нови препород. Наиме, мада имамо више од 15.000 истраживача на републичким

пројектима, мање од хиљаду чине срж наше науке, ону покретачку снагу која надахњује њихове ученике и усмерава их путевима научног стваралаштва. Када би они отишли, то би за нашу на-

МИЛАН ДИМИТРИЈЕВИЋ

уку била непоправљива трагедија, пошто би се угасиле или остале без научне оријентације, без могућности за глобално сагледавање проблема и свих његових последица, многе групе, тимови и лабораторије, које су он стварали и водили, или били у њима они који су одлучујуће утицали на формулисање проблема у стваралачку анализу и синтезу добијених резултата.

Интелектуалац осећам као човека који је способен да критички прима, тражи и просуђује информације, на основу њих обликује сопствену слику света и покушава да своју околину оплеме-

ни тежећи оштеђудским, хуманистичким и демократским вредностима, као радозналост, слободног мислиоца коме је стран сваки догматски и апологетски приступ. Овакав човек у политици тешко може да буде војник партије који прво изврши наређење па онда може да се жали, него се удружује са партијом у борби за заједничке циљеве задржавајући право на властито мишљење.

Желео бих овом приликом да истакнем и неке разлике између интелектуалаца који припадају техничкој и хуманистичкој интелигенцији. Високи интелектуалци који припадају фундаменталним наукама, техници и оним наукама чија је унутрашња функција универзална, где успех зависи од сарадње, интеракције и размене преко државних граница, а резултати су намењени целом човечанству.

Зато техничка интелигенција може активнијим ангажовањем много да допринесе успостављању и обогаћивању веза са светом и ширењу истине о нама, јер су таквим људима, због њихових научних резултата и познанстава, многа врата отворена, а многи људи од утицаја у својој средини могу да им буду саговорници који ће пажљиво саслушати и проценити њихове аргументе. Овакви људи могу да буду нека врста наших амбасадора духа, који ће својим делом и деловањем доприносити угледу домовине. Упутно је подсетити се да је Луј XIV основао Париску опсерваторију да би научници који буду радили у њој „величанственошћу свога дела увеличали славу Краља Сунца и пронели је широм света”.

Милан Димитријевић

и „Нови филм – црни филм” (1988). Од 1962. до поменутог искључења предавао је филмску режију на београдској Академији, где је последњих година покренут поступак за Петровићево враћање у наставу.

Крајем педесетих Петровић је снимео документарне филмове „Лет над мочваром” (1957), поетску причу о љубави и смрти барских птица, „Путеве” (1958) о трагичним мотивима у сликарству горостасног мајстора кичице Саве Шумановића. Ови филмови унели су потпуно нови дах и израз у наш документарни филм, прошли су светом и освојили најзначајније награде на међународним фестивалима. Свој први играни филм модерног израза након неуспелог покушаја да са Вицком Распором начини акциони ратни филм „Једини излаз” (1958), Петровић је потписао научинивши „Двоје” (1961) причу готово без дијалога о краткотрајној љубави двоје младих у Београду. Овај филм је освојио Октобарску награду Београда 1961. године и уједно са следећим, „Данима”, показао да у наш филм улази један нови стваралачки рукопис који равноправно кореспондира са ауторским поетикама у новом италијанском филму (М. Антониони) и француском новом таласу (Луј Мал, Клод Шаброл). Ту већ почиње идеолошка канонада усмерена ка новим филмским струјањима (судска забрана филма „Град” и бункерисање „Повратка” Живојина Павловића).

Као да је хтео да покаже шта се може у жанру ратног филма, Петровић по мотивима прозне књиге Антонија Исаковића „Папрат и ватра” снима филм „Три” (1965), омнибус од три филмске приче о доживљају смрти и разарачких сила у животу једног ратника. Филм је у Пули освојио Велику златну арену (ex aequo) и Златну арену за филмску режи-

ју. Мистерија организма” Душана Макавејева и низ дела Павловића, Жилника, тандема Милић-Козомара, Д. Лазића и други. Црни филм смењује „бели”, а њему нема места за најбоље.

Следеће две деценије доноси само један довршени Петровићев рад, „Групни портрет са дамом” (1976), рађен у француско-немачкој копродукцији по роману Хајнриха Бела, филм без прве атмосфере и артикулисаног драмског набоја. Крајем седамдесетих Петровић се враћа у земљу, поставља на позоришну сцену „Псеће срце” (опет по Булгакову, у Атељеу 212) и „Мајстора и Маргариту” у Народном позоришту. Припреме од неколико деценија на екранизацији „Сеоба”, велике прозне поеме Милоша Црњанског, довеле су до почетка снимања овог филма као велике међународне копродукције. Али у децембру 1988. Петровић због низа тешкоћа и неразговорних околности обустава снимање филма и тв-серије, почињу заплене снимљеног материјала, тужбе и противтужбе, по том жалови процеси у правосудју. Некако је протекле зиме ипак састављена филмска верзија филма (реч је о првим двама епизодама замишљене тв-серије). У филму се осећа горак укус недовршеног дела и само повремено подсећа на особен поетски израз овог мајстора „отворене филмске метафоре” и сликара трагичних, скиталачких судбина.

Као што се догађало његовим прогоњеним и напаћеним јуницима, и он је оставио свој живот у туђини, борећи се са чудовишном израслином у можданој маси. Отишао је човек који је при заслужио епитет надмоћног класика у авантури нашег модерног филма. Са Петровићем се закључава једно велико поглавље нашег филма.

Милан Влајчић

НАША ТЕМА: ИНТЕЛЕКТУАЛАЦ У СМУТНОМ ВРЕМЕНУ

Одбрана од кошмара

Милан Димитријевић: „Смутна времена често остављају велика дела, јер уместо свакодневних задовољстава, ситних уживања и доколице, стваралачки рад постаје понекад изузетно важан извор радости и значајна могућност самоостварења”

Како да се постави интелектуалац у невремену историје? Које су дилеме наших интелектуалаца, које уочавају као суштине, у овом нашем несрећном историјском тренутку? И који су могући одговори? Мислећи човек има и већу одговорност. Шта да чини, не чини? Који је прворазредни задатак интелектуалца, овде и данас? И како се томе одговара? Како је стање духа?

О нашој теми, данас доносимо прилог Милана Димитријевића, астронома.

Припрема: Рада Сиратлић

Генерални директор Унеска Федерико Гарсија Мајор рекао је једном приликом: Утек када дух цвета, баријере, затворске решетке или границе губе свако значење. То недовољно схватају они који теже да подсеку крила мисли, да утихну пламен знања али да сведу истраживање на поданички однос.”

Психичка одбрана правог интелектуалца против кошмара који га изненада окружи често је полна стваралачке енергије, покушај да стремљеним ка звездама угули у себи слике наиварства и демонског зла. Зато смутна времена често остављају велика дела, јер уместо свакодневних задовољстава, ситних уживања и доколице, стваралачки рад постаје понекад изузетно важан извор радости и значајна могућност самоостварења. У доба грађанских ратова култура је цвела у Францији, а и у доба пропасти средњовековне српске државе стваралци су, упркос свему, својим уметничким занештањима ружили баријере епоха.

У судбонисним и преломним тренуцима, прави интелектуалац треба да осети колико је упрано нада његово присуство важно за средину којој припада, за очување оне интелектуалне „критичне масе” која обећава будућност младим нараштањима, наду и могућност за нови препород. Наиме, мада имамо више од 15.000 астраљичака на републиканским

пројектима, мање од хиљаду чине срж наше науке, ону покретачку снагу која надахњује њихове учеснике и усмерава их путевима научног стваралаштва. Када би они отишли, то би за нашу на-

МИЛАН ДИМИТРИЈЕВИЋ

уку била неоправљена трагедија, пошто би се угасиле или остале без научне оријентације, без могућности за глобално сагледавање проблема и свих његових последица, многе групе, тимови и лабораторије, које су он стварали и водили, или били у њима они који су одлучујуће утицали на формулисање проблема у стваралачку анализу и синтезу добијених резултата.

Интелектуалца осећам као човека који је способан да критички прима, тражи и просуђује информације, на основу њих обликује сопствену слику света и покушава да своју околину оплеме-

ни тежећи општељудним, хуманистичким и демократским вредностима, као радозналост, слободног мислиоца коме је страан слани догматски и апологетски приступ. Овакав човек у политички тешко може да буде војник партије који прво изврши наређење па онда може да се жали, него се удружује са партијом у борби за заједничке циљеве задржавајући право на vlastito мишљење.

Желео бих овом приликом да истакнем и неке разлике између интелектуалаца који припадају техничкој и хуманистичкој интелигенцији. Високи интелектуалци који припадају фундаменталним наукама, техници и оцима наукама чија је унутрашња суштина универзална, где успех зависи од сарадње, интеракције и размене преко државних граница, а резултати су намењени целом човечанству.

Зато техничка интелигенција може активнијим ангажовањем много да допринесе успостављању и обогаћивању света са свегом и прирењу истине о њима, јер су таквим људима, због њихових научних резултата и признатости, многа врата отворена, а многи људи од утицаја у својој средини могу да им буду саговорници који ће најлакше саслушати и пројектирати њихове аргументе. Овакви људи могу да буду нека врста наших амбасадора духа, који ће својим делом и деловањем допринети угледу домовине. Упутно је подсетити се да је Луј XIV основао Париску опсерваторију да би научници који буду радили у њој „издигли знамениту свога дела увеличали славу Краља Сунца и пренели је широм света”.

Милан Димитријевић

течки и артистички угледа о феноменима филмског израза. Само две ових радних је смислен у дрема ауторских вештама „Нови филм”, издаше С. Машин (1971), и „Нови филм - црни филм” (1988). Од 1962 до поменутог искључена предавао је филмску режију на Београдској Академији, где је последњих година покренут посао за Петровићево враћање у наставу.

Крајем педесетих Петровић је снимиле документарне филмове „Лет над мочваром” (1957), поетску причу о љубави и смрти барских птица „Пулеве” (1958) о трагичним мотивима у сликарству горостасног мајстора кичице Саве Шумановића. Ови филмови унели су потпуно нови дах и израз у наш документарни филм, прошли су светом и освојили најзначајније награде на међународним фестивалима. Свој први играни филм модерног израза ипак неуспелог покушаја да са Вицком Расинићем лачни акционо ратни филм „Једини излаз” (1958), Петровић је потписао пачивни „Двоје” (1961) причу готово без дијалога о краткотрајној љубави двоје младих у Београду. Овај филм је освојио Октобарску награду Београда 1961. године и уједно са следећим „Данима”, показао да у наш филм улази један нови стваралачки рукопис који рационално кореспондира са ауторским поетиком у новом италијанском филму (М. Антониони) и француском новом таласу (Луј Мал, Клод Шаброл). Ту већ почиње идеолошка канонада усмерена на новим филмским студијима (сузела лабрава филма „Град” и бункерисање „Повратак” Живојина Павловића).

Као да је хтео да покаже шта се може у жауру ратног филма, Петровић по мотивима прозне књиге Антонија Исавовића „Патрат и ватра” снима филм „Три” (1965), саншебу од три филмске приче о доживљају смрти и разарањих сила у живљу једног ратника. Филм је у Пули освојио Велику златну арену (ex aequo) и Златну арену за филмску режи-

ровљен филм на националном фестивалу у Пули освојио Велику златну арену за филм и Златну арену за режију, али и не стигне до виших биоскопа, као ни „В. Р. Мистерија организма” Душана Макавјејева и низ дела Павла Пана, Жилићка, Ландеца Мишић-Козомара, Д. Лазића и других. Црни филм сменује „Бели”, а у њему нема места за најбоље.

Следеће две деценије дојосе само један довршени Петровићев рад, „Групи портрет са дамом” (1976), рађен у француско-немачкој копродукцији по роману Хајриха Бела, филм без правне атмосфере и артикулисаног драмског набоја. Крајем седамдесетих Петровић се враћа у земљу, поставља на позорницу сцену „Посебне срце” (шет по Булакову, у Ателјеу 212) и „Мајстора и Маргариту” у Народном позоришту. Припреме од неколико деценија на екранизацији „Сеоба”, велике прозне поеме Милоша Црњанског, допеле су до почетка снимања овог филма као велике међународне копродукције. Али у децембру 1988. Петровић због ниста тешкоћа и нерасположивих околности обуставља снимање филма и тв-серије, почињу заплене снимљеног материјала, тужбе и противтужбе, потом жалови процеси у правосуђу. Некако је протекле зиме ипак састављена филмска верзија филма (реч је о првим диема епизодама замишљене тв-серије). У филму се осећа горац укуе недовољеног дела и само повремено подсећа на особен поетски израз овог мајстора „отворене филмске метафоре” и сликара трагичних, свјеталачких судбина.

Као што се догађало његовим протастима и напаним јунацима, и он је остаио свој живог у туђини, борећи се са чудовишном израсталином у мождакој маси. Отишао је човек који је при заслужило епитет надмоћног класика у авантури нашег модерног филма. Са Петровићем се закљача једно велико поглавље нашег филма.

Милан Влајић

ВЕЛИКА НАУЧНА ЗАГОНЕТКА

Тајна „звезда смрти“

Узбудљиво трагање за још неоткривеном Сунчевом сапутницом, названом Немеза, за коју се претпоставља да изазива масовне поморе на нашој планети

Постоји ли тајанствена, још неоткривена, „звезда смрти“, која, у готово правилним временским размацима, из космичких дубина одашиље на нашу планету комете или астероиде, изазивајући поморе сличне Содоми и Гомори?

Из замке овог главоболног питања, чије ће одговатање научника (или научнике) неизоставно овећати непролазном славом (а вероватно и Нобеловом наградом) покушао је да се испетља познати амерички физичар Ричард Милер, са Беркли универзитета. Најбољи ученик славног нобеловца Луја Алвареса, који је са сином Волгером пронашао циновски кратер на Јукатану, настао пре отприлике 65 милиона година, што доказује да је непознато „небеско ђуле“ погодило Земљу и усмртило многобројне живе врсте, а међу њима и диносауре, устројио је неколико година истражујући велику научну загонетку.

Космички терорист

У узбудљивој књизи „Немеза – скривена звезда и тајне диносаура“, ових дана објављеној на нашем језику у издању „Цезбине“ из Београда, поменути истраживач трага за „космичким терористом“, верујући да невидљива звезда, сапутница нашег Сунца, на своје пропуговању покреће, с времена на време, смртоносни „пљусак комета“ који засипа Земљу.

„Вероватноћа да астероид који пролази близу Сунца погоди нашу планету незнатно је већа од један према милијарду. Удари који би се догађали морали би бити случајно, неравномерно распоређени. Шта би могло учинити да ударају по правилном распореду? Можда нас неки космички терорист гађа астероидским топом?“ – пита се Ричард Милер на почетку необичног кавизања, писаног у облику исповести.

Голицљива прича почиње са претпоставком двојице палеонтолога, Дејвида Роба и Џеј Цона

Сепкоског, који су написали да се масовна ишчезнућа живих врста на Земљи збивају сваких 26 милиона година. Чланак су послали уваженом Лују Алваресу да га одени, а овај је замолио Ричарда Милера да прочита њихов текст и његов одговор. Наиме, Луј Алварес, атомски физичар, његов син Волгер, геолог, и нуклеарни хемичари Френк Езаро и Хелен Мичел открили су 1979. да је изумирање диносаура изазвано сударом наше планете и великог астероида.

При крају раздобља креде, „златног доба“ за диносауре, „небеско ђуле“ пречника осам километара сјурило се брзином око 32 километра у секунди (десет пута већом од свега што је човек начинио) према Земљи. Ударило је таквом силином да су се оближње стене одмах загрејале више од милионе Целзијусових степени, што је неколико стотина пута више него на површини Сунца.

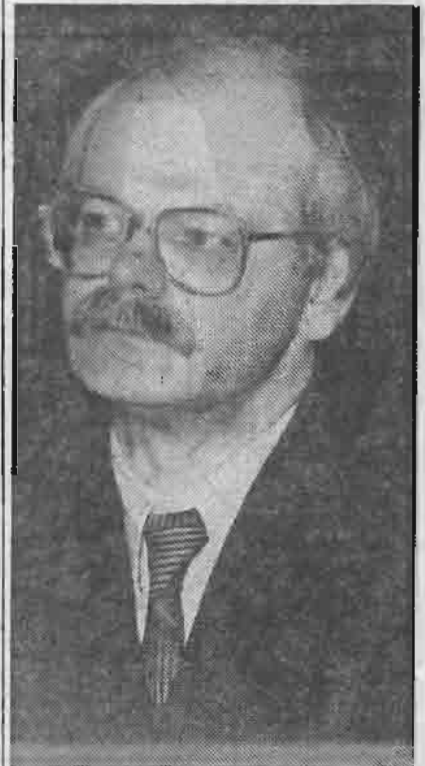
Ослобођена енергија била је већа од сто милиона мегатона тринитротолуола или десет хиљада пута већа од свег нуклеарног наоружања САД и бившег СССР. Пре него што је истекао минут, рупчага која се нагло ширила имала је пречник око сто, а била је дубока око 30 километара. Врели испарени материјал са места удара издигао се до висине од 20 километара. Цела земља је при судару устукнула стотинак метара.

Превелики за ковчег

Ударни таласи уздрмали су планету енергијом милион пута већом од земљотреса 1908. у Сан Франциску, а накнадни потреси трајали су месецима. Велики плински талас, цунами, који је тада настао, на својем путу до обале нарастао је више од стотину метара, обигравши много пута Земљу. Завладала је непрозирна тама, без звезданог сјаја и месечине, коју је тек после неколико месеци сменило јутро.

Испредале су се разне научне претпоставке, понекад и шаљиве.

Тако су неки обешечаји смислили да су диносауре истребили паметни сисари који су у слат јели њихова јаја, а увелико је колала и досетка да су изумрли јер су били превелики за Нојев ковчег. Тек је Луј Алварес са сарадници-

МИЛАН ДИМИТРИЈЕВИЋ

ма, учивши траг иридијума на размеђи креде и терцијера, доказао да је он ванземаљског порекла, што је поткрепило његову тврдњу да је велико утигуће изазвано космичким сударом. У чланку „Ванземаљски узрок нестанка јрста у креди – терцијеру“, у угледном часопису „Сајенс“, то је, коначно, обелодањено научницима широм света.

Очекује се одговор

Игром случаја, на молбу старијег Алвареса да прочита и оцени одговор Роба и Сепкоском, Ричард Милер је ускочио у велику научну загонетку. У улози „ђавољег адвоката“ осмелио се да учитељу одмах саопшти како би се налази двојице палеонтолога о понављању масовних помора могли објаснити када би око Сунца кружила нека звезда.

Гођен истраживачком радозналости, упустио се у велику потрагу, која ће потрајати годинама, описану књижевничким да...

Ко све „има“ планету

Прва мала планета коју је открио један југословенски астроном је „1605 Миланковић“. Носи име по нашем највећем астроному Милутину Миланковићу. А „1564 Србија“ је пра...

ПРИМОРЈУ

Барке

Кт шрежа између
ли агруми, масли-

соу Јадранске ма-

кођебене породице
е у Будви, које су
пракама. Њима је
ођа одувао криво-
десетак породица
прим небом. Слич-
и породицама ко-
у баракама у Ба-
ру, Херцег-Новом.
дре, Херцег-Новог,
та, Бара, Улциња
ка барка је потоп-
о ветру одолевају
рибарнице и јахте.
ма прети опасност
везови прекину.

изови из Београда,
у војске требало у
ичку станицу да
асова, каснили су
сати.

главном на време
орицу, али одатле
су могли да крену,
окидао контактну
ше места између
ара.

5 часова јутрос ос-
У Водоводу су рек-
на црпној станици
и да се отклања.
С. Паповић

КОМ ОКРУГУ

чари

е
оружја, 2.712 ко-
разних калибара
ава."

к 10 месеци откри-
ганизоване групе
виле кријумчаре-
и препродајом
савал је ишао пре-
а други из Репу-
На подручју Дес-
ије и Свилајнца
и комада ватреног
400 метка.

ки речима, одеље-
сморавски округ у
и расветлило је 74
решених дела и по
убољима у Србији.

АКА У КОСМОСУ

ендански поклон

Милорад Протић дао [о] је име свог унука првен-
оида углавном између Марса и Јупитера

на првој станици
и да се отклања.
С. Паповић

КОМ ОКРУГУ

Чари

е

и оружја, 2.712 које
расејане калибра
...

и 4 месеци откри-
тне групе
кријумчаре-
и препродајом
канал је ишао пре-
а други из Репу-
На подручју Дес-
и Свилајнца
3 комада ватреног
400 метка.

речима, одеље-
Поморавски округ у
расветлило је 74
дела и по
у Србији.

у уједињеној књизи „Месеца –
скривена звезда и тајне диносау-
ра”, ових дана објављеној на на-
шем језику у издању „Цезбине”
из Београда, поменути истражи-
вач трага за „космичким терорис-
том”, верујући да невидљива
звезда, сапутница нашег Сунца,
на своје пропутавању покреће, с
времена на време, смртоносни
„дљусак комета” који засипа Зем-
љу.

„Вероватноћа да астероид који
пролази близу Сунца погоди на-
шу планету незнатно је већа од
један према милијарду. Удари
који би се догађали морали би
бити случајно, неравномерно
распоређени. Шта би могло учи-
нати да ударају по правилном
распореду? Можда нас неки кос-
мички терорист гађа астероид-
ским топом?” – пита се Ричард
Милер на почетку необичног ка-
зивања, писаног у облику испо-
вести.

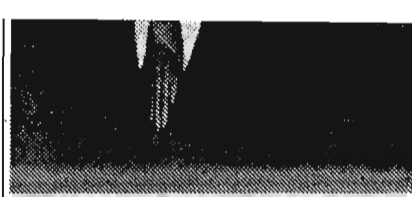
Голициљива прича почиње са
претпоставком двојице палеонто-
лога, Дејвида Роба и Џеј Џона

љада пута већа од свег нуклеар-
ног наоружања САД и бившег
СССР. Пре него што је истекао
минут, рупчага која се нагло ши-
рила имала је пречник око сто, а
била је дубока око 30 километра.
Врели испарени материјал са
места удара издигао се до висине
од 20 километара. Цела земља је
при судару устукнула стотинак
метара.

Превелики за ковчег

Ударни таласи уздрмали су
планету енергијом милион пута
већом од земљотреса 1908. у Сан
Франциску, а накнадни потреси
трајали су месецима. Велики
плински талас, цунами, који је
тада настао, на својем путу до
обале нарастао је више од стоти-
ну метара, обигравши много пута
Земљу. Завладала је непрозирна
тама, без звезданог сјаја и месе-
чине, коју је тек после неколико
месеци сменило јутро.

Испредале су се разне научне
претпоставке, понекад и шаљиве.

МИЛАН ДИМИТРИЈЕВИЋ

ма, учивши траг иридијума на
размеђи креде и терцијера, дока-
зао да је он ванземаљског порек-
ла, што је поткрепило његову
тврдњу да је велико утинуће
изазвано космичким сударом. У
чланку „Ванземаљски узрок не-
станка врста у креди – терције-
ру”, у угледном часопису „Са-
јенс”, то је, коначно, обелодање-
но научницима широм света.

Очекује се одговор

Игром случаја, на молбу стари-
јег Алвареса да прочита и оцени
одговор Ропу и Сепкоском, Ри-
чард Милер је ускочио у велику
научну загонетку. У улози „ђаво-
љег адвоката” осмелио се да учи-
тељу одмах саопшти како би се
налази двојице палеонтолога о
понављању масовних помора
могли објаснити када би око Сун-
ца кружила нека звезда.

Гоњен истраживачком радозна-
лошћу, упустио се у велику по-
трагу, која ће потрајати година-
ма, описану књижевничким да-
ром у реченој књизи. Испрва је
сумњао на супернову, потом на
Алфа и Проксима Кентаури
(звезде), затим на „поскакивање”
Сунца док пролази кроз раван
Млечног пута, а на крају је за-
кључио да је то, ипак, тајанстве-
на, још неоткривена звезда, којој
је наденуо име грчке богиње ос-
вете Немеза. Преостало је да је
пронађе у „звезданом пласти” на
небу.

Према речима др Милана Ди-
митријевића, директора Астро-
номске опсерваторије у Бео-
граду, једног од неколицине на-
учника који су препоручили чи-
тањем ово штиво, Немеза још
није откривена. Могуће је да
пролазак неке звезде узнемири
комете у Ортовом облаку (њихо-
во станиште), из којег оне, у ве-
ћем броју него обично, улећу
унутар Сунчевог система, а поне-
ка падне на Земљу. Претпостав-
ља се да је Немеза на 2,8 светлос-
них година од нас, али зато што
је стара (вероватно „дрвени пату-
љак”), мала и удаљена тешко ју
је пронаћи. Но, то не значи да
једног дана неће бити откривена.

Наш најцењенији астроном
сматра да нећемо дуго чекати на
одговор да ли постоји или не. Те-
лескоп „Хипарх” који, кружећи
око наше планете, годинама сни-
ма звездане ројеве, понудиће ви-
ше података него што су сви ос-
матрачи звезда сакупили откако
је први погледао ноћно небо.

Слободанка Андрић

Станко Стојиљковић

БАКА У КОСМОСУ

Ћендански поклон

е, Милорад Протић дао јој је име свог унука првен-
ронда углавном између Марса и Јупитера

в доста „нормалан”
ично правилног об-
оз Сунца око 22
метара. У петак, 12.
осидији, најближа
овољнија за посмат-

ЕСНО) У КРУГУ ПОРО-

је нагиба и пречни-
ки километара. „Као
ата” каже.

ко одређење по-
и за астрономију
е свој прилици, отац
Милорада железни-
е. Сећајући се по-
дородица се негде
ишта у Корману. Ше-
е спем поред коле-
е Протић је, праћен
ваилошћу, најрадије
е. Сирјус је била
Дејча маштања и са-
гата су му животна

традицију настави-
Војислава Протић-
тровом (и апсолвент

књижевности) који се бави ас-
трографијом, односно фотограф-
ском астрометријом, детекцијом
небеских тела помоћу фотогра-
фије или савремених ЦЦД каме-
ра. Ужа специјалност су јој мале
планете и комете. Халејеу нам
најављује за 2062. годину.

И најзад Владимир, „власник”
истоимене планете, студент је
прве године физике, али све на-
граде које је добио као ђак, рачу-
најући и Октобарску, биле су из
области астрономије и астрофи-
зике.

Једном дато име планети ника-
да се не мења – објашњава др Зо-
ран Кнежевић, виши научни са-
радник Астрономске опсервато-
рије, по коме је такође названа
једна мала планета – 3900 Кне-
жевић.

Планетама се дају имена тек
онда када им се путања одреди
толико тачно да може поуздано
да се прати у дугом временском
периоду. Тада се уврштавају у
каталог и за сада их има око
6.000. Прву је открио Италијан
Пјаци првог дана 19. века.

Др Кнежевић је сам открио ви-
ше малих планета, али је она ко-
ја носи његово име заправо при-
знање колега из Италије. Едвард
Боуел са опсерваторије у Север-
ној Аризони, један од најплодни-
јих посматрача малих планета,
замолио је, на име, групу итали-
јанских научника да предложе
колеге за које сматрају да заслу-
жују да се по њима назове планете.
Наши суседи одредили су

Ко све „има” планету

Прва мала планета коју је
открио један југословенски ас-
троном је „1605 Миланковић”.
Носи име по нашем највећем
астроному Милутину Милан-
ковићу. А „1564 Србија” је прва
у низу малих планета откриве-
них са Опсерваторије у Бео-
граду. По Тесли је названа јед-
на мала планета, али и кратер
на Месецу. „Своју” планету
има и Дејан Ђурковић. „Пок-
лонио” му је отац Пера, а во-
ди се под ознаком „1555 Дејан”.
Тито је један од ретких поли-
тичара који има „своју” плане-
ту, откривену 1937. године.

се, између осталог, за др Кнеже-
вића, једног од наших најбољих
познавалаца малих планета.

– Мале планете или астероиди
круже око Сунца по путањама
које се углавном налазе између
Марса и Јупитера. Највећа је
Церес, пречника око 1.000 кило-
метара – објашњава др Кнеже-
вић. – „3900 Кнежевић” је најве-
роватније фрагмент неке раније
планете која се распала усред су-
дара.

Др Кнежевић са великим ев-
ропским тимом ради пројекат у
оквиру Европске свемирске аген-
ције: он израчунава путању Ме-
сечевог орбитра који ће кружити
око Месеца и слати прецизније
карактеристике гравитационог
поља Месеца с (нама) невидљиве
стране. Са колегама из Хице ради
на истраживању хаотичне
природе кретања малих планета,
а посебан пројекат је са стручња-
цима са Београдског универзитета
око одређивања масе малих
планета из њихових међусобних
поремећаја.

УПОЗОРЕЊЕ БРИТАНСКИХ АСТРОНОМА НЕЋЕ НИШТА ПРОМЕНИТИ У СИСТЕМУ ЗОДИЈАКА

Нема тринаестог знака

Сазвежђе Офијукус, или Змијоноша, познато већ четири и по хиљаде година и није изостављено, већ је укључено у симболику Шкорпије – кажу астролози Марина Таловић и Жељко Арсенијевић. – Астролошко виђење путовања кроз сазвежђа не одговара приликама на небу – каже др Милан Димитријевић

Недавна изјава др Џеклин Митон из Британског астрономског друштва – да астролози не хају што се појавио 13. зодијачки знак – усталасала је духове многобројних тумача звезданих тајни.

Поменута представница британских астронома саопштила је да су дати који се користе за зодијачке ознаке погрешни, јер у астролошким картама недостаје 13. сазвежђе, Офијукус или Змијоноша. „Зодијак се непрестано мења. Сунце сада пролази кроз још једну скупину звезда“, објаснила је др Џеклин Митон.

Привидно Сунчево кретање

Др Милан Димитријевић, директор Астрономске опсерваторије у Београду, објашњава да се Земља окреће око Сунца, иако привидно изгледа да оно у години дана прође кроз разна сазвежђа. Речено кретање представља оптичку варку. Привидно Сунчево кретање небом назива се еклиптика. Некада је пролазило кроз 12 сазвежђа којима су у античко доба већином наденули имена животиња па је отуда дошло име „животињски круг“ (Зодијак).

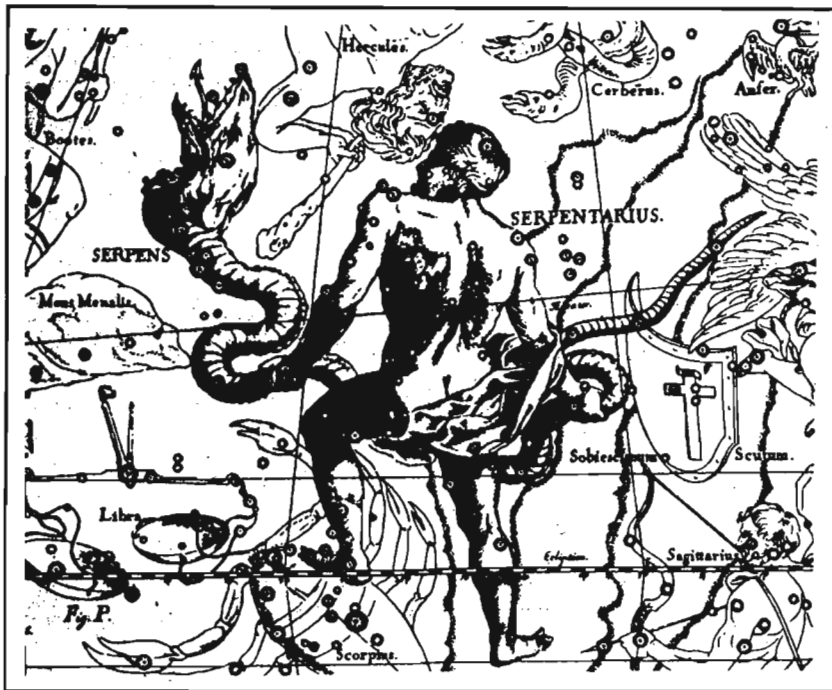
Међутим, Земљина оса описујући, попут чигре која се не врти довољно брзо, конусну површину (купасту) временом се померила. Овакво кретање стручно се назива прецесија. Иако је прилично споро, услед њега мења се положај полова наше планете. Тако је у доба старих Египћана најближа северном била звезда Тубан у сазвежђу Змаја, а у наше

ли извесна стања на небу и то заувек упамтили, не обазирјући се на мене које су се догодиле. Зато њихово виђење путовања кроз сазвежђа не одговарају садашњим приликама, тврди др Милан Димитријевић.

Вест је стара

У књигама из астрономије увелико се помиње 13. сазвежђе Змијоноше. Према томе, упозо-

– Сазвежђе Офијукус, у преводу Змијоноша, познато је по првим писаним подацима још у старом Египту, 2.500 година пре наше ере. То значи да се већ 4.500 година зна за ово сазвежђе. Дакле, није реч о новооткривеном сазвежђу. Реч је о сазвежђу које је откривено међу првих 47 сазвежђа. Тек касније откривена су и остала сазвежђа. Данас се зна за више од сто сазвежђа.

СИМБОЛ ЗМИЈОНОШЕ ИЛИ ОФИЈУКУСА

рење британских астронома одговара стварном стању на небу.

Зашто астролози оваква упозорења не уважавају?

– Будући да се претпоставља да је до данас познате поделе астролошких знакова дошло пре око две хиљаде година, када су се сазвежђа приближно поклапала са знацима Зодијака, јасно је одакле потичу имена хороскопских знакова. Сазвежђе Офијукуса није изостављено, већ је укључено у симболику знака Шкорпије који је тројне природе, јединство орла, змије и шкорпије, што одсликава релативну брзину истоимених сазвежђа. Подаци о томе налазе се у радовима Клаудија Птолемеја (најзначајније дело „Алмагест“) из првог века пре нове ере.

– Дакле, нема тринаестог знака Зодијака. А вест о расправи између астронома и астролога није никаква новост, јер у последњој деценији било је много таквих дискусија. Једна вест о томе је код нас у Југославији објављена

Како би изгледао нови хороскоп

Нови хороскоп морао би да има 13 знакова: Ован од 19. априла до 13. маја (раније од 21. марта до 20. априла), Бик од 14. маја до 20. јуна (раније од 21. априла до 21. маја), Близанци од 21. јуна до 19. јула (раније од 22. маја до 22. јуна), Рак од 20. јула до 19. августа (раније од 23. јуна до 23. јула), Лав од 20. августа до 15. септембра (раније од 24. јула до 23. августа), Девица од 16. јула до 30. октобра (раније од 24. августа до 23. септембра), Вага од 31. октобра до 22. новембра

(раније од 24. септембра до 23. октобра), Шкорпија од 23. новембра до 29. новембра (раније од 24. октобра до 22. новембра), Змијоноша од 30. новембра до 17. децембра, Стрелац од 18. децембра до 18. јануара (раније од 23. новембра до 21. децембра), Јарац од 19. јануара до 15. фебруара (раније од 22. децембра до 20. јануара), Водолија од 16. фебруара до 11. марта (раније од 21. јануара до 19. фебруара), Рибе од 12. марта до 18. априла (раније од 20. фебруара до 20. марта).

време ту се, приближно, налази Северњача.

Одговор на ово питање потражили смо од Марине Таловић и

Муниципалне обуке и раздвајање оружја

Неки кривичници „раздвајају“ оружје и муницију да се не поштују већ државати са оружја. Преко је и Стрелба у својим правима Закона о Стрелбама

предложили су вање оних који се за које имају а ако је неопу до сада издава.

Муниципална обука

Београда мр свом предлогу стог закона, обом прошлог ме за раздвајање азку и држање пка за ношење би оружје моглца која докаљбом или стрелаксје, заложии вање важности двом годишње, јжани сутрађаи ла надлежним уверење о псиравственом стацк Човић предпрецизира које вабавајати и да че већи калибр

ову тему укључи полицијски адвокат или ни. У интервјунамењеним љу који изменама и муницији попажњу, једни

азаве оних који
еје за које имају
а. ако је неоп-
гу до сада изда-
кова.

кању калибра

из Београда мр
у свом предлогу
закон. об-
штим прошлог ме-
се за раздвајање
базу и држање
рука за ношење
бу ба оружје мог-
лпа која дока-
лвом или стре-
такође, затожио
вање важности
једном годишње,
оружани суграђан-
е да надлежним
е: мерење о пси-
кравственом ста-
е. Човић пред-
е прецизира које
набављати и да
вуче већи калибр

а ову тему укљу-
вша полицијски
ас адвокати или
тви. У интервју-
намењеним љу-
ја који изменама
и муницији по-
у пажњу, једни
шеће оружја не
ати, а други да у
безбедности пише
на улици могу
кпајди.

М. Галовић

ОВИНАРА У БЕОГРАДУ

у стану Крагујевића

и ударац чекићем. – Кобни састанак у кафани
јува клет"

Станковић, незва-
је, Билановић је
од Милутина
су се након тога

И стадиону

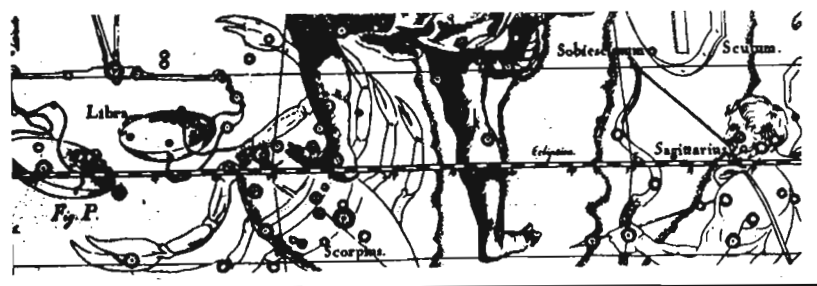
„Мала Марака-
лази на самој ле-
биног Потока,
је неколико да-
два вука, који су
самих трибина
пионицу.
овци били оба-
ли до стадиона
сред бела дана,
творену капију,
и упутила се на
ву.

3. Влашковић

ичним изворима,
такао да су се не-
тили у стан Кра-
чали га и када су
њих га је ударио

лиштика. Тек када је пролазио
кроз 12 сазвежђа којима су у ан-
тичко доба већином наденули
имена животиња па је отуда до-
шло име „животињски круг“ (Зо-
дијак).

Међутим, Земљина оса опису-
јући, попут чигре која се не врти
довољно брзо, конусну површину
(купасту) временом се померила.
Овакво кретање стручно се назива
прецесија. Иако је прилично
споро, услед њега мења се поло-
жај полова наше планете. Тако
је у доба старих Египћана нај-
ближа северном била звезда Ту-
бан у сазвежђу Змаја, а у наше

СИМБОЛ ЗМИЈОНОШЕ ИЛИ ОФИЈУКУСА

рење британских астронома одго-
вара стварном стању на небу.

Зашто астролози оваква упозо-
рења не уважавају?

Како би изгледао нови хороскоп

Нови хороскоп морао би да
има 13 знакова: Ован од 19. апри-
ла до 13. маја (раније од 21.
марта до 20. априла), Бик од 14.
маја до 20. јуна (раније од 21. апри-
ла до 21. маја), Близанци од
21. јуна до 19. јула (раније од 22.
маја до 22. јуна), Рак од 20. јула
до 19. августа (раније од 23. јуна
до 23. јула), Лав од 20. августа до
15. септембра (раније од 24. јула
до 23. августа), Девица од 16. ју-
ла до 30. октобра (раније од 24.
августа до 23. септембра), Вага
од 31. октобра до 22. новембра

време ту се, приближно, налази
Северњача.

Догађају се и друге небеске
промене, „због свега овога мења
се положај путање пројекције
Сунца“.

Астролози су некад давно уочи-

(раније од 24. септембра до 23.
октобра), Шкорпија од 23. но-
вембра до 29. новембра (раније
од 24. октобра до 22. новембра),
Змијоноша од 30. новембра до
17. децембра, Стрелац од 18. де-
цембра до 18. јануара (раније од
23. новембра до 21. децембра),
Јарац од 19. јануара до 15. фебру-
ара (раније од 22. децембра до
20. јануара), Водолија од 16. феб-
руара до 11. марта (раније од 21.
јануара до 19. фебруара), Рибе од
12. марта до 18. априла (раније
од 20. фебруара до 20. марта).

Одговор на ово питање потра-
жили смо од Марине Таловић и
Жељка Арсенијевића. Студира-
ли су у Лондону на Факултету
астролошких наука. Чланови су
Астролошке асоцијације профе-
сионалних астролога Велике
Британије. Оснивачи су прве
стручне астролошке библиотеке
у Југославији, аутори су више
књига из астрологије и једини
који се баве академском астроло-
гијом у нашој земљи.

– Подела на дванаест зодијач-
ких знакова јесте симболичке
природе – кажу наши саговорни-
ци. Настала је у време, бар тако
се сматра, када су се и знаци и
сазвежђа поклапали, што више
није случај. Дакле, сада се више
не поклапају сазвежђа и астроло-
шки знаци.

– Будући да се претпоставља
да је до данас познате поделе ас-
тролошких знакова дошло пре
око две хиљаде година, када су
се сазвежђа приближно поклапа-
ла са знацима Зодијака, јасно је
одакле потичу имена хороскоп-
ских знакова. Сазвежђе Офију-
куса није изостављено, већ је ук-
ључено у симболику знака Шкор-
пије који је тројне природе, једи-
нство орла, змије и шкорпије,
што одсликава релативну брзину
истоимених сазвежђа. Подаци о
томе налазе се у радовима Клау-
дија Птолемеја (најзначајније
дело „Алмагест“) из првог века
пре нове ере.

– Дакле, нема тринаестог знака
Зодијака. А вест о расправи изме-
ђу астронома и астролога није
никаква новост, јер у последњој
деценији било је много таквих
дискусија. Једна вест о томе је
код нас у Југославији објављена
већ 1988. године. Спор није изме-
ђу астрономије и академске ас-
трологије већ између астрономи-
је и „сунчеве астрологије“. „Сун-
чева астрологија“ је форма псеу-
доастрологије, која је најчешће у
примени, мада је правосуђе Ве-
лике Британије пре неколико го-
дина донело званични став о раз-
двајању академске астрологије
од осталих псеудоформи астроло-
гије.

И на крају, ево шта о свему
мисли Шели ван Странкел која
објављује хороскоп у познатом
магазину „Космополитен“: „Вест
је стара. То је само научна чиње-
ница, али без икаквог утицаја на
тумачење знакова.“

Мирна Велединовић
Станко Стојиљковић

Између Шкорпије и Стрелца

По нарудбини Међународне
астрономске уније, белгијски ас-
троном Ежен Делпорт издао је
још 1930. године „Атлас сазвеж-
ђа“, у коме су коначно одређене
границе сазвежђа на небу. На
овај начин успостављен је ред,
јер су до тада астрономи делили
небо на многа сазвежђа, чије
границе нису биле дефинисане.
Тада се на еклиптици, при-
видној Сунчевој путањи по небу,
нашла и змијоноша (ORNIUS-
HUS), као тринаесто сазвежђе.

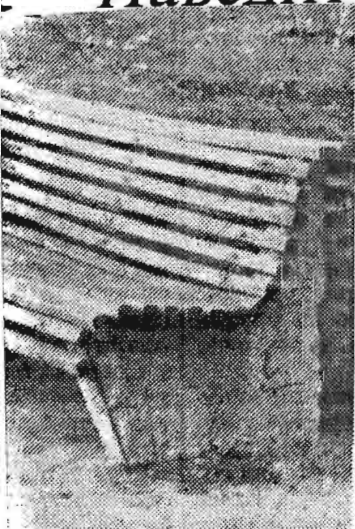
– Змијоноша је човек који држи
у рукама змију (Serpens) – објаш-

њава Милан Јеличић, секретар
Астрономског друштва „Руђер
Бошковић“. – Глава змије (Ser-
pens Caput) налази се западно, а
реп (Serpens Cauda) источно од
Змијоноше. Само сазвежђе је, пре-
ма томе, постало „хороскопско“,
мада то астролози не признају. У
њему се Сунце налази сваке годи-
не од 30. новембра до 17. децембра.
Змијоноша је, иначе, знак смеш-
тен између Шкорпије и Стрелца,
па је и „преузео“ део рођених у
овом последњем.

С. А.

И. Стојковић

Наведите конкретне

(Снимио: Р. Давидовић)

као и више других радника Радне заједнице који су то право на исти начин добили.

Поводом писања о добијеним поткровљима истичем да моја деца нису добила право на претварање поткровља у стан, нити право на надзиђивање.

У вези са локацијом за изградњу привредног објекта истичем да је мој син од 1992. г. имао постављен лимени киоск за продају кокица и семенки, па му је надлежни општински орган наложио да га замени монтажним објектом, тако да изградња мањег монтажног објекта представља налог надлежног општинског органа.

низована пред Дан жена, а спонзор акције наградиће три најуредније домаћице златним накитом.

Жарко Дејовић,
Земун

● У препуној сали Дома Војске Југославије, 25. јануара, у оквиру организованог циклуса, гђа Марија Савин је одржала изузетно интересантно предавање Манастири у доба Немањина и Хребељановића. Илустровано прелепим, многобројним слајдовима, било је то незаборавно путовање по нашој славној прошлос-

ти, заборављеној култури и традицији.

У низу бисера рећале су се Студеница, Жича, Црква Св. Богородице и Николе, Бурђеви ступови, Пећка патријаршија, задужбине синова краља Уроша и Јелене Анжујске, Владислава – Милешева и Уроша – Сопоћани.

Сваку похвалу заслужује и организатор Дом ВЈ на оживљавању српске културне баштине.

Рада Манојловић,
пензионер
Београд

Путеви и странпутице

обављам послове на којима радим и да нисам у погледу рада и одговорности привилегованих радника у општинском органу управе.

Веселинка Вукић,
Београд

опортуних интереса у новој подели сфера утицаја и завођењу тзв. новог поретка.

Др Јован Пауновић,
експерт за међународно право
и учесник Париске мировне конференције 1948,
Београд

Престаните да пропагирате астрологију

„Нема тринаестог знака“, 29. 1.

Поштовани господине,

Већ се дуже време спремам да вам напишем писмо поводом објављивања астролошких текстова у вашем угледном дневном листу. Надала сам се да ће ваша уређивачка политика на том подручју интервенисати са далеко већом критичношћу. Међутим, у недељу, 29. јануара 1995. године, појавио се у „Политици“ чланак „Нема тринаестог знака“, потписан од Мирне Велединовић и Станка Стојиљковића, који је превршио сваку меру. У њему се једна наука – астрономија и једна квазивештина – астрологија упоредо третирају, при чему се већи значај и простор даје астрологији, па се чак и завршна реч препушта астролозима. Сем тога, астрономски изрази и појмови се износе погрешно, иако је свакоме са ширим образовањем јасно да ниједан угледан научник не би тако говорио.

Такве грешке сам запази-

ла и у многим другим чланцима које пишу ваши сарадници. У интересу је нашег листа да чланцима из ове области посветите више редакцијске пажње, а при објављивању интервјуа или њихових делова поштујете аутентичност ставова и терминологију аутора. Овако губите на угледу и веродостојности нашег листа, јер се астрономија и астрологија не могу „равноправно“ третирали ни под изговором новинарске обавезе да се читаоцу омогући упознавање са ставовима „обе стране“. Познато ми је да се, на жалост, и у свету штампају астролошки текстови, али светска културна срамота не мора да буде и наша.

Надам се да ћете уважити ове моје примедбе и престати са пропагирањем астрологије и штампањем погрешних астрономских текстова.

Јелена Милоградов-Турић,
Београд

Где смо били

„Архитекти, где сте били досад“, 2. 2.

Били смо у стиду, срамоти, констернацији, понижењу, и беспомоћности што као најодговорније личности у области грађења и просторне културе не можемо да утичемо на правну државу да спречи противзаконито дограђивање и преграђивање Дечје клинике; што не можемо, упркос службеним забранама да зауставимо безобзирани и вандалски настрјај на најпоноснији, предратни, европски узлет Београда.

И још смо! Јер, на жалосну и несувислу одбрану варварства треба одговорити са 25 куцаних редова. А то је немогуће. У тај простор не стаје ни голо набрајање датума отпора. Стога, у психози беспомоћи молимо за простор оних новина које су спремне да у правој мери објаве бар главницу досијеа: Дечја клиника. У 25 редака једва ће стати само 3 иницијалне доказнице.

Дана 19. 1. 92. потписник овог текста упутио је Отворено писмо градоначелнику г. Унковићу с молбом да заштити закон и Београд. Ево најкраћег пасуса: „Независно од грубог непоштовања закона и злоупотребе речи: деца, рат, паре, небрига друштва... клиника је у потпуно дерутном стању: запуштене столарије, зарђале браварије, разваљених прилаза и капија са за-

рајућа савременим потребама, али је сигурно такође и то, да постоји безброј паметних и сврсисходних решења којима се проблеми могу решити, али једино, то не могу бити самовоља и насиље.”

Позивамо Вас на ошварвање изложбе

Континуитет

Врхунска дела српске архитектуре XX века

у четвртак, 15. септембра 1994. у 19 часова

Југословенска галерија уметничких дела

Галерија "Андрејев венац"

Београд, Андрејев венац 12

Дана 21. 1. 92. интервенција добитника Велике награде за архитектуру Србије.

Дана 3. 2. 92. молба градоначелнику г. Унковићу да спречи насиље. Потписују је угледни архитекти, уметници и културни радници. Између осталих: Мирко Јовановић, Паја Крунић, Милодраг Б. Протић, Младен Србиновић, Радомир Станић.

Вештачки сукоб астрономије и астрологије

„Престаните да пропагирате астрологију“, 9. 2.

Већ дуже време се у „Политици“ води полемика између присталица и противника астрологије, нарочито у контексту некаквог „сукоба“ између, како се каже, праве науке – астрономије, и једне, како се опет каже, „квазивештине“ – астрологије.

Са сигурношћу се може рећи да та вештачка подела новијег датума, вероватно изазвана једном идеологијом која је сада већ на заласку, мада то не мора бити случај. Многи велики научници су у исто време били и одлични астролози: Хипократ је људе лечио на основу астролошких проучавања, затим гиганти науке као што су Кеплер, Њутн и многи други су такође били астролози. Када је Халеј иронично пребацио Њутну да овај превише воли астрологију, сер Исак Њутн је одговорио: „Господине, ја сам ту ствар изучавао, ви

нисте!“ Карл Густав Јунг се такође бавио астрологијом и на основу астролошких проучавања је давао дијагнозе и лечио своје пацијенте. Надам се да је оволики број имена сасвим довољан, а свакако их има много више, да многе скептике разубери да је астрологија неко „празноверје, чарање“, или сл.

Могло би се рећи да је однос астрономије и астрологије у следећем: астрономија је егзактна наука, која се бави проучавањем кретања планета и небеских тела и њиховим међусобним утицајем, док је астрологија окултна наука која се бави астралним утицајем планета и звезда на човека, и то на сваког конкретног човека у моменту његовог рођења. У томе је објективно, по мени, њена већа дубина и садржајност.

Слободан Радовановић,
Београд

Скрнављење Кошутњака

Одмах после ослобођења, младо и старо, пионери и омладинци махом житељи Сењака и Топчидерског брда са одушевљењем су чистили Топчидерску реку, парк око Конака и успут пошумљавали оголели Кошутњак од радничке чукарице до Раковице. И то узастопно, неколико година, упорно, допуњавали голети, да плућа Београда спасемо. И да видите, акција је успела и пред мојим очима она се обнављала. Од оних сићушних садница нарасла је права шума уз помоћ нежних ручица и нејаких шачица које су ашовима копале удубљења. Слабашне руке балонима су носиле воду из подножја, чак са Хајдучке чесме, да их залију.

Нашао се човек да у времену кад се све чешће говори о екологији оскрнави ову београдску лепотицу. Можда је он, какве ли судбине, и сам био учесник овог подухвата. Неки људи су смогли снаге да пре неколико година од врха Кошутњака (у пределу од гробља и хиподрома) па све до подножја бетонирају стазу ширине од стотинак метара. Кажу, зимски спортски центар – скакаоницу.

Колико је хектара шуме посечено не знам, само знам да још нико због тога није поцрвенео од стиди. Гледам тај белутак свакодневно у пролазу, из аутобуса, из правца Савског моста. Права пустош, дође ми да заплачем. Пресекли су живот овој шуми, оковали је бетоном. Учини ми се као да пред собом видим ошишаног панкера. Тугује овај зелени појас, тугује и спортисти који не дочекаше прави снег већ десет година.

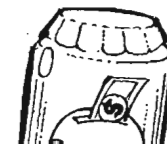
Предраг Недић,
Нови Београд

Пензије на кредит

Пролазећи шестог фебруара поред Комерцијалне банке у Толбухиној улици, свратиш да проверим стање текућег рачуна.

– У малом сте минусу; наша Банка то толерише; немојте се узрујавати – рече ми љубазно службеница на шалтеру, саопштавајући ми висину минуса.

– Молим?
– Ништа посебно, само штитимо интересе наших комитената. Колико ћете подићи?

САВЕЗ УДРУЖЕЊА РАТНИКА ОСЛОБОДИЛАЧКИХ РАТОВА СРБИЈЕ ОД 1912-1920. ГОД. И ПОТОМАКА
ЦЕНТРАЛНИ КУЛТ ВОСКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ, БЕОГРАД, Браће Југослава 19, II страт. соба 289 • Телефон 656-122 док. 23307.

Жиро рачун 4081-620-6-16-36-53-931

Број 195

Београд, 15. 12. 1994. г.
ОЛУЖБЕНО

ЗАХВАЛНОСТ ВРХОВНОМ САВЕТУ
ОБРАНЕ И САВЕЗНОЈ ВЛАДИ

ЦЕЗИЈУМСКИ ЧАСОВНИК НА ЗВЕЗДАРИ ЈОШ ЈЕ У КВАРУ

Свако има своје време

Тренутно се време код нас одређује рубидијумским часовником који Међународни биро за време не признаје као еталон. – Разлика између „тачног“ времена Службе 95, београдске и подгоричке телевизије и по неколико минута. – Ласерски телескоп за нас само сан

Када неко хоће да се закуе у тачност свог часовника, обично каже „време је подешено према ТВ дневнику“. А то време које показују казаљке нити је тачно, нити одговара правом стању. Јер ако у истом тренутку упоредимо време с телефона 95, београдске и подгоричке телевизије, уочићемо разлику и до неколико минута! А за то време, само стручњаци знају, колико се промени положај сателита.

Тренутно, наша земља нема примарни еталон времена. Цезијумски атомски часовник у Астрономској опсерваторији на Звездари је у квару. Да би се довео у ред, париском сервису требало би платити око 70 хиљада долара и тај новац мора да обезбеди Савезна влада која се, за сада, не оглашава по овом питању. Време се одређује рубидијумским часовником који је такође прецизан, али га ВИН (Међународни биро за време) не признаје за еталон.

Пројекат за Савезну владу

– Наша идеја је да примарни еталон представља група атомских цезијумских часовника који би се поредили међусобно и са међународним примарним еталоним – каже за „Политику“ Милан С. Димитријевић, директор Астрономске опсерваторије. – О очувању и раду примарних еталона стара се Савезни завод за мере и драгоцене метале и ми смо с њима урадили заједнички пројекат о еталону времена и фреквенције и дистрибуцији тачног времена и фреквенција. То је, заправо, владин пројекат, без којег не можемо рачунати на улазак у Европу.

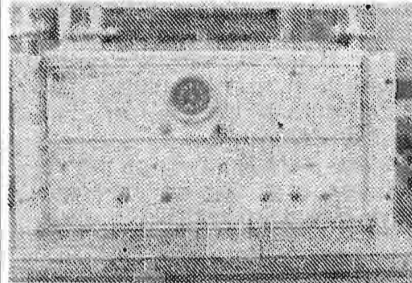
Савезни завод за мере и драгоцене метале остао је савезна институција, јер су примарни еталони, по међународним прописима, јединствени за целу државу. Он обезбеђује мерно јединство земље, а то је један од атрибута јединства и суверености државе. Без једног тако важног еталона (времена и фреквенције) његови корисници као што су ППТ, саобраћај, војска или телевизија не могу добро да се повежу са одго-

варајућим међународним мрежама.

– Ако желимо брзе пруге, комуникацију преко сателита и друга достигнућа науке и технике да искористимо на прави начин и да

РУБИДИЈУМСКИ АТОМСКИ ЧАСОВНИК КОЈИМ СЕ КОД НАС ТРЕНУТНО МЕРИ ВРЕМЕ

ЦЕЗИЈУМСКИ АТОМСКИ ЧАСОВНИК КОЈИ ЈЕ ТРЕНУТНО У КВАРУ

(Снимио: С. Бочарски)

с њима уђемо у 21. век, онда је елементарно да бар имамо тачно време – каже др Димитријевић.

У свету, на пример у Француској, службе времена и одржавања његове тачности налазе се у париској опсерваторији. То зато што су за контролу тачног времена професионално заинтересовани астрономи, а она се обавља помоћу астрономских посматрања.

– До увођења атомског часовника шездесетих година „чувар“ времена и фреквенције била је планета Земља. Секунда је била дефинисана њеном ротацијом и контролисала се посматрањем проласка звезда кроз Меридијан

– објашњава наш саговорник. – Астрономска опсерваторија у Београду се од оснивања 1887. године бавила и временом. У извештају о посети директора будимпештанске опсерваторије г. Конкоља 1902. описује се телескоп од 45 мм намењен одређивању времена. За ту сврху је опсерваторија набавила неколико, за оно време, изузетно прецизних часовника с клатном.

Били смо на деветом месту

Астрономска опсерваторија је 1953. године ушла у ВИН (Међународни биро за време), а 1964. залагањем војске и разумевањем актуелне власти, набављена су три кварцна часовника, последња реч технике.

– Захваљујући ауторитету професора Захарија Вркића, наша Опсерваторија је била на листи Међународног бироа за време која обухвата 100 најтачнијих служби времена. Ми смо били на деветом месту. Данас више нисмо на тој листи – каже др Димитријевић.

Савремена наука је, поред атомских сатова, развила и нове технике, ласерски телескоп који шаље сигнал до сателита и Месеца и повратно га „хвата“. Ту је и специјална техника којом се веома удаљени радиотелескопи повезују да делују као јединствен систем „техника дугобазичне интерферометрије“. Астрономима је тачно време значајно не само због што прецизнијих осматрања, већ и због проучавања Земљине ротације и кретања полова. Оно је занимљиво и за сеизмологе, геодете, војску због проучавања промена географских координата.

– На Западу је државним мерама регулисано одржавање и дистрибуција времена и сви корисници су обавезни да се укључе у ту дистрибуцију, што обезбеђује јединство времена у земљи – каже др Димитријевић. – Код нас су разлике у времену велике јер сваки корисник има неко своје време, уместо да се оно дистрибуира из једног центра, па макар било мерено прецизношћу рубидијумског часовника.

Слободанка Андрић

Слово о јези

Стране

Употреба туђи тога имамо ли

Опозицију немоти висане речи као је треба разумети там прва погодна за т др. лексичке потре страна реч погодн мотивисане домаћ ваљане, утолико ви се значење веже с ређећи семантички ко, на пример, м своје „универзално ђај за рачунање“) жаване само појми зирност везе језич чењем основне р слаби а семантич њава (поприма озн се везују и за рив компјутер).

Слично је, реци речима типа косача рачица, копачица, висане, означавале која коси, сеје, ко значе пољопривре, такве операције об лексички изједнача висаним (за нас) тј (енглеска реч) из преузету из немачк мамо своје, домаћ што их немамо по томе што су и ко такви уређаји за ко ти карактеристичну би се домаћа ре термини се, поред ња" радо праве у њем какве каракте не) с обзиром на т „комбинована ма време обавља ција (и коси и врш жито, а као рударс же, товари руду и тор", опет, строј и других уређаја и евентуално, могао или „влакоч" и сл. годило; „тегљач" и термин углавном моркере, као, уо прихватањива реч „

За сваки нови п општедуховној и дакле, мора имаћ речи. До њих се, помнићали, може з начина: или преузи или властитом јез јом. Питање које с те – када ће се пок када на други не могао бити следе!

Страну реч преу

ИСТРАЖИВАЊЕ

Лислима

си покрећу команде у симулатору лунарском екрану

ој сложености у америчким историјама неказано да осол да контролиле из централа и да дуготучине много исливог. Ведсфорт-цена усмеравали

Слично истраживање уприличено је у Рајт-Петерсоновом ваздухопловном центру. Неупућеноме је изгледало да се пред његовим очима одвија тајанстена мађионичарска представа. Учесници у огледу седели су у симулатору летења и снагом ума покушавали да га „нагну“ на једну или другу страну, попут пилота који то у лету чини.

Чаробна формула

На потиљку, у пределу који је – како научници тврде – задужен за вид, прикопчане су им две електроде, с леве и десне стране главе, а трећа, иза уха, била је повезана са тлом. Мозак је испуштао веома слабе електричне сигнале (милионити део волта), који су у нарочитом уређају појачавани и одашиљани аналогном рачунару. Компјутер је у стању да разазна мождани импулс изазван свесним напором човека и претворе га у наредбу моторима који покрећу симулатор.

Испитиваном су, с једне и с друге стране лица, светлוצале лампице – 13 пута у секунди, које су подстицале центар за вид у мозгу. У рачунару је коришћена математичка формула (Фуријеова) за уочавање и мерење веома слабих можданих сигнала, изазваних снагом воље. После издвајања из шумова, њихов збир из обе половине мозга упућиван је у жељеном смеру.

Научници су утврдили да мозак може да се извежба да надгледа и разликује сигнале из једне и друге половине, и готово да нема човека који то није кадар. Нешто је теже научити како да подесите јачину и брзину којом усмеравате светлећи показивач на монитору, али довољно је да упутите снажан сноп мисли.

Нова истраживања, после првих која и те како охрабрују, бациће јаче светло на ову необичну научну пустоловину.

Станко Стојиљковић

ПРВА МАЂАРСКО-ЈУГОСЛОВЕНСКА АСТРОНОМСКА КОНФЕРЕНЦИЈА

Одговор на самовољу моћника

Следеће недеље у Баји наши и мађарски астрономи желе да докажу да су границе за научну мисао асполутно бесмислене. – Међународна кампања против забране размене информација

Професор Сајмон Џефри са Универзитета Св. Ендрју у Шкотској, упутио је др Милану Димитријевићу, директору Астрономске опсерваторије у Београду, писмо у коме изражава жељење што неће објавити његов научни текст због међународних санкција према Србији. За одлазак на 22. конгрес Међународне астрономске уније, који је одржан прошлог августа у Хагу, ниједан југословенски астроном није добио визу холандске амбасаде. И Међународни колоквијум о атомским спектрима, који се одржава овогодишњег августа у француском граду Медону, остаће без наших научника.

– Живимо у изузетно деликатном тренутку, када светски моћници санкцијама ударају на општељудску активност, науку – вели др Димитријевић. – Она се, ипак, не може затворити у гето, као ни људска мисао.

Чему служе повеље?

Др Димитријевић цитира 15. члан Међународне конвенције УН о економским, социјалним и културним правима, која је део Декларације о људским правима: „Државе потписнице се обавезују да поштују слободу неопходну за научна истраживања и креативну активност“. И Повеља о људским правима захтева гарантовање слободе примања и пружања информација без обзира на границе.

– Упркос свим лепим декларацијама и потписима, пракса показује другу слику – каже наш саговорник. – Зато сам повео међународну кампању против поступака који су нашим научницима затворили пут у свет. Било је резултата. Велики међународни издавачи Пергамон-прес и Елсевиер укинули су забрану објав-

љивања научних радова из политичких разлога. Однос западних научника погађа још више, јер се ништа слично није догађало ни у време када Повеља о правима човека није ни постојала.

Тим пре је задовољство наших научника веће што ће се, следеће недеље, у јужномађарском граду Баји срести са својим колегама на првој мађарско-југословенској астрономској конференцији. Овај сусрет уприличен је у Мађарској баш на инсистирање наших северних суседа, који су тим гестом желели да покажу свету да за размену научних информација нема санкција ни ембарга.

– На дводневном скупу требало би да се међусобно упознамо са стањем и перспективама астрономије у обе земље – каже др Димитријевић. – Предавања и постер-постаке с научним радовима искристалисаће заједничке теме и створити боље услове за чвршћу сарадњу југословенских и мађарских астронома.

Руси начинили први корак

Прву руку сарадње нашим научницима који се баве васионом, пружили су Руси, на конференцији „Њукомб, фундаментална астрономија“, одржаној марта у Санкт Петербургу. Руске колеге нису тражиле мишљење надлежног министарства да ли је наука универзална, а научници слободни у комуникацијама.

– Без међусобне сарадње, без размене информација и научног материјала, нема напретка науке, а без тога су перспективе човечанства црне – каже др Димитријевић. – Питам се да ли то схватају они који су санкцијама ударили на најплеменитију активност људског ума.

С. Андрић

ЋУ ЈЕ ДА КОМУ-

страну, корисмождана „какрете горе-додесно. Како је

вач се појави у а треба да се и четири угла. су изјавили да о трче, пливали, једноставсе једном поме, није више а то мисли.

иди, рачунар то вном, убележи двежбани поје-леха (и среће) ва, што је веоваки покушај траје, отприа потом усле-новог.

СТОЈИЋЕВИЋ МЕТЕОРОЛОГ ИЗ ЉУБАВИ

а година се понавља

ика Брадарца који готово пола века сарађује са Хидрометеоропошким заводом Србије

га метеоролог,

чика-Света зна да је, на пример, те и те године у Брадарцу гром запалио зграду, да је у 14.30 сати

кишних дана, али са само двадесетак литара воденог талога по квадратном метру. Мај ће бити

ТЕЛЕСКОПОМ У ПРОШЛОСТ

Андромедин пут од два милиона година

Највећи значај за развој астрономије има изношење телескопа у орбиту. – Од Северњаче до Земље светлост путује 360 година. – Хаблов телескоп као јединствени времеплов

Каква је веза између телескопа и временске машине? Како помоћу великих астрономских инструмената

избачених у орбиту око Земље астрономи гледају у прошлост Васелене, покушавајући да одговоре на питање које је свако себи постављао и да одгонетну тајне запрете у бескрају Универзума? О томе за „Политику“ говори др Милан С. Димитријевић, директор Астрономске опсерваторије, председник астрономског друштва „Ружер Бошковић“ и уредник астрономског часописа „Васиона“.

● **Какве могућности пружа космичка ера астрономији?**

– Истраживање Универзума представља једну од највећих интелектуалних авантура модерног човечанства. Од лансирања првог сателита сведоци смо драматичне промене наших схватања о Васиони. У последњих неколико деценија наш космички хоризонт је толико проширен да за то не налазимо примера у досадашњем развоју човечанства. Највећи значај за даљи развој астрономије има изношење телескопа и других инструмената у орбиту, изван Земљине атмосфере, која попут копрене замагљује поглед астронома према звездама. Поред тога у низу спектакуларних космичких мисија човек је ступио ногом на Месец и помоћу инструмената са космичких бродова из непосредне близине посматрао све планете Сунчевог система осим Плутона, као и њихове сателите. Оно што су некада биле само светле тачкице у видном пољу телескопа, данас су нови светови о којима се пише читаве књиге.

МИЛАН ДИМИТРИЈЕВИЋ

● **Како астрономи помоћу телескопа могу да завире у прошлост Васионе?**

– Да бисмо схватили како астрономи помоћу телескопа „гледају у прошлост“, треба да уочимо да се светлост од објекта који посматрамо па до нашег ока простира брзином од 300 хиљада километара у секунди. Од Сунца до Земље она путује око осам минута, тако да је Сунце како га у овом тренутку видимо, у ствари Сунце од пре осам минута. Од нама најближих звезда светлост путује годинама – од Сиријуса око девет година, а од Северњаче 360 година. Када погледом кренемо изван наше галаксије, идемо све даље и даље у прошлост. Када гледамо маглину Андромеде, велику спиралну галаксију видљиву и голим оком, треба схватити да је то лик од пре два милиона година, колико је било потребно њеној светлости да стигне до земље нашег ока. Помоћу најсавременијих телескопа који се,

ти да сагледа како се изглед Универзума мењао од времена која су свега неколико милијарди година после прапочетка па до данас.

Два типа галаксија

● Недавно је на конференцији за новинаре у НАСИ изнета потпуно нова слика о еволуцији галаксија, захваљујући најновијим резултатима истраживања помоћу Хабловог телескопа.

– Помоћу Хабловог телескопа можемо се као времепловом пребити у прошлост и посматрати како су се галаксије развијале у огромном временском интервалу који почиње пре дванаест милијарди година, дакле свега две до три милијарде година после прапочетка у Великом праску. Три тима америчких научника истраживала су скупове галаксија удаљене пет, девет и дванаест милијарди светлосних година, откривајући Хабловим телеско-

ВЕЛИКА МАГЛИНА У ОРИОНУ И ТАМНА МАГЛИНА КОЊСКА ГЛАВА

као Хаблов телескоп, налазе у Земљиној орбити, можемо да директно посматрамо како је изгледала Васиона пре више од десет милијарди година.

Сателити „отворили очи“

● **Какве предности доноси астрономима могућност постављања телескопа у орбиту око Земље?**

– Земљина атмосфера замагљује поглед астронома према бес-

пом, као неком временском машином, све даљу и даљу прошлост Васионе. Они су дошли до важног и занимљивог резултата да се изглед Универзума драматично мења са његовом старошћу, као што то и предвиђа модел Великог праска.

У данашњој Васиони могу се уочити два главна типа галаксија, огромних и далеких звезданих острва у празном бескрају

9821

учују

сарадњи са емителом Србије за недељом одговора и апотекама сејана

ова програм овог је кало промене резервисана и традиционална се недељом даје која су постоје.

теме

Пороцима увек води и актуелним у том су, редом, грађанима 9864 могли су о еболи, сиди,

др Злата Адашитање које их имају и број свог утисак, уколико је случају јавно у Поликлинику

политичке поликлинике комуникација позову број утомата увек могу да дан унапред. су аутоматима се, још један број праштво. То је тежакима о дежурним и здравственим аутомат је, како „камуникацијама“, позива 1990. година, у просеку, од 98 позива. У овој су га најчешће су. Због високе интензивног атмосфера тог дана је инјекцијом болницама затражило чак

говори аутоматизације“ стижу и тексту медицинску и апотекама и месечно с тим уносе података и апотекама де-

Маја Перовић

вече у Котору

– Лепе жене и лето. – Стари капетани

мушки глас, удвојено. Тихо, „што во бузари, црни ри-

– Они су капетани – кажу о њима други са поштовањем. Високи, сиди, водили су бродове „Ју-

...уав уавтред
...аутоматима се
...један број
...рство. То је те
...о дежур
...аутомат је. ка
...јама", по
...бра 1990. годи
...а у просеку, од
...озива. У овој
...су га најчешће
...Због високе
...атмосфе
...ог дана је ин
...рним болница
...а затражило чак

...ј говорни ауто
...уникације" стижу
...ну медицинску
...текст о раду
...апотека
...месечно с тим
...уносе пода
...апотекама де

Маја Перовић

...представља једну од највећих
...интелектуалних авантура модер
...ног човечанства. Од лансирања
...првог сателита сведоци смо дра
...матичне промене наших схвата
...ња о Васиони. У последњих неко
...лико деценија наш космички хо
...ризонт је толико проширен да за
...то не налазимо примера у доса
...дашњем развоју човечанства.
...Највећи значај за даљи развој
...астрономије има изношење теле
...скопа и других инструмената у
...орбиту, изван Земљине атмосфе
...ре, која попут копрене замагљује
...поглед астронома према звезда
...ма. Поред тога у низу спектаку
...ларних космичких мисија човек
...је ступио ногом на Месећ и помо
...ћу инструмената са космичких
...бродова из непосредне близине
...посматрао све планете Сунчевог
...система осим Плутона, као и њи
...хове сателите. Оно што су некада
...биле само светле тачкице у ви
...дном пољу телескопа, данас су
...нови светови о којима се пишу
...читаве књиге.

...времених телескопа који је

...Хаблов телескоп

ВЕЛИКА МАГЛИНА У ОРИОНУ И ТАМНА МАГЛИНА КОЊСКА ГЛАВА

као Хаблов телескоп, налазе у Земљиној орбити, можемо да директно посматрамо како је изгледала Васиона пре више од десет милијарди година.

Сателити „отворили очи“

● Какве предности доноси астрономима могућност постављања телескопа у орбиту око Земље?

- Земљина атмосфера замагљује поглед астронома према бескрају Универзума пропуштајући само мали део зрачења које долази до нас и то углавном у видљивом делу спектра и на радиоталасима. Читави делови спектра, као што су рендгенски зраци, ултраљубичасти зраци, велики део инфрацрвене области, субмилиметарски таласи... апсорбују се у Земљиној атмосфери и не долазе до наших пријемника. Развој космичке ере донео је и развој ванатмосферске астрономије. Различити астрономски сателити буквално су „отворили очи“ астрономима, што је довело до експлозивног развоја инфрацрвене, ултраљубичасте, рендгенске и гама астрономије, као и до читавог низа нових открића.

Читаве мале револуције изазвали су резултати добијени када је 1978. у орбиту око Земље лансиран телескоп од 45 цм за ултраљубичасту област или помоћу сателита названог „Ајнштајнова опсерваторија“ на коме је од 1978. до 1981. Године радио рендгенски телескоп од 58 цм. Он је омогућио да се сагледа потпуно ново и непознато рендгенско небо. Огроман значај има и телескоп са огледалом пречника 2,4 метра, лансиран априла 1990. у орбиту око Земље. Овај инструмент, који је добио име Хаблов телескоп, проширио је наше космичке видике за више од два реда величине. Он ће изузетно побољшати наше познавање размера и старости Васионе и покуша-

пом, као неком временском машином, све даљу и даљу прошлост Васионе. Они су дошли до важног и занимљивог резултата да се изглед Универзума драматично мења са његовом старошћу, као што то и предвиђа модел Великог праска.

У данашњој Васиони могу се уочити два главна типа галаксија, огромних и далеких звездањих острва у празном бескрају Универзума. То су спиралне, као што је то наш Млечни пут, и елиптичне галаксије. Истраживачи су дошли до занимљивих резултата да су елиптичке галаксије добиле свој данашњи изглед већ око милијарду година после Великог праска, док се спиралне галаксије непрекидно развијају, стално мењајући свој изглед ка све елегантнијим и савршенијим облицима. Тако је пре 12 милијарди година Космос био испуњен елиптичким галаксијама данашњег изгледа, а тек на снимцима који нас враћају девет милијарди година у прошлост виде се и звездани скупови који подсећају на фрагменте данашњих спиралних галаксија и њихових спиралних кракова и представљају претходнике величанствених спиралних галаксија, као што је наша или маглина Андромеда.

На снимцима који одговарају времену од пре пет милијарди година, времену када се родила наша звезда Сунце и настала колевка Земља, поред непромењених елиптичких галаксија виде се и спирални кракови поремећених облика и мистериозни скупови звезда који подсећају на фрагменте спиралних галаксија. Значи да је не само изглед звезданог неба изнад планете Земље у рађању, него и изглед наше галаксије, Млечног пута био драматично различит у то доба.

Слободанка Андрић

вече у Котору

... - Лепе жене и лето. - Стари капетани

...глас, удво
...што во
...бузару. црни ри
...времена.

...пратала арија,
...се ме-

...Тада време
...Котору сви позна-

- Они су капетани - кажу о њима други са поштовањем. Високи, седе, водили су бродове „Југооцеаније“ као капетани дуге пловидбе.

Свако вече они седе пред неком од тараца на которским трговима, атријумима.

И ћутање седог, али виталног Перишића је речито. Тек с времена на време, шкрто, мудро прозбори.

У плавој је кошуљи, стари капетан и на тараци седе достојанствено. Као на броду.

Вече не траје дуго на почетку јула, сустиже га јутро.

„Љубио сам гараве и плаве... због тебе сам тарабе прескако“... пева, кажу „аутобиографске“ песме Гаро, тонац са ТВ Црна Гора. И песма и звук хармонике јењавају.

Краљеви речи

- Чудно вече - каже филозофски, песнички, Мома Димић коме је бококоторски залив налик на оне фјордове севера, а који је једну стару палму прогласио за велики дуб.

Пре неки дан је авионом са аеродрома Тиват отишао с мора академик Милорад Павић.

Са трегерима као у Лари Кинга.

Као и сви краљеви речи. Сви се, на крају, ипак враћају мору. Његов дах се простире.

М. Дурић

АСТРОЛОГИЈА – ИСТИНА ИЛИ МИТ

Судбина и гатање помоћу звезда

Астрологе не занима чињеница да се данашње небо разликује од неба из доба древних Халдејаца – каже др Милан Димитријевић. – Ко би поверовао научнику који тврди да протон има мушка, а неутрон женска својства

Халдејцима се приписује заслуга за развој астрологије, псеудонауке о гатању помоћу звезда, према којој се судбина неке особе може „прочитати“ на основу положаја звезда и планета у тренутку њеног рађања. Данас нам

Милан Димитријевић

короскопе нуде телевизија, штампа и остали медији који радо афирмишу астрологе. Зашто људи верују хороскопу? Колико има истине у астролошким пророчанствима? Колико су поуздане методе помоћу којих астролози покушавају да завире у будућност? О овим питањима за „Политику“ говори др Милан Димитријевић, један од наших најугледнијих астронома, директор Астрономске опсерваторије и председник Астрономског друштва „Руђер Бошковић“, стручњак који такође међу звездама тражи одговоре на научне проблеме који га занимају.

У одбрану прорицања судбине помоћу звезда астролози често наводе да су се и поједини научници, на пример Кеплер, бавили астрологијом. Како ви то коментаришете?

– Треба знати да су права природа галаксија и звезда, као и структура и развој Вационе, били схваћени тек у нашем веку. Стари Грци су сматрали да се иза небеских тела која су звани луталице или на грчком планете (где су они осим планета убрајали и Сунце и Месеца) налази сфера немокретних звезда. Дакле, звезде су биле и физички делови сазвезђа. Такву слику света заступао је и Коперник, само што је та централног места „померио“ Земљу и ту ставио Сунце. Имајући у виду такву слику света и чињеницу да су први астрономи управо во положају и кретању Сунца, планета и звезда предвиђали, да не кажем „прорицали“ смене годишњих доба, погодне време за одређене пољопривредне радове, поплаве Нила и слично, било је блиско разуму да те такво предвиђање може проширити и на друге области човековог живота. Зато је разумљиво да је чак и понеки славни научник оног времена пробао да проучи и тај аспект, имајући у виду да је и у оно време, као и данас, то била и веома исплатива активност.

Одговор повлачи питање

но научно истраживање о успешности астролошке прогнозе које би било изведено уз помоћ метода математичке статистике, користећи и позитивне и негативне резултате и одбацујући тривијалне прогнозе, потврдило успешност гатања помоћу звезда? А управо тривијалне прогнозе су оне које се најчешће испуњавају. На пример, астролог саветује: не почињите озбиљан посао ове среде, јер ће бити неуспешан. Наивац који верује неће започети посао. Да ли је то успешна прогноза? Да ли је успешна прогноза ако астролог каже да ћете у јануару имати непријатности на послу? Веома је вероватно да ће се у току целог месеца десити бар једна непријатност. Најуспешније астролошке прогнозе су када се на тални хороскоп прави уназад и то за познате личности и за све што се већ десило налази потарда у звездама.

Једноставан скуп података

Да ли само астрономи указују на неистинитост астролошких прогноза?

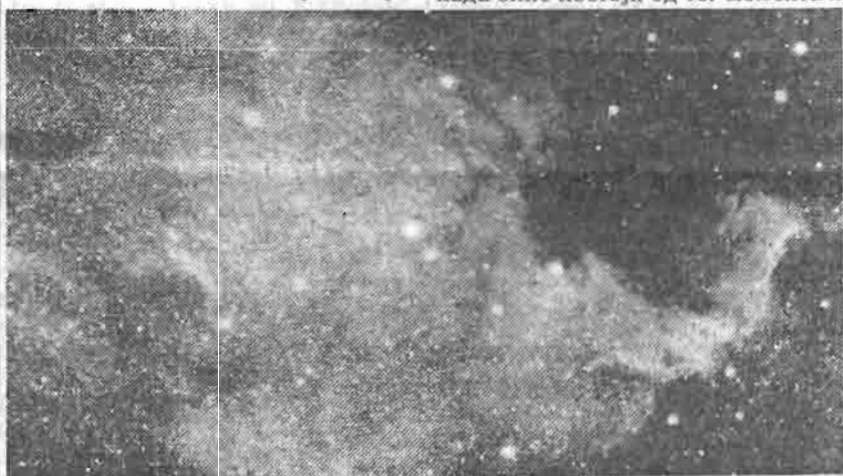
– Борба за проснећивање народа, борба за сузбијање сујеверја и вере у лажне пророке, врачеве и оне што гатају помоћу звезда „шишајући“ наивне, сујеверне и необразоване дужност је сваког образованог човека. Напоменуто бих да се против прорицања судбине помоћу звезда бори и Црква. У Библији, у петог књизи Мојсијевој, на крају свог животног пута стари патри-

цама и рекао да, рецимо, протон има мушка, а неутрон женска својства?

Астролози сматрају да планете утичу на нашу судбину. Да ли астрономија може нешто да каже о њиховим могућим утицајима на нас?

Значајан утицај бабице

– Каква је то сила којом, према астролозима, планете делују на нас? Ако она има карактер познатих сила, све оне зависе од растојања, с обзиром да је деловање Сунца јаче на Меркуру него на Земљи, и од изложености њиховом утицају. Ако је сила којом делују планете таква, она би морала да зависи од географске ширине, па би се хороскопи на полу и екватору разликовали. Осим тога, многи астероиди који прилазе близу Земљи имали би већи утицај од планета. Да не кажем да из Њутновог закона следи да је гравитациони утицај бабице на новорођенче већи од гравитационог утицаја Сатурна. Ако је пак та непозната сила независна од растојања, зашто галаксија, квазари, колапсари, црне рупе и слични објекти који се налазе у Халдејским и другим древним списима немају већи утицај на наше судбине? На крају, ако нас од те силе не штите ни зидови породилице, ни цела планета Земља, ако је доба дана у тренутку рођења такво да је планета на супротној страни, зашто је астролозима важан тренутак рађања а не зачећа, када биће постоји од тог момента и

Маглина NGC 7000 – Америка

јарх саветује свој народ, па у 18. глави, 10-12 стих, каже: „Нека се не нађе у тебе... ни врачар, ни који гатар по звездама... Јер је гад пред Господом ко год такво чини и за такве надове тера те народе Господ

изложено је утицају небеских тела?

Данас велики број људи верује у хороскопе, а захваљујући ширењу хеленистичке подршке тај број вероватно расте. Чему

Тра на

Данашња аудио представља пр моде. – Изабри

Улазницу за (ко купити. „Кај ва пут до насло них креатора и кој ноzi је за м па ипак милио: војака верују предодређени з ла. Степенице воде преко обт на којима се би не звезде које славе „освојити них новчаница.

Спој моде и (сарадње између Вива“ и „Sky ре добитном комби родном аудици једне од највећ них агенција „I Пред жири у к нентни домаћи кени, новинари нас ће изаћи с виде као јунак

Шанса за св

– Конкурс је с војке и младиће на. Интересовао број кандидата, који ће бити при ничен. Топ моде и професионали лих агенција ау ужи избор, а се заинтересовани послом (са или морати ода се д конкуренцији. (финале, однос стручним жири јашшава Мариј власника „Форм

Наша саговор разлику од сли ји су организов дини, овога пу требни једна по фија и купон. С ви ће добити ш професионални листа и фотогра материјал (једна фигура) који снимка бити док ницима „Елита“ људи из чувене бом имати сва она која су пр циљу, па уколико погрешно – стр грешку.

– Изабрани м ће моћи на пос

који такође међу звездама тражи одговоре на научне проблеме који га занимају.

У одбрану прорицања судбине помоћу звезда астролози често наводе да су се и поједини научници, на пример Кеплер, бавили астрологијом. Како ви то коментаришете?

— Треба знати да су права природа галаксија и звезда, као и структура и развој Вационе, били схваћени тек у нашем веку. Стари Грци су сматрали да се иза небеских тела која су звани луталице или на грчком планете (где су они осим планета убрајали и Сунце и Месеца) налази сфера непокретних звезда. Дакле, звезде су биле и физички делови сазвезђа. Такву слику света заступао је и Коперник, само што је са централног места „померио“ Земљу и ту ставио Сунце. Имајући у виду такву слику света и чињеницу да су први астрономи управо по положају и кретању Сунца, планета и звезда предвиђали, да не кажем „проричали“ смене годишњих доба, погодне време за одређене пољопривредне радове, поплаве Нила и слично, било је блиско разуму да се такво предвиђање може проширити и на друге области човековог живота. Зато је разумљиво да је чак и понеки славни научник оног времена пробао да проучи и тај аспект, имајући у виду да је и у оно време, као и данас, то била и веома исплатива активност.

Одговор повлачи питање

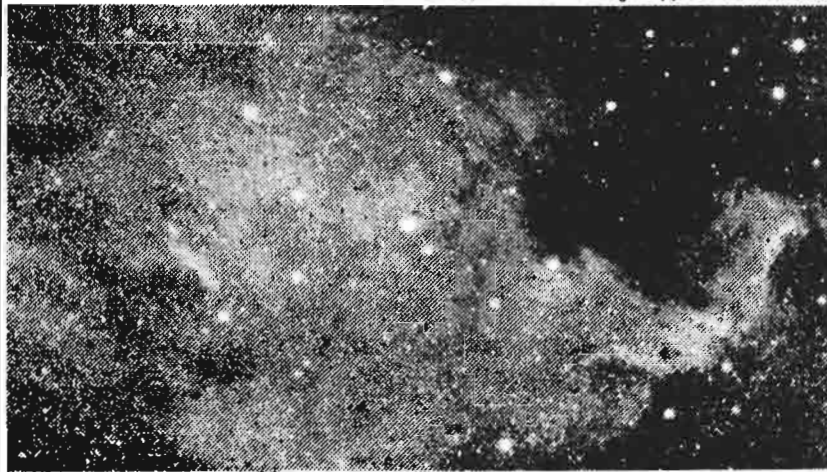
Да ли је астрологија наука?
— Праву науку карактерише развој кога у астрологији нема. Наука нам је помогла да изађемо из колелке Земље и на путу ка звездама закорачимо у космос. Практично на сва питања која су астрономи постављали себи од незапамћених времена па до почетка 20. века, наука је дала исцрпне одговоре, осим, разуме се, на питање о животу и разуму у Вациони. Сада ми решавамо проблеме који су постављени у овом веку, а већина и за нашег живота, јер у науци одговор на свако питање отвара читав низ нових питања. У астрологији никакав озбиљан развој не постоји. Астролози се не интересују за разјашњавање истине. Они просто изучавају неке прадревне текстове и тумаче их и примењују на разне начине. Зато се различите астролошке школе веома разликују у својим схватањима. Подсетимо се само полемике око тринаестог хороскопског знака. Наиме, данашње небо разликује се од неба у доба древних Халдејаца, али то неке астрологе уопште не брине. С друге стране, нека друга астролошка струја већ је издала књигу о астрологији која укључује и тринаести знак.

Има ли у хороскопима бар мало истине?

— Да ли се онај који верује у чарање помоћу звезда икада запитао како је могуће да сваког дана једна дванаестина становништва Земље има исту судбину? Шта је у ствари одлика тачног предказања? Замислите да баците новчић хиљаду пута, а ја око 500 пута погодим да ли ће бити глатва или писмо. Да ли је то доказ пророчних моћи? Да ли верујете да би једно озбиљ-

ју на неистинитост астролошких прогноза?

— Борба за просвећивање народа, борба за сузбијање сујеверја и вере у лажне пророке, врачеве и оне што гатају помоћу звезда „шишајући“ наивне, сујеверне и необразоване дужност је сваког образованог човека. Напоменуо бих да се против прорицања судбине помоћу звезда бори и Црква. У Библији, у петој књизи Мојсијевој, на крају свог животног пута стари патри-

Маглина NGC 7000 – Америка

јарх саветује свој народ, па у 18. глави, 10-12 стих, каже: „Нека се не нађе у тебе... ни врачар, ни који гатар по звездама... Јер је гад пред Господом ко год тако чини и за такве гадове тера те народе Господ бог твој испред тебе“.

Да ли у методама које астролози користе има бар неке научне заснованости?

— Погледајте колико је разних чињеница потребно да би се научно описао и истражио неки процес. Колико је података и анализа неопходно лекару да би поставио поуздану дијагнозу и пратио ток неке сложене болести? У астрологији се, са друге стране, користи наивно једноставан скуп података. Из безкрајног богатства појава на небу и њихових параметара астролози узимају само Сунце, Месец и Халдејцима познате планете. Зар вас не чуди да од свих могућих података које је наука сакупила о планетама астрологе интересује само једна њихова координата која одређује положај на путањи лика Сунца на небу коју астрономи зову еклиптика? Пет планета, Сунце и Месец. Седам бројева и њихове комбинације. У односу на богатство астрономске информације, то је страшно мало и јако досадно. Зар није апсурдно да њих не занима ни маса планете, ни њено растојање до нас, ни њена орбита, ни сјај, већ само једна координата?

Шта мислите о својствима планета како их разматрају астролози?

— Астролошки термини, појмови, схватања о својствима планета нешто је страховито прадревно и примитивно. Како је могуће да данас неко верује гатарама и врачевима када планетама додељују људска својства, када кажу да је Марс ратнички, Венера женствена, а Јупитер моћан? Шта бисте мислили када би неко данас покушао такве особине да припише, на пример, атомима или елементарним чести-

Ако је пак та непозната сила независна од растојања, зашто галаксија, квазари, колапсари, црне рупе и слични објекти који се налазе у Халдејским и другим древним списима немају већи утицај на наше судбине? На крају, ако нас од те силе не штите ни зидови породилишта, ни цела планета Земља, ако је доба дана у тренутку рођења такво да је планета на супротној страни, зашто је астролозима важан тренутак рађања а не зачећа, када биће постоји од тог момента и

изложено је утицају небеских тела?

Данас велики број људи верује у хороскопе, а захваљујући широјој медијској подршци тај број вероватно расте. Чему то води?

— Замислимо како би изгледало друштво у коме би царовала астрологија, друштво у коме би се неком забрањивало да ступи у брак или на посао због неодговарајућег знака, друштво у коме би се вршила дискриминација по хороскопском знаку. Да ли је такво друштво икоме циље у доба у коме се Повељом о правима човека и другим међународним споразумима и уговорима осуђује сваки облик дискриминације?

Када бисте, докторе Димитријевићу, били у прилици да неком астрологу поставите питање, како би оно гласило?

— Нека ми прорекну добитну комбинацију на лоту у следећем извлачењу. Тек тада бићу спреман да дискутујем о њиховим пророчким моћима и поузданости њихових метода.

Слободанка Андрић

— Конкурс је овојке и младиће на. Интересован број кандидата, који ће бити приличен. Топ моде и професионалних агенција ауужи избор, а сви заинтересовани послом (са или морати ода се до конкуренцији. О финале, односно стручним жиријашњава Марија власника „Форм-

Наша саговорница разлику од сличних су организовани дини, овога пута требни једна порфија и купон. Сви ће добити ша професионалних листа и фотограма материјал (једна фигура) који је снимка бити досницима „Елита“ људи из чувене ебом имати сва она која су процију, па уколико погрешно – страгрешку.

— Изабрани младиће моћи да потпор са „Елитом“ 10.000 долара на могућност да се заинтересује за ипи га као заштитне куће, али то ретко дешава. Димају одличне пример Анђеле Лалић, манекенкије су у Бечу са „Елитом“, штљало повод за о Марија Савић ч година има екс са њујоршким „Ф

Шарм важни

У свету је тр природан изглед то светла или из

У ОРГАНИЗАЦИЈИ ЈУГ

Прослављен „ЈУ

Међу стотинак званица били представници многобројни прилог за напуште

Око 60 Југословена и 30 странаца окупило се јуче у резиденцији југословенске амбасаде у Нигерији да прослави „ЈУ дан у Нигерији“.

Били су присутни и представници десетак иностраних компанија.

Према програму прославе „ЈУ дана у Нигерији“, предвиђено је скупљање добровољних прилога намењених напуштеној деци у Југославији. Овај добровољни прилог, који се сакупља искључиво у новцу, донеће први југословенски путник из Нигерије у Југославију.

— Први „ЈУ дан“ држава се после тишја чији су узр мада је ова земљ тешкоћа у које је своје привредне је и овде боље, очекује оживљавање Бранко Кончани инжењер у „Енергопроект“ сопствену компанију „Енергопроект“ која је осина и која добр

вар мира зове Мира Булевар или Уметности Булевар? Исто правило се примењује и код Италијана и Француза, док Виглеси увек прво дају назив, на тек онда „Street“ или „circle“.

Ових дана сам добио једно писмо од Службе за за-

референдумом да мења седиште предузећа, пошто „њихово“ седиште није прихватио Привредни суд у Београду.

Из ових неколико примера може се закључити да се важним стварима често по-

књишки, јер није само стране изразе који се у пракси користе за те речи. Др Михајло Драганић Панчево

„Политици“ објављивање ових података.

Драган Радин, Зрењанин

Расклађено на мразу

(Снимио: М. Јанковић)

Оснивач Херцег Новог је Херцег Стефан

Његови поданици су га често звали Шћепан, али никада - Стјепан

Познати средњовековни владар Херцеговине у 14. веку основао је град на Јадраку и дао му, најпре име Драчевица, а потом Нови. А његови наследници, у част и славу свог Војводе, испред имена града уписаше назив његовог војводства звања и добише име града Херцег Нови, кога имамо и данас.

Оснивач града на мору био је Херцег Стефан, српски владар над српском Херцеговином. И он нам се сам представља кад на једном месту каже: „Милости бојјом и господара великога господина цара... Ми, господин Стефан, Херцег од Светога Саве, господар Хумски и приморски, Велики војвода...“. Дакле он је Стефан.

Народ тог краја - његови поданици, уобичајено су га звали Шћепан.

Али нико га у том крају, ни другде, у то време није звао Стјепан! Наравно, осим оних

који су га хтели присвојити, ко зна због чега све?

Но, и поред свих ових чињеница, знамо да су нам наше писане историје наметнуле баш ово туђе, лажно име Стефаново, али без његове кривице и удела. Том наметању, на нашу жалост, придружило се још један уважени професор из Х. Новог у зависној емисији „Варошарије“ коју даје ТВ Нови Сад (9. 1. 1996. год), када нам, у причи о настанку овог града, рече да га је подигао Херцег Стјепан! Баш тако! Па, питајући се докле ће то тако трајати, предлажем овом „репортеру“ да обавезно прочита дело: „Историја Срба“ проф. Јиречка, пореклом чека, имаче историчара и професора бечког универзитета. Ово дело има свака озбиљнија библиотека. Тамо ће наћи потврду горе наведеним чињеницама.

Драгутин Војовић, Врбас

Уредништво „Политике“, Молим вас да у окладу са законом о штампи и јавном информисању објавите овај деманти.

Дана 15. јануара 1996. објавили сте напис из пера С. Андрић „Судбина и гатање помоћу звезда“, уз читав низ неистинитих изјава др Милана Димитријевића, астронома. Ради сажетости - држаћу се голих чињеница.

Астрологија није гатање и у речнику Lagousse „Речник астрологије“ (Мандапа прес, 1991, Бгд) може се на стр. 42. прочитати да... се астрологија од хришћанске ере па надаље држи изреке *Astra inclinant, non necessitant* (Звезде само усмеравају, не обавезују!)

Није истина да астролози користе само Сунце, Месец и пет планета познатих из времена Халдејаца! Астролози користе све познате планете. Ово се може проверити прегледом књига и ефемерида (табела са положајем планета) у било којој књижари у граду.

Није истина да астролози користе само једну координату планета. Астролози користе све три координате: ла-

титуду, лонгитуду и деклинацију - а за Месец и позиције Месечевог чвора (тачка где путања небеског тела пресеца еклиптику). Исто можете наћи у различитим ефемеридама и компјутерским програмима.

Није тачно да је хороскоп иони за било коју тачку на планети Земљи. Хороскоп је различит у истом тренутку на различитим географским координатама - па тако и на полу и Екватору. Зато је приликом израде хороскопа, осим датума и времена, неопходно место рођења!

Није тачно да астролози не користе астероиде, већ користимо и њих и фиксне звезде. Ево најважнијих астероида: Хирон, Церес, Веста, Јуно, Атина Палас, Хад, Посејдон. Књиге се могу наћи у граду.

Није истина да астрологија нема свој развојни пут и да статистички није потврђена. Потврђена је! Др Мишел Гоклен (докторирао на Сорбони психологију и статистику) био је постављен (1969) за директора „Лабораторије за изучавање односа између космоичких и психо-физиолошких ритмова“. Др Гоклен

је, као плод рада у тој лабораторији, написао студију (1973) под називом „Утицај космоса на људско понашање“ и доказао ваљаност астролошких учења - мада му то није била првобитна намера! Др Гоклен је користећи 25.000 датума рођења (из издања „Ко је ко - у Европи“) доказао да се у хороскопима успешних људи појављују извесне планете у зениту или на истоку (хороскопа) - много чешће него што је то статистички вероватно.

Није тачно да астролози тврде да 1/12 људи на свету има исту судбину. Они само припадају истом астролошком знаку. Напротив: хороскоп сваког човека је јединствен и може се поновити (колико се сада зна) тек за (око) 26.000 година!

Није тачно да бабице имају више утицаја на порођај од појединих планета! Планета (која је важна за ону бебу која се рађа а која је заједнички именована родитеља бебе) одређује почетак порођаја! Улога бабице је наравно важна, али тек после започетог порођаја! Ово је др Гоклен доказао у својој дру-

гој књизи „Записано у звездама“.

Није тачно да астролози не знају важност зачећа. Наука, пак, још није успела да утврди тренутак зачећа - па је то једини разлог зашто га астролози не користе! Астрологија зато проучава цео период трудноће и то кроз дисциплину: пренатална астрологија. Ово можете пронаћи у књизи др М. Милард „Астромедицина“ (Дечје новине, 1992. Бгд).

Никада ниједан астролог није написао да је астрологија наука која се бави погађањем бројева на Лоту! Ви, др Димитријевићу, себи дозвољавате такав захтев - зато што сте астроном! Ово је заиста научно!

На крају, морам рећи да пророци и пророчанства потпадају под сферу видовитости, а не астрологије! И пророци и гатаре могу бити било које вере, расе, националности, пола па и професије. Њихова „шишања“ невиних, наивних и сујеверних - у чије име наводно говорите - немају никакве везе са астрологијом, посебно модерном.

Славица Живановић, председница Удружења астролога Србије

Астрологија није гатање

„Судбина и гатање помоћу звезда“, 15. 1.

међу нама

ПОЛИТИКА четвртак 15. фебруар 1996.

10

Шимпе.
Мислећи да ће у емисији гостовати наши незаборавни музичари и певачи забавне и цез музике, и ја сам тај који је једва чекао да почне емисија, али авај...

После објаве симпатичне најављивачице појавила се Драгана Мирковић са „назовинародњачком панк“ народном песмом!!!

Зар је могуће да се један европски квартет употреби за шпичу која не одговара таквој емисији.

Нажалост, ову емисију је преносила и сателитска ТВ.

Љубомир Буле Славковић,
Нови Београд

Пешице је брже

(Снимио: М. Смиљанић)

Астрологија – ИСТИНА ИЛИ МИТ

„Судбина и гатање помоћу звезда“, 15. 1. „Астрологија није гатање“, 23. 1.

влагу, добијали углавном између 22 и 23 пара за килограм пшенице. Све вишкове пшенице откупила су овлашћена предузећа и пољопривредни комбинати и сместили их у силосе.

Откуд сада пшеница кошта 70 пара, што је три пута више, и ко убира разлику? Ово је врло лако открити, само ако се хоће, а ја мислим и мора, јер се ради о шпекулацијама великог обима, чије последице сноссе сви грађани.

Ако из малопродајне це-

Интервју Слободанке Андрић са мнош, у коме сам покушао да покажем бесмисленост астролошког празноверја, побудио Вас је госпођо Славице Живановић да се у гневу обрушите на мене, грмећи на почетку готово сваког пасуса: „Није истина“, али избегавајући озбиљно разматрање суштине питања и проблема које сам поставио. Има ли по Вама бар нека истина у моме казивању, бар нека чињеница која наводи на размишљање и заслужује пажљивије разматрање? Ја ћу поћи од онога што је истина у Вашем писму.

Истина је да ви користите и планете непознате старим народима и неке астероиде. Ја сам то и рекао али је, на жалост, у току штампања неко ненешто скраћивао текст, те је изостављен део који гласи: „Неке астролошке школе узимају у обзир и Уран, Нептун и Плутон који нису били познати старим народима, па чак и неке астероиде, али то је неприципијелно или се поставља питање да ли су онда ранији хороскопи направљени без узимања у обзир ових небеских тела, односно читају наслеђе астрологије лаж и превара?”

Ваша изјава да „астролози користе све три координате: латитуду, лонгитуду и деклинацију, астрологијски је бисер који показује колико ви не разумете суштину података које користите. Ако узимете неки уџбеник за основну школу (ако ми дозволите да користим Ваш стил, рекао бих: „Има их по граду“) видећете да су за утврђивање положаја тачке на површини (као што је то сферна по-

вршина замишљене небеске сфере) потребне две координате. За одређивање положаја тачке на небеској сфери, користи се више различитих координатних система и Ви просто исти податак представљате на два начина. Раван у којој се крећу планете сече замишљену небеску сферу по кругу који се зове еклиптика. У еклиптичком координатном систему Вама је за већину планета (осим за неке као што је то Плутон) за одређивање положаја на еклиптици потребна само једна координата – еклиптична лонгитуда!

Термин „фиксне звезде“ који употребљавате (да ли сте чули за астрономску дисциплину Звездана динамика?) припада даној прошлости када се сматрало да су звезде фиксирани за сферу звезда која се налази иза планета. Он указује колико је модеран поглед модерних астролога на Вациону.

Нарочито ме је подстакла на размишљање Ваша тврдња, да није истина да 1/12 људи на Земљи има исту судбину и да хороскоп мора да зависи и од географске ширине. Волео бих да то прочита уредник наше Шарене стране и да се запита зашто онда објављује хороскопе који су за 1/12 људи на Земљи исти и зашто доводи у заблуду оне који нису рођени у Београду?

Што се тиче статистичке потврде астрологије у Гокленовом раду, таквих истраживања је било више. Енглески часопис „Гардијан“ и Фондација Кестлер финансирали су 1984. истраживање на Универзитету у Манчестеру, чији је циљ био да установи да ли

постоји веза између професије једне особе и њеног знака у Зодијаку. Истраживање је обухватило више од два милиона људи, при чему је од различитих астролога тражено да предвиде везу између положаја небеских тела у тренутку рођења и професије. Тако су на пример астролози предвидели да ће међу људима рођеним у знаку Рибе бити велики број медицинских сестара. Међутим број добијен истраживањем није био у складу са проценама. За већину професија резултат је показао да што је број људи једне професије већи, то су они равномерно распоређени по хороскопским знацима.

У Вашем представљању Гокленових резултата међутим, мене је такође заинтригирала несагласност његове методе са Вашим изјавама. Ви тврдите да је за хороскоп потребно познати, не само датум, него и место и тачно време рођења. А сами кажете да је Гоклен за своја истраживања користио податке из издања „Ко је ко у Европи“. Пошто сви знамо да тамо нема тачног тренутка рођења за 25.000 људи, предлажем Вам да напишете једну критику његовог метода.

Када у гневу грмите „Није тачно да бабице имају више утицаја на порођај од појединих планета“, користите се врло ружном методом извртања чињеница. Ако пажљивије и без гнева прочитате текст у „Политици“, видећете да сам рекао да је према Њутновом закону гравитациони утицај бабице већи од гравитационог утицаја Сатурна.

Милан С. Димитријевић,
Београд

ЧКОЈ БАЊИ

Нека нас ови стихови подстакну на размишљање: Пробудимо наше ухо и чућемо дивне ноте, Бања носи ново рухо, извор пева од лепоте.

Слободанка Стругар,
Обреновац

је у Колашину

ши филмови о савременој Канади и посетиоци су се упознали са привредом и културом Канаде. Гост ове

манifestације био је Тед Макај, први секретар и аташе за културу канадске амбасаде, који је одговарао на питања гледалаца и поближе их упознао са Канадом.

Гордана Сарић,
Никшић

Међу нама

ПОЛИТИКА четвртак 22. фебруар 1996.

10

због тога да позовемо ни лекара, ни такси, ни милицију или ватрогасце (не дај Боже), а да не говорим о комуницирању са родбином и пријатељима. Јер, не само да телефоне, немамо у становама, већ нема ни телефонских говорница. Ако некога нађемо комшије који имају телефон у оближњим зградама, опет не можемо да позовемо кога желимо, јер су везе тако лоше, у ствари никакве - у периоду од 17 до 21 час веза се не може уопште добити.

Господе, дајте нам обичне, старе добре телефоне! А мобилне оставите за бизнисмене.

С. Николић,
Нови Београд

Штедња је знак културе

Сваке зиме се код нас доживљава страх од могуће рестрикције електричне енергије и поред прихваћених захтева да се произведе што више и уштеди што више те енергије. На производњу грађани, као појединци, не могу непосредно да утичу док на штедњу могу, али у границама постојећих објективних могућности. Те могућности, углавном, зависе од устројства и организације оних објеката којима рукује конзумент. Он треба да има могућност и право избора. Безброј примера указује на то да је код нас и у случајевима постојања алтернативних решења прихваћено оно скупље. У војвођанским селима, вероватно и у другима, домаћинства још у великој мери користе класичне штедњаке и пећи за загревање дрвима и угљем. У току године ту се јављају масе горивног материјала које се често бескорисно уништавају као отпад. У исто време купатила се загревају искључиво електричним бојлерима. Код нас се још нико није определио да за потребе купатила производи казане на чврста горива како то раде многе богатије земље. Они на би представљали робу за краткорочну употребу. И када буде довољно електричне енергије разумни људи ће је штедети. Штедња није само последица немаштине, она је, преваходно, културни чин.

Савета Малетић,
Краљевци

Прекините "рат" између астрономије и астрологије

"Судар науке и квазинауке", "Престаните да пропагирасте астрономију", "Вештачки сукоб између астрономије и астрологије", "Астрологија није гатање", "Астрологија истина или мит" то су наслови у

него разумљиво и све то са задршком... Ако смо се већ определили за трансформацију нашег привредног система, онда враћања назад нема. Ако за то заиста јесмо онда морамо наше садашње невласничке односе у привреди да преведемо у власничке, а у власничким односима мора да се зна ко је титулар над имовином.

Титулар у овом случају може бити а) држава, државна својина, б) приватник, приватна својина и ц) државно-приватна, мешовита својина.

За државну и мешовиту својину одређења су лакша и мање-више сви се слажемо да то морају да

"Политици" које не могу сажетно анализирати, јер је мало простора, али морам рећи да су поједини астрономи преузели превелике права да говоре шта је наука, а шта "квазинаука". То није у интересу укупног истраживања и то могу да чине само људи који не познају укупну материју. Нисам астролог, нити астрологом, већ магистар техничких наука, који је морао да уђе у душу метала-материје, али и који је прочитао све хипотезе у укупним космоичким, биолошким и другим истраживањима.

Астрологија барата са физичким, али и духовним телима. Астрономија и астрофизика говоре да Сунчеве пеге и ерупције утичу на климу, на наш организам. Када знамо да је Сунчева пеге тело, а тела су и: Меркур, Венера, Месец, Марс, Јупитер, Сатурн, Уран, Нептун, Плутон и друга неоткривена тела, онда нам то даје за право да њихов распоред није без утицаја на нашу Земљу, на наш дух и на наше тело.

Милутин Ристић,
Крушевац

Укратко

Честитам и захваљујем "Политици" и њеним сарадницима што нам, готово, свакодневно, у информацијама о значајним догађајима у свету дају и веома успеле картографске приказе тих догађаја. Те географске слике нама удаљених или новонасталих држава, дате у макроплану, као и, истовремено, успешно усмеравање пажње на детаље у оквиру тих карата, омогућају нам да више сазнамо о месту актуелних збивања, али и да попуњавамо празнине у нашем познавању географије.

Слободан Т. Филиповић,
Н. Београд

дривреда, шти систем, приватна богатства и сл. Међутим, кад је у питању чиста приватна својина ту има много неразумевања, кад се овај вид својине спомене многи мисле на "лоповлук", а то су управо они који не желе трансформацију, или су пак све ово исполитизовали и створили баука од приватне својине, из само њима знаних разлога... И у приватној својини и те како постоје правила понашања, за која ми изгледа нећемо

табилност, економичност и рентабилност, што ће рећи да су ово основни модели у економији и, хтели ми то или не, морамо да их прихватимо, јер све остало је ред, рад и дисциплина, као што се види ништа незнано и необично. Дакле, ако хоћемо у развијену Европу морамо јасно да се одредимо у предњем смислу и то врло брзо, за 2-3 месеца.

Мр Љубисав Јовановић,
дипл. инж.
32300 Гор. Милановац

Пољопривреда као политика семенарства

„Пољопривреда као по-

У дневном листу „Политика“ од 5. фебруара 1996. године, у подлисту „Погледи“, објављена је расправа доцента др Радована Сабовљевића о две студије („два материјала“) које су, заједно са Нацртом закона о аграрном буџету, биле на јавној консултацији, од 14. новембра до 5. децембра 1995. године. Консултацију је организовало Министарство пољопривреде. Студију „Аграрни програм“ урадио је Институт за економику пољопривреде по уговору са Министарством пољопривреде. Министарство је, такође, образовало и Савет пројекта од 26 чланова са задатком да проучи примене и сутестије из (јавних) консултација и да на бази тих сутестија сачини дефинитиван текст Основа аграрног програма.

Толико, за уводно објашњење и подсећање читалаца „Политике“.

Као један од аутора и редактор текста Аграрног програма, пажљиво сам прочитао расправу доцента др Р. Сабовљевића. Читајући, сетим сам се анегдоте о вајару и опанчару из Старе Грчке када је славни вајар рекао: опанчару, не иди даље од опанака. Заиста, уз све уважавање доцента др Р. Сабовљевића, морам да кажем да се из његове расправе стиче јак утисак о некомпетентности у односу на материју која се третира у студији Аграрни програм.

Доцент др Р. Сабовљевић је изгледа у извесној мери свестан своје некомпетентности, па је због тога несигуран и користи њему одговарајући метод критике; не изјашњава се експлицитно о темама које помиње, већ се служи еластичним и вишесмисленим флоскулама. Због сопствене несигурности он је и неодређен, осим у подршци одређењу Аграрног програма на пошумљавање. Овим методом критике доцент др Р. Сабовљевић препушта читаоцима да уместо њега сами донесу суд, а он им помаже јаким „аргументацијом“, тврдећи да су аутори „обојени идеолошки“, да су из „истог јата“, да „оба материјала закључују по основи: два бика... осам паприкаша“, итд.

Међутим, сам доцент др Р. Сабовљевић исто тако мисли да је и свезналица. Он је „суверен“ у свим специјалностима: у анализи тржишта, пореској политици, политици цена, „етничкој идеологији“ (нека нова наука), економици „до-мајинства“, теорији друштвених институција (замислите: „парадржавних“, „паралитичких“ и „паразаконских“), теорији рента, шумарству, пољопривредној географији, ветерини. Он говори о свему, само не о семенарству, што, иначе, предаје на Пољопривредном факултету (доцент семенарства). По комплексности научне тематике доцент др Р. Сабовљевић био могао да замени цео један научни институт. Штета што то Министарство пољопривреде раније није знало. Сигурно би од њега, а не од Института, наручило студију о аграрној политици.

Наравно, научни радник треба и има право и дужност да се бави науком, да истражује и да указује другима на грешке. Међутим, доцент др Р. Сабовљевић је себи заиста дозволио и више од тога. Он износи тврдње које не би смео без озбиљних доказа, нити би их „Политика“ смела објавити без компетентних аргумената. То су, између осталог, тврдње о „криминализованости“ за нашу земљу важном тржишта пријатељских земаља и о „нашој“ неспособности да сузбијемо епидемију „трихинелозе“, тј. да производимо „здро месо“ за та и друга тржишта.

Некомпетентност доцента др Р. Сабовљевића у односу на разматрана питања видим и из следећег:

Прво, др Р. Сабовљевић има претензије да изнесе резултате компаративне анализе две студије, изједначавајући их у суштини, и у појединостима, дакле, није уочио разлику у односу на поједина питања која се у њима разматрају. За њега је довољан доказ да су „материјали“ идентични то што су аутори, по њему, из „истог јата“ и што су „идеолошки обојени“.

Друго, не уочава разлику између „идеологије“, како каже,

„пурп сли н штвен жишн „идео: чког и истов: конц: Треп же, је рачун: поглед ра, ка му „кј са тог неће „плати“ наивн што с ше на не вид губно ватно жишће шну „ за сем

Пето питање „дирек вредно: (и агро Шест међу д у пор произв: говори: домаћи може и пољоп: није с: ном п Србији: без по: од њих Семд номски се про: економ: тира и опердел: зултат

— Ми редов ма да стора, потпни Од прист: ставк: ности

БЕСКРАЈНИ ПУТ ВЕЧИТИХ ПУТАЛИЦА

Стижу нове сјајне комете

Комете Хјакутаке и Хејл-Боп над Београдом већ ове године. – Крајем марта комета Хјакутаке биће видљива голим оком. – Репатица предзнак

Сибињанин Јанку

Ове године ка Сунцу се из дана у дан приближавају чак две сјајне комете које ће, према свему судећи, бити видљиве голим оком и украсити ноћно небо над нашом земљом. Усамљене грудве од прљавог леда, прашине и камења долутале из најудаљенијих делова Сунчевог система прилазе све ближе зажареном Сунцу које ће ове неутледне објекте полако преобразити у прелепе ко-

риле следеће године. Већ од августа 1996. искусни посматрачи комета моћи ће да је уоче и голим оком, а сјај ће јој расти из дана у дан. Најбоље ће се видети у марту и априлу следеће године, када њен сјај може да достигне сјај планете Марс и надмаши комету Хјакутаке. Вероватно ће моћи да се прати голим оком све до пред крај следеће године, Одакле нам долазе комете?

најавила смрт римског императора Макринуса 218. године и француских краљева Луја Крачког 837. и Филипа Августа 1222. године". Она се појавила и када је Виљем Освајач кренуо 1066. године преко Ла Манша и, како ондашњи хронолози кажу, „Нормани предвођени кометом освојили су Енглеску“.

Од тада, енглески краљеви носе знак у круни у спомен на ову комету. Године 1456. Сибињанин Јанко је „предвођен“ Халејевом кометом, на коју је папа Каликст III бацио проклетство, поразио Турке под Београдом. То је прва комета чију је тајну открио човек. Једино небеско тело према коме је, за време њеног последњег проласка, упућено истовремено пет космичких бродова који су први пут завили у срце комете – њено језгро.

Појаве комете некада су изазивале велики страх. Колико је то оправдано?

– Сујеверје о утицају некаквих астралних бесмислица на нашу судбину, које и данас доноси новац астролозима, протезало се и на комете које су сматране вештицама несрећа и најавом смрти владара. То су паметни увек знали да искористе као Сибињанин Јанко под Београдом. Француски академик Дари описао је овај значајан догађај из историје наше престонице следећим речима:

„Мехмед II снажном мишицом својом подиже млад месец на зидине Цариграда. Дунав се жежи и мути од звекета оружја. Европа дрхти у страху. А да би ужас крунисан био, репатица једна са зараженим лицем, на ватреним крилима својим блешти на Западу. А папа Каликст III скрушен на дну свога престола, сузним очима чита молитве и проклиње комету, узрок толиких ужаса. Погледај на небо, непогрешиви папо, устани... Видиш ли где звезда иде својим путем, а оружје Сибињанин Јанка задржава победника који пада под Београдом. Репатица је везана у Вациони општим законом заувек; не обазире се она на ваше клетве нити на Рим ваш.“ Слободанка Андрић

КОМЕТА ВЕСТ ИЗ 1976.

мете. О новим кометама за „Политику“ говори др Милан Димитријевић, директор Астрономске опсерваторије у Београду, председник Астрономског друштва „Руђер Бошковић“ и главни и одговорни уредник часописа „Васиона“.

Астрономи најављују скору појаву комете видљиве голим оком над Београдом. Која је то комета и када нам долази?

– Комету која има шансе да постане најсјајнија у последње две деценије открио је крајем јануара јапански астронот аматер Јуџи Хјакутаке и она је добила његово име. Њен сјај се повећава из дана у дан и ако се остваре предвиђања астронома, 12. марта то би требало да буде објект на јутарњем небу сјајан попут најслабијих звезда видљивих голим оком, југоисточно од сјајне звезде Спика. Њен сјај ће и даље расти и када 27. марта, на свом путу око Сунца, приђе најближе Земљи на растојању од 16 милиона километара, има шансе да буде сјајна попут Сатурна. Обратите пажњу на ноћ 3. априла, када ће, ако буде ведро, услови за њено посматрање бити нарочито по-

– Данас се сматра да се у најудаљенијим областима Сунчевог система налази велики резервоар комета, Ортов облак, који чине стотине милиона неутледних грудви од леда, прашине и камења. Понека од њих крене према Сунцу, обиће око њега, претварајући се у прекрасни и раскошни украс ноћног неба и затим напусти сунчеву породицу планета удаљујући се у заборав. Ако на свом путу падне под гравитациони утицај неке од џиновских планета, њена путања постаје затворена елипсоа и она остаје заробљена, периодично прилазећи Сунцу.

Најава смрти великана

Која је најпознатија комета?

– То је Халејева комета која се појављује једном у 76 година и има пребогату историју нераздвајно везану са историјом човечанства. Она је, како су сујеверни људи у прошлости сматрали,

Даме знају

Забрану „вешта за завођење и енглеског па

Детаљи који тичу женску фритетан изглед нашим прецим пре много хиљада година значило истицање, већ је предни обичај. Козметавља се, први панини, али писаном коришћењу пише у Илустрацијама старог Египта, пре нове ере. Етициале су своје лахитом, чупале вештачке. Са на кутија из 1317. ве ере, у којој крејони, уље за косу и разне мас

И стари Римљани о козметици кажу књиге, пулице маске од млека и остављене ноћи. У западним крајевима мрачног сретика и мириси се употребљава се супротстављенима шминкањима да је један члан мента поднео забрану „вешта за улепавање ковођење и обмала“. Тек почетком 19. века жена из класа прихватила козметику и пошто је употребља

Стезници и

Стезник или новогарија мод облик мидера, с риода 18. века нон је био прав плоча, којим се ња равно пада и шава виткост кроз историју, саставни део од али и понеког м

ПРИМАРИЈУС ДР ТОДОР БАКОВИЋ ПРЕДЛАЖЕ НОВО РАЧУНАЊЕ ВР

Година од 13 месеци

Према овој идеји, сваки месец би имао 28 дана док би се један дан „вишка“ у

мете. О новим кометама за „Политику” говори др Милан Димитријевић, директор Астрономске опсерваторије у Београду, председник Астрономског друштва „Руђер Бошковић” и главни и одговорни уредник часописа „Васиона”.

Астрономи најављују скору појаву комете видљиве голим оком над Београдом. Која је то комета и када нам долази?

– Комету која има шансе да постане најсјајнија у последње две деценије открио је крајем јануара јапански астроном аматер Јуџи Хјакутаке и она је добила његово име. Њен сјај се повећава из дана у дан и ако се остваре предвиђања астронома, 12. марта то би требало да буде објекат на југарњем небу сјајан попут најслабијих звезда видљивих голим оком, југоисточно од сјајне звезде Слика. Њен сјај ће и даље расти и када 27. марта, на свом путу око Сунца, приђе најближе Земљи на растојању од 16 милиона километара, има шансе да буде сјајна попут Сатурна. Обратите пажњу на ноћ 3. априла, када ће, ако буде ведро, услови за њено посматрање бити нарочито повољни, јер ће се у то време догађати потпуно помрачење Месеца.

Са репом или без њега

Како ће ова нова комета изгледати?

– Предвиђање сјаја и изгледа комете је врло неизвесно посао зато што ми не знамо њен састав. Колико ће нека комета бити величанствена зависи не само од сјаја њеног централног дела – главе, него и од тога колико прашине жарки сунчеви зраци ослободе загрљаја ове ледене грудве. Људско око је веома осетљиво на светлост одбијену од прашине и да би реп био сјајан и величанствен у њему треба да је много оваквих честица. Сетимо се разочарања које је донео слаби сјај Халејеве комете 1986. године. С обзиром на то да је реп највеличанственији после најближег сусрета комете са ужареним Сунцем до кога ће доћи у мају и да ће њено удаљавање моћи да прате само становници јужне полулопте, највероватније је да ће то бити сјајни звездолуки магличасти објекат са малим репом или можда без репа, високо на небеском своду.

Астрономи најављују долазак још једне сјајне комете?

– Да, то је комета Хејл-Боп која је откривена 23. јула прошле године. Ова комета направи круг око Сунца за око три хиљаде година тако да су јој се последњи пут дивили наши далеки преци. Најближе Сунцу прићи ће 1. ап-

– Данас се сматра да се у најудаљенијим областима Сунчевог система налази велики резервоар комета, Ортов облак, који чине стотине милиона неугледних грудви од леда, прашине и камења. Понека од њих крене према Сунцу, обиђе око њега, претварајући се у прекрасни и раскошни украс ноћног неба и затим напусти сунчеву породицу планета удаљујући се у заборав. Ако на свом путу падне под гравитациони утицај неке од џиновских планета, њена путања постаје затворена елиса и она остаје заробљена, периодично прилазећи Сунцу.

Најава смрти великана

Која је најпознатија комета? – То је Халејева комета која се појављује једном у 76 година и има пребогату историју нераздвојно везану са историјом човечанства. Она је, како су сујеверни људи у прошлости сматрали,

ПРИМАРИЈУС ДР ТОДОР БАКОВИЋ ПРЕДЛАЖЕ НОВО РАЧУНАЊЕ ВЕ

Година од 13 месеци

Према овој идеји, сваки месец би имао 28 дана док би се један дан „вишка” у два у преступној, прослављао као спојница претходне и будуће го-

Јануар, фебруар, март, април, мај, јун, јул, август, септембар, октобар, новембар, децембар и – тринаести! Мада за овај последњи месец др Тодор Баковић још није осмислио коначно име, последица његове тезе о „вечитом календару по космичком биоритму” јесте управо постојање 13 месеци у једној години.

„Садашње мјерење времена, нарочито календар месеци, не подудара се са природним биоритмом”, тврди неуропсихијатар Баковић.

Суштина његове теорије која би, уколико се покаже тачном, променила садашњи важећи календар човечанства, јесте да све што се у природи збива и траје одвија по биоритму.

„Природни мјесец траје равно 28 дана послје чега слиједи мјесечева мијена. Природни циклус менструације жене је по правилу 28 дана. То је такозвани лунарни мјесец. Жена такође носи трудноћу равно 10 пута по 28 дана. Овоме треба додати још емотивни, интелектуални и физички биоритам човјека који се, такође, креће око 28 дана”, објашњава др Баковић потпуну прилагођеност човековог ритма лунарном, месечевом природном ритму.

Кабалистичка филозофија бројева

Остало је математика. Када се година од 365 дана подели са 28 добија се 13, са остатком од једног дана. Тако наш саговорник долази до закључка да година има 13 природних космичких месеци који трају по 28 дана.

вац астролозима, протезало се и на комете које су сматране вестницама несрећа и најавом смрти владара. То су паметни увек знали да искористе као Сибињанин Јанко под Београдом. Француски академик Дари описао је овај значајан догађај из историје наше престонице следећим речима:

„Мехмед II снажњом мишицом својом подиже млад месец на зидине Цариграда. Дунав се жежи и мути од звекета оружја. Европа дрхти у страху. А да би ужас крунисан био, репацица једна са зараженим лицем, на ватреним крилима својим блешти на Западу. А папа Каликст III скрушен на дну свога престола, сузним очима чита молитве и проклиње комету, узрок толиких ужаса. Погледај на небо, непогрешиви папо, устани... Видиш ли где звезда иде својим путем, а оружје Сибињанин Јанка задржава победника који пада под Београдом. Репацица је везана у Васиони општим законом занавек; не обазире се она на ваше клетве нити на Рим ваш.” Слободанка Андрић

ко мракног ср...
сле мрачног ср...
тика и мириси...
се употребља...
се супротстав...
нима шминкан...
да је један чла...
мента поднео...
за забрану „ве...
за улепавање...
вођење и обме...
ла”. Тек почет...
ћина жена из...
класа прихвати...
козметику и п...
да је употребљ...

Стезници и

Стезник или...
новотарија мод...
облик мидера, с...
риода 18. века...
но је био прав...
плоча, којим се...
ња равно пада...
шава виткост...
кроз историју...
саставни део о...
али и понеког...

Преостали дан, односно два сваке преступне године, остао би као слободан дан – џокер. Био би изван календара и падао после последњег, а пре првог дана нове године.

„Он је спојница нове и старе године. Он је Јанус дан. Једним лицем, као и бог Јанус, гледа у прошлу, а другим у наредну годину. Празновао би се као слободан празнични дан посвећен миру, људској солидарности и братству”, објашњава Тодор Баковић.

Његова идеја о вечитом календару заснива се и на кабалистичкој филозофији бројева по којој број четири, тетрада, симболизује четири материје: земљу, у ватру, воду и ваздух а број седам савршенство космичког кретања које се покорава закону правде и нужности које чак ни богови не могу да наруше. А седам помножено са четири даје, наравно, 28!

Лаицима, као што је већина нас, после почетне заинтересованости и накнадне резервисаности намеће се питање како се један неуропсихијатар, па макар био и примаријус, бави календаром, области у којој је наш познати научник Милутин Миланковић већ понудио, по многим, најпрецизније мерење времена. Др Тодор Баковић објавио је, почетком ове деценије, књигу под називом: „Депресивни оптимизам хришћанства” у којој полази од становишта да питање религије није питање Бога него Човека.

По његовом мишљењу, почетак године пада на садашњи 22. децембар, када једини пут у години дан почиње да траје дуже. Божић,

Христово рођење...
ском календару...
бра, док по Јули...
јануара.

Божић као п

Баковић тврди...
нах Дионизије Е...
око 533. године...
почев од Христо...
чунао за најмањ...

„Христос се...
владавине Јуде...
ког за којег је ис...
да је умро 747-74...
вању Рима. Дак...
прије Христа. П...
тос се родио нај...
раније. Значи из...
године прије но...
година, а не 33...
ванђеља.”

Баковић се пот...
неки други мона...
нао бар за три де...
вао датум Хрис...
јесте, могући дат...
ња падао би 22...
случају Христосу...
орије, не би могу...
божба, него ни...
мичка харизмати...
др Баковић.

Ако нешто не...
постоји, поручуј...
вић скептицима...
не знајући, свој...
од 13 идентичних...
личитих имена, и...
лози обзнанили...
увођењем 13. зо...
Змијоноше.

ПОМРАЧЕЊА СУНЦА И МЕСЕЦА ИЗАЗИВАЛА СУ СТРАХ НАШИХ ПРЕДАКА

Знаци небеске срџбе

Ове године у Београду видеће се два помрачења Месеца. – Потпуно помрачење Сунца 11. августа 1999, а онда 7. октобра 2135. године

У тике и се, тврдио је плашила . године

дошло се на њем и усисавај посао може ке обавити.

итељ мостова, ио је проблем лине из ваздуо проналазач Он је присуању новог апа на лондонској ци. Овим апа се очисте ва направљен на ања прашице. да би усисавао ефикасније. ћи, Бут је леамицом на ус о ваздух. Пра тила на мараутоказ који га зном филтеру. ија усисивача на направа ко тоја је стајала зала прашину стопа дугачко је имао муке „бучна змија“ и каснији усиса основу Бутоочетком овог је била један модела усисиласка ове наадио и покреткоји је радио је вукао коњ,

Добоши

је прало ставаћењем праксу досетљиви ље вукући га да ударила о ине почела је прању рубља и сандук у коном ручницом ирма Томаса га је домаће веша, које су ог добоша ко и испод којег таона кутија

ора почела је гчних веш мау израђиване са моторима юда често ка је изазивало одина касниички добоши веш-машина јемо. брзо сушење, љ домаћица,

У ноћи између 3. и 4. априла имаћемо прилику да видимо потпуно помрачење Месеца. Овај занимљив догађај увек побуђује велику пажњу и припреме за његово посматрање већ су у току. Осим помрачења Месеца, велико интересовање

влада и за много ређе помрачења Сунца. Без сунца не би било живота на Земљи и зато је оно за нас најважније небеско тело, чији се утицај на човекову активност најјасније види у смени дана и ноћи и годишњих доба. Оно сваки дан излази и путује небеским сводом према западу. Стравичан је осећај обузимао људе у прошлости када би изненада његов диск почињао да се крњи и нестаје. О овим небеским догађајима за „Политику“ говори др Милан Димитријевић, београдски астроном.

● **Како долази до помрачења Месеца и како ће оно изгледати?**

– Потпуно помрачење Месеца је неупоредиво чешћа појава од помрачења Сунца и траје много дуже, пошто је Месец мањи од Земље. Оно настаје када се Земља нађе између Сунца и Месеца и заклони своје пратиоцу светлост наше звезде, а то се догађа неколико пута годишње. Тако ћемо ове године из Београда моћи да посматрамо два потпуна помрачења Месеца. Прво ће бити у ноћи између 3. и 4. априла. Сам почетак, опадање сјаја Месеца када он уђе у Земљин полусенку, моћи ће да запазе само астрономи помоћу својих инструмената. Лик луног Месеца почеће да се крњи двадесетак минута иза поноћи, а у пола два помрачење ће бити потпуно. Земљина сенка ће заклонити од Сунца цео Месечев диск. Треба обратити пажњу да ће у то време бити и нарочито повољни услови за посматрање комете Хјакутаке, која ће сјати високо на небу. Ове године догодиће се још једно, краће помрачење Месеца, у ноћи између 27. и 28. септембра.

Мандат са неба

● **Како су стари народи доживљавали помрачења?**

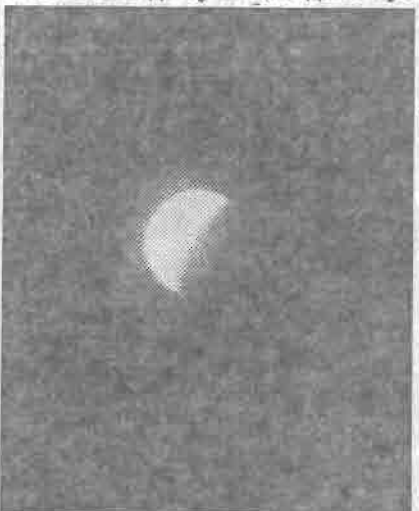
– Они су покушавали да предвиде овакве појаве. Тако је Стоунхенџ у Енглеској не само светлиште него и нека врста опсерваторије каменог доба, која је служила и за предвиђање помрачења. Стари Грци су доста рано прихватили да је Месец узрок помрачења Сунца. Плутарх прича о узбуни коју је ова појава изазвала међу сујеверним грчким морнарима који су са Пе-

МИЛАН ДИМИТРИЈЕВИЋ

одговорио да није, запито је уплашене морнаре: „Па добро, каква је разлика између овог и оног, сем што је предмет који је изазвао помрачење већи од моје хламиде“.

У кинеској цивилизацији се сматрало да владар има „мандат од неба“ и то само док је гун врлина. Ако почне да застрањује или се у држави догађа нешто што није у реду, небеса ће своју љутњу показати свима, посебним знацима. Зато су у кинеском друштву необичне астрономске појаве имале озбиљан политички призивок и владари су се старали да се окупре астрономима, чија је дужност била да их упозоре на овакве догађаје, да би, на пример, за време помрачења приредили нарочите обреде, како би се све срећно завршило. Остало је забележено да су 2155. године пре

ПОМРАЧЕЊЕ МЕСЕЦА

наше ере, за владе Чунг Канга, астрономи Хи и Хо дозволили да помрачење Сунца изненади и њих и остале Кинезе јер су се одали пићу. То је изазвало велику забуну, а Хи и Хо су животица платили своју немарност или незнање.

● **Да ли је сујеверје имало утицај на друге историјске догађаје?**

– Занимљиво је да је помрачење Месеца „криво“ за пад Цариграда. Априла 1453. године Мехмед Други је безуспешно опседао Константинопол, а малобројни храбри браниоци успешно су одбили напад за нападом. Морал браниоца био је ојачан древним пророчанством да док год Месец сија на небу Цариград неће пасти. Када су 22. маја ужаснути видели како пун Месец над Цариградом нестаје, сујеверне браниоце захватило је очајање. Шест дана касније Мехмед Други је потпуно поразио деморалисане браниоце и освојио Цариград. После три године, под Београдом га је 1456. зауставио Сибињанин Јанко „предвођен Халејевом кометом“.

● **Са режисером Драшком Буровићем управо радите на научно-популарној серији**

које престали да сијају на небеском своду, пошто они сјаје захваљујући одбијеној Сунчевој светлости. Реке би престале да теку, ветрови да дувају, а океани би се заледели до самог дна. Гасови из атмосфере би почели да се претварају у течност, а затим смрзавају, све док огроман ледник од смрзнутог ваздуха не би прекрио беживоти свет на коме би температура била нешто виша од апсолутне нуле.

Престаје певање птица

● **Како изгледа помрачење Сунца?**

– Постоји више лепих описа ове појаве, али ја бих издвојио речи чувеног француског астронома Франсоа Арагоа, који је 8. јула 1842. године посматрао помрачење Сунца у Перпињану. Становништво овог града изашло је на улице и прозоре да би посматрало ретку и занимљиву појаву. Араго каже: „Једва да смо, наоружани моћним дурбинима, почели да запажамо малу окрњеност западне ивице Сунца, када нас силан крик, мешавина 20 хиљада различитих крикова, обавести да смо само за неколико секунди претекли посматрање голим оком 20 хиљада импровизованих астронома... Од тог тренутка па до на кратко време пре потпуног нестајања небеског тела нисмо приметили у држању толиких посматрача ништа што би било вредно помена. Али, када је Сунце, сведено на узани кончић, почело слати на наш хоризонт веома ослабљену светлост, све је обузела нека врста неспокојства. Свако је осећао потребу да онима око себе саопшти своје утиске. Отуда неко потмуло брујање слично брујању удаљеног мора после буре. Жагор је постајао све јачи уколико се Сунчев срп тањило. Срп ишчезе. Најзад, светлост би нагло замењена мраком и ову фазу помрачења забележила је потпуна тишина, исто толико тачно као и наш астрономски часовник. Потпуни мир владао је у ваздуху. Птице су престале да певају. После свечаног ишчекивања од око два минута, исто онако сложено, истим спонтаношћу, бурно плескање поздравило је појављивање првих Сунчевих зракова“.

● **Када је у нашој земљи било последње помрачење Сунца?**

– Оно се догодило 15. фебруара 1961. године. У Београду се видело као делимично и преносила га је телевизија, а на Хвару је било потпуно.

● **Када ћемо имати прилику да поново присуствујемо овој необичној астрономској појави?**

– Потпуно помрачење Сунца догодиће се у нашој земљи 11. августа 1999. године. Оно ће се у Београду видети као делимично, а потпуно у Суботици, Кањижи, Сенти, Кишњеву и Сремској Паланци.

о ефикасније. Њи, Бут је леамицом на ус о ваздух. Пратила на мараутоказ који га зном филтеру. ија усисивача на направа ко која је стајала вала прашину стопа дугачко је имао муке „бучна змија“ и каснији усаи основу Буточетком овог је била један модела усисиласка ове наедио и покреткоји је радио је вукао коњ,

добоши
 ле прало ставлаћењем праксу досетљиви бле вукући га ода ударала оине почела је прању рубља и сандук у коном ручицом. фирма Томаса ла је домаће веша, које су зог добоша кои испод којег утаона кутија

гора почела је ичних веш мау израђиване са моторима вода често ка је изазивало година касниички добоши веш-машина ајемо. брзо сушење, ељ домаћица, примитивно, дине. Центрирубља, каквоно је тек 1924. па је било за када је понои аутоматике. на Ивановић

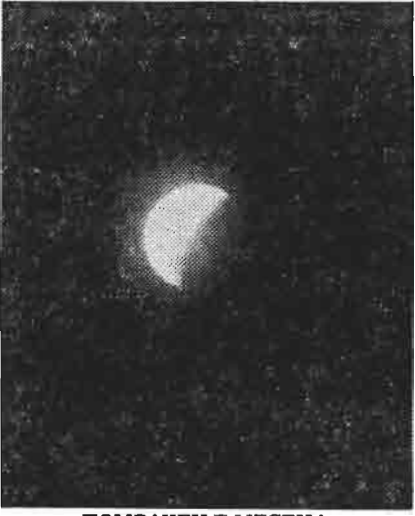
та на земљи и зато је оно за нас најважније небеско тело, чији се утицај на човекову активност најјасније види у смени дана и ноћи и годишњих доба. Оно сваки дан излази и путује небеским сводом према западу. Стравичан је осећај обузимао људе у прошлости када би изненада његов диск почињао да се крњи и нестаје. О овим небеским догађајима за „Политику“ говори др Милан Димитријевић, београдски астроном.

● **Како долази до помрачења Месеца и како ће оно изгледати?**
 – Потпуно помрачење Месеца је неупоредиво чешћа појава од помрачења Сунца и траје много дуже, пошто је Месец мањи од Земље. Оно настаје када се Земља нађе између Сунца и Месеца и заклони своје пратиоцу светлост наше звезде, а то се догађа неколико пута годишње. Тако ћемо ове године из Београда моћи да посматрамо два потпуна помрачења Месеца. Прво ће бити у ноћи између 3. и 4. априла. Сам почетак, опадање сјаја Месеца када он уђе у Земљину полусенку, моћи ће да запазе само астрономи помоћу својих инструмената. Лик луног Месеца почеће да се крњи двадесетак минута иза поноћи, а у пола два помрачење ће бити потпуно. Земљина сенка ће заклонити од Сунца цео Месечев диск. Треба обратити пажњу да ће у то време бити и нарочито повољни услови за посматрање комете Хјакутаке, која ће сјјати високо на небу. Ове године догодиће се још једно, краће помрачење Месеца, у ноћи између 27. и 28. септембра.

Мандат са неба

● **Како су стари народи доживљавали помрачења?**
 – Они су покушавали да предвиде овакве појаве. Тако је Стоунхенџ у Енглеској не само светилиште него и нека врста опсерваторије каменог доба, која је служила и за предвиђање помрачења. Стари Грци су доста рано прихватили да је Месец узрок помрачења Сунца. Плутарх прича о узбуни коју је ова појава изазвала међу сујеверним грчким морнарима који су са Периклом кренули са 150 бродова у рат против Пелопонеза. Када је 3. августа 431. године пре наше ере почело помрачење Сунца, они су то схватили као лош знак. Када је Перикле то видео, оклинуо је своју хламиду и закљонио њоме сујеверног крманоша, питајући га да ли је то предзнак несреће. Када је овај

зор на овакве догађаје, да ои, за пример, за време помрачења приредили нарочите обреде, како би се све срећно завршило. Остало је забележено да су 2155. године пре

ПОМРАЧЕЊЕ МЕСЕЦА

наше ере, за владе Чунг Канга, астрономи Хи и Хо дозволили да помрачење Сунца изненади и њих и остале Кинезе јер су се одали пићу. То је изазвало велику забуну, а Хи и Хо су животима платили своју немарност или незнање.
 ● **Да ли је сујеверје имало утицај на друге историјске догађаје?**
 – Занимљиво је да је помрачење Месеца „криво“ за пад Цариграда. Априла 1453. године Мехмед Други је безуспешно опседао Константинопол, а малобројни храбри браниоци успешно су одбијали напад за нападом. Морал браниоца био је ојачан древним пророчанством да док год Месец сјаја на небу Цариград неће пасти. Када су 22. маја ужаснути видели како пун Месец над Цариградом нестаје, сујеверне браниоце захватило је очајање. Шест дана касније Мехмед Други је потпуно поразио деморалисане браниоце и освојио Цариград. После три године, под Београдом га је 1456. зауставио Сибињанин Јанко „предвођен Халејевом кометом“.
 ● **Са режисером Драшком Ђуровићем управо радите на научно-популарној серији „Сунце – наша звезда“. Шта за нас представља Сунце, без кога не би било ни помрачења Месеца?**
 – Сунце је извор живота на Земљи. Када би оно изненада нестало са неба, Земља би утонула у мрак који би једва разгртала слаба светлост звезда. Месец и планете би та-

појаве, али ја бих издвојио речи чувеног француског астронома Франсоа Арагоа, који је 8. јула 1842. године посматрао помрачење Сунца у Перпињану. Становништво овог града изашло је на улице и прозоре да би посматрало ретку и занимљиву појаву. Араго каже: „Једва да смо, наоружани моћним дурбинима, почели да запажамо малу окрњеност западне ивице Сунца, када нас силан крик, мешавина 20 хиљада различитих крикова, обавести да смо само за неколико секунди претекли посматрање голим оком 20 хиљада импровизованих астронома... Од тог тренутка па до на кратко време пре потпуног нестајања небеског тела нисмо приметили у држању толиких посматрача ништа што би било вредно помена. Али, када је Сунце, сведено на узани кончић, почело слати на наш хоризонт веома ослабљену светлост, све је обузела нека врста неспокојства. Свако је осећао потребу да онима око себе саопшти своје утиске. Отуда неко потмуло брујање слично брујању удаљеног мора после буре. Жагор је постајао све јачи уколико се Сунчев срп тањило. Срп ишчезе. Најзад, светлост би нагло замењена мраком и ову фазу помрачења забележила је потпуна тишина, исто толико тачно као и наш астрономски часовник. Потпуни мир владао је у ваздуху. Птице су престале да певaju. После свечаног ишчекивања од око два минута, исто онако сложено, истим спонтаношћу, бурно плескање поздравило је појављивање првих Сунчевих зракова“.

● **Када је у нашој земљи било последње помрачење Сунца?**
 – Оно се догодило 15. фебруара 1961. године. У Београду се видело као делимично и преносила га је телевизија, а на Хвару је било потпуно.
 ● **Када ћемо имати прилику да поново присуствујемо овој необичној астрономској појави?**
 – Потпуно помрачење Сунца догодиће се у нашој земљи 11. августа 1999. године. Оно ће се у Београду видети као делимично, а потпуно у Суботици, Кањизи, Сенти, Кикинди и Српској Црњи. Фаза потпуног помрачења најдуже ће трајати у Румунији и нарочито је у повољном положају Астрономска опсерваторија у Букурешту. Немојте пропустити овај догађај, пошто ће следеће потпуно помрачење Сунца у нашој земљи бити 7. октобра 2135. године.
 Слободанка Андрић

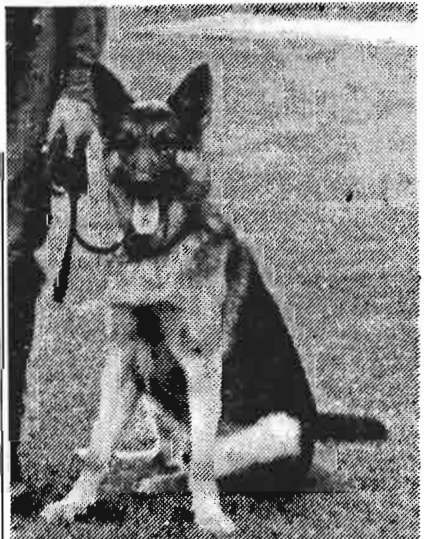
Непогрешива њушка

касније су научили и да преносе поруке, доносе завоје, спроводе заробљенике и остају „исправне“ и на минус 50 степени

у остатак чини на везу и пратирола. У то времија обучила и је превазишао ра и без муке не мине. недавно су из просторе Босне њух на овом ба да открије риканци су се, Лилојевића, кирад службених г такмичара и ера и водича илиционер“, на и јер се претвише десетина

пси намењени личној одбрани – за заштиту водича, патрола, али и претрагу терена. Код ужестручних паса се после основне, у зависности од могућности и потреба ради и додатна обука. Многе од ових функција паса преклапају се у рату и миру, – прича Ненад Милојевић.
Брже од човека до затрпаних у рушевинама
 Пси у рату војницима могу да буду од вишеструке помоћи. Они, рецимо, осим основних функција, могу да обављају посао везисте – да преносе поруке, затим да проналазе и хватају непријатељске војнике, али и да навуше трагове и предмете које су они оставили за

стран, нити да из њих изађе онај ко не би смео.
 Данас се пси, по речима Ненада Милојевића, најчешће користе за чување објеката и претрагу терена. У многим од њихових функција потискује их техника која границе својих могућности пробија из дана у дан. Међутим, оно што техника још није успела да превазиђе (а питање је и да ли ће успети), јесте невероватан псећи њух, или „суперњушка“.
 Рецимо, експерименти су, каже Ненад Милојевић, показали да пас мирис сирћетне киселине, која је саставни део људског зноја, може да осети у концентрацији од само 500 молекула. Људске могућности

НЕМАЧКИ ОВЧАР – НАЈОМИЉЕНИЈИ ПАС СВИХ ПОЛИЦИЈА

ЦЕЉУ

тке

А

команданта сличних приловенији био рац неком од

воје име, криатив генерала и неколицине арадника.

и сликама расу се повлачисток земље, шао поменути ар Васиљевић јац те армије. а, као опасног ла је да криви традају. Годи-рајала негова у притвору, па и војни суд оксби.

славни

поредиво јасни-ала Драгољуба ачелника Мор-центра у Спли-војничке прав-ду предали не-и који су у ње-репознали кри-Човек је касни-ној од српско-сада је високи нске владе... О ладе Трифуно-адника, који су Вараждинског је писано. Они (ине помилова-ника СРЈ, чиме ера почела да

дини (а можда и како је бив-бину своје зем-е порекнута чи-битка 60 одсто торије и 56 од-адашње држа-војске није од-њен, него је из-зионисању...

власт у Хрват-у бројним суд-итив старешина не ЈНА, насто-познату тезу о југословенству, од свих других а таквог става ла Младенић, иступио Збору је свим часни-ено из Загреба. бије! То је, ко-екордна казна, ударац војних који се некад изречена је у

н Ковачевић

ИЗНЕНАЂЕЊА С КОМЕТЕ ХИЈАКУТАКЕ

Први пут виђени X зраци

Сигнал сто пута јачи од очекиваног. – Време обиласка комете Хијакутаке око Сунца 17.250 година

Тим америчких и немачких астрофизичара први пут је установио X зраке који долазе с једне комете. Откриће јаког сигнала, око сто пута јачег него што су очекивали и највећи оптимисти, забележено је 27. марта ове године, за време посматрања комете Хијакутаке помоћу немачког сателита „Росат“.

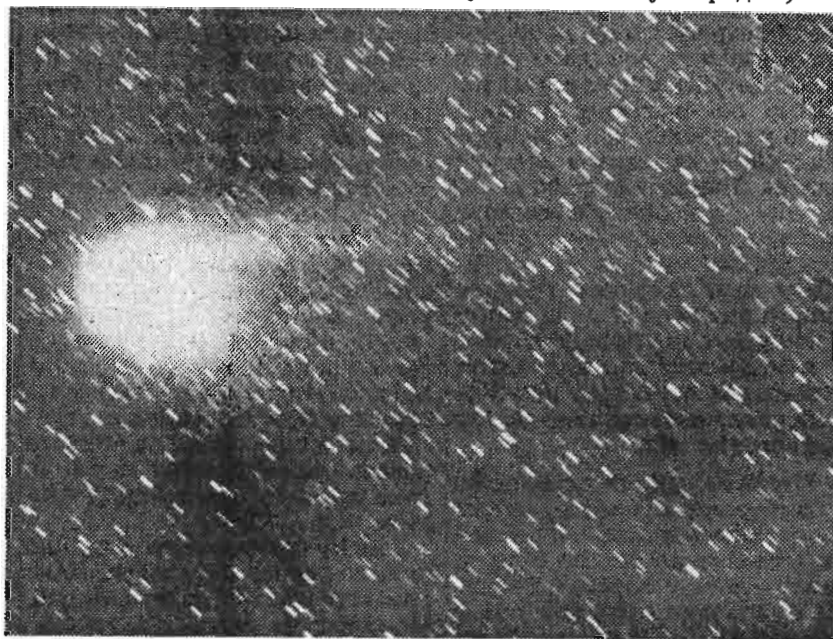
– Нисмо очекивали да комете зраче у X подручју – рекао је др Михаел Мума, из НАСЕ. – Сада треба да објаснимо ове податке, али то је посао који волимо.

– Никад раније X зраци нису откривени у зрачењу комете. Научници су предвиђали да је његов интензитет исувише мали. Најоптимистичкија предвиђања

жују језгро комете, а затим поново емитовано од тих молекула у процесу који физичари зову флуоресценција. Сетимо се објекта који имају способност да после осветљавања светле у мраку.

У складу са овом претпоставком, облак је тако дебео да на страни окренутој Сунцу апсорбује готово целокупно X зрачење Сунца које пада на њега.

Ово би могло да објасни емисију X зрачења комете које долази из области окренуте према Сун-

Комета Леви снимљена 1990. године у сазвезђу Пегаз

– Био је узбудљив тренутак када су се X зраци са комете појавили на нашем екрану – рекао је др Конрад Данерл са Института „Макс Планк“ у Гархингу. – После почетне детекције X зрака тим је установио поновљене еми-

била су да је 100 пута слабији него зрачење виђено помоћу „Росата“ – каже за „Политику“ др Милан Димитријевић, директор Астрономске опсерваторије у Београду. – Јаке промене сјаја X зрачења су друго изненађење. Установљени су изразити пораст и опадања X зрачења од једног до другог посматрања, а типичан временски интервал био је неколико часова.

Загонетку представља и природна физичких процеса који стварају X зрачења, али у подацима са „Росата“ вероватно се налазе чињенице које ће дати одговор.

– На основу слике комете у X подручју, изгледа да зрачење долази са области која је окренута Сунцу – сматра др Димитријевић. – Објашњење неочекиваног интензитета X зрачења је следећи важан задатак научног тима за праћење комете. Прелиминарна теорија је да је X зрачење Сунца апсорбовано од гасовитог облака молекула воде који окру-

Хоће ли се распасти?

Постоје знаци да су се 27. марта два или више комадића одвојила од снежног језгра комете Хијакутаке. То указује на могућност да ова комета, најсјајнија у последњих 20 година, можда може да се распадне у следећих неколико недеља.

Др Франсоа Кола са опсерваторије „Пик ди Миди“ у француским Пиринејима, јавио је да је посматрао две сјајне кондензације у репу комете. Изгледа да су то два фрагмента која су се одвојила од језгра комете и која светле као минијатурне комете.

Размере кометног језгра нису тачно познате, али је вероватно мање од 15 километара и једног и по километра у пречнику. Око језгра се налази кома од прашине и гаса која је око милион и по километара у пречнику. Др Ричард Вест (открио је комету Вест 1976) сматра да ови резултати посматрања не значе да ће се комета распасти.

– Ове кондензације су много слабије него централна у којој се налази језгро комете – рекао је Вест. – Претпостављам да оне окружују само мале комаде леда. Још је рано предвиђати шта ће се догодити када 1. маја комета Хијакутаке приђе најближе Сунцу.

Неки од стручњака за истраживање планета претпостављају да комета Хијакутаке, откљивена 30. јануара, може да постане тако загрејана Сунчевим зрачењем, да се од ње може одвојити још који комад, или се може и распасти.

цу. Друго могуће објашњење је да се X зраци стварају у судару између материјала комете и надзвучног „ветра“, плазме и честица, који долази са Сунца.

Слободанка Андрић

Где јој је пут?

Астрономи прикупљају све више и више података о комети Хијакутаке. Они подаци омогућавају да се што прецизније одреди њена путања. У овом тренутку сматра се да је најдаља тачка на њеној путањи 34 пута удаљенија него растојање између Сунца и Плутона. Време, период, њеног обиласка око Сунца је 17.250 година.

сије у X подручју са комете у току следећа 24 часа.

Подсетимо се да је 25. марта комета Хијакутаке била најближа Земљи, удаљена свега 15 милиона километара, а јачина и брзина промене интензитета X зрачења са комете изненадиле су астрономе.

ТИ ЛИК Са операцијом се не сме журити

ЛОВ НА „ЦРНЕ РУПЕ”

Ко буши васељену

Потпуни слом закона физике. – Милијардама пута масивније од Сунца! – Најближа нама Лабуд X-1? – Ласери откривају распоред

Умножавају се новости у којима се саопштава постојање „црних рупа” у нашем галактичком суседству. Чудесне и чудновате космичке појаве измичу откривању, иако их, уважавајући теорију релативности Алберта Ајнштајна, није тешко описати. Назив је измислио 1969. амерички истраживач **Џон Вилер** да сликовито опише замисао стару најмање два века.

Испочетка се претпостављало да се честице светлости крећу бесконачно брзо, али је **Оле Кристенсен Ремер** открио коначну границу, што је значило да сила привлачења (гравитација) може да утиче на светлост. Пошавши од ове претпоставке, **Џон Мичел** са Кембриџа 1783, истакао је да би звезда, довољно масивна и збијена, имала тако снажно гравитационо поље да ни светлост не би могла утећи. Светлост са површине звезде гравитационо поље би вратило натраг пре него што се одмакне.

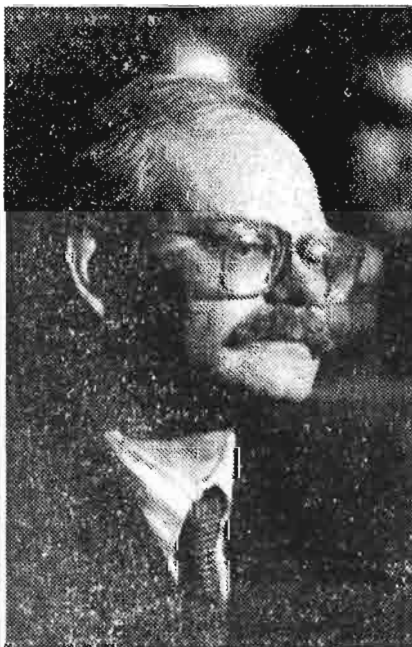
Велики космички лов на „црне рупе” почео је када су пре двадесетак година на сателите „Ухуру” и „Ајнштајн” постављени рендгенски телескопи, што је означило почетак рендгенске астрономије. Астрономима се указала потпуно нова слика неба, на којем су јарко сијали до сада непознати извори високо-енергетског икс-зрачења, од којих су неки одмах постали кандидати за „црне рупе” – објашњава у разговору за „Политику” професор др **Милан Димитријевић**, директор Астрономске опсерваторије у Београду. – Осим тога, слање у путању око Земље моћних телескопа, као што је Хаблов, омогућило је да „приђемо” ближе него раније тајанственим телима и подацима у језгрима галаксија и да проучимо да ли је спектар зрачења у њиховој близини под утицајем нечега што има одлике „црне рупе”.

Гравитациони потпис

● Шта су, у ствари, „црне рупе”? Да ли, уистину, постоје и како изгледају?

– „Црна рупа” је област у којој је гравитација толико јака да, чак, ни светлост не може да је савлада и изађе. Њена површина назива се хоризонт догађаја и описује се као она коју тело може да напусти једино брзином светлости. Све што је унутар гра-

Таква тачка зове се сингуларитет. У складу са описом који пружа данашња теорија, „црна рупа” је чиста гравитација, са фантазмском површином (хоризонт догађаја), на којој нема шта да се види или додирне, пошто представља празан простор. У центру потпуно празне „црне рупе” налази се бесконачно мала тачка бесконачно велике густине, сингуларитет, којег не бисмо видели ни помоћу најмоћнијег микроскопа.

Др Милан Димитријевић

● Свакоко је тешко изјавити колико их је до сада откривено, али набројте где се, како се претпоставља, налазе најпознатије?

– Поред поменутог језгра Галаксије М 87, најпознатији кандидати за „црне рупе” су „срце” нашег Млечног пута, језгра галаксија М 31 и М 32 у Андромеди и Лабуду X-1, снажни извор рендгенског зрачења у сазвежђу Лабуд. Овај последњи представља двојац од плавог супер џина, 20 пута масивнијег од нашег Сунца, из којег, како се претпоставља, материју исисава блиска „црна рупа”. Материја кружи око „црне рупе”, приближавајући се и убрзавајући кретање зрачи у рендгенском подручју. Створени космички вртлог има облик диска.

Најближа нама

релативистичких брзина, удаљава у облику млаза дуж осе диска.

● Која је нама најближа „црна рупа”? Представља ли она икакву претњу за наше подручје Млечног пута?

– Најозбиљнији кандидат за „црну рупу”, насталу гравитационом сажимањем звезде Лабуд X-1, удаљен је од нас око девет хиљада светлосних година. Ова „црна рупа” не представља за нас никакву опасност. Наиме, гравитациона сила опада са квадратом растојања (значи веома брзо). Пошто су између звезда огромна, практично пуста пространства, ова „црна рупа” нема никакве могућности да утиче на суседне, изузев на својег пратиоца. Нити у околини има материје чијим би „прождирањем” нарасла до величине гигантских „црних рупа” у галактичким језгрима.

● До сада се посредно сазнавало за „црне рупе”. Када ћемо, заиста, имати опипљиве доказе?

– Најопипљивији доказ био би откриће гравитационог таласа који ствара ротирајућа „црна рупа”. Ове таласе је пре 80 година предвидео Алберт Ајнштајн као једну од последица теорије релативности. Према овој теорији, простор и време нису независни, заједно образују јединствени четвородимензионални простор – време који се услед присуства материје и енергије криви.

Мада се гради више откривача (детектора) – за коју годину треба да прораде и мере за гравитационе таласе што стварају блиске двојне звезде и језгра супернових – гравитациони таласи „црних рупа” не могу да се мере са Земље због нехомогености њеног гравитационог поља. Међутим, европски космички програм „Хоризонт 2000 и иза” предвиђа детектор гравитационих таласа „црних рупа” назван ЛИСА, који се састоји од шест ласерских уређаја (2017. биће постављени у путању око Сунца по два у теменима једнакоугаоног троугла, са страницом од пет милиона километара). Заједно ће представљати јединствен уређај, прву гравитациону опсерваторију (замислите технолошки изазов прецизног подешавања инструмената удаљених пет милиона километара!). Опсерваторија би требало да потврди постојање масивних „црних рупа” и прикаже њихов распоред на небу. Пред човечан-

БОРБЕ И

Ма Н

Друга среди
после две :

Сребрна меда
лићевића на М
пијади у Бомба
Већ две године
математици је
после победа и
математике у
муницији. На про
у Торонту такођ
награду.

Шта Борђе к
такмичењу с кс
тио из далеке
својој будућнос

Управо заврш
одмеравање з
лаца у Индији
још један важ
ликим математ
и радом који га
је отишао пош
вршио средњу

Борђе М

на Математичк
граду. Како и
учесници из 75
ли су се у дисц
математике кој
њошколцу дост
кају „виша” ма

Са математи

– Наша екипа
лепо се провела
храм Хари К
ипак, највише
са математиком
војиљу двадесе
Припреме су б
њих смо много
пијале мова

...сетак година na сателите „Хуру и „Ајнштајн“ постављени рендгенски телескопи, што је означило почетак рендгенске астрономије. Астрономима се указала потпуно нова слика неба, на којем су јарко сијали до сада непознати извори високо-енергетског икс-зрачења, од којих су неки одмах постали кандидати за „дрне рупе“ – објашњава у разговору за „Политику“ професор др Милан Димитријевић, директор Астрономске опсерваторије у Београду. – Осим тога, слање у путању око Земље моћних телескопа, као што је Хаблов, омогућило је да „приђемо“ ближе него раније тајанственим телима и појавама у језгрима галаксија и да проучимо да ли је спектар зрачења у њиховој близини под утицајем нечега што има одлике „дрне рупе“.

Гравитациони потпис

● Шта су, у ствари, „дрне рупе“? Да ли, уистину, постоје и како изгледају?

– „Црна рупа“ је област у којој је гравитација толико јака да, чак, ни светлост не може да је савлада и изађе. Њена површина назива се хоризонт догађаја и описује се као она коју тело може да напусти једино брзином светлости. Све што је унутар границе потпуно је одвојено од нас, пошто би у нашу васељену могло да се врати једино надсветлосном брзином.

Закони савремене физике доживљавају у „дрној рупи“ потпун слом, као све што у њу падне. Сва материја у „дрној рупи“ наставиће под дејством гравитације да се сажима, а ово самопрождирање ће се зауставити када се њен садржај скупи у бесконачно малу тачку бесконачне густине.

У ФАБРИЦИ ШЕЋЕРА У ЦРВЕНКИ

Почела изградња рибњака

Капацитет будућег рибњака биће око сто тона рибе годишње

Црквенка, јула

Звучи необично да у фабрици шећера гаје рибу. Међутим, када се зна да за ту врсту делатности постоје изузетно повољни услови, онда је разумљиво што је у Црвенки недавно одлучено да се гради рибњак.

У фабричком кругу се налази „огранак“ Великог бачког канала дужине 400 метара, који је својевремено коришћен за пристајање шлепова са шећерном репом. С обзиром на то да се репа поодавно не вози бродовима канал се практично не употребљава. После консултације са стручњацима, закључено је да се канал може преуредити у рибњак. Према речима техничког директора фабрике инжењера Милана Крљановића рибу ће гајити у кавазима.

Др Милан Димитријевић

● Свакоко је тешко изјавити колико их је до сада откривено, али набројте где се, како се претпоставља, налазе најпознатије?

– Поред поменутог језгра Галаксије М 87, најпознатији кандидати за „дрне рупе“ су „срце“ нашег Млечног пута, језгра галаксија М 31 и М 32 у Андромеди и Лабуду Х-1, снажни извор рендгенског зрачења у сазвежђу Лабуд. Овај последњи представља двојац од плавог супер дина, 20 пута масивнијег од нашег Сунца, из којег, како се претпоставља, материју исисава блиска „црна рупа“. Материја кружи око „дрне рупе“, приближавајући се и убрзавајући кретање зраци у рендгенском подручју. Створени космички вртлог има облик диска.

Најближа нама

Код неких тела (објеката) у језгрима галаксија откривени су дуж осе таквих дискова млазеви дугачки више светлосних година. Сматра се да „дрне рупе“, милионима и милијардама пута масивније од нашег сунца, својом гравитацијом дробе звезде које приђу. Ствара се диск чија материја спирално пада према „дрној рупи“, и то у таквим количинама које она није у стању да „прождере“ па се вишак, убрзан до

који ствара ротирајућа „црна рупа“. Ове таласе је пре 80 година предвидео Алберт Ајнштајн као једну од последица теорије релативности. Према овој теорији, простор и време нису независни, заједно образују јединствени четвородимензионални простор – време који се услед присуства материје и енергије криви.

Мада се гради више откривача (детектора) – за коју годину треба да прораде и мере за гравитационе таласе што стварају блиске двојне звезде и језгра супернових – гравитациони таласи „дрних рупа“ не могу да се мере са Земље због нехомогености њеног гравитационог поља. Међутим, европски космички програм „Хоризонт 2000 и иза“ предвиђа детектор гравитационих таласа „дрних рупа“ назван ЛИСА, који се састоји од шест ласерских уређаја (2017. биће постављени у путању око Сунца по два у теменима једнакостраничног троугла, са стране од пет милиона километара). Заједно ће представљати јединствен уређај, прву гравитациону опсерваторију (замислите технолошки изазов прецизног подешавања инструмената удаљених пет милиона километара!). Опсерваторија би требало да потврди постојање масивних „дрних рупа“ и прикаже њихов распоред на небу. Пред човечанством ће се, први пут, ukazати слика гравитационог неба, означавајући рођење нове науке – гравитационе астрономије.

Станко Стојиљковић

Ђорђе Миљковић

на Математички граду. Како ка учесници из 75 зли су се у дисциплини математике која њошколцу доступна кају „виша“ мат

Са математиком

– Наша екипа лепо се провела храм Хари Кришнам, највише са математиком. Војили двадесет Припреме су били њих смо много врпијаде морали дбројкама и опера

Због тога се наима времена и дакао већина његсмешка и каже:

ТИМОЧКИ РАЗГОВОР

Србија богата сиромашта

Шта држава треба да учини да Србија до 2050. гта. – Тимочке шуме угрожене и зато шт

Зајечар, јула

Ако се примене садашњи основни прописи и Просторни план Србије, ова република ће до 2050. године знатно поправити садашње лоше стање шума на 2,35 милиона хектара и подићи још 1,35 милио хектара нових шума, знатно бољег квалитета. Производња дрвета тако би се повећала са садашњих три милиона на 11,9 милиона кубних метара, еколошке, климатске и водопривредне прилике биле би неупоредиво боље од садашњих, а Србија би поправила и своје економско-компара-

тивне предности ружењу.

Али, како крену „мртве тачке“ и на жалост, тачне бија данас богашумума. На ово су почетком неучесници разговорној привредној кру. Били су ту ЈП „Србијашуме“ Министарства за водопривреду и публичке приврБаш као и Србкрајина, због ллоше бриге друшданас користи мапостојећег шумску овдашњих осамочке шуме, на 2тара, чине 12 одсма у Србији, а сеима 0,83 хектара или готово четирго сваки становништа вреди када спуштене. Оне дај

УСКОРО У ВРАЊУ

Рестаурација градске цркве и звоника

Врање, 21. јула

Градска црква Света Троица у Врању ускоро ће добити ново рухо. Скупштина општина Врање у ту сврху је из буџета одобрила 200.000 динара, док ће Црквена општина издвојити још 30.000 динара. Овај новац намењен је за

обнову звоника, док ће рестаурација цркве, предвиђа се, коштати милион марака и трајати наредних пет година. Пројекат рестаурације цркве Света Троица урадио је Завод за заштиту споменика из Ниша.

С. М.

ЛОВ НА „ЦРНЕ РУПЕ“

Ко буши васељену

Потпуни слом закона физике. – Милијардама пута масивније од Сунца! – Најближа нама Лабуд X-1? – Ласери откривају распоред

Умножавају се новости у којима се саопштава постојање „црних рупа“ у нашем галактичком суседству. Чудесне и чудновате космичке појаве измичу откривању, иако их, уважавајући теорију релативности Алберта Ајнштајна, није тешко описати. Назив је измислио 1969. амерички истраживач **Дон Вилер** да сликовито опише замисао стару најмање два века.

Испочетка се претпостављало да се честице светлости крећу бесконачно брзо, али је **Оле Кристенсен Ремер** открио коначну границу, што је значило да сила привлачења (гравитација) може да утиче на светлост. Пошавши од ове претпоставке, **Дон Мичел** са Кембрида 1783. истакао је да би звезда, довољно масивна и збијена, имала тако снажно гравитационо поље да ни светлост не би могла утећи. Светлост са површине звезде гравитационо поље би вратило натраг пре него што се одмакне.

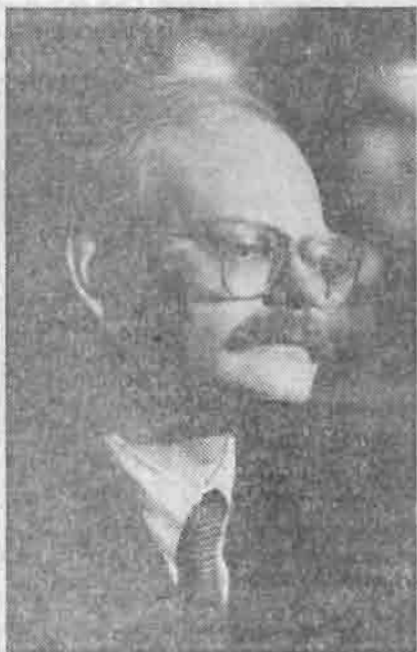
Велики космички лов на „црне рупе“ почео је када су пре двадесетак година на сателите „Ухуру“ и „Ајнштајн“ постављени рендгенски телескопи, што је означило почетак рендгенске астрономије. Астрономима се указала потпуно нова слика неба, на којем су јарко сијали до сада непознати извори високо-енергетског икс-зрачења, од којих су неки одмах постали кандидати за „црне рупе“ – објашњава у разговору за „Политику“ **професор др Милан Димитријевић**, директор Астрономске опсерваторије у Београду. – Осим тога, слање у путању око Земље моћних телескопа, као што је Хаблов, омогућило је да „приђемо“ ближе него раније тајанственим телима и појавама у језгрима галаксија и да проузвимо да ли је спектар зрачења у њиховој близини под утицајем нечега што има одлике „црне рупе“.

Гравитациони потпис

● Шта су, у ствари, „црне рупе“? Да ли, уистину, постоје и како изгледају?

– „Црна рупа“ је област у којој је гравитација толико јака да, чак, ни светлост не може да је савлада и изађе. Њена површина назива се хоризонт догађаја и описује се као она коју тело може да напусти једино брзином светлости. Све што је унутар границе потпуно је одвојено од нас

Таква тачка зове се сингуларитет. У складу са описом који пружа данашња теорија, „црна рупа“ је чиста гравитација, са фантастичком површином (хоризонт догађаја), на којој нема шта да се види или додирне, пошто представља празан простор. У центру потпуно празне „црне рупе“ налази се бесконачно мала тачка бесконачно велике густине, сингуларитет, којег не бисмо видели ни помоћу најмоћнијег микроскопа.

Др Милан Димитријевић

● Свакоко је тешко изјавити колико их је до сада откривено, али набројте где се, како се претпоставља, налазе најпознатије?

– Поред поменутог језгра Галаксије М 87, најпознатији кандидати за „црне рупе“ су „срце“ нашег Млечног пута, језгра галаксија М 31 и М 32 у Андромеди и Лабуду X-1, снажни извор рендгенског зрачења у сазвежђу Лабуд. Овај последњи представља двојац од плавог супер џина, 20 пута масивнијег од нашег Сунца, из којег, како се претпоставља, материју исисава блиска „црна рупа“. Материја кружи око „црне рупе“, приближавајући се и убрзавајући кретање зрачи у рендгенском подручју. Створени космички вртлог има облик диска.

Најближа нама

Код нас се налази Лабуд X-1...

релативистичких брзина, удаљена у облику млаза дуж осе диска.

● Која је нама најближа „црна рупа“? Представља ли она икакву претњу за наше подручје Млечног пута?

– Најозбиљнији кандидат за „црну рупу“, насталу гравитационим сажимањем звезде Лабуд X-1, удаљен је од нас око девет хиљада светлосних година. Ова „црна рупа“ не представља за нас никакву опасност. Наиме, гравитациона сила опада са квадратом растојања (значи веома брзо). Пошто су између звезда огромна, практично пуста пространства, ова „црна рупа“ нема никакве могућности да утиче на суседне, изузев на својег пратиоца. Нити у околини има материје чијим би „прождирањем“ нарасла до величине гигаитских „црних рупа“ у галактичким језгрима.

● До сада се посредно сазнавало за „црне рупе“. Када ћемо, заиста, имати опипљиве доказе?

– Најопипљивији доказ био би откриће гравитационог таласа који ствара ротирајућа „црна рупа“. Ове таласе је пре 80 година предвидео Алберт Ајнштајн као једну од последица теорије релативности. Према овој теорији, простор и време нису независни, заједно образују јединствени четвородимензионални простор – време који се услед присуства материје и енергије криви.

Мада се гради више откривача (детектора) – за коју годину треба да прораде и мере за гравитационе таласе што стварају блиске двојне звезде и језгра супернових – гравитациони таласи „црних рупа“ не могу да се мере са Земље због нехомогености њеног гравитационог поља. Међутим, европски космички програм „Хоризонт 2000 и иза“ предвиђа детектор гравитационих таласа „црних рупа“ назван ЛИСА, који се састоји од шест ласерских уређаја (2017. биће постављени у путању око Сунца по два у теменима једнакостраничног троугла, са страницом од пет милиона километара). Заједно ће представљати јединствен уређај, прву гравитациону опсерваторију (замислите технолошки изазов прецизног подешавања инструмената удаљених пет милиона километара). Опсерваторија би требало да потврди постојање масивних „црних рупа“ и прикаже њихов распоред на небу. Пред човечан-

БОРБЕ М

Ма

Н

Друга средн
после две з

Сребрна меда
лихевића на Ма
пијади у Бомбај
Већ две године
математици је у
после победа н
математике у Е
мунији. На прој
у Торонту такођ
награду.

Шта Ђорђе к
такмичењу с кој
тио из далеке
својој будућнос

Управо заврш
одмеравање зн
лаца у Индији
још један важа
ликим математ
и радом који га
је отишао пошт
вршио средњу ц

Ђорђе Ми

на Математички
граду. Како ка
учесници из 75
ли су се у дисци
математике која
њошколцу досту
кају „виша“ мат

Са математиком

– Наша екипа
лепо се провела
храм Хари Кри
ипак, највише в
са математиком.
војили двадесет
Припреме су би
њих смо много вр
пијале модалит

КОСМОС СЕ УБРЗАНО ШИРИ

Звезде ће се погасити

Последње раздобље амерички астрономи назвали су доба таме: мрачном васионом путаће веома усамљени фотони, електрони, позитрони и неутрина

Космос се све брже шири, саопштили су ових дана астрономи, учивши најудаљенију супернову (далеко 18 милијарди светлосних година од нас). Откриће је подједнако узбудило научнике и неупућене.

У разговору са проф. др Миланом Димитријевићем, директором Астрономске опсерваторије у Београду, овдашњим водећим астрофизичарем, покушали смо да сазледамо каква ће бити судбина васионе, уколико настави да се расплињава унедоглед.

— Помоћу Хабловог сателитског телескопа и десетметарског Кека телескопа два тима научника — за истраживање супернова са великим црвеним помаком (Питер Гарнович) и изучавање космолошких супернова (Сол Перлматер) — анализирали су 1998. године 58 супернова типа један у галаксијама са великим црвеним помаком. Резултат је био неочекиван: наша васиона не само да не успорава своје ширење, него га је за протежних неколико милијарди година, по свему судећи, убрзала. Откриће да ће се васиона заувек ширити и да никада неће почети да се сажима услед деловања силе гравитације представља, вероватно, највеће и најзначајније у астрофизици у 1998. години, каже др Милан Димитријевић.

● **Како се одређује судбина васељене у којој живимо и на основу чега се сазнало да се она шири?**

— Едвин Хабл је, истражујући цефеиде (врста променљивих звезда) у све даљим галаксијама, 1929. године установио да се наш универзум шири. Брзина ширења математички се описује помоћу Хаблове константе. Да бисмо сазнали коначну судбину универзума, старост и растојање до најудаљенијих објеката, морамо да знамо брзину ширења, односно Хаблову константу, и да ли се она временом мења.

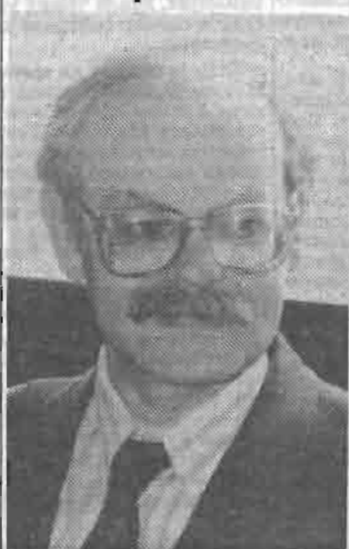
Вредност промене брзине ширења, величина успоравања или убрзавања ширења, казује нам колику материје која делује гравитационом силом има у васиони. Ако је такве материје више од критичне вредности, ширење ће се зауставити и прећи у сажимање, а све ће се сјурити у космичку „дрну рупу“. Уколико је недовољно материје универзум ће се ширити заувек.

Изузетно корисне за мере-

ња галаксије у којој се он одиграва.

Ајнштајнова заблуда

● До сада су научници замисљали да би васиона једном могла да почне да се скупља до величине „космичког јајета“, а потом да се изнова распрсне у новом „Великом праску“. Какве је то силе разалаче на све

ПРОФ. ДР МИЛАН ДИМИТРИЈЕВИЋ

стране, најјачавајући привлачну (гравитациону силу) међу галаксијама и звездама?

— Резултати истраживања у 1998. години показују да у једначини космичке енергије гравитирајућа материја може да буде, можда, само додатак, а не и основни садржај. Раније су проучавања промене брзине ширења васионе била посредна и веома непоуздана. Астрономи су на разне начине покушавали да „измере“ средњу густину васионе да би видели да ли ће се она вечно ширити или ће почети да се сажима, да ли ће услед гравитационог привлачења „Велики прасак“, прећи једнога дана у „Велико сажимање“.

Космологе је неочекивани резултат да се ширење васионе убрзава ставио пред велику недоумицу. То је значило да на ширење не утиче само гравитирајућа маса него још нешто.

● **Уклапа ли се ово у Ајнштајнову теорију релативности која је, у макрокосмичким размерама, прихватила Њутновоу теорију гравитације, колико-толико, држи универзум на окупу?**

Њењем хипотетичке антигравитације уралпотежи васиону и космолошкој константи је дао такву вредност са којом је васиона вечно и непроменљива. Када су касније пред њега стављени докази да се васиона шири, он је назвао космолошку константу својом највећом заблудом.

Доказ да се ширење универзума убрзава поново је вратио космолошку константу у космологију. Добијени резултати највише су сагласни са сликом да ми живимо у универзуму са два до три пута више енергије у „празном“ простору него у виду обичне супстанце. Наиме, укупној густини материје у универзуму енергија вакуума (то јест космолошка константа) доприноси 70, а видљива и невидљива (такозвана „тамна“) супстанца око 30 одсто.

Нема повратка

● **Може ли да се замисли коначна судбина космоса, ако се сложимо са открићем да ће наставити заувек да се шири? Како ће, на крају, он изгледати?**

— Како се васиона буде ширила и супстанца разређивала, космолошка константа (раздувавајућа способност енергије вакуума) надвладалаће силу гравитације. „Постаћемо усамљеници“, каже Крег Коган из Вашингтона, теоретичар једног од тимова који су донели поменуто откриће. Васиона ће све више избрзанати своје ширење, тако да ће најближа галаксија безвати од нас брзином светлости. Бићемо попут „дрне рупе“ изнутра, са галаксијама замрзнутим на хоризонту догађаја који нас окружује.

Без обзира на то да ли ће се установити да се ширење васионе убрзава или не, сигурни смо да до „Великог сажимања“ и повратка у „космичко јаје“ неће доћи, а то значи да је у односу на време које је пред њом наша васиона још такоређа новорончене. Као што је изглед и садржај мењао у прошлости, универзум ће га постепено мењати у будућности. Ми живимо у раздобљу васионе које космолози зову доба супстанце.

Амерички астрономи Фред Адамс и Грегори Лафлин, који су 1998. године разрадили вишене будућности васионе која се вечно шири, назвали су поетично нашу епоху звездосно доба (живимо у космосу испуњеном звездама организованим у галаксије).

На крају — доба таме

Како звездосно доба буде одмицало, главну улогу ће све више добијати скривена црвени патуљци. Наиме, што је звезда

Прастари закони дијалектике

Египатски археолози су открили у горњем току Нила, недалеко од града Карајма, камене плоче са тајанственим знацима. Најугледнији стручњаци — криптолози из Африке, Европе и Америке покушавали су неколико година да одгонетну тајну.

Тек недавно су успели. Показало се да симболи тумаче принципе свемира, говоре о апсолутној релативној истини и, на крају, објашњавају законе дијалектике.

Утврђено је да су плоче старе више од 6.000 година. Према томе, древни Египћани су познавали законе дијалектике.

К. В.

НАУЧНА ПРЕТПОСТАВКА

случајно планетом

да је људска историја послераспоредата континената

Европљани, а само пет је страдало у биткама. Већ као образац познавља се трагична прича са Пацифичких острва: тамо заразе косе станошности више пута заредом изјавио је недавно Царед Дајмонд.

Професор физиологије на Универзитету у Калифорнији и предавач на Медицинској школи у Лос Анђелесу, Царед Дајмонд истиче да праних освајања није било док су људи живели у мањим групама ловаца, јер су морали да издржавају део који није ловио. Са развојем пољопривреде, када је било могуће издвојити вишкове хране и обезбедити се за зиму, наметнуло се проширење територије.

Чак ни бављење пољопривредом није плод човекове памети, већ просте чињенице да се неколико животињских и биљних врста привикло на другачије поступање — дозволиле су да буду припитомљене. Тако је човек могоао да се посвети измишљању оружја и да се шири на друге територије.

Захваљујући генетици, сада је утврђено да се још нешто изродило из савеза припитомљених животиња, биљака и човека: вируси грипа и богиња. Недвосмислено је показано да садашњи изазивачи ових болести потичу из групе животињских из давне прошлости. Људи који су живели са животињама имали су неку врсту отпорности,

ки- до- аде- изи
по- по- се- сто- ме- ри- ли
а
иси- ва- т и
па- а", Па- ом- ле" ви- ма
па- ш- а и а- ау- але
ана- се на- бе- а од- ња- дио- рез- ке
но- е у- ој- л.
у
икл- ави- на- Њу
аф- кој, њај- тиц- фо- ији- ено- зне- ста- диј- учи- но- ери- да- лу-
рис- ру- ња- ња- ет- та- њу- је- нуо- наз-

грва: тамо заразе косе ста- новништво више пута заре- дом издвојио је недавно Ца- ред Дајмонд.

Професор физиологије на Универзитету у Калифорни- ји и предавач на Медицин- ској школи у Лос Анђелесу, Царед Дајмонд истиче да првих освајања није било док су људи живели у мањим групама ловаца, јер су мора- ли да издржавају део који није ловио. Са развојем по- љопривреде, када је било мо- гуће издвојити вишкове хра- не и обезбедити се за зиму, наметнуло се проширење те- риторије.

Чак ни бављење пољоприв- редом није плод човекове да- мети, већ прости чињенице да се неколико животињских и биљних врста привикло на другачије поступање – дозво- лиле су да буду припитомље- не. Тако је човек могао да се посвети измишљању оружја и да се шири на друге терито- рије.

Захваљујући генетици, сада је утврђено да се још не- што изродило из савеза при- питомљених животиња, би- љака и човека: вируси грипа и богиња. Недвосмислено је показано да садашњи иззиви- вачи ових болести потичу из групе животињских из давне прошлости. Људи који су жи- вели са животињама имали су неку врсту отпорности, али када би кренули у уда- љене пределе наишли су на друге који нису били отпор- ни, што је била осуда.

Географски положај је чи- нилац који одређује живот или смрт некој људској цивили- зацији. Изванредна до- стигнућа Астека у Мексику није поразила шпанска ко- њица, већ шпански вируси.
М. Ј. М.

и да никада неће почети да се сажима услед деловања силе гравитације представ- ља, вероватно, највеће и нај- значајније у астрофизици у 1998. години, каже др Милан Димитријевић.

● **Како се одређује судби- на васељене у којој живимо и на основу чега се сазнало да се она шири?**

– Едвин Хабл је, истражу- јући цефеиде (врста промен- љивих звезда) у све даљим галаксијама, 1929. године ус- тановио да се наш универзум шири. Брзина ширења мате- матички се описује помоћу Хаблове константе. Да бисмо сазнали коначну судбину универзума, старост и расто- јање до најудаљенијих обје- ката, морамо да знамо брзи- ну ширења, односно Хаблову константу, и да ли се она вре- меном мења.

Вредност промене брзине ширења, величина успорава- ња или убрзавања ширења, казује нам колико материје која делује гравитационом силом има у васиону. Ако је такве материје више од кри- тичне вредности, ширење ће се зауставити и прећи у сажимање, а све ће се сјурити у космичку „дрну рупу“. Уко- лико је недовољно материје универзум ће се ширити заувек.

Изузетно корисне за мере- ње су супернове типа један, које се јављају у двојним звездама у којима су оне та- ко близу да се материја претаче из једне у другу. Када маса звезде које „прождире“ другу порасте до критичне вредности, она се распрсне као супернова типа један. Ако такав догађај, чије пока- затеље знамо, посматрамо, можемо одредити удаљеност

ПРОФ. ДР МИЛАН ДИМИТРИЈЕ- ВИЋ

стране, надјачавајући при- влачну (гравитациону силу) међу галаксијама и звезда- ма?

– Резултати истраживања у 1998. години показују да у једначини космичке енергије гравитирајућа материја мо- же да буде, можда, само до- датак, а не и основни садр- жај. Раније су проучавања промене брзине ширења ва- сионе била посредна и веома непоуздана. Астрономи су на разне начине покушавали да „измере“ средњу густину ва- сионе да би видели да ли ће се она вечно ширити или ће почети да се сажима, да ли ће услед гравитационог при- влачења „Велики прасак“, прећи једнога дана у „Вели- ко сажимање“.

Космологе је неочекивани резултат да се ширење васио- не убрзава ставио пред вели- ку недоумицу. То је значило да на ширење не утиче само гравитирајућа маса него још нешто.

● **Уклапа ли се ово у Ајн- штајнгову теорију релатив- ности која је, у макрокос- мичким размерама, прихва- тила Њутнгову теорију да гравитација, колико-толи- ко, држи универзум на оку- пу?**

– Сетимо се да су према Ајн- штајнговој теорији релатив- ности маса и енергија две стране истог новчића.

Занимљиво је да је још Ал- берт Ајнштајн разматрао ка- ко да обузда силу гравитаци- је. Да би узео у обзир могућ- ност таквог раздувавања, увео је у прорачуне космоло- гије такозвану космолошку константу. Желео је да уво-

ла и супстанца разређивала, космо- логика константа (раздувавају- ћа способност енергије вакуума) надвладалае силу гравитације. „Постаћемо усамљенији“, каже Крег Хоган из Вашингтона, теоретичар једног од тимова који су донели поменуто откриће. Васио- на ће све више убрзавати своје ширење, тако да ће најближа га- лaksiја бежати од нас брзином светлости. Бићемо попут „дрне рупе“ изнутра, са галаксијама замрзнутим на хоризонту догађаја који нас окружује.

Без обзира на то да ли ће се ус- тановити да се ширење васионе убрзава или не, сигурни смо да до „Великог сажимања“ и поврат- ка у „космичко јаје“ неће доћи, а то значи да је у односу на време које је пред њом наша васиона још тањерији новчић. Као што је изглед и садржај мењао у прошлости, универзум ће га по- степено мењати у будућности. Ми живимо у раздобљу васионе које космолози зову доба суп- станце.

Амерички астрономи Фред Адамс и Грегори Лафлин, који су 1998. године разрадили виђе- ње будућности васионе која се вечно шири, назвали су поетично нашу епоху звездоносно доба (живимо у космосу испуњеном звездама организованим у галак- сије).

На крају – доба таме

Како звездоносно доба буде одмицало, главну улогу ће све више добијати скромни црвени патуљци. Наиме, што је звезда веће масе, температура и густина су јој више, термонуклеарне реакције бурније и она живи краће. Напротив, скромни црвени патуљци, много мањи од Сунца, штедљиво троше своје гориво и светлеће милионима година. Нај- скромнији, који имају само осам процената Сунчеве масе, могу да сјаје око десет милиона година, што је скоро хиљаду пута дуже од данашње старости васионе.

Доћи ће дан када ће се родити последња звезда и када ће се уга- сити последњи црвени патуљак настао на данас уобичајен на- чин, што ће означити крај звездо- носне ере. Он ће наступити кроз сто милиона година.

Тада ће скоро сва супстанца у васиони бити затворена у звезда- ним остацима: хладним смеђим патуљцима, белим патуљцима, неутронским звездама и „дрним рупама“. У односу на садашњи садржај космоса, то ће бити само изобличени звездани остаци, па ово доба називају дегенерисано. То ће бити таман и хладан кос- мос, потопљен у вечну ноћ, којом ће лутати беживотне залеђене планете, са температуром која је за мајшњи делић већа од апсо- лутне нуле.

Распад супстанце у данашњем облику значиће крај дегенери- сане ере. Од звезданих маса оста- ће само „дрне рупе“, па је овом периоду дато име доба „дрних рупа“.

Последње раздобље у развоју космоса Фред Адамс и Грегори Лафлин назвали су доба таме. Тада ће мрачним космосом лута- ти само веома усамљени фотони, електрони, позитрони и неутри- на. Закони физике не предвиђају никакво коначно стање универзу- ма. Колико год се усудио да по- гледамо далеко у будућност, у космосу ће се увек нешто деша- вати. Нешто што данас нисмо ни у могућности да предвидимо.
Станко Стојиљковић

НАЈМАЊА ПИСАЉКА НА СВЕТУ

Линије исписане молекулима

„Мастило“ је хемикалија алканетиол, а „хартија“ златна подлога

Истраживачи са Североза- падног универзитета у Чика- гу (САД) начинили су најма- њу писаљку на свету. Поче- нутом направом исписали су танке линије, од само неко- лико молекула, на златној подлози.

Пишући у угледном часо- пису „Наука“ (Science), науч- ници су нагостили да би овај поступак, назван нано- литографија „умочене пи- саљке“, био користан у нано- технологији, молекуларној електроници и микроинже- нерству.

Према истраживањима америчког лекара-психолога Роднија Суејна, бављење екипним спортом у школском уз- расту доприноси развоју апстрактног мишљења децка.

Уколико се девојчице овог узраста баве ланом атлети- ком, посебно гимнастиком, повећаће моћ концентрације у решавању одређених задатака.

„Отворили би се многи пу- теви за употребу у наносвету електронике, засноване на молекулима“, каже Чед Миркин, професор хемије, који је руководио истражива- њем.

Справица је утемељена на начелу сличном старинском гушчијем перу. Али, њено „мастило“ је од хемикалије алканетиол, а „хартија“ је златна подлога. Писаљка је, у ствари, атомски микроскоп, који се често користи у лабо- раторијском раду на најси-

љушним склоповима, саоп- штава Ројтерс.

„Иако је ово у суштини ин- жењерство, кад продрете у наносвет ви имате посла са хемијом“, додаје Чед Мир- кин. Он би желео да усаврши необичну писаљку да буде налик наливперу, сачувавши потребу да се непрестано умаче у „мастило“.

Најскорије би нова справа могла да буде употребљена у изради наночипова.

„Претпоставимо да имамо чип који је подлога за хемиј- ски јављач (сензор), а потреб- но је да се убади извесна хе- микалија у наноделиће која ће обавестити да ли неких других има или нема“, објаш- њава Чед Миркин. „И за то можемо користити нашу пи- саљку: једноставно нацртамо саставне делове од различитих молекула.“
С. М. С.

ПОСЛЕ НЕОБИЧНЕ ПОЈАВЕ НА ЈУГОЗАПАДНОМ НЕБУ

Вероватно је реч о болиду

Реч је о метеорским телима пречника већег од десет сантиметара која приликом проласка кроз Земљину атмосферу производе звук и блесак – Поуздано би се знало шта је прошло кроз атмосферу када би се анализирао део палог небеског тела

Како се приближава 11. август, дан потпуног помрачења Сунца, и остали догађаји на небу побуђују изузетну пажњу људи. Тако су и блесак који је у суботу, око 21 час, изазвао силно узбуђење, многи протумачили као још неки знак који нам ових дана стиже из далеке васионе.

Уз ограду да лично није видео светлост на југозападном делу не-

ре на удаљености од 60 до 100 километара од површине наше планете.

Метеорски рој

Уколико су та тела пречника једног милиметра или више милиметара, а мања од десет сантиметара, онда се њихов пролазак кроз Земљину атмосферу види као светлосни ефекат. Тела мања од десетак сантиметара не стижу на површину Земље. Она већа, ако стигну, јесу метеорити.

Ова мала небеска тела имају двоструко порекло: или су настала из комета, или су остаци распаднутих астероида, или неких других материјала од којих није формиран астероид.

Под дејством Сунчеве светлости комете испуштају гасове и праšину. Ако се оне периодичне, прашина се распоређује дуж читаве путање комете. Када Земља пресече такву путању, обично се види „метеорски рој“. Током ноћи види се већи број метеора из једне тачке (радијанта).

Персеиди у августу

Доктор Димитријевић каже да се ови ројеви обично зову по сазвезђу у коме се налази радијант и увек су везани за комету. Сваке године, од 5. до 18. августа, Земља се сусреће са метеорским ројем Персеиди, који се тако зову јер му је радијант у сазвезђу Персеј. Они се најбоље виде између 9. и 13. августа, док ће ове године у најлепшем издању бити после потпуног помрачења Сунца, 12. и 13. августа.

Метеорска тела која су пореклом од комета веома су мала, пречника мањег од десет сантиметара и она сагоре у Земљиној атмосфери и она паду на површину. Тела већа од десет сантиметара могу да падну на тло и приликом проласка кроз Земљину атмосферу чује се звук и види се блесак и у том случају реч је о болиду.

Да би се поуздано утврдило шта је то у суботу увече узбудило оне који су уочили необичан блесак на небу, неопходно би било да остатке тог тела пронађе неко ко је стручњак. Међутим, питање је да ли је и где, остатак „васиноског дошљака“ завршио на површини наше планете.

Слободанка Андрић

КАКО СЕ СВЕТ ПРИПРЕМА

Најбоље ако

Британски стручњаци препоручују посети Французи припремили више од 35 милион тржиште пуно заштитних наочара сумњ од посматрања по

Како грађанима који са великим узбуђењем очекују тотално помрачење Сунца, 11. августа ове године, објаснити да посматрање овог изузетног природног феномена може бити и опасно и натерати их да се заштите, последњих дана је, чини се, бар по извештајима светских агенција, проблем са којим су суочени бројни стручњаци и државни органи од Велике Британије до Средњег истока.

Астрономи, офталмолози и други експерти, за сада су, изгледа, сагласни само у једном: посматрање помрачења, без икакве заштите мо-

ћој од 14 година јално најутрожене углавном због тога израђене у једној, личини, за њих пр Онима који баш номен прате у д носу, британски с ју индиректно по но посматрање о препоручујући и о пројектовања. О стручњаци не оду ме што метеоро време поменутог но. Они, напиме, тв не смањује опасн

„ВАТРЕНА КУГЛА“ УЗНЕМИРИЛА ЖИТЕЉЕ ЛОЗНИЧКОГ КРАЈА

Јака светлост, а потом детонација

Лозница, 1. августа Синоћња, необична и несвакидашња појава над лозничким крајем изазвала је различита реакција. Једни су били само изненађени, код других је било страха, а све су пратили разни коментари и скоро бесмислене гласине.

Према изјавама очевидца, око 21 час небом је прелетела, како неки веле, ватрена кугла, остављајући за собом светао траг (има изјава и да је то личило и на ракету какве се употребљавају приликом ватрорета).

Недуго затим, разлегле су се снажне детонације, које су, колико се могло закључити, долазиле са лева бале Дрине. При том, као могуће одредиште одакле су допирале детонације, људи најчешће помињу „из правца Тузле“.

Разумљиво, имајући посебно у виду недавну агресију на нашу земљу, синоћњи догађај изазвао је узнемирење међу делом житеља у приобаљу Дрине: тресла су се и звечала прозорска окна, неки су брже-боље похитали у куће, а други, пак, изашли испред зграда...

Д. Пејак

ба, професор др Милан Димитријевић, директор астрономске опсерваторије, у изјави за „Политику“ каже да је највероватнија претпоставка да је реч о проласку неког болида. Наиме, метеорска тела која улећу у Земљину атмосферу почињу да сагоревају на висини од 80 до 130 километара, а потпуно саго-

ВОДА ЗА ПИЋЕ СТРАТЕШКА СИРОВИНА 21. ВЕКА

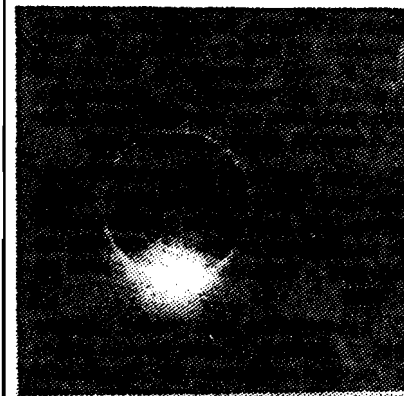
Артеске воде издржале најстрашнији екоцид

Американци открили воду на другој страни Месеца па одмах сачинили листу најбогатијих путника. – Зашто Американцу треба 600 литара воде дневно, када је једна трећина планете жедна

Према тврдњама светских експерата 21. век биће век велике битке за енергетске ресурсе, здраву храну, а пре све-

гију Рударско-геолошког факултета у Београду.

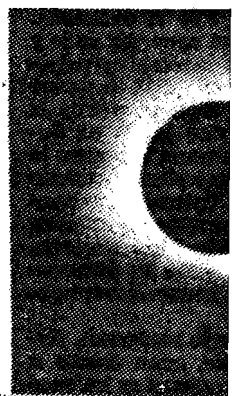
– Ми још увек не знамо и вероватно

же озбиљно да оштети вид и доведе до потпуног слепила због изузетно јаког ултраљубичастог и инфрацрвеног зрачења. Због тога се у готово свим земљама, чији ће становници 11. августа моћи да посматрају ту појаву, воде озбиљне и институционализоване кампање за заштиту грађана. Начини вођења донекле се, ипак, разликују.

Савети стручњака

Британско Министарство здравља, тако, као једину сигурну заштиту предлаже – избегавање директног посматрања и, као идеалну меру опреза, препоручује гледање помрачења Сунца на телевизији. „Изађите напоље, затворите очи, осетите атмосферу, а затим уђите и гледајте помрачење на телевизији“, саветују званичници истичући да ни једне наочаре, па ни оне атестиране, не пружају довољно добру заштиту, посебно деци мла-

Да би најбоље били помрачење смањени стручњаци. Међутим, оних који премају за овај дати да убеде, приликом од 35 милиона штитних наочара, болничној цени, и платно, бити разазла. Ове специјални исте су као онучници за соларни

Посебне затамјавиле су се и у црном тржишту. центи до четири ма се нуде, како ском институту Б је наука, затамњивог квалитета. због тога грађане не купују, али су свесни да готово коришћења оваких заштитних становнике малих села.

Критика и

Међутим, могуће грађана није јединичке широм њих размисљају спречити потенцијалне проблеме у саобли да би тотални могао довести

КУЛТУРА · УМЕТНОСТ · НАУКА

ПРВИ БРОЈ ОБЈАВЉЕН 14. АПРИЛА 1957.

СУБОТА 7. АВГУСТ 1999.

ГОДИНА XLIII БРОЈ 17

Помрачења Сунца и Месеца кроз историју

Закон природе и природа људи

Док астролози, видовњаци, врачаре и магови најављују различите несреће и ужасе, знајући да ће помрачења бити јер тако захтева закон природе, заплашени свет биће пресрећан ако се ништа друго не деси

Последње потпуно помрачење Сунца у другом миленијуму, најављено за 11. август 1999. године, као и у древна времена изазива страх и ужас међу сујеверним светом. Астролози, видовњаци, врачаре и магови најављују таквим поводом различите несреће и ужасе, знајући да ће помрачења бити, јер тако захтева закон природе и заплашени свет ће бити пресрећан ако се ништа друго не деси. Страх од помрачења Сунца и Месеца која нарушавају природан ток догађаја био је универзално осећање дубоко укорењено у људској психи. Помрачења су била често повезивана са смрћу великих личности, укључујући Јулија Цезара, Октавијана Августа, Исуса Христа... Овакви догађаји најављивали су куту и земљотресе и велике историјске догађаје.

Тако народни песник Филип Вишњић у чувеној песми „Почетак буне на дахије“ описује небеска збивања која људе подстичу на подизање буне: „Небом свеци сташе војевати и прилике различне метасти виш Србије на небу ведроме“. Божански знаци били су комете, гром на Светога Саву и помрачење Месеца и Сунца. Делимично помрачење Месеца видело се из Србије 14. јануара 1804, по Јулијанском календару, а помрачење Сунца, које је било потпуно у Босни и

био тако парализован помрачењем Месеца да су му Сиракужани уништили флоту и са њом сваку наду у повлачење. У току повлачења копном готово сви Атињани су били убијени или одведени у ропство. У овој катастрофи Атињани су изгубили 29.000 људи и две стотине бродова. Катастрофа је била таквих размера да је довела до безусловне предаје Атине 406. године пре н.е.

Александар Велики имао је, такође, неприлике са помрачењем Месеца. Док се код Гаугамели спремао за битку са персијским царем Даријем, догодило се 20. септембра 331. пре н.е. помрачење Месеца које је толико уплашило његову војску да је Александар позвао египатског свештеника који је војсци објаснио природу ове астрономске појаве.

Тацит описује помрачење Месеца 27. септембра 14. године које је омогућило Друзусу да умири војну побуну три панонске легије против Тиберија.

Интересантно је да је помрачење Месеца криво и за пад Цариграда и коначни пад Византије. Априла 1453. године, Мехмед Други је безуспешно опседао Константинопољ, а малобројни храбри браниоци успешно су одбијали напад за нападом. Морал бранилаца био је ојачан

види помрачење Месеца најавио три дана унапред, представљајући га као јасан знак неба о љутњи хришћанског бога.

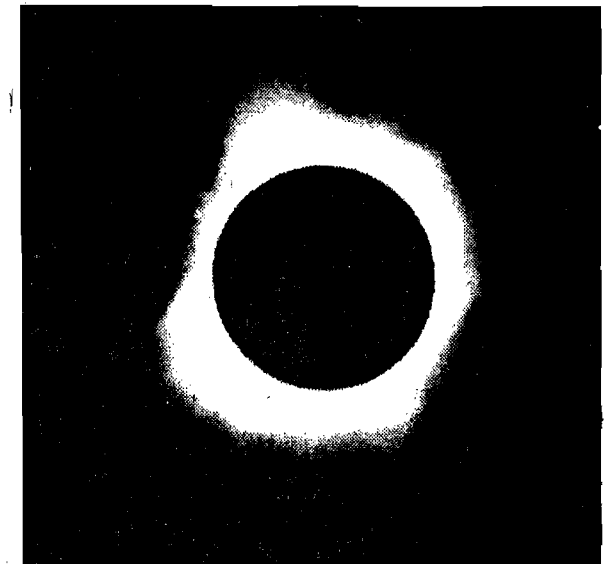
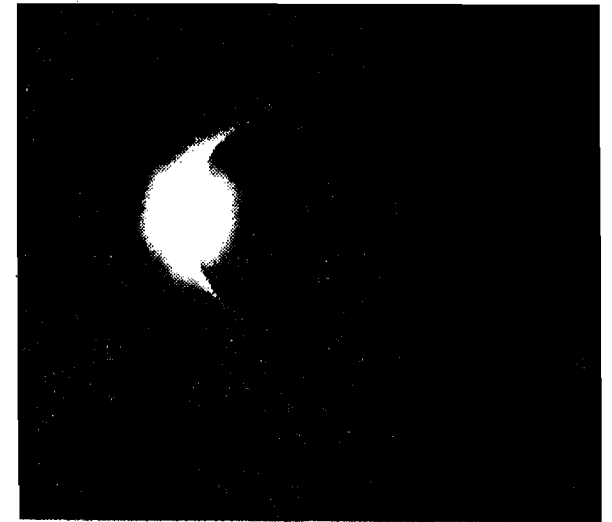
У кинеској цивилизацији се сматрало да владар има „мандат од неба“ и то само док је пун врлина. Ако почне да застрањује, или се у држави догађа нешто што није у реду, небеса ће своју љутњу показати свима, посебним знацима. Зато су у кинеском друштву необичне астрономске појаве имале озбиљан политички призив и владари су се старали да се окрузе астрономима, чија је дужност била да их упозоре на овакве догађаје, да би на пример за време помрачења приредили нарочите обреде, како би се све срећно завршило. Остало је забележено да су 22. октобра 2137. године пре н.е. за владе Чунг Канга, астрономи Хи и Хо дозволили да помрачење Сунца изненади и њих и остале Кинезе, јер су се били одали пићу. То је изазвало велику забуну, а Хи и Хо су животима платили своју немарност или незнање.

Кретање небеских тела

Због помрачења Месеца, генерал Чарлс Гордон је за време Тајпиншког устанка против манџурске династије, који је почео 1851. годи-

не добро утврђене Акабе, пуне турских војника, знајући за наступајуће помрачење Месеца. Када је оно почело, турски војници почели су да лупају у шерпе да би лупом и дреком отерали але које једу Месец, што су за време помрачења радили многи народи од старих Египћана до Словена. Лоренс је на претплаћене браниоце извршио напад и остварио своју највећу победу.

Стари народи су покушавали да предвиде овакве појаве. Тако је Талес из Милета предвидео потпуно помрачење сунца 28. маја 585. године пре н.е. Херодот описује да је ово помрачење зауставило рат који су пет година водили Лидијци и

ПОМРАЧЕЊЕ СУНЦА - ПРИРОДНА ПОЈАВА КОЈУ

тако захтева закон природе и заплашени свет ће бити пресрећан ако се ништа друго не деси. Страх од помрачења Сунца и Месеца која нарушавају природан ток догађаја био је универзално осећање дубоко укоренењено у људској психи. Помрачења су била често повезивана са смрћу великих личности, укључујући Јулија Цезара, Октавијана Августа, Исуса Христа... Овакви догађаји најављивали су куту и земљотресе и велике историјске догађаје.

Тако народни песник Филип Вишњић у чувеној песми „Почетак буне на дахије“ описује небеска збивања која људе подстичу на подизање буне: „Небом свеци сташе војевати и прилике различне метати виш Србије на небу ведроме“. Божански знаци били су комете, гром на Светога Саву и помрачење Месеца и Сунца. Делимично помрачење Месеца видело се из Србије 14. јануара 1804, по Јулијанском календару, а помрачење Сунца, које је било потпуно у Босни и Војводини, последњи од небеских знакова, 31. јануара, пред устанак у фебруару те године.

Изгубљени ратови

Можемо замислити какво је осећање ужаса обузимало људе у прошлости када би изненада Сунчев диск почињао да се крњи и нестаје. Стари Грци су доста рано установили да је Месец узрок помрачења Сунца. Плутарх прича о узбуни коју је ова појава изазвала међу сујеверним грчким морнарима, који су са Периклом кренули са сто педесет бродова у рат против Пелопонеза. Када је 3. августа 431. године пре н.е. почело помрачење Сунца, они су то схватили као лош знак. Када је Перикле то видео, скинуо је део одеће (хламиду) и заклонио њоме сујеверног крманоша, питајући га да ли је то предзнак несреће. Када је крманош одговорио да није, запитао је уплашене морнаре: „Па добро, каква је разлика између овог и оног, сем што је предмет који је изазвао помрачење већи од моје хламиде?“

Сујеверни су често имали проблема са помрачењима. Тако је помрачење Месеца одговорно за катастрофалан пораз Атијана, који су за време Другог пелопонеског рата, предвођени Никијем, кренули на Сицилију и опсели Сиракузу. Године 413. пре нове ере, Никија је

велики размера је довела до безсловне предаје Атине 406. године пре н.е.

Александар Велики имао је, такође, неприлике са помрачењем Месеца. Док се код Гаугамеле спремао за битку са персијским царем Даријем, догодило се 20. септембра 331. пре н.е. помрачење Месеца које је толико уплашило његову војску да је Александар позвао египатског свештеника који је војсци објаснио природу ове астрономске појаве.

Тацит описује помрачење Месеца 27. септембра 14. године које је омогућило Друзусу да умири војну побуну три панонске легије против Тиберија.

Интересантно је да је помрачење Месеца криво и за пад Цариграда и коначни пад Византије. Априла 1453. године, Мехмед Други је безуспешно опседао Константинопол, а малобројни храбри браниоци успешно су одбијали напад за нападом. Морал бранилаца био је ојачан древним пророчанством да док год Месец сија на небу Цариград неће пасти. Када су 22. маја ужаснути видели како се пуни Месец над Цариградом претвара у полумесец, симбол муслиманске војске, и нестаје, сујеверне браниоце је захватио крајњи ужас. Шест дана касније Мехмед Други је поразио потпуно деморалисане браниоце, освојио Цариград и погубио последњег византијског цара Константина, једнаестог мономаха. Три године касније, под Београдом га је 1456. зауставио Сибињанин Јанко „предвођен Халејевом кометом“.

Кристифор Колумбо је искористио помрачење Месеца 29. фебруара 1504. године да би приволео сујеверне Индијанце да га снабдевају храном. Он је индијанском погла-

вину, небеса све своју љутину показао свима, посебним знацима. Зато су у кинеском друштву необичне астрономске појаве имале озбиљан политички призив и владари су се старали да се окруже астрономима, чија је дужност била да их упозоре на овакве догађаје, да би на пример за време помрачења приредили нарочите обреде, како би се све срећно завршило. Остало је забележено да су 22. октобра 2137. године пре н.е, за владе Чунг Канга, астрономи Хи и Хо дозволили да помрачење Сунца изненади и њих и остале Кинезе, јер су се били одали пићу. То је изазвало велику забуну, а Хи и Хо су животима платили своју немарност или незнање.

Кретање небеских тела

Због помрачења Месеца, генерал Чарлс Гордон је за време Тајпиншког устанка против манџурске династије, који је почео 1851. године, изгубио битку код Сучоуа. Када је за време напада почело помрачење Месеца, његови сујеверни кинески војници, који су сматрали да је то знак да је њихов цар пао у немилост неба, претрпели су тежак пораз уз велике жртве. Генерал Гордон заиста није имао среће са помрачењима. Године 1884-1885. он је командовао одбраном суданске престонице Картума који је нападао харизматски верски вођа Махди. Помрачење Сунца је толико уплашило његове ратнике да је град пао пре него што је помоћ стигла, а међу закланима је био и генерал Гордон.

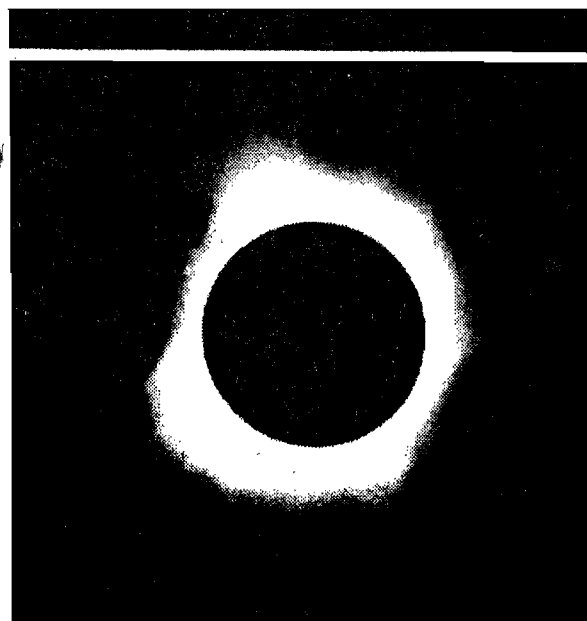
Сујеверје својих непријатеља искористио је и Лоренс од Арабије у Првом светском рату. Са свега педесет бедуина, дошао је под зиди-

ца би лупом и дреком отерали але које једу Месец, што су за време помрачења радили многи народи од старих Египћана до Словена. Лоренс је на преплашене браниоце извршио напад и остварио своју највећу победу.

Стари народи су покушавали да предвиде овакве појаве. Тако је Талес из Милета предвидео потпуно помрачење сунца 28. маја 585. године пре н.е. Херодот описује да је ово помрачење зауставило рат који су пет година водили Лидијци и Медејци. Вероватно најимпозантнији споменик

каменог доба Стоунхенџ у Енглеској није само светилиште него и нека врста опсерваторије каменог доба, за коју се претпоставља да је могла да служи и за предвиђање помрачења. Фред Хојл је показао како Стоунхенџ може да послужи као нека врста инструмента за праћење кретања Сунца, Месеца и тачке пресека путање Месеца око Земље и путање Земље око Сунца која се назива чвор. Објекти такве намене нађени су и у Сармисегетузи у Румунији и у Палестини.

Стари народи су, дакле, пратили кретања Сунца, Месеца и тајанствене бестелесне тачке на небу - чвора Месечеве путање.

ПОМРАЧЕЊЕ СУНЦА - ПРИРОДНА ПОЈАВА КОЈУ СУ ЈОШ СТАРИ НАРОДИ ПОКУШАВАЛИ ДА ПРЕВДИДЕ

Хојл поставља и следеће интересантно питање. Будући да су стари народи небеским телима приписивали божанска својства, при чему су највећи значај имали Сунце и Месец, који су управљали даном и ноћи, плимом и осеком и годишњим добима, да ли је та тајанствена бестелесна тачка која је била у стању да изазове помрачење божанског Сунца и Месеца дрзну ли се у њену близину дала идеју о бестелесном богу Исаковом; да ли су Сунце, Месец и чвор, који заједно изазивају толико важних појава, у основи идеје Светог Тројства?

Милан С. ДИМИТРИЈЕВИЋ

Природна појава помрачења Сунца због релативно ретког догађања има значење необичног и чудноватог небеског феномена. Изузетно интересовање за ову појаву у традицији многих народа изражено је разноврсним митским тумачењима заснованим на анимистичким представама о Сунцу као живом и човеку сличном бићу. У оквиру тих представа помрачење Сунца је тумачено као последица разних неповољних околности: свађе са Месецим, агресије демонских сила, слања болести, гнева и жалости.

Антрополошко огледало

Митски и овоземаљски отимачи Сунца

Помрачење Сунца данас је првенствено атрактивни небески догађај чије узроке знамо, али чије потиснуто негативно митско значење исијава ка другим непознатим опасностима

Замрачено Сунце је својеврстан пројективни тест митског сагледавања судбинских одређеница човековог земаљског живота. Наиме, оно што сматрамо да се дешава на небу и да долази са висина има често овоземаљско порекло. У готово свим древним и традиционалним кул-

тек се припремао за нови временски циклус чији почетак означава и поновно ослобађање и рађање Сунца.

Помрачење је, дакле, човек традиционалне културе схватао као повод да помогне угроженом Сунцу да би оно могло њему у свладавању животних те-

могућности наше контроле. Помрачење Сунца је данас првенствено атрактивни небески догађај чије узроке знамо, али чије потиснуто негативно митско значење исијава ка другим непознатим опасностима. Оно данас симболизује опасност од помрачења људског ума и

Образовање

Филозофија у уџбенику

Иван Коларић: „Филозофија“;
издавач: Учитељски факултет,
Ужице

Место и улога филозофске културе у историји људског друштва обавезује сваки образовни систем на одговорно и стручно предавање знања о филозофији. Творци наставног програма и професори филозофије рачунају са једном особеном методиком, у којој преовлађује разговор и запитаност о модалитетима мишљења о свеколикој стварности, како у прошлости тако и у стварности. Каква треба да буде улога уџбеника као основног извора и средства знања у предавању (преношењу) филозофске културе? У најширем значењу, одговор на ово питање се концентрише око начина текстуализације историје филозофске мисли, упознавања младог читаоца са личностима, правцима, схватањима од античке епохе до савременог друштва. Овако, у најширим потезима, одређен наставни циљ уџбеника (приручника) филозофије различито се концептуализује и дидактичко-методички обликује.

Стање уџбеничке литературе из филозофије у Републици Србији није задовољавајуће. Већ скоро две деценије у нашим школама користи се уџбеник Вељка Кораћа и Бранка Павловића „Историја филозофије“, у издању Завода за уџбенике и наставна средства, упркос чињеници да аутори нису међу живима и одсуству новијих филозофских стремљења из уџбеничког текста. Један такав одговоран и одважан корак учињено је др Иван Коларић. Написао је уџбеник (приручник) филозофије и тако довео у питање „овлашћеност“ наручиоце ауторства, као и тобожњу привилегију филозофских катедри. Његов уџбеник показује да сваки образован филозоф са теоријским сензитивитетом има

На измаку столећа: између наде и разочарања

Прави лик универзума

У двадесет први век улазимо способни да читамо из велике космичке књиге, раширене пред нама, детаље постанка и развоја универзума, детаље нашег постанка

Одувек је крај једног временског периода и циклуса и почетак новој у људима изазивао колико неумерене наде и очекивања толико и суморна предвиђања. Крај двадесетог века истовремено је и крај миленијума, па се човек нашао на раскрсници какву није имао хиљаду година и неће је имати за следећих хиљаду. Тим новодом наш лист је на страницима Културног годатка од почетка године почео анкету, желећи да кроз учешће стваралаца из свих области уметности и науке понуди виђења века који је на измаку.

Истраживање универзума, од нашег Сунчевог система па до највећих растојања, представља једну од најграндиознијих интелектуалних авантура модерног човечанства. У двадесетом веку наш космички хоризонт је у толикој мери проширен да за то не налазимо примера у досадашњем развоју људског рода.

На сва велика питања која су себи постављали астрономи деветнаестог века астрономи двадесетог су дали одговор. Нису одговорили само на једно питање. Да ли постоји живот изван Земље? Питања којима се на крају столећа бави астрономска наука постављена су у овом веку, а већину су поставили данас још живи астрономи.

Пре сто година ми нисмо знали како сијају звезде, већина астронома је претпостављала да је универзум вечан и у основи непроменљив. Имали смо само рудиментарна знања о једној галаксији – Млечном путу.

Велики прасак

Данас знамо да је космос релативно млад и да се током свог развоја драматично мењао. Нуклеарне процесе услед којих звезде сијају проучавамо у лабораторијама. Светлост најудаљенијих галаксија које личе

пред нама као отворена књига, јер што даље телескоп води наш поглед у дубине космоса, он нас, попут времеплова, води све даље у прошлост. Светлост се, наиме, простира коначном брзином од 300.000 километара. Управо та коначност брзине светлости даје нам величанствену прилику да, гледајући телескопом све удаљеније и удаљеније објекте, имамо пред собом неизвитоперну историју универзума.

Астрономима деветнаестог века чинило се да је изглед звездама осутог ноћног неба прави лик нашег универзума и да се звезде и галаксије простиру бесконачно. Године 1924. Едвин Хабл је показао да су спиралне маглине у ствари друге галаксије, на тако великим удаљеностима да су светлости потребни

телескоп је омогућио да се сагледа потпуно ново и непознато рендгенско небо. Од посебног значаја је и лансирање Хабловог телескопа са огледалом пречника 2,4 м, 1990. године. Он је проширио наше космичке видике за више од два реда величине и изузетно побољшао могућности за истраживање универзума.

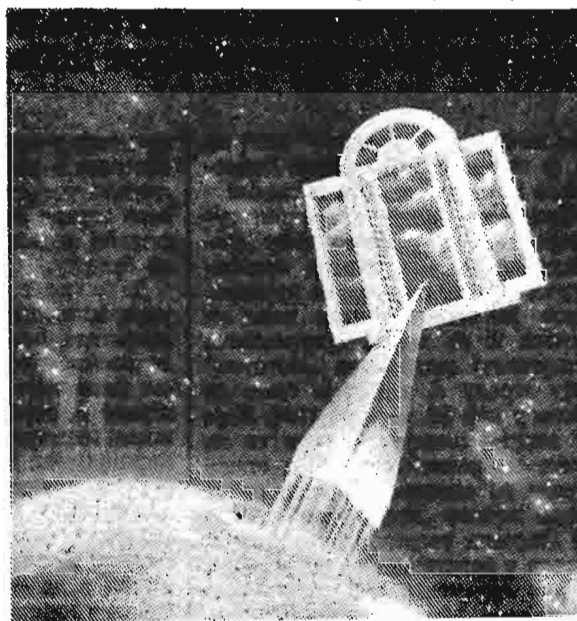
Први сателит потпуно посвећен астрометрији, Хипархос, лансиран је августа 1989. године. Помоћу телескопа са огледалом од 29 цм извршена су прецизна мерења положаја, растојања и кретања 118.000 звезда, а са нешто мањом прецизношћу они подаци су добијени и за још

мерењем удаљености, док ће астрономи двадесет и првог века помоћу овог инструмента моћи да премере цео галактички диск и добар део његове непосредне околине.

Нови одговори

Развој космичких истраживања потпуно је изменио наше познавање Сунчевог система. Човек је ступио ногом на Месец а космички бродови Земље из непосредне близине су испитали све планете Сунчевог система осим Плутона, откривеног 1930. године. Сазнали смо шта крије густа атмосфера Венере, више година су Викинг 1 и 2 вршили истраживања на површини Марса. Установљено је да прстенови не красе само Сатурн него и Јупитер, Уран и Нептун. Сазнали смо много и о породицама сателита, који су од светлих тачкица у видном пољу телескопа постали нови светови о којима имамо пуно података.

У двадесет први век улазимо способни да читамо из велике космичке књиге раширене пред нама детаље постанка и развоја универзума, детаље нашег постанка. За следећи век има још много великих питања која чекају одговор. Каква је глобална топологија универзума? Да ли је универзум почео са више од четири димензије? Шта је био окидач Великог праска и да ли их је било још? Да ли постоје космолошки трагови епохе квантне гравитације? У новом веку предстоји и истраживање човека на Марс. Када ће у времену које долази човек дати одговор и на последње неодговорено питање које

чењу, одговор на ово питање се концентрише око начина текстуализације историје филозофске мисли, упознавања младог читаоца са личностима, правцима, схватањима од античке епохе до савременог друштва. Овако, у најширим потезима, одређен наставни циљ уџбеника (приручника) филозофије различито се концептуализује и дидактичко-методички обликује.

Стање уџбеничке литературе из филозофије у Републици Србији није задовољавајуће. Већ скоро две деценије у нашим школама користи се уџбеник Вељка Кораћа и Бранка Павловића „Историја филозофије“, у издању Завода за уџбенике и наставна средства, упркос чињеници да аутори нису међу живима и одсуству новијих филозофских стремљења из уџбеничког текста. Један такав одговоран и одважан корак учинио је др Иван Коларић. Написао је уџбеник (приручник) филозофије и тако довео у питање „овлашћене“ наручиоце ауторства, као и тобожњу привилегију филозофских катедри. Његов уџбеник показује да сваки образован филозоф са педагошким сензибилитетом има шансу да покаже своје умеће у текстуализацији задатака наставе филозофије.

У којој мери је др Иван Коларић успео да оствари циљ адекватности сазнајних садржаја уџбеника и његовог дидактичко-методичког обликовања?

Основна замисао уџбеника морала је да следи један структурно-образовни стандард у предавању предмета филозофије - увод у филозофију и њену историју. Тако у делу „Увођење у филозофију“ одређује се појам, однос филозофије и других облика духа и филозофска систематика (дисциплине). Други део уџбеника обухвата њену историју: античку филозофију (досократска, Сократ, Платон, Аристотел, хеленско-римска), средњовековну (хришћанство), ново-вековну (ренесанса, емпиризам, рационализам, просветитељство, класична немачка филозофија) и савремена филозофија (филозофија живота, марксистичка филозофија, прагматизам, позитивизам, феноменологија, егзистенцијализам, постмодерна). У садржајној структури уџбеника налази се прва иновација: први пут се у уџбенику филозофије на српском језику од 1945. обрађује византијска филозофија и филозофска мисао светог Саве.

лектуалних авантура модерног човека. У двадесетом веку наш космички хоризонт је у толикој мери проширен да за то не налазимо примера у досадашњем развоју људског рода.

На сва велика питања која су себи постављали астрономи деветнаестог века астрономи двадесетог су дали одговор. Нису одговорили само на једно питање. Да ли постоји живот изван Земље? Питања којима се на крају столећа бави астрономска наука постављена су у овом веку, а већину су поставили данас још живи астрономи.

Пре сто година ми нисмо знали како сијају звезде, већина астронома је претпостављала да је универзум вечан и у основи непроменљив. Имали смо само рудиментарна знања о једној галаксији - Млечном путу.

Велики прасак

Данас знамо да је космос релативно млад и да се током развоја драматично мењао. Нуклеарне процесе услед којих звезде сијају проучавамо у лабораторијама. Светлост најудаљенијих галаксија које данас видимо враћа нас у прошлост од неколико милијарди година после почетка, а позадинско зрачење које истражујемо је остатак прве прасветлости која је синула триста хиљада година после пралочетка, много пре него што су прве галаксије формиране. Наши космички бродови из непосредне близине су истражили све у деветнаестом веку познате планете, а астрономи су 1992. године открили и планете око других звезда. Човек је своје астрономске инструменте избацио у космос, изван атмосфере која нам је дозвољавала да проучавамо само видљиво и радио небо. Настале су потпуно нове астрономске дисциплине као што су радионастрономија, вангалактичка астрономија, астрохемија... Лансирање првог Земљиног вештачког сателита, 1957. године, означило је почетак космичке ере. У историји људског рода златним словима ће остати уписано да је у двадесетом веку човек напустио колевку Земљу, виноу се у космос и ногом ступио на један страни свет.

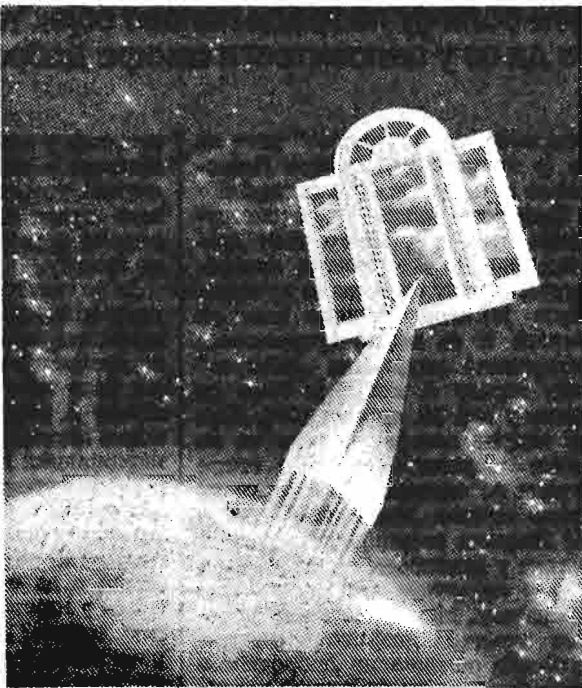
Како су се могућности астрономских инструмената развијале, истраживање историје космоса постало је један од главних правца модерне астрономије. А та историја лежи

у прошлости, иди ове даље у прошлост. Светлост се, наиме, простира коначном брзином од 300.000 километара. Управо та коначност брзине светлости даје нам величанствену прилику да, гледајући телескопом све удаљеније и удаљеније објекте, имамо пред собом неизвитоперену историју универзума.

Астрономима деветнаестог века чинило се да је изглед звездама осуетог ноћног неба прави лик нашег универзума и да се звезде и галаксије простиру бесконачно. Године 1924. Едвин Хабл је показао да су спиралне маглице у ствари друге галаксије, на тако великим удаљеностима да су светлости потребни милиони година да их пређе. Хабл је открио да се изван наше Галаксије налази читав један непознати универзум, а да је наш Млечни пут само његов сићушли делић. Истражујући све даље и даље галаксије он је 1929. године установио да се тај универзум шири. Пошто се данас васиона шири, ово ширење је у прошлости морало да залочне од неког веома компактног, веома густог стања. Почетак стварања назван је Велики прасак. Овакв космолошки модел почео је да се развија 1922. када је совјетски научник Фридман, полазећи од Ајнштајнове теорије релативности, формулисао модел васионе која се шири. У модерном облику формулисао га је Џорџ Гамов 1946. године.

Највећи значај за даљи развој астрономије има изношење телескопа у орбиту изван Земљине атмосфере, која попут копрене замагљује поглед астронома према звездама. Читаве мале револуције изазвали су резултати космичких мисија у којима је 1978. године у орбиту око Земље лансиран телескоп за ултраљубичасто подручје, од 45 цм и исте године рендгенски телескоп од 58 цм. Овај

скопа са огледалом од 29 цм извршена су прецизна мерења положаја, растојања и кретања 118.000 звезда, а са нешто мањом прецизношћу ови подаци су добијени и за још

ШТА НАМ ТО КОСМОС ГОВОРИ ДОК УЛАЗИМО У ТРЕЋИ МИЛЕНИЈУМ

500.000 звезда, што је укупно више података те врсте него што је човек сакупио од дана када је први пут погледао ка звездама, па до ласнирања Хипархоса. Његов наследник у двадесет и првом веку биће звездани интерферометар ГАИА, који треба да посматра и до 100 милиона објеката. Хипархос је истражио близу 0,1 проценат галаксије директним

Запис о првој књизи

Ватрена кућа

Над романом Јасмине Баце „Свештеник из Хиландара“, који је објавила издавачка кућа „Отаџбина“

Прва књига прозе - роман у четрдесетри главе младе списатељице Јасмине Баце „Свештеник из Хиландара“ (издавач „Отаџбина“), необичан је по много чему. Ауторка се игра и поиграва само онда када зна да исход неће измаћи из њених руку.

Земље из непосредне близине су испитали све планете Сунчевог система осим Плутона, откритеног 1930. године. Сазнали смо шта крије густа атмосфера Венере, више година су Викинг 1 и 2 вршили истраживања на површини Марса. Установљено је да прстенови не красе само Сатурн него и Јупитер, Уран и Нептун. Сазнали смо много и о породицама сателита, који су од светлих тачкица у видном пољу телескопа постали нови светови о којима имамо пуно података.

У двадесет први век улазимо способни да читаме из велике космичке књиге раширене пред нама детаље постанка и развоја универзума, детаље нашег постанка. За следећи век има још много великих питања која чекају одговор. Каква је глобална топологија универзума? Да ли је универзум почео са више од четири димензије? Шта је био окидач Великог праска и да ли их је било још? Да ли постоје космолошки трагови епохе квантне гравитације? У новом веку предстоји и искрцавање човека на Марс. Када ће у времену које долази човек дати одговор и на последње neodговорено питање које су себи постављали астрономи деветнаестог века - да ли изван Земље постоји живот?

Човекова радозналост нема граница. Добри одговори рађају нова питања. А Едвин Хабл, истражујући границу свога универзума, писао је 1936. године: „На крајњем, нејасном хоризонту трагамо међу приказима посматрачких грешака за ретким знацима који су једва нешто више поуздани. Трагање ће се наставити. Потреба је старија од историје. Није задовољена и не може се потиснути.“

Милан С. ДИМИТРИЈЕВИЋ

ђаји често понављају у измаглици. То значи да вуче тихе потезе који размрсују конце митологије. Пред читаоцем дефилирају лица невиности и прерушена у кожу звери.

Роман „Свештеник из Хиландара“ се чита готово као докумен-

ПРИЧА О КАЛЕНДАРУ

Три фасцинантне нуле

Календар је систем по коме се тропска година дели на дане, недеље и месеце. – У Краљевини СХС Грегоријански календар званично уведен крајем јануара 1919. године. – Најтачнији Миланковићев календар

О календару нико не би могао да напише причу, а да ова не изазове полемику и оспоравања. Сигурно је да нема човека на планети који бар једанпут у животу није узео календар у руке, како би се оријентисао у времену. Ови дани, нове, 2000. године, донели су још једно, додатно узбуђење: да ли са првим јануаром наступа нови век и трећи миленијум? За познаваоце проблематике дилеме нема. Све је јасно као дан. Ипак, та нова година има своју јединствену чар: после 10 векова, у новогодишњој ноћи мењају се све четири цифре, а посебно фасцинирају три нуле.

О календарима, некадашњим и актуелним, разговарали смо са нашим угледним астрономом др Миланом С. Димитријевићем, који за „Политику“ каже:

– Један од најважнијих задатака астрономије у прошлости био је праћење периода измене годишњих доба, због његове изузетне важности за човекову делатност. Циклус измене годишњих доба, дефинисан једним обртајем Земље око Сунца (прецизно речено, период између два проласка привидног лика Сунца кроз пролећну или гама тачку за време узастопних пролећних равнодневница) назива се тропска година и износи 365,242 дана. Календар је систем по коме се тропска година дели на дане, недеље и месеце. Главна тешкоћа је у то-

ли, секстилис, септембар, октобар, новембар и децембар. Касније су додата још два месеца, јануар и фебруар. Римска година трајала је 355 дана, дакле, била је прекратка. Зато су сваке друге године 23. фебруара додали по 22 дана, а сваке четврте још по један, укупно 23 дана. То је било готово један дан дуже од стварне године, па се за један век стварала разлика од око три месеца.

Да би се календар довео у склад са природом, свештеници су повремено сазивали народ, обично првог у месецу и објављивали колико тај месец треба да има дана, односно подешавали календар. На крају је око рачу-

тропске године, па касни за променом годишњих доба. Она се од тропске године разликује за 0,0078 дана. Разлика од једног дана накупи се за 128 година. Зато се с времена на време, почетак календарске године морао подешавати, као што је то урађено на концилу у Никеји 325. године.

Папа Гргур XIII, на савет астронома Јулијана, увео је 1582. године календар прилагођенији тропској години. Да би надокнадио десетодневно закашњење календарске године од последњег подешавања на Никејском сабору, он је додао 10 дана тако што је после 4. октобра 1582. године дошао 15. октобар. Овај календар је добио име Грегоријански.

До Првог светског рата у свим православним земљама био је на снази Јулијански календар. Стварање Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца донело је проблем календара, пошто је у Србији, Црној Гори и Македонији био на снази стари Јулијански календар, а у западним деловима земље још је од 1584. године на снази био Грегоријански календар. Зато је 19. (31) јануара 1919. године у Краљевини СХС званично уведен Грегоријански календар.

Милутин Миланковић је на Конгресу православних цркава у Цариграду предложио календар тачнији од Грегоријанског. По њему ће преступна бити свака го-

дина, па касни за променом годишњих доба. Она се од тропске године разликује за 0,0078 дана. Разлика од једног дана накупи се за 128 година. Зато се с времена на време, почетак календарске године морао подешавати, као што је то урађено на концилу у Никеји 325. године.

ЈАНУАР ЈЕ ВРЕМЕ ЗА МАГЛУ

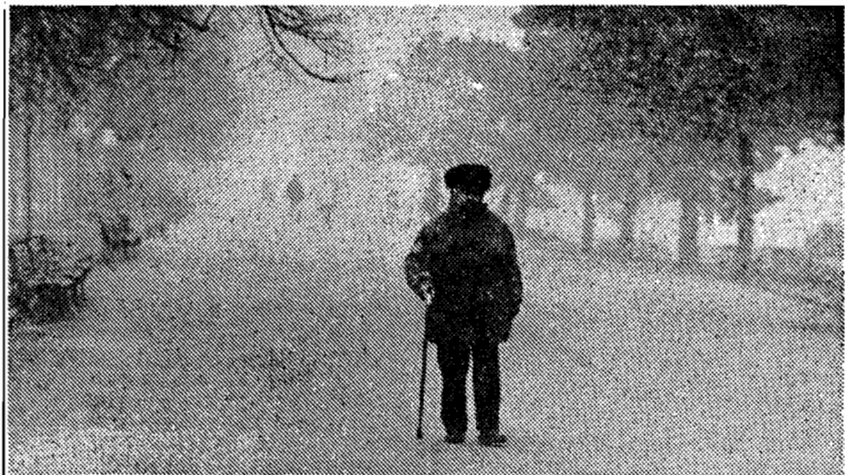
Поглед у белу атмосферу

За ваздушни саобраћај магла „непријатељ број један“. – И човек има „своје“ магле. – Најугроженије котлине и долине река

Последњих дана Београду недостају Шерлок Холмс и доктор Вотсон да би утођај био комплетан. Није немогуће да се овај тандем негде шуња, али је невидљив због густе магле. Овај природан, метеоролошки феномен врло је неомилљена појава, нарочито за возаче, док су га ваздухопловци одавно прогласили „непријатељем број један“. Ништа тако успешно као маг-

маглама познате су котлине око Пожеге и Ваљева.

Ако је хлађење тла све јаче, температура расте као и надморска висина, магле имају већу дебљину и дуже се задржавају. При тако стабилној временској ситуацији магла може да обухвати веће површине. Радиосондажна мерења показују да такве магле имају висину од 400 до 1.000 метара. Овако високе маг-

Кораца кроз маглу

(Снимио: А. Васиљевић)

ла не прикуцава летелице за аеродромске писте и одлаже нека важна и давно планирана путовања. Прецизно је израчунато: видљивост у магли мања је од 1.000 метара, а у густој магли чак и од 50 метара.

У току јесени и зиме постоје периоди када се средња Европа и Балканско полуострво налазе под утицајем поља високог ваздушног притиска. Тада влада стабилно време, веома погодно за појаву магле и мрза, али уз још неколи-

ле истовремено могу да захвате Војводину, Посавину, Поморавље, као и долине река. Обично се задржавају од 10 до 12 часова, а понекад и целог дана, отежавају друмски, речни и ваздушни саобраћај, а видљивост је обично од 10 до 50 метара.

Густе магле понекада прате слабе падавине, росуље или измаглице, што је узрок клизавих и влажних коловоза. Ако је температура испод нуле, онда се у магли таложи зрнасто или кристаласто иње или пада зрнасти снег

има своју јединствену чар: после 10 векова, у новогодишњој ноћи мењају се све четири цифре, а посебно фасцинирају три нуле.

О календарима, некадашњим и актуелним, разговарали смо са нашим угледним астрономом др Миланом С. Димитријевићем, који за „Политику“ каже:

– Један од најважнијих задатака астрономије у прошлости био је праћење периода измене годишњих доба, због његове изузетне важности за човекову делатност. Циклус измене годишњих доба, дефинисан једним обртајем Земље око Сунца (прецизно речено, период између два проласка привидног лика Сунца кроз пролећну или гама тачку за време узастопних пролећних равнодневница) назива се тропска година и износи 365,242 дана. Календар је систем по коме се тропска година дели на дане, недеље и месеце. Главна тешкоћа је у томе што календар мора да има цео број дана, а тропска година их нема. Зато се настоји да правила за календар доведу до тога да календарска година у дужем низу година у просеку буде што ближе тропској.

Сувише кратка година

Најстарији египатски календар имао је 12 месеци по 30 дана, што је чинило 360 дана, а преосталих пет се додавало на крају године. Али стари Египћани су запазили да је година од 365 дана, која је примењивана и у Месопотамији, сувише кратка. Сваке четири године разлика се повећавала за готово један дан. Та неусаглашеност исправљена је Канопским едиктом 238. године пре наше ере, тако што је свака четврта година одређена као преступна, па има дан више, тј. 366 дана.

Код старих Грка година је почињала када Сунце дође у одређени положај, а сваки месец је почињао са младим Месецем. Да би то постигли, они су стално морали да врше исправке, додавањем појединих дана. Римски календар је у почетку имао 10 месеци: март, април, мај, јун, квинти-

лendarске године од последњег подешавања на Никејском сабору, он је додао 10 дана тако што је после 4. октобра 1582. године дошао 15. октобар. Овај календар је добио име Грегоријански.

До Првог светског рата у свим православним земљама био је на снази Јулијански календар. Стварање Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца донело је проблем календара, пошто је у Србији, Црној Гори и Македонији био на снази стари Јулијански календар, а у западним деловима земље још је од 1584. године на снази био Грегоријански календар. Зато је 19. (31) јануара 1919. године у Краљевини СХС званично уведен Грегоријански календар.

Милутин Миланковић је на Конгресу православних цркава у Цариграду предложио календар тачнији од Грегоријанског. По њему ће преступна бити свака година дељива са четири, са изузетком година којима се завршавају векови. Година 2000. је преступна и по Јулијанском и по Грегоријанском и по Миланковићевом календару. Овај последњи одступа за један дан од тропске године тек после 40.000 година, па је најтачнији од свих који су овде разматрани. Пошто се и дужина тропске године са временом мења, даље побољшавање тешко да би имало практични смисао. Миланковићев предлог Сабор је усвојио и Синод Цариградске цркве одмах га је прихватио, али он ни до данас није реализован.

Слободанка Андрић

Други или трећи миленијум

У поноћ 31. децембра завршила се у потпуности 1999. година и 1. јануара 2000. је први дан 2000. године. Значи, на крају првог јануара имамо пуних 1999. година и један дан. Година 2000. завршиће се, као и свака година, 31. децембра у поноћ, када ће се завршити и 20. век и други миленијум.

нања времена дошло до потпуне збрке и нико осим свештеника није знао колико ће наредни месец имати дана. Пошто се сазивање народа, да би им се објавиле промене у календару, звало цалатио, одатле потиче латински назив календе за први дан у месецу, као и назив календар. Да би докрајчио збрку око рачунања времена, према савету астронома Созигена, Јулије Цезар је у Риму увео египатски календар 46. године пре наше ере, па се по њему такав календар назива Јулијански. После 23. фебруара по Римском календару, додата су 23 дана, а између новембра и децембра додата је 67 дана, тако да је 46. година пре наше ере у Риму имала 445 дана. На тај начин календарска година је прилагођена тропској.

Једноставно математичко правило

Први дан марта 45. године пре наше ере обележен је као први јануар прве године Јулијанског календара. Од тада почиње да важи Јулијански календар, који и данас користи Православна црква. Преступне године су дефинисане једноставним математичким правилом. То су оне године које су дељиве са четири. По Јулијанском календару, у четворогодишњем просеку година траје 365,25 дана, нешто је дужа од

Кораци кроз маглу

(Снимио: А. Васиљевић)

ла не прикуцава летелице за аеродромске писте и одлаже нека важна и давно планирана путовања. Прецизно је израчунато: видљивост у магли мања је од 1.000 метара, а у густој магли чак и од 50 метара.

У току јесени и зиме постоје периоди када се средња Европа и Балканско полуострво налазе под утицајем поља високог ваздушног притиска. Тада влада стабилно време, веома погодно за појаву магле и мрза, али уз још неколико услова. Магла се углавном образује као последица хлађења земље и приземног слоја ваздуха. У току јануара ноћ траје око 15 сати и то је довољно за јаче хлађење тла у ведрој ноћи. Магла је, заправо, кондензована водена пара у приземном слоју ваздуха.

При стабилном времену магла се образује у току ноћи при ведром и тихом времену, а посебно пред излазак Сунца, када је хлађење тла најјаче и када владају најниже температуре. То су приземне магле и њихова висина износи неколико десетина метара. Ове магле најчешће се јављају по котлинама и долима река. По изласку Сунца брзо нестају и нису већа препрека за нормалан саобраћај. По таквим

ле истовремено могу да захвате Војводину, Посавину, Поморавље, као и долине река. Обично се задржавају од 10 до 12 часова, а понекад и целог дана, отежавају друмски, речни и ваздушни саобраћај, а видљивост је обично од 10 до 50 метара.

Густе магле понекада прате слабе падавине, росуље или измаглице, што је узрок клизавих и влажних коловоза. Ако је температура испод нуле, онда се у магли таложу зрнасто или кристаласто иње или пада зрнасти снег.

У већим градовима при магли нагло се повећава загађеност ваздуха и то од издувних гасова аутомобила и сагоревања, у топланама на пример, када нема размене струјања између приземних и виших слојева ваздуха. Време је тада углавном тихо, температура се минимално колеба, од једног до два степена.

И човек је, нажалост, стваралац магле. Он својом активношћу и те како доприноси загађењу атмосфере. Градске и индустријске магле су последица велике загађености ваздуха, а узрок су многобројна ложишта, димњаци фабрика, топлане, термоелектране и, поново, издувни гасови аутомобила...

Слободанка Андрић

ДОСИЈЕ „ПОЛИТИКЕ“: ЖИВОТ ХЕНДИКЕПИРАНИХ

Без обе руке зидао кућу, возио ауто...

У породици Зрењанинца Зорана Михајлова реч инвалид се не помиње. – Сваког дана морам све више да напредујем, одлучио Зоран после несреће у којој је изгубио руке

Зрењанин, јануара – Живот је борба у којој не сме да буде предаје – каже Зоран Михајлов из Зрењанина, човек којег је, као и многе друге, задесила несрећа, али који према таквој судбини несумњиво има специфичан однос. Он је у четрнаестој години остао без обе руке, а после тога зидао је кућу, копао, возио аутомобил и култиватор, гајио свиње... Зоран не воли да говори о томе

другачије да размишљам и да грађи своју нову животну филозофију. Решио сам да уђем у борбу у којој до дан-данас нема колебања – прича Зоран и додаје да је неколико пута био у иностранству, у европским земљама и Америци.

– У Њујорку и Хјустону су испитивали могућност да ми утраде вештачке – електронске руке. Био сам спреман и да послужим за експерименте за њихову индустри-

ју када је 1980. склопио брак са супругом Летицом, наредне године добио је сина Горана. Породица је сваког дана све више напредовала упркос чињеници да и Летица има здравствених проблема (реч инвалид и сличне у овој породици се нерадо користе).

– Горан нам је понос. Изузетно је вредан, пажљив, одличан и као ученик и данас као студент. Његов однос према оцу је посебна прича

зашапли да је година од 300 да-
на, која је примењивана и у Ме-
сопотамији, сувише кратка. Сва-
ке четири године разлика се по-
већавала за готово један дан. Та
неусаглашеност исправљена је
Канопским едиктом 238. године
пре наше ере, тако што је свака
четврта година одређена као пре-
ступна, па има дан више, тј. 366
дана.

Код старих Грка година је по-
чињала када Сунце дође у одре-
ђени положај, а сваки месец је
почињао са младим Месецем. Да
би то постигли, они су стално мо-
рали да врше исправке, додава-
њем појединих дана. Римски ка-
лендар је у почетку имао 10 месе-
ци: март, април, мај, јун, квинти-

имала 445 дана. На тај начин ка-
лендарска година је прилагође-
на тропској.

Једноставно математичко правило

Први дан марта 45. године пре
наше ере обележен је као први
јануар прве године Јулијанског
календара. Од тада почиње да
важи Јулијански календар, који
и данас користи Православна
црква. Преступне године су де-
финисане једноставним матема-
тичким правилом. То су оне годи-
не које су дељиве са четири. По
Јулијанском календару, у четво-
рогодишњем просеку година тра-
је 365,25 дана, нешто је дужа од

У СРЕДЊЕМ БАНАТУ

Смањена опасност од поплава

Зрењанин, 5. јануара
На подручју средњег Баната јуче
је укинута стање одбране од по-
плава које су озбиљно угрожавале

У ОПШТИНИ КУЛА

Отклањају се последике

Кула, 5. јануара
Насеља у општини Кула нису
поштеђена подземних вода. Посеб-
но је била тешка ситуација у Кули,
где је вода поплавила баште и ко-
ловозе у улицама а у великој мери
оштетила старе куће од набоја.
Једно извориште пијаће воде није
могло да се користи због чега је
снабдевање града водом било изу-
зетно отежано.

Директор јавног предузећа За-
вод за изградњу инжењер Војин
Ачански каже да је недељу дана
било ангажовано више багера ра-
ди чишћења постојећих и проко-
павања нових канала како би се
омогућило отицање воде. Стање је,
каже директор Ачански данас по-
вољно јер се вода углавном повук-
ла. Истина, на коловозима је остао
муљ, па се возачима препоручује да
опрезно возе.

М. А.

овдашњих пет општина – Зрењанин,
Нови Бечеј, Нова Црња, Житиште
и Сечањ, током целог децембра.
Делимично повлачење воде
омогућено је снижавањем водоста-
ја у Тамишу и Бегеју, а стручњаци
упозоравају да би евентуалне па-
давине врло брзо могле да повећа-
ју ниво подземних вода, па препо-
ручују опрез.

Подземне воде изазвале су нај-
више недаћа и оне су узроковале
пад десетина кућа, махом старих и
направљених од набоја, а поред
насеља вода се излазила и на вели-
ке површине под усевиима. Висок
ниво подземних вода је последица
обилних падавина у целој прошлој
години, јер је овде по квадратном
метру пало дупло више кише од
вишегодишњег просека. Због висо-
ког водостаја река било је отежано
одвођење воде из насељених места,
а проблем су делом изазвали и за-
пушени и запуштени канали, па су
даноноћно били ангажовани пум-
пе и механизација за прокопавање.

Озими усеви су под ледом што с
једне стране штети, а са друге
стране је добро јер омогућава по-
степеното отицање подземних вода.

Б. Б.

цркве одмах га је прихватио, али
он ни до данас није реализован.
Слободанка Андрић

долинама река. По изласку Сунца
брзо нестају и нису већа препрека
за нормалан саобраћај. По таквим

не, термоелектране и, поново, из-
двудни гасови аутомобила...
Слободанка Андрић

ДОСИЈЕ „ПОЛИТИКЕ”: ЖИВОТ ХЕНДИКЕПИРАНИХ

Без обе руке зидао кућу, возио ауто...

У породици Зрењанинца Зорана Михајлова реч инвалид се не помиње. – Сваког дана морам све
више да напредујем, одлучио Зоран после несреће у којој је изгубио руке

Зрењанин, јануара
– Живот је борба у којој не сме
да буде предаје – каже Зоран Ми-
хајлов из Зрењанина, човек којег
је, као и многе друге, задесила не-
срећа, али који према таквој судби-
ни несумњиво има специфичан од-
нос. Он је у четрнаестој години ос-
тао без обе руке, а после тога зидао
је кућу, копао, возио аутомобил и
култиватор, гајио свиње...

Зоран не воли да говори о томе,
нити да се, како каже, слика у ме-
дијима јер то може да изазове са-
жаљење, што он не жели.

– Да се разумемо, не кријем ја
свој недостатак и не смета ме када
неки кажу – онај Зоран без руку,
пошто је то чињеница, али се бојим
да моју причу неко не схвати као
тражење некакве помоћи – каже он
прихватајући разговор који би мно-
гима могао бити подстрек. Јер, жи-
вимо у време ратова и трагедија у
којима су појединци доживели
судбину сличну његовој, па им Зо-
раново искуство можда може по-
вратити веру и наду.

Зоран је рођен 1950. године у
Житишту. У својим несташним го-
динама, 1964, попео се на електрич-
ни стуб и рукама додирнуо жице
под високим напоном. Руке су му
до те мере изгореле да су обе мора-
ле бити ампутиране на београд-
ском Институту за мајку и дете.

Бити човек, а не машина

– Не треба да објашњавам како
ми је период рехабилитације био
тежак, пре свега на психичком пла-
ну. Сећам се како ме је неки Миша
из Чачка питао како ћу сада без
руку, а када сам бризнуо у плач,
открио је чаршав и показао да он
нема ноге, а био је стално располо-
жен и спреман на шалу. Почео сам

другачије да размишљао и да гра-
дим своју нову животну филозофи-
ју. Решио сам да уђем у борбу у ко-
јој до дан-данас нема колебања –
прича Зоран и додаје да је неколи-
ко пута био у иностранству, у европ-
ским земљама и Америци.

– У Њујорку и Хјустону су испи-
тивали могућност да ми уграде
вештачке – електронске руке. Био
сам спреман и да послужим за ек-
сперименте за њихову индустриј-
ску производњу, што би помогло и
другима, али нисам могао да под-
несем то што су они у мени видели
некакав уређај-машину, а не чове-
ка. А ја сам желео да будем човек
као живо биће које мисли својом
главом и које поседује много више
од руку – објашњава Зоран.

У Зрењанин је дошао 1972. годи-
не, чврсто решен да се сналази без
руку. Хтео је, каже, да живи с на-
родом, а не у изолацији. Доселио
се на периферију града да би био у
близини сестре. Како надокнадити
недостатак руку у обављању сва-
кодневних послова?

Син наследио очеву упорност

– Ту ми је девиза била попут оне
из филма – сваког дана морам све
више да напредујем. Прилагођа-
вао сам алат и машине. Зидао сам
кућу, обрађивао башту и да не на-
брајам све остале радње које су за
човека са свим екстремитетима јед-
ноставне, а мени су биле проблем.
Тако сам врло брзо научио да пи-
шем на два начина, да оловку
држим у зубима или међу ножним
прстима – каже Зоран који данас
без руку уме да вози ауто, обрађује
башту култиватором и ашовом и
скоро да нема посла који не може
да обави.

Живот му је добио нову димензи-

ју када је 1980. склопио брак са
супругом Летицом, наредне године
добио је сина Горана. Породица је
сваког дана све више напредовала
упркос чињеници да и Летица има
здравствених проблема (реч инва-
лид и сличне у овој породици се
нерадо користе).

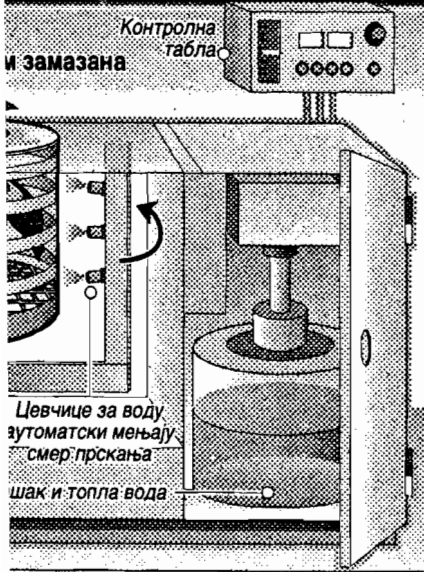
– Горан нам је понос. Изузетно је
вредан, пажљив, одличан и кас
ученик и данас као студент. Његов
однос према оцу је посебна прича
и убеђена сам да га никада неће
разочарати ни изневерити. Од њега
је наследио инат и ту неопisivу
вољу. И ферије користи да заради
неки динар да нас растерети, а ква-
ла богу здрав је и ништа му није
тешко – каже мајка.

– Нема тих проблема који се не могу
савладати ако човек то жели, само
бити упоран и издржљив. Рад стављам
на прво место. Мислим да је боље и да
бе радити него да се седети. Човек је
рођен да ствара, радом се могу надомести
сви телесни или било који други не-
достаки, а не знам ко их нема. Нисам
демагог па да тврдим како не бих желео
да сам богат – желео бих, али да то по-
станем на поштен начин, ни на чију
штету. Моје задовољство је велико и
кад засадим 110 струкова парадајза и
уберем тону парадајза, кад на истој
парцели имам две жетве, кад ухраним
свиње. Некада сам од социјалне помоћи
могао да купујем хлеб и млеко и да под
миром дажбине. Већ две године не сти-
же помоћ, али никад нећу отићи у неку
канцеларију да питам зашто. Сви живи-
мо тешко и треба имати разумевања
Убеђен сам да ће ова земља изаћи из
кризе ако будемо сви поштено радили
а некој помоћи споља се не надамо – за-
вршава своју причу Зоран Михајлов.

Предвече Зоран радо оде у кафану
да се нађе с другарима. Кад има време
на пеца на оближњем језеру „Пескара”
– Најљепше је лети јер се ту купају и
сунчају зрењанинске лепотице – додаје
крз смех.

Б. Ђукић

ЛИНА ЗА ПТИЦЕ

ОДУЖИТИ ЖИВОТ

КРЕВЕТУ И НАЊИРУ

Интимни односи омогућују да се
оница од 122 године

Надмучени. Корисни су, у умереним количинама, црно вино, нарочито одлежало у буреги, и шампањац. Разуме се да напаци, чија јачина износи 40 степени, и слични ни у ком случају не одржавају младост.

Штетни су разни безалкохолни напаци – „кока-кола“, „фанта“ и слични. Биљна уља, осим од кикирикија, корисна су, а маслац и маргарин – не.

Три пута седмично

У исхрани се препоручују першун, мирођија, нана, рузмарин и друго повртарско биље. Соли што мање, то боље. Уздржавати се од љутих зачина.

Сојино млеко се може пити колико душа жели, јер садржи калцијум. Али, млеко обогаћено гвожђем не доноси корист.

Међутим, неки научници не повезују дугочекост само с јелом. Амерички неуробиолог Девид Викас, који ради у Енглеској, убеђен је да старење може да успори – секс. Три пута седмично водите љубав и бићете десет година млађи! Закључак извучи на основу вишегодишњих посматрања 3.500 мушкараца и жена, од 18 до 102 године, у САД и Великој Британији.

Према мишљењу поменутог научника, 75 одсто старења организма зависи од тога како се човек понаша, а само 25 од генетског наслеђа. Љубавни живот и гимнастика за

КАДА ЈЕ 2000. ГОДИНА

Зашто не бисмо двапут славили

Руски академик Анатолиј Фоменко и амерички астрофизичар Овен Гингерич међу последњима су у ниски научника који доводе у сумњу разделницу другог и трећег миленијума

И док су хришћани минутих 365 дана готово били опседнути уласком у 2000. годину, остали становници наше планете (пет шестина) друкчијих вера и календара, нису се нимало узбуђивали.

И једнима и другима је, према једноставном математичком збрајању, јасно да трећи миленијум почиње тек за годину дана – 1. јануара 2001.

Астрофизичар Овен Гингерич, са Универзитета Харвард (САД), сматра да је тешко одредити разделницу између другог и трећег хиљадугодишња, јер не знамо од када се рачуна прво, иако су многи трећи дочекали 1. јануара 2000. године. А то није, строго говорећи, тачан почетак.

Секунда закашњења

„Славље би могло да почне десетак секунди, 365 дана или неколико година раније“, истиче Овен Гингерич, називајући миленијумско узбуђење „синдромом бројчаника“ и упоређујући га с неразумном веселошћу детета које буљи у брзиномер да опази када је казаљка прешла с 999 на 1.000. Не желећи да поквари слављеничко расположење, он је предложио да се два пута слави.

А када, у ствари, почиње трећи миленијум?

„Морам да кажем следеће, 2001. године, зато што тако показује календар који смо усвојили“, одговара Овен Гингерич.

Уважавајући овај редослед дана у години, установљен октобра 1592. почетак новог миленијума јесте 1. јануара 2001. године, зато што наше рачунање почиње прве године Господње (Anno Domini). Подлогу чине прорачуни из 531. године које је урадио калуђер Дионисијус Ексетуус, у научном свету назван Денис Мали. Дионисијус календар отпочиње доласком на свет новог владара Исуса Христа, који је рођен 25. децембра у години пре Христа, па би миленијум ваљало обележити 25. децембра 2000. године.

Али, ни то није прави почетак.

„Извесно је да се то догоди-

што значи да смо изгубили миленијумску разделницу.“

„Веровање у миленијум прозишло је из спајања идеје изражене у Псалму 90:4 (јер је тисућа година пред очима твојима као дан јучерашњи), са тумачењем сабата, или седмог дана, као симбола небеског починка у складу са Посланицом Јеврејима 4:4 – 9“, написао је у књизи „Време кроз историју“ Џералд Џејмс Витроу, професор математике на Империјалном колеџу у Лондону.

И својеврстан однос Земље и Месеца, додаје амерички астрофизичар, указује да смо омашили миленијум, макар неколико секунди. Сваке године, наиме, Месец се малчице удаљи од наше планете, што је успори за секунду. „Готово сваког 31. децембра добијамо додатну секунду“, наставља он. „Ако желите да израчунате када је миленијум, не заборавите да бројите уназад – пет, четири, три, два, један! Зато не започињите славље секунду раније.“

Упркос свему, ово је згодна прилика да видимо шта се променило у протеклих хиљаду година. На размеђи првог и другог миленијума многи људи су се узнемирили, верујући да се приближио „смак света“. А данашњи су месецима стрепели да компјутери сасвим не откажу.

Хиљаду мање

„Између миленијумске грешке (проблем 2000. године) и синдрома бројчаника сва пажња је, очигледно, усмерена на прво, што се догодило 1. јануара 2000. године“, закључује Овен Гингерич. „Зато сам одлучио да се не

дио. Другим речима, ми сада славимо улазак у друго, а не у треће хиљадугодишње. У прилог властитом ставу руски научник наводи бројне истраживаче, а пре свих претходника и учитеља Николаја Александровича Морозова.

Истрајни читалац прочитаће, поред осталог, да се слави Исак Њутн, творац теорије гравитације, увелико бавио хронолошким истраживањима, исказујућу неверицу у многе датуме древне историје. „Продужење хронологије“ збило се у средњем веку, када је, како пише у књизи, написана сва древна историја.

Долазак на овај свет бого-човека Исуса Христа везује се за упечатљив астрономски догађај, у „Библији“ описан, за веома блиставу звезду која је засјала над Витлејемом. Једни су склонили да у томе препознају супернову, други комету, а трећи међусобно приближавања двеју планета на небу (конјункција).

„Витлејемска звезда је, највероватније, нова или супернова“, сматра проф. др Милан Димитријевић, директор Астрономске опсерваторије у Београду. „Када унутар звезде, чија је маса, бар, 1,4 пута већа од Сунца, престану нуклеарне реакције, страховита гравитациона сила, коју више ништа не уравнива, почиње да је сажима, при чему се ствара повратни талас који изазива експлозивно сагоревање водоника у површинским слојевима, што видимо као нову или супернову. Код нових звезда сјај, у просеку, порасте око 60 хиљада пута за неколико дана, а у суперновама до десетак милиона за

Према истраживањима која су обављена у САД, 22 одсто Американаца пати од претеране гојазности. То државу стаје сваке године – 238 милијарди долара! У обзир су узети трошкови лечења болести које су повезане са гојазношћу, а то су дијабетес и кардиоваскуларне, не рачунајући отклањање саме гојазности.

издвајам и предлажем: зашто не бисмо два пута славили?”

Руски академик Анатолиј Тимофејевич Фоменко, угледни математичар, поткреп-

седмицу, а после тога спорије опада.“

Постоје друге претпоставке у вези с могућом природом ове звезде, а мало је ве-

...омо-пређе говече-дине, ета". И ва-штву. о, уб-врше згу се је ме-себно а чис-свињ-и, ви-мог-у.

...о-но-ивот, ји на-чким н, на-По-ану и на су-упус, дајз, бели беле змир-у да зних

пред-бана-шње, е, ки-Воћ-мати, гаду, миш-бити

алну до-вотну, јо зе-

десетак секунди, 300 дана или неколико година раније", истиче Овен Гингерич, називајући миленијумско узбуђење „синдромом бројчаника” и упоређујући га с неразумном веселешћу детета која буљи у брзиномер да опази када је казаљка прешла с 999 на 1.000. Не желећи да поквари слављеничко расположење, он је предложио да се два пута слави.

А када, у ствари, почиње трећи миленијум?
„Морам да кажем следеће, 2001. године, зато што тако показује календар који смо усвојили”, одговара Овен Гингерич.

Уважавајући овај редослед дана у години, установљен октобра 1592. почетак новог миленијума јесте 1. јануара 2001. године, зато што наше рачунање почиње прве године Господње (Anno Domini). Подлогу чине прорачуни из 531. године које је урадио калуђер Дионисијус Ексетуус, у научном свету назван Денис Мали. Дионисијев календар отпочиње доласком на свет новог владара Исуса Христа, који је рођен 25. децембра у години пре Христа, па би миленијум ваљало обељжити 25. децембра 2000. године.

Али, ни то није прави почетак.

„Извесно је да се то догодило раније, када је краљ Ирод владао Јудејом, а познато је да је он умро пре прве године Господње”, противречи Овен Гингерич. „Према томе, Христ је морао да угледа свет неколико година раније него што претпостављамо,

јум, не заборавите да бројите уназад – пет, четири, три, два, један! Зато не започињите славење секунду раније.”
Упркос свему, ово је згодна прилика да видимо шта се променило у протеклих хиљаду година. На размеђи првог и другог миленијума многи људи су се узнемирили, верујући да се приближио „смак света”. А данашњи су месецима стрепели да компјутери сасвим не откажу.

Хиљаду мање

„Између миленијумске грешке (проблем 2000. године) и синдрома бројчаника сва пажња је, очигледно, усмерена на прво, што се догодило 1. јануара 2000. године”, закључује Овен Гингерич. „Зато сам одлучио да се не

Према истраживањима која су обављена у САД, 22 одсто Американаца пати од претеране гојазности. То државу стаје сваке године – 238 милијарди долара! У обзир су узети трошкови лечења болести које су повезане са гојазношћу, а то су дијабетес и кардиоваскуларне, не рачунајући отклањање саме гојазности.

издвајам и предлажем: зашто не бисмо два пута славили?”

Руски академик Анатолиј Тимофејевич Фоменко, угледни математичар, поткрепљује, на извештан начин, претходну тврдњу, доводећи у сумњу датум рођења Исуса Христа и време одигравања многих историјских збивања. У књизи „Статистичка хронологија (математички поглед на историју)”, коју је пре две године објавио Математички институт Српске академије наука и уметности, он доказује да је од тројанских ратова до ренесансе протекло једва десет векова, уместо двадесет како се претпоставља.

„Рачунање година од Христовог рођења почело се употребљавати 747. (700 после Исусове смрти!), то јест 200 година после прорачуна Дениса Малог (шести век) који је, наводно, први израчунао датум Исусовог страдања (распећа)”, пише руски научник.

Узмемо ли у разматрање изречену претпоставку, Исус Христ је дошао на овај свет крајем првог миленијума, а Рим основан у време када се, како се данас верује, он ро-

...ренијуму, другој комету, а трећи међусобно приближавање двеју планета на небу (конјункција).

„Витлејемска звезда је, највероватније, нова или супернова”, сматра проф. др Милан Димитријевић, директор Астрономске опсерваторије у Београду. „Када унутар звезде, чија је маса, бар, 1,4 пута већа од Сунца, престану нуклеарне реакције, страховита гравитациона сила, коју више ништа не уравниожава, почиње да је сажима, при чему се ствара повратни талас који изазива експлозивно сагоревање водоника у површинским слојевима, што видимо као нову или супернову. Код нових звезда сјај, у просеку, порасте око 80 хиљада пута за неколико дана, а у суперновама до десетак милиона за

седмицу, а после тога спорије опада.”

Постоје друге претпоставке у вези с могућом природом ове звезде, а мало је вероватно, наглашава наш научник, да је то била комета, јер се она прилично разликује. Уосталом, четрдесет година пре Витлејемске звезде, у време убиства Јулија Цезара, појавила се сјајна комета, за коју су Римљани веровали да је императорова душа на путу ка небу.

„Планете се понекад, крећући се небеским сводом, нађу, у односу на нас, у истом правцу, а ми видимо да су веома близу. Догоди се, чак, да им се ликови поклопе. Овакву појаву астрономи зову конјункција”, тумачи др Милан Димитријевић. „Јохан Кеплер је изнео претпоставку да је Витлејемска звезда, у ствари, поклопљени лик Јупитера и Сатурна. Још је Аристотел описивао преклапање Јупитера и појединих звезда, а јеврејски филозоф и лекар из дванаестог столећа Мојсије Мајмонидес, писао је да се Месија може очекивати када Јупитер и Сатурн буду у конјункцији у сазвезђу Риба.”

Да ли су поклопљени ликови Марса и Јупитера, када су најсјајнији, могли да буду Витлејемска звезда? Сетимо се да су неки, за време зликовачког бомбардовања наше земље, наглашава др Милан Димитријевић, Марс и Венеру прогласили непријатељским сателитима. Да ли су пастири у Палестини исто то училили видењима зближене Јупитер и Сатурн?

Станислав Цветковић

Вави пир у пећини

Јоватно, да би надокнадили масноћу у леденим условима

ерзи-пита-ивни ђаци мис-ди-вали

отал-ртве, и не-доче-зак-код Тим-гвер-

није-юка-згућ, рија-

тро-ичи-гпос-мас-у ев-ског! нису-танана

срж и мозак су нарочито богати масноћама. Још су раније истраживања показала да су неандерталци, касно у зиму, разбијали лобање јелена и јели мозак. Али, ломљене су и главе неандерталаца.

Неандерталци су били прва човеколика бића у хладној Европи. Највероватније је природа учинила своје: урадити било шта да се преживи, тумачи Милфорд Волпоф.

– Утврдити трагове канибализма на древним костима тежак је посао. Американци су усавршили поступак крајем осамдесетих, истражујући људождерство код Анасази индијанаца на југозападу САД. Сада могу поуздано да разликују кости сломљене у борби, у несрећи, рецимо одроном камења, од сломљених за јело.

Албан Дефлер је открио делиће костију шест неандерталаца, разбацаних у пећини Мула герси, и позвао Американца Тима Вајта да помогне у истраживању.

Трагови, објашњава Тим Вајт, могу да се распознају као што детективи данас откривају који је пиштољ употребљен за убиство.

А како се зна да то није био никакав необичан погребни ритуал?

Једноставно: истоветни су трагови убијања и једена животиња, судећи по животињским костима у пећини, и на људским остацима.

„Налази су несумњиви”, тврди Данијел Либерман, антрополог Џорџ Вашингтон универзитета, после читања студије. Бранимир Шегвић

Дрзак руководиоца, мањи учинак

Истраживање које су обавили амерички социолози показало је да дрзак однос руководиоца према потчињенима на послу има веома лош учинак на успех предузећа.

Око 12 одсто најобучени-

јих сарадника, с осећајем личног достојанства, напушта радна места због односа руководиоца, а код 52 такав однос изазива потиштеност и помањкање жеље за испољавањем стваралаштва.

К. В.

ПОСТОЈЕ ЛИ „ЛЕТЕЋИ ТАЊИРИ“

Космички усамљеници

Веома су мали изгледи да сретнемо разумне створове из других светова

Велика заблуда и превара, названа „летећи тањир“, по временом обновљена изјавама наводних видилаца, дотрајава последње дане. Највећи мит 20. века полако прелази у заборав, јер је пре три године, након темељног испитивања, разобличен „крунски доказ“ на којем је почивао.

Војно ваздухопловство САД је деценијама тајило да су тобожње летелице са других планета амерички шпијунски авиони на тајном задатку. Половину пријављених виђења у педесетим и шездесетим годинама, које је обрадила Централна обавештајна агенција (ЦИА), представљају извиђачки летови „ју два“ (U-2) и „црне птице“.

Челници су знали за обману, али су је вешто крили од јавности, подгревајући говорна кања да је влада сакрила доказе у вези с посетама ванземаљских бродова и бића („Досије икс“). Најранији узорци „ју два“ достигали су висину од 18 хиљада метара, а бојеви су сребрнастом бојом, која је одбијала сунчеве зраке. Посматрачима на земљи, особито у свитање и сумрак, личили су на „пламтеће летелице“.

Дубока тишина

Огроман број очевидца нагнао је председника Харизја Трумана да 1952. нареди да се у ЦИА оснује група за проучавање „летећих тањира“, у коју је ушао Едвард Тос, предводник одељења за оружје и војну опрему. Он се залагао да се ови догађаји прикрију тако што ће испаста да постоје посетиоци из других светова.

Дубока тишина изродила је мноштво чудовишних нагађања, од којих се најдуже одржало да се близу места Росвел, у Новом Мексику, 8.

јула 1947. срушио свемирски брод, а да је америчка војска сакрила остатке летелице и ванземаљаца. Пре три године Ваздухопловство САД издало је званичан извештај „Росвелска незгода: случај завршен“.

Војни челници су признали да је то била олупина шпијунског балона, употребљеног за осматрање совјетских нуклеарних проба. Такозване необичне летелице су, у ствари, уобичајене радарске мете, а претпостављена тела обичне лутке, коришћене за проверу падобрана.

Поводом пет десетлећа „росвелског случаја“ летелица овалног облика, налик „летећем тањиру“, коју су израдили стручњаци ваздухопловне компаније „Сикорски“, прелетела је изнад Росвела и није изазвала никакву пажњу. Истина, становници свих насеља изнад којих је летела благовремено су упозорени.

Уредник угледног часописа „Авијацин вик енд спејс технолози“, Филип Клас, познати „разбијач НЛО (неидентификовани летећи објекти) мита“, после вишегодишњег стрпљивог трагања, поручио је: „Идеја о чудесним свемирским бродовима из неке далеке цивилизације заиста је вилинска прича примерена менталитету одраслих – вилинска прича у којој свако може да постане учесник напросто тако што ће будним оком претраживати небо“.

Од искона су људи упирали поглед у небо и ишчекивали долазак браће по разуму, што убедљиво посведочују древна предања. Ново доба, обележено човековим излетом у најближе свемирско суседство, изнова је побудило надања да нисмо „космички усамљеници“, заточени на малој планети у једном од кракова Млечног пута.

У неколико досадашњих похвата ослушкивања ништа није снимљено што би, и малчице, упућивало на шумове других цивилизација. До сада су ослушкивачи чули само бескрајну тишину.

Велика научна расправа, 1972. у Бјуракану (бивши СССР), која је окупила водеће знајце Истока и Запада, окончана је једнодушним закључком да су веома мали изгледи да икад сретнемо разуман ванземаљски живот. Године и нови налази нису га нимало оспорили.

„Откриће цивилизације у свемиру последња је велика човекова пустоловина“, сматра Френк Дрејк, председник Института за трагање за ванземаљским животом (СЕТИ), који од 1960. ослушкује радио-поруке из дубоког космоса.

Јесмо (ли) сами

Својевремено је Стивн Дуул компјутерским рачуналивањем података из свемира израчунао да у Млечном путу, нашој галаксији, има најмање сто милиона звезда окружених планетама, међу

1974, носећи поруке могућим интелигентним створовима, стићи ће до Алфе Кентаури за 80.000 година!

Један од учесника у бјураканским расправама, руски научник Јосиф Шкловски, у последњем поглављу узбудљиве књиге „Васиона, живот, разум“, покушавајући да одгонетне где су наша браћа по разуму, устврђује: „Дакле, како нам се чини, закључак да смо сами, ако не у целој васиони, а оно, у сваком случају, у нашој Галаксији, или чак, у локалној групи галаксија, објективно је заснован данас не мање, већ знатно

Опсада ванземаљаца

„Ако бисмо некритички веровали изјавама оних који претпостављају да су видели летеће тањире, изгледало би, према бројним описаним случајевима, да смо под сталном опсадом ванземаљаца. Наука није потврдила ниједан такав случај.“

Чини се да је веровање у летеће тањире слично веровању у астрологе, гатарџе и пророке. Када научници, уз велики труд, оповргну један исказ, одмах се појави мноштво нових, а разоткривени прекрије заборав. Попут неуспелих предсказања видовитих баба и деда, црних и белих магова уочи потпуног помрачења Сунца 11. августа 1999, наиласка 2000. године или „параде планета“ протеклог маја.

Зашто је то тако, питајте психијатре.

Људи у многим појавама које не могу да објасне, као што су необична игра светлости, оптичка варка

и метеоролошки балон, понекад виде летеће тањире. С обзиром на растојање између звезда и систематско ослушкивање космоса у низу научних подухвата (OZMA и SETI пројекти), нисмо до сада наишли на разуман живот, ма колико изгледало да летећи тањир у великом броју зује око нас.

Научници процењују да би цивилизација која се отисне ка звездама могла да колонизује целу галаксију за највише 50 милиона година, што је у космичким размерама трен. Она би, као ми, безуспешно ослушкивала космос у потрази за браћом по разуму и можда би је то велико ћутање нагнало да крене ка звездама. Ако такве цивилизације нема у Млечном путу, можда је наша судбина, управо, да кренемо да га колонизујемо“, наглашава проф. др Милан Димитријевић, директор Астрономске опсерваторије у Београду.

којима, попут Земље, и удобних за бивствовање.

Алфа Кентаури, нама најближа, удаљена је 4,3 светлосне године. Дакле, светлост коју видимо (путује 300.000 километара у секунди и до сада је, према тумачењу Алберта Ајнштајна, највећа брзина у космосу) напустила је ову звезду пре нешто више од четири године. Од Сунца до Земље дојури за осам минута. Две сонде, „Јупитер 10“ и „Јупитер 11“, које су са наше планете одаслате 1973. и

више од традиционалне концепције мноштва светова... Узгред напомињемо да, чак, из перспективе данас пространених оптимистичких мишљења, према којима су најближе ванземаљске цивилизације од нас удаљене од 200 до 300 парсека (астрономска мера за даљину звезда, парсек једнако 3,26 светлосних година), ми имамо све разлоге да сматрамо да смо практично сами у свемиру“.

Замислимо да је нека моћна цивилизација у Млечном путу, на неколико стотина светлосних година од нас, која је решила питање старења, енергије и преживљавања на дуготрајним путањима

љи, особито у свитање и сумрак, личили су на „пламтеће летелице“.

Дубока тишина

Огроман број очевидца нагнао је председника Хариджа Трумана да 1952. нареди да се у ЦИА оснује група за проучавање „летећих тањира“, у коју је ушао Едвард Тос, предводник одељења за оружје и војну опрему. Он се залагао да се ови догађаји прикрију тако што ће испати да постоје посетиоци из других светова.

Дубока тишина изродила је мноштво чудовишних нагађања, од којих се најдуже одржало да се близу места Росвел, у Новом Мексику, 8.

јекти) мита“, после вишегодишњег стрпљивог трагања, поручио је: „Идеја о чудесним свемирским бродовима из неке далеке цивилизације заиста је вилинска прича примерена менталитету одраслих – вилинска прича у којој свако може да постане учесник напросто тако што ће будним оком претраживати небо“.

Од искона су људи упирали поглед у небо и ишчекивали долазак браће по разуму, што убедљиво посведочују древна предања. Ново доба, обележено човековим излетом у најближе свемирско суседство, изнова је побудило надања да нисмо „космички усамљеници“, заточени на малој планети у једном од кракова Млечног пута.

У неколико досадашњих подухвата ослушкивања ништа није снимљено што би, и малчице, упућивало на шуме других цивилизација. До сада су ослушкивачи чули само бескрајну тишину.

Велика научна расправа, 1972. у Бјуракану (бивши СССР), која је окупила водеће znalце Истока и Запада, окончана је једнодушним закључком да су веома мали изгледи да икад сретнемо разуман ванземаљски живот. Године и нови налази нису га нимало оспорили.

Чини се да је веровање у летеће тањире слично веровању у астрологе, гатаре и пророке. Када научници, уз велики труд, оповргну један исказ, одмах се појави мноштво нових, а разоткривени прекрије забравом. Попут неуспелих предсказања видовитих баба и деда, црних и белих магова уочи потпуног помрачења Сунца 11. августа 1999, наиласка 2000. године или „параде планета“ протеклог маја.

Зашто је то тако, питајте психијатре.

Људи у многим појавама које не могу да објасне, као што су необична игра светлости, оптичка варка

да летећи тањир у великом броју зује око нас.

Научници процењују да би цивилизација која се отисне ка звездама могла да колонизује целу галаксију за највише 50 милиона година, што је у космичким размерама трен. Она би, као ми, безуспешно ослушкивала космос у потрази за браћом по разуму и можда би је то велико ћутање нагнало да крене ка звездама. Ако такве цивилизације нема у Млечном путу, можда је наша судбина, управо, да кренимо да га колонизујемо“, наглашава проф. др Милан Димитријевић, директор Астрономске опсерваторије у Београду.

У ТЕНИСУ

ца, лепша игра

њењем долетети до основне линије игралишта. За сервис од 190 километара на сат примаца има 19 милсекунди више времена да је врати.

Кад су студенти играли новим лоптицама у једном опиту уочено је да се размена удараца увећала са четири и по на шест, а да се није променио збир поена у гему и износ гемова у мечу.

којима, попут Земље, и удобних за бивствовање.

Алфа Кентаури, нама најближа, удаљена је 4,3 светлосне године. Дакле, светлост коју видимо (путује 300.000 километара у секунди и до сада је, према тумачењу Алберта Ајнштајна, највећа брзина у космосу) напустила је ову звезду пре нешто више од четири године. Од Сунца до Земље дојури за осам минута. Две сонде, „Јупитер 10“ и „Јупитер 11“, које су са наше планете одаслате 1973. и

више од традиционалне концепције мноштва светова... Узгред напомињемо да, чак, из перспективе данас распрострањених оптимистичких мишљења, према којима су најближе ванземаљске цивилизације од нас удаљене од 200 до 300 парсека (астрономска мера за даљину звезда, парсек једнако 3,26 светлосних година), ми имамо све разлоге да сматрамо да смо практично сами у свемиру“.

Замислимо да је нека моћна цивилизација у Млечном путу, на неколико стотина светлосних година од нас, која је решила питање старења, енергије и преживљавања на дуготрајним путовањима, долетела брзином приближном светлосној на наше небо. Зашто то не би било бесмислено?

Пре готово две деценије домаће мњење узбуркала је изазовна студија проф. Слободана Томовића под насловом „Јесмо ли сами“. Предавач логике и потоњи министар вера у влади Црне Горе још тада је смело написао да је „порекло идеје о постојању ванземаљског живота у веровању, мњењу, масовној социопсихози развијене техничке цивилизације“. Свој изричит став да смо „космички усамљеници“ он је, на почетку писања, укратко образложио: не постоје никакви облици ванземаљског живота, никад нису постојали и неће никад постојати; живот је постао на Земљи законито, али не по нужности вишег реда; претпоставке о постојању ванземаљских цивилизација имају аналогију у средњовековним представама натприродних бића.

Оставимо, дакле, „летеће тањире“ и ванземаљце довиљивом тајном агенту Фоксу Молдеру.

Станко Стојиљковић

Градња међународне свемирске станице

- Новембар 1998.**
"Зарја" (први одељак) послата
- Децембар 1998.**
Прикачен привезујући чвор
- Јул 2000.**
Постављен услужни одељак
- Септ. 2000.**
Подешавач (адаптер) и систем за везу биће уграђени
- Окт. 2000.**
Долазак трочлане посаде

Извршиоци подухвата:
 РУСИЈА
 САД

Ракетоплан "Атлантис" четврто путовање трајање 10 дана

Задатак: подршка и припрема приспећа следећег одељка

Тежина: 460 тона
 Дужина: 108 м
 Ширина: 74 м
 На висини: 350 km
 Цена: 40-60 млрд \$

АФП-ПОЛИТИКА

ČLANCI

Dr Milana Dimitrijevića u listu

POLITIKA – Radio Televizija

1991 - 1992

Priredili: Dr milan Dimitrijević

Dr Slaviša Milisavljević

Beograd, 2013

РАДИО

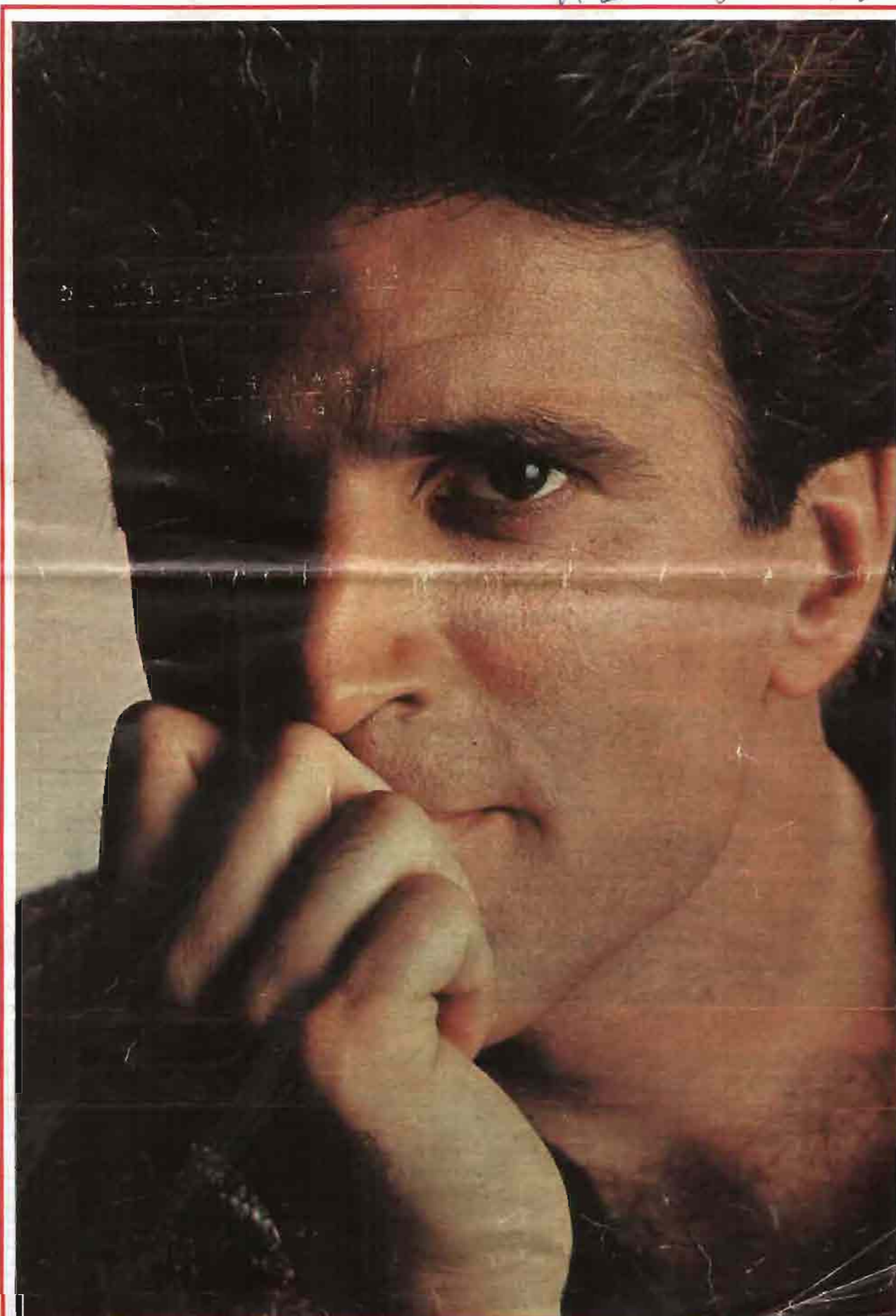
ПОЛИТИКА

ТЕЛЕВИЗИЈА

Од 7. до 13.
септембра 1991.

M12

Јулијан Среџи

Слика: Јулијан Среџи - политички лидер

ШКОЛСКИ ИЗБОР – ПРВИ ПРОГРАМ

ГРАД

ПРОГРАМ

чки спотови
њи програм
избор: Венац
ова
и
лски програм
и
р из КОП-а
лски програм
и
лски програм
одич
ги на албанском
ку

вник 1 – ТВНС
и биоскоп:
и шени", итали-
ани филм – ТВСа
ани филм
у ноћ, децо
одич
вник 2
вников додаток
0", амерички
м
а виваче, оз-
на музика –
а
вник 3
ти на енглеском
ку
поноћи
ти
в
ава програма

ПРОГРАМ

водич
о поноћи, р.
иони данас
градски ТВ про-
м
вник 2 – ТВНС
водич
а премијере
настике, пренос
Индијанополиса
ВР
а дана

КАНАЛ

Super channel
газин 3К
иас актуелно
тње ноћи
ортски микс
или огласи
ТВ Нови Сад
знис клуб
сти, метеор, ма-
огласи, бајка
зовите MTV
сти, метеор, ма-
огласи
а ли сам те већ...
део?
сти, мали огласи
градна игра "По-
тике Експрес"
умористичка сери-

сти, метеор, ма-
огласи, News
ихо ноћи
сти
me out
сти, метеор
ВС – Међународни
евник
uper channel

ТВ ПОЛИТИКА

18.00 Телекс
18.10 Представљамо вам
„Радио ТВ Ревизију“
18.35 Представљамо вам
нови „Интервју“
19.00 Телекс
19.10 Видео огласи
19.15 Поп рок хит
20.00 Микијев биоскоп
20.05 Видео излог
20.15 Шта нам се то де-
шава
21.00 Београдско лето
'91.
21.25 Спортски журнал
22.00 Дан

НТВ СТУДИО Б

14.00 МСМ + видеотекст
17.00 Вести
17.05 МСМ + видеотекст
+ мали огласи
19.00 Дани у недељи
19.30 Лето над Београд-
ом
21.00 Серија
22.00 Вести
22.10 Играни филм „Ан-
ђео и злочинац“
затим Yutel

Сателитски програм ТВБ

Сателитски програм ТВ
Београд преносиће Днев-
ник 2 и 3, Дневников до-
датак као и специјалне
емисије. Остатак програ-
ма допуњаваће забавним
емисијама по свом избо-
ру.

ТВ НОВИ САД

15.35 ТВ дневник на словач-
ком, 15.50 ТВ дневник на ру-
синском, 16.00 Емисија ру-
синске музике, 16.15 Топ-теп
спортски, 16.45 ТВ дневник 1
(м), 17.00 Дневник 1 (с/х)
17.30 Цртани филмови, 17.45
Учимо енглески, реприза,
18.15 Објектив ТВ, 18.45 Кале-
идоскоп, 19.15 Цртани филм,
19.30 ТВ дневник 2, 20.30 Иг-
рани филм „2010“, амер.
филм, 22.30 ТВ дневник 3 (с-
/х), 22.50 Резервисано време,
23.45 Вести, 23.55 Око поно-
ћи, 01.55 Вести.

НС ПЛУС

20.05 Цртани филм, 20.30
Шареница, 20.45 Музичка
емисија, 21.45 Шареница,
22.00 Играни филм.

ТВ ПРИШТИНА

16.55 Вести (а), 17.00 Музичка
емисија (а), 17.30 Музичка
емисија на турском, 18.00
Гунце, 18.30 Дневник, 19.00
Шареница, 19.20 Цртани
филм, 19.30 Дневник (а),
20.05 Документарни про-
грам, 20.45 Мегамикс, 21.50
Цртани филм Осмица.

Коцка, коцка, коцкица

Ове јесени је на реду осам-
наести премијерни циклус
„Коцкице“, који је посвећен
основним елементима од
којих зависи живот на зем-
љи: води, земљи, температу-
ри...

Прва емисија, под називом
„Зашто је вода мокра?“,
говори о води као неопход-
ном елементу за опстанак
живог света на планети Зем-
љи. Као и обично свака тема
се „обради“ интердисципли-
нарно, наравно кроз игру,
разговор, „експерименте“.
Тако ће се говорити о фи-
зичким карактеристикама
воде, хемијским, биолош-
ким, о еколошким последи-
цама загађивања средине и
воде, и сл. Водитељ је Бран-
ко Милићевић. Уредник је
Бисерка Пејовић, аутор
Александар Баја, а редитељ
Милорад Лаковић. (10.05 и
16.00)

Преорани рај

На северу Шкотске налазе
се цуста и дивља простран-
ства мочварних тепих-тресо-
ва. Овај необични предео и
његов богат и разноврстан
живи свет угрожава приват-
на шумска компанија која
прорава тресетишта да би
засадила шуму и претвори-
ла „пустару“ у продуктивно
природно богатство. Сукоб
између заштитара природе
и шумара на оригиналан на-
чин покушава да разреши

ТВ САРАЈЕВО 1

9.55 Вести, 10.00 Школски про-
грам, 12.00 Вести, 12.05 Избор из
образовног програма, 14.30
Школски програм, 15.30 Вести,
15.40 Школски програм, 16.40
Цртани филм, 17.05 Новости,
17.20 Цртани филм, 17.30 Кућни
биоскоп: „Бели шеик“, италијан-
ски филм, 19.00 Цртани филм,
19.15 Лаку ноћ, децо, 19.30 Днев-
ник 1, 20.00 Виво виваче, 20.30
„2010“, ам. играни филм, 22.30
Дневник 2, 23.35 Око поноћи.

ТВ САРАЈЕВО 2

15.30 Око поноћи, реприза, 19.30
Дневник, 20.00 Гала премијера,
22.00 Јутел.

ТВ ЦРНА ГОРА 1

15.30 Вести, 17.00 Актуелности,
17.30 Сателитски програм, 19.30
Дневник 1, 22.45 Дневник 2, 01.25
Јутел.

Македонска ТВ

9.25 Вести, 9.30 Серијски филм,
10.00 Школски програм, 15.35
Вести, 15.40 Школски програм,
реприза, 17.00 Дневник 1, 17.20

Дејвид Белами, супротстав-
љајући изузетне призоре из
живота природе, мишљењима
оних који воде рачуна са-
мо о економској страни про-
блема. (11.25 и 14.30)

Египат, земља папируса

Образовне репортаже ће и
у току овогодишњег јесењег
школског програма омогу-
ћити гледаоцима да упозна-
ју далеке земље Африке и
Азије. Прва од осам получа-
совних емисија говори о
Египту – земљи папируса.
Ако је било чиме Египат за-
дужио свет, онда је то папи-
рус. Помоћу њега су Египћани
могли да пренесу свим
будућим генерацијама тра-
гове своје културе, знања и
цивилизације. У каквим је
природним и историјским
условима папирус постао то
што јесте, открива ова ре-
портажа. Уредник је Сини-
ша Алексић. (10.35 и 15.05)

Планета Меркур

Астрономија је, свакако, једна
од најпопуларнијих наука. Звезде
и планете магично привлаче
сваког човека постављајући му
бројна питања и дилеме. Науч-
ници вековима пажљиво прате
девет планета Сунчевог система,
али до почетка космичке ере
наша знања о њима су релативно
скромна. До експлозије долази
првим космичким совдама упу-
ћеним на Месецу, а потом и на
планетама. Серија „Ново о ста-

рим планетама“ представља гле-
даоцу управо та нова знања.

Меркур је мала планета, нај-
ближа Сунцу и због изузетно
тепских услова за посматрање
све донедавно била је тајанствена.
Сонда Маринер 10 је 1974. го-
дине прва доведена у орбиту око
Меркура и с њом је потекла река
нових информација ка Земљи:
разбијена је заблуда да се Мер-
кур око Сунца окреће тако да му
је увек иста страна окренута ка
мојној звезди, сазнало се да не-
ма атмосфере, да је притисак на
његовој површини занемарљив,
на послатим фотографијама ви-
ђена је безживотна површина
препуна кратера. Температура
на Меркуру се креће од -183° и
430° а његово кретање је омогу-
ћило и емпиријску проверу Ај-

Редитељ Тања Феро

нштајнове теорије релативности.
У емисији се, уз најновије
податке, приказују снимци пла-
нете. Сценарист и водитељ је др
Милан Димитријевић, научни
саветник Београдске опсервато-
рије. Уредник је Станко Поло-
венић, а редитељ Тања Феро.
(10.05 и 15.45)

из међународног бизниса, 12.30
Извештачи, 13.00 Скај вести,
14.30 Ен-Би-Си данас, 15.00 Скај
вести, 15.30 Парламент уживо,
16.00 Скај вести, 16.30 Парламент
уживо, 17.00 Скај вести, 17.30 Ен-
Би-Си данас, 18.00 Скај вести,
19.30 После двехиљадице, науч-
но-популарна емисија, 20.00
Светске скај вести, 20.30 Скај ве-
сти, 22.30 Информативна емисија,
00.30 Ен-Би-Си вечерас, 01.30 Ин-
тервју Френка Боуа, 02.00 Скај
вести.

CNN

7.00 Дневне вести, 8.00 Вести из
финансија, 8.30 Дневне вести,
12.30 Бизнис клуб, 13.00 Дневне
вести, 13.30 Бизнис преко дана,
14.00 Дневне вести, 15.00 Лери
Кинг, 15.45 Последње вести,
16.00 Дневне вести, 21.00 Међу-
народни сат, 00.30 Седам дана
шоу бизниса, 01.00 Вести из фи-
нансија, 03.00 Лери Кинг, 04.00
Дневне вести, 05.00 Вести из фи-
нансија, 05.30 Дневне вести.

Око поноћи

- Кафић Уздравље
- Ожењен човек
- A kind of magic

SKY NEWS

6.00 Извештај из међународног
бизниса, 8.00 Скај вести у свита-
ње, 10.00 Јутарње скај вести, 10.30
То су били дани, 11.00 Јутарње
издање скај вести, 12.00 Извештај

РАДИО

ПОЛИТИКАЛ

ТЕЛЕВИЗИЈА

Од 28. септембра
до 4. октобра 1991.

M12

Глен Клоуз

На светској премијери у
Венецији средином
септембра приказан је
филм мађарског редитеља
Иштвана Сабоа „Сустрет са
Венером“, оперској верзији
Старог континента, у коме
Глен Клоуз игра оперску
диву.

БЕОГРАД

ВИ ПРОГРАМ

- Музички спотови
- Јутарњи програм
- ТВ избор
- Вести
- Школски програм
- Коцка, коцка, коцка (реприза у 16.05), 10.35 Цртани филм (15.00), 10.40 Велики одмор, 11.10 Ново о старим планетама: „Марс“ (15.45), 11.25 Цртани филм (16.00), 11.30 Опстанак (14.30)
- Вести
- Концерт у подне
- Избор из КОП-а
- Вести
- Школски програм
- Вести
- Школски програм, 5 Вести на албанском
- Дневник 1 – ТВНС
- Кућни биоскоп: „Љубав је коцка“, енглески филм
- Цртани филм
- Лаку ноћ, децо
- 7 ТВ водич
- Дневник 2
- Дневников додаток
- „Питање части“, амерички филм
- ТВ постер: Ненад Лечић
- Дневник 3
- Вести на енглеском
- За лаку ноћ – МТВ
- Вести
- Јутел

УГИ ПРОГРАМ

- ТВ водич
- За лаку ноћ, реприза – МТВ
- Региони данас
- Београдски ТВ програм
- Дневник 2 – ТВЦГ
- ТВ водич
- Спортска средa
- Тема дана
- Нит

ЕТИ КАНАЛ

- 12.00 Super channel
- Магазин ЗК
- Данас актуелно
- Јесење ноћи
- Спортски микс
- ЗП ТВ Нови Сад
- Бизнис клуб
- Вести, метеор, мали огласи, бајка
- Позовите МТВ
- Вести, метеор, мали огласи
- Да ли сам те већ... видео?
- Вести, мали огласи
- Хумористичка серија
- Тихо ноћи
- Вести
- Тајм аут
- Вести, метеор
- ВВС међународни дневник
- Super channel

ТВ ПОЛИТИКА

- 18.00 Телекс
- 18.10 Видео огласи
- 18.20 Представљамо вам нову „Радио ТВ ревију“
- 19.00 Телекс
- 19.15 Поп рок хит
- 19.50 Микијев биоскоп
- 19.55 Видео излог
- 20.00 Представљамо вам нови „Интервју“
- 20.30 Информативни програм
- 21.25 Спортски журнал
- 22.00 Дан
- 22.40 Музичко вече

НТВ СТУДИО Б

- 14.00 МСМ + видеотекст + мали огласи
- 17.00 НТВ вести
- 17.05 Ко... је л' ја?
- 17.30 Ритам Београда
 - Домаћини и комшилук
 - Београдски хоризонти
 - Дрво живота
 - Спорт
- 19.00 Дани у недељи
- 19.45 Спотови
- 20.00 НТВ пакет
- 21.50 НТВ вести
- 22.00 Филм

Концерт у подне

На програму је Бетовенов Концерт за виолину и оркестар Д-дур, оп 61. Солиста Исак Штерн. (Први програм, 12.10)

ТВ НОВИ САД

- 15.35 Дневник на словачком,
- 15.50 Дневник на русинском,
- 16.00 Емисија русинске музике,
- 16.15 Топ-тен филмски,
- 16.45 Дневник (М),
- 17.00 Дневник (с/х),
- 17.30 Цртани филмови,
- 17.45 Учимо енглески,
- 18.15 Објектив ТВ,
- 18.45 Музички програм,
- 19.15 Цртани филм,
- 19.30 Дневник,
- 20.00 Спортска средa,
- 22.00 Дневник (с/х),
- 22.30 Музички програм,
- 23.00 За лаку ноћ, ноћни програм,
- 01.00 Вести.

НС ПЛУС

- 20.05 Цртани филм,
- 20.30 Шареница,
- 20.45 Забавно-музичка емисија,
- 21.45 Шареница,
- 22.00 Филм.

ТВ ПРИШТИНА

- 16.45 Вести,
- 16.55 Вести (а),
- 17.00 Музичка емисија,
- 17.30 Музичка емисија на турском,
- 18.00 Гунце,
- 18.30 Дневник,
- 19.00 Шареница,
- 19.20 Цртани филм,
- 19.30 Дневник,
- 20.05 Док. програм,
- 20.45 Метамекс,
- 21.50 Играни филм.

ТВ ПОСТЕР

Ненад Лечић

ТВ постер посвећен је Ненаду Лечићу, дванаестогодишњем пијанисти, који је недавно на Фестивалу талената Европе у Риму освојио прву награду, као најобдаренији међу најобдаренијима. Његово наступање на концерту који је том приликом одржан преносиле су телевизијске станице Европе, а саму награду доделили су РАИ, Италијанска радио телевизија и удружени други програми европских телевизијских станица „Европа 2“. Сада је прилика да се и Први програм Телевизије Београд одужи нашем музичком генију. Емисија је на програму у 22.05.

Ненад Лечић

ТВ САРАЈЕВО 1

- 10.05 Школски програм,
- 12.00 Вести,
- 12.10 Избор из образовног програма,
- 14.25 Школски програм,
- реприза,
- 14.50 Вести,
- 15.00 Лаку ноћ, реприза,
- 17.20 Цртани филм,
- 17.30 Кућни биоскоп,
- 19.00 Цртани филм,
- 19.15 Лаку ноћ, децо,
- 19.30 Дневник 1,
- 20.00 Озбиљна музика,
- 20.30 Играни филм,
- 22.00 Дневник 2,
- 22.20 За лаку ноћ, ноћни програм.

ТВ САРАЈЕВО 2

- 19.30 Дневник,
- 20.00 Гала премијера,
- 22.00 Јутел,
- 23.00 Научни форум.

ТВ ЦРНА ГОРА 1

- 15.30 Вести,
- 17.00 Актуелности,
- 19.30 Дневник 1,
- 22.45 Дневник 2,
- 01.25 Јутел.

Македонска ТВ 1

- 9.25 Вести,
- 9.30 Деца серија,
- 10.00 Школски програм,
- 15.30

За лаку ноћ

● Амерички кућни видео

● Принцеза Дејзи. - У трећем наставку америчке серије која је снимљена по истоименом роману Џудит Кранц, настављамо да пратимо судбину Дејзи која је без паре у цепу стигла у Америку, и постала најбогатија и најчувенија манекенка.

Играју: Роберт Урих, Бритон Руперт Еверет, Стејси Кич, Ринго Стар, Клаудија Кардинале (на слици) и Марет Ван Камп као принцеза Дејзи.

● Шокантни инцидент

Вести, 15.35 Школски програм, реприза, 16.55 Дневник 1, 17.10 Хроника на турском, 17.35 Хроника (а), 18.00 Реприза деце серије, 18.30 Документарни програм, 19.00 Мали концерт, 19.15 Лаку ноћ, децо, 19.30 Дневник 2, 20.00 Циклус филмова Елизабете Тејлор „Девојка која је имала све“, 22.30 Дневник 3, 22.50 За лаку ноћ, ноћни програм.

Македонска ТВ 2

16.00 За лаку ноћ, реприза, 18.00 Информативна емисија, 18.15 Регионални програм, 19.30 Дневник, 20.00 Спортска средa, 22.00 Јутел, 23.00 Научни форум.

ТВ СЛОВЕНИЈА 1

9.00 Мозаик, реприза, 15.30 Сова, 16.55 Пословне информације, 17.00 Дневник 1, 17.05 Мозаик, 17.50 Програм за младе, 18.50 Рисанка, 19.30 Дневник 2, 20.05 Филм дана, 21.40 Интервју, 22.20

Школски програм

● Коцка, коцка, коцка

● Велики одмор

● Ново о старим планетама: Марс

Од свих планета Марс је највише узбуђивао машту сањара, писаца научно-фантастичних прича и обичног човека. Астрономи Ловел и Скјаперели открили су, крајем прошлог и почетком овог века, пруге на површини планете и прогласили их за канале које је направила напредна Марсовска цивилизација. Научници 17, 18 и 19. века били су убеђени да ова цивилизација и постоји. А онда се о Марсу средином седамдесетих година стекло мноштво података у научним лабораторијама на Земљи. Марс је изгубио своју тајанственост, а романтична идеја о животу на њему је коначно одбачена. Сценариста и водитељ емисије је др Милан Димитријевић, научни саветник Београдске опсерваторије.

● Цртани филм

● Опстанак

(Први програм, 10.05 реприза у 14.30)

Дневник 3, 22.45 Музичка емисија, 23.30 Сова.

SUPER CHANNEL

5.00 NBC вести, 6.00 У свитање дана, 8.00 Super channel светске вести, 8.10 Микс, 9.00 Верски програм, 9.30 Микс, 12.30 Док. програм, 13.00 Микс, 14.00 Микс топ-листа, 15.00 Музичка емисија, 17.00 Хани Вест, 17.30 „Вајат Ерп“, серија, 18.00 Драма, 18.30 Унутрашња рубрика, 19.00 Врхунски спорт, 20.00 Документарни програм, 20.30 Пословни и актуелни догађаји, 21.00 ВВС вести, 21.30 Тржиште САД, 21.40 Opel super, спортске вести, 21.50 Играни филм, 23.00 Плава ноћ, 23.30 Микс топ-листа, 00.30 Целовечерњи микс.

EUROSPORT

13.00 Голф, 15.00 Тенис, 17.30 Рвање, 18.30 Eurosport вести, 19.00 Trans world спорт, 20.00 ТВА, 22.30 Eurosport, вести.

ТЕЛЕВИЗИЈА

Од 12. до 18.
октобра 1991.

да
СОВСКИ
ине откако
ала је у пет
Тренутно игра
тањих улога у
вана
ића Јаначка
који се ових
ка на
им улицама.

Миса
средн
11/2

ЕОГРАД

И ПРОГРАМ

Музички спотови
Јутарњи програм
ТВ избор: БЕМУС: народно стваралаштво
Вести
Школски програм
Вести
Концерт у подне
Избор из КОП-а
Вести
Школски програм
Вести
Школски програм
Вести на албанском језику
Дневник 1 – ТВНС
Кућни биоскоп: „Потрага за изгубљеном сенком“, енглески филм
Цртани филм
Лаку ноћ, децо
ТВ водич
Дневник 2
Дневнички додатак „Како водити љубав са принцем“, канадски филм
Озбиљна музика 2+12 виолончела
Дневник 3
Вести на енглеском језику
За лаку ноћ – МТВ
● Амерички кућни видео
● Чемпион
● Рок класика
Вести

ТИ ПРОГРАМ

ТВ водич
За лаку ноћ, р.
Региони данас
Београдски ТВ програм (валификације за ТЕ у фудбалу: Фарска Острва – ЈУ Вести
Срби у Америци: Јуче, данас, сутра“, 4. део
Зече са...
Научни форум

И КАНАЛ

sky news
Магазин ЗК
Данас актуелно
Лесене ноћи
Спортски микс
ИП ТВ Нови Сад
Бизнис клуб
Јозовите MTV
Вести, метеор, ма-ин огласи
Да ли сам те већ... видео?
Вести, мали огласи
1 богати плачу, ам. серија
Гихо ноћи
Вести
Time out
Вести, метеор
ЗВС међународни дневник
super channel
sky news

ТВ ПОЛИТИКА

17.00 Телекс
17.15 Видео оглас
17.30 Моја улица – Делиградска
18.10 Представљамо вам нову „Радио ТВ ревију“
18.50 Видео оглас
19.00 Телекс
19.10 Поп рок хит
19.50 Микијев биоскоп
20.00 Видео излог
20.10 Резервисано
20.30 Музичко вече
21.25 Спортски журнал
21.50 Видео огласи
22.00 Дан
22.35 Видео огласи
22.45 Поноћни клуб познатих

НТВ СТУДИО Б

14.00 МСМ+ видеотекст+ мали огласи
17.00 НТВ вести
17.05 Ко јел ја?
17.30 Ритам Београда
Домаћини и комшилук,
Београдски хоризонти,
Дрво живота,
Спорт
19.00 Дани у недељи
19.45 Спотови
20.00 НТВ пакет
21.50 НТВ вести
22.00 Филм

ТВ НОВИ САД

15.35 Дневник на словачком језику, 15.50 Дневник на русинском језику, 16.00 Емисија русинске музике, 16.15 Топ тек, филмски, 16.45 Дневник 1 (м), 17.00 Дневник 1 (с/х), 17.30 Цртани филм, 17.45 Учимо енглески (м), реприза, 18.15 Објектив ТВ, информативни блок, 18.45 Образовни програм, 19.15 Цртани филм, 19.30 Дневник 2 (м), 20.00 „Како водити љубав са Принцем“, играни филм, 21.30 Дневник (с/х), 22.00 Резервисано време, 22.45 Вести (м), 22.55 За лаку ноћ, 00.55 Вести.

НС ПЛУС

20.05 Цртана серија „Звездани шериф“, 20.30 Шареница, 20.45 Ми, контакт програм, 21.45 Про видео, 22.15 Бинг-бонг, 22.30 Академија.

ТВ ПРИШТИНА

16.45 Вести, 16.50 Музички интермецо, 16.55 Вести на албанском, 17.00 Музичка емисија на албанском, 17.30 Музичка емисија на турском језику, 18.00 Гунце, информативна емисија, 18.30 Дневник, 19.00 Шареница, 19.20 Цртани филм, 19.30 Дневник на албанском језику, 19.50 Мали огласи, 20.05 Документарни програм, 20.40 Краткометражни филм, 21.00 Играни филм, 22.35 Минимаксовизија.

СРБИ У АМЕРИЦИ

Јуче, данас, сутра

У последњем четвртном наставку о Србима у Америци названом „Јуче, данас, сутра“ пратићемо разговор с исељеницима у Торонту који као типични представници најновијег емигрантског таласа, такозваног одлива мозгова желе да остану „неорганизовани“. На жалост тешко је одолети догађајима и присталицама околине.

Емисија говори и о разједињености Српске православне цркве и о најављеној слози говори поглавар српске цркве у Америци, митрополит Иринеј.

У завршници емисије појављује се и др Душан Кнежевић, Американца српског порекла из треће исељеничке генерације: тек пре неколико година је научно српски, у Београду је као Фулбрајтов стипендиста изучавао српску етнологију и право. Емисија траје 56 минута.

(Други програм, 21.00)

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ

Ново о старим планетама

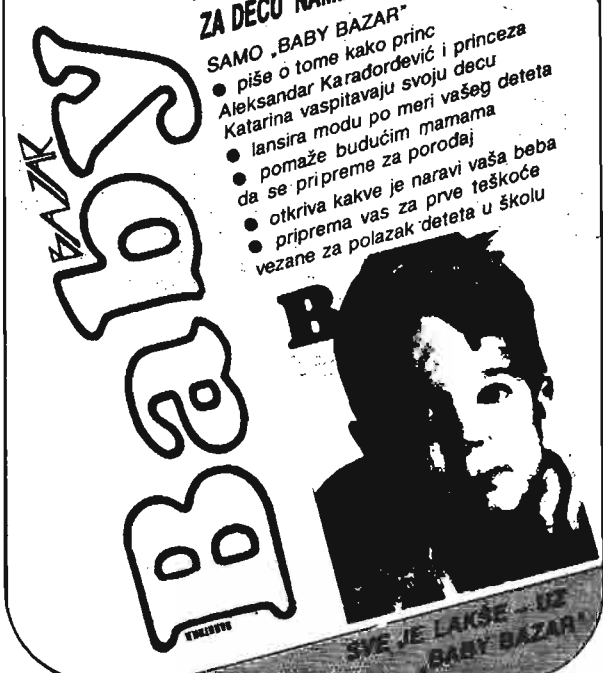
- Коцка, коцка, коцкица
- Цртани филм
- Ново о старим планетама: Сатурн

Сатурн је као и Јупитер, планета на коју човек никада неће ступити ногом: потпуно је тачан, с малим каменним језгрима у центру. Ово језгро је окружено 45.000 километара, а све заједно „плива“ у океану водоника са нешто мало хелијума. Сатурн је 815 пу-

PRVI ČASOPIS ZA DECU NAMENJEN RODITELJIMA

SAMO „BABY BAZAR“

- пише о tome како princ Aleksandar Karadordeviћ i princeza Katarina vaspitavaju svoju decu
- lansira modu po meri vašeg deteta
- pomaže budućim mamama da se pripreme za porođaj
- otkriva kakve je naravi vaša beba
- priprema vas za prve teškoće vezane za polazak deteta u školu

SVE JE LAKEŠE UZ „BABY BAZAR“

ТВ САРАЈЕВО 1

10.05 Школски програм, 12.00 Вести, 12.10 Избор из КОП-а, 14.25 Образовни програм, 14.50 Вести, 15.00 За лаку ноћ, реприза ноћног програма, 17.05 Новости, 17.20 Цртани филм, 17.30 Кућни биоскоп: „Потрага за изгубљеном сенком“, енглески филм, 19.00 Цртани филм, 19.15 Лаку ноћ, децо, 19.30 Дневник 1, 20.00 Озбиљна музика, 20.35 „Како водити љубав са принцем“, канадски филм, 22.05 Дневник 2, 22.25 За лаку ноћ

ТВ САРАЈЕВО 2

19.30 Дневник, 20.00 Уметнички програм, 22.00 Јутел

ТВ ЦРНА ГОРА 1

15.30 Вести, 17.30 Актуелности, 19.30 Дневник 1, 22.55 Дневник II

Македонска ТВ 1

9.25 Вести, 9.30 Серијски програм, 10.00 Школски програм,

15.30 Вести, 15.35 Школски програм, реприза, 16.55 Дневник 1, 17.10 Хроника на турском, 17.35 Хроника на албанском, 18.00 Серијски филм, реприза, 18.30 Документарни програм, 19.00 Мали концерт, 19.15 Цртани филм, 19.30 Дневник 2, 20.00 Циклус филмова Елизабете Тејлор, 21.55 Озбиљна музика, 22.30 Дневник 3, 22.50 За лаку ноћ, ноћни програм

Македонска ТВ 2

16.00 За лаку ноћ, реприза ноћног програма, 18.00 Информативна емисија, 18.15 Скопски програм, 19.30 Дневник, 20.00 Гала премијера, 22.00 Јутел, 23.00 Научни форум

ТВ СЛОВЕНИЈА 1

9.00 Мозаик, 15.25 Сова, ноћни програм, 16.55 Пословне информације, 17.00 Дневник 1, 17.05 Мозаик, 17.50 Програм за младе, 19.00 Рисанка, 19.20 ТВ око, 19.30 Дневник 2, 20.05 Филм дана, 21.35 Марлборо, музички шоу, 22.05 Дневник 3, 22.30 Сова

(Први програм, 10.05 реприза у 14.30)

SUPER CHANNEL

6.00 NBC вести, 7.00 У свитање дана, 9.00 Super channel светске вести, 9.10 Микс, 10.00 Верски програм, 10.30 Микс, 13.30 Док програм, 14.00 Микс, 15.00 Музичка емисија, 16.00 У програму, 18.00 Хани Вест, 18.30 „Вајат Ерп“, серија, 19.00 Драма, 19.30 Унутрашња рубрика, 20.00 Врхунски спорт, 21.00 Туристичка емисија, 21.30 Пословни и актуелни догађаји, 22.00 ВВС вести, 22.30 Тржиште САД, 22.45 Играни филм, 24.00 Плава ноћ, 00.30 Микс топ-листа, 01.30 Целовечерњи микс

EUROSPORT

14.00 Фудбал: најлепши голови, 15.00 Хокеј на трави, 16.00 Тенис – Берлин, 18.00 Wrestling, 19.00 Холандски спорт, 20.00 Багминтон, 21.00 Једрење, 21.30 Eurosport вест, 22.00 Маратон – Берли, 23.00 Карате, 24.00 Преодоли-пијски Alberville, 00.30 Eurosport вести

Тања Бошковић

У ренесансној
комедији
Ђордана Бруна
„Свећар“ коју
тренутно
припрема
редитељ
Љубомир
Драшкић Тања
Бошковић
тумачи лик
заносне,
сексепилне и
разуздане
Карубине.

(Снимила Вукица
Микача)

ОГРАД

ПРОГРАМ

гарни програм
избор
сти
кољски програм:
сти
нцерт у подне:
нцерт Мире Јев-
ћ (клавир); дела:
ста, Франк и
ан Јевтић
вести
избор из КОП-а
сти
кољски програм
сти
кољски програм,

водич
сти на албанском
нку
евник 1 – ТВНС
ада о Грегорију
ртезу", амерички
ли
тани филм
ку ноћ, децо
евник 2
евников додаток
тајна недеља",
ерички филм
биљна музика
евник 3
ws
лаку ноћ – МТВ
сти

ПРОГРАМ

лаку ноћ, репри-
– МТВ
иони данас
оградски ТВ про-
грам
евник 2 – ТВЦГ
МУС: гудачки ор-
стар "Душан
звран"
сти
Т

КАНАЛ

/ news
газин 3К
нас актуелно
ење ноћи
ртски микс
ли огласи
ТВ Нови Сад
микс клуб
богати плачу",
риза серије
сти, метеор, ма-
огласи, бајна
овите MTV
сти, метеор, ма-
огласи, news
о ноћи
сти
е out
сти, метеор
С међународни
вник
ог channel

ТВ ПОЛИТИКА

18.00 Телекс
18.10 Видео огласи
18.20 Нова „Радио ТВ ре-
вија“
18.50 Видео огласи
19.00 Телекс
19.10 Поп рок хит
19.50 Михајев биоскоп
20.00 Видео излог
20.10 Резервисано
20.30 Блиски сусрет
21.45 Видео огласи
22.00 Дан
22.35 Видео огласи
23.00 Поноћни клуб по-
знатих

НТВ СТУДИО Б

14.00 МСМ + видеотекс
+ мали огласи
17.00 НТВ вести
17.05 Ко... јел ја?
17.30 Ритаи Београда
Домаћин и ковшин-
лук
Београдски хорн-
зонти
Дрво живота
Спорт
Дани у недељи
19.45 Спотови
20.00 НТВ пакет
21.50 НТВ вести
22.00 Филм

Сателитски програм ТВ
Београда преноси Днев-
ник 2 и 3, Дневников до-
датак, као и Специјалне
смијске. Остатак програ-
ма допуњава забавним
смијсјама по свом избо-
ру.

ТВ НОВИ САД

15.35 Дневник на словачком,
15.50 Дневник на русинском,
16.00 Емисија русинске музи-
ке, 16.15 Топ тен, филмски,
16.45 Дневник (м), 17.00
Дневник, 17.30 Цртани
филм, 17.45 Учиме енглески,
18.15 Објектив ТВ, 18.45 Кале-
доскоп, 19.15 Цртани филм,
19.30 Дневник (м), 20.00
Дневников додаток, 20.30 Та
тајна недеља, амерички
филм, 22.00 Дневник (с/х),
22.30 Корен сна: Портрет
Славка Матковића, 23.00 Вести
(м), 23.10 За лаку ноћ,
01.10 Вести, 01.15 Одјава про-
грама.

НС ПЛУС

20.05 „Звездани шериф“,
цртана серија, 20.30 Шарени-
ца, 20.45 Контакт програм,
21.45 Про видео, 22.15 Бинг
Бонг, 22.30 Академија.

ТВ ПРИШТИНА

16.45 Вести, 16.55 Вести (а),
17.00 Музичка емисија (а),
17.30 Музичка емисија, 18.00
Гунце, 18.30 Мали огласи,
18.30 Дневник, 19.00 Шарени-
ца, 19.20 Цртани филм, 19.30
Дневник (а), 19.50 Мали огла-
си, 20.00 Спот, 20.05 Доку-
ментарни програм, 20.35
Спот, 20.40 Краткометражни
филм, 20.55 Спот, 21.00 Игра-
ни филм, 22.30 Спот, 22.35
Минимаксовизија.

Концерт у подне

Франц Лист

На програму је концерт Ми-
ре Јевтић (клавир), и дела
Листа. (Први програм, 12.10)

Научни видео магазин

Октобарски магазин Науч-
ног програма ТВ Београд по-
свећен је Институту за без-
бедност који у новембру обе-
љивава 15 година рада. Уред-
ник Владимир Јеленковић ће
разговарати у студију с ек-
спертима Института проф.
др Душаном Михајевичем и др
Обрадом Алексићем.

Младен Вујковић, аутор
рубрике „Контроверзе“ овог
пута трага за сакривеним
везама науке, екологије и
бизниса, а научни времепо-
лов враћа нас у 1972. годину
и у све оно што је на пољу
свесколпних светских збива-
ња обележило ову годину.
Наша познати ствомузиколо-
зи и инструменталисти
анализирају различите епо-
хе, покушавајући да прона-
ју у све елементе који су
утицали на настајање одре-
ђених артистичких обележја.
(Други програм, 21.40)

ТВ САРАЈЕВО 1

10.05 Школски програм, 12.00
Вести, 12.10 Избор из образовног
програма, 14.25 Образовни про-
грам, 14.50 Вести, 15.00 За лаку
ноћ, реприза, 17.05 Новости,
17.20 Цртани филм, 17.30 Кућни
биоскоп: „Балада о Грегорију
Кортезу“, ам. филм, 19.10 Црта-
ни филм, 19.15 Чук, чук, Стојан-
че, деч. програм, 19.30 Дневник
1, 19.55 ТВ спот, 20.00 Озбиљна
музика, 20.35 „Та тајна недеља“,
ам. филм, 22.05 Дневник 2, 22.25
За лаку ноћ.

ТВ САРАЈЕВО 2

19.30 Дневник, 20.00 Научни про-
грам, 21.30 Јутел.

ТВ ЦРНА ГОРА 1

Вести (10.00, 12.00, 15.30), 19.30
Дневник 1, 22.00 Дневник 2.

ТВ ЦРНА ГОРА 2

17.30 Сателитски програм.

ОЗБИЉНА МУЗИКА

Милански трио

У термину одвојеном за озбиљну музику има-
ћете прилике да видите и чујете снимак концерта
са четвртог интернационалног фестивала у Андо-
ри.

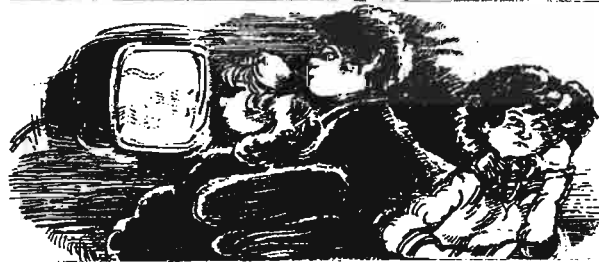
Милански трио свира Моцартов трио бр. 7.
Уредник Драган Ценерић. (Први програм, 22.05)

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ

Шумски акробата

- Коцка, коцка, коцкица: Дрво
- Велики одмор
- Ново о старим планетама: Нептун

Зеленоплава планета Нептун, названа по богу мора старих Римљана, откривена је на „лици пера“, како кажу астрономи. Студент Универзитета у Кембриџу Џон Кауч Адамс је 1841. године извео прорачуне који су доказивали да поремећаје кретања Урана условљава непозната планета чији је положај на небу предсказао, али нико од астронома прорачуне није узео озбиљно. Исте резултате добио је и француски астроном Жан Леверје, и када их је послао берлинском астроному Јохану Галеу, овај је из првог покушаја пронашао планету 23. септембра 1846. Нептун је био крајњи циљ мисије Војаџер. Сонда је септембра 1989. године прошла поред планете и послала драгоцене податке. Емисија је рођена уз

помоћ др Милана Димитријевића, научног сарадника београдске обсерваторије.

- Цртани филм
- Опстанак: Шумски акробата

У Британским и европским листопадним шумама, живи изузетно добро прилагођена мала птичица – брџез. Због способности да се вере по дрвећу у свим правцима, навишне или наниже, представља правог шумског акробату у птичјем свету. (Први програм, 10.05, реприза 14.30)

Македонска ТВ 1

9.25 Вести, 9.30 Дечји серијски филм, 10.00 Школски програм, 15.30 Вести, 15.35 Школски програм, реприза, 16.50 Дневник 1, 17.10 Хроника на турском, 17.35 Хроника на албанском, 18.00 Серијски филм, реприза, 18.30 Документарни програм, 19.00 Мали концерт, 19.15 Цртани филм, 19.30 Дневник 2, 20.00 Циклус филмова Елизабете Тејлор „Батерфлај 8“, амерички филм, 21.45 Озбиљна музика, 22.30 Дневник 3, 22.50 За лаку ноћ.

Македонска ТВ 2

16.00 За лаку ноћ, реприза, 18.00 Информативна емисија, 18.15 Регионални програм – Куманово, 19.30 Дневник, 20.00 Гала премијера, 22.00 Јутел, 23.00 Научни програм.

ТВ СЛОВЕНИЈА 1

9.00 Мозаик, реприза, 15.30 Сова, реприза, 16.55 Пословне информ-
мације, 17.00 Дневник 1, 17.05

Мозаик, 17.50 Програм за младе, 19.00 Рисанка, 19.15 ТВ око, 19.30 Дневник 2, 20.05 Филм дана, 22.00 Дневник 3, 22.25 Музичка емисија, 23.40 Сова, ноћни програм.

SUPER CHANNEL

6.00 NBC вести, 7.00 У свитање дана, 9.00 Super channel светске вести, 9.10 Микс, 10.00 Верски програм, 10.30 Микс, 13.30 Док. програм, 14.00 Микс, 14.50 Микс, 15.00 Музичка емисија, 16.00 У програму, 18.00 Драма, 18.30 „Вајат Ерп“, серија, 19.00 Драма, 19.30 Унутрашња рубрика, 20.00 Врхунски спорт, 21.00 Туристички магазин, 21.30 Пословни и актуелни догађаји, 22.00 ВВС вести, 22.30 Тржиште САД, 22.45 Игра ни филм, 24.00 Плава ноћ, 00.30 Микс топ-листа, 01.30 Целове-
черњи микс.

EUROSPORT

12.00 Париз: тенис, пренос, 18.00 Ауто трке, 19.00 Холандијски спорт, 19.30 Eurosport вести, 20.00 Тенис, пренос, 23.30 Евро-
тун, 24.00 Предолимпийски Alber-
ville, 00.30 Eurosport вести.

Минча срџан

M 12

Микс Фехмиу

Снимао је филм за филмом, играо представу за представом, али је запалио публику тек као Лари у позоришном комаду Ленфорда Вилсона „Запали ме“, која одушевљава гледаоце у Београдском драмском позоришту.

(Снимила Вуканца Мисача)

БЕОГРАД

ВИ ПРОГРАМ

- 30 Јутарњи програм
- 30 ТВ избор: С оне стране дуге
- 30 Школски програм
- 30 Вести
- 30 Школски програм
- 30 Вести
- 30 Школски програм
- 30 Вести
- 30 Концерт у подне
- 30 Вести
- 30 Школски програм
- 30 Вести
- 30 Школски програм
- 30 Вести
- 15 Школски програм
- 15 Вести на албанском
- 15 ЕПП
- 30 Дневник 1 – ТВНС
- 30 Тајне ђердапске културе, образовни програм
- 30 Програм за децу
- 30 Сплетке, серијски филм – ТВНС
- 30 Дневник 2
- 15 „Љубавна струјања“, амерички филм
- 30 Дневник 3
- 15 Боја ноћи – ТВНС
- 15 Вести – ТВНС

УГИ ПРОГРАМ

- 30 ЗОИ 92: Велеслаом (ж), снимак 1. трке
- 30 ЗОИ 92: Велеслаом (ж), пренос 2. трке
- 15 Боја ноћи, р.
- 15 ЗОИ: Бијатлон 15 км (ж), укључење у пренос
- 30 Ватерполо: Партизан – Бечеј, пренос
- 30 Фудбал: Ц. звезда – Рад, репортажа
- 30 Србија данас
- 30 Београдски ТВ програм
- 30 ЗОИ 92: Уметничко клизање (ж)
- 30 Вести
- 15 ЗОИ 92: Хокеј: Б2 – А3 и А2 – Б3

ЕТИ КАНАЛ

- 30 Магазин ЗК
- 30 Избор из сателитског програма
- 30 Ухвати ритам
- 30 Зимске ноћи
- 30 Спортски микс
- 30 ЗП ТВ Нови Сад
- 30 Зимска олимпијада
- 30 Бизнис клуб
- 30 Ауто ТВ новости
- 30 Позовите MTV
- 15 Да ли сам те већ... видео?
- 15 Галерија тајни
- 15 Страна серија
- 15 Повратак у будућност
- 30 Зимска олимпијада
- 30 BBC world service
- 30 MTV
- 30 Сателитски програм РТС
- 30 MTV

ТВ ПОЛИТИКА

- 18.00 Телекс
- 18.10 Видео огласи
- 18.20 Нова „Радио ТВ ревија“
- 18.50 Велики видео огласи
- 19.00 Телекс
- 19.05 Микијев биоскоп
- 19.15 Поп рок хит
- 19.50 Видео излог
- 20.00 Нови „Интервју“
- 20.30 Блиски сусрет
- 21.45 Видео огласи
- 22.00 Дан
- 22.30 Видео огласи
- 22.45 Резервисано
- 24.00 Последње вести

НТВ СТУДИО Б

- 7.00 – 10.00 Београде, добро јутро
- 14.00 МСМ + видеотекст + мали огласи
- 17.00 НТВ вести
- 17.05 Ко... је л' ја?
- 17.45 Ритам Београда
- 19.00 Дани у недељи
- 19.45 Пословне вести
- 20.00 НТВ пакет
- 22.00 НТВ вести
- 00.00 Последње вести

ТВ НОВИ САД

- 9.30 Образовни програм, 15.15 Објектив ТВ, на румунском, 15.45 Емисија на румунском, 16.15 Топ-тен филмски, 16.45 Дневник (м), 17.00 Дневник, 17.30 Србија данас, 18.30 Дневник на словачком, 18.40 Цртани филм, 18.45 Дневник на русинском, 19.00 Дневник (м), 19.30 Дневник, 20.05 Филмско вече: „Љубавна струјања“, ам. филм, 22.35 Дневник, 23.05 Боја ноћи: „Тунел“, Чарли Чаплин, Краљ Олимпијаде, 01.35 Вести.

НС ПЛУС

- 20.05 Цртани филм, 20.30 YU рок, 20.45 Лавиринт, 21.45 Плус, 22.00 Играни филм, 23.30 Мали концерт.

ТВ ПРИШТИНА

- 16.50 Вести, 16.55 Музички интермецо, 17.00 Програм на албанском, 17.25 Музички интермецо, 17.30 Дневник, 17.55 Мали огласи, 18.00 Гунце, 18.25 Мали огласи, 18.30 Дневник, 19.05 Шареница, 19.30 Дневник, 19.55 Мали огласи, 20.00 Вести, 20.10 Музички интермецо, 20.15 Документарни програм, 21.15 Циклус филмова Ерика Ромера: „Љубав после подне“, играни филм, 22.40 Мини-максовизија.

ИСТОРИЈА, МИТ, САВРЕМЕНОСТ

Винчанско писмо

Цивилизација са Лепенског вира ширила је своју духовну и материјалну поруку и, отуда, имала пресудног утицаја на наставак винчанске културе и писмености. Откриће и систематизација Винчанског писма, променили су хронологију настанка и развој писмености у свету. Та нова светлост је узбудљива јер снажно осветљава замагљене тренутке праисторије. Управо та чињеница отворила је нову страну и поглавље, а вероватно и нову историју настанка и развоја светске писмености. Уредник Душан Грујић, редитељ Виктор Фигуровски. (Први програм, 17.30)

ЕНГЛЕСКА СЕРИЈА

Сплетке

Брет Ферар је сироче без легитимитета и познатих родитеља. После осам година проведених у Америци враћа се у Енглеску. У потрази за послом среће човека који му нуди да „постане“ наследник велике и богате породице. Брет пристаје на то, мислећи да нема шта да изгуби, али тада почиње да се суочава са сумњама, убиством и последицама које га прате... То је кратак садржај енглеске серије „Сплетке“ у којој играју Марк Гринстрит, Франсис Матијус, Аџела Браун и Фредерик Тревијс. Серија садржи шест получасовних епизода. Снимљена је 1986. године. (Први програм, 18.30)

Боја ноћи

Чарли Чаплин

- Тунел
- Чаплин
- Краљ олимпијаде (Први програм, 23.25)

ТВ ЛИЦЕ

Зоран Јевцовић

(Карикатура Зорана Јовановића)

ТВ САРАЈЕВО 1

- 10.05 Школски програм, 11.05 Школски програм, 12.00 Вести, 12.05 Концерт у подне, затим избор из образовног програма, 15.30 Новости, 15.40 Наранче нису једино воће, сер. филм, реприза, 16.35 Цртани филм, 17.00 Дневник 1, 17.30 Образовни програм, 18.00 Велики мали, програм за децу, 18.30 Сплетке, енглеска серија, 19.00 Цртани филм, 19.15 Причице за лаку ноћ, 19.30 Дневник 2, 20.20 Филмоскоп: „Без повратка“, совјетски филм, 22.30 Дневник 3, 22.50 Ноћ и дан: „Капетан Џејмс Кук“, играна серија, Место под сунцем, документарни програм.

ТВ САРАЈЕВО 2

- 9.00 Олимпијски програм, 9.25 Велеслаом (ж) – 1. трка, пренос, 13.55 Велеслаом (ж) – 2. трка, пренос, 15.45 Бијатлон 15 км (ж) пренос, 16.00 Ватерполо: Партизан – Бечеј, пренос, 16.55 35 хокеј Б2/А3 пренос, 17.30 Summary А, 18.00 Ноћ и дан, реприза, 19.25 Уметничко клизање, 21.00 Yutel, 22.00 Хокеј А3/Б3, 23.00 Summary

ТВ ЦРНА ГОРА 1

- 15.30 Вести, 19.30 Дневник 1, 23.00 Дневник 2.

ТВ ЦРНА ГОРА 2

- 18.00 Избор из Сателитског програма

Македонска ТВ 1

- 9.25 Вести, 9.30 Од мајмуна до мајмуна, док. серија за децу, 10.00 Зимски рекреативни програм, 15.25 Вести, 15.30 За лаку ноћ, реприза, 16.55 Дневник 1, 17.10 Дневник на турском, 17.55 Дневник на албанском, 18.00 Недељник, 18.15 Омладински канал, 19.15 Цртани филм, 19.30 Дневник 2, 20.05 Вештице из Иствика, играни, 21.50 Моцартова путовања, 22.40 Дневник 3, 23.00 За лаку ноћ.

Македонска ТВ 2

- 13.00 Албервил – ЗОИ 92 пренос, 21.00 Yutel, 22.00 Хокеј А2/Б3, 23.30 Албервил – ЗОИ 92 преглед.

ТВ СЛОВЕНИЈА 1

- 9.00 Мозаик, 13.30 Дневник 1, 15.15 Сова, реприза, 16.50 Вести, 16.55 Словенска хроника, 17.05 Мозаик, 17.50 Програм за младе, 19.00 Рисанка, 19.15 ТВ око, 19.30 Дневник 2, 20.05 Филм дана, 21.50 Интервју, 22.30 Дневник 3, 23.05 Марлборо шоу, 23.35 Сова.

ИЗ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Сведоци прошлости

У моменту када је Редакција Школског програма снимила ове емисије 1986. године било је могуће на нашем небу, уз помоћ телескопа, видети још једном (за многе људе и последњи пут) чувени Халејеу комету. У шест емисија, др Милан Димитријевић, виши научни сарадник Београдске опсерваторије, уз мноштво документарног материјала, износи све оно што научници данас знају о загонетним репацима. Емисија „Сведоци прошлости“ говори о историји развоја људског сазнања о кометама, као и о односу човека према тој астрономској појави. (Први програм у 10.30, реприза у 15.05)

Из данашњег Школског програма издавајемо и нову епизоду из серије „Опстанак“: „Птичице на зеленом“. Можда погађате. Прича је типично енглеска, почиње с голфом који је веома популаран, тако да се не престано подижу нови терени. У новије време води се много рачуна да терени који заузимају велике просторе не наруше природну средину. Јер, примећено је да су, понекад, прибежиште многим ретким биљним и животињским врстама. (11.10, реприза у 14.30)

SUPER CHANNEL

- 6.00 NBC вести, 7.00 У свитање дана, 9.00 Супер тема светске вести, 9.10 Микс, 10.00 Вести, програм, 10.30 Микс, 12.00 Музички микс, 13.30 Документарни програм, 14.00 Забавни програм, 15.00 Микс топ листа, 16.00 У програму, 18.00 Документарни програм, 18.30 Вајет Ерп, серијски филм, 19.00 Драма, 19.30 Унутрашња рубрика, 20.00 Врхунски спорт, 21.00 Туристички магазин, 21.30 Пословни и актуелни догађаји, 22.00 ВВС, светске вести, 22.30 Тржиште САД, 22.45 Играни филм, 00.00 Плавa ноћ, 00.30 Забавни програм.

EUROSPORT

- 6.30 Крос 4 × 10 км, 7.30 Скијање – велеслаом, 8.30 Хокеј на леду, 9.50 Скијање – велеслаом (ж), 12.00 Уметничко клизање, парови, 13.00 Хокеј на леду, пренос, 13.45 Олимпијске вести, 13.50 Велеслаом (ж), пренос, 15.00 Хокеј на леду, 16.00 Бијатлон 15 км, 19.30 Олимпијске вести, 20.00 Уметничко клизање, затим хокеј на леду, четвртфинале, пренос, 23.30 Олимпијске вести, 00.30 Скијање – велеслаом, 02.00 Олимпијске вести.

филму „Наставак племе Југуит“, Долиндуиска игралица
о њој пишу као о најсексензијалнијој тинејџерки међу
фото моделима приписујући јој истоименог српског
шарма. (Синхронизација на 4. страни)

Мила Јововић

ОГРАД

ПРОГРАМ

арњи програм
избор: С' оне
ане дуге
олски програм
сти
олски програм
сти
олски програм
сти
нцерт у подне: Ђ.
ини - Севиљски
берин, 2. део
сти
олски програм
сти
олски програм
сти
олски програм
сти на албанском
вник 1 - ТВНС
азовни програм
слагалица, про-
и за децу
етке, енглеска
ија
ани филм
у ноћ, децо
вник 2
мско вече:
и за љубављу",
р. филм
елности
вник 3
ноћи - ТВНС
и

ПРОГРАМ

ноћи, реприза
ја данас
радски ТВ про-
дна музика
т XX века: Мо-
Трећа симфо-

и
тско вече: По-
нале YU купа у
алу
ичко заба-
в Дејана Цуки-

КАНАЛ

TV
ews
из сателит-
рограма
и ритам (p)
е ноћи
ски микс
Нови Сад
с клуб
В новости
за лаку ноћ
ите MTV
метеор
сам те већ...
?
метеор
з серија
метеор, ма-
аси
век
гак у будућ-
метеор
orld service
тски про-
TS

ТВ ПОЛИТИКА

18.00 Телек
18.10 Видео огласи
18.20 Нова „Радио ТВ ре-
вија“
18.50 Велики видео огла-
си
19.00 Телек
19.05 Микијев биоскоп
19.15 Поп рок хит
19.50 Видео излог
20.00 Резервисано
20.30 Блиски сусрет
21.45 Видео излог
22.00 Дан
22.30 Видео огласи
22.45 Резервисано
24.00 Последње вести

НТВ СТУДИО Б

7.00 - 10.00 Београде,
добро јутро
14.00 МСМ + видеотекс
+ мали огласи
17.00 Играни филм
19.00 Дани у недељи
19.45 Пословне вести
20.00 НТВ пакет
22.00 НТВ вести
22.05 Играни филм
00.00 Последње вести

Боја ноћи

● Тунел
● Чарли Чаплин
● Кртице, четврти део. - Мајор
Гришина стеже обруч око бегу-
наца. Цереми и Алберт му ко-
начно падају у шаке. Одводе их у
Кремљ где срећу Зорина, сиву
еминенцију целог тог сулугод
пројекта. Њихови животи у Ен-
глеској или Русији, у његовим су
рукама... (Први програм, 23.00)

ТВ НОВИ САД

9.30 Зимски образовни про-
грам, 15.15 Објектив ТВ, на
румунском језику, 15.45 Еми-
сија на румунском језику,
16.15 Топ-тен - филмски,
16.45 Дневник (м), 17.00
Дневник, 17.30 Србија данас,
18.30 Дневник на словачком,
18.40 Цртани филм, 18.45
Дневник на русинском јези-
ку, 19.00 Дневник (м), 20.05
Филмско вече, 22.35 ТВ Днев-
ник, 23.05 Боја ноћи: Тунел,
Чарли Чаплин, Кртице - 4.
део, 00.35 Вести.

НС ПЛУС

20.05 Цртана серија, 20.30 YU
рок, 20.45 Лавиринт, 21.45
Плус, 22.00 Играни филм,
13.45 Мали концерт.

ТВ ПРИШТИНА

16.50 Вести, 17.00 Програм на
албанском, 17.30 Дневник
(а), 18.00 Гунце, 18.30 Днев-
ник, 19.05 Шареница, емиси-
ја за децу, 19.30 Дневник,
19.55 Мали огласи, 20.00 Вес-
ти (а), 20.15 Документарни
програм или забавно-музич-
ки програм, 21.00 Спољнопо-
литички магазин - ТВ Гло-
бус, 22.00 Циклус филмова
Ерика Ромера - „Маринско
плаво“, 23.30 Минимаксови-
зија.

БАЛЕТ 20. ВЕКА

**Малер:
Трећа
симфонија**

Познато симфонијско
дело Густава Малера
„Трећа симфонија“ било
је повод кореографској
инспирацији једном од
најзнаменитијих свет-
ских мајстора кореогра-
фије ографије Цону Ној-
мајсеру. Уз балетски ан-
самбл Хамбуршке опере,

Густав Малер

у главним улогама су:
Франсоа Клаус, Труман
Финеј, а оркестром Њу-
јоршке филхармоније
диригује Леонард Бер-
нштајн. Уредник Драган
Ценерић. (Други про-
грам, 20.00)

ТВ САРАЈЕВО 1

10.05 Школски програм, 11.05
Школски програм, 12.00 Вести,
12.05 Концерт у подне, 13.00
Цртани филм, 13.05 Избор из об-
резовног програма, 15.30 Новос-
ти, 15.40 Софија и Констанца,
сер. филм, 16.40 Цртани филм,
17.00 Дневник 1, 17.30 Образовни
програм, 18.00 ТВ слагалица,
18.30 Сплетке, енг. серија, 19.00
Цртани филм, 19.15 Причице за
лаку ноћ, 19.30 Дневник 2, 20.20
„Љубавна струјања“, ам. филм,

ТВ САРАЈЕВО 2

16.30 Ноћ и дан, реприза, 18.00
Девети круг, контакт програм,
19.30 Дневник, 20.15 Ла септ,
20.45 Мали концерт, 21.00 Јутел,

ТВ ЦРНА ГОРА 1

10.00 Вести, 14.00 Вести, 17.30 Ак-
туелности, 19.30 Дневник 1.

ТВ ЦРНА ГОРА 2

18.00 Избор из сателитског про-
грама

**ЦИКЛУС ДОМАЋЕГ
ФИЛМА**

**Велики и
мали**

При покушају да пребаци
групу илегалца на ослобође-
ну територију, Павла гони по-
лиција. Његово ишчекивање
да нађе склонилиште код старог
пријатеља се изјаловило.
Но, мали Аца, пријатељев
син, скрива Павла и обавешта-
ва његове другове о ситуацији.
Они нуде Ацином оцу да пође
с њима, али овај, не могавши
да донесе одлуку гиве на вра-
тима стана...
То је садржај данашњег
филма „Велики и мали“, из
1956. године, сценаристе Ми-
одрата Ђорђевића и редитеља
Владимира Погачића.
Играју Лоазо Лауренчић, Љу-
ба Тадић и Северин Бијелић.
(НТВ Студио Б, 17.00)

Владимир Погачић

**ЕНГЛЕСКА
СЕРИЈА**

Сплетке

Енглеска серија
„Сплетке“ од шест полу-
часовних епизода у про-
дукцији Би-Би-Сија и
драматизацији Цозефи-
не Теи класичан је психо-
лошки трилер. Сироче
без легитимитета и по-
знатих родитеља после
осам година у Америци,
враћа се у Енглеску. У
потрази за послом среће
човека који му нуди да
„постане“ наследник ве-
лике и богате породице.
Брет пристаје на то, мис-
лећи да нема шта да из-
губи, али тада почиње да
се суочава са сумњама,
убиством и свим после-
дицама које га прате...
(Први рограм, 18.30)

**ИЗ ШКОЛСКОГ
ПРОГРАМА**

**Халејева
легенда**

Халејева комета је по
много чему јединствена:
појављује се сваких 76 го-
дина, што значи само јед-
ном у животу просечног
човека, има изузетну
прошлост богату историј-
ским догађајима и, због
путање блиске Сунцу и
Земљи, оставља упечат-
љив утисак када се поја-
ви на вечерњем небу. О
историји и карактеристи-
кама Халејеве комете го-
вори виши научни сарад-
ник Београдске опсерва-
торије др Милан Димит-
ријевић. Уредник серије
„Свет комета“ је Станко
Поповић, редитељ Тања
Феро. Емисија је на
Првом програму у 10.35.

SUPER CHANNEL

6.00 NBC вести, 7.00 У свитање
дана, 9.00 Супер тема светске вес-
ти, 9.10 Микс, 10.00 Вести, про-
грам, 10.30 Микс, 12.00 Музички
микс, 13.30 Документарни про-
грам, 14.00 Забавни програм,
15.00 Микс топ листа, 16.00 У
програму, 18.00 Документарни
програм, 18.30 Вајат Ерп, сериј-
ски филм, 19.00 Драма, 19.30
Унутрашња рубрика, 20.00
Врхунски спорт, 21.00 Туристич-
ки магазин, 21.30 Пословни и ак-
туелни догађаји, 22.00 ВВС, свет-
ске вести, 22.30 Тржиште САД,
22.45 Играни филм, 00.00 Плава
ноћ, 00.30 Забавни програм.

EUROSPORT

9.30 Бијатлон на ЗОИ, 10.30 Нор-
seball, 11.30 Аутоспорт, 12.00 Ски-
јашки скокови на ЗОИ, 13.00
Бокс, 14.00 Фудбал, 15.00 Horse-
ball, 18.00 Wrestling, 19.00 Немач-
ки рели, 19.30 Бадминтон, 21.30
Eurosport вести, 22.00 Врхунски
спорт, 23.00 Одбојка, 00.30 Euro-
sport вести.

РАДИО

ПОЛИТИКА

ТЕЛЕВИЗИЈА

Од 14. до 20.
марта 1992.

*Јанис
Стрџа*

Џесика Ланг

Америчка филмска глумица коју смо први пут видели у новој верзији приче о Кинг Конгу, последњих година је међу најтраженијим звездама са холивудског неба. У најновијем филму Мартина Скорсиса „Рт страха“, заном на недавно одржаном 42. Берлинском фестивалу, Џесика игра мајку одрасле девојке, што је знак да се шири распон њених изражајних могућности.

ТВ БЕОГРАД

ПРВИ ПРОГРАМ

- 6.20 Музички спотови
- 6.30 Јутарњи програм
- 8.30 ТВ избор: С оне стране дуге
- 9.30 Школски програм
- 10.00 Вести
- 10.05 Школски програм
- 11.00 Вести
- 11.05 Школски програм
- 12.00 Вести
- 12.05 Концерт у подне
- 13.00 Вести
- 13.05 Школски програм
- 14.00 Вести
- 14.05 Школски програм
- 15.30 Вести
- 15.45 Школски програм
- 16.40 ТВ водич
- 16.45 Вести на албанском
- 17.00 Дневник 1 - ТВНС
- 17.30 Кључ ведрине: Образовни програм
- 18.00 Мали - велики, програм за децу - ТВЦГ
- 18.30 Сплетке, сер. филм
- 18.55 Цртани филм
- 19.15 Лаку ноћ, децо
- 19.27 ТВ водич
- 19.30 Дневник
- 20.05 Филмоскоп: Берлински „Филмски фестивал“ филм
- 22.40 Дневник 3
- 23.15 Око поноћи

ДРУГИ ПРОГРАМ

- 16.25 ТВ водич
- 16.30 Око поноћи (р)
- 17.30 Србија данас
- 18.30 Београдски ТВ програм
- 19.30 ТВ постер: Љубиша Павковић
- 20.00 Спортска средa
- 22.00 Вести
- 22.15 Свет књиге - ТВП
- 23.00 Ритам, забавни програм - ТВНС

ТРЕЋИ КАНАЛ

- До 10.00 MTV
- 10.00 Sky news
- 11.55 Добар дан
- 12.05 Вести, метеор
- 12.10 Магазин ЗН
- 13.00 Вести, метеор
- 13.10 Избор из сателитског програма
- 14.00 Вести, Метеор
- 14.10 Ухвати ритам
- 15.00 Вести, Метеор
- 15.10 Звјеске ноћи
- 15.35 Спортски микс
- 15.55 Мали огласи
- 16.00 ЗП ТВ Нови Сад
- 18.00 Добро вече
- 18.05 Бизнис клуб
- 18.30 Ауто ТВ новости
- 19.20 Бајка за лаку ноћ
- 19.30 Позовите MTV
- 20.00 Вести, метеор, мали огласи
- 22.15 Видео век
- 23.00 Повратак у будућност
- 24.00 Вести, метеор
- 00.10 BBC World Service
- 00.35 MTV
- 01.00 Сателитски програм РВС
- 06.30 MTV

ТВ ПОЛИТИКА

- 06.00 Јутарњи програм
- 12.00 Програм са сателита
- 16.00 Видео текст
- 18.10 Видео огласи
- 18.20 Нова „Радио ТВ ревија“
- 18.50 Велики видео огласи
- 19.05 ТВ школиmpiјада
- 19.10 Микијев биоскоп
- 19.20 Поп рок хит
- 19.50 Видео излог
- 20.00 Резервисано
- 20.30 Блиски сусрет
- 21.45 Видео огласи
- 22.00 Дан
- 22.30 Спортска машина
- 22.45 Видео огласи
- 23.00 Нови „Интервју“
- 23.30 Последње вести

НТВ СТУДИО Б

- 7.00 - 10.00 Београде, добро јутро
- 14.00 МСМ + видеотекст
- 17.00 Циклус домаћег филма: „Прекобројна“, играни филм
- 19.00 Дани у недељи
- 19.45 Пословне вести
- 20.00 НТВ пакет
- 22.00 НТВ вести
- 22.05 Играни филм
- 00.00 Последње вести

ТВ НОВИ САД

- 9.30 Школски програм: Свет природе: Острво људи, 15.15 Објектив ТВ на румунском, 15.45 Емисија на румунском, 16.15 Топ тен - филмски, 16.45 Дневник (м), 17.00 Дневник, 17.30 Србија данас, 18.30 Дневник, на словачком, 18.40 Цртани филм, 18.45 Дневник на русинском, 19.00 Дневник, 19.30 Дневник, 20.05 Филмоскоп - Међународни филмски фестивал у Берлину: „Сатана“, совјетски игр. филм, 22.35 Дневник с/х, 23.05 Око поноћи, 01.35 Вести с/х.

НС ПЛУС

- 18.05 Избор из школског програма, 18.35 Мозаик 024, 19.30 Муз. програм, 20.05 Гули, црт. филм, 20.30 Ју филм, 20.45 Лавиринт, 21.30 Поп музика, 21.45 Лавиринт, 21.30 Поп музика, 21.45 Плус, 22.00 „Сребрни медведи“, играни филм, 23.50 Мали концерт, класичне музике.

ТВ ПРИШТИНА

- 16.50 Вести, 16.55 Музички интермецо, 17.00 Програм на албанском, 17.25 Музички интермецо, 17.30 Дневник (а), 17.55 Мали огласи, 18.00 Гуње, 18.25 Мали огласи, 18.30 Дневник, 19.05 Емисија за децу - Шареница, 19.30 Уључење ТВБ/1 - Дневник, 19.55 Мали огласи, 20.00 Вести (а), 20.15 Документарни програм - аматерски објектив - III-а епизода, 20.45 Свет књиге, емисија из културе, 21.45 „Замка“, играни филм, 23.15 Минимаксовизија.

ИЗ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

У загрљају Земље

- Коцка, коцка, коцкица
- Цртани филм
- Свет комета: У загрљају Земље. - Појава комете на небу многе наводи на размисање о томе колико ово небеско тело може да буде опасно по нас. Већ и летимичан поглед на списак хемичких једињења која су нађена у коми и резовима различитих комета показују да се међу њима налазе и веома отпорне супстанце, свијан, на пример. Многе комете улазе унутар Земљине орбите, па постоји опасност и од директног судара. У којој су мери те могућности реалне, одговара ова емисија. Водитељ и сценариста је др Милан Димитријевић, ашли научни сарадник Београдске опсерваторије.

- Антологија кућа: Палата Капура у Кјоту.

- Опстанак: Тајна зеленог листа. - Глитокљунци ани, необична птица Јужне Америке, потпуно је на своју руку, као и њена рођака, европска кукавица. Те птице воде брину о потомству, али тако што заједнички праве гнезда и све, на смену, леже на њима. Научници су после дугог посматрања открили да је кључ за одговтање редоследа за легање на јајима и читање хијерархије у овом друштву, зелени лист који птице носе у кљуноу при сваком уласку у гнездо.

(Први програм, 10.05, реприза од 14.30)

ФИЛМ НА НТВ СТУДИО Б

Прекобројна

Милена Дравић

Да би био што ближи студентским Нади, Михајлу та сељачку бригаду и Малену, девојку која је за њим кобројна кренула на радну акцију. Не успевши у своју, које изазива општи смех, Михајло се враћа својој и Малени која је, у међувремену, завршила кројачки и Михајло завршава обуку за трактористу вратиће се у рају Милена Дравић, Љубиша Самарцић и Боржис (НТВ Студио Б, 17.00)

ТВ САРАЈЕВО 1

10.05 ТВ школа - Разредна настава: Програм за ученике 3. и 4. разреда, 11.05 Школски програм, 12.00 Вести, 12.05 Концерт у подне, затим Избор из Образовног програма, 15.30 Новости, 15.40 Софија и Констанца, сер. филм, 16.40 Цртани филмови, 17.00 Дневник 1, 17.30 Образовни програм, 18.00 Програм за децу, 18.30 Сплетке, сер. филм, 19.00 Цртани филм, 19.30 Дневник 2, 20.20 Филмско вече, 22.30 Дневник 3, 22.50 Ноћ и дан: Позив у поноћ, сер. филм, Гориле у мали, док. програм.

ТВ САРАЈЕВО 2

15.30 Ноћ и дан, реприза, 18.00 Мали концерт, 18.15 La sept, 18.45 Арс поезика, 19.30 Дневник, 20.00 Спортска средa, 22.00 Јутел, 23.00 Поинт, научни програм.

ТВ ЦРНА ГОРА 1

15.30 Вести, 17.30 Актуелности, 18.00 Програм за децу, 19.30 Дневник 1, 22.40 Дневник 2.

ТВ ЦРНА ГОРА 2

18.00 Избор из сателитског програма.

Македонска ТВ 1

9.25 Вести, 9.30 Од мајмуна до мајмуна, док. емисија за децу, 10.00 Школски програм, 15.25 Вести, 15.30 Школски програм (р), 16.55 Дневник 1, 17.15 Дневник (г), 17.45 Дневник (а), 18.15 Од мајмуна до мајмуна (р), 18.45 Док. емисија, 19.15 Цртани филм, 19.30 Дневник 2, 20.05 Циклус - Вестерн у боји: „Баладе за Кејбла Хога“, амерички филм, 21.50 Моцартова путовања, 22.50 Дневник 3, 23.10 За лаку ноћ.

Македонска ТВ 2

16.25 За лаку ноћ (р), 17.55 Емисија из културе (р), 18.25 Информативна емисија на ромском, 18.50 Мали концерт, 19.05 Недељничко, 19.30 Дневник, 20.00 Музичко вече, 21.15 Јутел.

ТВ СЛОВЕНИЈА 1

8.30 Програм за младе, 11.10 Први јунак, сер. филм, 12.05 Видео страни, 16.00 Путовања, енгл. научно-популарна серија, 16.55 По-

словне информације, 17.10 Словенски 17.20 Клуб клубук, ко сија за младе, 19.05 19.30 Дневник 2, 20.00 на, 21.40 Озбиљна му. Дневник 3, 22.40 Со програм.

SUPER CHA

6.00 NBC vesti, 7.00 У с на, 9.00 Супер тема с ти, 9.10 Микс, 10.00 I грам, 10.30 Микс, 12.0 микс, 13.30 Документ грам, 14.00 Забавни 15.00 Микс топ лист програму, 18.00 Док програм, 18.30 Вајат ски филм, 19.00 Др Унутрашња рубика, 21 ски спорт, 21.00 Турни газин, 21.30 Пословни ни догађаји, 22.00 ББ вести, 22.30 Тржиште Играни филм, 00.00 I 00.30 Забавни програм

EUROSPORT

14.00 Скијање, 16.00 Ху, 17.30 Аутомобили Еуроспорт вести, 20.00 леду, 22.00 Гвање, 24.0 биллизам.

Ирена Миџијевић

Има само двадесет година, а већ је на четвртој години глуме на Факултету драмских уметности у Београду, који ће јој по завршетку студија донети статус дипломиране глумице. Али, своје дипломске радове већ је одиграла.

Памтимо је по улози у ТВ филму „Велика мала матура“ и из представе „Живот Јованов“ у Звездара театру. „Шлаг“ на кратку и брзу младалачку каријеру донела је улога Офелије у „Хамлету“, представи која ће затворити овогодишњи БИТЕФ.

(Снимак
Жељко Јовановић)

ЕОГРАД И ПРОГРАМ

Јутарњи програм
Ника корњаче
Школски програм - ТВНС
Вести
Школски програм
Вести
Школски програм
Вести
Концерт у подне
Вести
Избор из КОП-а
Вести
Школски програм,
(р)
Вести
Школски програм,
(р)
Вести на албанском
Дневник 1 - ТВНС
Недеља четвртом
Бланта и Буцко, Ебу
драма за децу
Нови посланик, сер.
филм - ТВНС
Цртани филм
Азбука
Дневник 2
Бомбардије, сериј-
ски филм - ТВНС
ЗИП
Цез на улици, му-
зички програм
Дневник 3
Банкок Хилтон, сер.
филм
Вести

ГИ ПРОГРАМ

Банкок Хилтон, реп.
серије
Србија данас
Београдски ТВ про-
грам
Озбиљна музика
Уметничко вече
Вести
Научни форум
Шаховски комен-
гар - ТВЦГ
Belgrade evening re-
port

ТИ КАНАЛ

MTV
Sky news
Магазин ЗК
American english
Магазин ЗК
Вести, време
Магазин ЗК: Рок
тренутак
Вести, време
Магазин ЗК: Спорт,
занимљивости
Магазин ЗК: Культур-
ни водич
Спортски микс
3П ТВ Нови Сад
Поларатор
American english
Позовите MTV
Спортски круг
Sweet movie (у ок-
виру емисије филм-
ска ТВ премијера)
Вести, време
BBC world service
MTV

ТВ ПОЛИТИКА

8.00 до 10.15 Јутарњи
програм
15.15 Блиски сусрет (р)
16.50 Еци леци пец
17.00 Дан
17.30 Школа одбране
18.00 Инструментална
поп музика
18.10 Избор - шта други
гледају
20.00 Серија „Ропска вре-
љина“, 31. епизода
21.00 Центер кинз
22.00 Дан
22.30 Избор - шта други
гледају
23.00 Ја мислим...
23.40 Велики бонс

НТВ СТУДИО Б

7.00 - 10.00 Београде,
добро јутро, јутар-
њи програм
18.05 Ритам Београда
19.00 Дан у недељу, ин-
формативна емиси-
ја
20.00 Ниво 23. емисија из
културе
21.00 На другим фреквен-
цијама
22.15 Интерју гледалаца

ТВ НОВИ САД

9.30 Школски програм, 16.00
Најава програма (с), 16.05
Дневник на словачком, 16.15
Образовни програм: Истори-
ја штампарства, у сенти (ре-
приза), 16.45 Дневник (м),
17.00 Дневник 1 (с), 17.30 Ср-
бија данас, 18.30 Дневник на
русином, 18.40 Цртани
филм, 18.45 Дневник на ру-
мунском, 19.00 Дневник 1
(м), 19.30 Дневник, 20.20
Бомбардије, серијски филм,
21.10 Вести (м), 21.20 ЗИП -
политички магазин, 22.20
Музички програм, 22.30
Дневник (с).

НС ПЛУС

20.05 Тригон, црт. серија,
20.45 Скупљачи слова, игран-
и филм, 21.30 Уметност
умирања, 23.15 Роквник,
00.15 Сателитске занимљив-
ности.

ТВ ПРИШТИНА

16.50 Вести, 16.55 Музички
интермецо, 17.00 Програм на
албанском, 17.25 Музички
интермецо, 17.30 Дневник
(а), 17.55 Музички интерме-
цо, 18.00 Гуце (Г), 18.25 Му-
зички интермецо, 18.30 Днев-
ник, 19.15 Цртани филм,
19.30 Укључење ТВБ - 1 -
Дневник, 20.15 Музички ин-
термецо, 20.20 Вести (а), 20.30
Емисија на турском језику,
21.00 Забавно-музички про-
грам - Топ спот, 21.45 Сериј-
ски филм - Трпска врељина

из ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Улична соната

Поглед на небо ноћу открива хиљаде сјајних објеката, а у то ћете се уверити гледајући данашњу емисију Школског програма „Астрономска почетница“, насловљену „Поглед у небо“. Тако ћете сазнати да се сјајем истиче Месец, и да с времене на време узбуђење изазивају тајанствене комете. Уопште, простор око наше планете Земље увек је привлачио човека.

У првој емисији ове нове серије која би требало да ученике уведе у свет астрономских објеката, инструмената и мерења, др Милан Димитријевић виши научни саветник Београдске опсерваторије, упознаје гледаоце с најзначајнијим звездама и сазвезјима, објашњава зашто звезде трепере...

На часу музичког да-нас учимо „Уличну сонату“. Можда сте и сами приметили да се на многим местима у граду може открити музика - у градској вреви, на реци, на пијаци, у рано јутро... Бата и Симонида, главне личности серије, проводе цео дан на улици и, уз помоћ чаробне фруле, проналазе музику Прокофјева, Мусоргског, Моцарта...

У емисији учествују Маја Глигоријевић, Михаило Јанкегић, Мирјана Хоџић, Миленко Павлов и балетски ансамбл у кореографији Лидије Пилипенко. Уредник емисије Снежана Николајевић, сценарио Маја Волк, редитељ Михаило Вукобраговић. (Први програм, 10.05, реприза 14.30)

МУЗИЧКА ЕМИСИЈА Цез на улици

На програму је четврта епизода из серије о цезу, у којој ће се емитовати снимци својеврсног цез фестивала који се по традицији одржава у Њу Орлеансу, под ведрим небом. Без чврсто утврђеног програма, то је улична цез сешн свирка у којој свирају и солисти са модерним концепцијама. (Први програм, 22.15)

КОНЦЕРТ У ПОДНЕ

Четири багателе

Данас је на програму балет „Четири багателе“ на музику Милана Михајловића, а по идеји Дејана Пајовића. Играју Анђелија Тодоровић, Тања Пајовић, Драгана Мирковић и Дејан Пајовић. Уредник Љиљана Стојковић, редитељ Драгослав Лутовац. (Први програм, 12.05)

У служби краљице

У наставку серије „Нови посланик“ видећемо како на велико Аланово изненађење Пирс постаје помоћник министра за урбанизам. Алан покушава да открије разлоге због којих је Пирс унапређен, и у томе делимично успева... (Први програм, 18.30)

НАЈПОПУЛАРНИЈИ ФРАНЦУЗИ

Белмондо испред Митерана

Према августовским истраживањима француске агенције „Lifor“, рађене за потребе недељне ревије „Le journal de dimanche“ (излази

Жака Кустоа. Кусто је у овим анкетама досад 18 пута био на првом месту ове листе зване „Топ 50“. На трећем месту је Бернар Кушнер, министар за здравство и социјалну политику чија је популарност последњих месеци нагло порасла. Харон Този-еф, истраживач вулкана је на четвртном месту а угледни светски хирург Шварценберг на петом. Водитеља недељне информативне емисије „7 на 7“ на ТФ 1, Ан Синклер је на шестом месту, а иза ње, глумца Филип Ноаре. Флоранс Арто, прва жена која је прешла Атлантис на катмарону је осма, а девети је Жан Пол Белмондо. Десето место припало је још једном глумцу, Мишел Сероу.

Жан-Пол Белмондо

у 500 хиљада примерака), најпопуларнија личност била је осамдесетједногодишњи свештеник отац Пјер који је на друго место потиснуо

ТВ ЛИЦЕ Илија Маринковић

(Карикура Зорана Јовановића)

ТВ ЦРНА ГОРА 1

10.00 Вести, 11.00 Цртани филм, 12.00 Вести, 13.00 Цртани филм, 14.25 Цртани филм, 15.30 Вести, 16.55 Актуелности, 19.30 Дневник 1, 22.25 Дневник 2.

ТВ ЦРНА ГОРА 2

Нема посебних програма.

Димитрије Војнов

Изврстан ученик основне школе у Београду, једанаестогодишњи Димитрије Војнов појавио се у главној улози новог филма Горана Марковића „Тито и ја“ и током лета обишао најважније југословенске филмске фестивале. Побравши велика признања, мали глумац је стигао и до великог, 40. Међународног филмског фестивала у шпанском граду Сан Себастијан, где је на општу радост освојио специјалну „Сребрну шкољку“ за глуму. „Шкољка“ ће остати да блиста, а Димитрије ће наставити да расте. (Опширније на средњим странама).

(Слика: Вулица Милена)

из ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Како научити папагаја да говори

У данашњој „Астрономској почетници“ видећемо како приликом кретања Земље око Сунца њена орбита није усправна на раван кретања, већ с њом заклапа угао. Тај нагиб доводи до последица које су од огромне важности за човека - узрокује промене годишњих доба. Тренутак почетка пролећа, које сваке године у београдским новинама најављује астрономско друштво „Ружер Бошковић“, тренутак је када пројекција Сунца за небеску сферу, на свом путу по еклиптици, пресече небески екватор у гама тачки.

Можда не знате значење сваког од наведених појмова? Зато погледајте четврту емисију из серије „Астрономска почетница“ у којој сценарист и водитељ емисије др Милан Димитријевић, научни саветник Београдске опсерваторије, говори о годишњим добима са позиција астронома, и уз њих објашњава многе астрономске појмове и појаве гледаоцима који намеравају да почну са

озбиљним аматерским осматрањем звезда.

Трећа емисија „Зоотеке“ бави се многим животињама. Највише о фазану - типичној птици нашег поднебља. Наравно, деца ће имати прилике да фазана виде уживо „у фазанерији“ у Добановцима, где се они и гаје. На питања одговара зоолог Војкан Јовановић, па ће се тако решити дилема да ли је фазан некад био кокошка или обратно.

У другим рубрикама биће говора и о другим животињама које најчешће убрајамо у кућне љубимце, а наш ветеринар доктор Зорица Пређић, одговориће на питања малишана да ли треба дозволити да животиња љуби дете, како најлакше научити папагаја да говори и слично. Познато је да су животиње одуке биле инспирација многих уметника па ће се чути и песма, посвећена занимљивој птици - сови. Говори је глумица Владица Милосављевић, а водитељ емисије је Ненад Ненадовић.

Уредник је Бисерка Пејовић, сценариста Александар Џаја, а режија Срба Божиновић.

На часу музичког васпитања биће речи о певању. Аутор емисије музиколог Јасмина Зећ и редитељ Србољуб Божиновић покушали су да објасне карактеристике вокалних жанрова и представе врсте гласова и најсуптилније нијансе међу њима. Окупили су представнике различитих професија које, на овај или онај начин, помажу певачима - педагошким или лекарским саветима, затим дириговањем, режигом, корепетицијом. Чуће се изјаве страсних љубитеља опера како су их заволели и како уживају у њој. Све је то поткрепљено примерима, најчувенијим аријама у интерпретацији најпознатијих певача.

У првој емисији биће приказана опера, као најпопуларнији вокални жанр и разне врсте тенорског фаха. Водитељи су др Душан Цвејић и Недељко Грба.

(Први програм, 10.05.)

ЕОГРАД

1 ПРОГРАМ

Музички спотови
Јутарњи програм
Иница корњаче
Цртани филм
Школски програм
Зести
Школски програм
Зести
Концерт у подне
Иницијева радионица
Избор из КОП-а
Зести
Избор из КОП-а
Школски програм
р)
Зести
Школски програм
р)
Зести на албанском
Дневник 1
Недеља четвргом
ЕБУ драма за децу
Цртани филм
Гладић Пејтон, сер.
ријали - ТВНС
Цртани филм
Лаку ноћ, децо
Дневник 2
Поља камилица, сер.
ијски филм - ТВНС
Крут
Забавно-музички
програм
Дневник 3
Цео свет је позорница, сер. филм

ТИ ПРОГРАМ

Цео свет је позорница, реп. серије
Србија данас
Београдски ТВ програм
Павел и Нина Коган, озбиљна музика
Музичко вече: Соњања - Станојло Рајчић
Вести
Претпоноћне авантуре
Свет шаха

ТИ КАНАЛ

MTV
Sky news
Добар дан
Вести, хит дана, време
Магазин 3К
American english
Магазин 3К
Магазин 3К: Црни бисери (р)
3П ТВ Нови Сад
Поларотоп
Вести, хит дана, време, мали огласи,
Авис патрола
American english (r)
Само музика
Да ли сам те већ... видео?
Вести, време, мали огласи
Sweet movie (у оквиру емисије филмска ТВ премијера)
BBC world service
MTV

ТВ ПОЛИТИКА

8.00 до 10.30 Јутарњи програм
13.00 Блиски сусрет (р)
16.50 Ези, пеци, пеци
17.00 Дан
17.10 Школа самоодбране
18.00 Без длане на језику
19.00 Дан
19.10 Избор - шта други гледају
19.30 Поп-рок хит
20.00 Серија „Тропска врељина“
21.00 Центер квинз
22.00 Дан
22.30 Хроника Бемуса
22.40 Избор - шта други гледају
23.00 Резервисано

НТВ СТУДИО Б

7.00 - 10.00 Београде, добро јутро
14.00 МСМ + мали огласи
17.30 ТВ 5
18.05 Ритам Београда, колажни програм
19.00 Дани у недељу, информативна емисија
19.30 На другим фреквенцијама, избор из програма других ТВ центара
20.00 НТВ пакет
22.15 Интерјау гледалаца

ТВ НОВИ САД

9.30 Школски програм: Андрић у сећањима, 1. епизода, 16.05 Дневник (на словачком језику), 16.15 Емисија из културе: Видеосп, 16.45 Дневник 1 (м), 17.00 Дневник 1 (с), 17.30 Србија данас, 18.30 Дневник (на русинском језику), 18.40 Цртани филм, 18.45 Дневник (на румунском језику), 19.00 Дневник 2 (м), 19.30 Дневник 2 (с), 20.20 Серијски филм: Поља камилице, 21.10 Вести (м), 21.15 Круг, 22.15 Забавна музика, 22.45 Дневник (с), 23.15 Одјава програма (с).

НС ПЛУС

20.05 Бетмен, цртани филм, 20.45 Плиме и осеке, 21.30 „Буђење“, играни филм, 23.15 Ритам, 00.15 Сателитске занимљивости, 00.30 Одјава програма.

ТВ ПРИШТИНА

16.50 Вести, 16.55 Музички интермецо, 17.00 Програм на албанском, 17.25 Музички интермецо, 17.30 Музички интермецо, 17.30 Дневник (а), 17.55 Музички интермецо, 18.00 Гупче (ф), 18.25 Музички интермецо, 18.30 Дневник, 19.15 Цртани филм, 19.30 Укључење ТВБ/1 - Дневник, 20.15 Музички интермецо, 20.20 Вести (а), 20.30 Емисија на турском језику, 21.00 Забавно-музички програм - Топ спот, 21.45 Серијски филм: „Тропска врељина“.

ЕНГЛЕСКА СЕРИЈА

Поља камилице

У трећој епизоди енглеске серије „Поља камилице“ видећемо како централно место окупљања постаје Полина кућа у Лондону. Макс и Хелена више не крију љубавну везу као ни Ричард ни Моника. Калипсо балансира између увек одсутног мужа и бројних љубавника. Серију је 1990. године режирао Питер Хол. Играју Фелисити Кендел, Пол Едингтон, Оливер Котон и Џенифер Ел. (Први програм, 20.20)

АРТ КАНАЛ

17.00 Културна променада, 18.00 „Дијамантска веза“, реп. филма, 20.00 Андрић у свом и нашем времену, 21.00 Арт концерт, 23.00 Дневник, 24.00 „Унакрсна емисија“, играни филм.

ТВ ЦРНА ГОРА 1

10.00 Вести, 12.00 Вести, 13.30 Цртани филм, 15.30 Вести, 16.55 Цртани филм, 17.00 Актуелности, 19.30 Дневник 1, 22.45 Дневник 2.

ТВ ЦРНА ГОРА 2

Нема посебних програма.

ШЕЗДЕСЕТ НОВИХ ЕПИЗОДА

Лаку ноћ, децо

На крају напорног дечијег дана, после доручка, ручка, вечере и многобројних ужина, после школе и чувеног породичног питања: шта је било у школи, после игре и дружења у коју треба уложити много снаге - дакле после свих дечијих дневних обавеза људи из ТВ Београд који мисле на децу, решили су да им као дневни шлаг послуже „Лаку ноћ, децо“ - пет минута нежности и смеха. Луткама, животињама којима се у том измаштаном животу дешава оно што се не дешава деци, оно што би се деци могло догодити, оно што се деци никад не догађа, а пријало би им, оно о чему сањаре - дакле тим јунацима детињства: тета Лији, Меди, Вуку, Лаву, Зеки задат је одговоран задатак да децу забаве, насмеју, наведу на мисао и разговор са татом и мамом и дају им предлог за сан. Аутор ових шалозбиљних минијатура је Владимир Андрић, режисер Владимир Алексић, творца лутака Гордана Поповића а композитор музике Александар Кораш.

(Први програм, 19.15)

ПОПУЛАРНА НАУКА

Претпоноћне авантуре

- Египат, прва епизода британске документарне серије „Водене пустиловине“.
- Пријатељско убеђивање, из серије „Ми и друге животиње“
- Вештачка управљања, прва епизода америчке серије о савременом менаџменту
- ОМНИ, прва епизода кавадске научно-популарне серије. (Други програм од 22.15 до 23.45)

АМЕРИЧКА СЕРИЈА

Гладић Пејтон

Телевизија Нови Сад ваљда ће одржати обећање и ове недеље почети да приказује већ најављивану репризу америчке серије „Гладић Пејтон“. Својремено, ова серија је била прави хит. (Први програм, 18.30)

МЕРИДИАН
Београдски 10
011-267, 240-028, 340-020
ПРВА ФИРМА ЗА ОСИВАЊЕ ФИРМИ

РАДИО

ТЕЛЕВИЗИЈА

ПОЛИТИКА

11/84
од 17. до 23.
октобра 1992.

Љиљана Благојевић

Кад неко почне каријеру с филмом Емира Кустурице, као Љиљана Благојевић пре десетак година, онда му избирљивост пређе у навику. Од тада је играла и на филму и на телевизији и у позоришту, али никад претнише. Ове сезоне гледаћемо је у Звездара театру где игра Анђелију, кћерку Милана Медвића у истоименој драми, а за телевизију снима драме „Мала шала“ и „Лакши случај смрти“.

(Снимила: Душанка Митровић)

ТЕЛЕВИЗИЈСКИ ФЕНОМЕНИ: СТАРЕ СЕРИЈЕ ЗА НОВУ ПУБЛИКУ

Повратак у градић Пејтон

Телевизија обнавља своје митове. На мале екране враћа се, некада чувена, америчка серија „Градић Пејтон“! ТВ Нови Сад приказује „сапуницу пре свих сапуница“, серију која представља посебно поглавље у историји телевизије.

Могло би се рећи, све је почело од „Градића Пејтона“ на чијим се узорима касније развила велика телевизијска индустрија лаких, необавезних серија према крајње једноставном рецепту: невероватни заплети у безброј епи-

телевизије потпуно слободно обрадио сценаристички тим. Од романа - бестселера остао је идиличан наслов, а много тога је дописано и измишљено према мери и кировима главних глумаца Мије Фароу, Рајана О'Нила, Дороти Мелоун, Барбаре Перкинс, Еда Нилсона, Џејмса Дагласа и других који су тумачили главне улоге.

У ТВ обради, сива, суморна америчка провинција, Пејтон је претворен у романтичан градић, као из бајке, у којем живе лепа и чедни младићи и девојке, часне распуштенице, средовечни лепотани, добродушни богаташи. Добро је раздвојено од зла. Сви заплети су на емотивном плану. Све неспоразуме исправља невидљива рука, истина, уз нешто труда, али нема силе која може да наруши идилични, овоземаљски поредак... Оваква слика америчког живота је образац по којем ће се деценијама исписивати догма о доброти и поштењу, о строгом моралном поретку на којем се заснива америчко друштво. Са свим тим клишеима најсуровије ће се, као што се зна, обрачунаати Дејвид Линч у „Твин Пиксу“, у серији која је бацила на колена америчку провинцију.

Снимање „Градића Пејтона“ је почело 1964. године и трајало је пет година. Произведено је 514 епизода, про-

менила су се четири редитеља и председника, а број глумаца. Код нас, „Градић Пејтон“ је стигао почетком седамдесетих година и апсолутно фасцинирао гледалице. Серија се емитовала недељом после подне, кажу, била је прави хит, утицала је на повећање продаје телевизора и забележила фантастичну гледаност. И претплата је повећана док је серија емитована. Цео феномен означен је као „пејтонизација публике“, а емитовано само нешто више од двадесет епизода. Круна еуфорije је била кад су 1972. године у Београд, у госте доведени глумци из „Градића Пејтона“ Ед Нелсон, Џејмс Даглас и Патриција Мороу.

У свету се региструје необјашњив феномен: публика сасвим добро, са радозналешћу, прихвата серије из ТВ кинотеке, управо оне за које се дуго мислило да су демодирани, да су једном заувек потрошена роба. Тај то-чак је у ТВ орбиту, поново, избацио славни „Градић Пејтон“, који, после успешного репривизирања у неколико европских земаља, стиже и код нас, на проверу. За сасвим младу публику серија може да буде откривање, за оне који дуже памте - сентиментално путовање у прошлост, у сопствену младост. (Први програм, 18.30)

Бранислава Цузов

Мија Фароу има једну од главних улога у серији

зода. За опчињавање публике, а у сврху рекламирања детергената и осталих кућних потрештина.

Серија „Градић Пејтон“ настана је пре тридесетак година. Почетна инспирација је био истоимени роман Грејс Метелијус, који је за потребе

ЕНГЛЕСКА СЕРИЈА

Поља камилице

У данашњој претпоследњој епизоди енглеске серије „Поља камилице“ видећемо како Калипсо и њен најновији љубавник Тони поседују Поли и том приликом сазнају да је њен брат Волтер погинуо... (Први програм, 20.20)

Арт канал

17.00 Културна променада, 17.30 „Пејзажи“, 18.00 „Сутјеска“, реп. филма, 20.00 Филмска мапа, 21.00 Арт концерт, 23.00 Арт дневник, 23.30 „Пејзажи“, 24.00 „Партизанска ескадрила“, филм.

ТВ ЦРНА ГОРА 1

18.00 Вести, 12.00 Вести, 13.30 Цртани филм, 13.30 Вести, 16.55 Цртани филм, 17.00 Актуелности, 19.30 Дневник 1, 21.20 Рефлекси, политички магазин, 22.50 Дневник 2.

ТВ ЦРНА ГОРА 2

Нема посебних програма.

ИЗ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Музичко васпитање: о певању

„Астрономска почетница“ да нас ће нас подсетити на веровање да су све звезде причвршћене за кристалну сферу која се окреће око Земље, и да су све на истој удаљености од ње. Но с првим мерењима астрономских даљина није било само оповргнуто ово веровање. Одређени су стварни положаји небеских тела и њихов распоред у простору...

НАУЧНИ ФОРУМ ТВ НОВИ САД

Искушења демократије

Четврта емисија из серија „Искушења демократије“ расветљава нови светски поредак и распад Југославије, што је, уосталом, и непосредан повод за ову емисију коју је припремио ТВ Нови Сад. Намера аутора је да се дотадашњи настали после уједињења Немачке и пада режима реал-социјализма осветле са историјског, политичког и правног аспекта.

У емисији се трага за одговорима на питања да ли постоје

ру... Уредник емисије Станко Павовић, редитељ Драшко Ђуровић.

На часу музичког учимо лекцију о певању. Као примери коришћени су многобројни одломци из стране оперске продукције. Сценаристи музиколог Јасмина Зеп и редитељ Србољуб Божиновић. (Први програм 10.05, реприза од 14.30).

души стандарди у односу неких међународних институција према кризи у Југославији и на који је начин окружење утицало на кризу и распад земље. О томе и многим другим питањима у студију ће разговарати Едуард Лимонов, Милорад Екмечић, Андриј Митровић и Алекса Ђилас са којима разговарају домаћини Драган Штавањанин и Зоран Бојовић. (Други програм, 22.30)

БЕОГРАД

1 ПРОГРАМ

Музички спотови
Јутарњи програм
Филм-портрете
Дртани филм
Школски програм
Школски програм
Вести
Концерт у подне:
Јоран Христић -
„Завештање“
Дртани филм
Избор из КОП-а
Вести
Школски програм
Вести
Школски програм
Дневник 1 - ТВНС
Сајам књига, образовна емисија
Оркестар се припрема, ЕБУ драма
и децу
Дртани филм
Градић Пејтон, серија
Дртани филм
Баку ноћ, децо
Дневник 2
Јула камилице, сенијски филм - ТВНС
ИП
Забавно-музички програм - ТВНС
Дневник 3
Та тајном задатку, сер. филм
Вести

И ПРОГРАМ

Та тајном задатку, реп. серије
Зрбија данас
Београдски ТВ програм
Зорогол
Метничко вече
Вести
Научни форум: Искушења демократије - ТВНС
Звет шаха
Belgrade evening report

И КАНАЛ

ИТВ
Ју news
Магазин ЗК
American english
Магазин ЗК
ИП ТВ Нови Сад
Добро вече, вести
Јоларотор
Вести, хит дана, време, мали огласи,
Вис патрола
American english (p)
Јамо музика
Вести, време, мали огласи
Да ли сам те већ... видео?
Вести, време, мали огласи
Sweet movie (у оквиру емисије филм-жа ТВ премијера)
Вести, време
ZBC world service
ИТВ

ТВ ПОЛИТИКА

8.00 до 10.30 Јутарњи програм
15.00 Блиски сусрет (p)
16.50 Еци пеци пеци
17.00 Дан
17.10 Школа самоодбране
17.50 Видео огласи
18.00 Без длана на језику
18.50 Велики видео огласи
19.00 Избор - шта други гледају
19.30 Поп рок хит
20.00 Серија „Тропска времена“
21.00 Центар књи
22.00 Дан
22.30 Избор - шта други гледају
22.45 Видео огласи
23.00 Резервисано

НТВ СТУДИО Б

7.00 - 10.00 Београда, добро јутро, јутарњи програм
14.00 МСМ + мали огласи
17.30 ТВ 5
18.00 Вести
18.05 Ритам Београда, колежним програмом
19.00 Дани у недељи, информативна емисија
19.30 На другим фреквенцијама, избор из програма других ТВ центара
20.00 НТВ панел
21.45 Вести
22.15 Интервију гледалаца

ТВ НОВИ САД

9.30 Школски програм, 16.05 Дневник, на словачком, 16.15 Образовни програм, 16.45 Дневник 1 (м), 17.00 Дневник 1 (с), 17.30 Србија данас, 18.30 Дневник, на русинском, 18.40 Цртани филм, 18.45 Дневник на румунском, 19.00 Дневник (м), 19.30 Дневник 2 (с), 20.20 „Поља камилице“, серијски филм, 21.10 Вести (м), 21.15 ЗИП, 22.15 Забавна музика: Студио 24, 22.45 Дневник 3 (с), 23.15 Одјава програма (с).

НС ПЛУС

20.00 Најава програма, 20.05 Бетмен, серија за децу, 20.45 Сакупљачи снова, 21.30 „Тачан као сат“, играни филм, 23.15 Роконик, 00.15 Сателитске занимљивости.

ТВ ПРИШТИНА

16.50 Вести, 16.55 Музички интермецо, 17.00 Програм из анбарском, 17.25 Музички интермецо, 17.30 Дневник (а), 17.55 Музички интермецо, 18.00 Гуше (т), 18.25 Музички интермецо, 18.30 Дневник, 19.15 Цртани филм, 19.30 Уклучење ТВБ/1 - Дневник, 20.15 Музички интермецо, 20.20 Вести, 20.30 Омладинска емисија на турском, 21.00 Забавно-музички програм - Топ спот, 21.45 Серијски филм „Тропска времена“, 23. епизода.

7
ДОНА

РАДИО

ТЕЛЕВИЗИЈА

ПОЛИТИКА

Од 24. по 30.
октобра 1992.

ТВ БЕОГРАД

ПРВИ ПРОГРАМ

8.20 Музички спотови
6.30 Јутарњи програм
9.00 Нинџа корњаче
9.22 Цртани филм
9.30 Школски програм
10.00 Вести
10.05 Школски програм
12.00 Вести
12.05 Концерт у подне
13.00 Избор из КОП-а
13.30 Вести
13.35 Избор из КОП-а
14.30 Вести
15.45 Школски програм
16.45 Вести на албанском
17.00 Дневник 1 - ТВНС
17.30 Недеља четвртком
18.00 ЕБУ драма: Фатима
18.25 Цртани филм
18.25 Градић Пејтон, серијски филм - ТВНС
18.30 Цртани филм
18.55 Лаку ноћ, децо
19.15 Дневник 2
19.30 Поља камилице, серијски филм
20.20 ЗИП
21.20 Хел Садака
22.25 Дневник 3
22.35 24 сата ТВ у свету
23.15 На тајном задатку, серијски филм
23.45 Вести

ДРУГИ ПРОГРАМ

00.45 На тајном задатку, серија
16.45 Србија данас
17.30 Београдски ТВ програм
19.30 Квартет Прокофјев, озбиљна музика
20.00 Уметничко вече
22.00 Вести
22.15 Научни форум
23.45 Свет шаха
00.30 Belgrade evening report

ТРЕЋИ КАНАЛ

8.00 MTV
10.00 Skw news
11.55 Добар дан
12.00 Вести, хит дана, време
12.10 Магазин ЗК
13.00 Вести, хит дана,

ТВ ПОЛИТИКА

8.00 ДО 10.30 Јутарњи програм
15.00 Блиски сусрет (р)
16.30 Видео огласи
16.50 Еци пеци пеци
17.00 Дан
17.10 Школа самоодбране
17.50 Видео огласи
18.00 Без длаке на језику
19.00 Дан
19.10 Избор - шта други гледају
19.30 Поп рок хит
20.00 Серија „Тропска врелина“, 36. епизода
21.00 Центер квинз
22.00 Дан
22.30 Избор - шта други гледају
22.45 „Тешка телесна повреда“, филм
00.15 Видео огласи
00.30 Последње вести

НТВ СТУДИО Б

7.00 - 10.00 Београде, добро јутро, јутарњи информативни програм
14.00 МСМ мали огласи
18.00 Вести
18.05 Ритам Београда, колажни програм
19.00 Дани у недељи, информативна емисија
19.30 На другим фреквенцијама
20.00 НТВ пакет
21.45 Вести
22.15 Интервју гледалаца
00.00 Последње вести

ТВ НОВИ САД

16.05 ТВ дневник (на словачком), 16.15 Зоо вртови, 16.45 Дневник 1 (с), 17.00 Дневник 1 (с), 17.30 Србија данас, 18.30 Дневник (на русинском), 18.40 Цртани филм, 18.45 Дневник (на румунском), 19.00 Дневник 2 (м), 19.30 Дневник 2 (с), 20.20 „Поља камилице“, серијски филм, 21.10 Вести (м), 21.20 ЗИП, 22.20 Забавна музика, 22.35 Дневник 3 (с).

ИЗ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Уметност и животиње

У данашњој астрономској почетници ред је дошао на Месец, нама нај-

ближем небеском телу. За астрономе он још није небо, али није ни земља. Његова незнатна удаљеност једва да је достојна епитета - астрономска. Много морнара, pilota,

Научни форум

Светска изложба ЕХРО '92. затворена је после шест месеци, и то је слободно се може рећи прва изложба на којој нису доминирали технички и технолошки експонати већ - културолошки. Није реч о случајности. А о чему се ради, шта обележава тај рез, може ли се наслутити дух времена који он наговештава? На то питање покушаће да одговоре гости Научног форума. Уредник и водитељ Горан Аксентијевић, редитељ Владимир Блажов-

чак и пешака прешло је већи пут од растојања које нас раздваја од Месеца.

О Месецу и његовом значају за астрономе говори др Милан Димитријевић научни саветник Београдске опсерваторије.

У емисији „Зоотека“ биће речи о дивљим и домаћим мачкама, њиховим карактеристикама, откриће се зашто се за мачке каже да су највећи индивидуалци у животињском свету и многе друге занимљивости. У рубрици „Уметност и животиње“ чућемо једну лепу песму Бодлера о мачкама, коју говори глумица Владиса Милосављевић. Малишани ће имати прилике да чују и најновије зоовести, одговоре на постављене питалице, а у рубрици „Мој ветеринар“ др Зорица Предић одговориће на питање шта је ехинококус, и да ли мачка може да добије запаљење плућа. Школски програм је на Првом каналу од 10.05, а репризирање почиње поподне у 14.45.

АМЕРИЧКА СЕРИЈА

Градић Пејтон

Рајан О'Нил

Рајан О'Нил готово је ишчезао с филмског неба. Ових дана вратио се бар на мале екране у америчкој серији „Градић Пејтон“ двадесет година млађи у којој је остварио лепу улогу. Први кадрови ове серије снимљени су још далеке 1964. године у црно-белој техници. Серију репризира ТВ Нови Сад, која је за нашу публику издвојила 32 епизоде. (Први програм, 18.30)

НЕШТО ШТО НИСТЕ ЗНАЛИ О ЊИМА

New Kids On The Block

● Дони је дивљи момак енергије скачући и играјући златног срца. Толико воли пицу да је једе три пута дневно. Има много идеала. На сцени је динамичан. Никад неће признати ако му нешто измакне контроли. Што се

Лондонски викенд језе и маште

„О смрти, о љубави“ филм Микела Соавија тријумфовао на британском фестивалу хорора и научне фантастике „Фантазија 94“

Руперт Еверет у филму „О смрти, о љубави“

У Лондон, августа Националном филмском театру у Лондону недавно је завршен први и веома занимљив, британски фестивал хорора и научне фантастике „Фантазија 94“ (29-31. јули). На даноноћном програму фестивала гостовала су остварења из најновије светске продукције међу којима се са посебним нестрпљењем организатора најављивала британска премијера филма „У устима лудила“ америчког редитеља Дона Карпентера. Премијерска публика, у којој су преовлађивали новинари из целог света, имала је прилику да после пројекције овог филма поразговара са прослављеним „страшним редитељем“ („Ноћ вештица“) у оквиру тра-

диционалног „Гардијеновог“ интервјуа који је овог пута водио главни организатор фестивала Најџел Флојд.

Женски део фестивалске публике, који је дакако био у мањини на овој ревији „слатке језе“, био је веома заинтересован да погледа филм енглеског редитеља Реја Бредија под називом „Кад младић сретне девојку“, који међу првима обрађује једну од све чешћих вести црних хроника на тему „кад жена малтретира мушкарца“.

Чувени глумац хорор-жанра Даг Бредли био је такође гост фестивала на вечери „Човек под

маском“ где су се ретроспективно приказали исечци из филмова са маскираним главним јунацима: од „Квазимода“ до „Фантома из опере“. Ипак, бисер фестивала, и сигурно убудуће веома гледан филм, било је остварење италијанског хорора „Della morte - Dell amore“, редитеља Микела Соавија („Трема пред наступ“, „Црква“, „Секта“). Филм је базиран на италијанском комичном стрипу Тицијана Склавија који се показао као изванредна позадина за један нови приступ остварењима која желе да уверљиво заплаше публику.

У филму „Della morte - Dell amore“ који је озбиљан и смешан у исто време, један модер-

ни гробар (Руперт Еверет) води своју битку са људима и са овог и „са оног света“. Прича се да је добитник овогодишње „Златне палме“ Квентин Тарантино прогласио поменуто остварење „филмом године“ после једне њујоршке приватне пројекције којој је присуствовао и Мартин Скорсезе.

На програму овог лондонског викенда језе и фантазије било је још првокласних остварења што је један од видљивих показатеља да је и Енглеска, после француске „Фантастике“, италијанског „Фантафеста“ и шпанског „Ситтеса“, добила свој фестивал са филмовима хорора и научне фантастике.

Светлана Кнежевич

МОЈА ТЕЛЕВИЗИЈА:

Милан Димитријевић, астроном

УВЕК ГЛЕДАМ: Питате ме у недоба када све своје слободно време посвећујем науци, наутраб свега, па и ТВ. Ипак, гледам информативне емисије на Првом програму и на НТВ Студију В, Научни форум и Актуелности. Не прокуштам да будем сведок најзначајнијих догађаја у историји епохе у којој живим.

МОЈЕ ПРВО СЕЋАЊЕ НА ТВ: Посебно сам захваљан телевизији зато што ми је омогућила да са целим човечанством присуствујем првом кораку човека на Месец историјској прекретници у човечком стремљењу ка звездама, симболу колумбовског и пловничког духа људског рода. Телевизија ми је омогућила да заједно са свима присуствујем додела Нобелове награде Иви Андрићу, свргавању Чаушескуа, бомбардовању Багдада и посредни моје вољене и једине отаџбине.

СУШТИНСКИ ДЕО ТВ ПРОГРАМА: Уместо што гледам саопштинске туче, поливање водом и чување електричних инсталација на ми-

лом екрану, више бих волео да телевизија буде промотор најновијих знања и трендова у науци и технологији, да преузме улогу форума античких градова и постане организатор јавних расправа у које би се укључиле све заинтересоване групе, да у сваки део наше домовине донесе знања о могућностима и вредностима нових технологија и допринесе развоју друштва заснованог на брзом усвајању нових светских научних достигнућа. Желео бих да напоменем да телевизија треба посебну пажњу да посвети борби против квазинучног шунда. Гледалац који није стручњак не може баш увек критички да просуди о изнетим ставовима и да разлучи стварне научне чињенице, њихове узроке и последице, одчарених лажа подесне паранауке.

ИСКЉУЧУЈЕМ ТВ КАДА ВИДИМ: Астрологе, врачаре и друге преваранте који народу продају маглу (оно Змајено Југутушко јухахаха). Мој тест за врач погађаче јесте да ми погоде добитну комбинацију на лоту! Тек после тога могу да поверујем у њихове способности. Али морао сам да се сложим са једном девојчицом која ми је објаснила да јој астрологија даје повод да о неком интензивно мисли. Ипак ми се чини да читање судбине из длана обезбеђује много већу присутност.

НАСТУПИО БИХ: У оним емисијама у којима могу најбоље да остварим себе и другима пренесем оно што знам, а то су Школски програм и научни форуми, пошто популаризацију науке схватам као изузетно важну обавезу и телевизије и научника која доприноси стварању климе разумевања за праву науку и извлачења гла испод ногу квазинаучницима и мистицима. Још при срвсам астронаутичар Борђе Станојевић најважније је тржео популаризатора

науке изјавом да „ништа није грешније него звати неку истину а не хтети је казати и другоме који у своје незнању лута тамо-амо машајући се често и за највећу погрешку“.

ЛИЧНО СЕ ДИВИМ: Оним режисерима који су у стању да и најсувопарнији текст ошметне и претворе у игру светлости, звукова и боја која распаљује машту, наводи на размишљање и остаје у сећању. Писцима сценарија који лепотом и племенитошћу својих речи, узбудљивим заплетом и полетом маште окупљају у одређено време уз мали екран целу отаџбину. Увек када ме цела емисија усуде у један пови свет највише читам књига чланова емисије јер чаробни свет маште не настаје сам од себе него као резултат талента, професионалне вештине, полета и ентузијазма. Посебно ме је задивило један певач кога сам слушао у Паризу. Пре сваке песме рекао је име композитора и писца текста и испричао повестку анегдоту из њиховог живота.

Забележила: Љ. Петровић

ČLANCI

Dr Milana Dimitrijevića u listu

VEČERNJE NOVOSTI

1992 - 2007

Priredili: Dr milan Dimitrijević

Dr Slaviša Milisavljević

Beograd, 2013

зике, 17.30 Од злата јабука, 18.32 Радио драма, 19.55 Вести, Прве вести, у 5.30, а затим у размаку од једног сата до 18.30).

ТРЕЋИ ПРОГРАМ

СУБОТА, 3. X 92. (20.00 — 24.00)

Музичка баштина — Тужбалице Ж. де Преа и В. Берда; **Хроника**; Сонате; **Токови поезије**; Репродукција концерта симфонијског оркестра из Монтеалеа под управом Ш. Дитоа. Композиције Хајдна, Дебисија, Форсајта и Кодаја; **Субјект у психоанализи**; Алтернативни рок

НЕДЕЉА, 4. X 92. (20.00 — 24.00)

Ф. Пуленк: Вечери у Назелу, Петнаест импровизација; **Хроника**; Брамс: Кларинет квинтет у ха-мољу; **Радионица звука**; Дела К. Барановића; Савремена страна књижевност — Лапонска поезија; Ка новом кругу звука

ПОНЕДЕЉАК, 5. X 92. (20.00 — 24.00)

Тонски монолози; **Хроника**; Чајковски: Литургија (I); **Плурализам и изборни систем и демократски поредак у Југославији**; Чајковски: Литургија (II); **Маргарет Боден: Свест врло посебне машине**; Музичка модерна — Композиција Ј. Ксенакиса

УТОРАК, 6. X 92. (20.00 — 24.00)

Пољски камерни оркестар изводи композиције Сибелијуса и Г. Бацевич; **Хроника**; Драма; Музика за оргуље Ј.С. Баха; **Плурализам и изборни систем и демократски поредак у Југославији**; Камерна музика С. Атанацковића; **Петар Пијановић: Смех и страх**; Гитаристи нове њујоршке сцене — Сани Шерок

СРЕДА, 7. X 92. (20.00 — 24.00)

БЕМУС — Директан пренос концерта хора и СО Радио телевизије Београд под управом М. Јагушта. Г.Ф. Хендл: Израел у Египту; **Научна хроника**; На библијске стихове; **Плурализам и изборни систем и демократски поредак у Југославији**; Музеј звука — Оригинални дувачки инструмент 18. века из Хашког музеја. Композиције Хајдна и Рејхе; **Роберт Хјуз: Крзање Америке (I)**; Први пут на програму; **Р. Хјуз: (II)**; Музичка традиција — Феномен бордун

ЧЕТВРТАК, 8. X 92. (20.00 — 24.00)

Музика барока; **Плурализам и изборни систем и демократски поредак у Југославији**; Концертно вече пијанисте Л. Бермана — Композиције Листа, Скријабина и Рахмањинова; **О демократији — Филип Шмитер: Шта је демократија?** Музичка нотурна Композиција Келера и Хиндемита; **Александар Ненадовић: Међународне теме**; Електронски студии

ПЕТАК, 9. X 92. (20.00 — 24.00)

Вокални реситал баса М. Чангаловића — Композиције Мусоргског, Тајчевића и Барановића; **Хроника**; Музика преткласике; **Плурализам и изборни систем и демократски поредак у Југославији**; К. Дебиси: Трио за флауту, виолу и харфу; **Разговори с временом — Ксенија Марицки Гађански**; С. Настасијевић: Концерт за виолину и оркестар; **Ива Драшкић Вићановић: Деструктивност рационалног сазнања**; Латинскопија

ЧЕТВРТАК, ТВБ 1, 10.25

Мерење времена

„Мерење времена“ назив је данашње емисије из серије „Астрономска почетница“.

Данас смо тако навикнути на употребу ручног или зидног часовника да чак и не размишљамо о правом значењу речи секунда, минут, сат, дан. Астрономи дефинишу секунду, минут, сат и дан уз помоћ Земљине ротације, недељу и месец на основу Месечевог орбиталног кретања, а годину помоћу Земљине револуције око Сунца. Положај сунца одређује казаљку на небеској сфери помоћу које се одређује доба дана.

— Ако имате времена — Вреди погледати — Гледајте обавезно — За памћење — Ремек дело —

- 13.00 Избор из КОП-а
- 14.30 Школски програм, реприза
- 15.45 Школски програм, реприза
- 16.40 ТВ водич
- 16.45 Вести на албанском
- 17.00 Дневник
- 17.30 Недеља четвртом
- 18.00 Ебу драма
- 18.30 Нови посланик
- 18.55 Цртани филм
- 19.15 Лаку ноћ, децо
- 19.30 Дневник
- 20.20 Поља камилице, серијски фил
- 21.15 Политички магазин
- 22.15 Забавно музички програм
- 22.45 Дневник
- 23.15 На тајном задатку

ТВ БЕОГРАД 2

- 16.35 ТВ водич
- 16.40 На тајном задатку
- 17.30 Србија данас
- 18.30 Београдски ТВ програм
- 19.30 ТВ свита: у четири руке, озбиљна музика
- 20.00 Уметничко вече
- 22.00 Вести
- 22.15 Претпоноћне авантуре
- 23.45 Свет шаха
- 00.30 Дневник на енглеском

ТВ БЕОГРАД 3

Вести у 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 18.00, 19.00, 20.00, 21.00, 24.00.

- 08.00 МТВ спотови
- 10.00 Скај вести
- 11.55 Добар дан
- 12.10 Магазин ЗК (ИНФО)
- 12.30 Амерички енглески
- 12.45 Магазин ЗК (ИНФО)
- 13.10 Магазин ЗК (црни бисери — реприза)
- 14.10 Магазин ЗК (спорт,

- 00.10 Би-Би-Си светски сервис
- 00.35 МТВ спотови
- 01.00 Крај програма

ТВ НОВИ САД

- 16.05 Дневник на словачком
- 16.15 Образовни програм
- 16.45 Дневник
- 17.00 Дневник
- 17.30 Србија дана
- 18.30 Дневник на русинском
- 18.40 Цртани филм
- 18.45 Дневник на русинском
- 19.00 Дневник
- 19.30 Дневник
- 20.20 Поља камилице — серијски филм
- 21.15 Панорама
- 22.15 Забавно музички програм
- 22.45 Дневник

ТВ ПРИШТИНА

- 16.50 Вести
- 17.00 Програм на албанском
- 17.30 Дневник (а)
- 18.00 Гунце (т)
- 18.30 Дневник
- 19.15 Цртани филм
- 19.30 Укључење ТВБ 1 — Дневник
- 20.20 Вести (а)
- 20.30 Емисија на турском
- 21.00 Забавно музички програм — Топ спот
- 21.45 Серијски филм „Тропикал хит“ — 21. епизода

ТВ ЦРНА ГОРА 1

- 12.00 Вести
- 13.00 Цртани филм
- 15.30 Вести
- 16.55 Цртани филм
- 17.00 Избор из сателитског програма
- 19.30 Дневник
- 22.45 Дневник

КАНАЛ КУЛТУРЕ 17.00 „Породични накит“, игра рике, 21.00 Мој поглед на све У дивљини „У гнезду је најбољи филм.“

НС ПЛУС 20.00 Ск — играни филм (реприза), 23.00 нимљивости.

МАЂАРСКА 1 8.00 ма 19.55 Лаку ноћ, децо, 20.30 америчка тв серија, 21.40 Аи фудбал

МАЂАРСКА 2 16.00 те 19.03 Старе, добре недеље. Полемика, 22.25 Кампус, док играти, амерички играни филм

РАИ 1 6.00 Те 20.00 Метрополис, ТВ филм, 23.00 I филм, 3.00 ТВ филм, 5.45 Л

РАИ 2 7.00 ди 13.50 — 15.15 Су пад на ванземаљску базу, игратер, ТВ серија, 19.15 Бјутифолки програм, 23.15 Ноћни и Ноћни дневник 2, 02.30 Играти, играни филм, 5.45 Млад

САТЕЛИТСКИ ПРОГРАМИ

SKY ONE 7.00 Ј 14.30 неуморни, 14.30 Цералдо, 18.00 Звездане стазе, 19.00 20.30 Пуна кућа, 21.00 W. 23.00 Кује, 23.30 Звезда

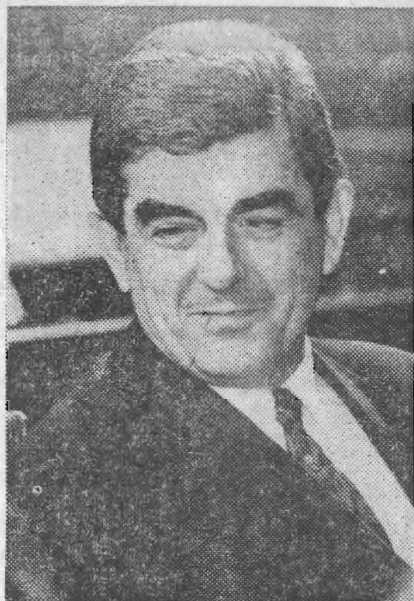
EUROSPORT 11.2580MHz 13.30 Трке камиона, 14.00 16.30 Бициклизам, 17.00 Ф Кошарка, 21.30 Спортске в тске вести

SCREENSPORT ASTRA 19.2 E V 15.30 Волво, европска туре пионат спортских кола, 22.00 фудбал, 00.00 Волво, евро

СКАЈ ГОЛД

LIFESTYLE 17.00 Циоан Риверс, 13.15 Сели Ц 17.00 Дик Ван Дајк, 18.3 видео

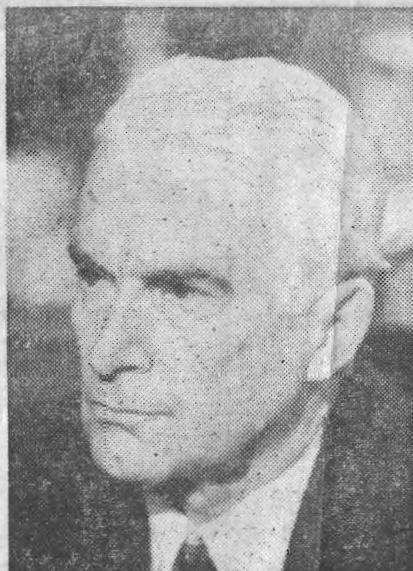

ПРЕДСЕДНИК:

Др Радоје КОНТИЋ

доктор техничких наука, дипломирао на Технолошком факултету у Београду, досадашњи потпредседник Савезне владе, рођен 1937. године у Нишњиху.

ПОТПРЕДСЕДНИК:

ЈОВАН ЗЕБИЋ

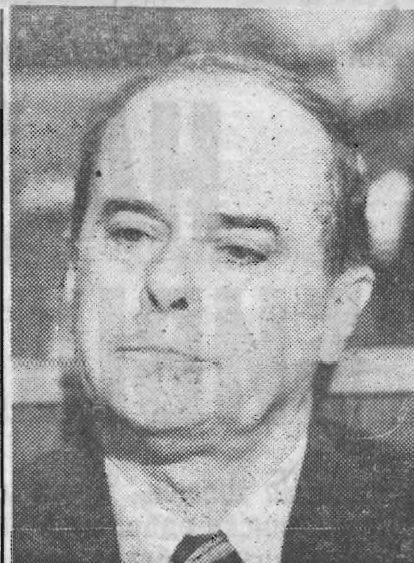
дипл. ек. досадашњи потпредседник Владе Републике Србије, рођен 1939. г. у Лозници.

ПОТПРЕДСЕДНИК:

АСИМ ТЕЛАЋЕВИЋ

дипл. правник, посланик ДПС-а у Већу република Савезне скупштине. Рођен 1939. г. у Пљевљима.

ИНОСТРАНИ ПОСЛОВИ:

ВЛАДИСЛАВ ЈОВАНОВИЋ

дипл. правник, садашњи МИП Владе Републике Србије. Рођен 1933. г. у Житном Потоку.

КОНТИЋЕВ КАБИНЕТ

УНУТРАШЊИ ПОСЛОВИ:

ЂОРЂЕ БЛАГОЈЕВИЋ

доктор правних наука, садашњи секретар Регионалног СУП-а Ниш. Рођен 1933. г. у Белој Палајци.

ОДБРАНА:

ПАВЛЕ БУЛАТОВИЋ

дипл. ек. досадашњи министар унутрашњих послова. Рођен 1948. г. у Ровцима — Колашин.

ПРИВРЕДА:

ТОМИСЛАВ СИМОВИЋ

дипл. инж. машинства, садашњи генерални директор фабрике вагона Краљево. Рођен 1948. г. у Краљево.

ЕКОНОМСКИ ОДНОСИ СА ИНОСТРАНСТВОМ:

УНКОВИЋ МИЛОРАД

доктор економских наука, досадашњи председник Скупштине града Београда. Рођен 1945. г. у Невесињу.

доктор правних наука, садашњи секретар Регионалног СУП-а Ниш. Рођен 1933. г. у Белој Паланци.

САОБРАЋАЈ И ВЕЗЕ:

БЛАГОЈЕ ЛУЧИЋ

дипл. инж. машинства, досадашњи министар за економске односе са иностранством. Рођен 1948. г. у Цетињу.

НАУКА, ТЕХНОЛОГИЈА И РАЗВОЈ:

ДИМИТРИЈЕВИЋ МИЛАН,

доктор физичких наука. Рођен 1947. год. у Лесковцу.

ТРГОВИНА:

ИВАНИШЕВИЋ МИРОСЛАВ,

дипл. ек. садашњи заменик савезног министра за трговину. Рођен 1956. год. у Цетињу.

дипл. ек. досадашњи министар унутрашњих послова. Рођен 1948. г. у Ровцима — Колашин.

ПРАВДА:

ЗОРАН СТОЈАНОВИЋ

доктор правних наука, редовни професор Правног факултета у Новом Саду. Рођен 1947. год. у Београду.

ПРОСВЕТА И КУЛТУРА:

СЛАВКО ГОРДИЋ

доктор филолошких наука, професор Универзитета у Новом Саду. Рођен 1941. год. у Добрици (Столац — Херцеговина).

СПОРТ:

ЗОРАН БИНГУЛАЦ

доктор економских наука, досадашњи потпредседник Извршног одбора Скупштине града Београда. Рођен 1955. год. у Шапцу.

дипл. инж. машинства, садашњи генерални директор фабрике вагона Краљево. Рођен 1948. г. у Краљеву.

РАД, ЗДРАВСТВО И СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА:

ВЕЛИБОР ПОПОВИЋ

дипл. ек. садашњи помоћник СДК-а Црне Горе. Рођен 1954. год. у Подгорици.

ЉУДСКА ПРАВА И ПРАВА МАЊИНА:

МАРГИТ САВОВИЋ

професор педагогије на Педагошкој академији у Суботици. Рођена 1952. год. у Бекешчаби.

ЖИВОТНА СРЕДИНА:

СЛОБОДАНКА ЂОРДАН

доктор економских наука, директор Завода за заштиту природе Србије. Рођена 1948. год. у Неготину.

доктор економских наука, досадашњи председник Скупштине града Београда. Рођен 1945. г. у Невесињу.

ПОЉОПРИВРЕДА:

КОВИЉКО ЛОВРЕ

доктор економских наука, досадашњи председник Извршног већа Скупштине Војводине. Рођен 1954. год. у Гламочу.

ИНФОРМИСАЊЕ:

СЛОБОДАН ИГЊАТОВИЋ

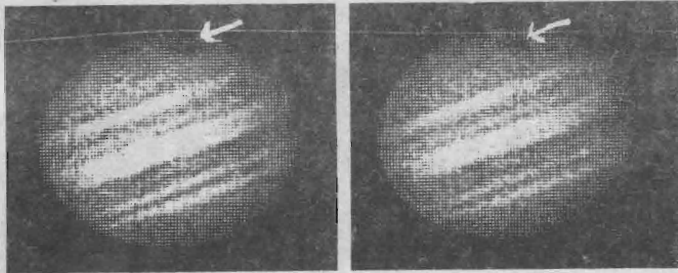
магистар економских наука, садашњи директор ТВ Београд. Рођен 1947. год. у Смедерској Паланци.

БЕЗ ПОРТФЕЉА:

ТОМИЦА РАИЧЕВИЋ

дипл. ек. садашњи члан Извршног одбора СПС-а. Рођен 1943. год. у Вигомирици, код Пећи.

СНИМАК НАШЕ ОПСЕРВАТОРИЈЕ: Јупитер са тамним пегима на месту где је пала комета

ЈУЧЕ ОКО 10 ЧАСОВА ПАО И ПОСЛЕДЊИ ДЕО „ШУМЕЈКЕР-ЛЕВИЈА“ НА ЈУПИТЕР

ТАЈНЕ ТАМНИХ МРЉА

- Тек ће касније анализе показати зашто су „модрице“ на највећој планети Сунчевог система тамне, а не светле боје ● Анализира се и сеизмички талас настао ударом делова комете дубоко у површину самог Јупитера ● Изгледи да ће комета већа од 10 кубних километара лупити у Земљу ме-ре се милионима година

ЈУЧЕ око 10 часова на Јупитер је ударио и последњи од 21 комада велике комете „Шумејкер Леви 9“, која је пре тачно недељу дана почела да бомбардује највећу планету Сунчевог система. Астрономи, су и сада узбуђени, неки у шоку. Утисак астронома из водених светских опсерваторија најбоље илустрирају речи Дејвида Криста из НАСЕ, који је небеске сударе пратио из Аустралије: — Све ово је много драматичније него што смо предвиђали!

Шта је драматично? Први пут у историји људског рода пружила се прилика астрономима да посматрају телескопима (са Земље и сателита) насртаје команда комете чiji су неки делови премоћивали десетак кубних километара. На конференцији за штампу коју је организовао др Милан Димитријевић, иначе астроном, савезни министар за науку и технологију, били су наши водећи астрономи.

— Удар дела комете или астероида обима већег од једног кубног километра на земљу би изазвао катастрофалне, глобалне последице по нашу планету — каже др Зоран Кичежјевић, руководилац пројеката из области физике на Београдској опсерваторији. — Да је неки од великих делова комете сада ударио у један од 16 Јупитерових сателита — разбио би га!

И наши астрономи су са телескопа опсерваторије снимали око 100 снимака удара на којима се виде „модрице“, настале после фантастично снажне експлозије мерене

тански слој. Тамна боја пегана је за нас — неочекивана.

Познато је да Јупитер већ 400 година има познату црвену мрљу, која је, у ствари, нека врста сталног торнада у атмосфери. Јупитер је, по саставу гасовитог стања и, каже др Јелисавета Арсенијевић, астроном, делови „Шумејкер — Левија 9“ су продрли дубоко у сам Јупитер који је, у ствари „море водоника“ и других гасова. Изамало је то сеизмичке таласе, као што се очекивало. Ти таласи су, поједностављено речено, као кружићи који се шире по води када се баца камен. Из свега тога моћи ће научници нешто ближе да кажу о саставу Јупитера и последицама удара делова комете.

„Изворишта“ комета, којих је на милионе, налазе се иза Ортовог облака, 3-7 милијарди километара од нас. У Сунчев систем их обично убацује нека дугајута звезда, а допре око 100 у наш систем. Дуги „резервоар“ комета је Кајперов појас, иза пуларе Нептуна, а трећак је појас астероида у облацима званим Тројанци. Исте комета краткотерајних, јупитерског типа. То „краткотерајно“ је у астрономским временима око 10 хиљада година. Те комете се топе, „троше се“, па настају метеори, метеорити или астероиди мање величине.

До сада је укупно посматрано око 600 комета. Највећа комета (или астероид) који је ударио у Земљу је онај од пре 68 милиона година, када су изумрли диносауруси. Колика је вероватноћа да ће се од Ортовог облака отиснути нека ве-

НЕОБИЧНО ПУТЕШЕСТВИЈЕ НАЈТРАЖЕНИЈИХ ГУСЛА

КРАЉЕВЕ ТРАЖЕ МУ

НАЈПОЗНАТИЈИ Србин и Европљанин у америчким затворима и чувени ловац на Тита, Никола Каваја, који је већ 16 година у затвору због отмице авиона на чикашком Аеродрому „О' Хара“ и намере да са њим обруши на зграду бившег Централног комитета Савеза комуниста у Београду, послао је у отаџбину један изузетно вредан историјски експонат — гусле Краља Петра I Карађорђевића.

Гусле су биле на мети многих ловаца на историјске раритете. Тај музички инструмент чија се вредност процењује на неколико десетина хиљада ма-

гарде краља Петра II, који му је за верну и одану службу поклонито најскупље гусле на свету.

Када је Никола Каваја средњом осамдесетих година ухапшен са групом српских националиста у САД, а потом и осуђен на укупно 65 година затвора, бриге о гуслама су преузели српски емигранти који су их чували на најскровитијим местима. У међувремену, овај вредни историјски експонат делимично су нагризли мољци. А, онда је прошле године Никола Каваја одлучио да се гусле враће у Србију. Уз помоћ брачног пара Ми-

НА СЛОБОДИ — ИДУЋЕ ГОДИНЕ

ОДЛУКОМ надлежних америчких власти Никола Каваја би требало да изађе на слободу 20. новембра наредне године.

Каваја је пре два месеца из затвора Маршфилд на Флориди пребачен у апсау „Јеленска шума“ у Пенсилванији. Иначе, аргумент за ослобађање Николе Каваје, најпознатијег ловаца на Тита потписао је више десетина хиљада Срба из Америке и отаџбине.

рака, прво је краљ Петар I, 1906. године, даровао српским мислиоцима у Америци, а они су их после Другог светског рата даровали изабелом краљу Петру II.

Никола Каваја је педесетих година овог века емигрирао из земље да би избегао издржавање вишегодишње казне на коју га је осудио Војни суд због антикомунистичке делатности од 1960. године. Никола Каваја је био члан Српског ослободилачког покрета „Старбина“, који је продрмао више авантара на Јосипа Броза. Од 1967. године Каваја је припадник телесне

ре и Слободаца Павловића познатих донатора за изградњу моста преко Дрине гусле су после 68 година поново у Београду.

— Гусле су и сада скривене у Београду, а Никола ми их је показао са задатком да их вратим некој институцији за коју ја оценим да би било најбоље да се у њој нађу — каже Данијел Каваја, београдски сликар и један од ближих рођака Николе Каваје. — Обишао сам многе институције почев од Музеја града Београда, Задужбине краља Петра I и Олтеаду до Цетињске митрополије, али још не

ХУМОРИСТИЧКА ПРИЧА

К. Вереб

Број 10.31

ГОДИШЊИЦА

Пошто се завршила утакмица на ТР, мушки део фамилије Станковић је отишао на заслужено спавање. Али, не лежи враже, чим је легао у кревет,

— Жено, тражим оне ципеле које сам купио ју 1989. године, када смо летели у Грчку!

— Ципеле? Боже Мари

ТАЈНЕ ТАМНИХ МРЉА

● Тек ће касније анализе показати зашто су „модрице“ на највећој планети Сунчевог система тамне, а не светле боје ● Анализира се и сеизмички талас настао ударом делова комете дубоко у површини самог Јупитера ● Изгледи да ће комета већа од 10 кубних километара лупити у Земљу ме-ре се милионима година

ЈУЧЕ око 10 часова на Јупитер је ударио и последњи од 21 комада велике комете „Шумејкер Леви 9“, која је пре тачно недељу дана почела да бомбардује највећу планету Сунчевог система. Астрономи, су и сада узбуђени, неки у шоку. Утисак астронома из водећих светских опсерваторија најбоље илустрирују речи Дејвида Криспа из НАСЕ, који је небеске сударе пратио из Аустралије: — Све ово је много драматичније него што смо предвиђали!

Шта је драматично? Први пут у историји људског рода пружио се прилика астрономима да посматрају телескопима (са Земље и сателита) насртаје комада комете чији су неки делови премашивали десетак кубних километара. На конференцији за штампу коју је организовао др Милан Димитријевић, иначе астроном, савезни министар за науку и технологију, били су наши водећи астрономи.

— Удар дела комете или астероида обима већег од једног кубног километра на земљу би изазвао катастрофалне, глобалне последице по нашу планету — каже др Зоран Кнежевић, руководиоца пројекта из области физике на Београдској опсерваторији. — Да је неки од великих делова комете сада ударио у један од 16 Јупитерових сателита — разбио би га!

И наши астрономи су са телескопа опсерваторије начинили око 100 снимака удара на којима се виде „модрице“, настале после фантастично снажних експлозија мерене милионима метатона и чије су ерупције достигале хиљаде километара.

Откуда тамне мрље? Наши астрономи су 18. јула у 20 часова и 40 минута снимили пегу насталу на источном рубу Јупитера, после пада фрагмента Г (ударио у Планету истог дана и 9 и 28). Она пега је била већа од дијаметра читаве Земље. Затим су снимљене још три нове „модрице“.

— Има разних претпоставки, а највероватније је да је реч о променама структуре Јупитерове атмосфере, због хемијског споја елемената комете и саме планете. — каже др Уитнијан Уитмен, директор Београдске опсерваторије. — Има претпоставки да тамну мрљу чини избачен ме-

тански слој. Тамна боја пеге је за нас — неочекивана.

Познато је да Јупитер већ 400 година има познату црвену мрљу, која је, у ствари, нека врста сталног торнада у атмосфери. Јупитер је, по саставу гасовитог стања и, каже др Јелисавета Арсенијевић, астроном, делови „Шумејкер — Левија 9“ су продрли дубоко у сам Јупитер који је, у ствари „море водоника“ и других гасова. Изазвало је, то сеизмичке таласе, као што се очекивало. Ти таласи су, појединостављено речено, као кружићи који се шире по води када се баца камен. Из свега тога моћи ће научници нешто ближе да кажу и о саставу Јупитера и последицама удара делова комете.

„Изворишта“ комета, којих је на милионе, налазе се иза Ортовог облака, 3-7 милијарди километара од нас. У Сунчев систем их обично убацује нека лутајућа звезда, а допре око 100 у наш систем. Други „резервоар“ комета је Кајперов појас, иза путање Нептуна, а трећи је појас астероида у облацима званим Тројанци. Има комета краткoperиодичних, јупитерског типа. То „краткотрајно“ је у астрономским временима око 10 хиљада година. Те комете се топе, „троше се“, па настају метеори, метеорити или астероиди мање величине.

До сада је укупно посматрано око 600 комета. Највећа комета (или астероид) који је ударио у Земљу је онај од пре 68 милиона година, када су изумрли диносауруси. Колика је вероватноћа да ће се од Ортовог облака отиснути нека већа, смртоносна комета и лупити у Земљу?

— Процењује се да би сваких 280 хиљада година једна комета пречника од километра могла да удари у Земљу (таква је била она у Сибиру, 1908. године), а вероватноћа да ће ударити нека од 10 и више кубних километара је на сваких 10 милиона година — утешно каже др Зоран Кнежевић. — Но, то се може догодити „сутра“, а може заиста тек за 10 милиона година.

Комета „Шумејкер-Леви“ се више од 20 година шуњала око Јупитера непримећена и тек су је открили астрономи 1993. године, по којима је и до-била име.

В. ПОПОВИЋ

БЕЛ ЈЕ ГОДИНА У СЕПТЕМБРУ...
отмице авиона на чикашком Аеродрому „О' Хара“ и наме-ре да са њим обруши на зграду бившег Централног комитета Савеза комуниста у Београду, послао је у отаџбину један изузетно вредан историјски експонат — гусле Краља Петра I Карађорђевића.

Гусле су биле на мети многих ловаца на историјске раритете. Тај музички инструмент чија се вредност процењује на неколико десетина хиљада ма-

дином осамдесетих година ухапшен са групом српских националиста у САД, а потом и осуђен на укупно 65 година затвора, бриге о гуслема су преузели српски емигранти који су их чували на најскровитијим местима. У међувремену, овај вредни историјски експонат делимично су нагризли мољци. А, онда је прошле године Никола Каваја одлучио да се гусле врате у Србију. Уз помоћ брачног пара Ми-

НА СЛОБОДИ — ИДУЋЕ ГОДИНЕ

ОДЛУКОМ надлежних америчких власти Никола Каваја би требало да изађе на слободу 20. новембра идуче године.

Каваја је пре два месеца из затвора Маријон на Флориди пребачен у апсану „Јеленска шума“ у Пенсилванији. Иначе, петицију за ослобађање Николе Каваје, најпознатијег ловца на Тита потписало је више десетина хиљада Срба из Америке и отаџбине.

рака, прво је краљ Петар I, 1906. године, даровао српским исељеницима у Америци, а они су их после Другог светског рата даровали изгледом краљу Петру II.

Никола Каваја је педесетих година овог века емигрирао из земље да би избегао издржавање вишегодишње казне на коју га је осудио Војни суд због антикомунистичке делатности. Од 1960. године, Никола Каваја је био члан Српског ослободилачког покрета „Отаџбина“, који је припремао више атентата на Јосипа Броза. Од 1967. године Каваја је припадник телесне

ре и Слободана Павловића познатих донатора за изградњу моста преко Дрине гусле су после 88 година поново у Београду“.

— Гусле су и сада скривене у Београду, а Никола ми их је послао са задатком да их предам некој институцији за коју ја оценим да би било најбоље да се у њој нађу — каже Данило Каваја, београдски сликар и један од ближних рођака Николе Каваје. — Обишао сам многе институције почев од Музеја града Београда, Задужбине краља Петра I на Опленцу до Цетињск митрополије, али још н

ХУМОРИСТИЧКА ПРИЧА

К. Верб

Број 10.3

ГОДИШЊИЦА

Пошто се завршила утакмица на ТР, мушки део фамилије Станковић је отишао на заслужено спавање. Али, не лежи враже, чим је легао у кревет, крај своје уснуле Станке, Марко је одмах и устао. Отворио је врата на великом регалу и почео нешто да тражи, копа, претражује.

— Марко, шта то радиш? — питала је Станка, онако из кревета, полубуовна од врућине и масне вечере.

— Тражим... тражим... тражим! — мрмљао је Марко, разбацујући неке ствари из регала — Тражим нешто!

— Онај пиштољ-плашљивац? — опет ће Станка, подижући се из кревета да би боље видела шта се догађа на другом крају собе.

Марко је погледа, упали стону лампу у углу и дрекну:

— Жено, тражим оне ципеле које сам купио 1989. године, када смо летели у Грчкој!

— Ципеле? Боже Ма шта се то с тобом догађа?

— Нисам болестан, тражим своје црне ципелтачка! Знаш шта говорим одговорио је брзо и несвесно.

— Марко, драги, сада је скоро два сата. Ходи, лежи крај мене, а ципеле тражити сутра.

Пошто одрасли чланови милије Станковић радило ропском радном времену увек доручкују заједно.

— Куку Марко, шта се до ло ноћас, нешто је падало? — питао је Станка Бранка свог сина, који је мах намрштио.

Успут, добио сам и па

САТОВИ МИМО СВЕТА

- Поправка цезијумског часовника који одређује тачно време кошта око 50.000 марака, а без тог уређаја разлике и до пола минута ● У Савезном министарству за развој, науку и животну средину очекују да се овај проблем реши у наредних шест месеци

САТОВИ у Југославији не показују — тачно време! Делић секунде је занемарљив у свакодневном животу, али када од тога зависи укључивање ПТТ-а у телекомуникационе система, ваздушни саобраћај и послови војске онда то може да проузрокује и теже последице.

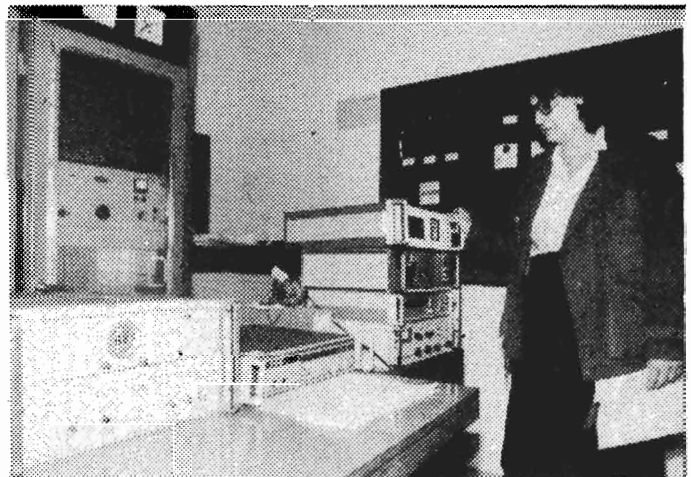
— Ако желимо брзе пруге и повезивање железнице са иностранством, на пример, не можемо да допустимо да нам сатови иду мими света — каже др Милан С. Димитријевић, директор Астрономске опсерваторије у Београду. — Тачност времена и сатова

кључни део — цезијумска цев. Поправка тог дела са уградњом би коштала око 50.000 марака, што је знатно јефтиније него нови часовник.

Београдска Астрономска опсерваторија поседује и рубидијумски часовник који може да подмири домаће потребе. Међународна служба времена међутим, признаје само цезијумски.

— Без одговарајућих примарних еталона у које спада и време не можемо да се укључимо у међународни систем квалитета дефинисан стандарима који носе ознаке ISO 9000, па је обавеза сваке земље да води рачуна о основним мерним јединицама — наглашава др Димитријевић и додаје да је Астрономски институт са Савезним заводом за мере и драгоцене метале поднео захтев надлежним органима да се обезбеде средства за одређивање југословенског времена.

— У сарадњи са великим корисницима убрзано радимо на решавању тог проблема — каже Миодраг Митровић, секретар Савезног министарства за развој, науку и животну средину. Очекујемо да

ЧЕКА ПОПРАВКУ: Атомски цезијумски часовник у Астрономској опсерваторији

ДЕВЕТИ У СВЕТУ

— ЗАЛАГАЊЕМ државе и научних радника, 1964. године купљена су три кварцна часовника која су тада представљала последњу реч технике. У то време смо били по тачности одређивања времена на деветом месту на листи првих сто служби у свету.

у разним државама пореди и усаглашава Међународна служба времена, јер од тога зависи прецизност Међусобног укључивања у заједничке пројекте. Од када се пре пола године, покварио часовник у Југославији према ком су усклађивани и сви остали — на овим просторима немамо тачно време. Реч је о атомском цезијумском часовнику на коме се покварио

СВИ РАЗЛИЧИТО

— АКО окренете службу тачног времена или популарније број 95 добићете једно време, телевизије раде по друго, а пошта, на пример има свој часовник. По томе најбоље може да се види временско нејединство у нашој земљи. Упоредивањем тих времена открива се одступање и до пола минута — тврди др Димитријевић.

се у наредних шест месеци заврши посао за успостављање тачног времена.

Према речима др Димитријевића, један од атрибута добро организоване земље су еталони мерних јединица. Сви мерни уређаји се баждаре по

примарном државном еталону чиме се успоставља мерно јединство земље. Без тога нема саобраћаја, трговине ни приступа на светско тржиште чији је битан принцип пословања — тачност.

В. ПАВЛОВИЋ

ПРАВА ЕПИДЕМИЈА ЦРКВЕНИХ ЧУДА У ИТАЛИЈИ

МАДОНЕ ПЛАЧУ У ХОИ

- За последња два месеца, кржаве сузе пролило чак десет Мадона, распећа и икона, а лекарска крв ● Ватикан без коментара, бискупи у ставу подељени ● Крв се баца даљинским један овдашњи стручњак

(Од нашег сталног дописника из Рима)

ЧОВЕЧЕ, па то је већ масовно плакање — рекао је заједљиво један римски новинар, на вест да се за само два месеца у Италији догодило и десето црквено чудо. Овога пута проплакала је статуа Мадоне у месту Виагранде у Катанији, а сузе су — као и у свим

ти... Рекло би се да списак није коначан.

● „Чуда“ на сва звона

СВАКО ново пријављено „чудо“ у јавности је примљено на сва звона и у сва месту

али оволики број за овако кратко време, није забележен никад. Само у месту Мурано крај Венеције, познатом по стаклу у целом свету, откривене су пре неколико дана чак три Мадоне и два распећа у крви. Све се догодило у кући 57. годишњег пензионера Рема Костантинија, иначе бившег барског музичисте. На крајње резервисан став

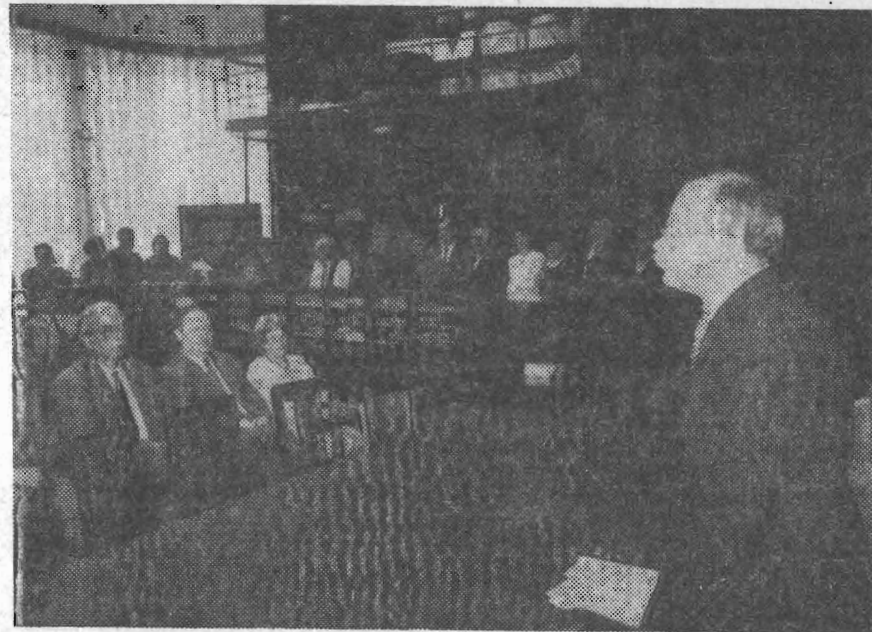
хоза. Чудима одмах треба рећи „не“, јер спас долази од боже речи, а све друго је секундарно“. Сличног је мишљења и бискуп Венеције, Пиетро Галато („лично сам врло сумњичав“).

● Даљински управљач

АСТРОНОМСКА ОПСЕРВАТОРИЈА НА ЗВЕЗДАРИ, ЈЕДНА ОД НАЈСТАРИЈИХ НАУЧНИХ УСТАНОВА У СРБИЈИ

ПОГЛЕД НАСЛОЊЕН НА — ЗВЕЗДЕ

СА ДОДЕЛЕ НАГРАДА:
Директор Опсерваторије
Милан С. Димитријевић
са гостима и пријатељи-
ма на прослави 108 годи-
на постојања
Снимко: М. Лабудовић

● Једини самостални астрономски институт у Југославији, основан 1887. године, по научним резултатима је испред свих наших суседа — тврди Милан Димитријевић, директор ове установе ● Недавно прослављено 108 година успешног постојања и рада

СА НЕБА сијају Београд, Србија, Тесла... и још 37 малих планета које су откривене и овековечене под тим именима захваљујући научницима Астрономске опсерваторије на Звездари. Ова открића су само део богатог научног рада ове установе која је основана давне 1887. године.

Институт данас запошљава 25 истраживача, што чини скоро четири петине српских астронома, а има научну продукцију у светским часописима од око 26 радова годишње.

— Ми смо опсерваторија једне мале земље и у односу на друге такве земље можемо бити поносни на своје резултате — каже Милан С. Ди-

митријевић, директор ове установе. — Немамо инструменте као наши суседи, али смо по достигнућима испред Мађара, Бугара и Румуна, а са Грцима ћемо моћи да упоредимо резултате на Астрономској конференцији у Солуну, где смо и ми позвани да учествујемо.

Опсерваторија поседује најбогатију астрономску библиотеку у земљи са више од 4.000 наслова из стручних часописа и 10.000 књига. Овај Институт једини у земљи врши стална посматрања небеских тела неопходна за одређивање времена и географских координата, за изучавање Земљине ротације и примене у геодезији и

ОПРЕМА ОД РАТНЕ ОДШТЕТЕ

ЗАХВАЉУЈУЋИ залагању и стручности оснивача Опсерваторије, Милана Недељковића, 1922. године набављен је у Немачкој, на име ратних репарација, комплетан инструментаријум и пратећа опрема. Највећи од инструмента, рефрактор „Зајс“, био је тада четврти по величини у Европи, а до данас је највећи на просторима бивше Југославије.

геофизици.

Недавно је ова угледна институција прославила 108 година постојања и рада.

— Песник је рекао: „Наслони поглед на звезде — тим степеницама можеш најдаље...“ — тако смо и ми у време санкција ишли даље

остваривши значајну међународну сарадњу. А повезали смо се са астрономским центрима у Темишвару, Будимпешти, Естонији, Белорусији и другима — наглашава Димитријевић.

Поводом обележавања годишњице, подељене су награ-

де на пољу астрономије, које су први пут установљене код нас. Годишњу награду за изузетно успешан рад у овој области добио је Ненад Јанковић, а астрофизичар др Лука Поповић за научни рад младих. За посебне заслуге у развоју Опсерваторије награђен је и др Иштван Винце, а Катедра за астрономију на Математичком факултету је награђена за допринос развоју ове научне дисциплине.

Овом приликом је откривена мермерна плоча са 11 имена најзаслужнијих астронома ове земље, а друга — празна плоча, по речима Димитријевића, чека младе научнике да се докажу.

В. Д. П.

ВЕЛИКИ ДЕО МЛАДЕ ГЕНЕРАЦИЈЕ ТРАЖИ СВОЈЕ ИДЕАЛЕ У БРЗОМ БОГАЂЕЊУ, ПОСЕДОВАЊУ ОРУЖЈА, СКУПИМ АУТОМОБИЛИМА

● КАЛУГ

ПРОС
СВИ

НА д
коле, Ц
ђерица
вају за
да у дух
ље и ро
славе о
22. маја.

У ден
ла поћи
обићи з
вршетку
ОШ „Ал
тско дру
ганизују
Све ће
налним

З. К.
● РАКОВ

ПО
ТАЈ

СКУП
ковица
боља ме
га ће се
похвале
врхунск
дање ма
ти прив
вања, с
Средне
ће се из
клонима

САВЕЗ СА
ОГРАДА

МАЈ

ТРАД
сусрети
24. до 2
насељу
њу.

У окл
ће окупи

У НОЋИ ИЗМЕЂУ 26. И 27. МАРТА ХЈАКУТАКЕОВА КОМЕТА БИЋЕ НАЈБЛИЖА ЗЕМЉИ

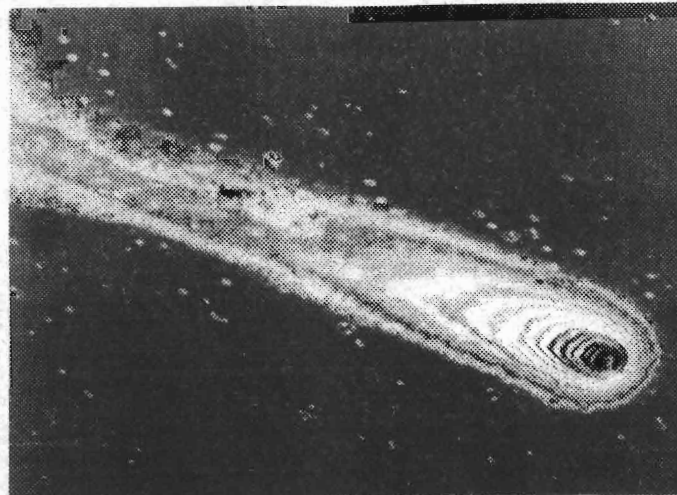
РЕПАТИЦА НЕЋЕ ПАСТИ

● Иако ће се ова комета, према истраживањима опсерваторије у Минхену, највише приближити нашој планети, више него било која у последњих четири стотине година — неће се сурвати на Земљу ● Страхова и даље има, а и мишљења да комете преносе вирусе и бактерије

ПОГЛЕД упрт у звездано небо, у сазвежђе Великих и Малих кола открива сјајну измаглицу која путује свемиром, брзином од две хиљаде километара у секунди — Хјакутакеову комету, најсјајнију „репатицу“ коју су становници Земље могли да виде у последњих 20 година.

Ову комету открио је у јануару ове године Јапанац Хјакутаке, астролог-аматер, па је по њему, као што је то и обичај, добила име. У ноћи између 26. и 27. марта прићи ће најближе нашој планети, на удаљеност од шеснаест милиона километара, што је десет пута мање од оне између Земље и Сунца. Нарочито добро, видеће се између 3. и 4. априла када наступа потпуно помрачење Месеца па његова јака светлост неће ометати блештавило комете. Првог маја Хјакутакеова ће се примаћи Сун-

— **НЕМА** бојазни да ће пасти на Земљу — категоричан је др Милан Димитријевић, директор Астрономске опсерваторије у Београду и председник Астрономског друштва „Руђер Бошковић“. — Астрономи с великом прецизношћу могу да прорачунају дали ће комета ући у опасну зону или не и да на време дају одговарајуће упозорење. Од ове, нема опасности. Од давнина је постојао страх, сматрало се да комете најављују несрећу, пораз у бици или смрт владара или неке друге значајне личности.

СЈАЈ: Халејева комета, снимљена 1910.г.

СТРАХ: На таписерији француске краљице Матилде из 11. века приказан је пролазак Халејевог комете над Лондоном

НАД БЕОГРАДОМ

У „Београдским новинама“ од 18. маја 1910. новинари су забележили како су Београђани дочекали пролазак Халејевог комете. — Код грађанства београдског врло је велико интересовање за Халејеву комету. Већ неколико дана, сваке ноћи око два часа, по поноћи, маса Београђана излази на улицу тражећи очима ту чудну, небеску појаву која се због облачног времена последњих дана није могла видети, бар не голим оком.

Како је данас утврђено да ће Земља бити у кометином репу, хиљаде Београђана је било ноћас, по поноћи на београдским улицама који су на небеском своду тражили комету која се једва могла видети. Калемегдан је ноћас био прекривен светом као у доба најживље шетње прекивен и друга места са лепим видокругом...

у атмосфери и изазвао ову катастрофу. Ипак, вероватноћа да би се то могло, можда, поново догодити врло је мала, ако се у обзир узме величина Земље.

— **Потенцијалну опасност**, према астрономима Хоју и Витамасингеру, представља и евентуална могућност да би комете могле да буду преносиоци микроорганизама из космоса — наводи Димитријевић.

— Јер, према истраживањима, у залеђеном језгру комете већина бактерија и вируса са Земље могла би неограничено дуго времена да се одржава. Постоји, додуше, недоказана

26. и 27. марта прићи ће најближе нашој планети, на удаљеност од шеснаест милиона километара, што је десет пута мање од оне између Земље и Сунца. Нарочито добро, видеће се између 3. и 4. априла када наступа потпуно помрачење Месеца па његова јака светлост неће ометати блештавило комете. Првог маја Хјакутакеова ће се примаћи Сун-

СЈАЈНИЈА

— КА НАМА хита комета која је сјајнија од Хјакутакеове — каже Милан Димитријевић. — Њено име је Хејлбоп, откривена је 23. јуна прошле године, а биће сјајна попут Марса. Искусни посматрачи моћи ће да је запазе већ крајем августа ове године, а најсјајнија ће бити у априлу наредне.

цу на око четрдесет милиона километара, а после проласка поред „наше“ звезде, неће се више видети са северне, већ само са јужне земљине полуплопте.

● Неоправдан страх

Комете, неугледне грудве прљавог леда, камења и стења које, путујући свемиром, заствле, обично нису велике. У пречнику њихово језгро обично је километар. Има, додуше, и гиганата чији је промер и двадесет пута већи. Када та неугледна грудва приђе ближе Сунцу почињу да се ослобађају гасови и честице прашице па се око ње ствара гласна или кома по чему је и добила име комета, а потом се формира и реп дуг и на десетине милиона километара. Хјакутакеова комета једна је од мањих, мада према информацијама Опсерваторије у Минхену, још од 1556. године на тако малој удаљености од Земље није прошла ниједна њене величине.

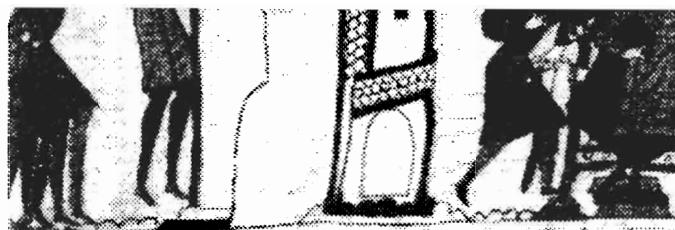
председник Астрономског друштва „Руђер Бошковић“. — Астрономи с великом прецизношћу могу да прорачунају да ли ће комета ући у опасну зону или не и да на време дају одговарајуће упозорење. Од ове, нема опасности. Од давнина је постојао страх, сматрало се да комете најављују несрећу, пораз у бици или смрт владара или неке друге значајне личности.

Тако, када је убијен Цезар, над Римом се појавила сјајна звезда репатица за коју су становници мислили да је његова душа. Песник Овидије тада је написао: „Пошто је умукла из његових груди душа је одлетела изнад Месеца и постала сјајна звезда која, у дугом простору, вуче своју запаљену косу...“ Хиљадама година уназад сматрало се да, посебно Халејева комета, најављује несрећу. Њен пролазак поред Земље 218. поазан је са смрћу императора Макримуса, 897.г. Луја Кратког, 1222.г. француског краља Филипа Августа...

— Тај сујевни страх о утицају некаквих астралних бесмислица наука је успела да аргументима, код образованих људи одагна — каже Димитријевић — Но, и у наше време комете изазивају забринутост, али друге врсте, поготово када се погледа њихов хемијски састав. Ту се налазе веома опасне и отровне материје као што је цијан. Можете да замислите какву је панику изазвала најавна да ће 1910. године наша планета проћи кроз реп Хелејеве комете. Шарлатани и лажни пророци предвиђали су, ни мање ни више, пропаст Земље. Од смака света није било ништа јер, иако отровни, гасови комете, због своје густине не могу да продру у ниже слојеве атмосфере где је и виши притисак.

● Велика експлозија

ПОСТОЈИ међутим, и друга врста опасности које се неки

СТРАХ: На таписерији француске краљице Матилде из 11. века приказан је пролазак Халејеве комете над Лондоном

прибојавају, а то је да цела комета или њен део падну на земљину површину. Данас се претпоставља да се управо то догодило 1908. године када је у Сибиру дошло до „Тунгуске катастрофе“. Последњег дана јуна дошло је до велике експлозије хиљаду километара северно од Иркутска, када је у кругу од 18 километара букнуо огроман пожар спаливши све пред собом. Разорена

зона протезала се у пречнику од 30 до 40 километара, звук се чуо чак хиљаду километара даље, а двадесетак километара у висину била је избачена усијана материја.

Жртва, колико је познато, није било јер је тада, на срећу, ова територија била ненасељена. Тек седамдесет година касније (1978) астроном Кресак претпоставио је да је комад Енкеове комете експлодирао

Витамасингеру, представља и евентуална могућност да би комете могле да буду преносиоци микроорганизама из космоса — наводи Димитријевић.

— Јер, према истраживањима, у залеђеном језгру комете већина бактерија и вируса са Земље могла би неограничено дуго времена да се одржава. Постоји, додуше, недоказана хипотеза по којој би оне могле да одиграју и одређену улогу у преношењу живота (такозваној космичкој панспермији) у свемиру.

Ипак, у нашем свету ратова, насиља и тероризма, бојати се данас комета, како каже Димитријевић, исто је као када би се неко, усред битке бојао — удара атомом.

ТАЊА М. ТОМАШЕВИЋ

ПОСЛЕ ЕПИДЕМИЈЕ ОПАКЕ СТОЧНЕ БОЛЕСТИ У ВЕЛИКОЈ БРИТАНИЈИ

НА УДАРУ И ШВАЈЦАРСКА

СВЕТСКА здравствена организација је саопштила да практично не постоји ризик да се људи, преко говеђег меса, заразе фаталном болешћу, познатом у јавности под називом „луде краве“.

Експерт СЗО др Линдзи Мартинез изјавио је у Женеви да нема поверења за забрану извоза говеђег меса из Британије. Упркос тим увраћањима Швајцарска влада је донела одлуку да забрани увоз, што су, иначе, већ учиниле многе земље Европске уније. Влада и ветеринарски стручњаци су образложили ту одлуку потребом да се предузму све неопходне мере како заражена говедина из Велике Британије не би дошла и на швајцарско тржиште.

Британци се свакако нису много узбудили због те швајцарске одлуке јер је учешће те алпске државе у британском извозу говедине на светско тржиште релативно мало. Узбудили су се, међутим, Швајцарци и то због одлука Немачке и Холандије да забрани увоз говедине не само из Британије, него и из Швајцарске. Швајцарска је, осим Британије, једи-

на европска земља у којој су забележени случајеви сточног лудила.

● БРИСЕЛ

ОПШТА МОБИЛИЗАЦИЈА

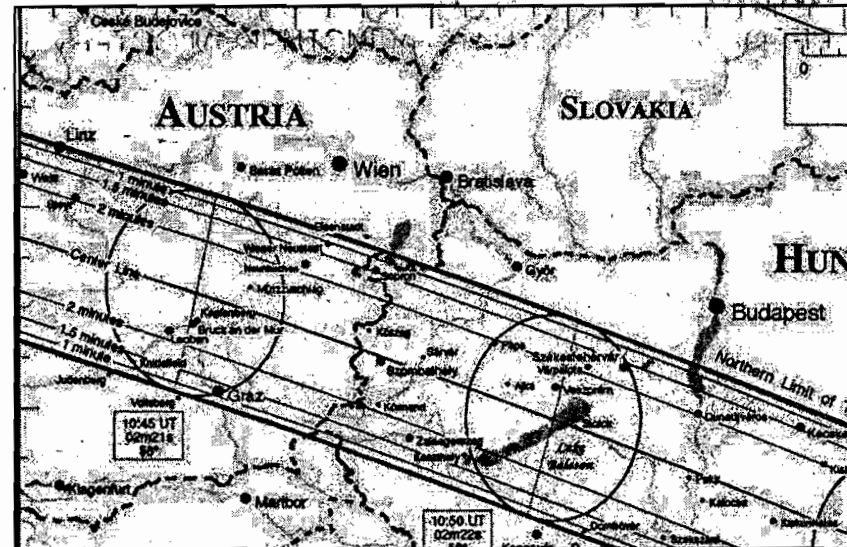
У ИНСТИТУЦИЈАМА Европске уније у Бриселу и јуче је владала општа мобилизација поводом сточне болести која прети да потпуно уништи индустрију меса у Великој Британији.

Европски стручњаци за пољопривреду разних профила заседају у пуном саставу и преко викенда, али се с посебном пажњом очекује састанак европског комитета ветеринара, сутра у Бриселу, који треба да саопшти своје препоруке Европској комисији, надлежној за питање ове врсте.

Комисија је прекјуће, не саопштавајући детаље, стала у одбрану чланица Европске уније које су једнострано забраниле увоз британског говеђег меса. Нејасноће, међутим, уноси саопштење светске здравствене организације да не треба падаати у панику док се не докаже у потпуности да је болест крављег лудила преносива на човека.

ПОТПУНО ПОМРАЧЕЊЕ СУНЦА - НАЈНЕОБИЧНИЈА И НАЈЛЕПША АСТРОНОМСКА ПОЈАВА

ЧАРИ НЕБЕСКЕ ПРЕДСТАВЕ

СТИЖЕ ПОМРАЧЕЊЕ: Пут Месечеве сенке

● У северном делу Србије 11. августа посматрачи ће, у по бела дана, у потпуном мраку, моћи да виде величанствену Сунчеву корону, протуберанце и звезде - објашњава професор др Милан Димитријевић, астрофизичар и директор Астрономске опсерваторије у Београду ● Помрачења у прошлости изазивала велика интересовања, понекад и страх, па чак и - мењала историју: пала је Византија, Лоренс од Арабије освојио Акабу, Колумбо преварио Индијанце...

ПОСЛЕДЊЕ потпуно помрачење Сунца у овом миленијуму догодиће се у среду 11. августа. Тренутак када ће се Земља, Месец и Сунце наћи на истој правој и када ће Месец потпуно заклонити Сунце, по многима, најнеобичнији је и најлепши небески догађај, који се памти целог живота.

Тако мисли и професор др Милан Димитријевић, директор Астрономске опсерваторије у Београду, иначе један од наших најугледнијих астрофизичара.

● ДВОМИНУТНИ ПОТПУНИ МРАК

- МЕСЕЧЕВЕ сенке ће, 11. августа, током три сата и седам минута прећи пут од приближно 14.000 километара - напомиње др Димитријевић. - Тачно у 11 сати, 30 минута и 57 секунди, по нашем летњем времену, потпуно помрачење ће почети на Атлантику, 300 километара јужно од Нове Шкотске.

Први контакт Месечеве

У по бела дана завладаће потпуни мрак, видеће се протуберанце Сунчева корона (ореол) и њене протуберанце, звезде...

- Јужна граница зоне потпуног помрачења је, како каже др Димитријевић, у висини линије која спаја Бајмок, Аду и Нову Црњу. У нашој земљи потпуно помрачење ће најдуже трајати око Хоргоша и Ђале - нешто дуже од два минута. Затим ће Месечева сенка прећи преко Румуније, Бугарске, Турске, Сирије, Ирака, Ирана, Пакистана и Индије, да би се потпуно помрачење Сунца завршило у 14 сати, 36 минута и 23 секунде - у Бенгалском заливу. Делимично помрачење Сунца вишеће се из пеле наше

земље. Београђани ће моћи да га посматрају од 11,30 до 14,20 сати.

● ДОВИТЉИВИ ПЕРИКЛЕ

ПОМРАЧЕЊЕ Сунца, у прошлости, изазивало је велике недоумице, често страх, а не ретко је и "кројило" историју.

Стари Грци су веома рано прихватили да је Месец узрок помрачења Сунца. Плутарх прича о узбуни коју је ова појава изазвала међу сујеверним грчким морнарима, који су са Периклом кренули, са сто педесет бродова, у рат против Пелопонеза. Када је 3. августа 131. године пре н.е. почело помрачење Сунца они су то схватили као - лош знак. Видевши то, Перикле је скинуо део одеће - хламиду - и закљонио њиме сујеверног крмароша, питајући га да ли је то предзнак несреће. Када

је крмарош одговорио да није, Перикле је запито преплашене морнаре: "Па добро, каква је разлика између овог и оног, осим што је предмет који је изазвао помрачење већи од моје хламиде?!"

У кинеском друштву необичне астрономске појаве имале су озбиљан политички призивок. Владари су се старали да се окрузе астрономима, чија је дужност била да их упозоре на овакве догађаје, а они необазриви, ако не би најавили благовремено помрачење Сунца, грешку су плаћали и - главом. Због празноверја изазваног помрачењем Сунца, нестала је Византија.

Лоренс од Арабије, у Првом светском рату, освојио је важну луку Акабу (сада у Јордану), у тренутку када су турски војници, заокупљени помрачењем Сунца, покушава-

УПЛАШИЛИ СЕ ПОЛУМЕСЕЦА

ЗАНИМЉИВО је да је 22. маја 1353. године срушена Византија управо захваљујући помрачењу Сунца и празноверју изазваном том појавом. Морал бранилаца Цариграда почео је да опада када је Месец почео да се претвара у полумесец - симбол ислама.

Тако је, после шестодневне опсаде, Мухамед Други Освајач ушао у град, погубио Константина и загосподарио византијским царством.

стиве силе". Колумбо је 1502. године, искористивши помрачење, на превару придобио Индијанце, запретивши да ће им, ако му се не повинију - појести Месец. Сличних догађаја у историји који су из основа мењали тадашње прилике, било је много. Тако је и Исус Христос распет - у тренутку помрачења Сунца.

- МЕСЕЧЕВЕ сенке ће, 11. августа, током три сата и седам минута прећи пут од приближно 14.000 километара - напомиње др Димитријевић. - Тачно у 11 сати, 30 минута и 57 секунди, по нашем летњем времену, потпуно помрачење ће почети на Атлантику, 300 километара јужно од Нове Шкотске.

Први контакт Месечеве сенке с копном десће се на југозападном делу Енглеске у 12 сати и 10 минута. У том тренутку потпуно помрачење ће трајати приближно два минута. Ширина сенке ће бити око 103 километра, а брзина кретања по Земљи 0,91 километар у секунди.

Сенке ће напустити Енглеску у 12 сати и 16 минута, веoma брзо ће прећи Ламанш и кроз четири минута додирнути тле Француске. Онда ће прокретарити западном Европом, а потпуно помрачење ће се видети из Француске и јужне Белгије, Луксембурга, Немачке и Аустрије. Око 12 сати и 47 минута у Месечеву сенку ће ући Мађарска.

У нашој земљи потпуно помрачење ће дочети северно од Бајмока, нешто пре 12 сати и 53 минута, а Месечева сенка ће напустити Србију нешто пре 12 сати и 57 минута - источно од Српске Црње. Ширина сенке, односно области потпуног помрачења, биће око 110 километара, од чега ће приближно 30 километара бити у нашој земљи. Брзина преласка Месечеве сенке преко Србије биће око 2.500 километара на сат.

HIT U SVETU!
STIMUPEN ULTRA
APARAT STIMULATOR
RASTA MUŠKOG
POLNOG ORGANA
Pronalazak Dr. JORN EGE-a
za 6 MESECI - 3 CM
014/230-649

земљи потпуно помрачење ће најдуже трајати око Хоргоша и Бале - нешто дуже од два минута. Затим ће Месечева сенка прећи преко Румуније, Бугарске, Турске, Сирије, Ирака, Ирана, Пакистана и Индије, да би се потпуно помрачење Сунца завршило у 14 сати, 36 минута и 23 секунде - у Бенгалском заливу. Делимично помрачење Сунца видеће се из целе наше

појава изазвала меу сујеверним грчким морнарима, који су са Периклом кренули, са сто педесет бродова, у рат против Пелопонеза. Када је 3. августа 131. године пре н.е. почело помрачење Сунца они су то схватили као - лош знак. Видевши то, Перикле је скинуо део одеће - хламиду - и заклонио њиме сујеверног крмароша, питајући га да ли је то предзнак несреће. Када

би најавили благовремено помрачење Сунца, грешку су плаћали и - главом. Због празноверја изазваног помрачењем Сунца, нестала је Византија.

Лоренс од Арабије, у Првом светском рату, освојио је важну луку Акабу (сада у Јордану), у тренутку када су турски војници, заокупљени помрачењем Сунца, покушава- ли да чинима - отерају "неча-

1502. године, искористивши помрачење, на превару придобио Индијанце, запретивши да ће им, ако му се не повинују - појести Месец. Сличних догађаја у историји који су из основа мењали тадашње прилике, било је много. Тако је и Исус Христос распет - у тренутку помрачења Сунца.

М. ИВЕТИЋ

ПОДУХВАТИ

АКАДЕМИК НИКОЛА ХАЈДИН, ЈЕДАН ОД ПРОЈЕКТАНАТА НОВОСАДСКОГ МОСТА СЛОБОДЕ

ДУША ЋЕ ПАТИТИ УВЕК

● Што више време одмиче, све ми је теже, али је сасвим сигурно да се највећи део челичних елемената може спасти - тврди познати грађевински стручњак ● Инж. Зоран Обрадовић из Завода за изградњу града: Поред новца, потребни и време и знање

ОД ТРИ моста, Новосађани, сада немају ниједан, мада ће, како је обећано, до јесени добити понтовски. Конструкције сва три некадашња моста, Жежељевог, Вардинског и Моста слободе, су у Дунаву.

Засигурно један од најмодернијих, ако не и најлепших на Дунаву, Мост слободе, данас је тужно сећање на 78 ратних дана у Новом Саду. Спајао је Сремску Каменицу и Нови Сад. Грађен је пет година, дугачак је (био) 1.312 метара, а отворен 23. октобра 1981. НАТО пројектили су га срушили 3. априла.

То је "сува" хронологија с којом се, готово редовно, приликом разгледања порушене конструкције моста, суочава и један од његових пројектаната, академик Никола Хајдин.

Често је на Дунаву, у подножју рушевина. Пријатељи из Новог Сада обезбеде му чамац, па хајд на реку. Крај срушеног моста.

- Што га дуже гледам, тако порушеног и сабласног, све ми је теже - вели академик. - Чини ми се да се, после свега, налазим у још депресивнијем стању. Детаљно сам разгледао све шта је порушено и шта је од њега остало...

Требало би извадити из во-

ШТА СЕ МОЖЕ СПАСИТИ: Никола Хајдин

де, а потом и конзервирати све то силно богатство од конструкције. Не заборавимо да је челична конструкција тешка 6.000 тона, а највећи део челичних елемената се може спасти. Од 3.312 метара моста, у добром стању је 600 метара. Могу се, дакле, употребити и делови који су у Дунаву.

Челична конструкција се, у води, може исећи и подићи на површину помоћу баржи. Треба пожурити са таквим поду-

хватом док челик не почне да рђа, а за такав подухват неопходно је, према неким рачуницама, око 40 милиона марака!

- Свакако да је реч о великој суму - додаје академик Хајдин. - Један мој пријатељ из Грчке је спреман да инвестира у такав подухват, али он захтева да се уведе мостарина...

Не може познати академик да сакрије тугу што је његово дело тако неславно и недужно завршило. Некада је маштао да Нови Сад има мостове као Будимпешта. Онда је две дунавске обале спојио Мост слободе. Онако гиздав, био је капија града, кад се у њега улазило с Фрушке горе. Сад су остала само сећања и хрпа фотографија.

Са академиком Хајдином, овај али и остале порушене новосадске мостове редовно посећају и инж. Зоран Обрадовић из градског Завода за изградњу града.

Разговарамо између два таква обиласка. И његова преокупација је Мост слободе.

- Један стуб је "томахаик" пресекао као да је то учињено ножем - вели Обрадовић. - Наравно, стуб је завршио у Дунаву. Зато су и сва ужад изгубила носивост и стрмоглавила се у реку. Главна конструкција је после поготка, због велике тежине, пала у Дунав. Други "томахаик" је само оштетио други пилон (стуб).

Због савијања конструкције у главном отвору, кренули су ослонци над стубовима спрегнутих конструкција, па је по једно поље, распона 60 метара, с обе стране моста, пало у Дунав. Искривљена су и два стуба са новосадске стране. Све у свему, за обнову Моста слободе потребан је не само новац, већ време и знање грађевинаца, посебно конструктора таквих грађевина.

Новосађани се надају да ће, на истом месту, или бар у близини, опет добити лепотицу каква је осамнаест година био Мост слободе.

В. МЕДА

ПОМРАЧЕЊЕ СУНЦА ИЗМЕЂУ НАУКЕ И МИСТИКЕ

"СМАК СВЕТА" У ПОДНЕ

- Рационална, логична, стручна објашњења нису ни данас довољна за људску радозналост ● Астролози упозоравају на значајне догађаје с ратно-политичким предзнаком, а неки чак најављују за 13. август појаву сотониног лика на небу, односно - смак света ● Препорука Србима да до 11. августа не чине грешке, јер оне могу скупо да их коштају

АСТРОФИЗИЧАРИ су једногласни: 11. августа, око подне, копнени појас од Нове Шкотске до Индије, дугачак 14.000 километара, покреће Месечева сенка. Неко време загладаће делимични или потпуни мрак, јер ће Месец, када се гледа са Земље, из подручја помрачења, поклопити Сунчев диск.

Али, рационално научно објашњење кроз векове, па и данас, прате мистична тумачења са углавном лошим предзнаком, а иде се дотле да се последња необична астрономска појава у овом миленијуму проглашава - судњим даном.

Астрономи су сасвим јасни: доживећемо 11. августа да, мање - више, неколико минута будемо у потпуној или делимичној тами. Већ су израчунали да ће Румуни најдуже уживати у овом феномену, да ће ширина траке помрачења Сунца износити 112 километара, да ће висина Сунца бити 59 степени, а трајање помрачења два минута и 23 секунде.

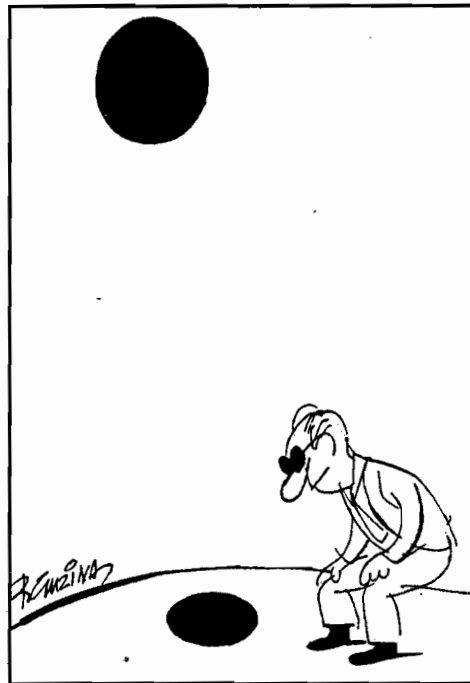
● Лепота короне

У ЈЕДНОМ веку буде просечно 66 тоталних помрачења, а најдуже до сада - оно из 1955. године, на Филипинским острвима - трајало је седам минута и осам секунди.

Људи треба само да се припреме за овај догађај, да заштите очи и уживају у прекрасном небеском призору, откривајући сву лепоту Сунчеве короне (омотача ордера) предизазван

логична, научна објашњења ни данас не могу да задовоље људску радозналост. Негативно значење помрачења проистиче из чињенице да у том моменту нестаје Сунчеве енергије, да температура ваздуха пада неколико степени, почињу да дувају јаки ветрови, животиње се чудно понашају, а птице одлазе у легла...

„За време те појаве, људи су се бојали отровне кише и отровне росе, па су зато покривали бунаре и остаци по кућама. Рубље које је за време помрачења Сунца било изложено изван куће сматрало се - окуженим. Проширено је било веровање да помрачење Сунца наговаштава - смак света. Мислило се да се те бројне опасности могу отклонити буком (ударом једног металног предмета у други), али тако да се у ватру бацају неки предмети...“

СПЕКТАКЛ

У ФРАНЦУСКОЈ, Бугарској, Аустралији, Мађарској, Турској, Румунији и другим државама које ће прекрити Месечева сенка, припремају се разне светковине.

Поједине верске секте у свему виде и своју шансу, за ритуале и промоцију. Највише људи помрачење ће, ипак, пратити преко малих екрана.

којом је у време помрачења - "заробљен" Сунчев или Месечев одсјај. Купањем у овој води новорођенчадима је продужаван животни век.

● Лупање са пуцњавом

ДА би се отерале "зле небеске силе", пуцало се из пушака у ваздух, у ту сврху користиле су се клепетуше, звона, шерпе и лонци, не ретко се у помоћ позивале врачаре и пророци... Помрачење је у традиционалној, па и нашој, култури био лош знак, најаве ратова, катастрофа, глади, болести, пропаста заједница, смрти владара.

Тако наш познати етнолог Сима Тројановић бележи:

"Не слути добру кад се Сунце хвата, јер ће тада настрадати неки српски владалац или српски народ". Тројановић своју упозоравајућу тврдњу илуструје примером из 1867. године, погибијом кнеза Михаила - после помрачења Сунца!

Слично је забележио, у свом капиталном делу "Чарање, гагање, врачане и прорицање у нашем веку - прилог испитивања тајанствених духовних појава" (1939. година) и др Радован Р. Казимировић, позивајући се, између осталог, на запис из 1817. године: "И то лето померча Сунце, и тада је убијен и - Карађорђе". Симптоматично је да се потпуно помрачење догодило 1912. године (Банкарски

Астролози, иначе, пре svakог помрачења најављују значајне догађаје као последицу овог свемирског феномена. Обично с ратно-политичким предзнаком. У епицентру таквих конструкција су кризна подручја: Русија, Индија, Пакистан, Латинска Америка. Наравно и Балкан, пре свега Србија.

По астролозима, Клинтону се не пише добро, јер је наводно - уздрмао и пореметио односе са својим државним системом. Иде се дотле да се чак предсказују нуклеарне несугласице великих сила.

"Бели маг" Лав Гершман недавно је упозорио Србе да до 11. августа, с обзиром да их прате негативне космичке силе, не направе ниједну грешку, јер би то по њих могло да буде погубно. Уз то се, као "критични дан" за нашу цивилизацију означава 13. август, када ће се на небу појавити - сотонин лик.

М. ИВЕТИЋ

ШТАЛ СВЕТА У ПУДПЕ

- Рационална, логична, стручна објашњења нису ни данас довољна за људску радозналост ● Астролози упозоравају на значајне догађаје с ратно-политичким предзнаком, а неки чак најављују за 13. август појаву сотониног лика на небу, односно - смак света ● Препорука Србима да до 11. августа не чине грешке, јер оне могу скупо да их коштају

АСТРОФИЗИЧАРИ су једногласни: 11. августа, око подне, копнени појас од Нове Шкотске до Индије, дугачак 14.000 километара, покреће Месечева сенка. Неко време завадаће делимични или потпуни мрак, јер ће Месец, када се гледа са Земље, из подручја помрачења, поклопити Сунчев диск.

Али, рационално научно објашњење кроз векове, па и данас, прате мистична тумачења са углавном лошим предзнаком, а иде се дотле да се последња необична астрономска појава у овом миленијуму проглашава - судњим даном.

Астрономи су сасвим јасни: доживећемо 11. августа да, мање - више, неколико минута будемо у потпуној или делимичној тами. Већ су израчунали да ће Румуни најдуже уживати у овом феномену, да ће ширина траке помрачења Сунца износити 112 километара, да ће висина Сунца бити 59 степени, а трајање помрачења два минута и 23 секунде.

● Лепота короне

У ЈЕДНОМ веку буде просечно 66 тоталних помрачења, а најдуже до сада - оно из 1955. године, на Филипинским острвима - трајало је седам минута и осам секунди.

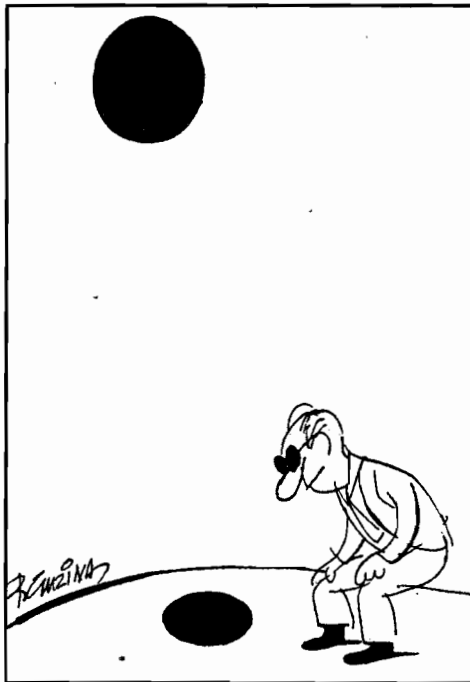
- Људи треба само да се припреме за овај догађај, да заштите очи и уживају у прекрасном небеском приказу, откривајући сву лепоту Сунчеве короне (омотача, ореола), протуберанци, па чак и неких других планета у Сунчевом систему - упозорава др Милан Димитријевић, наш познати астрофизичар.

Одувек се знало да без Сунца и његове енергије и светлости - нема живота. Али, рационална,

логична, научна објашњења ни данас не могу да задовоље људску радозналост. Негативно значење помрачења проистиче из чињенице да у том моменту нестаје Сунчеве енергије, да температура ваздуха пада неколико степени, почињу да дувају јаки ветрови, животиње се чудно понашају, а птице одлазе у легла...

„За време те појаве, људи су се бојали отровне кише и отровне росе, па су зато покривали бунаре и оставили по кућама. Рубље које је за време помрачења Сунца било изложено изван куће сматрало се - окуженим. Пропирило је било веровање да помрачење Сунца наговаштава - смак света. Мислило се да се те бројне опасности могу отклонити буком (ударанем једног металног предмета у други), али тако да се у ватру баце три пупољка палме или мрвице хлеба. Онима лудо храбрим, који би за време помрачења изашли из куће и раскопали земљу, веровање је обехавало - гомиле новца”.

Оваква празноверја нису миомисла ни људе с наших простора. Помрачење Сунца, али и Месеца, по нашим прецима, наговештавали су зло за појединца, али и колектив, па су се за методу "заштите" користили свакојаки ритуали: умивањем, између осталог, у води из посуде

СПЕКТАКЛ

У ФРАНЦУСКОЈ, Енглеској, Аустрији, Мађарској, Турској, Румунији и другим државама које ће прекрити Месечева сенка, припремају се разне светковине.

Поједине верске секте у свему виде и своју шансу, за ритуале и промоцију. Највише људи помрачење ће, ипак, пратити преко малих екрана.

стара. Помрачење Сунца, али и Месеца, по нашим прецима, наговештавали су зло за појединца, али и колектив, па су се за методу "заштите" користили свакојаки ритуали: умивањем, између осталог, у води из посуде

којом је у време помрачења - "заробљен" Сунчев или Месечев одсјај. Купањем у овој води новорођенчади је продужаван животни век.

● Лупање са пуцњавом

ДА би се отерале "зле небеске силе", пуцало се из пушака у ваздух, у ту сврху користиле су се клепетуше, звона, шерпе и лонци, не ретко се у помоћ позивале врачаре и пророци... Помрачење је у традиционалној, па и нашој, култури био лош знак, најаве ратова, катастрофа, глади, болести, пропасти заједница, смрти владара.

Тако наш познати етнолог Сима Тројановић бележи:

"Не слуги добру кад се Сунце хвата, јер ће тада настрадати неки српски владалац или српски народ". Тројановић своју упозоравајућу тврдњу илустрије примером из 1867. године, погибијом кнеза Михаила - после помрачења Сунца!

Слично је забележио, у свом капиталном делу "Чарање, гатање, врачаре и прорицање у нашем веку - прилог испитивања тајанствених духовних појава" (1939. година) и др Радован Р. Казимировић, позивајући се, између осталог, на запис из 1817. године: "И то лето померча Сунце, и тада је убијен и - Карађорђе". Симптоматично је да се потпуно помрачење догодило 1912. године (Балкански рат), па 1939. - а зна се шта је тада започело.

И Дечански летопис се бави овим феноменом, доводећи га у директну везу са смрћу краља Стефана Дечанског (1331. године).

Астролози, иначе, пре сваког помрачења најављују значајне догађаје као последицу овог свемирског феномена. Обично с ратно-политичким предзнаком. У епицентру таквих конструкција су кризна подручја: Русија, Индија, Пакистан, Латинска Америка. Наравно и Балкан, пре свега Србија.

По астролозима, Клинтону се не пише добро, јер је наводно - уздрмао и пореметио односе са својим државним системом. Иде се дотле да се чак предсказују нуклеарне несугласице великих сила.

"Бели маг" Лав Гершман недавно је упозорио Србе да до 11. августа, с обзиром да их прате негативне космичке силе, не направе ниједну грешку, јер би то по њих могло да буде погубно. Уз то се, као "критични дан" за нашу цивилизацију означава 13. август, када ће се на небу појавити - сотонин лик.

М. ИВЕТИЋ

РЕУМАСАН КРЕМА

ПОМАЖЕ КОД: БЕХТЕРЕВЕ БОЛЕСТИ, РЕУМАТСКОГ АРТРИТА, НЕУРАЛГИЈА, СПОНДИЛОЗЕ КИЧМЕ И СПОРТСКИХ ПОВРЕДА

Поштовани господине Димитријевићу, Жестоки болови од обољења morbus Bechterev су ме натерали да Вам се прије двије године обратим за помоћ. Нисам се много надао, јер сам прије тога без резултата обилазио разне

ОТКРИЋА

НАШ ЧОВЕК ИЗ ЖАБЉАКА - УСПЕШАН АУСТРАЛИЈАНАЦ

НИ НА ВИДИКУ

Олга М. Шарић

ПРЕД ВЛАДУ

...де? Више ми ни сами себе не можемо
ржавамо. Уцене, уцене и никакво ува-
е, да макар чују нашу муку - огорчен
озар Максимовић, сељак из Деча.
тари су одлучни да блокаду врше до-
д буде потребно. Сељаци су посебно
на представнике Владе Србије који
вају директан сусрет, већ их као пинг-
оптице пребацују једни другима са
м да не реше њихово питање.

Б. Б. МИЛИЋ

да да-
цима,
а раде
Немају
се рас-
су на
шпеку-

дозволио? Траже да се увоз
одмах забрани.

- Да су откупили толико
наших свиња, био би то из-
лаз из ове наше муке - каже
Славољуб Саватић из Мао-
ва. - Напишите, слободно, да
овом земљом влада трговач-
ка мафија, а не институције
које народ бира.

Тај Мачванин, такође,
тврди да сељаци нису у рав-
ноправном положају ни када

ДА ЛИ ЈЕ И КОЛИКО ОПАСАН СОЛАРНИ УДАР "ЗАКАЗАН" ЗА 2011. ГОДИНУ

**ОТВОРЕН ПРОЗОР ЗА
ПОЛАРНУ СВЕЛОСТ**

*Поремећај може условити губљење радио-везе код авиона током
летиа. Неке особе ипак ће одреаговати на електромагнетне
буре. Највећа штета за електронске уређаје на сателитима*

НАЈАВА о соларном
удару "заказаном" за
2011. годину никог ни-
је оставила равнодушним. Иа-
ко су светски астрономи запи-
се о вртложењима на Сунцу
почели да воде још пре
четири века, најновији
соларни циклус 24, ко-
ји би свој врхунац тре-
бало да достигне 2010.
или 2011. године, мо-
гао би свету да донесе
(не)очекиване проме-
не. Како су, на основу
историјских списа са
геомагнетским олуја-
ма, саопштили астро-
физичари Дејвид Ха-
тевеј и Роберт Вилсон
из Свемирског центра
"Маршал": "кад со-
ларни ветар налети на
Земљино магнетно по-
ље, удар га затресе до-
вољно јако да се поја-
ви геомагнетска олуја.
Када је најснажнија,
она узрокује нестанак
струје и заврти иглу

- Овакве ерупције на Сун-
цу дешавају се често и до
њих највише долази у време
максималне Сунчеве актив-
ности. Том приликом се
електрони избацују магнет-

је изузетно јаке доводе до по-
јаве поларне светлости.

- Сенска је забележио да се
поларна светлост видела у
Риму, толико јако и "живо"
да су Римљани помислили да

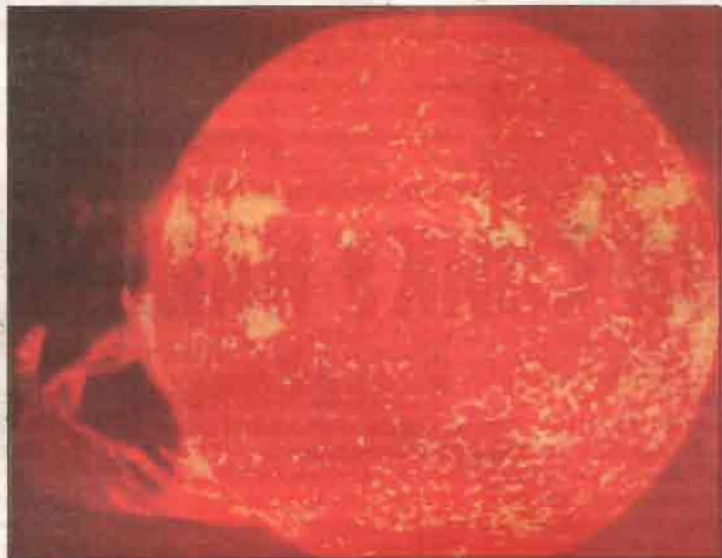

Фото: М. Милић

Д ВЛАДУ

Више ми ни сами себе не можемо дамо. Упене, уцене и никакво ува-
жавање макар чују нашу муку - огорчен
р Максимовић, сељак из Деча.
И су одлучни да блокаду врше до-
де потребно. Сељаци су посебно
представнике Владе Србије који
директан сусрет, већ их као пинг-
поне пребацују једни другима са
да не реше њихово питање.

Б. Б. МИЛИЋ

да- дозволио? Траже да се увоз
има. одмах забрани.

мају - Да су откупили толико
рас- наших свиња, био би то из-
на лаз из ове наше муке - каже
ску- Славољуб Саватић из Мао-
ва. - Напишите, слободно, да
сна, овом земљом влада трговач-
ста- ка мафија, а не институције
љак- које народ бира.

та- Тај Мачванин, такође,
на- тврди да сељаци нису у рав-
шта- ноправном положају ни када

Нека су деца у питању. Док град-
обру ска имају право на дечји до-
никаве, сеоска немају, а њему
про- за осигурање два члана тре-
ба 37.000 динара.

- Одакле, бре, када се на
точа- сваком послу у пољопривре-
авно- ди губи - вели он.

М. ЧАБАРКАПА
А. ДЕЛИЋ

ОТВОРЕН ПРОЗОР ЗА ПОЛАРНУ СВЕТЛОСТ

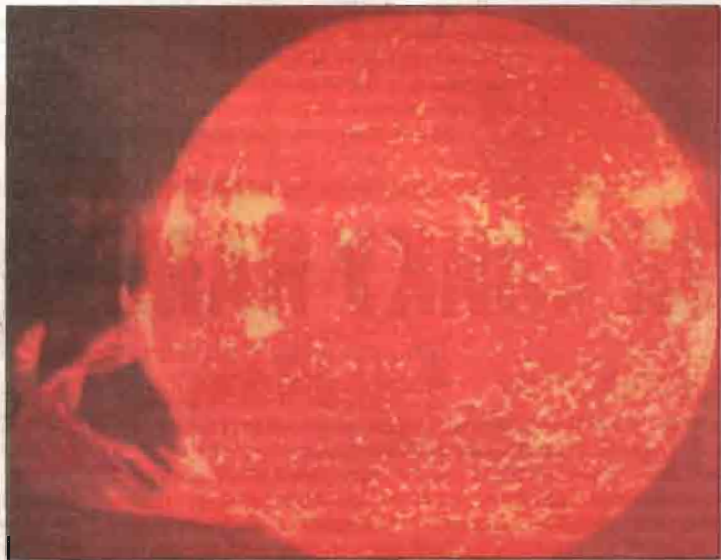
Поремећај може условити збуђење радио-везе код авиона током
летица. Неке особе тежице ће одражавају на електромагнетне
буре. Највећа штетна за електронске уређаје на сателитима

НАЈАВА о соларном удару "заказаном" за 2011. годину никог није оставила равнодушним. Иако су светски астрономи записе о вртложењима на Сунцу почели да воде још пре четири века, најновији соларни циклус 24, који би свој врхунац требало да достигне 2010. или 2011. године, могао би свету да донесе (не)очекиване промене. Како су, на основу историјских списа са геомагнетским олујама, саопштили астрофизичари Дејвид Хатевеј и Роберт Вилсон из Свемирског центра "Маршал": "кад соларни ветар налети на Земљино магнетно поље, удар га затресе довољно јако да се појави геомагнетска олуја. Када је најснажнија, она узрокује нестанак струје и заврти иглу

- Овакве ерупције на Сунцу дешавају се често и до њих највише долази у време максималне Сунчеве активности. Том приликом се електрони избацују магнет-

је изузетно јаке доводе до појаве поларне светлости.

- Сенекс је забележио да се поларна светлост видела у Риму, толико јако и "живо" да су Римљани помислили да

ПЕГЕ - МЕРАЧИ БУРЕ

СУНЧЕВЕ пеге, које астрономи бележе још од времена Галилеја, сваких 11 година прате пораст и опадање "узбурицавања" на Сунцу. Четири од пет најснажнијих вртложења догодило се у протеклих пет деценија, а циклус 24 уклапа се у тај низ. Проф. др Милан Димитријевић прича:

- До Сунчеве ерупције долази у области пеге, а узрокује је магнетно поље које пегу "водиљу" повезује са пегом "пратиљом" у облику великог лука, који залази у хромосферу Сунца. Поремећајем у сажимању са плазмом долази до експлозије праћене ерупцијом и та маса се креће према Земљи. Иако те наелектрисане честице већ доста разређене стижу до наше планете, изазивају горе поменуте појаве.

компаса у супротном смеру..." Шта се крије иза најновијег Сунчевог удара и колико ће он бити опасан за човечанство, за "Новости" открива проф. др Милан Димитријевић, научни саветник и бивши директор Астрономске опсерваторије Београд.

ним зрачењем протона. Када дођу до Земље, бивају захваћени њеним магнетним пољем и почињу да се спирално крећу.

Према речима проф. Димитријевића, овај процес најизраженији је у поларним областима, а када су ерупци-

гори Остија и пожурили да гасе пожар! Можда ће и неки грађани Србије бити у прилици да виде поларну светлост.

Наш саговорник подсећа да Сунчеве ерупције на Земљи доводе до геомагнетних бура, на које поједине осетљивије особе могу да одреагују. Иако истиче да код становништва на Земљи не треба да постоји бојазан, проф. Димитријевић открива:

- Највише штете претрпеће осетљиви електронски уређаји на сателиту и електрични апарати на Земљи, који могу да престану да раде. Поремећај у јоносфери доводи до поремећаја радио-таласа, па се лако може десити да авион у лету изгуби радио-везу, али астрономи такве могућности увек предвиде и на време најаве.

Данијела КЉАЈИЋ